

ព្រះ
ព្រៀតបិដកច្បារសី
និង
សេចក្តីប្រយោគាសាខ្មែរ
សុត្តន្តបិដក
ខុទ្ទកនិកាយ បឋមនិទ្ទេស
គតយកាត

៦៦

ផ្សព្វផ្សាយដោយសម្តេចព្រះអភិសិរីសុតន្តាមហាសង្ឃរាជាធិបតី ប្តូរ គ្រី
សម្តេចព្រះមហាសង្ឃរាជនៃគណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ
នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ព. ស. ២៥៥៣

SUTTANTAPIṬAKA

KHUDDAKANIKĀYA

MAHĀNIDDESA

TATIYABHĀGA

66

សម្តេចព្រះអភិសិរីសុគន្ធាមហាសង្ឃរាជវិបសិក្ខិ ប្តូរ ត្រី
សម្តេចព្រះមហាសង្ឃរាជ នៃគណៈបច្ចុប្បន្និកនិកាយ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

និយមវចនៈ

ព្រះត្រៃបិដកត្រូវបានបង្កើតឡើង ប្រមាណ៥០០ឆ្នាំមកហើយ ក្រោយអំពីការរំលត់ព្រះខន្ធ ចូលកាន់ ព្រះបរមនិព្វានរបស់សម្តេចព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះបរមគ្រូជាអម្ចាស់នៃយើងគ្រប់គ្នា ។ គ្រប់ប្រទេស អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា និងប្រទេសខ្លះមួយចំនួនមិនមែនអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា គ្រប់អង្គការ ពុទ្ធិកសមាគម និងតាមបណ្ណាល័យជាតិធំៗ តែងតែបានទទួលយកមកតម្កល់ ទុកធ្វើជាគ្រឹះ ដើម្បីធ្វើការស្រាវជ្រាវសិក្សាស្វែងយល់ តាមអ្វីដែលហៅថាព្រះពុទ្ធវាចា (ពុទ្ធជម៌) ។ កាលដើមឡើយគេនាំគ្នា កត់ត្រាលើស្លឹករឹត ព្រមទាំងសរសេរចារឹកលើផែនថ្ម និងលើផែនលោហៈ ក៏មាន លុះចំណេរតមក ក៏បាននាំគ្នាបោះពុម្ពលើក្រដាសចងក្រងជាសៀវភៅ (គម្ពីរ) ហេតុបច្ចុប្បន្ន នេះ បច្ចេកវិជ្ជាកាន់តែ ចម្រើនឡើង គេបានវាយបញ្ចូលក្នុងកុំព្យូទ័រ តែទោះបីជាបច្ចេកទេស ម៉ាស៊ីនចម្រើនឡើងយ៉ាងណា ក៏នៅមិនអាចបោះបង់សៀវភៅចោលបានឡើយ ដូច្នេះហើយទើប យើងខ្ញុំបានខិតខំធ្វើឲ្យកើតមាន ឡើងនូវក្រុមអក្សរព្រះត្រៃបិដក ដើម្បីជួយធ្វើឲ្យអក្ខរៈខ្លះដែលរលុប មិនអាចអានច្បាស់បាន ឲ្យមាន ការច្បាស់តាមតួអក្ខរៈឡើងវិញ ។

ដោយសទ្ធាជ្រះថ្លាដ៏មុតមាំដែលមានចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយក៏ជាកាតព្វកិច្ចមួយដ៏ធំ ក្នុងគួរនាំជាពុទ្ធបរិស័ទ ដែលបានប្រគល់កាយថ្វាយជីវិត អ្នកធ្វើដំណើរតាមស្នាមព្រះបាទសម្តេច ព្រះពុទ្ធអង្គ រួមកម្លាំងទ្រទ្រង់ បានធ្វើការលះបង់កម្លាំងកាយ វាចា ចិត្ត ទ្រព្យធនផ្ទាល់ ព្រមទាំងបបួល ពុទ្ធបរិស័ទ ញាតិមិត្តជិតឆ្ងាយ ក្នុងនិងក្រៅប្រទេសធ្វើឡើង ដើម្បីជាពុទ្ធបូជា ធម្មបូជា សង្ឃបូជា ។

សូមសេចក្តីឧស្សាហ៍ក្នុងការជាកុសលនេះ សម្រេចប្រយោជន៍ជូនដល់ព្រះពុទ្ធសាសនាជូនដល់ ពុទ្ធបរិស័ទ សូមបានប្រកបតែនឹងសេចក្តីសុខចម្រើនរុងរឿង ក្នុងលោកនេះផង និងលោកដទៃខាងមុខ ទៀតផង ជាភិយ្យភាពតរៀងទៅ ។

រត្តបទុមធម៌ ថ្ងៃទី ០៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០០៩

សេចក្តីណែនាំក្នុងការអាន

១) ប្រសិនបើលោកអ្នកអាន បានឃើញពាក្យទាំងឡាយណា ដែលមានសញ្ញាលេខបូកនៅពីខាងក្រោម ហើយបន្ទាប់មកបានឃើញព្យញ្ជនៈមួយត្រូវទៀតនៅខាងចុងពាក្យនោះ សូមមេត្តាកត់សម្គាល់ថា ព្យញ្ជនៈដែលនៅខាងចុងនោះ គឺជាដើមរបស់ព្យញ្ជនៈដែលមានសញ្ញាលេខបូកនៅពីខាងក្រោម ដោយកំហុសបច្ចេកទេសកុំព្យូទ័រ ។

ឧទាហរណ៍

-ពាក្យខ្មែរ: សមុល ក្នុងពាក្យនេះ ព្យញ្ជនៈ ល គឺជាដើមរបស់ព្យញ្ជនៈ ម ដូច្នេះពាក្យនេះគឺ សម្ម ។

-ពាក្យបាលី: តសុស គឺ តស្ស ។

២) ចំពោះពាក្យខ្មែរ យើងសម្រេចយកតាមវចនានុក្រមខ្មែរ របស់សម្តេចព្រះសង្ឃរាជជាតន្ត្រីណេណា (ជួន-ណាត) ជាគោល ។ ប៉ុន្តែបើពាក្យទាំងឡាយណា ដែលអាចសរសេរតាមបែបបុរាណក៏ត្រឹមត្រូវដែរនោះ យើងខ្ញុំសូមរក្សានូវពាក្យទាំងនោះទុកដដែល ។

៣) ចំពោះ សន្លឹកច្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ ដែលមាននៅផ្នែកខាងចុងនៃព្រះត្រៃបិដកច្បាប់ដើម ក្រុមយើងខ្ញុំសូមមិនដាក់ទៀតទេ ព្រោះក្រុមការងារយើងបានកែតម្រូវតាមនោះរួចរាល់ហើយ ។

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

តតិយភាគ

៦៦

សុត្តន្តបិដកេ

ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

តតិយោ ភាគោ

បុទ្ទសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

[១] បុច្ឆាមិ តំ អាទិច្ចពន្ធុ^(១)
វិវេកំ សន្តិបទញ្ច មហេសី^(២)
កថំ ទិស្វា ទិញាតិ ភិក្ខុ
អនុបាទិយានោ លោកស្មី កិញ្ចិ ។

[២] បុច្ឆាមិ តំ អាទិច្ចពន្ធុន្តិ បុច្ឆាតិ តិស្សោ បុច្ឆា
អទិដ្ឋជោតនា បុច្ឆា ទិដ្ឋសំសន្ធានា បុច្ឆា វិមតិច្ឆេទនា
បុច្ឆា ។

កតមា អទិដ្ឋជោតនា បុច្ឆា ។ បកតិយា លក្ខណំ
អញ្ញាតំ ហោតិ អទិដ្ឋំ អតុលិតំ អតិវិតំ^(៣) អវិក្ខតំ
អវិការិតំ តស្ស ញ្ញាណាយ ទស្សនាយ តុលនាយ
តិរណាយ វិការនាយ បញ្ចំ បុច្ឆតិ អយំ អទិដ្ឋជោតនា
បុច្ឆា ។

១ ម. អាទិច្ចពន្ធុ ។ ២ ម. មហេសី ។ ៣ ឱ. ម. អតិវិតំ ។

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

តតិយភាគ

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

[១] (ព្រះពុទ្ធនិម្មិត ពោលថា) ខ្ញុំសូមសួរនូវវិវេកផង
 សន្តិបទផង ចំពោះព្រះអង្គ ជាអាទិច្ចពន្ធ ទ្រង់ស្វែង
 រកគុណដ៏ធំ ភិក្ខុឃើញដូចម្តេច ហើយញ្ចាំងកិលេស
 ឲ្យរលត់ ទើបមិនប្រកាន់នូវរបស់អ្វីក្នុងលោក ។

[២] អធិប្បាយពាក្យថា ខ្ញុំសូមសួរចំពោះព្រះអង្គ ជាអាទិច្ចពន្ធ
 ត្រង់ពាក្យថា សួរ បានដល់ការសួរ ៣ គឺការសួរជាគ្រឿងបំភ្លឺ នូវធម៌
 ដែលមិនទាន់ឃើញ ការសួរជាគ្រឿងប្រៀបធៀបនូវធម៌ ដែលឃើញ
 ហើយ ការសួរជាគ្រឿងកាត់សេចក្តីសង្ស័យ ។

ការសួរជាគ្រឿងបំភ្លឺនូវធម៌ ដែលមិនទាន់ឃើញ តើដូចម្តេច ។
 លក្ខណៈដែលបុគ្គល មិនដឹង មិនឃើញ មិនប្តឹង មិនត្រិះរិះ មិនប្រាកដ
 មិនជាក់ច្បាស់ តាមប្រក្រតី បុគ្គលសួរនូវប្រស្នា ដើម្បីការដឹង ការឃើញ
 ការប្តឹង ការត្រិះរិះ ដើម្បីជាក់ច្បាស់នូវលក្ខណៈ នោះ នេះ ការសួរ
 ជាគ្រឿងបំភ្លឺនូវធម៌ ដែលមិនទាន់ឃើញហើយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កតមា ទិដ្ឋសំសន្ទនា បុច្ឆា ។ បកតិយា លក្ខណំ
ញាតំ ហោតិ ទិដ្ឋំ តុលិតំ តិវិតំ វិភូតំ វិការិតំ
អញ្ញេហិ បណ្ឌិតេហិ សន្និ សំសន្ទនត្ថាយ បញ្ញំ
បុច្ឆតិ អយំ ទិដ្ឋសំសន្ទនា បុច្ឆា ។

កតមា វិមតិច្ឆេទនា បុច្ឆា ។ បកតិយា សំស-
យបក្ខន្ទោ^(១) ហោតិ វិមតិបក្ខន្ទោ^(២) ទ្វេទ្យកជាតោ
ឯវំ នុខោ ន នុខោ កិណ្ណុខោ កចំ នុខោតិ
សោ វិមតិច្ឆេទនត្ថាយ បញ្ញំ បុច្ឆតិ អយំ វិមតិច្ឆេទនា
បុច្ឆា ។ ឥមា តិស្សោ បុច្ឆា ។

អបរាមិ តិស្សោ បុច្ឆា មនុស្សបុច្ឆា អមនុស្សបុច្ឆា
និម្មិតបុច្ឆា ។

កតមា មនុស្សបុច្ឆា ។ មនុស្សា ពុទ្ធិំ ភកវន្តំ
ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញំ បុច្ឆន្តិ ភិក្ខុ បុច្ឆន្តិ ភិក្ខុនិយោ
បុច្ឆន្តិ ឧចាសកា បុច្ឆន្តិ ឧចាសិកាយោ បុច្ឆន្តិ
រាជាណោ បុច្ឆន្តិ ខត្តិយា បុច្ឆន្តិ ព្រាហ្មណា បុច្ឆន្តិ
វេស្សា បុច្ឆន្តិ សុទ្ធា បុច្ឆន្តិ កហដ្ឋា បុច្ឆន្តិ បព្វជិតា
បុច្ឆន្តិ អយំ មនុស្សបុច្ឆា ។

១ ម. សំសយបក្ខន្ទោ ។ ២ ម. វិមតិបក្ខន្ទោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ការសួរជាគ្រឿងប្រៀបធៀបនូវធម៌ ដែលឃើញហើយ តើដូចម្តេច ។
លក្ខណៈដែលបុគ្គល ដឹង ឃើញ ដឹង ត្រិះរិះ ប្រាកដ ជាក់ច្បាស់ហើយ
ដោយប្រក្រតី បុគ្គលសួរប្រស្នា ដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់ការប្រៀបធៀប
ជាមួយនឹងបណ្ឌិតទាំងឡាយ ដទៃ នេះ ការសួរជាគ្រឿងប្រៀបធៀប
នូវធម៌ ដែលឃើញហើយ ។

ការសួរជាគ្រឿងកាត់សេចក្តីសង្ស័យ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលនៅ
ក្នុងការសង្ស័យ នៅក្នុងសេចក្តីជឿងឆ្ងល់ ដោយប្រក្រតី បែកទៅជាពីរថា
យ៉ាងនេះឬហ្ន៎ មិនមែនយ៉ាងនេះឬហ្ន៎ ដូចម្តេចហ្ន៎ ដោយប្រការដូចម្តេចហ្ន៎
បុគ្គលនោះ ក៏សួរប្រស្នា ដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់ការកាត់សេចក្តីជឿងឆ្ងល់
នេះ ការសួរជាគ្រឿងកាត់សេចក្តីជឿងឆ្ងល់ ។ នេះ ការសួរ ៣ ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួររបស់មនុស្ស ការសួររបស់អមនុស្ស
ការសួររបស់និម្មិត ។

ការសួររបស់មនុស្ស តើដូចម្តេច ។ មនុស្សទាំងឡាយ ចូលទៅ
សួរប្រស្នា នឹងព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ គឺពួកភិក្ខុសួរ ពួកភិក្ខុនិស្សរ ពួក
ឧបាសកសួរ ពួកឧបាសិកាសួរ ពួកព្រះរាជាសួរ ពួកក្សត្រសួរ ពួក
ព្រាហ្មណ៍សួរ ពួកវេស្សៈសួរ ពួកសុទ្ទៈសួរ ពួកគ្រហស្ថសួរ ពួកបព្វជិត
សួរ នេះ ការសួររបស់មនុស្ស ។

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

កតមា អមនុស្សបុត្តា ។ អមនុស្សា ពុទ្ធិ ភកវន្តំ
 ឧបសង្កមិត្តា បញ្ចំ បុច្ឆន្តិ នាតា បុច្ឆន្តិ សុបណ្ណា
 បុច្ឆន្តិ យក្ខា បុច្ឆន្តិ អសុរា បុច្ឆន្តិ កន្ធិញ្ច បុច្ឆន្តិ
 មហារាជា បុច្ឆន្តិ ឥន្ទ្រា បុច្ឆន្តិ ព្រហ្មានោ បុច្ឆន្តិ
 ទេវតាយោ បុច្ឆន្តិ អយំ អមនុស្សបុត្តា ។

កតមា និម្មិតបុត្តា ។ យំ ភកវា រូបំ អភិនិម្មិតាតិ
 មនោមយំ សព្វដ្ឋប្បច្ឆន្តិ អហិនិទ្ធិយំ^(១) សោ និម្មិតោ
 ពុទ្ធិ ភកវន្តំ ឧបសង្កមិត្តា បញ្ចំ បុច្ឆតិ ភកវា^(២)
 វិសង្កតិ អយំ និម្មិតបុត្តា ។ ឥមា តិស្សោ បុត្តា ។

អបរាមិ តិស្សោ បុត្តា អត្តតបុត្តា បរត្តបុត្តា
 ឧភយត្តបុត្តា ។

អបរាមិ តិស្សោ បុត្តា ទិដ្ឋជម្មិតតបុត្តា សម្ប-
 រាយិតតបុត្តា បរមត្តបុត្តា ។

អបរាមិ តិស្សោ បុត្តា អនវដ្ឋតបុត្តា និក្ខិលេ-
 សត្តបុត្តា វោទានត្តបុត្តា ។

អបរាមិ តិស្សោ បុត្តា អតីតបុត្តា អនាគតបុត្តា
 បច្ចុប្បន្នបុត្តា ។

១ ម. ឯត្តន្តរេ តន្តិ អត្ថិ ។ ២ ឱ. ម. ឯត្តន្តរេ តស្សាតិ ទិស្សតិ ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

ការសួររបស់អមនុស្ស តើដូចម្តេច ។ ពួកអមនុស្ស ចូលទៅ
សួរប្រស្នានឹងព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ គឺពួកនាគសួរ ពួកគ្រុឌសួរ ពួកយក្ស
សួរ ពួកអសុរសួរ ពួកគន្ធព្វសួរ ពួកមហារាជសួរ ពួកព្រះឥន្ទ្រសួរ
ពួកព្រហ្មសួរ ពួកទេវតាសួរ នេះ ការសួររបស់អមនុស្ស ។

ការសួររបស់និម្មិត តើដូចម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់និម្មិតរូប
ណា ដែលសម្រេចដោយព្រះទ័យ មានអវយវៈតូច-ធំគ្រប់ មានឥន្ទ្រិយ
មិនខ្វះខាត រូបនិម្មិតនោះ ចូលទៅសួរប្រស្នានឹងព្រះមានព្រះភាគ ព្រះ
មានព្រះភាគ ទ្រង់ដោះស្រាយ នេះការសួររបស់និម្មិត ។ នេះការសួរ ៣ ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួរប្រយោជន៍ខ្លួន ការសួរប្រយោជន៍
បុគ្គលដទៃ ការសួរប្រយោជន៍ទាំងពីរ ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួរប្រយោជន៍បច្ចុប្បន្ន ការសួរ
ប្រយោជន៍លោកខាងមុខ ការសួរប្រយោជន៍ដ៏ក្រៃលែង ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួរប្រយោជន៍ មិនមានទោស ការ
សួរប្រយោជន៍ មិនមានកិលេស ការសួរប្រយោជន៍ ដ៏ផ្លូវផង ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួរប្រារព្ធជម៌ ជាអតីត ការសួរ
ប្រារព្ធជម៌ ជាអនាគត ការសួរប្រារព្ធជម៌ ជាបច្ចុប្បន្ន ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អបរាមិ តិស្សោ បុច្ឆា អជ្ឈត្តបុច្ឆា ពហិទ្ធាបុច្ឆា
អជ្ឈត្តពហិទ្ធាបុច្ឆា ។

អបរាមិ តិស្សោ បុច្ឆា កុសលបុច្ឆា អកុសល-
បុច្ឆា អព្យាកតបុច្ឆា ។

អបរាមិ តិស្សោ បុច្ឆា ខន្ធបុច្ឆា ធាតុបុច្ឆា អាយ-
តនបុច្ឆា ។

អបរាមិ តិស្សោ បុច្ឆា សតិប្បដ្ឋានបុច្ឆា សម្មប្ប-
ធានបុច្ឆា ឥទ្ធិចានបុច្ឆា ។

អបរាមិ តិស្សោ បុច្ឆា ឥន្ទ្រិយបុច្ឆា ពលបុច្ឆា
ពោជ្ឈង្គបុច្ឆា ។

អបរាមិ តិស្សោ បុច្ឆា មក្កបុច្ឆា ផលបុច្ឆា
និព្វានបុច្ឆា ។

បុច្ឆាមិ តន្តិ តំ បុច្ឆាមិ តំ យាចាមិ តំ អជ្ឈេ-
សាមិ តំ បសាទេមិ តំ កថយស្ស មេតិ បុច្ឆាមិ តំ ។

អាទិច្ចពន្ធន្តិ អាទិច្ចោ វុច្ចតិ សុរិយោ ។ សុរិយោ
កោតមោ កោត្តេន ភក្កវាមិ កោតមោ កោត្តេន ។

ភក្កវា សុរិយស្ស កោត្តញ្ញាតកោ កោត្តពន្ធ តស្មា
ពុទ្ធា អាទិច្ចពន្ធតិ បុច្ឆាមិ តំ អាទិច្ចពន្ធនំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺ ការសួរធម៌ខាងក្នុង ការសួរធម៌ខាងក្រៅ
ការសួរធម៌ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅ ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួរធម៌ ជាកុសល ការសួរធម៌
ជាអកុសល ការសួរធម៌ ជាអព្យាកតៈ ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួរខន្ធ ការសួរធាតុ ការសួរអាយតនៈ ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួរសតិប្បដ្ឋាន ការសួរសម្មប្បដ្ឋាន
ការសួរតទ្ធិបាទ ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺការសួរតន្ត្រិយ ការសួរពលៈ ការសួរ
ពោជ្ឈង្គ ។

ការសួរ ៣ ដទៃទៀត គឺ ការសួរមគ្គ ការសួរផល ការសួរព្រះនិព្វាន។

ពាក្យថា ខ្ញុំសូមសួរចំពោះព្រះអង្គ គឺខ្ញុំ សូមសួរព្រះអង្គ សូម
អង្វរព្រះអង្គ អារាធនាព្រះអង្គ ចោទព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គទ្រង់សម្តែងធម៌
នោះដល់ខ្ញុំ ហេតុនោះ(ត្រាស់សួរថា) ខ្ញុំសូមសួរ ចំពោះព្រះអង្គ ។

ពាក្យថា អាទិច្ចពន្ធុ សេចក្តីថា សុរិយៈ លោកហៅថា អាទិច្ចៈ ។
សុរិយៈ ជាគោតមៈ ដោយគោត្រ ព្រះមានព្រះភាគ ជាគោតមៈ
ដោយគោត្រ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ជាព្រះញាតិព្រះអាទិត្យ ដោយគោត្រ
ជារង្សត្រកូលដោយគោត្រ ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធ ទើបជា អាទិច្ចពន្ធុ
ហេតុនោះទ្រង់ត្រាស់ថា ខ្ញុំសូមសួរ ចំពោះព្រះអង្គ ជាអាទិច្ចពន្ធុ ។

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

[៣] វិវេកំ សន្តិបទញ្ច មហោសិន្តិ វិវេកោតិ តយោ
វិវេកា កាយវិវេកោ ចិត្តវិវេកោ ឧបទិវិវេកោ ។

កតមោ កាយវិវេកោ ។ ឥធិ ភិក្ខុ វិវិត្តំ
សេនាសនំ ភជតិ អរញ្ញំ រុក្ខមូលំ បព្វតំ កន្ធារំ
តិរិកុហំ សុសានំ រនបត្តំ អញ្ញោកាសំ បលា-
លបុញ្ញំ កាយេន ច វិវិត្តោ វិហរតិ សោ ឯកោ
កច្ចតិ ឯកោ តិដ្ឋតិ ឯកោ និសីទតិ ឯកោ
សេយ្យំ កប្បតិ ឯកោ កាមំ បិណ្ណាយ បរិសតិ
ឯកោ បទិក្កមតិ ឯកោ រហោ និសីទតិ ឯកោ
ចម្ព័មំ អទិដ្ឋាតិ ឯកោ ចរតិ វិហរតិ ឥរិយតិ វត្តតិ
ចាលេតិ យេតិ យាយេតិ អយំ កាយវិវេកោ ។

កតមោ ចិត្តវិវេកោ ។ បបមំ ណានំ សមាបន្នស្ស
ដីររណេហិ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ ទុតិយំ ណានំ សមា-
បន្នស្ស វិតក្កវិចារេហិ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ តតិយំ ណានំ
សមាបន្នស្ស បីតិយា ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ ចតុត្តំ
ណានំ សមាបន្នស្ស សុខទុក្ខេហិ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ
អាណាសានញាយតនំ សមាបន្នស្ស រូបសញ្ញាយ
បដិយសញ្ញាយ នាណត្តសញ្ញាយ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ

គុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

[៣] អធិប្បាយពាក្យថា នូវវិវេកផង សន្តិបទផង ចំពោះព្រះអង្គ ដែលទ្រង់ស្វែងរកគុណដ៏ធំ ត្រង់ពាក្យថា វិវេក បានដល់វិវេក ៣ គឺ កាយវិវេក ចិត្តវិវេក ឧបធិវិវេក ។

កាយវិវេក តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ គប់រកសេនាសនៈ ដ៏ស្ងាត់ គឺព្រៃ គល់ឈើ ភ្នំ ជ្រោះ គុហាភ្នំ ព្រៃស្នួសាន ព្រៃធំ ទីវាល គំនរចំបើង ទាំងជាអ្នកស្ងប់ស្ងាត់ ដោយកាយ គឺភិក្ខុនោះដើរម្នាក់ឯង ឈរម្នាក់ឯង អង្គុយម្នាក់ឯង ដេកម្នាក់ឯង ចូលទៅកាន់ស្រុក ដើម្បី បិណ្ឌបាតម្នាក់ឯង ត្រឡប់មកវិញម្នាក់ឯង អង្គុយក្នុងទីស្ងាត់ម្នាក់ឯង អធិដ្ឋានទីចម្រើនម្នាក់ឯង ត្រាច់ទៅ សម្រេចនៅ ទៅ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា យាត្រា ឲ្យទៅម្នាក់ឯង នេះ កាយវិវេក ។

ចិត្តវិវេក តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុចូលបឋមជ្ឈាន ចិត្តស្ងប់ស្ងាត់ ចាកនីវរណធម៌ទាំងឡាយ ចូលទុតិយជ្ឈាន ចិត្តស្ងប់ស្ងាត់ ចាក វិតក្កៈ និងវិចារៈ ចូលតតិយជ្ឈាន ចិត្តស្ងប់ស្ងាត់ ចាកបីតិ ចូល ចតុត្ថជ្ឈាន ចិត្តស្ងប់ស្ងាត់ ចាកសុខនិងទុក្ខ ចូលអាកាសានញ្ញា- យតនៈ ចិត្តស្ងប់ស្ងាត់ ចាករូបសញ្ញា បដិយសញ្ញា នានត្តសញ្ញា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

វិញ្ញាណញាយតនំ សមាបន្នស្ស អាភាសានញាយតន-
សញ្ញាយ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ អាភិញ្ញញាយតនំ សមា-
បន្នស្ស វិញ្ញាណញាយតនសញ្ញាយ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ
នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនំ សមាបន្នស្ស អាភិញ្ញញា-
យតនសញ្ញាយ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ សោតាបន្នស្ស
សក្កាយទិដ្ឋិយា វិចិត្តិច្ឆាយ សីលព្វតបរាមាសា ទិដ្ឋា-
នុសយា វិចិត្តិច្ឆានុសយា តទេកដ្ឋេហិ ច កិលេ-
សេហិ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ សកទាតាមិស្ស ឱទ្ធហិកា
កាមរាគសញ្ញាជនា បដិយសញ្ញាជនា ឱទ្ធហិកា
កាមរាគានុសយា បដិយានុសយា តទេកដ្ឋេហិ ច
កិលេសេហិ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ អនាតាមិស្ស អណុ-
សហាគតា កាមរាគសញ្ញាជនា បដិយសញ្ញាជនា
អណុសហាគតា កាមរាគានុសយា បដិយានុសយា
តទេកដ្ឋេហិ ច កិលេសេហិ ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ
អរហតោ រូបរាគា អរូបរាគា មាណា ឧទ្ធច្ចា អវិជ្ជាយ
មាណានុសយា កររាគានុសយា អវិជ្ជានុសយា តទេ-
កដ្ឋេហិ ច កិលេសេហិ ពហិច្ឆា ច សព្វនិមិត្តេហិ
ចិត្តំ វិវិត្តំ ហោតិ អយំ ចិត្តវិវេកោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ចូលវិញ្ញាណញាយតនៈ ចិត្តស្ងប់ស្ងាត់ ចាកអាកាសានញាយតនសញ្ញា
 ចូលអាកិញ្ញញាយតនៈ ចិត្តស្ងប់ស្ងាត់ ចាកវិញ្ញាណញាយតនសញ្ញា
 ចូលនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ចិត្តស្ងប់ស្ងាត់ ចាកអាកិញ្ញញាយតន-
 សញ្ញា ចិត្តរបស់សោតាបន្នបុគ្គល រមែងស្ងប់ស្ងាត់ ចាកសក្កាយទិដ្ឋិ
 វិចិកិច្ឆា សីលពូតបរាមាសៈ ទិដ្ឋានុស័យ វិចិកិច្ឆានុស័យ ទាំងចាក
 កិលេសទាំងឡាយ ដែលតាំងនៅជាមួយនឹងកិលេសទាំងនោះ ចិត្តរបស់
 សកទាតាមិបុគ្គល រមែងស្ងប់ស្ងាត់ ចាកកាមរាគសញ្ញាជនៈ បដិយ-
 សញ្ញាជនៈដ៏គ្រោតគ្រោត ចាកកាមរាគានុស័យ បដិយានុស័យ
 ដ៏គ្រោតគ្រោត ទាំងចាកកិលេសទាំងឡាយ ដែលតាំងនៅជាមួយនឹង
 កិលេសទាំងឡាយនោះ ចិត្តរបស់អនាតាមិបុគ្គល រមែងស្ងប់ស្ងាត់ ចាក
 កាមរាគសញ្ញាជនៈ បដិយសញ្ញាជនៈដ៏ល្អិត ចាកកាមរាគានុស័យ
 បដិយានុស័យដ៏ល្អិត ទាំងចាកកិលេសទាំងឡាយ ដែលតាំងនៅជាមួយ
 នឹងកិលេសទាំងនោះ ចិត្តរបស់ព្រះអរហន្ត រមែងស្ងប់ស្ងាត់ ចាករូបរាគៈ
 អរូបរាគៈ មានៈ ឧទ្ធច្ចៈ អវិជ្ជា មានានុស័យ ភវរាគានុស័យ
 អវិជ្ជានុស័យ ចាកកិលេសទាំងឡាយ ដែលតាំងនៅជាមួយនឹងកិលេស
 ទាំងនោះ ទាំងចាកនិមិត្តទាំងអស់ ជាខាងក្រៅ នេះ ចិត្តវិវេក ។

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

កតមោ ឧបទិវិវេកោ ។ ឧបទិ វុច្ឆន្តិ កិលេសា
ច ខន្ធា ច អភិសង្ការា ច ។ ឧបទិវិវេកោ វុច្ឆតិ
អមតំ និព្វានំ យោ សោ សព្វសង្ការសមថោ សព្វ-
បទិប្បដិទិស្សក្តោ តណ្ហាភូយោ វិរាគោ និរោធា
និព្វានំ អយំ ឧបទិវិវេកោ ។

កាយវិវេកោ ច វ្យុបកដ្ឋកាយានំ^(១) នេក្ខម្មា-
ភិរតានំ ចិត្តវិវេកោ ច បរិសុទ្ធិចិត្តានំ បរមរោធានប្ប-
ត្តានំ ឧបទិវិវេកោ ច និរុបដីនំ បុគ្គលានំ វិសង្ការ-
កតានំ ។

សន្តិភិ ឯកោន អាការោន សន្តិបិ សន្តិបទំបិ
តញ្ញោវ អមតំ និព្វានំ យោ សោ សព្វសង្ការសមថោ
សព្វបទិប្បដិទិស្សក្តោ តណ្ហាភូយោ វិរាគោ និរោធា
និព្វានំ ។ វុត្តំ ហោតំ ភកវតា សន្តមេតំ បទំ បណ្ឌិ-
តមេតំ បទំ យទិទំ សព្វសង្ការសមថោ សព្វបទិប្ប-
ដិទិស្សក្តោ តណ្ហាភូយោ វិរាគោ និរោធា និព្វានន្តិ ។
អថ វា អបរោន អាការោន យេ ធម្មា សន្តាធិក-
មាយ សន្តិដុសនាយ សន្តិសច្ចិកិរិយាយ សំវត្តន្តិ

១ ម. វិវេកដ្ឋកាយានំ ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

ឧបធិវិវេក តើដូចម្តេច ។ កិលេសទាំងឡាយផង ខន្ធទាំងឡាយផង អភិសង្ខារទាំងឡាយផង លោកហៅថា ឧបធិ ។ អមតនិព្វាន លោកហៅថា ឧបធិវិវេក បានដល់ការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង ការរលាស់ចោលឧបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាករាគៈ ការរលត់កិលេស និព្វាន នេះ ឧបធិវិវេក ។

កាយវិវេក (មាន) ដល់បុគ្គលទាំងឡាយ ដែលមានកាយគេចចេញ (ចាកពួក) ត្រេកអរក្នុងការចេញចាកកាម ចិត្តវិវេក (មាន) ដល់បុគ្គលទាំងឡាយ អ្នកមានចិត្តបរិសុទ្ធ ដល់នូវការផ្លូវផងក្រៃលែង ឯឧបធិវិវេក (មាន)ដល់បុគ្គលមិនមានឧបធិសម្រេចព្រះនិព្វានដែលប្រាសចាកសង្ខារ ។

ពាក្យថា សន្តិ សេចក្តីថា សន្តិក្តី សន្តិបទក្តី ដោយអាការតែមួយទេ សន្តិបទនោះឯង ឈ្មោះថា អមតនិព្វាន បានដល់ការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង ការរលាស់ចោលឧបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាករាគៈ ការរលត់ទុក្ខ និព្វាន សមដូចពាក្យនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា នេះបទស្ងប់រម្ងាប់ នេះបទដ៏ឧត្តម គឺការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង ការរលាស់ចោលឧបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាករាគៈ ការរលត់ទុក្ខ និព្វាន ។ ម្យ៉ាងទៀត ដោយអាការដទៃ ធម៌ទាំងឡាយណា ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបាននូវការស្ងប់រម្ងាប់ ដើម្បីពាល់ត្រូវនូវការស្ងប់រម្ងាប់ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវការស្ងប់រម្ងាប់

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សេយ្យដីនំ ចត្តារោ សតិប្បដ្ឋានា ចត្តារោ សម្មប្បធានា
ចត្តារោ ឥទ្ធិចាទា បញ្ចិន្ទ្រិយានិ បញ្ច ពលានិ សត្ត
ពោជ្ឈង្គា អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មក្កោ ឥមេ វុច្ឆន្តិ សន្តិបទំ
តាលាបទំ លេណាបទំ សរណាបទំ អភយបទំ អច្ចុតបទំ
អមតបទំ និព្វានបទំ ។

មហោសិន្និ មហោសី ភក្កា ។ មហាន្តំ សីលក្ខន្ធន្តំ ឯសិ
កវេសិ បរិយេសីតិ មហោសី ។ មហាន្តំ សមាធិក្ខន្ធន្តំ មហាន្តំ
បញ្ញាខន្តំ មហាន្តំ វិមុត្តិក្ខន្ធន្តំ មហាន្តំ វិមុត្តិញ្ញាណាទស្ស-
នក្ខន្ធន្តំ ឯសិ កវេសិ បរិយេសីតិ មហោសី ។ មហាតោ
តមោកាយស្ស បទាលនំ មហាតោ វិបល្លាសស្ស បកេ-
ទនំ មហាតោ តណ្ហាសល្លស្ស អព្វហានំ មហាតោ ទិដ្ឋ-
សង្ឃាតស្ស វិនិវេទនំ មហាតោ មាណទ្ធជស្ស បវាហានំ^(១)
មហាតោ អភិសង្ការស្ស រូបសមនំ មហាតោ ឱយស្ស
និត្តរណំ មហាតោ ការស្ស និក្ខេបនំ មហាតោ សំ-
សារវដ្ឋស្ស ឧបច្ឆេទំ មហាតោ សន្តាបស្ស និព្វាបនំ
មហាតោ បរិណ្ហាហស្ស បដិប្បស្សន្តិ មហាតោ ធម្មទ្ធជស្ស
ឧស្សាបនំ ឯសិ កវេសិ បរិយេសីតិ មហោសី ។

១ ម. បបាតនំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

គឺ សតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គ ៧
មគ្គដ៏ប្រសើរប្រកបដោយអង្គ ៨ ធម៌ទាំងនេះ លោកហៅថា សន្តិបទ
តាណាបទ (បទគឺទីពឹង) លេណាបទ (បទគឺទីជ្រកកោន) សរណាបទ
(បទគឺទីជាទីរលឹក) អភយបទ (បទគឺមិនមានភ័យ) អច្ចុតបទ (បទគឺ
មិនឃ្នាត) អមតបទ (បទគឺមិនស្លាប់) និព្វានបទ (បទគឺនិព្វាន) ។

ពាក្យថា ទ្រង់ស្វែងរកគុណធំ គឺព្រះមានព្រះភាគ ស្វែងរកគុណ
ធំ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ស្វែង ស្វែងរក សូរ្យស្វែងរកនូវសីលក្ខន្ធធើ
ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ទ្រង់ស្វែងរកគុណធំ ។ ស្វែង ស្វែងរក សូរ្យស្វែង
រកនូវសមាធិក្ខន្ធធើ បញ្ញាខន្ធធើ វិមុត្តិក្ខន្ធធើ វិមុត្តិញ្ញាណទស្ស-
នក្ខន្ធធើ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ទ្រង់ស្វែងរកគុណធំ ។ ស្វែង
ស្វែងរក សូរ្យស្វែងរកនូវការរកម្ចាត់បង់នូវគំនរងងឹតធំ ទម្លាយបង់នូវ
វិបល្លាសធំ ដកចោលនូវសរគឺតណ្ហាធំ ទម្លុះទម្លាយនូវសន្ទុះគឺទិដ្ឋិធំ
បន្យាត់បង់នូវមានៈដូចជាទង់ធំ រម្ងាប់បង់នូវអភិសង្ខារធំ រលាស់
ចោលនូវឱយៈធំ ដាក់ចុះនូវភារៈធំ ផ្តាច់បង់នូវសង្សារវដ្តធំ រំលត់
នូវសេចក្តីអន្ទះអន្ទែងធំ គ្របសង្កត់នូវសេចក្តីក្តៅក្រហាយធំ លើក
ឡើងនូវទង់ជ័យគឺធម៌ធំ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ទ្រង់ស្វែងរកគុណធំ ។

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

មហាន្តេ សតិប្បដ្ឋានេ មហាន្តេ សម្មប្បដ្ឋានេ មហាន្តេ
 ឥន្ទ្រិច្ឆានេ មហាន្តានិ ឥន្ទ្រិយានិ មហាន្តានិ ពលានិ
 មហាន្តេ ពោជ្ឈង្កេ មហាន្តំ អរិយំ អដ្ឋង្កិកំ មក្កំ មហាន្តំ
 បរមក្កំ អមតំ និព្វានំ ឯសិ កវេសិ បរិយេសីតិ
 មហេសី ។ មហេសក្ខេហិ វា សត្តេហិ ឯសិតោ
 កវេសិតោ បរិយេសិតោ កហំ ពុទ្ធា កហំ ភកវា
 កហំ ទេវទេវោ កហំ នវាសកោតិ មហេសីតិ
 វិវេកំ សន្តិបទញ្ច មហេសី ។

[៤] កថំ ទិស្វា និព្វាតិ ភិក្ខុតិ កថំ ទិស្វា
 បស្សិត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការយិត្វា វិក្ខតំ កត្វា
 អត្តនោ វាតំ និព្វាមេតិ ទោសំ និព្វាមេតិ មោហំ
 និព្វាមេតិ កោដំ ឧបនាហំ មក្កំ បណ្ឌាសំ ឥស្សំ
 មច្ឆរិយំ មាយំ សាមេយ្យំ ថម្កំ សារម្កំ មាជំ អតិមាជំ
 មទំ បមាទំ សព្វេ កិលេសេ សព្វេ ទុច្ឆរិតេ សព្វេ
 ទរថេ សព្វេ បរិណ្ណាហោ សព្វេ សន្តាមេ សព្វាកុស-
 លាកិសដ្ឋារេ និព្វាមេតិ សមេតិ ឧបសមេតិ រូបសមេតិ
 បដិប្បស្សម្កតិ ។ ភិក្ខុតិ កល្យាណបុថុដ្ឋនោ វា
 ភិក្ខុ សេខោ វា ភិក្ខុតិ កថំ ទិស្វា និព្វាតិ ភិក្ខុ ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

ស្វែង ស្វែងរក ស្វះស្វែងរកនូវសតិប្បដ្ឋានធំ សម្មប្បធានធំ ឥទ្ធិបាទ
 ធំ ឥន្ទ្រិយធំ ពលៈធំ ពោជ្ឈង្គធំ អដ្ឋង្គិកមគ្គ ដ៏ប្រសើរធំ
 អមតនិព្វាន ប្រយោជន៍ដ៏ក្រៃលែងធំ ហេតុនោះ ឈ្មោះថាទ្រង់ស្វែង
 រកគុណធំ ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះមានព្រះភាគ គឺជាបុគ្គលដែលពួកសត្វ
 មានសក្តិធំ ស្វែង ស្វែងរក ស្វះស្វែងរកថា ព្រះពុទ្ធ (គង់នៅ)
 ក្នុងទីណា ព្រះមានព្រះភាគ ក្នុងទីណា ព្រះមានព្រះភាគ ជាទេវតាធំជាង
 ទេវតា ក្នុងទីណា ព្រះមានព្រះភាគ ជានរៈប្រសើរក្នុងទីណា ហេតុនោះ
 ឈ្មោះថា ស្វែងរកគុណធំ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់សួរថា) នូវវិវេកផង
 សន្តិបទផង ចំពោះព្រះអង្គស្វែងរកគុណធំ ។

[២] ពាក្យថា ភិក្ខុឃើញដូចម្តេច ហើយញ៉ាំងកិលេសឲ្យរលត់
 គឺ ភិក្ខុ ឃើញ មើល ប្តឹង ត្រិះរិះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដ ដូចម្តេច
 ទើបញ៉ាំងរាគៈរបស់ខ្លួនឲ្យរលត់ ញ៉ាំងទោសៈឲ្យរលត់ ញ៉ាំងមោហៈឲ្យ
 រលត់ ញ៉ាំង កោធនៈ ឧបនាហៈ មក្ខៈ បឡាសៈ ឥស្សា មច្ឆរិយៈ មាយា
 សាវេយ្យៈ ថម្កៈ សារម្កៈ មានៈ អតិមានៈ មទៈ បមាទៈ កិលេស
 ទាំងអស់ ទុច្ចរិតទាំងអស់ សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងអស់ សេចក្តីក្តៅ
 ក្រហាយទាំងអស់ សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំងអស់ អកុសលាភិសដ្ឋាន
 ទាំងអស់ ឲ្យរលត់ ឲ្យស្ងប់ ឲ្យម្ខាប ឲ្យស្ងប់ស្ងៀម ឲ្យម្ខាបចំពោះ ។
 ពាក្យថា ភិក្ខុ គឺភិក្ខុ ជាកល្យាណបុប្ផដ្ឋានក្តី ភិក្ខុជាសេក្ខៈក្តី ហេតុនោះ
 (ត្រាស់សួរថា) ភិក្ខុឃើញដូចម្តេច ហើយញ៉ាំងកិលេសឲ្យរលត់ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[៥] អនុចាទិយានោ លោកស្មី កិញ្ចីតិ ចត្វហិ
 ឧចានានេហិ អនុចាទិយមាណោ អក្កណ្ណាយមាណោ
 អបរាមសយមាណោ^(១) ។ លោកស្មិន្តិ អចាយលោកេ
 មនុស្សលោកេ ទេវលោកេ ខន្ធលោកេ ធាតុលោកេ
 អាយតនលោកេ ។ កិញ្ចីតិ កិញ្ចី រូបកតំ វេទនាកតំ
 សញ្ញាកតំ សង្ខារកតំ វិញ្ញាណកតតន្តិ អនុចាទិយានោ
 លោកស្មី កិញ្ចី ។ តេនាហ សោ និម្មិតោ
 បុច្ឆាមិ តំ អាទិច្ចពន្ធុ
 វិវេកំ សន្តិបទញ្ច មហេសី
 កថំ ទិស្វា និព្វាតិ ភិក្ខុ
 អនុចាទិយានោ លោកស្មី កិញ្ចីតិ ។

[៦] មូលំ បបញ្ចសង្ខាយាតិ ភក្កវា
 មន្តា អស្មីតិ សព្វមុបរុទ្ធេ
 យា កាចិ តណ្ហា អជ្ឈត្តំ
 តាសំ វិនយា សទា សតោ សិក្ខេ ។

១ ម. អបរាមសមាណោ អនភិនិវិសមាណោតិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[៥] ពាក្យថា មិនប្រកាន់របស់អ្វី ក្នុងលោក គឺមិនប្រកាន់
 មិនកាន់យក មិនស្នាបអង្វែល ដោយឧបាទានទាំងបួន ។ ពាក្យថា
 ក្នុងលោក គឺ ក្នុងអបាយលោក មនុស្សលោក ទេវលោក ខន្ធលោក
 ធាតុលោក អាយតនលោក ។ ពាក្យថា របស់អ្វីមួយ គឺ រូប វេទនា
 សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ នីមួយ ហេតុនោះ (ត្រាស់សួរថា) មិនប្រកាន់
 របស់អ្វី ក្នុងលោក ។ ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធនិម្មិតនោះ (ត្រាស់សួរថា)

ខ្ញុំសូមសួរ វិវេកផង សន្តិបទផង ចំពោះព្រះអង្គជាអាទិច្ចពន្ធ
 ទ្រង់ស្វែងរកគុណធំ ភិក្ខុឃើញដូចម្តេច ហើយញ្ចាំកិលេស
 ឲ្យរលត់ ទើបមិនប្រកាន់រូបរបស់អ្វី ក្នុងលោក ។

[៦] ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា បុគ្គលគប្បីរលត់បួស
 គល់នៃបបញ្ចសង្ខារ និងអស្មិមានៈទាំងពួងដោយការយល់
 តណ្ហាទាំងឡាយណាមួយជាខាងក្នុង បុគ្គលគប្បីមានសតិ
 សព្វកាល សិក្សាដើម្បីបន្ទាបងំតណ្ហាទាំងនោះ ។

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

[៧] មូលំ បបញ្ចសង្ខាយាតិ ភក្កវា មន្តា អស្មិតិ
សព្វមុបរុទ្ធីតិ បបញ្ចាយេវ បបញ្ចសង្ខា តណ្ហាប-
បញ្ចសង្ខា ទិដ្ឋិបបញ្ចសង្ខា ។

កតមំ តណ្ហាបបញ្ចស្ស មូលំ ។ អវិជ្ជា មូលំ
អយោនិសោមនសិកាពោ មូលំ អស្មិមាណោ មូលំ
អហិរិកំ មូលំ អនោត្តប្បំ មូលំ ឧទ្ធចំ មូលំ
ឥទំ តណ្ហាបបញ្ចស្ស មូលំ ។

កតមំ ទិដ្ឋិបបញ្ចស្ស មូលំ ។ អវិជ្ជា មូលំ
អយោនិសោមនសិកាពោ មូលំ អស្មិមាណោ មូលំ
អហិរិកំ មូលំ អនោត្តប្បំ មូលំ ឧទ្ធចំ មូលំ ឥទំ
ទិដ្ឋិបបញ្ចស្ស មូលំ ។

ភក្កវាតិ ការវាជិវចនំ ។ អបិច ភក្កវាកោតិ
ភក្កវា ។ ភក្កនោសោតិ ភក្កវា ។ ភក្កមោហោតិ
ភក្កវា ។ ភក្កមាណោតិ ភក្កវា ។ ភក្កទិដ្ឋិតិ ភក្កវា ។
ភក្កកណ្ហាកោតិ ភក្កវា ។ ភក្កក្កិលេសោតិ ភក្កវា ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

[៧] ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា បុគ្គលគប្បីរំលត់ ឫសគល់នៃបបញ្ចសង្ខារ និងអស្មិមានៈទាំងពួងដោយការយល់ អធិប្បាយ ថា កិលេសជាគ្រឿងយឺតយូរ ឈ្មោះបបញ្ចសង្ខារ បានដល់តណ្ហា- បបញ្ចសង្ខារនិងទិដ្ឋិបបញ្ចសង្ខារ ។

ឫសគល់នៃតណ្ហាបបញ្ចសង្ខារ តើដូចម្តេច ។ គឺអវិជ្ជាជាឫសគល់ អយោនិសោមនសិការៈជាឫសគល់ អស្មិមានៈជាឫសគល់ អហិរិកៈជាឫស គល់ អនោត្តប្បៈជាឫសគល់ ឧទ្ធច្ចៈជាឫសគល់ នេះឫសគល់នៃតណ្ហា- បបញ្ចសង្ខារ ។

ឫសគល់នៃទិដ្ឋិបបញ្ចសង្ខារ តើដូចម្តេច ។ គឺអវិជ្ជាជាឫសគល់ អយោ- និសោមនសិការៈជាឫសគល់ អស្មិមានៈជាឫសគល់ អហិរិកៈជាឫសគល់ អនោត្តប្បៈជាឫសគល់ ឧទ្ធច្ចៈជាឫសគល់ នេះឫសគល់នៃទិដ្ឋិបបញ្ចសង្ខារ ។

ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ គឺជាពាក្យពោល ដោយគោរព ។ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុបំបាក់បង់នូវរាគៈ ។ ឈ្មោះថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុបំបាក់បង់នូវទោសៈ ។ ឈ្មោះថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុបំបាក់បង់នូវមោហៈ ។ ឈ្មោះថាមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុបំបាក់បង់នូវមានៈ ។ ឈ្មោះថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុ បំបាក់បង់នូវទិដ្ឋិ ។ ឈ្មោះថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុបំបាក់បង់ នូវចម្រូង ។ ឈ្មោះថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុបំបាក់បង់នូវកិលេស ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ភទិ វិភទិ បទិវិភទិ ធម្មតន្តិ ភកវា ។ ភវានំ
 អន្តករោតិ ភកវា ។ ភាវិតកាយោតិ ភកវា ។
 ភាវិតសីលោតិ ភាវិតចិត្តោតិ ភាវិតប្បញ្ញោតិ ភកវា^(១) ។
 ភទិ^(២) វា ភកវា អញ្ញវេទបត្តានិ បដ្ឋានិ សេនាសនានិ
 អប្បសន្ទានិ អប្បនិក្ខេបសានិ វិជនវាតានិ មនុស្ស-
 រាហសេយ្យកានិ បទិសល្យានសារូទានីតិ ភកវា ។
 ភាគី វា ភកវា ចីរវិល្លាទាតសេនាសនកិលា-
 នប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានន្តិ ភកវា ។ ភាគី វា
 ភកវា អត្តរសស្ស ធម្មរសស្ស វិមុត្តិរសស្ស អធិ-
 សីលស្ស អធិចិត្តស្ស អធិប្បញ្ញាយាតិ ភកវា ។
 ភាគី វា ភកវា ចតុន្នំ ឈានានំ ចតុន្នំ អប្បមញ្ញានំ
 ចតុន្នំ អរូបសមាបត្តីនន្តិ ភកវា ។ ភាគី វា ភកវា
 អដ្ឋន្នំ វិមោក្ខានំ អដ្ឋន្នំ អភិកាយតនានំ នវន្នំ អនុ-
 បុព្វវិហារសមាបត្តីនន្តិ ភកវា ។ ភាគី វា ភកវា ទសន្នំ
 សញ្ញាការនានំ ទសន្នំ កសិលាសមាបត្តីនំ អាណាថាណ-
 ស្សតិសមាធិស្ស អសុកសមាបត្តិយាតិ ភកវា ។

១ ម. ភាវិតកាយោ ភាវិតសីលោ ភាវិតចិត្តោ ភាវិតប្បញ្ញោតិ ភកវាតិ ទិស្សន្តិ ។
 ២ ឱ. ម. ភាគី ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ឈ្មោះថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុ ទ្រង់ចែករំលែកញែកនូវធម្មតនៈ ។
ឈ្មោះថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុធ្វើនូវទីបំផុតនៃភពទាំងឡាយ ។
ឈ្មោះថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុចម្រើនព្រះកាយ ។ ឈ្មោះថា
មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុចម្រើនសីល ព្រោះហេតុចម្រើនចិត្ត ព្រោះ
ហេតុចម្រើនបញ្ញា ។ មួយទៀត ឈ្មោះថា មានព្រះភាគ ព្រោះ
ហេតុព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គប់រកនូវសេនាសនៈទាំងឡាយដ៏ស្ងាត់ គឺ
ព្រៃតូចនិងព្រៃធំ ជាព្រៃមិនមានសំឡេង មិនមានការគឺកកង ជាព្រៃ
ប្រាសចាកខ្យល់កាយនៃជន ជាព្រៃស្ងប់ស្ងាត់ចាកមនុស្ស សមគួរដល់
ការព្យាបាលសម្មិ ។ ឈ្មោះថាមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
មានភាគនៃចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈនិងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជៈបរិក្ខារ ។
មួយទៀត ឈ្មោះថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
មានភាគនៃអត្ថរស ធម្មរស វិមុត្តិរស អធិសីល អធិចិត្ត អធិប្បញ្ញា ។
មួយទៀត ឈ្មោះថាមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មាន
ភាគនៃឈាន ៤ អប្បមញ្ញា ៤ អរូបសមាបត្តិ ៤ ។ មួយទៀត ឈ្មោះថា
មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានភាគនៃវិមោក្ខធម៌ ៨
អភិកាយតនៈ ៨ អនុបុព្វវិហារសមាបត្តិ ៩ ។ មួយទៀត ឈ្មោះថាមាន
ព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានភាគនៃសញ្ញាការវនា ១០
កសិណសមាបត្តិ ១០ អានាបានស្សតិសមាធិ អសុភសមាបត្តិ ។

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

ភាគី វា ភក្កវា ចតុន្នំ សតិប្បដ្ឋានានំ ចតុន្នំ សម្មប្បដ្ឋា-
 នានំ ចតុន្នំ ឥទ្ធិចានានំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ បញ្ចន្នំ
 ពលានំ សត្តន្នំ ពោជ្ឈង្គានំ អរិយស្ស អដ្ឋង្គិកស្ស
 មក្កស្សាតិ ភក្កវា ។ ភាគី វា ភក្កវា ទសន្នំ
 តថាភតពលានំ ចតុន្នំ វេសារដ្ឋានំ ចតុន្នំ បដិសម្ពិទានំ
 ឆន្នំ អភិញ្ញានំ ឆន្នំ ពុទ្ធជម្មានន្តិ ភក្កវា ។ ភក្កវាតិ
 នេតំ នាមំ មាតវា កតំ ន បិតវា កតំ ន
 ភាតវា កតំ ន ភកិទិយា កតំ ន មិត្តាមច្ចេហិ
 កតំ ន ញាតិសាលោហិតេហិ កតំ ន សមណា-
 ព្រាហ្មណេហិ កតំ ន ទេវតាហិ កតំ វិមោក្ខន្តិក-
 មេតំ ពុទ្ធានំ ភក្កវន្តានំ ពោជិយា មូលេ សហ
 សព្វញ្ញតញ្ញាណស្ស បដិលាភា សច្ចិកា បញ្ញត្តិ
 យទិទំ ភក្កវាតិ^(១) ។

មន្តា អស្មីតិ សព្វមុបរុទ្ធីតិ មន្តា រុច្ចតិ បញ្ញា
 យា បញ្ញា បដាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិច-
 យោ សម្មាទិដ្ឋិ ។ អស្មីតិ រូបេ អស្មីតិ មាណា
 អស្មីតិ ឆន្ទោ អស្មីតិ អនុសយោ វេទនាយ

១ ឱ. ម. ឯត្ថ បច្ឆិមេ មូលំ បបញ្ចសង្ខាយាតិ ភក្កវាតិ ទិស្សន្តិ ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

មួយទៀត ឈ្មោះថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
 មានភាគនៃសតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥
 ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គ ៧ មគ្គដ៏ប្រសើរប្រកបដោយអង្គ ៨ ។ មួយទៀត
 ឈ្មោះថា មានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានភាគនៃ
 តថាគតពលៈ ១០ វេសារជ្ជៈ ៤ បដិសម្ពិទា ៤ អភិញ្ញា ៦ ពុទ្ធជម៌ ៦ ។
 ព្រះនាមថា មានព្រះភាគនេះ មិនមែនមាតាធ្វើ មិនមែនបិតាធ្វើ មិនមែន
 បងប្អូនប្រុសធ្វើ មិនមែនបងប្អូនស្រីធ្វើ មិនមែនពួកមិត្តអាមាត្យធ្វើ មិន
 មែនពួកញាតិសាលាហិតធ្វើ មិនមែនពួកសមណព្រាហ្មណ៍ធ្វើ មិន
 មែនពួកទេវតាធ្វើទេ នេះជាព្រះនាមកើតក្នុងទីបំផុតវិមោក្ខ របស់ព្រះពុទ្ធ
 ទាំងឡាយមានព្រះភាគ បញ្ញត្តិថាមានព្រះភាគនុ៎ះ កើតដោយការធ្វើ
 ឲ្យជាក់ច្បាស់ ព្រមទាំងការបានចំពោះនូវសព្វញ្ញតញ្ញាណ ទៀបគល់
 នៃពោធិព្រឹក្ស ។

ក្នុងពាក្យថា បុគ្គលគប្បីរំលត់អស្មិមានៈទាំងពួង ដោយការយល់
 សេចក្តីថា បញ្ញា លោកហៅថាការយល់ បានខាងប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់
 ។ ល ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការយល់ត្រូវ ។ ពាក្យថា
 អស្មិមានៈ គឺការប្រកាន់ថា អញមានក្នុងរូប សេចក្តីពេញចិត្តថា អញ
 មានការដេកត្រាំរឿយៗ ថាអញមានសេចក្តីប្រកាន់ថាអញមានក្នុងវេទនា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សញ្ញាយ សង្ខារេសុ វិញ្ញាណោ អស្មីតិ មាណោ អស្មីតិ
 ឆន្ទោ អស្មីតិ អនុសយោ ។ មូលំ បបញ្ចសង្ខាយាតិ
 ភកវា មន្តា អស្មីតិ សព្វមុបរុទ្ធីតិ បបញ្ចសង្ខាយ
 មូលញ្ច អស្មីមានញ្ច មន្តាយ សព្វំ រុទ្ធយ្យ ឧប-
 រុទ្ធយ្យ និរោធយ្យ រូបសមេយ្យ អដ្ឋង្គមេយ្យ
 បដិប្បស្សម្ពេយ្យាតិ មូលំ បបញ្ចសង្ខាយាតិ ភកវា
 មន្តា អស្មីតិ សព្វមុបរុទ្ធ ។

[៨] យា កាចិ តណ្ហា អជ្ឈត្តន្តិ យា កាចីតិ
 សព្វេន សព្វំ សព្វថា សព្វំ អសេសំ និស្សេសំ
 បរិយាទាយវចនមេតំ យា កាចីតិ ។ តណ្ហាតិ
 រូបតណ្ហា ។ បេ ។ ធម្មតណ្ហា ។ អជ្ឈត្តន្តិ អជ្ឈត្តំ
 សមុដ្ឋាតិ^(១) សា តណ្ហាតិ អជ្ឈត្តំ ។ អថវា អជ្ឈត្តិកំ
 រុច្ចតិ ចិត្តំ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ហទយំ បណ្ណារំ
 មនោ មនាយតនំ មនិទ្ធិយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណា-
 ក្ខន្ធា តន្តា មនោវិញ្ញាណាទតុ ។ ចិត្តេន មនសា
 សា តណ្ហា សហគតា សហជាតា សំសដ្ឋា
 សម្បយុត្តា ឯកុប្បាទា ឯកនិរោទា ឯកវត្ថុកា

១ ម. សមុដ្ឋានា វា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ សេចក្តីពេញចិត្តថា អញមានការដេកត្រាំ
 រឿយ ។ ថា អញមាន ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា បុគ្គល
 គប្បីរំលត់ឫសគល់នៃបបញ្ចសង្ខារ និងអស្មិមានៈទាំងពួង ដោយការ
 យល់ បានសេចក្តីថា បុគ្គលគប្បីរំលត់ គប្បីចូលទៅរំលត់ គប្បីរំលត់
 មិនសល់ គប្បីរម្ងាប់ គប្បីឲ្យវិនាស គប្បីឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ នូវឫសគល់
 នៃបបញ្ចសង្ខារ និងអស្មិមានៈផងទាំងពួង ដោយការយល់ ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា បុគ្គលគប្បីរំលត់ឫសគល់
 នៃបបញ្ចសង្ខារ និងអស្មិមានៈទាំងពួងដោយការយល់ ។

[៨] អធិប្បាយពាក្យថា តណ្ហាទាំងឡាយណាមួយ ជាខាងក្នុង
 ត្រង់ពាក្យថា ណាមួយ គឺសព្វទាំងអស់ គ្រប់ទាំងអស់ ឥតសេសសល់
 មិនមានសេសសល់ ពាក្យថាណាមួយនុ៎ះ ជាពាក្យអស់រលីង ពាក្យថា
 តណ្ហា បានដល់រូបតណ្ហា ។ ល ។ ធម្មតណ្ហា ។ ពាក្យថាជាខាងក្នុង
 គឺតណ្ហានោះ រមែងតាំងឡើងខាងក្នុង ហេតុនោះឈ្មោះថា ខាងក្នុង ។
 ម្យ៉ាងទៀត ចិត្តលោកហៅថា ខាងក្នុង បានដល់ ចិត្ត មនៈ មានសៈ
 ហឫទ័យៈ បណ្ណារៈ មនោ មនាយតនៈ មនិន្ទ្រិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 មនោវិញ្ញាណជាតុ ដែលកើតអំពី វិញ្ញាណក្ខន្ធ ។ តណ្ហានោះ ទៅ
 ជាមួយគ្នា កើតជាមួយគ្នា ច្រឡំគ្នាប្រកបព្រមដោយចិត្ត ដោយមនៈ
 មានការកើតក្នុងទីជាមួយគ្នា មានការរលត់ក្នុងទីជាមួយគ្នា មានវត្ថុតែមួយ

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

ឯការម្មណាតិបិ អជ្ឈត្តន្តិ យា កាចិ តណ្ហា អជ្ឈត្តំ ។

[៧] តាសំ វិនយា សទា សតោ សិក្ខេតិ

សទាតិ សទា សព្វទា សព្វកាលំ និច្ចកាលំ ធុរ-

កាលំ សតតំ សមិតំ អញ្ចេកិណ្ណំ ចោខានុចោទំ^(១)

ឧទកុម្មិកជាតំ^(២) អវិចិ សន្តតិ សហិតំ ធុសិតំ

បុរេភត្តំ បច្ឆាភត្តំ បុរិមយាមំ មជ្ឈិមយាមំ បច្ឆិមយាមំ

កាឡេ ធុណ្ណោ វស្សេ ហោមន្តេ តិម្ហេ បុរិមេ វយោខន្តេ

មជ្ឈិមេ វយោខន្តេ បច្ឆិមេ វយោខន្តេ ។ សតោតិ

ចត្វហិ ការណេហិ សតោ កាយេ កាយានុបស្ស-

នាសតិប្បដ្ឋានំ កាវេន្តោ សតោ វេទនាសុ ចិត្តេ ធម្មេ-

សុ ធម្មានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានំ កាវេន្តោ សតោ ។

អបរេហិបិ ចត្វហិ ការណេហិ សតោ អសតិបរិ-

វដ្ឋនាយ សតោ សតិករណីយានំ ធម្មានំ កតត្តា

សតោ សតិប្បដិបក្កានំ ធម្មានំ ហតត្តា សតោ

សតិនិមិត្តានំ ធម្មានំ អសម្មដ្ឋត្តា សតោ ។

១ ម. ចោត្តានុចោទ្ធិ ។ ២ ម. ឧទកុម្មិកជាតំ ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

មានអារម្មណ៍តែមួយ ដូច្នោះទើបឈ្មោះថា ខាងក្នុង ហេតុនោះ (ទ្រង់ ត្រាស់ថា) តណ្ហាទាំងឡាយណាមួយ ជាខាងក្នុង ។

[៧] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលគប្បីមានសតិសព្វកាល សិក្សា ដើម្បីបន្ទាបងំតណ្ហាទាំងនោះ ត្រង់ពាក្យថា សព្វកាល គឺសព្វកាល គ្រប់ កាល អស់កាលទាំងពួង អស់កាលជានិច្ច អស់កាលដ៏ទៀង អស់កាល មិនដាច់ អស់កាលរឿយ ។ មិនរោយរាយ ថែមហើយថែមទៀត ជាប់ តគ្នា មិនមានចន្លោះ ដូចជារលកទឹក ទង្គិចគ្នា ប៉ះពាល់គ្នា អស់បុរេភត្ត បច្ចុប្បន្ន អស់បឋមយាម មជ្ឈិមយាម បច្ចិមយាម អស់កាឡបក្ខ ដុណ្ណបក្ខ អស់រដូវភ្លៀង រដូវរងា រដូវក្តៅ អស់ចំណែកបឋមវ័យ អស់ ចំណែកមជ្ឈិមវ័យ អស់ចំណែកបច្ចិមវ័យ ។ ពាក្យថា មានសតិ គឺ មានសតិ ដោយហេតុ ៤ យ៉ាង គឺចម្រើនកាយេកាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ឈ្មោះថា មានសតិ (ចម្រើន) វេទនាសុ វេទនានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ឈ្មោះថា មានសតិ (ចម្រើន) ចិត្តេចិត្តានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ឈ្មោះថា មានសតិ (ចម្រើន) ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ឈ្មោះថា មានសតិ ។ មានសតិដោយហេតុ ៤ ដទៃទៀត គឺមានសតិ ព្រោះ រៀបរយនូវភាពមិនមានសតិ មានសតិព្រោះធ្វើនូវធម៌ទាំងឡាយ ដែលគួរ ធ្វើដោយសតិ មានសតិ ព្រោះកម្ចាត់បង់នូវធម៌ទាំងឡាយ ជាសត្រូវដល់ សតិ មានសតិ ព្រោះមិនភ្លេចធម៌ទាំងឡាយ ជានិមិត្ត របស់សតិ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អបរេហឹមិ ចត្វហិ ការណេហិ សតោ សតិយា សម-
 ដ្ឋាកតត្តា សតោ សតិយា វសិតត្តា សតោ សតិ-
 យា ចាកុញ្ញតាយ សតោ សតិយា អបច្ឆោរោហាលា-
 តាយ សតោ ។ អបរេហឹមិ ចត្វហិ ការណេហិ សតោ
 សតត្តា សតោ សន្តត្តា សតោ សមិតត្តា សតោ
 សន្តធម្មសមដ្ឋាកតត្តា សតោ ។ ពុទ្ធានុស្សតិយា
 សតោ ធម្មានុស្សតិយា សតោ សង្ឃានុស្សតិយា
 សតោ សីលានុស្សតិយា សតោ ចាកានុស្សតិយា
 សតោ ទេវតានុស្សតិយា សតោ អាណាចានុស្សតិយា
 សតោ មរណស្សតិយា សតោ កាយកតស្សតិយា
 សតោ ឧបសមាទុស្សតិយា សតោ ។ យា សតិ
 អនុស្សតិ បដិស្សតិ សតិ សរណតា ធារណតា អបិ-
 លាបនតា អសម្មុស្សនតា សតិ សតិទ្ធិយំ សតិពលំ
 សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈុញ្ញោ ឯកាយនមក្កោ អយំ
 វុច្ចតិ សតិ ។ ឥមាយ សតិយា ឧបេតោ ហោតិ
 សមុបេតោ ឧបកតោ^(១) សមុបកតោ^(២) ឧបបណ្ណោ
 សមុបបណ្ណោ^(៣) សមដ្ឋាកតោ សោ វុច្ចតិ សតោ ។
 សិក្ខេតិ តិស្សោ សិក្ខា អធិសីលសិក្ខា អធិចិត្ត-

១ ម. ឱបាគតោ ។ ២ ម. សមុបាគតោ ។ ៣ ម. សម្មុន្តោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មានសតិដោយហេតុ ៤ ដទៃទៀត គឺមានសតិ ព្រោះប្រកបដោយសតិ
 មានសតិ ព្រោះស្អាតដោយសតិ មានសតិ ព្រោះជំនាញដោយសតិ មាន
 សតិ ព្រោះមិនបោះបង់សតិ ។ មានសតិដោយហេតុ ៤ ដទៃទៀត គឺ
 មានសតិ ព្រោះមានសតិមិនដាច់ មានសតិ ព្រោះមានសតិជាប់ត មានសតិ
 ព្រោះមានសតិរឿយ ។ មានសតិ ព្រោះប្រកប ដោយធម៌ជាប់ត ។ គ្នា
 មានសតិ ព្រោះពុទ្ធានុស្សតិ មានសតិ ព្រោះធម្មានុស្សតិ មានសតិ
 ព្រោះសង្ឃានុស្សតិ មានសតិ ព្រោះសីលានុស្សតិ មានសតិ ព្រោះចាតា-
 នុស្សតិ មានសតិ ព្រោះទេវតានុស្សតិ មានសតិ ព្រោះអានាបានស្សតិ
 មានសតិ ព្រោះមរណស្សតិ មានសតិ ព្រោះកាយគតាសតិ មាន
 សតិ ព្រោះឧបសមាទានុស្សតិ ។ សតិណា ការរលឹករឿយ ។ រលឹក
 ចំពោះ ធម្មជាតិជាគ្រឿងរលឹក ការរលឹក ការចាំបាន ការមិនភ្លេច
 សេចក្តីមិនវង្វេង ធម្មជាតិជាគ្រឿងរលឹក សតិទ្រិយ សតិពលៈ សម្មាសតិ
 សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ជាផ្លូវជាទីទៅនៃបុគ្គលម្នាក់ឯង នេះលោកហៅថាសតិ ។
 បុគ្គលណាជាអ្នកចូលទៅជិត ប្រកប ចូលទៅជិត ប្រកបព្រម ចូលទៅ
 រក ចូលទៅរកព្រម ចូលទៅដល់ ចូលទៅដល់ព្រម ប្រកបព្រមដោយ
 សតិនេះ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា មានសតិ ។

ពាក្យថាសិក្សា បានដល់សិក្ខា ៣ គឺ អធិសីលសិក្ខា ១ អធិចិត្តសិក្ខា ១

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

សិក្ខា អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ កតមា អធិសីលសិក្ខា ។
 ឥធិ ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ ចាតិមោក្ខសំរសំរុតោ
 វិហារតិ អាចារកោចរសម្បជ្ជោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ
 ភយទស្សវី សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ ខុទ្ធកោ
 សីលក្ខន្ធា មហន្តោ សីលក្ខន្ធា សីលំ បតិដ្ឋា អាទិ
 ចរណំ សំយមោ សំរោ មុខំ បមុខំ កុសលានំ
 ធម្មានំ សមាបត្តិយា អយំ អធិសីលសិក្ខា ។

កតមា អធិចិត្តសិក្ខា ។ ឥធិ ភិក្ខុ វិច្ឆេរ
 កាមេហិ វិច្ឆ អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ
 សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បបមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ
 វិហារតិ វិតក្កវិចារានំ រូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសា-
 ទនំ ចេតសោ ឯកោទិការំ អវិតក្កំ អវិចារំ
 សមាទិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ
 វិហារតិ បីតិយា ច វិរាតា ឧបេក្ខកោ ច វិហារតិ
 សតោ ច សម្បជានោ សុខញ្ច កាយេន បដិសំ-
 វេទេតិ យន្តំ អវិយា អាចិត្តន្តិ ឧបេក្ខកោ សតិមា
 សុខវិហារវិតិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ១ ។ អធិសីលសិក្ខា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មានសីល សង្រួមល្អក្នុងបាតិមោក្ខសំរេ: បរិបូណ៌ដោយអាចារ: និងគោចរ: ឃើញភ័យក្នុងទោស សូម្បីបន្តិចបន្តួច សមាទាន សិក្សាក្នុងសិក្ខាបទទាំងឡាយ សីលក្នុងតូច សីលក្នុងធំ សីលជាទីពឹង សីលជាខាងដើម ការប្រព្រឹត្ត ការសង្រួម ការរវាំង ជាប្រធាន ជាប្រមុខ ដើម្បីបានកុសលធម៌ទាំងឡាយ នេះ អធិសីលសិក្ខា ។

អធិចិត្តសិក្ខា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ចូលបឋមជ្ឈានប្រកបដោយវិតក្ក: ប្រកបដោយវិចារ: មានបីតិ និងសុខ ដែលកើតអំពីសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ ព្រោះរម្ងាប់វិតក្ក: និងវិចារ: ចូលទុតិយជ្ឈាន ជាធម្មជាតិកើតក្នុងសន្តាននៃខ្លួន ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាគឺសទ្ធា មានសភាពជាចិត្តខ្ពស់ឯក មិនមានវិតក្ក: មិនមានវិចារ: មានតែបីតិ និងសុខ: ដែលកើតអំពីសមាធិ ។ ព្រោះនឿយណាយចាកបីតិផង ប្រកបដោយឧបេក្ខាផង មានស្មារតីដឹងខ្លួន ដោយប្រពៃផង ទទួលសុខដោយនាមកាយផង ព្រះអរិយ: ទាំងឡាយ តែងសរសើរបុគ្គលដែលបានតតិយជ្ឈាននោះថា បុគ្គលនោះ ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានស្មារតី មានធម៌ជាគ្រឿងនៅជាសុខដូច្នោះ ព្រោះតតិយជ្ឈានណា ក៏ចូលតតិយជ្ឈាននោះ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សុខស្ស ច បហាណា ទុក្ខស្ស ច បហាណា បុព្វេ
 សោមនស្សនោមនស្សានំ អត្តជ្ជំមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេ-
 ក្ខាសតិចារិសុទ្ធិ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្មជ្ជ វិហរតិ
 អយំ អធិចិត្តសិក្ខា ។

កតមា អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ ឥធិ ភិក្ខុ បញ្ញាវា
 ហោតិ ឧទយត្តកាមិជិយា បញ្ញាយ សមន្តាគតោ
 អរិយាយ និព្វេជិកាយ សម្មាទុក្ខក្ខយកាមិជិយា
 សោ ឥទំ ទុក្ខន្តិ យថាក្ខតំ បជាណតិ អយំ ទុក្ខ-
 សមុទយោតិ យថាក្ខតំ បជាណតិ អយំ ទុក្ខនិរោធាតិ
 យថាក្ខតំ បជាណតិ អយំ ទុក្ខនិរោធកាមិជី បដិបទាតិ
 យថាក្ខតំ បជាណតិ ឥមេ អាសវាតិ យថាក្ខតំ
 បជាណតិ អយំ អាសវសមុទយោតិ យថាក្ខតំ
 បជាណតិ អយំ អាសវនិរោធាតិ យថាក្ខតំ បជាណតិ
 អយំ អាសវនិរោធកាមិជី បដិបទាតិ យថាក្ខតំ បជា-
 ណតិ អយំ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ព្រោះលះបង់សុខផង ព្រោះលះបង់ទុក្ខផង ព្រោះវិនាសទៅនៃសោ-
មនស្សនិងទោមនស្ស ក្នុងកាលមុន ចូលចិត្តត្រូវជ្រាប ឥតទុក្ខ ឥតសុខ
មានសេចក្តីបរិសុទ្ធ ដោយឧបេក្ខានិងសតិ នេះ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។

អធិប្បញ្ញាសិក្ខា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមាន
ប្រាជ្ញា ប្រកបដោយប្រាជ្ញា ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងសេចក្តីចម្រើននិងការវិនាស
ជាប្រាជ្ញាដ៏ប្រសើរ ជាគ្រឿងទម្ងន់ទម្ងាយ ជាដំណើរទៅដើម្បីការអស់
ទុក្ខដោយប្រពៃ ភិក្ខុនោះ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះជាទុក្ខ ដឹងច្បាស់
តាមពិតថា នេះការឲ្យកើតទុក្ខ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះការរលត់ទុក្ខ
ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះបដិបទាជាដំណើរទៅដើម្បីរលត់ទុក្ខ ដឹងច្បាស់
តាមពិតថា ទាំងនេះជាអាសវៈ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះការឲ្យកើត
អាសវៈ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា នេះការរលត់អាសវៈ ដឹងច្បាស់តាមពិតថា
នេះបដិបទាជាដំណើរទៅដើម្បីការរលត់អាសវៈ នេះ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។

ចុទ្ធសមោ កុវជកសុត្តនិទ្ទេសោ

តាសំ វិនយា សទា សតោ សិក្ខោតិ តាសំ
តណ្ហានំ វិនយាយ បដិវិនយាយ បហានាយ រូបស-
មាយ បដិនិស្សក្កាយ បដិប្បស្សន្តិយា អទិសីលម្បិ
សិក្ខោយ្យ អទិចិត្តម្បិ សិក្ខោយ្យ អទិប្បញ្ញម្បិ សិ-
ក្ខោយ្យ ឥមា តិស្សោ សិក្ខា អារដ្ឋេន្តោ សិក្ខោយ្យ
ជានន្តោ សិក្ខោយ្យ បស្សន្តោ សិក្ខោយ្យ បច្ចវេក្ខន្តោ
សិក្ខោយ្យ ចិត្តំ អទិដ្ឋហន្តោ សិក្ខោយ្យ សទ្ធាយ
អទិមុច្ចន្តោ សិក្ខោយ្យ វិយំ បក្កណ្ហាន្តោ សិក្ខោយ្យ
សតី ឧបដ្ឋបេន្តោ សិក្ខោយ្យ ចិត្តំ សមាទហន្តោ
សិក្ខោយ្យ បញ្ញាយ បជានន្តោ សិក្ខោយ្យ អភិ-
ញ្ញោយ្យំ អភិជានន្តោ សិក្ខោយ្យ បរិញ្ញោយ្យំ បរិជា-
នន្តោ សិក្ខោយ្យ បហាតព្វំ បដហន្តោ សិក្ខោយ្យ
កាវេតព្វំ កាវេន្តោ សិក្ខោយ្យ សច្ចិកាតព្វំ សច្ចិកាពា-
ន្តោ សិក្ខោយ្យ អាចវេយ្យ សមាចវេយ្យ សមា-
នាយ វត្តោយ្យាតិ តាសំ វិនយា សទា សតោ
សិក្ខោ ។ តេនាហ ភក្កវា

មូសំ បបញ្ចសដ្ឋាយាតិ ភក្កវា
មន្តា អស្មីតិ សព្វមុបុរុទ្ធ

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

ពាក្យថា បុគ្គលគប្បីមានសតិសព្វកាល សិក្សា ដើម្បីបន្ទោបង់
តណ្ហាទាំងនោះ បានសេចក្តីថា គប្បីសិក្សាអធិសីលផង គប្បីសិក្សា
អធិចិត្តផង គប្បីសិក្សាអធិប្បញ្ញាផង ដើម្បីនាំចេញ ដើម្បីនាំចេញ
ចំពោះ ដើម្បីលះបង់ ដើម្បីរម្ងាប់ ដើម្បីរលាស់ចោល ដើម្បីគ្របសង្កត់
នូវតណ្ហាទាំងនោះ គប្បីនឹកសិក្សាសិក្ខាទាំង ៣ នេះ គប្បីដឹងសិក្សា
គប្បីឃើញសិក្សា គប្បីពិចារណាសិក្សា គប្បីអធិដ្ឋានចិត្តសិក្សា គប្បី
ជឿដោយសទ្ធាសិក្សា គប្បីផ្តងព្យាយាមសិក្សា គប្បីតម្កល់នូវសតិសិក្សា
គប្បីតម្កល់ចិត្តសិក្សា គប្បីដឹងច្បាស់ដោយបញ្ញាសិក្សា គប្បីដឹងចំពោះ
នូវអភិញ្ញេយ្យធម៌សិក្សា គប្បីកំណត់ដឹងនូវបរិញ្ញេយ្យធម៌សិក្សា គប្បីលះ
បង់នូវបហាតព្វធម៌សិក្សា គប្បីចម្រើនភាវេតព្វធម៌សិក្សា គប្បីធ្វើឲ្យជាក់
ច្បាស់នូវសច្ចិកាតព្វធម៌សិក្សា ប្រព្រឹត្តទូទៅ ប្រព្រឹត្តទូទៅព្រម ប្រព្រឹត្ត
សមាទាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលគប្បីមានសតិសព្វកាល
សិក្សា ដើម្បីបន្ទោបង់តណ្ហាទាំងនោះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ
ត្រាស់ថា

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា បុគ្គលគប្បីរំលត់ឫសគល់
នៃបបញ្ចសង្ខារ និងអស្មិមានៈទាំងពួង ដោយការយល់

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

យា កាចិ តណ្ហា អដ្ឋតំ
តាសំ វិនយា សទា សតោ សិក្ខេតិ ។

[១០] យដ្ឋញ្ញំ ធម្មមភិជញ្ញា
អដ្ឋតំ អថវាបិ ពហិទ្ធា
ន ហិ តេន ថាមំ កុព្វេថ
ន ហិ សា និព្វតិ សតំ វុត្តា ។

[១១] យដ្ឋញ្ញំ ធម្មមភិជញ្ញា អដ្ឋតន្តិ យដ្ឋញ្ញំ
អត្តនោ កុណំ ជានេយ្យ កុសលេ វា ធម្មេ អព្យាកតេ
វា ធម្មេ ។ កតមេ អត្តនោ កុណា ។ ឧច្ចាកុលា
បព្វជិតោ វា អស្ស^(១) មហាកុលា បព្វជិតោ វា អស្ស^(២)
មហាកោតកុលា បព្វជិតោ វា អស្ស ឧទ្ធការកោត-
កុលា បព្វជិតោ វា អស្ស ញាតោ យសស្សី កហដ្ឋ-
ប្បព្វជិតានន្តិ វា អស្ស លាភិម្ហិ ចីវរិណ្ណាចាតសេនា-
សនតិលានប្បច្ចយភេសដ្ឋបរិក្ខារានន្តិ វា អស្ស សុត្ត-
ន្តិកោ វា អស្ស វិនយដរោ វា អស្ស ធម្មកថិកោ
វា អស្ស អារញ្ញិកោ វា អស្ស បិណ្ណាចាតិកោ វា អស្ស

១ ម. សព្វត្ថ អស្សន្តិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. មហាកុលា បព្វជិតោ វា អស្សាតិ ន ទិស្សន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

តណ្ហាទាំងឡាយណាមួយ ជាខាងក្នុង បុគ្គលគប្បីមានសតិ
សព្វកាលសិក្សា ដើម្បីបន្ទោបង់នូវតណ្ហាទាំងនោះ ។

[១០] បុគ្គលគប្បីដឹង នូវធម៌ណាមួយ ជាខាងក្នុងឬខាងក្រៅ
មិនគប្បីធ្វើនូវកម្លាំង ដោយធម៌នោះ ការរលត់នោះ
ពួកសប្បុរសមិនបានពោលហើយ ។

[១១] ពាក្យថា បុគ្គលគប្បីដឹងនូវធម៌ណាមួយជាខាងក្នុង អធិប្បាយ
ថា បុគ្គលគប្បីដឹងគុណណាមួយរបស់ខ្លួន ក្នុងកុសលធម៌ក្តី ក្នុងអព្យាកត-
ធម៌ក្តី ។ គុណរបស់ខ្លួន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល (ចេញ) អំពីត្រកូល
ខ្ពស់ហើយបួសក្តី អំពីត្រកូលធំហើយបួសក្តី អំពីត្រកូលមានភោគៈ
ច្រើនហើយបួសក្តី អំពីត្រកូលមានភោគៈដ៏លើសលុបហើយបួសក្តី (ដឹង)
ថាអាត្មាអញ ជាអ្នកល្បីល្បាញ មានយសជាងពួកគ្រហស្ថនិងបព្វជិត
ក្តី (ដឹង) ថាអញជាអ្នកបានចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយ-
ភេសជ្ជបរិក្ខារក្តី ថាជាអ្នកទ្រទ្រង់ព្រះសូត្រក្តី ជាអ្នកទ្រទ្រង់វិន័យក្តី ជា
ធម្មកថិកក្តី ជាអ្នកប្រព្រឹត្តិការញ្ជឹកដុតង្គក្តី ជាអ្នកប្រព្រឹត្តិបិណ្ឌបាតិកដុតង្គក្តី

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

បំសុក្ខុលិកោ វា អស្ស តេចីវរិកោ វា អស្ស សប-
 ទានចារិកោ វា អស្ស ខលុបច្ឆាកត្តិកោ វា អស្ស
 នេសទ្ធិកោ វា អស្ស យថាសន្តតិកោ វា អស្ស
 បឋមស្ស ឈានស្ស លាភីតិ វា អស្ស ទុតិយស្ស
 ឈានស្ស លាភីតិ វា អស្ស តតិយស្ស ឈានស្ស
 លាភីតិ វា អស្ស ចតុត្ថស្ស ឈានស្ស លាភីតិ វា អស្ស
 អាណាសានញាយតនសមាបត្តិយា លាភីតិ វា អស្ស
 វិញ្ញាណញាយតនសមាបត្តិយា អាភិញ្ញាញាយតន-
 សមាបត្តិយា នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា
 លាភីតិ វា អស្ស ឥមេ វុច្ឆន្តិ អត្តនោ តុណា ។ យដ្ឋញ្ច
 អត្តនោ តុណំ ជានេយ្យ អាជានេយ្យ វិជានេយ្យ បដិវិ-
 ជានេយ្យ បដិវិជ្ឈេយ្យាតិ យដ្ឋញ្ច ធម្មមភិជញ្ញា អដ្ឋតំ ។
 អថវាបិ ពហិទ្ធាតិ ឧបដ្ឋាយស្ស វា អាចរិយស្ស វា
 តេ តុណា អស្សតិ អដ្ឋតំ អថវាបិ ពហិទ្ធា ។

[១២]ន តេន ថាមំ កុព្វេថាតិ អត្តនោ វា តុណោន
 បរេសំ វា តុណោន ថាមំ ន ករេយ្យ ថម្ពំ ន ករេយ្យ
 មាណំ ន ករេយ្យ ឧណ្ណាតី ន ករេយ្យ ឧណ្ណាមំ ន ករេយ្យ
 ន តេន មាណំ ជនេយ្យ ន តេន ថន្នោ^(១) អស្ស

១ ម. ពន្ធា ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

ជាអ្នកប្រព្រឹត្តបំបាត់សុភវិកុលិកជុតង្គក្តី ជាអ្នកប្រព្រឹត្តតេជីវិកជុតង្គក្តី ជាអ្នក
 ប្រព្រឹត្តសបទានចារិកជុតង្គក្តី ជាអ្នកប្រព្រឹត្តខលុបប្លាភត្តិកជុតង្គក្តី ជាអ្នក
 ប្រព្រឹត្តនេសជ្ជិកជុតង្គក្តី ជាអ្នកប្រព្រឹត្តយថាសន្តតិកជុតង្គក្តី បានបឋម-
 ជ្ឈានក្តី បានទុតិយជ្ឈានក្តី បានតតិយជ្ឈានក្តី បានចតុត្ថជ្ឈានក្តី បាន
 អាកាសានញាយតនសមាបត្តិក្តី បានវិញ្ញាណញាយតនសមាបត្តិក្តី បាន
 អាកិញ្ញញាយតនសមាបត្តិក្តី បាននេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិក្តី
 ទាំងនេះ ហៅថា គុណរបស់ខ្លួន ។ បុគ្គលគប្បីដឹង គប្បីដឹងទូទៅ
 គប្បីដឹងផ្សេង ។ គប្បីដឹងចំពោះ គប្បីចាក់ធ្លុះ នូវគុណណាមួយរបស់ខ្លួន
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីដឹងនូវធម៌ណាមួយជាខាងក្នុង ។
 ពាក្យថា ខាងក្រៅ គឺគុណទាំងនោះ គប្បីមានដល់ឧបជ្ឈាយ័ ឬ
 អាចារ្យ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់) ថា ជាខាងក្នុង ឬខាងក្រៅ ។

[១២] ពាក្យថា បុគ្គលមិនគប្បីធ្វើនូវកម្លាំង ដោយធម៌នោះ
 គឺមិនគប្បីធ្វើនូវកម្លាំង មិនគប្បីធ្វើនូវសេចក្តីរឹងត្អឹង មិនគប្បីធ្វើនូវសេចក្តី
 ប្រកាន់ មិនគប្បីធ្វើនូវការប៉ោងឡើង មិនគប្បីធ្វើនូវការក្រអឺតក្រអោង
 ដោយគុណ របស់ខ្លួនផង ដោយគុណ របស់បុគ្គលដទៃផង មិន
 គប្បីញ៉ាំងសេចក្តីប្រកាន់ឲ្យកើត ដោយគុណនោះ មិនគប្បីរឹងរូស

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

បត្តទ្វា បក្កហិតសិរោតិ ន តេន ថាមំ កុព្វេថ ។

[១៣] ន ហិ សា និព្វតិ សតំ វុត្តាតិ
សតានំ សន្តានំ សប្បុរិសានំ ពុទ្ធានំ ពុទ្ធស្សារកានំ
បច្ចេកពុទ្ធានំ សា និព្វតិ^(១) ន វុត្តា នប្បុវុត្តា ន
អាចិក្ខិតា ន ទេសិតា ន បញ្ញាបិតា ន បដ្ឋបិតា
ន វិរដា ន វិភត្តា ន ឧត្តានិកតា នប្បកាសិតាតិ
ន ហិ សា និព្វតិ សតំ វុត្តា ។ តេនាហា ភក្កវា

យង្គញ្ចិ ធម្មមភិជញ្ញា
អជ្ឈត្តំ អថវាបិ ពហិទ្ធា
ន តេន ថាមំ កុព្វេថ
ន ហិ សា និព្វតិ សតំ វុត្តាតិ ។

[១៤] សេយ្យោ ន តេន មញ្ញេយ្យ
នីចេយ្យោ អថវាបិ សរិក្ខោ
បុដ្ឋោ អនេករូបេហិ
នាតុមានំ វិកប្បយំ តិដ្ឋេ ។

[១៥] សេយ្យោ ន តេន មញ្ញេយ្យាតិ សេយ្យោ-
ហាមស្មីតិ មាណំ^(២) ន ជនេយ្យ ជាតិយា វា

១ ម. និព្វតីតិ ។ ២ ម. អភិមាណំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

រឹងរូសក្រែកលែង មានក្បាលងើបឡើង ដោយគុណនោះ ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីធ្វើនូវកម្លាំង ដោយធម៌នោះ ។

[១៣] ពាក្យថា សេចក្តីរលត់នោះ ពួកសប្បុរសមិនពោលហើយ
គឺសេចក្តីរលត់នោះ ពួកអ្នកស្ងប់ អ្នករម្ងាប់ សប្បុរស គឺព្រះពុទ្ធ សាវ័ក
របស់ព្រះពុទ្ធ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធទាំងឡាយ មិនពោល មិនពោលសព្វ-
គ្រប់ មិនប្រាប់ មិនសម្តែង មិនបញ្ញត្ត មិនតាំងទុក មិនបើក មិនចែក
មិនធ្វើឲ្យរាក់ មិនប្រកាសហើយ ហេតុនោះ ទ្រង់ត្រាស់ថា សេចក្តីរលត់
នោះ ពួកសប្បុរសមិនពោលហើយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ
ត្រាស់ថា

បុគ្គល គប្បីដឹង នូវធម៌ណាមួយជាខាងក្នុង ឬ
ខាងក្រៅ បុគ្គលមិនគប្បីធ្វើនូវកម្លាំងដោយធម៌នោះ
សេចក្តីរលត់នោះ ពួកសប្បុរសមិនពោលហើយ ។

[១៤] បុគ្គល មិនគប្បីសម្គាល់ថា ប្រសើរជាង ថាថោក
ទាបជាង ឬថាស្មើគ្នាដោយគុណនោះឡើយ បុគ្គល
បើត្រូវអាការៈទាំងឡាយ មានសភាពជាអនេក
គ្របសង្កត់ហើយ មិនគប្បីតាំងខ្លួនទេ ។

[១៥] ពាក្យថា មិនគប្បីសម្គាល់ថា ប្រសើរជាងដោយគុណនោះ
គឺមិនគប្បីញាំងមានៈ ឲ្យកើតថា អញជាអ្នកប្រសើរដូច្នោះ ដោយជាតិក្តី

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

កោត្តន វា កោលបុត្តិកេន វា វណ្ណចោក្ខុរតាយ វា ជនេន វា អន្លៀនេន វា កម្មាយតនេន វា សិប្បាយតនេន វា វិជ្ជដ្ឋានេន វា សុតេន វា បដិកាលោន វា អញ្ញតរញ្ញតរេន វា វត្ថុនាតិ សេយ្យេន ន តេន មញ្ញេយ្យ ។

[១៦] និចេយ្យេន អថវាបិ សរិក្ខោតិ ហីនោបាមស្មីតិ ឱមាណំ ន ជនេយ្យ ជាតិយា វា កោត្តន វា ។ បេ ។ អញ្ញតរញ្ញតរេន វា វត្ថុនា សទិសោបាមស្មីតិ ហាណំ ន ជនេយ្យ ជាតិយា វា កោត្តន វា កោលបុត្តិកេន វា^(១) វណ្ណចោក្ខុរតាយ វា ជនេន វា អន្លៀនេន វា កម្មាយតនេន វា សិប្បាយតនេន វា វិជ្ជដ្ឋានេន វា សុតេន វា បដិកាលោន វា អញ្ញតរញ្ញតរេន វា វត្ថុនាតិ និចេយ្យេន អថវាបិ សរិក្ខោ ។

[១៧] បុដ្ឋោ^(២) អនេករូបេហិតិ អនេកវិធមហិ អាការេហិ បុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមដ្ឋាតតោតិ បុដ្ឋោ អនេករូបេហិ ។

[១៨] នាតុមាណំ វិកប្បយំ តិដ្ឋេតិ អាតុមាណោ^(៣) វុច្ចតិ អត្តា អត្តាណំ កប្បេន្តោ វិកប្បេន្តោ វិកប្បំ អាបដ្ឋេន្តោ ន តិដ្ឋេយ្យាតិ នាតុមាណំ វិកប្បយំ តិដ្ឋេ ។

១ ម. កោលបុត្តិយេន វា ។ ២ ឱ. ម. សព្វត្ថ ផុដ្ឋោតិ ទិស្សតិ ។ ៣ ម. អាតុមា។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

គោត្រក្តី ភាពនៃខ្លួនជាកូនអ្នកមានត្រកូលក្តី ភាពនៃខ្លួនមានសម្បុរល្អក្តី ទ្រព្យក្តី ការស្វាធាយក្តី ការងារក្តី សិល្បៈក្តី ថ្នាក់នៃវិជ្ជាក្តី សុតៈក្តី បដិភាណក្តី វត្ថុណាមួយក្តី ហេតុនោះ ទ្រង់ត្រាស់ថា មិនគប្បីសម្គាល់ ថា ប្រសើរជាង ដោយគុណនោះ ។

[១៦] ពាក្យថា ថោកទាបជាង ឬ ថាស្មើគ្នា គឺបុគ្គលមិនគប្បី ញ៉ាំងសេចក្តីប្រកាន់ទាប ឲ្យកើតឡើងថា អញជាអ្នកថោកទាបដូច្នោះ ដោយជាតិក្តី គោត្រក្តី ។ បេ ។ វត្ថុណាមួយក្តី មិនគប្បីញ៉ាំងសេចក្តី ប្រកាន់ឲ្យកើតឡើងថា អញជាអ្នកស្មើគ្នាដូច្នោះ ដោយជាតិក្តី គោត្រក្តី ភាពនៃខ្លួនជាកូនអ្នកមានត្រកូលក្តី ភាពនៃខ្លួនមានសម្បុរល្អក្តី ទ្រព្យក្តី ការស្វាធាយក្តី ការងារក្តី សិល្បៈក្តី ថ្នាក់នៃវិជ្ជាក្តី សុតៈក្តី បដិភាណ ក្តី វត្ថុណាមួយក្តី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ថោកទាបជាងឬថាស្មើគ្នា ។

[១៧] ពាក្យថា បុគ្គលបើត្រូវអាការៈទាំងឡាយ មានសភាពជា អនេកគ្របសង្កត់ហើយ គឺអាការៈមានប្រការៈជាអនេក គ្របសង្កត់ បៀតបៀន រូបវិត ចោមរោមហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គល បើត្រូវអាការៈទាំងឡាយ មានសភាពជាអនេក គ្របសង្កត់ហើយ ។

[១៨] ពាក្យថា មិនគប្បីតាំងខ្លួន សេចក្តីថា អត្តា លោក ហៅថា ខ្លួន បុគ្គលមិនគប្បីតាំង តែងតាំង ដល់នូវការតែង តាំងខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីតាំងខ្លួន

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

តេជារា ភក្កវា

សេយ្យោ ន តេន មញ្ញេយ្យ
នីចេយ្យោ អថវាបិ សរិក្ខោ
បុដ្ឋោ អនេក្សុបេហិ
នាតុមាណំ វិកប្បយំ តិដ្ឋេតិ ។

[១៩] អដ្ឋត្ថមេវ ឧបសមេ
នាញ្ញតោ ភិក្ខុ សន្តិមេសេយ្យ
អដ្ឋត្ថំ ឧបសន្តស្ស
នត្ថិ អត្ថំ^(១) កុតោ និរត្ថំ^(២) វា ។

[២០] អដ្ឋត្ថមេវ ឧបសមេតិ អដ្ឋត្ថំ រាគំ
សមេយ្យ នោសំ សមេយ្យ មោហំ សមេយ្យ កោដំ
ឧបនាហំ មក្ខំ បណ្ណាសំ ឥស្សំ មច្ឆរិយំ មាយំ
សាបេយ្យំ ចម្ពំ សារម្ពំ មាណំ អតិមាណំ មទំ បមាណំ
សព្វេ កិលេសេ សព្វេ ទុច្ឆរិតេ សព្វេ ទរថេ សព្វេ
បរិណ្ណាហេ សព្វេ សន្តាបេ សព្វាកុសលាកិសដ្ឋារេ
សមេយ្យ ឧបសមេយ្យ រូបសមេយ្យ និព្វារេយ្យ
បដិប្បស្សម្ពេយ្យាតិ អដ្ឋត្ថមេវ ឧបសមេ ។

១ ម. អត្ថា ។ ២ ម. និរត្ថា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ព្រោះហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា:

បុគ្គលមិនគប្បីសម្គាល់ថាប្រសើរជាង ថាថោកទាប
ជាង ឬថាស្មើគ្នា ដោយគុណនោះឡើយ បុគ្គល
បើត្រូវអាការៈទាំងឡាយ មានសភាពជាអនេក
គ្របសង្កត់ហើយ មិនគប្បីតាំងខ្លួនទេ ។

[១៩] ភិក្ខុ គប្បីរម្ងាប់កិលេស ខាងក្នុងតែម្យ៉ាង មិន
គប្បីស្វែងរក នូវការស្ងប់ដោយឧបាយដទៃទេ ភិក្ខុ
រម្ងាប់កិលេសខាងក្នុង អត្តា មិនមាន ឬនិរត្តា នឹង
មានពីណា ។

[២០] ពាក្យថា គប្បីរម្ងាប់កិលេសខាងក្នុង តែម្យ៉ាង គឺគប្បី
រម្ងាប់រាគៈ គប្បីរម្ងាប់ទោសៈ គប្បីរម្ងាប់មោហៈ ខាងក្នុង គប្បីរម្ងាប់
គប្បីចូលទៅរម្ងាប់ គប្បីឲ្យស្ងប់ គប្បីឲ្យរលត់ គប្បីឲ្យរម្ងាប់ចំពោះ
នូវកោធនៈ ឧបនាហៈ មក្ខៈ បឡាសៈ ឥស្សា មច្ឆរិយៈ មាយា
សាថេយ្យៈ ថម្មៈ សារម្មៈ មានៈ អតិមានៈ មទៈ បមាទៈ និងកិលេស
ទាំងពួង ទុច្ឆរិតទាំងពួង សេចក្តីត្រូវលំក្រវាយទាំងពួង សេចក្តីក្តៅ
ក្រហាយទាំងពួង សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំងពួង អកុសលភិសង្ខារទាំងពួង
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីរម្ងាប់កិលេស ខាងក្នុងតែម្យ៉ាង ។

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

[២១] ធាញ្ញតោ ភិក្ខុ សន្តិមេសេយ្យាតិ អញ្ញតោ
 អសុទ្ធិមក្កេន មិច្ឆាបដិបទាយ អនិយ្យានបថេន^(១)
 អញ្ញត្រ សតិប្បដ្ឋានេហិ អញ្ញត្រ សម្មប្បធានេហិ
 អញ្ញត្រ ឥទ្ធិចានេហិ អញ្ញត្រ ឥន្ទ្រិយេហិ អញ្ញត្រ
 ពលេហិ អញ្ញត្រ ពោជ្ឈង្កេហិ អញ្ញត្រ អរិយា អដ្ឋ-
 ង្គិកា មក្កា សន្តិ ឧបសន្តិ រូបសន្តិ និព្វតិ បដិប្ប-
 ស្សន្តិ ន ឯសេយ្យ ន តវេសេយ្យ ន បរិយេសេយ្យាតិ
 ធាញ្ញតោ ភិក្ខុ សន្តិមេសេយ្យ ។

[២២] អដ្ឋត្ថំ ឧបសន្តស្សាតិ អដ្ឋត្ថំ វាកំ
 សន្តស្ស ទោសំ សន្តស្ស ។ បេ ។ សព្វាកុសលា-
 ភិសង្ខារេ សន្តស្ស ឧបសន្តស្ស រូបសន្តស្ស និព្វតស្ស
 បដិប្បស្សន្តស្សាតិ អដ្ឋត្ថំ ឧបសន្តស្ស ។

[២៣] នត្ថិ អត្ថំ កុតោ និវត្ថំ វាតិ នត្ថិតិ បដិ-
 ក្ខេហោ ។ អត្តន្តិ សស្សតទិដ្ឋិ^(២) នត្ថិ និវត្តន្តិ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ
 នត្ថិ ។ អត្តាតិ កហិតំ នត្ថិ និវត្តាតិ មុញ្ចិតព្វំ នត្ថិ ។
 យស្ស នត្ថិ^(៣) កហិតំ តស្ស នត្ថិ^(៤) មុញ្ចិតព្វំ ។

១ ម. អនិយ្យានវេតន ។ ២ ម. អត្តទិដ្ឋិ ។ ៣ ម. យស្សតិ ។ ៤ ម. តស្សតិ ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

[២១] ពាក្យថា ភិក្ខុមិនគប្បីស្វែងរកនូវការរម្ងាប់ ដោយឧបាយ ដទៃទេ គឺភិក្ខុមិនគប្បីស្វែងរក មិនគប្បីគន់រក មិនគប្បីគន់រករឿយ ។ នូវការស្ងប់ ការចូលទៅជិតស្ងប់ ការរម្ងាប់ ការរលត់ ការស្ងប់រម្ងាប់ ដោយផ្លូវដទៃ ផ្លូវមិនបរិសុទ្ធ បដិបទាខុស ផ្លូវមិនមែនជាទីស្រោច ស្រង់សត្វ វៀរចាកសតិប្បដ្ឋាន វៀរចាកសម្មប្បដ្ឋាន វៀរចាកឥទ្ធិបាទ វៀរចាកឥន្ទ្រិយ វៀរចាកពលៈ វៀរចាកពោជ្ឈង្គ វៀរចាកអដ្ឋង្គិកមគ្គ ដ៏ប្រសើរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុមិនគប្បីស្វែងរក នូវការ រម្ងាប់ដោយឧបាយដទៃទេ ។

[២២] ពាក្យថា ភិក្ខុរម្ងាប់កិលេសខាងក្នុងហើយ គឺរម្ងាប់រាគៈ រម្ងាប់ទោសៈ ខាងក្នុង ។ បេ ។ រម្ងាប់ ចូលទៅរម្ងាប់ ស្ងប់ រលត់ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ នូវអកុសលាកិសង្ខារទាំងពួង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុរម្ងាប់កិលេសខាងក្នុងហើយ ។

[២៣] អធិប្បាយពាក្យថា អត្តា មិនមាន ឬថានិរត្តា (នឹងមាន) អំពីណា ត្រង់ពាក្យថា មិនមាន គឺជាពាក្យហាមឃាត់ ។

ពាក្យថា អត្តា គឺសស្សតទិដ្ឋិ មិនមាន ពាក្យថា និរត្តា គឺ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ មិនមាន ។ ការប្រកាន់ថា អត្តា មិនមាន ការគប្បីលែងថា និរត្តា មិនមាន ។ ការប្រកាន់នៃបុគ្គល ណា មិនមាន ការគប្បីលែង នៃបុគ្គលនោះ មិនមាន ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

យស្សត្ថិ មុញ្ជិតព្វំ^(១) តស្សត្ថិ គហិតំ^(២) ។ កាហមុញ្ជនំ
សមតិក្កន្តោ អរហា វុឌ្ឍិបរិហានី វីតិវត្តោ ។ សោ
វុឌ្ឍិវាសោ ចិន្ទ្យាចរណោ ។ បេ ។ នត្ថិ តស្ស បុណ្ណវោតិ
នត្ថិ អត្ថំ កុតោ និរត្ថំ វា ។ តេនាហា ភកវា

អជ្ឈត្ថមេវ ឧបសមេ

នាញ្ញតោ ភិក្ខុ សន្តិមេសេយ្យ

អជ្ឈត្ថំ ឧបសន្តស្ស

នត្ថិ អត្ថំ កុតោ និរត្ថំ វាតិ ។

[២៤] មជ្ឈេ យថា សមុទ្ទស្ស

ឧមិ នោ ជាយតិ បិតោ ហោតិ

ឯវំ បិតោ អនេជស្ស

ឧស្សនំ ភិក្ខុ ន ករេយ្យ កុហិត្វំ ។

[២៥] មជ្ឈេ យថា សមុទ្ទស្ស ឧមិ នោ ជាយតិ

បិតោ ហោតីតិ សមុទ្ទោ ចតុរាសីតិយោជនសហ-

ស្សានិ ឧព្វេនេន កម្ពីរោ ហេដ្ឋា ចត្តាឡីសយោជន-

សហស្សានិ ឧទកំ មច្ចកច្ចបេហិ កម្សតិ ឧបរិ

ចត្តាឡីសយោជនសហស្សានិ ឧទកំ វាតេហិ កម្សតិ

១ ម. តមេ បាលិយា នត្ថិ ។ ២ ម. តស្ស គហិតំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ការគប្បីលែងនៃបុគ្គលណាមាន ការប្រកាន់នៃបុគ្គលនោះក៏មាន ។
ព្រះអរហន្តកន្លង នូវការប្រកាន់និងការលែង គឺប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសេចក្តី
ចម្រើន និងសេចក្តីសាបសូន្យ ។ ព្រះអរហន្តនោះ មានការនៅ (ក្នុងអរិយ-
វាសៈ) នៅរួចហើយ មានការប្រព្រឹត្តសន្សំហើយ ។ បេ ។ ភពថ្មីនៃ
លោកមិនមានទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អត្តា មិនមាន ឬថា និរត្តា
(នឹងមាន) អំពីណា ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហើយថា

ភិក្ខុគប្បីរម្ងាប់កិលេសខាងក្នុងតែម្យ៉ាង មិនគប្បីស្វែងរកនូវ
ការរម្ងាប់ ដោយឧបាយដទៃទេ ភិក្ខុរម្ងាប់កិលេសខាងក្នុង
ហើយ អត្តា មិនមានទេ ឬថា និរត្តា នឹងមានអំពីណា ។

[២៤] រលក មិនកើត ត្រង់ទីពាក់កណ្តាល នៃសមុទ្រ
(សមុទ្រនោះ) តាំងនៅនឹង យ៉ាងណាមិញ ភិក្ខុ
គប្បីតាំងនៅនឹងនួន មិនញាប់ញ័រ យ៉ាងនោះឯង
មិនគប្បីធ្វើ នូវការប៉ោងឡើង ក្នុងហេតុនីមួយ ។

[២៥] ពាក្យថា រលកមិនកើតត្រង់ទីពាក់កណ្តាល នៃសមុទ្រ (សមុទ្រ
នោះ) តាំងនៅនឹង យ៉ាងណាមិញ អធិប្បាយថា សមុទ្រមានជម្រៅទៅខាង
ក្រោម ប្រាំបីម៉ឺនបួនពាន់យោជន៍ ទឹកខាងក្រោមបួនម៉ឺនយោជន៍ កម្រើក
ដោយហ្ន៎ងត្រីនិងអណ្តើក ទឹកខាងលើ បួនម៉ឺនយោជន៍ កម្រើកដោយខ្យល់

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

មជ្ឈេ ចត្តារិ យោជនសហស្សានិ ឧទកំ ន កម្មតិ
 ន វិកម្មតិ ន ចលតិ ន វេជតិ ន បវេជតិ ន
 សម្មវេជតិ អនេវិតោ អយដ្ឋិតោ អចលិតោ អលុ-
 ឡិតោ អភន្តោ រូបសន្តោ តត្រិ ឧមិ នោ ជាយតិ
 បិតោ ហោតិ សមុទ្ទោតិ ឯវម្បិ មជ្ឈេ យថា សមុទ្ធស្ស
 ឧមិ នោ ជាយតិ បិតោ ហោតិ ។ អថវា សត្តន្តំ
 បព្វតានំ អន្តរិកាសុ សីទន្តរសមុទ្ទោ^(១) តត្រិ ឧទកំ
 ន កម្មតិ ន វិកម្មតិ ន ចលតិ ន វេជតិ ន បវេជតិ
 ន សម្មវេជតិ អនេវិតោ អយដ្ឋិតោ អចលិតោ អលុ-
 ឡិតោ អភន្តោ រូបសន្តោ តត្រិ ឧមិ នោ ជាយតិ
 បិតោ ហោតិ សមុទ្ទោតិ ឯវម្បិ មជ្ឈេ យថា
 សមុទ្ធស្ស ឧមិ នោ ជាយតិ បិតោ ហោតិ ។

[២៦] ឯវំ បិតោ អនេជស្សាតិ ឯវន្តិ
 ឱបម្មសម្មជិចាទនា ។ បិតោតិ លាកេបិ ន
 កម្មតិ អលាកេបិ ន កម្មតិ យសេបិ ន
 កម្មតិ អយសេបិ ន កម្មតិ បសំសាយបិ ន
 កម្មតិ និដ្ឋាយបិ ន កម្មតិ សុខេបិ ន កម្មតិ

១ ម. សីទន្តរ មហាសមុទ្ទោ ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

ទឹកត្រង់កណ្តាល បួនពាន់យោជន៍ មិនកម្រើក មិនរង្កើ មិនញ័រ
 មិនរញ្ជួយ មិនរញ្ជួយខ្លាំង មិនវិល ជាសមុទ្រ មិនកម្រើក មិនរំជួល
 មិនកក្រើក មិនកករ មិនផុល ជាសមុទ្រស្ងប់ស្ងាត់ រលកក្នុងទីនោះ
 មិនកើតឡើង តាំងនៅនឹង យ៉ាងណាមិញ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
 រលកមិនកើតឡើងត្រង់ទីពាក់កណ្តាលសមុទ្រ តាំងនៅនឹង យ៉ាងណា
 មិញ (ភិក្ខុតាំងនៅនឹង) យ៉ាងនេះឯង ។ ម្យ៉ាងទៀត សីទន្តរសមុទ្រ
 ក្នុងចន្លោះភ្នំទាំង ៧ ទឹកក្នុងសមុទ្រនោះ មិនកម្រើក មិនរង្កើ មិនញ័រ
 មិនរញ្ជួយ មិនរញ្ជួយខ្លាំង មិនវិល ជាសមុទ្រ មិនកម្រើក មិនរំជួល
 មិនកក្រើក មិនកករ មិនផុល ជាសមុទ្រស្ងប់ស្ងាត់ រលកមិនកើត
 ក្នុងសមុទ្រនោះ សមុទ្រតាំងនៅនឹង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
 រលកមិនកើតត្រង់ទីពាក់កណ្តាលនៃសមុទ្រ (សមុទ្រនោះ) តាំងនៅនឹង
 យ៉ាងណាមិញ (ភិក្ខុតាំងនៅនឹង) យ៉ាងនេះឯង ។

[២៦] អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុគប្បីតាំងនៅនឹងនួន មិនញាប់ញ័រ
 យ៉ាងនោះឯង ត្រង់ពាក្យថា យ៉ាងនោះ គឺជាពាក្យញាំងសេចក្តី
 ឧបមាឲ្យសម្រេច ពាក្យថា តាំងនៅនឹងនួន គឺមិនកម្រើក មិនកក្រើក
 ព្រោះលាភ មិនកម្រើក ព្រោះឥតលាភ មិនកម្រើក ព្រោះយស
 មិនកម្រើក ព្រោះឥតយស មិនកម្រើក ព្រោះសេចក្តីសរសើរ
 មិនកម្រើក ព្រោះនិន្ទា មិនកម្រើក ព្រោះសេចក្តីសុខ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ទុក្ខេបិ ន កម្មតិ ន វិកម្មតិ ន ចលតិ ន វេជតិ ន
 បវេជតិ ន សម្មវេជតីតិ ឯវំ បិតោ ។ អនេជស្សាតិ
 ឯជា វុច្ចតិ តណ្ហា យោ វាតោ សារាតោ ។ បេ ។
 អភិជ្ឈា លោកោ អកុសលមូលំ ។ យស្សេសា
 ឯជា តណ្ហា បហីនា សមុច្ឆិដ្ឋា វ្រុបសន្តា បដិប្ប-
 ស្សន្តា អភព្វប្បត្តិកា ញាណត្តិនា ទឡា សោ
 វុច្ចតិ អនេដោ ។ ឯដាយ បហីនត្តា អនេដោ ។
 សោ លារេបិ ន ឥញ្ចតិ អលារេបិ ន ឥញ្ចតិ
 យសេបិ ន ឥញ្ចតិ អយសេបិ ន ឥញ្ចតិ បសំ-
 សាយបិ ន ឥញ្ចតិ និដ្ឋាយបិ ន ឥញ្ចតិ សុខេបិ
 ន ឥញ្ចតិ ទុក្ខេបិ ន ឥញ្ចតិ ន ចលតិ ន វេជតិ
 ន បវេជតិ ន សម្មវេជតីតិ ឯវំ បិតោ អនេជស្ស ។

[២៧] ឧស្សនំ ភិក្ខុ ន ករយ្យ កុហិញ្ចិតិ ឧស្ស-
 នាតិ សត្តស្សនា វាគុស្សនោ នោសុស្សនោ មោហុ-
 ស្សនោ មាណុស្សនោ ទិដ្ឋស្សនោ កិលេសុស្សនោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មិនកក្រើក មិនឃ្មេងឃ្មោង មិនញាប់ញ័រ មិនញាប់ញ័រខ្លាំង មិនញាប់ញ័រ
 ព្រម សូម្បីព្រោះទុក្ខ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តាំងនៅនឹង
 យ៉ាងនោះឯង ។ ពាក្យថា មិនញាប់ញ័រ សេចក្តីថា តណ្ហា ហៅថា
 ការញាប់ញ័រ បានខាងតម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ ល ។ អភិជ្ឈា លោកៈ
 អកុសលមូល ។ តណ្ហាជាគ្រឿងញាប់ញ័រនោះ បុគ្គលណាលះបង់
 ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យស្ងប់ ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយ
 ភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថាអ្នកមិនញាប់ញ័រ ។
 បុគ្គលអ្នកមិនញាប់ញ័រ ព្រោះលះបង់តណ្ហាជាគ្រឿងញាប់ញ័រ ។ បុគ្គល
 នោះរមែងមិនញាប់ញ័រ សូម្បីព្រោះលាភ មិនញាប់ញ័រ សូម្បីព្រោះឥត
 លាភ មិនញាប់ញ័រ សូម្បីព្រោះយស មិនញាប់ញ័រ សូម្បីព្រោះឥត
 យស មិនញាប់ញ័រ សូម្បីព្រោះសេចក្តីសរសើរ មិនញាប់ញ័រ សូម្បី
 ព្រោះនិន្ទា មិនញាប់ញ័រ សូម្បីព្រោះសុខ មិនញាប់ញ័រ មិនឃ្មេងឃ្មោង
 មិនរន្ធត់ មិនរន្ធត់ខ្លាំង មិនត្រឡប់រន្ធត់ព្រម សូម្បីព្រោះទុក្ខ ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុគប្បីតាំងនៅនឹងនួន មិនញាប់ញ័រ យ៉ាងនោះឯង ។

[២៧] អធិប្បាយពាក្យថា មិនគប្បីធ្វើនូវការប៉ោងឡើង ក្នុង
 ហេតុនីមួយ ត្រង់ពាក្យថា ការប៉ោងឡើង បានដល់ការប៉ោងឡើង ៧ គឺ
 ការប៉ោងឡើងគឺរាគៈ ការប៉ោងឡើងគឺទោសៈ ការប៉ោងឡើងគឺមោហៈ
 ការប៉ោងឡើងគឺមានៈ ការប៉ោងឡើងគឺទិដ្ឋិ ការប៉ោងឡើងគឺកិលេស

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

កម្មស្សនោ ។ តំ ន ករេយ្យ ន ជនេយ្យ ន
 សញ្ញនេយ្យ ន និព្វត្តេយ្យ នាភិនិព្វត្តេយ្យ ។ កុហិញ្ចិតិ
 កុហិញ្ចិ កិម្ពិចិ កត្តិចិ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា
 អជ្ឈត្តពហិទ្ធា វាតិ ឧស្សនំ ភិក្ខុ ន ករេយ្យ
 កុហិញ្ចិ ។ តេនាហ ភកវា

មជ្ឈេ យថា សមុទ្ធស្ស
 ឧមិ នោ ជាយតិ បិតោ ហោតិ
 ឯវំ បិតោ អនេជស្ស
 ឧស្សនំ ភិក្ខុ ន ករេយ្យ កុហិញ្ចិតិ ។

[២៨] អភិក្ខុយិ វិវេចក្កុ
 សក្ខិធម្មំ បរិស្សយវិណយំ
 បដិបទំ វេនហិ ភទ្ធន្តេ
 ចាតិមោក្ខំ អថវាបិ សមាធិ ។

[២៩] អភិក្ខុយិ វិវេចក្កុតិ អភិក្ខុយិ អភិក្ខុយិ
 បរិកិក្ខុយិ អាចិក្ខុ ទេសេសិ បញ្ញាបេសិ បដ្ឋបេសិ
 វិវិ វិភជិ ឧត្តានិមកាសិ បកាសេសីតិ^(១) អភិក្ខុយិ ។

១ ម. កិក្ខិតំ អាចិក្ខិតំ ទេសិតំ បញ្ញបិតំ បបបិតំ វិវដំ វិភត្តំ ឧត្តានីកតំ បកាសិតន្តិ ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

ការប៉ោងឡើងគឺកម្ម ។ ភិក្ខុមិនគប្បីធ្វើ មិនគប្បីឲ្យកើត មិនគប្បីឲ្យ
 កើតព្រម មិនគប្បីបង្កើត មិនគប្បីបង្កើតចំពោះនូវការប៉ោងឡើងនោះ ។
 ពាក្យថា ក្នុងហេតុនីមួយ គឺក្នុងហេតុនីមួយ អ្វីៗ ណាៗ ខាងក្នុងក្តី
 ខាងក្រៅក្តី ទាំងខាងក្នុងខាងក្រៅក្តី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
 មិនគប្បីធ្វើនូវការប៉ោងឡើង ក្នុងហេតុនីមួយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ត្រាស់ហើយថា

រលក មិនកើត ត្រង់ទីពាក់កណ្តាល នៃសមុទ្រ
 (សមុទ្រនោះ) តាំងនៅនឹង យ៉ាងណាមិញ ភិក្ខុ
 គប្បីតាំងនៅនឹងនួន មិនញាប់ញ័រ យ៉ាងនោះឯង
 មិនគប្បីធ្វើនូវការប៉ោងឡើង ក្នុងហេតុនីមួយ ។

[២៨] (ព្រះពុទ្ធនិម្មិតត្រាស់ថា) ព្រះអង្គមានចក្ខុបើក
 ហើយ បានសម្តែងធម៌ដែលព្រះអង្គជ្រាប ដោយ
 ព្រះអង្គឯង ជាគ្រឿងនាំចេញនូវអន្តរាយ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះអង្គ សម្តែងនូវបដិបទា
 បាតិមោក្ខ និងសមាធិ ។

[២៩] អធិប្បាយពាក្យថា ព្រះអង្គមានចក្ខុបើកហើយ បានសម្តែង
 ត្រង់ពាក្យថា បានសម្តែង គឺបានសម្តែង ប្រាប់ ពន្យល់ បញ្ញត្ត តែងតាំង
 បើក ចែក ធ្វើឲ្យងាយ ប្រកាស ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់)ថា បានសម្តែង ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

វិវេកចក្ខុតិ ភក្កវា បញ្ចហិ ចក្ខុហិ វិវេកចក្ខុ
មំសចក្ខុនាមិ វិវេកចក្ខុ ទិព្វចក្ខុនាមិ វិវេកចក្ខុ បញ្ញា-
ចក្ខុនាមិ វិវេកចក្ខុ ពុទ្ធចក្ខុនាមិ វិវេកចក្ខុ សមន្ត-
ចក្ខុនាមិ វិវេកចក្ខុ ។

កាមំ ភក្កវា មំសចក្ខុនាមិ វិវេកចក្ខុ ។ មំសចក្ខុម្ហិ^(១)
ភក្កវតោ បញ្ច វណ្ណា សំវិជ្ជន្តិ ដីលោ ច វណ្ណា បីត-
កោ ច វណ្ណា លោហិតកោ ច វណ្ណា កណ្ណោ ច
វណ្ណា ឱនាតោ ច វណ្ណា^(២) ។ យត្ថ ច អក្ខិលោមាណិ
បតិដ្ឋិតានិ តំ ដីលំ ហោតិ សុដីលំ ចាសាទិកំ
ទស្សនេយ្យំ ឧម្មារបុប្ផសមាណំ ។ តស្ស បរតោ បីតកំ
ហោតិ សុបីតកំ សុវណ្ណវណ្ណំ ចាសាទិកំ ទស្សនេយ្យំ
កណ្ណិការបុប្ផសមាណំ ។ ឧភយតោ ច អក្ខិក្ខុចានិ^(៣)
ភក្កវតោ លោហិតកាណិ ហោន្តិ សុលោហិតកាណិ
ចាសាទិកាណិ ទស្សនេយ្យាណិ ឥន្ទកោបកសមាណាណិ ។
មជ្ឈេ កណ្ណំ ហោតិ សុកណ្ណំ អល្ងទំ សិនិទ្ធី
ចាសាទិកំ ទស្សនេយ្យំ អន្ធាវិជ្ជកសមាណំ^(៤) ។

១ ម. មំសចក្ខុកាបិ ។ ២ ម. ឯត្តន្តវេ អក្ខិលោមានិ ច ភក្កវតោតិ ទិស្សតិ ។
៣ ឱ. ម. អក្ខិក្ខុដានិ ។ ៤ ម. អន្ធាវិជ្ជកសមាណំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ពាក្យថា មានចក្ខុបើកហើយ គឺព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានចក្ខុបើកហើយ ដោយចក្ខុ ៥ គឺមានចក្ខុបើក ដោយមំសចក្ខុ ១ មានចក្ខុបើក ដោយទិព្វ- ចក្ខុ ១ មានចក្ខុបើក ដោយបញ្ញាចក្ខុ ១ មានចក្ខុបើក ដោយពុទ្ធចក្ខុ ១ មានចក្ខុបើក ដោយសមន្តចក្ខុ ១ ។

ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្ខុបើក ដោយមំសចក្ខុ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងមំសចក្ខុរបស់ព្រះមានព្រះភាគ មានសម្បុរ ៥ គឺ សម្បុរខៀវ ១ សម្បុរ លឿង ១ សម្បុរក្រហម ១ សម្បុរខ្មៅ ១ សម្បុរ-ស ១ ។ រោមព្រះ នេត្របិតនៅត្រង់ទីណា ទីនោះមានសម្បុរខៀវ ខៀវល្អ គួរជ្រះថ្លា គួរ រមិលមើល ស្រដៀងនឹងផ្កាត្រកៀត ។ ទីក្រៅអំពីនោះ មានសម្បុរលឿង លឿងល្អ ដូចសម្បុរមាស គួរជ្រះថ្លា គួររមិលមើល ស្រដៀងនឹង ផ្កាកណ្តិការ ។ រណ្តៅព្រះនេត្រទាំងពីរខាង របស់ព្រះមានព្រះភាគ មានសម្បុរក្រហម ក្រហមល្អ គួរជ្រះថ្លា គួររមិលមើល ស្រដៀងនឹង អណ្តើកមាស ។ ត្រង់កណ្តាល មានសម្បុរខ្មៅ ខ្មៅល្អ មិនមាន សៅហ្មង យ៉ាងស្និទ្ធ គួរជ្រះថ្លា គួររមិលមើល ស្រដៀងនឹងផ្លែផ្កាំ ។

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

តស្ស បរតោ ឱទានំ ហោតិ សុឱទានំ^(១) សេតំ បណ្ណំ
 ចាសាទិកំ ទស្សនេយ្យំ ឱសទិការកសមាជំ ។ តេន
 ភកវា ចាកតិកេន មំសចក្កុនា អត្តការបរិយាបន្នេន
 បុរិមសុចរិតកម្មាភិទិព្វត្តេន សមដ្ឋា យោជនំ បស្សតិ
 ទិវាចេវ រត្តិញ ។ យទាបិ ចតុរដ្ឋសមដ្ឋាកតោ អន្ធកា-
 រោ ហោតិ សុរិយោ ច អត្តដ្ឋមិតោ ហោតិ កាឡបក្ខោ
 ច ឧទោសថោ ហោតិ តិញោ ច វេនសណ្ឋោ ហោតិ មហា
 ច អកាលមេយោ^(២) អព្ពដ្ឋិតោ ហោតិ ឯវរូបេបិ ចតុ-
 រដ្ឋសមដ្ឋាកតេ អន្ធការេ សមដ្ឋា យោជនំ បស្សតិ ។
 នត្តិ សោ ក្ខុដោ វា កវាជំ វា ចាការោ វា បព្វតោ វា
 កច្ចំ វា លតា វា អារវណំ រូទានំ ទស្សនាយ ។ ឯកញ្ច
 តិលដលំ និមិត្តំ កត្វា តិលវាហោ បក្ខិមេយ្យ តញ្ញេវ
 តិលដលំ ឧទ្ធកេយ្យ ។ ឯវំ បរិសុទ្ធិំ ភកវតោ ចាកតិក-
 មំសចក្កុ ។ ឯវំ ភកវា មំសចក្កុនាបិ វិវេជចក្កុ ។
 កមំ ភកវា ទិព្វេន ចក្កុនាបិ វិវេជចក្កុ ។ ភកវា
 ទិព្វេន ចក្កុនា វិសុទ្ធនេ អតិក្កន្តមាណុសកេន សត្តេ
 បស្សតិ ចរមាណេ ឧបបដ្ឋមាណេ ហីនេ បណីតេ

១ ឱ. សុវេទានំ ។ ២ ម. កាឡមេយោ ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

ក្រៅអំពីទីនោះ មានសម្បុរស សល្ល សស្រស សសុទ្ធ គួរជ្រះថ្លា គួរមិលមើល ស្រដៀងនឹងផ្កាយព្រឹក ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទត ឃើញជុំវិញចម្ងាយ ១ យោជន៍ ទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ ដោយព្រះមំសចក្ក តាមប្រក្រតីនោះ ដែលរាប់ចូលក្នុងអត្តភាព កើតអំពីសុចរិតកម្ម ក្នុង កាលមុន ។ ទោះបីដឹងតិប្រកបដោយអង្គ ៤ គឺព្រះអាទិត្យអស្តង្គត ១ ថ្ងៃឧបោសថខាងកាឡបក្ខ ១ ដងព្រៃដែលញឹក ១ អកាលមេឃដ៏ធំ តាំងឡើង ១ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទតឃើញជុំវិញចម្ងាយ ១ យោជន៍ ក្នុងទីដឹងតិប្រកបដោយអង្គ ៤ សូម្បីមានសភាពយ៉ាងនេះ ។ មិនមាន ជញ្ជាំង សន្ទុះទ្វារ កំពែង ភ្នំ គុម្ពឈើ រលី ជាគ្រឿងរារាំងដើម្បីឃើញ រូបទាំងឡាយទេ ។ បើទុកជាគេដាក់គ្រាប់លូមួយគ្រាប់ ក្នុងរទេះពេញ ដោយលូធ្វើឲ្យជាគ្រឿងចំណាំ ក៏នៅតែព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់រើសយក គ្រាប់លូនោះបានវិញដដែល ។ ព្រះមំសចក្កជាប្រក្រតី របស់ព្រះមាន ព្រះភាគ បរិសុទ្ធយ៉ាងនេះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថា មានចក្ក បើកហើយ ដោយមំសចក្ក យ៉ាងនេះឯង ។

ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្កបើកហើយ ដោយទិព្វចក្ក តើដូចម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានចក្កដូចជាទិព្វបរិសុទ្ធកន្លងផុតចក្ករបស់មនុស្ស ទ្រង់ទតឃើញពួកសត្វ កំពុងច្យុត កំពុងកើត ជាសត្វថោកទាប ខ្ពង់ខ្ពស់

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សុវណ្ណោ ទុព្វណ្ណោ សុភតេ ទុក្កតេ យថាកម្មុបកេ
 សត្តេ បដាណតិ ឥមេ^(១) វត កោណ្ណោ សត្តា កាយទុច្ច-
 រិតេន សមដ្ឋាកតា វចីទុច្ចរិតេន សមដ្ឋាកតា មនោទុច្ច-
 រិតេន សមដ្ឋាកតា អរិយានំ ឧបវាទកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា
 មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទាណ តេ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា
 អចាយំ ទុក្កតី វិនិចាតំ និរយំ ឧបបន្នា ឥមេ វា បន
 កោណ្ណោ សត្តា កាយសុចរិតេន សមដ្ឋាកតា វចីសុច-
 រិតេន សមដ្ឋាកតា មនោសុចរិតេន សមដ្ឋាកតា អរិ-
 យានំ អនុបវាទកា សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកម្មសមា-
 ទាណ តេ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុភតី សក្កំ
 លោកំ ឧបបន្នាតិ ឥតិ ទិព្វេន ចក្កុនា វិសុទ្ធន
 អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចរមាណេ ឧបបន្ន-
 មាណេ ហីណេ បណីតេ សុវណ្ណោ ទុព្វណ្ណោ សុភតេ ទុក្កតេ
 យថាកម្មុបកេ សត្តេ បដាណតិ ។ អាកក្ខមាណោ
 ច ភកវា ឯកម្បិ លោកណតំ បស្សេយ្យ ទ្វេបិ
 លោកណតុយោ បស្សេយ្យ តិស្សេបិ លោកណតុយោ
 បស្សេយ្យ ចតស្សេបិ លោកណតុយោ បស្សេយ្យ

១ ឱ. ឯត្តន្តរេ តេតិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មានវណ្ណៈល្អ មានវណ្ណៈអាក្រក់ មានដំណើរល្អ មានដំណើរ
អាក្រក់ ដឹងច្បាស់នូវពួកសត្វ ដែលអន្ទោលទៅតាមកម្មថា អើប្តី ពួក
សត្វដ៏ចម្រើនទាំងឡាយនេះ ប្រកបដោយកាយទុច្ចរិត ប្រកបដោយវចី-
ទុច្ចរិត ប្រកបដោយមនោទុច្ចរិត ជាអ្នកតិះដៀលពួកព្រះអរិយៈ ជា
មិច្ឆាទិដ្ឋិ សមាទានអំពើជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ សត្វទាំងនោះ លុះបែកធ្លាយរាង
កាយស្លាប់ទៅ ក៏ទៅកើតក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក ម្យ៉ាងទៀត
ពួកសត្វដ៏ចម្រើននេះ ប្រកបដោយកាយសុចរិត ប្រកបដោយវចីសុចរិត
ប្រកបដោយមនោសុចរិត ជាអ្នកមិនតិះដៀល នូវពួកព្រះអរិយៈ ជាសម្មា-
ទិដ្ឋិ សមាទានអំពើជាសម្មាទិដ្ឋិ សត្វទាំងនោះ លុះបែកធ្លាយរាងកាយ
ស្លាប់ទៅ ក៏ទៅកើតក្នុងសុគតិ សួគ៌ ទេវលោក ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
មានចក្ខុដូចជាទិព្វ បរិសុទ្ធកន្លងផុតចក្ខុរបស់មនុស្ស ទ្រង់ឃើញពួកសត្វ
ដែលកំពុងច្យុត កំពុងកើត ជាសត្វថោកទាប ខ្ពង់ខ្ពស់ មានវណ្ណៈល្អ
មានវណ្ណៈអាក្រក់ មានដំណើរល្អ មានដំណើរអាក្រក់ ទ្រង់ជ្រាបនូវ
ពួកសត្វ ដែលអន្ទោលទៅតាមកម្ម យ៉ាងនេះ ។ មួយទៀត កាលបើ
ព្រះមានព្រះភាគ ប្រាថ្នានឹងឃើញ គប្បីឃើញលោកធាតុមួយខ្លះ
ឃើញលោកធាតុពីរខ្លះ ឃើញលោកធាតុ ៣ ខ្លះ ឃើញលោកធាតុ ៤ ខ្លះ

ចុំសមោ តុំដកសុត្តនិទ្ទេសោ

បញ្ចមិ លោកិណតុយោ បស្សេយ្យ ទសមិ លោកិ-
 ណតុយោ បស្សេយ្យ វីសម្បិ លោកិណតុយោ បស្សេយ្យ
 តិសម្បិ លោកិណតុយោ បស្សេយ្យ ចត្តាឡីសម្បិ
 លោកិណតុយោ បស្សេយ្យ បញ្ញាសម្បិ លោកិណតុ-
 យោ បស្សេយ្យ សហស្សិម្បិ ច្ចុទ្ធជិកំ លោកិណតុ
 បស្សេយ្យ ទ្វិសហស្សិម្បិ មជ្ឈិមិកំ លោកិណតុ
 បស្សេយ្យ តិសហស្សិម្បិ លោកិណតុ បស្សេយ្យ
 មហាសហស្សិម្បិ លោកិណតុ បស្សេយ្យ ។ យាវតា វា
 បន អាភដ្ឋេយ្យ តាវតកំ បស្សេយ្យ ។ ឯវំ បរិសុទ្ធី
 ភកវតោ ទិព្វចក្ក ។ ឯវំ ភកវា ទិព្វន ចក្កនាមិ
 វិវេទចក្ក ។

កងំ ភកវា បញ្ញាចក្កនាមិ វិវេទចក្ក ។ ភកវា មហា-
 បញ្ញា បុថុប្បញ្ញា ហាសប្បញ្ញា ជវនប្បញ្ញា តិក្ខុប្ប-
 ញ្ញា ទិព្វេទិកប្បញ្ញា បញ្ញាប្បភេទកុសលោ បភិទ្ធុញ្ញា-
 លោ អទិកតប្បដិសម្ពិទោ ចតុវេសាវដ្ឋប្បត្តោ ទស-
 ពលនាវី បុរិសាសកោ បុរិសសីហោ បុរិសនាកោ បុរិ-
 សាជញ្ញោ បុរិសនោរយ្ហោ អនន្តញ្ញាលោ អនន្តតេជោ

តុល្យកម្មសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

ឃើញលោកធាតុ ៥ ខ្លះ ឃើញលោកធាតុ ១០ ខ្លះ ឃើញលោកធាតុ ២០ ខ្លះ ឃើញលោកធាតុ ៣០ ខ្លះ ឃើញលោកធាតុ ៤០ ខ្លះ ឃើញលោកធាតុ ៥០ ខ្លះ ឃើញលោកធាតុយ៉ាងតូច ១ ពាន់ខ្លះ ឃើញលោកធាតុជាកណ្តាលមួយពាន់^(១) ពីរពាន់ខ្លះ ទតឃើញលោកធាតុមួយពាន់^(២) បីពាន់ ឈ្មោះថា ទតឃើញមហាសហស្សីលោកធាតុខ្លះ ។ មួយទៀត បើព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រាជ្ញាត្រឹមណា គប្បីទតឃើញត្រឹមណោះ ។ ទិព្វចក្ខុរបស់ព្រះមានព្រះភាគ បរិសុទ្ធយ៉ាងនេះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថា មានចក្ខុបើកហើយ ដោយចក្ខុដូចជាទិព្វ យ៉ាងនេះ ។

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានចក្ខុបើកហើយ ដោយបញ្ញាចក្ខុ តើ ដូចម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានប្រាជ្ញាច្រើន មានប្រាជ្ញាក្រាស់ មានប្រាជ្ញារីករាយ មានប្រាជ្ញារហ័ស មានប្រាជ្ញាមុត មានប្រាជ្ញាទម្ងន់ ទម្ងាយនូវកិលេស ឈ្លាសក្នុងប្រភេទនៃប្រាជ្ញា បែកព្រះញាណ ទ្រង់ បានបដិសម្ពិទ្ធា ទ្រង់ដល់នូវសេចក្តីភ្លឺរក្សា ៤ យ៉ាង ទ្រង់នូវកម្លាំង ១០ ជាបុរសដ៏ប្រសើរ ជាបុរសដូចសីហៈ ជាបុរសនាគ ជាបុរសអាជានេយ្យ ជាបុរសអាចនាំទៅនូវធុរៈ ជាអនន្តញ្ញាណ មានតេជះជាអនន្ត

១ ពាក្យថា មួយពាន់ពីរពាន់ គឺតាំងមួយពាន់ យកមួយពាន់គុណ បាន ១,០០០ ០០០ ។
 ២ ពាក្យថា មួយពាន់បីពាន់ គឺតាំងមួយពាន់ យកមួយពាន់គុណពីរលើក បាន ជា ១,០០០,០០០,០០០ ហៅថា មហាសហស្សីលោកធាតុ ។ អដ្ឋកថា ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អនន្តយសោ អន្ទោ មហាទ្ធលោ ជនវា នេតា វិនេតា
អនុនេតា សញ្ញាបេតា^(១) និដ្ឋាបេតា បេក្ខតា^(២)
បសានេតា ។ សោ ហិ ភកវា អនុប្បន្នស្ស មក្កស្ស
ឧប្បានេតា អសញ្ញាតស្ស មក្កស្ស សញ្ញានេតា អន-
ក្ខាតស្ស មក្កស្ស អក្ខាតា មក្កញ្ញ មក្កវិទូ មក្កកោ-
វិទោ ។ មក្កានុកា ច បន ឯតវហិ សាវកា វិហារន្តិ
បច្ឆា សមដ្ឋាភតា ។ សោ ហិ ភកវា ជាធំ ជាជាតិ
បស្សំ បស្សតិ ចក្កក្ខតោ ធម្មក្ខតោ ញ្ញាណក្ខតោ
ព្រហ្មក្ខតោ វត្តា បវត្តា អត្តស្ស និទ្ទេតា អមតស្ស
នាតា ធម្មស្សាមិ តថាគតោ ។ នត្ថិ តស្ស ភកវតោ
អញ្ញាតំ អទិដ្ឋំ អវិទិតំ អសច្ចិកតំ អដុសិតំ^(៣) បញ្ញាយ ។
អតីតាណកតប្បច្ចប្បន្នំ ឧបាទាយ សព្វេ ធម្មា សញ្ញា-
កាយេន ពុទ្ធស្ស ភកវតោ ញ្ញាណមុខេ អាចារិ អា-
កច្ឆន្តិ ។ យដ្ឋិតិ ឈយ្យំ នាមំ អត្ថិ^(៤) ជានិតពុំ អត្តត្ថោ
វា បវត្តោ វា ឧភយត្ថោ វា ទិដ្ឋធម្មិកោ វា អត្ថោ
សម្បរាយិកោ វា អត្ថោ ឧត្តានោ វា អត្ថោ កម្ពីរោ វា

១ ម. បញ្ញាបេតា ។ ២ ឱ. ម. បេក្ខតា ។ ៣ ម. អបស្សិតំ ។ ៤ ឱ. ម. ឯត្តន្តរេធម្មន្តិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មានយសជាអនន្ត ទ្រង់ស្តុកស្តម្ភ មានទ្រព្យច្រើន មានធនធាន ដឹកនាំ
 ទូន្មាន ប្រៀនប្រដៅ ពន្យល់ ធ្វើសត្វឲ្យពិនិត្យ សម្លឹង ធ្វើសត្វឲ្យជ្រះ-
 ថ្លា ។ ព្រោះថា ព្រះមានព្រះភាគនោះ ទ្រង់ញ៉ាំងមគ្គ ដែលមិនទាន់កើត
 ឡើង ឲ្យកើតឡើង ទ្រង់ញ៉ាំងមគ្គ ដែលមិនទាន់កើតសព្វគ្រប់ ឲ្យកើត
 សព្វគ្រប់ ទ្រង់ប្រាប់ផ្លូវ ដែលមិនទាន់បានប្រាប់ ទ្រង់យល់ផ្លូវ ទ្រង់ជ្រាប
 ច្បាស់នូវផ្លូវ ទ្រង់រាងវៃក្នុងផ្លូវ ។ ឯពួកសាវ័ក ក្នុងកាលឥឡូវនេះ គ្រាន់
 តែជាអ្នកដើរតាមផ្លូវ មកតាមក្រោយ ។ ព្រោះថា ព្រះមានព្រះភាគ
 នោះ ទ្រង់ជ្រាបហេតុ ដែលគួរជ្រាប ទ្រង់ឃើញហេតុ ដែលគួរឃើញ
 ទ្រង់មានចក្ខុ មានធម៌ មានញាណ មានភាពដ៏ប្រសើរ ទ្រង់ពោល
 សម្តែង បង្ហាញនូវប្រយោជន៍ ទ្រង់ប្រទានអមតធម៌ ជាម្ចាស់នៃធម៌
 ជាព្រះតថាគត ។ ហេតុណាមួយ ដែលព្រះមានព្រះភាគនោះ មិនជ្រាប
 មិនឃើញ មិនជ្រាបច្បាស់ មិនធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ មិនប៉ះពាល់ដោយ
 បញ្ញា មិនមាន ។ ធម៌ទាំងពួង រាប់ទាំងអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន រមែង
 មកកាន់គន្លងចំមុខព្រះញាណ នៃព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ដោយអាការៈ
 គ្រប់យ៉ាង ។ ឈ្មោះថាវត្ថុណាមួយ ដែលត្រូវយល់ត្រូវដឹង គឺប្រយោជន៍
 ខ្លួនក្តី ប្រយោជន៍ជនដទៃក្តី ប្រយោជន៍ទាំងពីរក្តី ប្រយោជន៍ជាបច្ចុប្បន្ន
 ក្តី ប្រយោជន៍ក្នុងលោកខាងមុខក្តី ប្រយោជន៍រាក់ក្តី ប្រយោជន៍ជ្រៅក្តី

ចុទ្ធសមោ គុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

អត្ថោ គូឡោ^(១) វា អត្ថោ បដិច្ចដ្ឋោ វា អត្ថោ នេយ្យោ វា
អត្ថោ ជីតោ វា អត្ថោ អនវដ្ឋោ វា អត្ថោ និក្ខិលេ-
សោ វា អត្ថោ វោទាតោ^(២) វា អត្ថោ បរមត្ថោ វា^(៣)
សព្វន្តំ អន្តោពុទ្ធហ្វាលោ បរិវត្តតិ ។ អតីតេ ពុទ្ធស្ស
ភកវតោ អប្បដិហតំ ញ្ញាណំ អនាគតេ បច្ចុប្បន្នេ
អប្បដិហតំ ញ្ញាណំ ។ សព្វំ កាយកម្មំ ពុទ្ធស្ស
ភកវតោ ញ្ញាណានុបរិវត្តិ សព្វំ វចីកម្មំ សព្វំ មនោកម្មំ
ពុទ្ធស្ស ភកវតោ ញ្ញាណានុបរិវត្តិ ។ យាវតកំ នេយ្យំ
តាវតកំ ញ្ញាណំ យាវតកំ ញ្ញាណំ តាវតកំ នេយ្យំ
នេយ្យបរិយន្តិកំ ញ្ញាណំ ញ្ញាណាបរិយន្តិកំ នេយ្យំ
នេយ្យំ អតិក្កមិត្វា ញ្ញាណំ នប្បវត្តតិ ញ្ញាណំ អតិ-
ក្កមិត្វា នេយ្យបថោ នត្តិ អញ្ញមញ្ញំ បរិយន្តដ្ឋាយិនោ
តេ ធម្មា ។ យថា ទ្ធិន្តំ សមុត្តបដលានំ សម្មាដុសិតានំ
ហោដ្ឋិមំ សមុត្តបដលំ ឧបរិមំ ជាតិវត្តតិ ឧបរិមំ
សមុត្តបដលំ ហោដ្ឋិមំ ជាតិវត្តតិ អញ្ញមញ្ញបរិ-
យន្តដ្ឋាយិនោ វាមេវ ពុទ្ធស្ស ភកវតោ នេយ្យញ្ច
ញ្ញាណញ្ច អញ្ញមញ្ញបរិយន្តដ្ឋាយិនោ យាវតកំ នេយ្យំ

១ ឱ. គុយ្ហោ វា ។ ២ ឱ. ម. វោទានោ ។ ៣ ម. ឯត្តន្តរេ អត្ថោតិ ទិស្សតិ ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

ប្រយោជន៍លាក់ក្តី ប្រយោជន៍កំបាំងក្តី ប្រយោជន៍ដែលត្រូវនាំចេញក្តី
 ប្រយោជន៍ដែលបាននាំចេញស្រាប់ហើយក្តី ប្រយោជន៍មិនមានទោសក្តី
 ប្រយោជន៍មិនមានកិលេសក្តី ប្រយោជន៍ផ្លូវផងក្តី ប្រយោជន៍យ៉ាង
 សំខាន់ក្តី ទាំងអស់នោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងក្នុងនៃពុទ្ធាញ្ញាណ ។
 ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ មានព្រះញាណមិនទើសទាល់ក្នុងអតីត មានព្រះ
 ញាណមិនទើសទាល់ក្នុងអនាគត ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ កាយកម្មទាំងអស់
 ប្រព្រឹត្តទៅតាមព្រះញាណ របស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ វចីកម្មទាំងអស់
 មនោកម្មទាំងអស់ ប្រព្រឹត្តទៅតាមព្រះញាណ របស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះ
 ភាគ ។ ហេតុដែលត្រូវដឹងមានត្រឹមណា ព្រះញាណក៏មានត្រឹមនោះ
 ព្រះញាណមានត្រឹមណា ហេតុដែលត្រូវដឹងក៏មានត្រឹមនោះ ព្រះញាណ
 មានហេតុដែលត្រូវដឹងជាទីបំផុត ហេតុដែលត្រូវដឹងក៏មានញាណជាទី
 បំផុត ព្រះញាណមិនប្រព្រឹត្តកន្លងហេតុដែលត្រូវដឹង ហេតុដែលត្រូវដឹង
 ក៏មិនប្រព្រឹត្តកន្លងព្រះញាណ ធម៌ទាំងនោះ រមែងបិតនៅក្នុងទីបំផុតនៃគ្នា
 និងគ្នា ។ បាតសុត្តទាំងពីរដែលស្មិទ្ធគ្នាល បាតសុត្តខាងក្រោម មិន
 ប្រព្រឹត្តហួសបាតសុត្តខាងលើ បាតសុត្តខាងលើ មិនប្រព្រឹត្តហួសបាត
 សុត្តខាងក្រោម រមែងតាំងនៅក្នុងទីបំផុតនៃគ្នានិងគ្នាយ៉ាងណា ហេតុ
 ដែលត្រូវដឹងផង ព្រះញាណផង របស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ តាំងនៅក្នុង
 ទីបំផុតនៃគ្នានិងគ្នា យ៉ាងនោះដែរ គឺហេតុដែលត្រូវដឹងមានត្រឹមណា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

តាវតកំ ញ្ញាណំ យាវតកំ ញ្ញាណំ តាវតកំ នេយ្យំ
 នេយ្យបរិយន្តិកំ ញ្ញាណំ ញ្ញាណាបរិយន្តិកំ នេយ្យំ
 នេយ្យំ អតិក្កមិក្ខា ញ្ញាណំ នប្បវត្តតិ ញ្ញាណំ អតិក្ក-
 មិក្ខា នេយ្យបថោ នត្តិ អញ្ញមញ្ញបរិយន្តដ្ឋាយិនោ
 តេ ធម្មា ។ សព្វធម្មេសុ ពុទ្ធស្ស ភកវតោ ញ្ញាណំ
 បរិវត្តតិ ។ សព្វេ ធម្មា ពុទ្ធស្ស ភកវតោ អារជ្ជន-
 ប្បដិពទ្ធា អាកដ្ឋប្បដិពទ្ធា មនសិការប្បដិពទ្ធា ចិត្ត-
 ប្បាទប្បដិពទ្ធា ។ សព្វសត្តេសុ ពុទ្ធស្ស ភកវតោ
 ញ្ញាណំ បរិវត្តតិ ។ សព្វេសំ សត្តានំ ភកវា អាសយំ
 ជានាតិ អនុសយំ ជានាតិ ចរិតំ ជានាតិ អធិមុត្តិ
 ជានាតិ អប្បវជក្ខេ មហាវជក្ខេ តិក្ខិទ្ធិយេ
 មុទិទ្ធិយេ ស្វាការេ ទ្វាការេ សុវិញ្ញាបយេ
 ទុវិញ្ញាបយេ ភព្វាភព្វេ សត្តេ ជានាតិ ។ សនេវកោ
 លោកោ សមារកោ សព្រហ្មកោ សស្សមណ-
 ព្រាហ្មណី បជា សនេវមនុស្សា អន្តោពុទ្ធស្សាលោ
 បរិវត្តតិ ។ យថា យេកេចិ មច្ចកច្ចចា អន្តមសោ
 តិមិតិមិដ្ឋុលំ ឧបាទាយ អន្តោមហាសមុទ្ធេ បរិវត្តន្តិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ព្រះញាណ ក៏មានត្រឹមនោះ ព្រះញាណមានត្រឹមណា ហេតុដែលត្រូវដឹង ក៏មានត្រឹមនោះ ព្រះញាណមានហេតុដែលត្រូវដឹងជាទីបំផុត ហេតុដែល ត្រូវដឹង ក៏មានព្រះញាណជាទីបំផុត ព្រះញាណ មិនប្រព្រឹត្តកន្លងហេតុ ដែលត្រូវដឹង គន្លងដែលត្រូវដឹង មិនប្រព្រឹត្តកន្លងព្រះញាណ ធម៌ទាំង នោះ រមែងតាំងនៅក្នុងទីបំផុតនៃគ្នានិងគ្នា ។ ព្រះញាណរបស់ព្រះពុទ្ធ មានព្រះភាគ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងធម៌ទាំងពួង ។ ធម៌ទាំងអស់ជាប់ដោយការនឹក ជាប់ដោយការប្រាថ្នា ជាប់ដោយការធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ជាប់ដោយចិត្តប្បាទនៃ ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ។ ព្រះញាណរបស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងសត្វទាំងពួង ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាបអាសយៈ ជ្រាបអនុសយៈ ជ្រាបចរិត ជ្រាបនូវការបង្កើនទៅនៃសត្វទាំងពួង ជ្រាបពួកសត្វដែលមាន ធូលីតិចក្នុងភ្នែក មានធូលីច្រើនក្នុងភ្នែក មានឥន្ទ្រិយភ្លៀវក្លា មានឥន្ទ្រិយ ទន់ មានអាការល្អ មានអាការអាក្រក់ ឲ្យដឹងបានដោយងាយ ឲ្យដឹង បានដោយក្រ ជាសត្វមានភ័ព្វនិងឥតភ័ព្វ ។ លោកព្រមទាំងទេវលោក ព្រមទាំងមារ ព្រមទាំងព្រហ្ម ពួកសត្វព្រមទាំងសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេព និងមនុស្សសាមញ្ញ រមែងប្រព្រឹត្តទៅខាង ក្នុងនៃពុទ្ធសញ្ញាណ ហ្នឹងត្រីនិងអណ្តើកណាមួយ ដោយហោចទៅរាប់យក ត្រីឈ្មោះតិមិទិមិដ្ឋលៈ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងក្នុងនៃមហាសមុទ្រ យ៉ាងណា

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

ឯវមេវ សនេវកោ លោកោ សមារកោ សព្រហ្មកោ
 សស្សមណាព្រហ្មណី បជា សនេវមនុស្សា អន្តោ-
 ពុទ្ធចញ្ញាលោ បរិវត្តតិ ។ យថា យេកេចិ បក្ខិ អន្តមសោ
 ករុន្យំ វេនតេយ្យំ ឧទាទាយ អាកាសស្ស បទេសេ
 បរិវត្តន្តិ ឯវមេវ យេបិ តេ សារីបុត្តសមា បញ្ញាយ តេបិ
 ពុទ្ធចញ្ញាណស្ស បទេសេ បរិវត្តន្តិ ។ ពុទ្ធចញ្ញាណំ ទេវ-
 មនុស្សានំ បញ្ចំ ដរិត្វា អភិករិត្វា តិដ្ឋតិ ។ យេបិ តេ
 ខត្តិយបណ្ឌិតា ព្រហ្មណបណ្ឌិតា កហបតិបណ្ឌិតា
 សមណបណ្ឌិតា និបុណា កតបរប្បវាទា^(១) ពាលវេ-
 ធិរូចា វោភិន្ទន្តា^(២) មញ្ញោ ចរន្តិ បញ្ញាកតេន ទិដ្ឋិតតានិ
 តេ បញ្ចំ អភិសង្ករិត្វា អភិសង្ករិត្វា តថាគតំ ឧប-
 សង្កមិត្វា បុច្ឆន្តិ^(៣) ។ កថិតា វិសង្កិតា ច តេ
 បញ្ញា ភកវតា ហោន្តិ និទ្ធិដ្ឋការណា ឧបក្ខិតកា
 ច ។ តេ ភកវតោ សម្បជ្ជន្តិ ។ អថខោ ភកវា
 តត្ថ អតិរោចតិ យទិទំ បញ្ញាយាតិ ។ ឯវំ ភកវា
 បញ្ញាចក្កនាបិ វិវេចក្ក ។

១ ឱ. បរប្បវាទា ។ ២ ម. វាលវេធិរូចា តេ ភិន្ទន្តា ។ ៣ ម. ឯត្តន្តវេ គុទ្ធានិ ច
 បដិច្ចន្តានិ ចាតិ ទិស្សតិ ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

លោកព្រមទាំងទេវលោក ព្រមទាំងមារ ព្រមទាំងព្រហ្ម ពួកសត្វ
 ព្រមទាំងសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេព និង
 មនុស្សសាមញ្ញ ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុងនៃពុទ្ធសាសនា យ៉ាងនោះដែរ ។ ហ្ន៎
 បក្សីណាមួយ ដោយហោចទៅ រាប់យកគ្រុឌឈ្មោះវេនតេយ្យ ប្រព្រឹត្ត
 ទៅក្នុងប្រទេសនៃអាកាស យ៉ាងណា ពួកជនណាមានបញ្ញាស្មើនឹងព្រះ
 សារីបុត្ត សូម្បីជនទាំងនោះ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងប្រទេសនៃព្រះពុទ្ធសាសនា
 យ៉ាងនោះដែរ ។ ព្រះពុទ្ធសាសនា រមែងផ្សាយគ្របបញ្ញានៃពួកទេវតានិង
 មនុស្ស ហើយបិតនៅ ។ ពួកជនណាមួយជាខត្តិយបណ្ឌិតក្តី ព្រាហ្មណ-
 បណ្ឌិតក្តី គហបតិបណ្ឌិតក្តី សមណបណ្ឌិតក្តី ជាអ្នកមានប្រាជ្ញាល្អិត
 មានបរិបូណ៌ធ្វើហើយ មានភាពដូចជាខ្នងឆ្នុំ អ្នកបាញ់រោមកន្ទុយ
 ហាក់ដូចជាទម្ងន់ទម្ងាយនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដោយប្រាជ្ញា ជនទាំងនោះ
 តាក់តែងរឿយៗ នូវប្រស្នា ហើយចូលទៅសួរព្រះតថាគត ។ ប្រស្នា
 ទាំងនោះ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់បានសម្តែង បានដោះហើយ
 ក៏ទៅជាប្រស្នាដែលព្រះអង្គទ្រង់សម្តែងចេញនូវហេតុ និងជាប្រស្នាដែល
 ព្រះអង្គទ្រង់បញ្ឈប់ទុក ។ ជនទាំងនោះ នាំគ្នាចុះចូលព្រះមានព្រះ
 ភាគ ។ លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់រុងរឿងក្រៃពេក ក្នុងប្រជុំ
 នោះដោយប្រាជ្ញា ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថា មានចក្ខុបើកហើយ
 ដោយបញ្ញាចក្ខុ យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កថំ ភកវា ពុទ្ធចក្កុនាបិ វិវេជចក្កុ ។ ភកវា
 ពុទ្ធចក្កុនា លោកំ វេលោកេន្តោ អន្ទស សត្តេ
 អប្បរជេក្ខុ មហារជេក្ខុ តិក្ខិទ្ធិយេ មុទិទ្ធិយេ
 ស្វាការេ ទ្វាការេ សុវិញ្ញាបយេ ទុវិញ្ញាបយេ អប្បេ-
 កក្ខេ បរលោកវេជ្ជកយទស្សារិណោ វិហារន្តេ ។ សេយ្យ-
 ថាបិ នាម ឧប្បលិនិយំ វា បទុមិនិយំ វា បុណ្ណា-
 រីកិនិយំ វា អប្បេកក្ខានិ ឧប្បលានិ វា បទុមានិ
 វា បុណ្ណារីកានិ វា ឧទកេ ជាតានិ ឧទកេ សំ-
 វឌ្ឍានិ ឧទកានុកតានិ អន្តោនិមុត្តទោសិតានិ អប្បេ-
 កក្ខានិ ឧប្បលានិ វា បទុមានិ វា បុណ្ណារីកានិ វា
 ឧទកេ ជាតានិ ឧទកេ សំវឌ្ឍានិ សមោទកណ្ឌិតានិ
 អប្បេកក្ខានិ ឧប្បលានិ វា បទុមានិ វា បុណ្ណារី-
 កានិ វា ឧទកេ ជាតានិ ឧទកេ សំវឌ្ឍានិ ឧទកា
 អច្ចុក្កម្ម តិដ្ឋន្តិ អនូបលិត្តានិ ឧទកេន ឯវមេវ ភកវា
 ពុទ្ធចក្កុនា លោកំ វេលោកេន្តោ អន្ទស សត្តេ អប្ប-
 រជេក្ខុ មហារជេក្ខុ តិក្ខិទ្ធិយេ មុទិទ្ធិយេ ស្វាការេ
 ទ្វាការេ សុវិញ្ញាបយេ ទុវិញ្ញាបយេ អប្បេកក្ខេ
 បរលោកវេជ្ជកយទស្សារិណោ វិហារន្តេ ។ ជាតាតិ ភកវា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានចក្ខុបើកហើយ ដោយពុទ្ធចក្ខុ តើដូច
ម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រមើលមើលសត្វលោក ដោយពុទ្ធចក្ខុ
បានទតឃើញពួកសត្វ ដែលមានជួលីតិចក្នុងភ្នែក មានជួលីច្រើនក្នុងភ្នែក
មានឥន្ទ្រិយក្លៀវក្លា មានឥន្ទ្រិយទន់ មានអាការល្អ មានអាការអាក្រក់
ឲ្យដឹងបានដោយងាយ ឲ្យដឹងបានដោយក្រ ទាំងសត្វពួកខ្លះ ជាអ្នក
ឃើញទោសក្នុងបរលោកថាគួរខ្លាច ។ ដូចជលជាតិពួកខ្លះ គឺព្រលិតក្តី
ឈូកក្រហមក្តី ឈូកសក្តី ក្នុងត្រពាំងព្រលិតក្តី ត្រពាំងឈូកក្រហមក្តី
ត្រពាំងឈូកសក្តី ដុះក្នុងទឹក ចម្រើនក្នុងទឹក លូតតាមទឹក លិចចុះខាង
ក្នុង ដែលទឹកចិញ្ចឹមហើយ ផ្កាជលជាតិពួកខ្លះ គឺ ព្រលិតក្តី ឈូកក្រហម
ក្តី ឈូកសក្តី ដុះក្នុងទឹក ចម្រើនក្នុងទឹក បិតនៅស្មើនឹងទឹក ជលជាតិ
ពួកខ្លះ គឺ ព្រលិតក្តី ឈូកក្រហមក្តី ឈូកសក្តី ដុះក្នុងទឹក ចម្រើន
ក្នុងទឹក បិតនៅផុតអំពីទឹក មិនទទឹកដោយទឹក យ៉ាងណា ព្រះមានព្រះ
ភាគ ទ្រង់ប្រមើលមើលសត្វលោកដោយពុទ្ធចក្ខុ បានទតឃើញពួកសត្វ
ដែលមានជួលីតិចក្នុងភ្នែក មានជួលីច្រើនក្នុងភ្នែក មានឥន្ទ្រិយក្លៀវក្លា
មានឥន្ទ្រិយទន់ មានអាការល្អ មានអាការអាក្រក់ ឲ្យដឹងបានដោយងាយ
ឲ្យដឹងបានដោយក្រ ទាំងសត្វពួកខ្លះ ជាអ្នកឃើញទោស ក្នុងបរ-
លោកថាគួរខ្លាច ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាបថា

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

អយំ បុគ្គលោ រាគចរិតោ អយំ ទោសចរិតោ អយំ
 មោហចរិតោ អយំ វិតក្កចរិតោ អយំ សទ្ធាចរិតោ
 អយំ ញ្ញាណចរិតោតិ ។ រាគចរិតស្ស ភកវា បុគ្គ-
 លស្ស អសុភកថំ កថេតិ ។ ទោសចរិតស្ស ភកវា
 បុគ្គលស្ស មេត្តាការំ អាចិត្តតិ ។ មោហចរិតំ
 ភកវា បុគ្គលំ ឧទ្ទេសេ បរិបុច្ឆាយ កាលេន ធម្មស្ស-
 វេន កាលេន ធម្មសាកច្ឆាយ ករុសំវាសេ និវេ-
 សេតិ ។ វិតក្កចរិតស្ស ភកវា បុគ្គលស្ស អាណា-
 ចានស្សតិ អាចិត្តតិ ។ សទ្ធាចរិតស្ស ភកវា បុគ្គ-
 លស្ស ចាសាទដីយំ និមិត្តំ អាចិត្តតិ ពុទ្ធសុពោធិ
 ធម្មសុធម្មតំ សង្ឃសុបដិបត្តិ សីលានិ ច អត្តនោ ។
 ញ្ញាណចរិតស្ស ភកវា បុគ្គលស្ស វិបស្សនានិមិត្តំ
 អាចិត្តតិ អនិច្ចាការំ ទុក្ខាការំ អនត្តាការំ ។

សេលេ យថា បព្វតមុទ្ធនិដ្ឋិតោ
 យថាបិ បស្សេ ជនតំ សមន្តតោ
 តថូបមំ ធម្មមយំ សុមេធិ
 ចាសាទមារុយ្ហំ សមន្តចក្កំ

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

បុគ្គលនេះ ជាភគុចរិត នេះជាទោសចរិត នេះជាមោហចរិត នេះជា
 វិតក្កចរិត នេះជាសទ្ធាចរិត នេះជាញាណចរិត ។ ព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់សម្តែងអសុភកថា ចំពោះបុគ្គលជាភគុចរិត ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
 ត្រាស់ប្រាប់មេត្តាការវនា ចំពោះបុគ្គលជាទោសចរិត ។ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់ញាំងបុគ្គលជាមោហចរិត ឲ្យតាំងនៅក្នុងឧទ្ទេស (ការ
 រៀនបាលី) ក្នុងបរិបុច្ឆា (ការរៀនអដ្ឋកថា) ក្នុងការស្តាប់ធម៌តាមកាល
 ក្នុងការសាកសួរធម៌តាមកាល ក្នុងការនៅរួមជាមួយនឹងគ្រូ ។ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ប្រាប់អាណាបានសូតិ ចំពោះបុគ្គលជាវិតក្កចរិត ។
 ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ប្រាប់និមិត្តគួរជ្រះថ្លា គឺការត្រាស់ដឹងប្រពៃ
 នៃព្រះពុទ្ធ ការទ្រទ្រង់ល្អនៃធម៌ ការប្រតិបត្តិប្រពៃនៃព្រះសង្ឃ និងសីល
 ទាំងឡាយសម្រាប់ខ្លួន ចំពោះបុគ្គលជាសទ្ធាចរិត ។ ព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់ត្រាស់ប្រាប់នូវវិបស្សនានិមិត្ត គឺអាការមិនទៀង អាការជាទុក្ខ
 អាការមិនមែនខ្លួន ចំពោះបុគ្គលជាញាណចរិត ។

បុគ្គលបិតនៅលើកំពូលភ្នំថ្ម គប្បីឃើញប្រជុំជនក្នុង
 ទីជុំវិញបាន យ៉ាងណា បពិត្រព្រះសុមេធា ទ្រង់
 មានសមន្តចក្ខុ ព្រះអង្គជាបុគ្គលប្រាសចាកសេចក្តី
 សោក សូមឡើងកាន់ប្រាសាទគឺធម៌ ហើយទត

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សោការកិណ្ណំ^(១) ជនតមបេតសោកោ

អវេក្ខុស្ស ជាតិជរាភិក្ខុតន្តិ ។

ឯវំ ភកវា ពុទ្ធចក្កុនាបិ វិវេជក្កុ ។

កាចំ ភកវា សមន្តចក្កុនាបិ វិវេជក្កុ ។ ស-

មន្តចក្កុ វុច្ចតិ សព្វញ្ញតញ្ញាណំ ។ ភកវា សព្វញ្ញត-

ញ្ញាណោន ឧបេតោ សមុបេតោ ឧបកតោ សមុប-

កតោ ឧបបដ្ឋោ សមុបបដ្ឋោ សមដ្ឋាកតោ ។

ន តស្ស អទិដ្ឋមិទត្តិ កិញ្ចិ

អថោ អវិញ្ញាតមជានិតព្វំ

សព្វំ អភិញ្ញាសិ យទត្តិ នេយ្យំ

តថាកតោ តេន សមន្តចក្កុតិ ។

ឯវំ ភកវា សមន្តចក្កុនាបិ វិវេជក្កុតិ អកិត្តយំ

វិវេជក្កុ ។

១ ម. សោការតិណ្ណំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មើលប្រជុំជន ដែលខ្វល់ដោយសេចក្តីសោក ត្រូវ
ជាតិនិងជរាគ្របសង្កត់ យ៉ាងនោះដែរ ។

ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថា មានចក្ខុបើកហើយ ដោយពុទ្ធចក្ខុ
យ៉ាងនេះ ។

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានចក្ខុបើកហើយ ដោយសមន្តចក្ខុ តើ
ដូចម្តេច ។ ព្រះសព្វញ្ញតញ្ញាណ ហៅថា សមន្តចក្ខុ ។ ព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់ប្រកប ប្រកបព្រម ចូលទៅជិត ចូលទៅជិតព្រម ចូលទៅដល់
ចូលទៅដល់ព្រម ប្រកបព្រម ដោយសព្វញ្ញតញ្ញាណ ។

ហេតុនីមួយក្នុងលោកនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ
នោះ ទ្រង់មិនឃើញឬថាមិនជ្រាប មិនយល់ មិន
មានទេ ហេតុណាដែលត្រូវដឹង ព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់ជ្រាបនូវហេតុ (នោះ) ទាំងអស់ ព្រោះ

ហេតុនោះ ព្រះតថាគត ទើបឈ្មោះថា សមន្តចក្ខុ ។

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ឈ្មោះថា មានចក្ខុបើកហើយ ដោយសមន្តចក្ខុ
យ៉ាងនេះឯង ហេតុនោះ ទ្រង់ត្រាស់ថា មានចក្ខុបើកហើយ
បានសម្តែង ។

ចុទ្ធសមោ តុវជកសុត្តនិទ្ទេសោ

[៣០] សក្ខិធម្មំ បរិស្សយរិទយន្តិ សក្ខិធម្មន្តិ
 ន ឥតិហិតិហំ ន ឥតិកិរាយ ន បរម្យរាយ ន
 បិដកសម្បទាយ ន តក្កហេតុ ន បរម្យរាយ ន
 អាការបរិវិតក្កេន ន ទិដ្ឋិទិដ្ឋានក្ខន្ធិយា សាមំ
 សយមភិញ្ញាតំ អត្តបច្ចក្ខន្ធម្មន្តិ សក្ខិធម្មំ ។ បរិស្ស-
 យរិទយន្តិ បរិស្សយាតិ ទ្វេ បរិស្សយា ទាកដបរិស្ស-
 យា ច បដិច្ចន្ទបរិស្សយា ច ។

កតមេ ទាកដបរិស្សយា ។ សីហា ព្យក្សា
 ទីបិ អច្ចតរច្ឆា កោកា កោមហិសា ហត្ថិ អហិ
 វិច្ឆិកា សតបដី ចោរា វា អស្សុ មាណាវា កតក-
 ម្ហា វា អកតកម្ហា វា ចក្កុរោកោ សោតរោកោ
 យានរោកោ ដិវ្ហារោកោ កាយរោកោ សីសរោកោ
 កណ្ណរោកោ មុខរោកោ ទន្ធរោកោ កាសោ សា-
 សោ បិណសោ ឧហោ ជរោ កុច្ឆិរោកោ មុច្ឆា
 បក្ខន្ធិកា សុលា វិសូចិកា កុដ្ឋំ តណ្ហោ កិលា-
 សោ សោសោ អបមារោ ទន្ធា កណ្ណា កច្ឆុ
 រទសា វិតច្ឆិកា លោហិតំ បិត្តំ មធុមេហោ
 អំសា បិទ្យកា ភកណ្ណាលា បិត្តសមុដ្ឋាណា អាពាណា

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

[៣០] អធិប្បាយពាក្យថា ធម៌ដែលព្រះអង្គជ្រាបដោយព្រះអង្គឯង ជាគ្រឿងនាំចេញនូវអន្តរាយ ត្រង់ពាក្យថា ធម៌ដែលព្រះអង្គជ្រាបដោយ ព្រះអង្គឯង គឺមិនជឿតាមគេថាយ៉ាងនេះ ។ មិនមែនដោយពូថាដូច្នោះ ។ មិនមែនដោយពួត ។ គ្នា មិនមែនដោយការផ្សែផ្សំនឹងក្បួន មិនមែនដោយ ហេតុនៃសេចក្តីត្រិះរិះ មិនមែនដោយហេតុនៃការគ្នេរគ្នាន់ មិនមែនដោយ សេចក្តីត្រិះរិះនូវអាការៈ មិនមែនដោយហេតុ ដែលខ្លួនយល់ ខ្លួនពិនិត្យ ខ្លួនចូលចិត្តទេ គឺព្រះអង្គជ្រាបដោយព្រះអង្គឯងពិត ជាធម៌ជាក់ច្បាស់ ចំពោះព្រះអង្គ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ធម៌ដែលព្រះអង្គជ្រាបដោយ ព្រះអង្គឯង ។ ពាក្យថា ជាគ្រឿងនាំចេញនូវអន្តរាយ ត្រង់ពាក្យថា អន្តរាយ បានដល់អន្តរាយពីរ គឺ អន្តរាយច្បាស់លាស់ ១ អន្តរាយកំបាំង ១ ។

អន្តរាយច្បាស់លាស់ តើដូចម្តេច ។ សីហៈ ខ្លាធំ ខ្លាដំបង ខ្លាឃ្មុំ ឆ្កែព្រៃ គោ ក្របី ដំរី ពស់ ខ្លួយ ក្តែប ពួកចោរ ឬពួកមាណាព ធ្វើ ចោរកម្មក្តី មិនទាន់ធ្វើចោរកម្មក្តី រោគភ្នែក រោគត្រចៀក រោគច្រមុះ រោគអណ្តាត រោគកាយ រោគក្បាល រោគគុម្ពត្រចៀក រោគមាត់ រោគធ្មេញ ក្អក ហឺត ឫសដូងច្រមុះ ក្តៅក្រហាយ ស្តាំងស្តម រោគផ្ទៃ វិលមុខ ធ្លាក់ ឈាម ចុកសៀត ចុកផ្ទៃ យូង ពក ស្រែង រឹងវៃ ឆ្អួតជ្រូក ដំណូចពិស រមាស់ កម រោគកើតក្នុងទីខ្វារដោយក្រចក យូងដែក ឈាម ប្រមាត់ ប្រមេះផ្អែមមាត់ ឫសដូងដុះ ឫស ឫសដូងបាត អាពាធកើតអំពីប្រមាត់

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សេម្ហសមុដ្ឋាណា អាពាណា វាតសមុដ្ឋាណា អាពាណា
 សន្និទាតិកា អាពាណា ឧតុបរិណាមជា អាពាណា
 វិសមបរិហារជា អាពាណា ឱបក្កមិកា អាពាណា
 កម្មវិទាកជា អាពាណា សីតំ ឧណ្ណំ ជិយច្ចា បិទាសា
 ឧច្ចារោ បស្សារោ ខំសមកសវាតាតបសិរីសបស-
 ម្មស្សា ឥតិ វា ឥមេ វុច្ឆន្តិ ទាកជបរិស្សយា ។

កតមេ បដិច្ចន្ទបរិស្សយា ។ កាយទុច្ចរិតំ វចិ-
 ទុច្ចរិតំ មនោទុច្ចរិតំ កាមច្ចន្ទដីរណំ ព្យាទាទដីរណំ
 បីនមិទ្ធដីរណំ ឧទ្ធចកុក្កុច្ចដីរណំ វិចិកិច្ចាដីរណំ
 វាកោ ទោសោ មោហោ កោណោ ឧបនាហោ
 មក្ខោ បទ្យាសោ ឥស្សា មច្ឆរិយំ មាយា សាបេយ្យំ
 ថម្កោ សារម្កោ មាណោ អតិមាណោ មនោ បមាណោ
 សព្វេ កិលេសា សព្វេ ទុច្ចរិតា សព្វេ ទរថា
 សព្វេ បរិទ្យាហា សព្វេ សន្តាទា សព្វាកុសលា-
 ភិសម្ព័រា ឥមេ វុច្ឆន្តិ បដិច្ចន្ទបរិស្សយា ។

បរិស្សយាតិ កេណត្ថេន បរិស្សយា ។ បរិ-
 សហន្តិតិ បរិស្សយា ។ បរិហារាយ សំវត្តន្តិតិ បរិស្ស-
 យា ។ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

អាពាធកើតអំពីស្មេស្ម អាពាធកើតអំពីខ្យល់ អាពាធកើតអំពីប្រជុំធាតុបួន
អាពាធកើត អំពីការប្រែប្រួលរដូវ អាពាធកើតអំពីការរក្សាវិយាបថ
មិនស្មើ អាពាធកើតអំពីសេចក្តីព្យាយាមរបស់គេ មានវាយចងជាដើម
អាពាធកើតអំពីផលកម្ម ត្រជាក់ ក្តៅ ឃ្នាន ស្រែក ឧច្ចារៈ បស្សាវៈ
សម្មស្ស រៃរហោម មូស ខ្យល់ កម្តៅថ្ងៃ ពស់តូច ពស់ធំ ទាំងនេះ
លោកហៅថា អន្តរាយច្បាស់លាស់ ។

អន្តរាយកំបាំង តើដូចម្តេច ។ កាយទុច្ចរិត វចីទុច្ចរិត មនោទុច្ចរិត
កាមច្ចន្ធនីវរណៈ ព្យាបាទនីវរណៈ បីនមិទ្ធនីវរណៈ ឧទ្ធចក្កុក្កុច្ចនីវរណៈ
វិចិកិច្ចនីវរណៈ រាគៈ ទោសៈ មោហៈ ការក្រោធ ការចង់ក្រោធទុក ការលុប
គុណ ការវាយបូកស្មើ ការច្រណែន ការកំណាញ់ ការលាក់ទោសខ្លួន
ការអួតអាង ការរឹងរូស ការប្រណាំងវាសនា ការប្រកាន់ ការមើលងាយ
ការស្រវឹង ការប្រហែស កិលេសទាំងពួង ទុច្ចរិតទាំងពួង សេចក្តីក្រវល់
ក្រវាយទាំងពួង សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងពួង សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំងពួង
អកុសលភិសង្ខារទាំងពួង ទាំងនេះ លោកហៅថា អន្តរាយកំបាំង ។

អធិប្បាយពាក្យថា អន្តរាយ ចុះឈ្មោះថាអន្តរាយ ដោយអត្ថថា
ដូចម្តេច ។ ឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះជាសភាវៈគ្របសង្កត់ ។ ឈ្មោះថា
អន្តរាយ ព្រោះជាសភាវៈដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីសាបសូន្យ ។
ឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះជាសភាវៈអាស្រ័យនៅក្នុងអត្តភាពនោះ ។

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

កថំ បរិសហន្តីតិ បរិស្សយា ។ តេ បរិស្សយា
តំ បុគ្គលំ សហន្តិ បរិសហន្តិ អភិកវន្តិ អន្លោត្តរន្តិ
បរិយាទិយន្តិ មន្ទន្តិ ។ ឯវំ បរិសហន្តីតិ បរិស្សយា ។

កថំ បរិហានាយ សំវត្តន្តីតិ បរិស្សយា ។ តេ
បរិស្សយា កុសលានំ ធម្មានំ បរិហានាយ អន្ត-
រាយាយ សំវត្តន្តិ ។ កតមេសំ កុសលានំ ធម្មានំ ។
សម្មាបដិបទាយ អនុលោមប្បដិបទាយ អបច្ចដីកប្ប-
ដិបទាយ អន្ធតប្បដិបទាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបទាយ សី-
លេសុ បរិបូរិការិតាយ ឥន្ទ្រិយេសុ កុត្តទ្វារតាយ កោ-
ជនេ មត្តញ្ញតាយ ជាករិយានុយោកស្ស សតិសម្ប-
ជញ្ញស្ស ចតុន្នំ សតិប្បដ្ឋានានំ ការណានុយោកស្ស
ចតុន្នំ សម្មប្បដ្ឋានានំ ចតុន្នំ ឥទ្ធិទានានំ បញ្ចន្នំ
ឥន្ទ្រិយានំ បញ្ចន្នំ ពលានំ សត្តន្នំ ពោជ្ឈដ្ឋានំ
អរិយស្ស អដ្ឋង្គិកស្ស មត្តស្ស ការណានុយោកស្ស
ឥមេសំ កុសលានំ ធម្មានំ បរិហានាយ អន្តរ-
យាយ សំវត្តន្តិ ។ ឯវំ បរិហានាយ សំវត្តន្តីតិ
បរិស្សយា ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

ចុះឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះជាសភាវៈគ្របសង្កត់ តើដូចម្តេច ។
អន្តរាយទាំងនោះ តែងសង្កត់សង្កិន គ្របសង្កត់ ជិះជាន់ ស្រំពន្ធិច
រូបវិត ញាំញី នូវបុគ្គលនោះ ។ ឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះជាសភាវៈគ្រប
សង្កត់ យ៉ាងនេះ ។

ចុះឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះជាសភាវៈប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីសាប-
សូន្យ តើដូចម្តេច ។ អន្តរាយទាំងនោះ តែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តី
សាបសូន្យ ដើម្បីអន្តរាយកុសលធម៌ទាំងឡាយ ។ តែងប្រព្រឹត្តទៅ
ដើម្បីសាបសូន្យ ដើម្បីអន្តរាយកុសលធម៌ទាំងឡាយ តើដូចម្តេច ។ តែង
ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសាបសូន្យ ដើម្បីអន្តរាយដល់កុសលធម៌ទាំងនេះ គឺ
សេចក្តីប្រតិបត្តិដោយប្រពៃ សេចក្តីប្រតិបត្តិជាអនុលោម សេចក្តីប្រតិបត្តិ
មិនជាសត្រូវ សេចក្តីប្រតិបត្តិជាប្រយោជន៍សមគួរ សេចក្តីប្រតិបត្តិធម៌
ដ៏សមគួរដល់ធម៌ ការធ្វើឲ្យពេញក្នុងសីលទាំងឡាយ ការគ្រប់គ្រងទ្វារ
ក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ការដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ការប្រកបរឿយៗ នូវ
ការភ្ញាក់រព្វក ការមានស្មារតីដឹងខ្លួន ការប្រកបរឿយ ។ នូវការចម្រើន
សតិប្បដ្ឋាន ៤ ការប្រកបរឿយៗ នូវការចម្រើនសម្មប្បដ្ឋាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤
ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គៈ ៧ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ ។
ឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះជាសភាវៈប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីសាបសូន្យ
យ៉ាងនេះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កងំ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។ តត្ថេតេ ចាប-
 កា អកុសលា ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ អត្តការសន្និស្សយា ។
 យថា ពិលេ ពិលាសយា ចាណា សយន្តិ ទកេ
 ទកាសយា ចាណា សយន្តិ វនេ វនាសយា ចាណា
 សយន្តិ វុក្ខេ វុក្ខាសយា ចាណា សយន្តិ ឯវមេវ
 តត្ថេតេ ចាបកា អកុសលា ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ អត្តកា-
 រសន្និស្សយាតិ ឯវម្បិ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

វុត្តំ ហេតំ ភកវតា សាន្តោវាសិកោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ
 សាចរិយកោ ទុក្ខំ ន ជាសុ វិហារតិ កថញ្ច ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុ សាន្តោវាសិកោ សាចរិយកោ ទុក្ខំ ន ជាសុ
 វិហារតិ ឥធិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ ចក្កុនា រូបំ ទិស្វា ឧប្បជ្ជន្តិ
 ចាបកា អកុសលា ធម្មា សរសន្តិប្បា សញ្ញោជនីយា
 ត្យស្ស អន្តោ វសន្តិ អន្ធាស្សវន្តិ ចាបកា អកុសលា
 ធម្មាតិ តស្មា សាន្តោវាសិកោតិ វុច្ចតិ តេ នំ សមុទាចរន្តិ
 ចាបកា អកុសលា ធម្មាតិ តស្មា សាចរិយកោតិ វុច្ចតិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ចុះឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះជាសភាវៈអាស្រ័យនៅក្នុងអត្តភាពនោះ តើដូចម្តេច ។ ធម៌អកុសលដ៏លាមកទាំងនោះ ជាអន្តរាយ អាស្រ័យ ក្នុងអត្តភាព កើតឡើងក្នុងអត្តភាពនោះ ។ ពួកសត្វអាស្រ័យនឹងរូង ដេក ក្នុងរូង ពួកសត្វអាស្រ័យនឹងទឹក ដេកក្នុងទឹក ពួកសត្វអាស្រ័យនឹងព្រៃ ដេកក្នុងព្រៃ ពួកសត្វអាស្រ័យនឹងដើមឈើ ដេកលើដើមឈើ យ៉ាង ណាមិញ ធម៌អកុសលដ៏លាមកទាំងនោះ ជាអន្តរាយ អាស្រ័យក្នុងអត្តភាព កើតឡើងក្នុងអត្តភាពនោះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា អន្តរាយ ព្រោះជាសភាវៈអាស្រ័យនៅ ក្នុងអត្តភាពនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

សមដូចព្រះពុទ្ធដីកានេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សម្តែងថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកនៅរួមនឹងសិស្ស អ្នកនៅរួមនឹងអាចារ្យ រមែង នៅជាទុក្ខ មិនសប្បាយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកនៅរួមនឹងសិស្ស នៅរួមនឹងអាចារ្យ រមែងនៅជាទុក្ខ មិនសប្បាយ តើដូចម្តេច ម្នាលភិក្ខុទាំង- ឡាយ ធម៌ទាំងឡាយជាអកុសលដ៏លាមក ដែលបុគ្គលត្រិះរិះដោយសេចក្តី រព្វក ជាទីតាំងនៃសញ្ញាជនៈ កើតឡើងដល់ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ព្រោះ ឃើញរូបដោយភ្នែក ធម៌អកុសលដ៏លាមកទាំងនោះ រមែងនៅក្នុងខាងក្នុង រមែងជាប់តាមភិក្ខុនោះ ព្រោះហេតុនោះ (ភិក្ខុនោះ តថាគត) ហៅថា អ្នកនៅរួមនឹងសិស្ស ធម៌អកុសលដ៏លាមកទាំងនោះ រមែងគ្របសង្កត់ភិក្ខុ នោះ ព្រោះហេតុនោះ (ភិក្ខុនោះ តថាគត) ហៅថា អ្នកនៅរួមនឹងអាចារ្យ

ចុំសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

បុណ្ណបរំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ សោតេន សទ្ធិំ សុត្វា
 យានេន កន្ធិំ យាយិត្វា ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា
 កាយេន ដោជ្ជព្វំ ផុសិត្វា មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ
 ឧប្បជ្ជន្តិ ចាបកា អកុសលា ធម្មា សរសន្តប្បា
 សញ្ញាជនីយា ត្យស្ស អន្តោ រសន្តិ អន្ធាស្សវន្តិ
 ចាបកា អកុសលា ធម្មាតិ តស្មា សាន្តោវាសិកោតិ
 វុច្ចតិ តេ នំ សមុទាចរន្តិ ចាបកា អកុសលា ធម្មាតិ
 តស្មា សាចរិយកោតិ វុច្ចតិ ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ
 សាន្តោវាសិកោ សាចរិយកោ ទុក្ខំ ន ជាសុ វិហារតីតិ ។
 ឯវម្បិ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

វុត្តំ ហេតំ ភកវតា តយោមេ ភិក្ខុវេ អន្តរាមលា
 អន្តរាមមិត្តា អន្តរាសបត្តា អន្តរាវជកា អន្តរាបច្ចត្តិកា
 កតមេ តយោ លោកោ ភិក្ខុវេ អន្តរាមលោ អន្ត-
 រាមមិត្តោ អន្តរាសបត្តោ អន្តរាវជកោ អន្តរាបច្ចត្តិកោ
 ទោសោ ភិក្ខុវេ អន្តរាមលោ អន្តរាមមិត្តោ អន្តរាសបត្តោ
 អន្តរាវជកោ អន្តរាបច្ចត្តិកោ មោហោ ភិក្ខុវេ អន្តរា-
 មលោ អន្តរាមមិត្តោ អន្តរាសបត្តោ អន្តរាវជកោ

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ធម៌ទាំងឡាយជាអកុសលដ៏លាមក ដែល
 បុគ្គលត្រិះរិះដោយសេចក្តីរព្យក ជាទីតាំងនៃសញ្ញាជនៈ កើតឡើងដល់ភិក្ខុ
 ព្រោះពួកសំឡេងដោយត្រចៀក ហិតក្លិនដោយច្រមុះ ជញ្ជក់រសដោយ
 អណ្តាត ប៉ះពាល់ផ្សព្វដោយកាយ ដឹងធម៌ដោយចិត្ត ធម៌អកុសលដ៏លា-
 មកទាំងនោះ រមែងនៅខាងក្នុង រមែងជាប់តាមភិក្ខុនោះ ព្រោះហេតុនោះ
 (ភិក្ខុនោះ តថាគត) ហៅថា អ្នកនៅរួមនឹងសិស្ស ធម៌អកុសលដ៏លាមក
 ទាំងនោះ រមែងគ្របសង្កត់ភិក្ខុនោះ ព្រោះហេតុនោះ (ភិក្ខុនោះតថាគត) ហៅ
 ថា អ្នកនៅរួមនឹងអាចារ្យ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកនៅរួមនឹងសិស្ស
 អ្នកនៅរួមនឹងអាចារ្យ រមែងនៅជាទុក្ខមិនសប្បាយ យ៉ាងនេះឯង ។ ឈ្មោះ
 ថា អន្តរាយ ព្រោះជាសភាវៈអាស្រ័យនៅក្នុងអត្តភាពនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

មួយទៀត ព្រះពុទ្ធដីកានេះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហើយថា
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ទាំងឡាយ ៣ នេះ ជាមន្ទិលខាងក្នុង ជាបច្ចាមិត្ត
 ខាងក្នុង ជាសត្រូវខាងក្នុង ជាអ្នកសម្លាប់ខាងក្នុង ជាខ្មាំងខាងក្នុង ធម៌ ៣
 តើដូចម្តេច ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លោភៈជាមន្ទិលខាងក្នុង ជាបច្ចាមិត្តខាង
 ក្នុង ជាសត្រូវខាងក្នុង ជាអ្នកសម្លាប់ខាងក្នុង ជាខ្មាំងខាងក្នុង ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ទោសៈជាមន្ទិលខាងក្នុង ជាបច្ចាមិត្តខាងក្នុង ជាសត្រូវខាងក្នុង
 ជាអ្នកសម្លាប់ខាងក្នុង ជាខ្មាំងខាងក្នុង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មោហៈ ជា
 មន្ទិលខាងក្នុង ជាបច្ចាមិត្តខាងក្នុង ជាសត្រូវខាងក្នុង ជាអ្នកសម្លាប់ខាងក្នុង

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អន្តរាបចូត្តិកោ ឥមេ ខោ ភិក្ខុវេ តយោ

អន្តរាមលា អន្តរាអមិត្តា អន្តរាសបត្តា អន្តរាវេណា

អន្តរាបចូត្តិកាតិ ។

អនត្ថជននោ លោកោ លោកោ ចិត្តប្បកោបនោ

ភយមន្តរតោ ជាតំ តំ ជនោ ជារពុជ្ឈតិ

លុទ្ធា អត្ថំ ន ជាណតិ លុទ្ធា ធម្មំ ន បស្សតិ

អន្តតមំ តនា ហោតិ យំ លោកោ សហតេ នរំ

អនត្ថជននោ ទោសោ ទោសោ ចិត្តប្បកោបនោ

ភយមន្តរតោ ជាតំ តំ ជនោ ជារពុជ្ឈតិ

កុទ្ធា អត្ថំ ន ជាណតិ កុទ្ធា ធម្មំ ន បស្សតិ

អន្តតមំ តនា ហោតិ យំ កោណោ សហតេ នរំ

អនត្ថជននោ មោហោ មោហោ ចិត្តប្បកោបនោ

ភយមន្តរតោ ជាតំ តំ ជនោ ជារពុជ្ឈតិ

មូឡោ អត្ថំ ន ជាណតិ មូឡោ ធម្មំ ន បស្សតិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ជាខ្មាំងខាងក្នុង ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ ៣ នេះឯង ជាមន្ទិលខាងក្នុង
ជាបច្ចាមិត្តខាងក្នុង ជាសត្រូវខាងក្នុង ជាអ្នកសម្លាប់ខាងក្នុង ជាខ្មាំង
ខាងក្នុង ។

លោកៈឲ្យកើតវិនាស លោកៈជាគ្រឿងញ៉ាំងចិត្តឲ្យ
កម្រើក ភ័យកើតឡើងខាងក្នុង តែជនមិនដឹង
នូវភ័យនោះ ។ ជនល្មោក រមែងមិនដឹងនូវអត្ត ជន
ល្មោក រមែងមិនឃើញនូវធម៌ លោកៈ គ្របសង្កត់
ជន ក្នុងកាលណា សេចក្តីងងឹតងងល់ រមែងកើត
ក្នុងកាលនោះ ទោសៈឲ្យកើតវិនាស ទោសៈ ជា
គ្រឿងញ៉ាំងចិត្តឲ្យកម្រើក ភ័យរមែងកើតខាងក្នុង តែ
ជនមិនដឹងនូវភ័យនោះ ជនក្រោធ រមែងមិនដឹង
អត្ត ជនក្រោធ រមែងមិនឃើញធម៌ សេចក្តីក្រោធ
គ្របសង្កត់ជន ក្នុងកាលណា ការងារងងឹតងងល់
រមែងកើត ក្នុងកាលនោះ មោហៈ ឲ្យកើតវិនាស
មោហៈ ជាគ្រឿងញ៉ាំងចិត្តឲ្យកម្រើក ភ័យរមែងកើត
ខាងក្នុង តែជនមិនដឹងនូវភ័យនោះ ជនវង្វេង
រមែងមិនដឹងអត្ត ជនវង្វេង រមែងមិនឃើញធម៌

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

អន្ទតមំ តទា ហោតិ យំ មោហោ សហតេ នរន្តិ ។
ឯវម្បិ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

វុត្តំ ហេតំ ភកវតា តយោ ខោ មហារាជ បុរិសស្ស
ធម្មា អជ្ឈត្តំ ឧប្បជ្ជមាណា ឧប្បជ្ជន្តិ អហិតាយ
ទុក្ខាយ អដាសុរិហារាយ កតមេ តយោ លោកោ
ខោ មហារាជ បុរិសស្ស ធម្មា អជ្ឈត្តំ ឧប្បជ្ជមាណោ
ឧប្បជ្ជតិ អហិតាយ ទុក្ខាយ អដាសុរិហារាយ
នោសោ ខោ មហារាជ បុរិសស្ស ធម្មា អជ្ឈត្តំ
ឧប្បជ្ជមាណោ ឧប្បជ្ជតិ អហិតាយ ទុក្ខាយ អដា-
សុរិហារាយ មោហោ ខោ មហារាជ បុរិសស្ស
ធម្មា អជ្ឈត្តំ ឧប្បជ្ជមាណោ ឧប្បជ្ជតិ អហិតាយ
ទុក្ខាយ អដាសុរិហារាយ តមេ ខោ មហារាជ
តយោ បុរិសស្ស ធម្មា អជ្ឈត្តំ ឧប្បជ្ជមាណោ ឧប្បជ្ជ-
ន្តិ អហិតាយ ទុក្ខាយ អដាសុរិហារាយាតិ ។

លោកោ នោសោ ច មោហោ ច បុរិសំ ចាបចេតសំ
ហីសន្តិ អត្តសម្មតា តចសារីរំ សម្មលន្តិ ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

មោហៈគ្របសង្កត់ជន ក្នុងកាលណា ការងងឹត
ងងល់ រមែងកើត ក្នុងកាលនោះ ។

ឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះជាសភាវៈអាស្រ័យនៅ ក្នុងអត្តភាពនោះ
យ៉ាងនេះឯង ។

មួយវិញទៀត ព្រះពុទ្ធដីកានេះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយថា
បពិត្រមហារាជ ធម៌របស់បុរស ៣ កាលកើតឡើងខាងក្នុង រមែងកើត
ឡើង ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីទុក្ខ ដើម្បីកិរិយានៅមិនសប្បាយ
ធម៌ ៣ តើដូចម្តេច បពិត្រមហារាជ លោកៈ ជាធម៌របស់បុរស កាលកើត
ខាងក្នុង រមែងកើត ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីទុក្ខ ដើម្បីកិរិយានៅមិន
សប្បាយ បពិត្រមហារាជ ទោសៈ ជាធម៌របស់បុរស កាលកើតខាងក្នុង
រមែងកើត ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីទុក្ខ ដើម្បីកិរិយានៅមិនសប្បាយ
បពិត្រមហារាជ មោហៈ ជាធម៌របស់បុរស កាលកើតឡើងខាងក្នុង រមែង
កើត ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីទុក្ខ ដើម្បីកិរិយានៅមិនសប្បាយ
បពិត្រមហារាជ ធម៌របស់បុរស ៣ នេះឯង កាលកើតឡើងខាងក្នុង រមែង
កើត ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីទុក្ខ ដើម្បីកិរិយានៅមិនសប្បាយ ។

លោកៈ ទោសៈ មោហៈ កើតចេញអំពីខ្លួន រមែង
សម្លាប់បុរស ដែលមានចិត្តអាក្រក់ ដូចផ្ទៃឫស្សី
សម្លាប់ដើមឫស្សី ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ឯវម្បិ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

វុត្តំ ហេតំ ភកវតា

រាគោ ច ទោសោ ច ឥតោនិទាណា

អរតី រតិ លោមហំសោ ឥតោ ជាតោ

ឥតោ សមុដ្ឋាយ មនោវិតក្កា

កុមារកា ធម្មិមិវោស្សជ្ជន្តិ ។

ឯវម្បិ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

បរិស្សយរិទយន្តិ បរិស្សយរិទយំ បរិស្សយប្ប-
ហានំ បរិស្សយរូបសមំ បរិស្សយប្បជិនិស្សក្តំ
បរិស្សយប្បជិប្បស្សន្តិ^(១) អមតំ និព្វានន្តិ សក្ខិធម្មំ
បរិស្សយរិទយំ ។

[៣១] បដិបទំ វទេហិ ភទ្ធព្ពេតិ
បដិបទំ វទេហិ សម្មាបដិបទំ អនុលោម-
ប្បដិបទំ អបច្ចដីកប្បដិបទំ អន្ធត្ថប្បដិបទំ

១ ម. បរិស្សយបដិនិស្សយំ បរិស្សយបដិបស្សន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះជាសភាវៈអាស្រ័យនៅ ក្នុងអត្តភាពនោះ យ៉ាង
នេះឯង ។

ន័យមួយទៀត ព្រះពុទ្ធដីកានេះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហើយថា
រាគៈនិង ទោសៈ មានអត្តភាពនេះជាហេតុ សេចក្តី
មិនត្រេកអរ តម្រេក កិរិយាព្រឹរោម កើតអំពី
អត្តភាពនេះ សេចក្តីត្រិះរិះក្នុងចិត្ត ក៏កើតឡើង
អំពីអត្តភាពនេះ ដូចពួកក្មេងតូចលែងក្អែក ។

ឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះជាសភាវៈអាស្រ័យនៅ ក្នុងអត្តភាពនោះ
យ៉ាងនេះឯង ។

ពាក្យថា ជាគ្រឿងនាំចេញនូវអន្តរាយ គឺជាគ្រឿងនាំចេញ
អន្តរាយ ជាគ្រឿងលះបង់អន្តរាយ ជាគ្រឿងរម្ងាប់អន្តរាយ ជាគ្រឿង
រលាស់ចោលអន្តរាយ ជាគ្រឿងរម្ងាប់អន្តរាយ គឺអមតនិព្វាន ហេតុ
នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ធម៌ដែលព្រះអង្គជ្រាបដោយព្រះអង្គឯង ជាគ្រឿង
នាំចេញនូវអន្តរាយ ។

[៣១] ពាក្យថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះអង្គសម្តែងនូវបដិ-
បទា សេចក្តីថា សូមព្រះអង្គសម្តែងនូវបដិបទា គឺសម្តែង ប្រាប់ ពោល
បញ្ញត្ត តែងតាំង បើក ចែក ធ្វើឲ្យងាយ ប្រកាសនូវសម្មាបដិបទា
អនុលោមបដិបទា បដិបទាមិនជាសត្រូវ បដិបទាជាប្រយោជន៍ដ៏សមគួរ

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

ធម្មានុធម្មប្បដិបទំ សីលេសុ បរិបូរិការិតំ ឥន្ទ្រិយេសុ
 កុត្តទ្វារតំ កោជនេ មត្តញ្ញតំ ជាតរិយានុយោកំ សតិ-
 សម្បជញ្ញំ ចត្តាហេ សតិប្បដ្ឋានេ ចត្តាហេ សម្មប្បដានេ
 ចត្តាហេ ឥទ្ធិចានេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ បញ្ច ពលានិ សត្ត
 ពោជ្ឈង្កេ អរិយំ អដ្ឋង្កិកំ មក្កំ និព្វានញ្ច និព្វានកា-
 មិនិញ្ច បដិបទំ វេទហិ អាចិក្ខុ ទេសេហិ បញ្ញបេហិ
 បដ្ឋបេហិ វិវេ វិកជ ឧត្តានីកហេហិ បកាសេហិតិ
 បដិបទំ វេទហិ ។ ភទ្ធន្តេតិ សោ និម្មិតោ ពុទ្ធិ ភកវន្តំ
 អាលបតិ ។ អថវា យំ តំ ធម្មំ អាចិក្ខុ ទេសេសិ
 បញ្ញបេសិ បដ្ឋបេសិ វិវិ វិកជិ ឧត្តានីអកាសិ
 បកាសេសិ សព្វន្តំ សុន្ទរំ ភទ្ធកំ កល្យាណំ
 អនវន្តំ សេរិតព្វន្តិ បដិបទំ វេទហិ ភទ្ធន្តេ ។

[៣២] ចាតិមោក្ខំ អថវាបិ សមាធិន្តិ ចាតិមោ-
 ក្ខន្តិ សីលំ បតិដ្ឋា អាទិ ចរណំ សំយមោ សំវេរោ
 មុខំ បមុខំ កុសលានំ ធម្មានំ សមាបត្តិយា ។
 អថវាបិ សមាធិន្តិ យា ចិត្តស្ស បិតិ សណ្ឌិតិ អវដ្ឋិតិ
 អរិសាហារោ អរិក្ខេចោ អរិសាហាជមាទសតា
 សមថោ សមាធិន្ទ្រិយំ សមាធិពលំ សម្មាសមាធិតិ

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

ការប្រព្រឹត្តិធម៌ដ៏សមគួរដល់ធម៌ ការបំពេញក្នុងសីលទាំងឡាយ ការ
 គ្រប់គ្រងទ្វារក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ការដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ការប្រកប
 រឿយ ។ នូវការភ្ញាក់រពក ការមានស្មារតីដឹងខ្លួន សតិប្បដ្ឋាន ២ សម្មប្ប-
 ធាន ២ ឥទ្ធិបាទ ២ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គ ៧ មគ្គដ៏ប្រសើរប្រកប
 ដោយអង្គ ៨ និព្វាន និងបដិបទាជាដំណើរទៅកាន់និព្វាន ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សូមព្រះអង្គសម្តែងនូវបដិបទា ។ ពាក្យថា បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន គឺព្រះពុទ្ធនិមិត្តនោះ ត្រាស់ហៅព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ។
 មួយទៀត ព្រះអង្គប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តែងតាំង បើក ចែក ធ្វើ
 ឲ្យងាយ ប្រកាសហើយនូវធម៌ណា ធម៌ទាំងអស់នោះ ជាធម៌ល្អ ជា
 ធម៌ចម្រើន ជាធម៌គួររាប់រក ជាធម៌មិនមានទោស ជាធម៌ដែលបុគ្គលគួរ
 សេព ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះអង្គ
 សម្តែងនូវបដិបទា ។

[៣២] អធិប្បាយពាក្យថា បាតិមោក្ខ និង សមាធិ ត្រង់ពាក្យថា
 បាតិមោក្ខ គឺសីល ទីតាំង ទីខាងដើម សេចក្តីប្រព្រឹត្តិ សេចក្តី
 សង្រួម សេចក្តីរាំង ប្រធាន ប្រមុខ នៃការបាននូវធម៌ទាំងឡាយជា
 កុសល ។ ពាក្យថា សមាធិ បានដល់ការតាំងនៅ ការតាំងនៅព្រម ការ
 តាំងនៅស៊ប់នៃចិត្ត ការមិនកន្ទះរា ការមិនរាយមាយ ភាពនៃចិត្តមិនកន្ទះ-
 រា សេចក្តីស្ងប់ ឥន្ទ្រិយគឺសមាធិ កម្លាំងគឺសមាធិ ការតាំងចិត្តដោយប្រពៃ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ចាតិមោក្ខំ អថវាបិ សមាធិ ។ តេនាហ សោ និម្មិតោ

អភិក្កយិ វិវេចក្កុ

សក្កិធម្មំ បរិស្សយវិនយំ

បដិបទំ វទេហិ ភទ្ធន្តេ

ចាតិមោក្ខំ អថវាបិ សមាធិន្តិ ។

[៣៣] ចក្ខុហិ នេវ លោលស្ស

តាមកថាយ អារវយេ សោតំ

វសេ ច នានុកិដ្ឋេយ្យ

ន ច មមាយេថ កិញ្ចិ លោកស្មី ។

[៣៤] ចក្ខុហិ នេវ លោលស្សាតិ កថំ ចក្កុ-

លោលោ ហោតិ ។ ឥនេកេច្ឆោ ចក្កុលោលោ ចក្កុ-

លោលិយេន សមន្នាតតោ ហោតិ អទិដ្ឋំ ទក្ខិតព្វំ

ទិដ្ឋំ សមតិក្កមិតព្វន្តិ អារាមេន អារាមំ ឧយ្យានេន

ឧយ្យានំ កាមេន កាមំ និកមេន និកមំ នកវេន

នកវំ វដ្ឋេន វដ្ឋំ ជនបទេន ជនបទំ ទីយចារិកំ

អនវត្តិតចារិកំ អនុយុត្តោ វិហារតិ រូបទស្សនាយ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បាតិមោក្ខ និង សមាធិ ។ ហេតុនោះ
ព្រះពុទ្ធនិម្មិតនោះ ត្រាស់ថា

ព្រះអង្គមានចក្ខុបើកហើយ បានសម្តែងធម៌ ដែល
ព្រះអង្គជ្រាបដោយព្រះអង្គឯង ជាគ្រឿងនាំចេញ
នូវអន្តរាយ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះអង្គ
សម្តែងនូវបដិបទា បាតិមោក្ខ និងសមាធិ ។

[៣៣] (ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់តបថា) បុគ្គលមិនគប្បី
ឡេះឡោះ ដោយភ្នែក គប្បីរារាំងត្រចៀកចាកតា-
មកថា មិនគប្បីជាប់ចំពាក់ ក្នុងវសផង មិនគប្បី
ប្រកាន់វត្ថុណាមួយ ក្នុងលោកផង ។

[៣៤] អធិប្បាយ ពាក្យថា បុគ្គលមិនគប្បីឡេះឡោះដោយភ្នែក
សំណួរថា បុគ្គលអ្នកឡេះឡោះដោយភ្នែក តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោក
នេះ ជាអ្នកឡេះឡោះដោយភ្នែក ប្រកបដោយសេចក្តីឡេះឡោះដោយ
ភ្នែក គិតថា អាត្មាអញគួរឃើញអារម្មណ៍ ដែលមិនធ្លាប់ឃើញ គួរ
រំលងចោលអារម្មណ៍ដែលឃើញហើយ ប្រកបរឿយ ។ នូវការត្រាច់ទៅ
ឆ្ងាយ ។ និងការត្រាច់ទៅមិនឈប់ឈរ គឺចេញអំពីអារាម ទៅអារាម អំពី
ឱទ្យាន ទៅឱទ្យាន អំពីស្រុក ទៅស្រុក អំពីនិគម ទៅនិគម អំពីក្រុង
ទៅក្រុង អំពីដែន ទៅដែន អំពីជនបទ ទៅជនបទ ដើម្បីឃើញរូប

ចុក្ខុសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

ឯវម្បិ ចក្កុលោលោ ហោតិ ។ អថវា អន្តរយំ បរិដ្ឋោ
 វិធី បដិបន្នោ អសំរុតោ កច្ឆតិ ហត្ថិ ឱលោកេន្តោ
 អស្សំ ឱលោកេន្តោ រមំ ឱលោកេន្តោ បត្ថិ ឱលោ-
 កេន្តោ ឥត្ថិយោ ឱលោកេន្តោ បុរិសេ ឱលោ-
 កេន្តោ កុមារកេ ឱលោកេន្តោ កុមារិកាយោ
 ឱលោកេន្តោ អន្តរាបលំ ឱលោកេន្តោ យរមុខានិ
 ឱលោកេន្តោ ឧទ្ធុំ ឱលោកេន្តោ អនោ ឱលោ-
 កេន្តោ ទិសារិទិសំ បេក្ខុមាណោ កច្ឆតិ ឯវម្បិ
 ចក្កុលោលោ ហោតិ ។ អថវា ចក្កុនា រូបំ ទិស្វា
 ទិមិត្តក្កាហី ហោតិ អនុព្យញ្ញនក្កាហី យត្វាទិក-
 រណាមេនំ ចក្កុទ្ធិយំ អសំរុតំ វិហារន្តំ អភិជ្ឈាទោ-
 មនស្សា ចាបកា អកុសលា ធម្មា អន្តាស្សវេយ្យំ
 តស្ស រាសយ ទ បដិបដ្ឋតិ ទ រក្ខតិ ចក្កុទ្ធិយំ
 ចក្កុទ្ធិយេ ទ សំរំ អាបដ្ឋតិ ឯវម្បិ ចក្កុលោលោ
 ហោតិ យថា វា បនេកេ កោន្តោ សមណាព្រា-
 ហ្មណា សន្តានេយ្យានិ កោដនានិ កុញ្ញិត្វា តេ ឯវ-
 រូបំ វិសុកទស្សនំ អនុយុត្តា វិហារន្តិ សេយ្យដីទំ ទច្ចំ
 កីតំ វាទិតំ បេក្ខុំ អក្ខានំ ចាណិស្សំ វេតាឡំ

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

ជាអ្នកឡោះឡោះដោយភ្នែក យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត បុគ្គលខ្លះចូលទៅ
 កាន់ចន្លោះផ្ទះ ដើរតាមច្នៃ ជាអ្នកដើរមិនសង្រួម តែងក្រឡេកមើល
 ជំរី ក្រឡេកមើលសេះ ក្រឡេកមើលរថ ក្រឡេកមើលពលថ្មើរជើង
 ក្រឡេកមើលពួកស្រី ក្រឡេកមើលពួកបុរស ក្រឡេកមើលពួកក្មេងប្រុស
 ក្រឡេកមើលពួកក្មេងស្រី ក្រឡេកមើលរានផ្សារ ក្រឡេកមើលមុខផ្ទះ
 ក្រឡេកមើលលើ ក្រឡេកមើលក្រោម ដើរសម្លឹងទិសតូចទិសធំ ជា
 អ្នកឡោះឡោះដោយភ្នែក យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត បុគ្គលខ្លះឃើញរូប
 ដោយភ្នែក ហើយជាអ្នកប្រកាន់និមិត្ត ជាអ្នកប្រកាន់អនុព្យញ្ជនៈ ធម៌
 ទាំងឡាយជាអកុសលដ៏លាមក គឺអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស គប្បីជាប់តាមភិក្ខុ
 អ្នកមិនសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយនុ៎ះ ព្រោះហេតុតែមិនសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយណា ក៏មិន
 ប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយនោះ មិនរក្សានូវចក្ខុន្ទ្រិយ មិនដល់នូវ
 សេចក្តីសង្រួមក្នុងចក្ខុន្ទ្រិយ ជាអ្នកឡោះឡោះដោយភ្នែក យ៉ាងនេះខ្លះ ។
 ដូចជាសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយដ៏ចម្រើនបរិភោគភោជនដែលគេឲ្យដោយ
 សទ្ធាហើយ តែសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ តែងប្រកបរឿយ ។ នូវការ
 ស្តាប់និងមើលល្បែងដែលជាសត្រូវ មានសភាពយ៉ាងនេះ គឺ រាំ ច្រៀង
 ប្រគំ មហោស្រព ចម្បាំងមហាការតនិងរាមកេរ្តិ៍ជាដើម គង រតាំង

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កុម្មុជំ សោភនករកំ ចណ្ណាលំ វំសំ ធាវំ ហត្ថិ-
 យុទ្ធី អស្សយុទ្ធី មហិសយុទ្ធី ឧសភយុទ្ធី អជយុទ្ធី^(១)
 មេណ្ហាយុទ្ធី កុក្កជយុទ្ធី វដ្តកយុទ្ធី ទណ្ហាយុទ្ធី
 មុដ្ឋិយុទ្ធី និព្វុទ្ធី ឧយ្យោទិកំ ពលក្កំ សេនាព្យហំ
 អណិកទស្សំ ឥតិ វា ឯវម្បិ ចក្កុលោលោ ហោតិ ។
 កមំ ន ចក្កុលោលោ ហោតិ ។ ឥជ ភិក្កុ
 អន្តរយវំ បរិដ្ឋោ វិថី បដិបន្នោ សំរុតោ កច្ចតិ ន
 ហត្ថិ ឱលោកេន្តោ ន អស្សំ ឱលោកេន្តោ ន
 រមំ ឱលោកេន្តោ ន បត្តិ ឱលោកេន្តោ ន ឥត្តិយោ
 ឱលោកេន្តោ ន បុរិសេ ឱលោកេន្តោ ន កុមារកេ
 ឱលោកេន្តោ ន កុមារិកាយោ ឱលោកេន្តោ ន
 អន្តរាបណំ ឱលោកេន្តោ ន យរមុខានិ ឱលោកេ-
 ន្តោ ន ឧទ្ធី ឱលោកេន្តោ ន អនោ ឱលោកេន្តោ
 ន ទិសារិទិសំ បេក្ខមាណោ^(២) កច្ចតិ ឯវម្បិ ន ចក្កុ-
 លោលោ ហោតិ ។ អថវា ភិក្កុ ចក្កុនា រូបំ
 ទិស្វា ន និមិត្តក្កាហិ ហោតិ ណនុព្យញ្ញនក្កាហិ

១ ឱ. គោយុទ្ធី ។ ២ ម. ន ទិសំវិទិសំ វិបេក្ខមាណោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ស្តរមានជ្រុងបួន គូរគំនូររូបរាម ល្បែងដំដែក ល្បែងរ៉ាវ ការលាងឆ្អឹង
ប្រដល់ដំរី ប្រខាំសេះ ប្រដល់ក្របី ប្រដល់គោ ប្រដល់ពពែ ប្រដល់កែវ
ប្រដល់មាន់ ប្រដល់ចាប ល្បែងគុណដំបង ប្រដាល់ ចំបាប់ ចម្បាំង
ទឹសម្រាប់រៀបពល ទីនៅកងទ័ព ការមើលកងទ័ព ជាអ្នកឡេះឡោះ
ដោយភ្នែក យ៉ាងនេះខ្លះ ។

ភិក្ខុជាអ្នកមិនឡេះឡោះដោយភ្នែក តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនា
នេះ ចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះ ដើរតាមថ្នល់ ក៏ដើរសង្រួម មិនក្រឡេក
មើលដំរី មិនក្រឡេកមើលសេះ មិនក្រឡេកមើលរថ មិនក្រឡេក
មើលពលថ្មើរជើង មិនក្រឡេកមើលពួកស្រី មិនក្រឡេកមើលពួកបុរស
មិនក្រឡេកមើលពួកក្មេងប្រុស មិនក្រឡេកមើលពួកក្មេងស្រី មិន
ក្រឡេកមើលរានផ្សារ មិនក្រឡេកមើលមុខផ្ទះ មិនក្រឡេកមើលលើ
មិនក្រឡេកមើលក្រោម មិនដើរសម្លឹងទិសតូច ឬទិសធំ ជាអ្នកមិន
ឡេះឡោះដោយភ្នែក យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត ភិក្ខុឃើញនូវរូប
ដោយភ្នែក ហើយជាអ្នកមិនប្រកាន់និមិត្ត មិនប្រកាន់អនុព្យញ្ញនៈ

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

យត្វាធិករណាមេនំ ចក្កុដ្ឋិយំ អសំរុតំ វិហារន្តំ អភិជ្ឈា-
 ទោមនស្សា ចាបកា អកុសលា ធម្មា អន្ធាស្ស-
 វេយ្យំ តស្ស សំរាយ បដិបដ្ឋតិ រក្ខតិ ចក្កុដ្ឋិយំ
 ចក្កុដ្ឋិយេ សំរំ អាបដ្ឋតិ ឯវម្បិ ន ចក្កុលោលោ
 ហោតិ ។ យថា វា បនេកេ កោន្តោ សមណាព្រាហ្មណា
 សទ្ធាទេយ្យានិ កោជនានិ ភុញ្ញត្វា តេ ឯវរូបំ វិស្វក-
 ទស្សនំ អននុយុត្តា វិហារន្តិ សេយ្យដីនំ នច្ចំ កីតំ
 វាទិតំ បេក្ខំ អក្ខានំ ។ បេ ។ អណីកទស្សនំ ឥតិ
 វា ឯវរូចា វិស្វកទស្សនានុយោតា បដិវិរតោ ហោតិ
 ឯវម្បិ ន ចក្កុលោលោ ហោតិ ។

ចក្កុហិ នេវ លោលស្សាតិ ចក្កុលោលិយំ បដ-
 ហោយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យដ្ឋិកវេយ្យ អនការដ្ឋមេយ្យ
 ចក្កុលោលិយា អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខ-
 ន្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញត្តោ វិមរិយាទិកតេន
 ចេតសា វិហារេយ្យាតិ ចក្កុហិ នេវ លោលស្ស ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

ធម៌ទាំងឡាយជាអកុសលដ៏លាមក គឺអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស គប្បីជាប់
តាមភិក្ខុអ្នកមិនសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយនុ៎ះ ព្រោះហេតុតែមិនសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយ
ណា ក៏ប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយនោះ រក្សាចក្ខុន្ទ្រិយ ដល់នូវការ
សង្រួមក្នុងចក្ខុន្ទ្រិយ ជាអ្នកមិនឡេះឡោះដោយភ្នែក យ៉ាងនេះខ្លះ ។
ដូចជាសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចម្រើនពួកខ្លះ បរិភោគភោជនដែលគេឲ្យដោយ
សទ្ធាហើយ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ មិនប្រកបរឿយ ។ នូវការស្តាប់
និងការមើលល្បែង ដែលជាសត្រូវ មានសភាពយ៉ាងនេះ គឺល្បែងរាំ
ច្រៀង ប្រគំ មហោស្រព ចម្បាំងមហាការត និងរាមកេរ្តិ៍ជាដើម ។ បេ ។
ការមើលកងទ័ព ជាអ្នករៀនស្រឡះចាកការប្រកបរឿយ ។ នូវការស្តាប់
និងការមើលល្បែងដែលជាសត្រូវ មានសភាពយ៉ាងនេះ ជាអ្នកមិន
ឡេះឡោះដោយភ្នែក យ៉ាងនេះខ្លះ ។

ពាក្យថា បុគ្គលមិនគប្បីឡេះឡោះដោយភ្នែក បានសេចក្តីថា
បុគ្គលគប្បីលះបង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើឲ្យបាត់បង់ នូវការឡេះ
ឡោះដោយភ្នែក ហើយជាអ្នកឆ្ងាយ រៀរចេញ រៀរស្រឡះ ឃ្នាត
ចេញ រលាស់ចោល ផុតស្រឡះ ប្រកបប្រាស ចាកការឡេះឡោះ
ដោយភ្នែក សម្រេចនៅដោយចិត្ត ដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលមិនគប្បីឡេះឡោះដោយភ្នែក ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[៣៥] តាមកថាយ អារវយេ សោតន្តិ តាមកថា
 វុច្ចន្តិ ពត្តិស តិរច្ឆានកថា ។ សេយ្យបីដំ ។ រាជកថា
 ចោរកថា មហាមត្តកថា សេនាកថា ភយកថា
 យុទ្ធកថា អន្ទកថា ចានកថា វត្តកថា យានកថា
 សយនកថា មាលាកថា កន្ទកថា ញាតិកថា
 តាមកថា និកមកថា នករកថា ជនបទកថា ឥត្តិកថា
 បុរិសកថា សូរកថា វិសិក្ខាកថា កុម្មជ្ជានកថា
 បុព្វបេតកថា ជានត្តកថា លោកក្ខាយិកា សមុទ្ធ-
 ក្ខាយិកា ឥតិកវាភវកថា ឥតិ វាតិ តាមកថាយ ។
 អារវយេ សោតន្តិ តាមកថាយ សោតំ អារវយ្យ
 និវាយ្យ សន្និវាយ្យ រក្ខេយ្យ កោមេយ្យ បិទមេយ្យ
 បច្ឆិទ្ធក្ខេយ្យតិ តាមកថាយ អារវយេ សោតំ ។

[៣៦] រសេ ច នានុតិជ្ឈេយ្យតិ រសោតិ មូល-
 រសោ ខន្ធរសោ តចរសោ បត្តរសោ បុប្ផរសោ ផល-
 រសោ អម្ពិលំ មជ្ជំ តិត្តិកំ^(១) កដុកំ លោណិកំ
 ខារិកំ លម្ពិលំ^(២) កសាវោ សាទុំ អសាទុំ សីតំ ឧណ្ណំ ។

១ ម. តិត្តកំ ។ ២ ឱ. អម្ពិលំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[៣៥] ពាក្យថា គប្បីរារាំង ត្រចៀកចាកគាមកថា សេចក្តីថា តិរច្ឆានកថា ៣២ លោកហៅថា គាមកថា ។ តិរច្ឆានកថានោះ តើ ដូចម្តេច ។ គឺនិយាយអំពីព្រះរាជា និយាយអំពីចោរ និយាយអំពីអាមាត្រធំ និយាយអំពីសេនា និយាយអំពីភ័យ និយាយអំពីចម្បាំង និយាយអំពីបាយ និយាយអំពីទឹក និយាយអំពីសំពត់ និយាយអំពីយាន និយាយអំពីទីដេក និយាយអំពីផ្កាកម្រង និយាយអំពីគ្រឿងក្រអូប និយាយអំពីញាតិ និយាយអំពីស្រុក និយាយអំពីនិគម និយាយអំពីនគរ និយាយអំពី ជនបទ និយាយអំពីស្ត្រី និយាយអំពីបុរស និយាយអំពីយោធាដែល ភ្ញៀវភ្ញា និយាយអំពីច្រក និយាយអំពីកំពង់ទឹក និយាយអំពីញាតិដែល ចែកឋានទៅកាន់បរលោកហើយ និយាយអំពីពាក្យដែលឥតប្រយោជន៍ មានសភាពផ្សេង ។ និយាយអំពីលោក និយាយអំពីសមុទ្រ និយាយ អំពីសេចក្តីចម្រើននិងមិនចម្រើន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ចាក គាមកថា ។ ពាក្យថា គប្បីរារាំងត្រចៀក គឺគប្បីរារាំង ហាមឃាត់ ខាំងខា រក្សា គ្រប់គ្រង បិទ ផ្តាច់បង់នូវត្រចៀកចាកគាមកថា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីរារាំងត្រចៀក ចាកគាមកថា ។

[៣៦] អធិប្បាយពាក្យថា មិនគប្បីជាប់ចំពាក់ក្នុងរស ត្រង់ពាក្យ ថា រស គឺរសមើម រសដើម រសសម្បក រសស្លឹក រសផ្កា រសផ្លែ រសជូរ ផ្អែម ល្ងីង ហឹរ ប្រៃ ខារ ជូរផ្អែម ចត់ ឆ្ងាញ់ មិនឆ្ងាញ់ ត្រជាក់ ក្តៅ ។

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

សន្តោកេ សមណាព្រាហ្មណា រសតិទ្ធា ។ តេ
 ជីវ្ហក្កេន រសក្កានិ បរិយេសន្តា អាហិណ្ណានិ ។
 តេ អម្ពិលំ លភិត្វា អនម្ពិលំ បរិយេសន្តិ អនម្ពិលំ
 លភិត្វា អម្ពិលំ បរិយេសន្តិ ។ បេ ។ សីតំ លភិត្វា
 ឧណ្ណំ បរិយេសន្តិ ឧណ្ណំ លភិត្វា សីតំ បរិយេសន្តិ ។
 តេ យំ យំ លភិត្វា តេន តេន ន តុស្សន្តិ អបរាបរំ
 បរិយេសន្តិ មនាបិកេសុ រសេសុ រត្តា កិទ្ធា ភទិកា
 មុច្ឆិតា អជ្ឈោបដ្ឋា លក្កា លក្កិតា បលិពុទ្ធា ។ យ-
 ស្សេសា រសតណ្ហា បហីនា សមុច្ឆិដ្ឋា ។ បេ ។
 ញាណក្កិដា ទឡា សោ បដិសដ្ឋា យោនិសោ អា-
 ហារំ អាហារេតិ នេវ ទវាយ ន មនាយ ន មណ្ឌា-
 នាយ ន វិភូសនាយ យារទេវ ឥមស្ស កាយស្ស
 បិតិយា យាបនាយ វិហីសុបរតិយា ព្រហ្មចរិយានុក្ក-
 ហាយ ។ បេ ។ ដាសុរិហារោ ចាតិ ។ យថា
 រណំ អលិម្យេយ្យ យារទេវ អរុហានាត្តាយ យថា វា
 បន អក្ខំ អត្តញ្ជេយ្យ យារទេវ ការស្ស និត្តរ-
 ណាត្តាយ យថា វា បន បុត្តមំសំ អាហារេយ្យ

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

សមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ ជាប់ចំពាក់ក្នុងរស ។ សមណព្រាហ្មណ៍
 ទាំងនោះ តែងត្រាច់ស្វែងរករស ដ៏ប្រសើរ ដោយចុងនៃអណ្តាត ។
 សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ បានរសជួរ ស្វែងរករសមិនជួរ បានរស
 មិនជួរហើយ ស្វែងរករសជួរ ។ បេ ។ បានរសត្រជាក់ហើយ ស្វែង
 រករសក្តៅ បានរសក្តៅហើយ ស្វែងរកនូវរសត្រជាក់ ។ សមណ-
 ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ បានរបស់ណា ៗ មិនសន្តោសនឹងរបស់នោះ ៗ
 ស្វែងរករសឯទៀត ៗ ជាអ្នកត្រេកអរ ជាប់ចំពាក់ ល្មោភ ជក់ជាប់ ញ៉ាំង
 ជាប់ស្អិត មានអាការជាប់ស្អិត ញៀន ក្នុងរសទាំងឡាយជាទីគាប់ចិត្ត ។
 បុគ្គលណា បានលះបង់ បានផ្តាច់ផ្តិលនូវចំណង់ក្នុងរសនុំ៖ ។ បេ ។ ដុត
 ដោយភ្លើង គឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ ពិចារណាដោយត្រូវទំនងហើយ
 បរិភោគអាហារ មិនដើម្បីលេង មិនដើម្បីស្រវឹង មិនដើម្បីប្រដាប់ មិន
 ដើម្បីស្អិតស្អាង គ្រាន់តែដើម្បីបិតនៅនៃកាយនេះ ដើម្បីឲ្យកាយប្រព្រឹត្ត
 ទៅ ដើម្បីបំបាត់បង់សេចក្តីលំបាក ដើម្បីអនុគ្រោះព្រហ្មចរិយៈ ។ បេ ។
 ការនៅសប្បាយផង ។ បុគ្គលលាបដំបៅ គ្រាន់តែប្រយោជន៍ឲ្យដុះសាច់
 យ៉ាងណា មួយទៀត បុគ្គលលាបភ្លៀរទេះ គ្រាន់តែប្រយោជន៍ដល់
 ការដឹកនាំ នូវការៈ យ៉ាងណា មួយទៀត បុគ្គលបរិភោគសាច់កូន

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

យាវនេវ កត្តាវស្ស និត្តរណត្តាយ ឯវមេវ ភិក្ខុ បដិ-
 សង្ខា យោនិសោ អាហារំ អាហារេតិ នេវ ទរាយ
 ។ បេ ។ អនវដ្ឋតា ច ជាសុរិហារោ ចាតិ រសតណ្ហា
 បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តិកេយ្យ អនការដ្ឋមេយ្យ
 រសតណ្ហាយ អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ
 និស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញត្តោ វិមរិយាទិកតេន
 ចេតសា វិហារេយ្យាតិ រសេ ច នានុកិដ្ឋេយ្យ ។

[៣៧] ន ច មមាយេថ កិញ្ចំ លោកស្មិន្តិ មម-
 ត្តាតិ ទ្វេ មមត្តា តណ្ហាមមត្តញ្ច ទិដ្ឋិមមត្តញ្ច ។ បេ ។
 ឥទំ តណ្ហាមមត្តំ ។ បេ ។ ឥទំ ទិដ្ឋិមមត្តំ ។ តណ្ហា-
 មមត្តំ បហាយ ទិដ្ឋិមមត្តំ បដិនិស្សទ្ឋិត្វា ចក្កំ ន
 មមាយេយ្យ ន កណ្ហោយ្យ ន បរាមសេយ្យ នាកិនិវិ-
 សេយ្យ សោតំ ឃានំ ជីវ្ហំ កាយំ រូបេ សទ្ធូ កន្ធូ
 រសេ ដោដ្ឋព្វេ កុលំ កលំ អារាសំ លារកំ យសំ
 បសំសំ សុខំ ចីវរំ បិណ្ឌាចាតំ សេនាសនំ តិលានប្ប-
 ច្ចយកេសជ្ជបរិក្ការំ កាមធាតុំ រូបធាតុំ អរូបធាតុំ
 កាមករំ រូបករំ អរូបករំ សញ្ញាករំ អសញ្ញាករំ
 នេវសញ្ញានាសញ្ញាករំ ឯកវេការករំ ចតុវេការករំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

គ្រាន់តែប្រយោជន៍ដល់ការឆ្លងឲ្យផុតផ្លូវដាច់ស្រយាល យ៉ាងណា កិក្ខុ
 ពិចារណាដោយត្រូវទំនងហើយបរិភោគអាហារ មិនដើម្បីលេង ។ បេ ។
 សេចក្តីមិនមានទោសផង ការនៅសប្បាយផង ក៏យ៉ាងនោះដែរ បុគ្គល
 លះបង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើឲ្យដល់នូវការបាត់បង់ នូវចំណង់ក្នុងរស
 ដូច្នោះ ជាអ្នកឆ្ងាយ វៀរ វៀរស្រឡះ ឃ្នាតចេញ រលាស់ចោល រួចស្រឡះ
 មិនប្រកបដោយចំណង់ក្នុងរស សម្រេចនៅដោយចិត្តដែលប្រាសចាក
 ដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីជាប់ជំពាក់ក្នុងរស ។

[៣៧] អធិប្បាយពាក្យថា មិនគប្បីប្រកាន់វត្ថុណាមួយក្នុងលោក
 ត្រង់ពាក្យថា ប្រកាន់ បានដល់សេចក្តីប្រកាន់ពីរ គឺ សេចក្តីប្រកាន់
 គឺតណ្ហា ១ សេចក្តីប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះ សេចក្តីប្រកាន់គឺ
 តណ្ហា ។ បេ ។ នេះ សេចក្តីប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ។ បុគ្គលលះបង់សេចក្តីប្រកាន់
 គឺតណ្ហា រលាស់ចោលសេចក្តីប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ មិនគប្បីប្រកាន់ មិនកាន់យក
 មិនស្ទាបអង្កែល មិនប្រកាន់ស្មិតនូវចក្ខុ មិនគប្បីប្រកាន់ មិនកាន់យក
 មិនស្ទាបអង្កែល មិនប្រកាន់ស្មិតនូវត្រចៀក ច្រមុះ អណ្តាត កាយ រូប
 សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ ត្រកូល ពួក អាវាស លាភ យស សេចក្តី
 សរសើរ សុខ ចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ
 កាមធាតុ រូបធាតុ អរូបធាតុ កាមភព រូបភព អរូបភព សញ្ញាភព
 អសញ្ញាភព នេវសញ្ញានាសញ្ញាភព ឯកវេការភព ចតុវេការភព

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

បញ្ចវេការកវំ អតីតំ អនាគតំ បច្ចុប្បន្នំ ទិដ្ឋសុតមុត-
 វិញ្ញាតព្វេ ធម្មេ ន មមាយេយ្យ ន កណ្ណោយ្យ ន
 បរាមសេយ្យ នាភិទិវិសេយ្យ ។ កិញ្ចិតិ កិញ្ចិ រូបកតំ
 វេទនាភតំ សញ្ញាភតំ សង្ខារភតំ វិញ្ញាណភតំ ។ លោ-
 កស្មិន្តិ អមាយលោកេ ។ បេ ។ អាយតនលោកេតិ
 ន ច មមាយេថ កិញ្ចិ លោកស្មិន្តិ ។ តេនាហ ភកវា

ចក្ខុហិ នេវ លោលស្ស
 តាមកថាយ អារយេ សោតំ
 រសេ ច នាទុកិដ្ឋេយ្យ
 ន ច មមាយេថ កិញ្ចិ លោកស្មិន្តិ ។

[៣៨] ធម្មេន យទា ធម្មស្ស
 បរិទេវំ ភិក្ខុ ន ករេយ្យ កុហិត្វិ
 ភវេត្វ នាភិជប្បេយ្យ
 កេរេសុ ច ន សម្មវេជេយ្យ ។

[៣៩] ធម្មេន យទា ធម្មស្សាតិ^(១) រោកធម្មេន
 ធម្មេន បរេតោ សមោហិតោ សមដ្ឋាកតោ អស្ស ចក្ខុ-
 រោកេន ធម្មេន បរេតោ សមោហិតោ សមដ្ឋាកតោ អស្ស

១ ឱ. ឯត្តន្តរេ ធម្មស្សាតីតិ ទិស្សតិ ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

បញ្ចវេការភព អតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន និងធម៌ដែលខ្លួនឃើញ ឮ
 ប៉ះពាល់ ឬគប្បីដឹង ។ ពាក្យថា វត្ថុណាមួយ គឺរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ
 វិញ្ញាណណាមួយ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក ។ បេ ។
 ក្នុងអាយតនលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីប្រកាន់
 វត្ថុណាមួយ ក្នុងលោក ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

បុគ្គលមិនគួរឡេះឡោះ ដោយភ្នែក គប្បីរារាំង
 ត្រចៀកចាកគាមកថា មិនគប្បីជាប់ចំពាក់ក្នុងវេស
 ផង មិនគប្បីប្រកាន់វត្ថុណាមួយ ក្នុងលោកផង ។

[៣៨] ភិក្ខុត្រូវផស្សៈប៉ះពាល់ហើយ ក្នុងកាលណា
 ក្នុងកាលនោះ មិនគប្បីធ្វើនូវការទូញយំ ក្នុងទី
 ណាមួយទេ មួយទៀត មិនគប្បីប្រាថ្នាភព មិន
 គប្បីញាប់ញ័រ ក្នុងអារម្មណ៍ ដែលគួរខ្លាចទាំង-
 ឡាយឡើយ ។

[៣៩] ពាក្យថា ភិក្ខុត្រូវផស្សៈប៉ះពាល់ហើយ ក្នុងកាលណា
 អធិប្បាយថា ភិក្ខុត្រូវផស្សៈគឺរោគ ប៉ះពាល់ គ្របសង្កត់ ប្រជុំចុះ
 ប្រកបព្រម គឺត្រូវរោគភ្នែក ប៉ះពាល់ គ្របសង្កត់ ប្រជុំចុះ ប្រកបព្រម

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សោតរោគេន យានរោគេន ជីវ្ហារោគេន កាយរោគេន
 សីសរោគេន កណ្ណារោគេន មុខរោគេន ទន្ធរោគេន
 កាសេន សាសេន បិដាសេន ឧហោន ជវេន កុច្ឆិ-
 រោគេន មុច្ឆាយ បក្ខុទ្ធិកាយ សុលាយ វិស្វិកាយ
 កុដ្ឋេន កណ្ណេន កិលាសេន សោសេន អបមារេន
 ទទ្ធយា កណ្ណុយា កច្ឆុយា រទសាយ វិត្តិកាយ
 លោហិតេន បិត្តេន មធុមេហោន អំសាយ បិដ្ឋកាយ
 ភកណ្ណាលាយ បិត្តសមុដ្ឋានេហិ អាពាធមហិ សេម្ហ-
 សមុដ្ឋានេហិ អាពាធមហិ វាតសមុដ្ឋានេហិ អាពា-
 ធមហិ សន្និទាតិកេហិ អាពាធមហិ ឧត្ថបរិណាមដេហិ
 អាពាធមហិ វិសមបរិហារដេហិ អាពាធមហិ ឱបក្ក-
 មិកេហិ អាពាធមហិ កម្មវិទាកដេហិ អាពាធមហិ^(១)
 សីតេន ឧណ្ណេន ជិយច្ឆាយ បិទាសាយ ឧច្ឆារេន
 បស្សារេន ខំសមកសវាតាតបសិរីសបសម្មស្សេហិ
 ដុដ្ឋា បរេតោ សមោហិតោ សមន្ទាតតោ អស្សាតិ
 ផស្សេន យទា ដុដ្ឋស្ស ។

១ ម. ភកណ្ណលេន ។ បេ ។ អាពាធន ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ត្រូវរោគត្រចៀក រោគច្រមុះ រោគអណ្តាត រោគកាយ រោគក្បាល រោគ
 គុម្មត្រចៀក រោគមាត់ រោគធ្មេញ ក្អក ហឺត ឫសដូងច្រមុះ ក្តៅ
 ក្រហាយ ស្តាំងស្តម រោគផ្ទៃ វិលមុខ ធ្លាក់ឈាម ចុកស្បៀត ចុះផ្ទៃ
 យូង ពក ស្រែង រឹងវៃ ឆ្អុតជ្រូក ដំណូចពិស រមាស់ កម
 រោគកើតក្នុងទីខ្វារដោយក្រចក យូងដែក ឈាម ប្រមាត់ ប្រមេះ
 ផ្អែមមាត់ ឫសដូងដុះ ឫស ឫសដូងបាត អាពាធកើតអំពីប្រមាត់
 អាពាធកើតអំពីស្មៅស្នូ អាពាធកើតអំពីខ្យល់ អាពាធកើតអំពីប្រជុំធាតុបួន
 អាពាធកើតអំពីការប្រែប្រួលរដូវ អាពាធកើតអំពីការរក្សាវិយាបថមិន
 ស្មើ អាពាធកើតអំពីសេចក្តីព្យាយាម (របស់គេ មានវាយចង់ជាដើម)
 អាពាធកើតអំពីផលកម្ម ត្រជាក់ ក្តៅ ឃ្មាន ស្រែក ឧច្ចារៈ បស្សាវៈ
 សម្មស្សនៃរបោម មូស ខ្យល់ កម្តៅថ្ងៃ និងពស់តូចពស់ធំ ប៉ះពាល់
 គ្របសង្កត់ ប្រជុំចុះ ប្រកបព្រម ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ត្រូវ
 ផស្សៈប៉ះពាល់ហើយ ក្នុងកាលណា ។

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

[៤០] បរិទេវំ ភិក្ខុ ន ករេយ្យ កុហិញ្ចិតិ
 អាទេវំ បរិទេវំ អាទេវំ បរិទេវំ អាទេវិតត្ថំ
 បរិទេវិតត្ថំ វាចាបលាបំ វិប្បលាបំ លាលប្បំ លាល-
 ប្បាយនំ លាលប្បាយិតត្ថំ ន ករេយ្យ ន ជនេយ្យ
 ន សញ្ញនេយ្យ ន និព្វត្តេយ្យ នាភិនិព្វត្តេយ្យ ។
 កុហិញ្ចិតិ កុហិញ្ចិ កិម្ពិចិ កត្តិចិ អជ្ឈត្ថំ វា ពហិទ្ធា វា
 អជ្ឈត្តពហិទ្ធា វាតិ បរិទេវំ ភិក្ខុ ន ករេយ្យ កុហិញ្ចិ ។

[៤១] ភវញ្ច នាភិជម្មេយ្យាតិ កាមភវំ ន
 ជម្មេយ្យ រូបភវំ ន ជម្មេយ្យ អរូបភវំ ន ជម្មេយ្យ
 ន បជម្មេយ្យ នាភិជម្មេយ្យាតិ ភវញ្ច នាភិជ-
 ម្មេយ្យ ។

[៤២] ភេរវេសុ ច ន សម្បវេនេយ្យាតិ ភេរវាតិ
 ឯកេន អាគារេន ភយម្បិ ភេរម្បិ តញ្ញេវ ។ វុត្ថំ
 ហេតំ ភគវតា ឯតំ^(១) នូន តំ ភយំ ភេរំ អាគច្ឆតីតិ ។
 ពហិទ្ធារម្មណំ វុត្ថំ សីហា ព្យក្សា ធីបិ អច្ឆា តវច្ឆា
 កោកា កោមហិសា ហត្ថិ អហិ វិច្ឆិកា
 សតបដី ចោរា វា អស្សុ មាលាវា កតកម្មា វា

១ ម. ឯវំ ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

[៤០] ពាក្យថា ភិក្ខុ មិនគប្បីធ្វើនូវការទូញយំ ក្នុងទីណាមួយ គឺ ភិក្ខុ មិនគប្បីធ្វើ មិនគប្បីឲ្យកើត មិនគប្បីឲ្យកើតព្រម មិនគប្បីបង្កើត មិនគប្បីបង្កើតចំពោះនូវការយំ យំរៀបរាប់ អាការនៃការយំ អាការនៃ ការយំរៀបរាប់ ភាពនៃការយំ ភាពនៃការយំរៀបរាប់ ការរៀបរាប់ ដោយវាចា ការរៀបរាប់ផ្សេង ។ ការចរចា អាការនៃការចរចា ភាពនៃ ការចរចា ។ ពាក្យថា ក្នុងទីណាមួយ គឺក្នុងកន្លែងណាមួយ ក្នុងទីណា ។ ក្នុងទីខ្លះ ដែលជាខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី ទាំងខាងក្នុងខាងក្រៅក្តី ហេតុ នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុ មិនគប្បីធ្វើនូវការទូញយំ ក្នុងទីណាមួយទេ ។

[៤១] ពាក្យថា មួយទៀត មិនគប្បីប្រាថ្នាកត គឺ មិនគប្បីប្រាថ្នា កាមកត មិនគប្បីប្រាថ្នារូបកត មិនគប្បីប្រាថ្នា មិនគប្បីប៉ុនប៉ង មិនគប្បី ចង់បានអរូបកត ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា)មួយទៀត មិនគប្បីប្រាថ្នាកត ។

[៤២] អធិប្បាយពាក្យថា មិនគប្បីញាប់ញ័រ ក្នុងអារម្មណ៍ដែល គួរខ្លាចទាំងឡាយឡើយ ត្រង់ពាក្យថា អារម្មណ៍ដែលគួរខ្លាច គឺភ័យក្តី ការខ្លាចក្តី បើដោយអាការៈតែមួយទេគឺមានន័យដូចគ្នា ។ សមដូចព្រះពុទ្ធ- ដីកានេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយថា ការខ្លាច ការញញើត នោះ តែងមកដោយពិត ។ អារម្មណ៍ខាងក្រៅដែលលោកពោលថាហើយ គឺសីហៈ ខ្លាធំ ខ្លាដំបង ខ្លាឃ្មុំ ត្រៃព្រៃ ខ្លាត្រី គោ ក្របី ដំរី ពស់ ខ្នុយ ក្តែប ឬថា ពួកចោរ ឬពួកមាណាពមានការងារធ្វើហើយក្តី

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អកតកម្មា វា ។ អថាបវេន អាការវេន ភយំ
 វុច្ចតិ អជ្ឈត្តិកំ ចិត្តសមុជ្ជានំ ភយំ ភយានកំ ធម្មិ-
 តត្ថំ លោមហំសោ ចេតសោ ឧព្វេកោ ឧត្រាសោ
 ជាតិភយំ ជរាភយំ ព្យាធិភយំ មរណភយំ រាជភយំ
 ចោរភយំ អក្កិភយំ ឧទកភយំ អត្តានុវាទភយំ បរា-
 នុវាទភយំ ទណ្ឌភយំ ទុក្ខតិភយំ ឧមិភយំ កុម្មិល-
 ភយំ អារដ្ឋភយំ សុំសុការភយំ អាដីវកភយំ អសិ-
 លោកភយំ បរិសាយ សារដ្ឋភយំ^(១) ភយានកំ ធម្មិ-
 តត្ថំ លោមហំសោ ចេតសោ ឧព្វេកោ ឧត្រាសោ ។
 កេរវេសុ ច ន សម្បវេធយ្យាតិ កេរវេ បស្សិត្វា វា
 សុណិត្វា វា ន វេធយ្យ ន បវេធយ្យ ន សម្បវេ-
 ធយ្យ ន តសេយ្យ ន ឧត្តសេយ្យ ន បរិត្តសេយ្យ
 ន កាយេយ្យ ន សន្តាសំ អាបដ្ឋេយ្យ អភិរុ អស្ស
 អច្ចម្ពី អនុត្រាសី អបលាយី បហីនកយកេរវា
 វិតតលោមហំសោ វិហវេយ្យាតិ កេរវេសុ ច ន
 សម្បវេធយ្យ ។ តេនាហ ភកវា

ធស្សេន យទា ផុដ្ឋស្ស

១ ម. ឯត្តន្តវេ មទនភយំ ទុក្ខតិភយំ ភយន្តិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មានការមិនទាន់ធ្វើហើយក្តី ។ មួយទៀត បើដោយអាការៈដទៃវិញ
 ការខ្ជាប់ អាការខ្ជាប់ ការញាប់ញ័រ ជាខាងក្នុង មានចិត្តជាសមុជ្ជាន
 ការព្រើរោម ការរន្ធត់ចិត្ត ការតក់ស្លុត ភ័យអំពីជាតិ ភ័យអំពីជរា ភ័យ
 អំពីព្យាធិ ភ័យអំពីមរណៈ ភ័យអំពីព្រះរាជា ភ័យអំពីចោរ ភ័យអំពីភ្លើង
 ភ័យអំពីទឹក ភ័យអំពីការតិះដៀលខ្លួនឯង ភ័យអំពីអ្នកដទៃតិះដៀល
 ភ័យអំពីអាជ្ញា ភ័យអំពីទុគ្គតិ ភ័យអំពីរលក ភ័យអំពីក្រពើ ភ័យអំពីអន្ទង់
 ភ័យអំពីត្រីសាហាវ ភ័យអំពីការចិញ្ចឹមជីវិត ភ័យអំពីគេមិនសរសើរ
 ភ័យអំពីសេចក្តីត្រេកអរក្នុងបរិស័ទ្យ អាការខ្ជាប់ ការញាប់ញ័រ ការ
 ព្រើរោម ការរន្ធត់ចិត្ត ការតក់ស្លុត លោកហៅថា ភ័យ ។ ពាក្យថា
 មិនគប្បីញាប់ញ័រក្នុងអារម្មណ៍ ដែលគួរខ្ជាប់ទាំងឡាយ បានសេចក្តីថា
 ភិក្ខុឃើញក្តី ឮក្តី នូវអារម្មណ៍ដែលគួរខ្ជាប់ទាំងឡាយហើយ មិនគប្បី
 រន្ធត់ មិនគប្បីរន្ធត់ខ្លាំង មិនគប្បីញាប់ញ័រ មិនគប្បីតក់ស្លុត មិនគប្បី
 ស្ទុន់ មិនគប្បីស្ទុន់ស្ទោ មិនគប្បីខ្ជាប់ មិនគប្បីដល់នូវសេចក្តីតក់ស្លុត
 ជាបុគ្គលមិនរន្ធត់ មិនញាប់ញ័រ មិនតក់ស្លុត មិនរត់ លះបង់ភ័យដែល
 គួរខ្ជាប់ ប្រាសចាកការព្រើរោម ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បី
 ញាប់ញ័រ ក្នុងអារម្មណ៍ដែលគួរខ្ជាប់ទាំងឡាយឡើយ ។ ហេតុនោះ
 ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ភិក្ខុ ត្រូវផស្សៈប៉ះពាល់ហើយ ក្នុងកាលណា

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

បរិទេវំ ភិក្ខុ ន ករេយ្យ កុហិត្ថិ
កវព្វា នាភិជប្បេយ្យ
កេរេសុ ច ន សម្បវេធយ្យាតិ ។

[៤៣] អន្ទានមថោ ចាណំ

ខាទនីយានំ អថោបិ វត្តានំ
លទ្ធា ន សន្និដ្ឋី កយិរា
ន ច បរិត្តសេ តានិ អលព្ពមាណោ ។

[៤៤] អន្ទានមថោ ចាណំ ខាទនីយានំ អថោបិ
វត្តានន្តិ អន្ទានន្តិ ឱទណោ កុម្មាសោ សត្តុ មច្ឆោ
មំសំ ។ ចាណានន្តិ អដ្ឋ ចាណានិ អម្ពចានំ ជម្ពូចានំ
ចោចចានំ មោចចានំ មធុកចានំ មុទ្ធិកចានំ សាលុ-
កចានំ ដារុសកចានំ ។ អបរាទិបិ អដ្ឋ ចាណានិ
កោសម្ពចានំ កោលចានំ ពទរចានំ យដចានំ តេល-
ចានំ យាកុចានំ បយោចានំ រសចានំ ។ ខាទនីយានន្តិ
បិដ្ឋខដ្ឋកំ បុរខដ្ឋកំ មូលខដ្ឋកំ តចខដ្ឋកំ បត្ត-
ខដ្ឋកំ បុប្ផខដ្ឋកំ ផលខដ្ឋកំ ។ វត្តានន្តិ ឆ
ចីរាទិ ខោមំ កប្បាសិកំ កោសេយ្យំ កម្ពលំ

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

ក្នុងកាលនោះ មិនគប្បីធ្វើនូវការទូញយំ ក្នុងទីណា
មួយទេ មួយទៀត មិនគប្បីប្រាថ្នាក្រព មិនគប្បីញាប់
ញ័រ ក្នុងអារម្មណ៍ដែលគួរខ្លាចទាំងឡាយឡើយ ។

[២៣] ភិក្ខុបានបាយភ្លឺ ទឹកភ្លឺ បង្កើមភ្លឺ សំពត់ភ្លឺ មិន
គប្បីធ្វើនូវការសន្សំទុកទេ មួយទៀត កាលបើមិន
បានវត្ថុទាំងនោះ ក៏មិនគប្បីតក់ស្កុតឡើយ ។

[២៤] អធិប្បាយពាក្យថា បាយភ្លឺ ទឹកភ្លឺ បង្កើមភ្លឺ សំពត់ភ្លឺ
ត្រង់ពាក្យថា បាយ គឺ បាយ នំ សដូវ ត្រី សាច់ ។ ពាក្យថា ទឹក
គឺ ទឹក ៨ យ៉ាង គឺ ទឹកស្វាយ ទឹកព្រីង ទឹកចេកមានគ្រាប់ ទឹក
ចេកឥតគ្រាប់ ទឹកស្រគំ ទឹកចន្ទ ទឹកក្រអៅឈូក ទឹកមាក់ប្រាង ។
ទឹក ៨ យ៉ាងដទៃទៀត គឺ ទឹកសង្ឃវ័រ ទឹកពុទ្រាតូច ទឹកពុទ្រាធំ ទឹក
ដោះថ្នាំ ទឹកគឺប្រេង ទឹកបបរ ទឹកដោះស្រស់ ទឹករស (ស្លឹកឈើ
ជាដើម) ។ ពាក្យថា បង្កើម គឺ បង្កើមដែលធ្វើអំពីម្សៅ បង្កើមនំ បង្កើម
មើមឈើ បង្កើមសម្បកឈើ បង្កើមស្លឹកឈើ បង្កើមផ្កាឈើ បង្កើម
ផ្លែឈើ ។ ពាក្យថា សំពត់ បានដល់សំពត់ ៦ យ៉ាង គឺ សំពត់
សម្បកឈើ ១ សំពត់អំបោះ ១ សំពត់សូត្រ ១ សំពត់រោមសត្វ ១

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សាលាំ កង្កន្តិ អន្ទានមថោ ចាណំ ខាទដីយានំ
អថោបិ វត្តានំ ។

[៤៥] លទ្ធា ន សន្និដ្ឋី កយិរាតិ លទ្ធាតិ លទ្ធា
លភិត្វា អធិតន្ត្រា វិទ្ធិត្វា បដិលភិត្វា ន កុហាយ
ន លបាយ ន នេមិត្តកតាយ ន និប្បសិកតាយ
ន លាកេន លាកំ និទិតីសនតាយ ន ទារុណានេន
ន វេឡុណានេន ន បត្តុណានេន ន បុប្ផុណានេន ន ផល-
ណានេន ន សីលានណានេន ន ចុណ្ណុណានេន ន មត្តិក-
ណានេន ន ទន្តកដ្ឋុណានេន ន មុខោទកណានេន
ន ចាតុកម្យតាយ ន មុត្តសូបតាយ ន
ចារិកជ្យតាយ ន បីបមទ្ធិកតាយ ន វត្តវិជ្ជាយ
ន តិរច្ឆានវិជ្ជាយ ន អង្គវិជ្ជាយ ន នក្ខត្តវិជ្ជាយ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

សំពត់សម្បកង្ខៃ ១ សំពត់ដែលធ្វើដោយវត្ថុទាំងនោះលាយចម្រុះគ្នា ១
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បាយក្តី ទឹកក្តី បង្កើមក្តី សំពត់ក្តី ។

[៤៥] អធិប្បាយពាក្យថា បានហើយ មិនគប្បីធ្វើនូវការសន្សំទុកទេ
ត្រង់ពាក្យថា បាន គឺ បាន បានហើយ យកមកហើយ បានសិប្បហើយ
បានចំពោះហើយ មិនមែន(បាន) ដោយការកុហក គឺញ៉ាំងសត្វលោក
ឲ្យកាន់កាំង មិនមែនដោយការពោលពាក្យរាក់ទាក់ មិនមែនដោយ
ការធ្វើនិមិត្ត គឺពោលបញ្ជិតបញ្ជាង មិនមែនដោយការកិនកម្ទេចនូវ
គុណគេ មិនមែនដោយការស្វែងរកលាភដោយលាភ មិនមែនដោយ
ការឲ្យឈើ មិនមែនដោយការឲ្យឫស្សី មិនមែនដោយការឲ្យស្លឹកឈើ
មិនមែនដោយការឲ្យផ្កាឈើ មិនមែនដោយការឲ្យផ្លែឈើ មិនមែន
ដោយការឲ្យលម្អិតសម្រាប់ផ្ចិត មិនមែនដោយការឲ្យលម្អិតសម្រាប់លាប
មិនមែនដោយការឲ្យដីស្អិត មិនមែនដោយការឲ្យឈើស្កន់ មិនមែន
ដោយការឲ្យទឹកសម្រាប់លប់មុខ មិនមែនដោយការពោលលើកតម្កើង
អ្នកដទៃ មិនមែនដោយការពោលពាក្យមិនពិត ដូចសម្មសណ្ឋាន
បាយ មិនមែនដោយការថ្នាក់ថ្នម (នូវកូនត្រកូល) មិនមែនដោយការ
ចូលទៅអង្គុយលើតាំងក្នុងផ្ទះយ៉ាងរហ័ស មិនមែនដោយវត្ថុវិជ្ជា (ការចេះ
ទាយនូវទីភូមិស្ថាន) មិនមែនដោយតិរច្ឆានវិជ្ជា មិនមែនដោយអង្គវិជ្ជា
(ការចេះទាយអវយវៈ) មិនមែនដោយនក្ខត្តវិជ្ជា (ការចេះទាយនក្ខត្តប្បក្ស)

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

ន ទ្ធតកមនេន ន បហីណាកមនេន ន ជង្គ្រេ-
សនិកេន ន វេជ្ជកម្មេន ន នវកម្មេន ន
បិណ្ណាបដិបិណ្ណាកេន ន ធានានុប្បធានេន ធម្មេន
សមេន លទ្ធា លភិក្ខុ អធិកន្ធា វិទ្ធិក្ខុ បដិលភិ-
ក្ខុតិ លទ្ធា ។ ន សន្និដី កយិរាតិ អន្តសន្និដី
ចានសន្និដី វត្ថុសន្និដី យានសន្និដី សយនសន្និដី
កន្ធសន្និដី អាមិសសន្និដី ន កវេយ្យ ន ជនេយ្យ
ន សញ្ញនេយ្យ ន និព្វត្តេយ្យ ធាកិនិព្វត្តេយ្យាតិ
លទ្ធា ន សន្និដី កយិរា ។

[៤៦] ន ច បរិត្តសេ តានិ អលព្ពមាដោតិ អន្នំ
វា ន លកាមិ ចានំ វា ន លកាមិ វត្ថុំ វា ន លកាមិ
កុលំ វា ន លកាមិ កលំ វា ន លកាមិ អាវាសំ
វា ន លកាមិ លាភំ វា ន លកាមិ យសំ វា ន
លកាមិ បសំសំ វា ន លកាមិ សុខំ វា ន លកាមិ
ចីវរំ វា ន លកាមិ បិណ្ណាចាតំ វា ន លកាមិ

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

មិនមែនដោយការទៅធ្វើខ្លួនជាទូត មិនមែនដោយការទៅធ្វើខ្លួនជាអ្នកនាំ
 ដំណឹងដែលគេផ្តាំ មិនមែនដោយការធ្វើជាអ្នកបម្រើគេដោយស្ម័គ្រ មិនមែន
 ដោយវេជ្ជកម្ម មិនមែនដោយនវកម្ម មិនមែនដោយការឲ្យដុំបាយដោយ
 ដុំបាយ មិនមែនដោយការឲ្យទៅឲ្យមក គឺបាន បានហើយ យកមក
 ហើយ បានស៊ប់ហើយ បានចំពោះហើយដោយធម៌ដ៏ស្មើ ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បានហើយ ។ ពាក្យថា មិនគប្បីធ្វើនូវការសន្សំទេ គឺ
 មិនគប្បីធ្វើ មិនគប្បីឲ្យកើត មិនគប្បីឲ្យកើតព្រម មិនគប្បីបង្កើត មិន
 គប្បីបង្កើតចំពោះ នូវការសន្សំបាយ ការសន្សំទឹក ការសន្សំសំពត់
 ការសន្សំយាន ការសន្សំទីដេក ការសន្សំគ្រឿងក្រអូប ការសន្សំអាមិសៈ
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បានហើយ មិនគប្បីធ្វើនូវការសន្សំទេ ។

[៤៦] ពាក្យថា កាលបើមិនបានវត្ថុទាំងនោះទេ ក៏មិនគប្បីតក់ស្កុត
 គឺមិនគប្បីតក់ស្កុត មិនគប្បីរន្ធត់ មិនគប្បីញាប់ញ័រ មិនគប្បីខ្លាច មិនគប្បី
 ដល់នូវការតក់ស្កុត ជាអ្នកមិនភ័យ មិនរន្ធត់ មិនតក់ស្កុត មិនរត់ ជាអ្នក
 មានការភ័យដែលគួរខ្លាចលះបង់ហើយ ប្រាសចាកការព្រឺរោមដោយគិត
 ថា អញមិនបានបាយក្តី មិនបានទឹកក្តី មិនបានសំពត់ក្តី មិនបានត្រកូលក្តី
 មិនបានគណៈក្តី មិនបានអាវាសក្តី មិនបានលាភក្តី មិនបានយសក្តី មិន
 បានសេចក្តីសរសើរក្តី មិនបានសុខក្តី មិនបានថីវក្តី មិនបានបិណ្ឌបាតក្តី

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សេនាសនំ វា ន លកាមិ តិលានប្បច្ចយកេសជ្ជ-
 បរិក្ខារំ វា ន លកាមិ តិលានុបដ្ឋាកំ វា ន លកាមិ
 អប្បញ្ញាតោម្ពីតិ ន តសេយ្យ ន ឧត្តសេយ្យ ន
 បរិត្តសេយ្យ ន កាយេយ្យ ន សន្តាសំ អាបដ្ឋេយ្យ
 អភិរុ អស្ស អច្ឆម្ពី អនុត្រាសី អបលាយី បហីនកយ-
 កេរវោ វិតតលោមហំសោ វិហារេយ្យាតិ ន ច បរិត្តសេ
 តានិ អលព្ពមាដោ ។ តេនាហា ភក្កវា

អន្តានមថោ ចាណនំ
 ខាទនីយានំ អថោមិ វត្តានំ
 លទ្ធា ន សន្និដី កយិវា
 ន ច បរិត្តសេ តានិ អលព្ពមាដោតិ ។

[៤៧] ឈាយី ន ចានលោលស្ស
 វិរមេ កុក្កុទ្ធា នប្បមដ្ឋេយ្យ
 អថាសនេសុ សយនេសុ
 អប្បសទ្ធិសុ ភិក្ខុ វិហារេយ្យ ។

[៤៨] ឈាយី ន ចានលោលស្សាតិ ឈាយីតិ
 បបមេនមិ ឈានេន ឈាយី ទុតិយេនមិ
 ឈានេន ឈាយី តតិយេនមិ ឈានេន ឈាយី

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មិនបានសេនាសនៈក្តី មិនបានគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារក្តី មិនបាន
បុគ្គលអ្នកបម្រើជំងឺក្តី (ព្រោះ) អញជាអ្នកមិនល្បីល្បាញ ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់) ថា កាលបើមិនបាន នូវវត្ថុទាំងនោះ មិនគប្បីតក់ស្លុត
ឡើយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ភិក្ខុបានបាយក្តី ទឹកក្តី បង្កើមក្តី សំពត់ក្តី មិនគប្បី
ធ្វើនូវការសន្សំទុកទេ មួយទៀត កាលបើមិនបាន
វត្ថុទាំងនោះ ក៏មិនគប្បីតក់ស្លុតឡើយ ។

[៤៧] ភិក្ខុជាអ្នកមានឈាន មិនគប្បីឡេះឡោះដោយ
ជើងទេ គប្បីវៀរចាកកុក្កុច្ចៈ(ការរើសឬការរង្វៀស)
មិនគប្បីប្រហែសទេ មួយទៀត គប្បីនៅក្នុងទីអង្គុយ
ឬទីដេក ដែលមិនមានសំឡេង ។

[៤៨] អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុជាអ្នកមានឈាន មិនគប្បីឡេះឡោះ
ដោយជើង ត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកមានឈាន គឺជាអ្នកមានឈានដោយប-
ឋមជ្ឈានក្តី មានឈានដោយទុតិយជ្ឈានក្តី មានឈានដោយតតិយជ្ឈានក្តី

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

ចតុត្ថេនបិ ល្អានេន ល្អាយី សវិតក្កសវិចារេនបិ
 ល្អានេន ល្អាយី អវិតក្កវិចារមត្ថេនបិ ល្អានេន
 ល្អាយី អវិតក្កអវិចារេនបិ ល្អានេន ល្អាយី សប្ប្រ-
 តិកេនបិ ល្អានេន ល្អាយី និប្ប្រតិកេនបិ ល្អានេន
 ល្អាយី បីតិសហកតេនបិ ល្អានេន ល្អាយី សាត-
 សហកតេនបិ ល្អានេន ល្អាយី សុខសហកតេនបិ
 ល្អានេន ល្អាយី ឧបេក្ខាសហកតេនបិ ល្អានេន
 ល្អាយី សុញ្ញតេនបិ ល្អានេន ល្អាយី អនិមិត្តេនបិ
 ល្អានេន ល្អាយី អប្បណិហិតេនបិ ល្អានេន ល្អាយី
 លោកិយេនបិ ល្អានេន ល្អាយី លោកុត្តរេនបិ
 ល្អានេន ល្អាយី ល្អានរតោ ឯកក្កមនុយុត្តោ^(១)
 សទត្តករុកោតិ ល្អាយី ។ ន ចានលោលស្ស្ស-
 តិ កមំ ចានលោលោ ហោតិ ។ ឥនេកច្ចោ
 ចានលោលោ ចានលោលិយេន សមដ្ឋាកតោ ហោតិ
 អារាមេន អារាមំ ឧយ្យានេន ឧយ្យានំ កាមេន
 កាមំ និកមេន និកមំ នករេន នករំ រដ្ឋេន រដ្ឋំ

១ ម. ឯកក្កមនុយុត្តោ ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

មានឈាន ដោយចតុត្ថជ្ឈានក្តី មានឈានដោយឈាន ដែលប្រកប
ដោយវិតក្កៈនិងវិចារៈក្តី មានឈានដោយឈាន ដែលមិនមានវិតក្កៈ
មានត្រឹមតែវិចារៈក្តី មានឈានដោយឈាន ដែលមិនមានវិតក្កៈ
មិនមានវិចារៈក្តី មានឈានដោយឈាន ដែលប្រកបដោយបីតិក្តី មាន
ឈានដោយឈាន ដែលមិនមានបីតិក្តី មានឈានដោយឈាន ដែល
ប្រកបដោយបីតិក្តី មានឈានដោយឈាន ប្រកបដោយសេចក្តីសប្បាយ
ក្តី មានឈានដោយឈាន ប្រកបដោយសុខក្តី មានឈានដោយឈាន
ប្រកបដោយឧបេក្ខាក្តី មានឈានដោយសុញ្ញត្ថជ្ឈានក្តី មានឈានដោយ
អនិមិត្តជ្ឈានក្តី មានឈានដោយអប្បណិហិតជ្ឈានក្តី មានឈានដោយ
លោកិយជ្ឈានក្តី មានឈានដោយលោកុត្តរជ្ឈានក្តី ជាអ្នកត្រេកអរ
ក្នុងឈាន ជាអ្នកប្រកបរឿយ ។ នូវចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ជាអ្នកជូន
ក្នុងប្រយោជន៍របស់ខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកមានឈាន ។
ត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកមិនគប្បីរើសដោយជើង (មានពាក្យបុច្ឆាថា)
ជាអ្នកមិនរើសដោយជើង តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោក
នេះ ជាអ្នករើសដោយជើង ប្រកបដោយការរើសដោយជើង គឺជាអ្នក
ប្រកបរឿយ ។ នូវការត្រាច់ទៅឆ្ងាយ ។ និងការត្រាច់ទៅមិនឈប់
ឈរ គឺចេញអំពីអារាមទៅអារាម អំពីឧទ្យានទៅឧទ្យាន អំពីស្រុក
ទៅស្រុក អំពីនិគមទៅនិគម អំពីនគរទៅនគរ អំពីដែនទៅដែន

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ជនបទេន ជនបទំ ដីយចារិកំ អនវត្តិតចារិកំ អនុ-
 យុត្តោ វិហារតិ ឯវម្បិ ចានលោលោ ហោតិ ។ អថវា
 ភិក្ខុ អន្តោសង្ឃារាមេ ចានលោលិយេន សមដ្ឋាក-
 តោ ហោតិ ន អត្ថហោតុ ន ករណហោតុ ឧទ្ធតោ
 អរូបសន្តចិត្តោ បរិវេណតោ បរិវេណំ កច្ចតិ វិហា-
 រតោ វិហារំ កច្ចតិ អឌ្ឍយោកតោ អឌ្ឍយោកំ
 កច្ចតិ ចាសាទតោ ចាសាទំ កច្ចតិ ហម្មិយតោ
 ហម្មិយំ កច្ចតិ កុហាតោ កុហំ កច្ចតិ លេណាតោ
 លេណំ កច្ចតិ កុដិតោ កុដី កច្ចតិ ក្រុជាតារតោ
 ក្រុជាតារំ កច្ចតិ អដ្ឋតោ អដ្ឋំ កច្ចតិ មាឡតោ មាឡំ
 កច្ចតិ ឧទ្ធុណ្ណតោ ឧទ្ធុណ្ណំ កច្ចតិ ឧទ្ធាសិតតោ
 ឧទ្ធាសិតំ កច្ចតិ ឧបដ្ឋានសាលតោ ឧបដ្ឋានសាលំ
 កច្ចតិ មណ្ឌាលមាឡតោ មណ្ឌាលមាឡំ កច្ចតិ រុក្ខ-
 មូលតោ រុក្ខមូលំ កច្ចតិ យត្ត វា បន ភិក្ខុ
 និសីទន្តិ តហី កច្ចតិ ។ តត្ថ ឯកស្ស វា ទុតិយោ
 ហោតិ ទ្ធិន្នំ វា តតិយោ ហោតិ តិណ្ណំ វា ចតុត្តោ ហោតិ
 តត្ថ ពហំ សម្មប្បលាបំ លបតិ សេយ្យដីទំ រាជកថំ
 ចោរកថំ មហាមត្តកថំ សេនាកថំ ភយកថំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

អំពីជនបទទៅជនបទ បុគ្គលជាអ្នករើសដោយជើង យ៉ាងនេះខ្លះ ។
 មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នកប្រកបដោយការរើសដោយជើង ខាងក្នុង
 អារាមនៃសង្ឃ មិនមែនព្រោះហេតុតែប្រយោជន៍ មិនមែនព្រោះហេតុ
 តែធ្វើ (នូវកិច្ចរបស់សង្ឃ) ជាអ្នកមានចិត្តរើរុះ មានចិត្តមិនស្ងប់រម្ងាប់
 ចេញអំពីបរិវេណទៅបរិវេណ អំពីវិហារទៅវិហារ អំពីអង្គុយោគទៅ
 អង្គុយោគ អំពីប្រាសាទទៅប្រាសាទ អំពីប្រាសាទត្រងីលទៅប្រាសាទ
 ត្រងីល អំពីគុហាទៅគុហា អំពីលេណៈ (ទីជ្រកកោន) ទៅលេណៈ
 អំពីកុដិទៅកុដិ អំពីផ្ទះកំពូលទៅផ្ទះកំពូល អំពីបញ្ចាទៅបញ្ចា អំពី
 រោងទៅរោង អំពីទីជ្រកអាស្រ័យ ទៅទីជ្រកអាស្រ័យ អំពីឃ្នាំងទៅ
 ឃ្នាំង អំពីឧបដ្ឋានសាលាទៅឧបដ្ឋានសាលា អំពីរោងមូលទៅរោងមូល
 អំពីគល់ឈើទៅគល់ឈើ ឬក៏ពួកភិក្ខុអង្គុយក្នុងទីណា ក៏ទៅក្នុងទីនោះ ។
 បើក្នុងទីនោះភិក្ខុ ១ រូប មានភិក្ខុជាគម្រប់ពីររូប ឬភិក្ខុ ២ រូប មានភិក្ខុ
 ជាគម្រប់បីរូប ឬក៏ភិក្ខុ ៣ រូប មានភិក្ខុជាគម្រប់ ៤ រូប ក្នុងទីនោះ ភិក្ខុ
 នោះ តែងចរចានូវពាក្យឥតប្រយោជន៍ច្រើន គឺពោលអំពីព្រះរាជា
 ពោលអំពីចោរ ពោលអំពីមហាមាត្រ ពោលអំពីសេនា ពោលអំពីភ័យ

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

យុទ្ធកង្ខំ អន្ធកង្ខំ ចានកង្ខំ វត្ថុកង្ខំ យានកង្ខំ
 សយនកង្ខំ មាលាកង្ខំ កន្ធកង្ខំ ញាតិកង្ខំ កាម-
 កង្ខំ និកមកង្ខំ នករកង្ខំ ជនបទកង្ខំ ឥត្តិកង្ខំ
 បុរិសកង្ខំ សូរកង្ខំ វិសិក្ខាកង្ខំ កុម្មជ្ជានកង្ខំ បុព្វ-
 ប្ប្រតកង្ខំ ឆានត្តកង្ខំ លោកក្ខាយិកំ សមុទ្ធក្ខា-
 យិកំ ឥតិភវាភវកង្ខំ ឥតិ វា ឯវម្បិ ចានលោលោ
 ហោតិ ។ ន ចានលោលស្សាតិ ចានលោលិយំ
 បដហេយ្យ វិជោទេយ្យ ព្យជ្ជិកវេយ្យ អនការដ្ឋមេយ្យ
 ចានលោលិយា អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ
 និក្ខន្តោ និស្សន្តោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយា-
 ទិកតេន ចេតសា វិហវេយ្យ ចវេយ្យ សមាចវេយ្យ
 ឥរិយេយ្យ វត្តេយ្យ ចាលេយ្យ យថេយ្យ យាថេយ្យ ។
 បដិសល្លាណាមោ អស្ស បដិសល្លាណវតោ សោ
 អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថមនុយុត្តោ អនិរកតជ្ឈាណោ
 វិបស្សនាយ សមន្នាតតោ ព្រហ្មេតោ សុញ្ញាតារាណំ
 ណាយី ណានវតោ ឯកត្តមនុយុត្តោ សទត្តករុកោតិ
 ណាយី ន ចានលោលស្ស ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

ពោលអំពីចម្បាំង ពោលអំពីបាយ ពោលអំពីទឹក ពោលអំពីសំពត់ ពោល
អំពីយាន ពោលអំពីដំណេក ពោលអំពីផ្កាកម្រង ពោលអំពីគ្រឿងក្រអូប
ពោលអំពីញាតិ ពោលអំពីស្រុក ពោលអំពីនិគម ពោលអំពីក្រុង ពោល
អំពីជនបទ ពោលអំពីស្រី ពោលអំពីប្រុស ពោលអំពីអ្នកភ្ញៀវក្លា ពោល
អំពីច្រក ពោលអំពីកំពង់ទឹក ពោលអំពីបុរស ដែលចែកឋានទៅកាន់បរ-
លោក ក្នុងកាលមុន ពោលវាចាមានសភាពផ្សេង ។ ពោលអំពីរឿងលោក
ពោលអំពីសមុទ្រ ឬ ពោលអំពីសេចក្តីចម្រើននិងវិនាសថាដូច្នោះដូច្នោះ ភិក្ខុ
ជាអ្នករពឹសដោយជើង យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ពាក្យថា ជាអ្នកមិនគប្បីរពឹស
ដោយជើង បានសេចក្តីថា គប្បីលះបង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យ
កើតមានការរពឹសដោយជើង ជាអ្នកឆ្ងាយ រៀរ រៀរចំពោះ ឃ្នាតចេញ
រលាស់ចោល រួចស្រឡះ មិនប្រកបដោយការរពឹស ដោយជើង ហើយ
សម្រេចនៅ ប្រព្រឹត្ត ប្រព្រឹត្តព្រម ទៅ ប្រព្រឹត្ត រក្សា យាត្រា ឲ្យយាត្រា
ទៅ ដោយចិត្តដែលប្រាសចាកដែនគីកិលេស ។ បុគ្គលនោះ គប្បី
ជាអ្នកមានទីពឹងសម្មជាទីត្រេកអរ ត្រេកអរតែក្នុងទីពឹងសម្ម ប្រកបរឿយៗ
នូវការរម្ងាប់ចិត្តខាងក្នុង មានឈានមិនបានឃ្នាតចេញ ប្រកបដោយ
វិបស្សនា ចម្រើនសុញ្ញាគារដ្ឋាន មានឈាន ត្រេកអរក្នុងឈាន ប្រកប
រឿយ ។ នូវចិត្តមានអារម្មណ៍តែមួយ ជាអ្នកជូនក្នុងប្រយោជន៍របស់ខ្លួន
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកមានឈាន មិនគប្បីរពឹសដោយជើង ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[៤៩] វិរមេ កុក្កុច្ឆា នប្បមជ្ជេយ្យាតិ កុក្កុច្ឆន្តិ
 ហត្ថកុក្កុច្ឆម្បិ កុក្កុច្ឆំ ចាទកុក្កុច្ឆម្បិ កុក្កុច្ឆំ
 ហត្ថចាទកុក្កុច្ឆម្បិ កុក្កុច្ឆំ កប្បិយេ អកប្បិយ-
 សញ្ញិតា អកប្បិយេ កប្បិយសញ្ញិតា អរដ្ឋេ រដ្ឋសញ្ញិ-
 តា រដ្ឋេ អរដ្ឋសញ្ញិតា យំ ឯវរូបំ កុក្កុច្ឆំ កុក្កុច្ឆាយនា
 កុក្កុច្ឆាយិតត្ថំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ
 ឥទំ រុច្ឆតិ កុក្កុច្ឆំ ។ អបិច ទ្វិហិ ការណេហិ ឧប្បជ្ជតិ
 កុក្កុច្ឆំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ ក-
 តត្តា ច អកតត្តា ច ។ កចំ កតត្តា ច អកតត្តា ច
 ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ឆំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិ-
 លេខោ ។ កតំ មេ កាយទុច្ចរិតំ អកតំ មេ កាយ-
 សុចរិតន្តិ ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ឆំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ
 មនោវិលេខោ ។ កតំ មេ រថីទុច្ចរិតំ កតំ មេ
 មនោទុច្ចរិតំ កតោ មេ ចាលាភិចាតោ អកតា មេ
 ចាលាភិចាតា វេមណីតិ ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ឆំ ។ បេ ។
 មនោវិលេខោ ។ កតំ មេ អទិដ្ឋានានំ កតោ មេ
 កាមេសុមិច្ឆាចារោ កតោ មេ មុសាវាទោ កតោ មេ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[៤៩] អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីរៀនចាកកុក្កច្ចៈ មិនគប្បីប្រហែសទេ ត្រង់ពាក្យថា កុក្កច្ចៈ គឺការរពឹសដៃ ហៅថា កុក្កច្ចៈ ការរពឹសជើង ហៅថា កុក្កច្ចៈ ការរពឹសដៃនិងជើង ហៅថា កុក្កច្ចៈ សេចក្តីសម្គាល់ក្នុងរបស់គួរ ថាជារបស់មិនគួរ សេចក្តីសម្គាល់ក្នុងរបស់មិនគួរថាជារបស់គួរ សេចក្តី សម្គាល់ក្នុងរបស់មិនមានទោសថាជារបស់មានទោស សេចក្តីសម្គាល់ ក្នុងរបស់មានទោសថាជារបស់មិនមានទោស កុក្កច្ចៈ អាការនៃកុក្កច្ចៈ ភាព នៃកុក្កច្ចៈ សេចក្តីក្តៅក្រហាយនៃចិត្ត ការស្វាកស្វាមនៃចិត្ត ឯណា មាន សភាពយ៉ាងនេះ នេះហៅថា កុក្កច្ចៈ ។ ម្យ៉ាងទៀត កុក្កច្ចៈសេចក្តីក្តៅ ក្រហាយនៃចិត្ត ការស្វាកស្វាមនៃចិត្ត រមែងកើតដោយហេតុ ២ គឺ ភាពនៃ អំពើដែលខ្លួនធ្វើហើយ ឬ មិនបានធ្វើ ។ កុក្កច្ចៈ ការក្តៅក្រហាយនៃចិត្ត ការស្វាកស្វាមនៃចិត្ត រមែងកើតឡើងព្រោះអំពើដែលធ្វើហើយ ឬមិន បានធ្វើ តើដូចម្តេច ។ កុក្កច្ចៈ ការក្តៅក្រហាយនៃចិត្ត ការស្វាកស្វាម នៃចិត្តកើតឡើងថា កាយទុច្ចរិតអញ្ញបានធ្វើហើយ កាយសុចរិតអញ្ញមិន បានធ្វើទេ ។ កុក្កច្ចៈ ។ បេ ។ ការស្វាកស្វាមនៃចិត្តកើតឡើងថា វចីទុច្ចរិត អញ្ញបានធ្វើហើយ មនោទុច្ចរិតអញ្ញបានធ្វើហើយ បាណាតិបាតអញ្ញ បានធ្វើហើយ ការរៀនចាកបាណាតិបាតអញ្ញមិនបានធ្វើទេ ។ កុក្កច្ចៈ ការ ក្តៅក្រហាយនៃចិត្ត ការស្វាកស្វាមនៃចិត្ត កើតឡើងថា អទិន្នាទាន អញ្ញបានធ្វើហើយ កាមេសុមិច្ឆាចារអញ្ញបានធ្វើហើយ មុសាវាទអញ្ញបានធ្វើហើយ

ចុទ្ធសមោ តុវ័ជកសុត្តនិទ្ទេសោ

បិសុណា វាចា កតា មេ ធុរុសា វាចា កតោ មេ
 សម្មប្បុលាចោ កតា មេ អភិជ្ឈា កតោ មេ
 ព្យាចាណោ កតា មេ មិច្ឆាទិដ្ឋិ អកតា មេ សម្មា-
 ទិដ្ឋិតិ ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ចំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ
 មនោវិលេខោ ។ ឯវំ កតត្តា ច អកតត្តា ច ឧប្បជ្ជតិ
 កុក្កុច្ចំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ ។
 អថវា សីលេសុម្មិ អបរិប្បិការីតិ ឥន្ទ្រិយេសុម្មិ អគុត្ត-
 ទ្វារោតិ កោជនេ អមត្តញ្ញម្មិតិ ជាតវិយំ អននុយុត្តោ-
 ម្មិតិ ន សតិសម្បជញ្ញេន សមដ្ឋាតតោម្មិតិ អការីតា
 មេ ចត្តារោ សតិប្បដ្ឋានាតិ អការីតា មេ ចត្តារោ
 សម្មប្បដ្ឋានាតិ អការីតា មេ ចត្តារោ ឥន្ទ្រិចាណាតិ
 អការីតាទិ មេ បញ្ចុន្ទ្រិយាទិ អការីតាទិ មេ បញ្ចុ
 ពលាទិ អការីតា មេ សត្ត ពោជ្ឈង្គាតិ អការីតោ
 មេ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មក្កោតិ ទុក្ខំ មេ អបរិញ្ញាតន្តិ
 សមុទយោ មេ អប្បហីនោតិ មក្កោ មេ អការីតោតិ
 និរោណោ មេ អសច្ចិកតោតិ ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ចំ
 ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ ។ វិរមេ
 កុក្កុច្ចាតិ កុក្កុច្ចា អារមេយ្យ វិរមេយ្យ បដិវិរមេយ្យ

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

បិសុណាវាចាអញធ្វើហើយ ផុសវាចាអញធ្វើហើយ សម្មប្បលាបៈអញ
 ធ្វើហើយ អភិជ្ឈាអញធ្វើហើយ ព្យាបាទអញធ្វើហើយ មិច្ឆាទិដ្ឋិអញធ្វើ
 ហើយ សម្មាទិដ្ឋិអញមិនបានធ្វើទេ ។ កុក្កុច្ចៈ ការក្តៅក្រហាយនៃចិត្ត
 ការស្លាកស្លាមនៃចិត្ត រមែងកើតឡើងព្រោះអំពើដែលធ្វើហើយ ឬមិន
 បានធ្វើ យ៉ាងនេះឯង ។ មួយទៀត កុក្កុច្ចៈ ការក្តៅក្រហាយនៃចិត្ត
 ការស្លាកស្លាមនៃចិត្ត រមែងកើតឡើងថា អញជាអ្នកមិនបានធ្វើនូវការ
 បំពេញក្នុងសីល ថាអញជាអ្នកមិនបានគ្រប់គ្រងទ្វារក្នុងឥន្ទ្រិយ ថាអញ
 ជាអ្នកមិនដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ថាអញជាអ្នកមិនប្រកបនូវការភ្ញាក់រឭក
 ថាអញជាអ្នកមិនប្រកបដោយសតិសម្បជញ្ញៈ ថាសតិប្បដ្ឋាន ៤ អញមិន
 បានចម្រើន ថាសម្មប្បធាន ៤ អញមិនបានចម្រើន ថាឥទ្ធិបាទ ៤ អញ
 មិនបានចម្រើន ថាឥន្ទ្រិយ ៥ អញមិនបានចម្រើន ថាពលៈ៥ អញមិនបាន
 ចម្រើន ថាពោជ្ឈង្គៈ៧ អញមិនបានចម្រើន ថាអដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរអញមិន
 បានចម្រើន ថាទុក្ខអញមិនបានកំណត់ដឹង ថាសមុទយៈអញមិនបានលះ
 បង់ ថាមគ្គអញមិនបានចម្រើន ថានិរោធអញមិនបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។
 ពាក្យថា គប្បីវៀរចាកកុក្កុច្ចៈ គឺគប្បីឆ្ងាយ វៀរ វៀរចំពោះចាកកុក្កុច្ចៈ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កុក្កុច្ចំ បដហោយ្យ វិណោទេយ្យ ព្យង្គីកេរេយ្យ
 អនការដ្ឋមេយ្យ កុក្កុច្ចា អារតោ អស្ស វិរតោ
 បដិវិរតោ ជិត្តុន្តោ ជិស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ
 វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហារេយ្យាតិ វិរមេ
 កុក្កុច្ចា ។ នប្បមដ្ឋេយ្យាតិ សក្កច្ចការី អស្ស
 សាតច្ចការី អដ្ឋិតការី អនោលីនុត្តិកោ អនិក្ខិត្ត-
 ច្ចន្តោ អនិក្ខិត្តុដុរោ អប្បមត្តោ^(១) កុសលេសុ ធម្មេ-
 សុ ។ កណាហំ អបរិប្បំ វា សីលក្ខន្ធ�ំ បរិប្បេយ្យំ
 បរិប្បំ វា សីលក្ខន្ធ�ំ តត្ថ បញ្ញាយ អនុត្តល្លោយ្យន្តិ
 យោ តត្ថ ធន្តោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច
 ឧស្សោន្តិ ច ថាមោ ច អប្បដិវាដិ ច សតិសម្មជញ្ញញ្ច
 អាតប្បំ បដានំ អទិដ្ឋានំ អនុយោកោ អប្បមាទោ
 កុសលេសុ ធម្មេសុ ។ កណាហំ អបរិប្បំ វា សមា-
 ទិត្តុន្ធឱ បញ្ញាខន្ធឱ វិមត្តិត្តុន្ធឱ វិមត្តិញ្ញាណទស្សនក្ខន្ធឱ

១ ឱ. អប្បមាទោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

គឺគប្បីលះបង់ បន្ទាបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមានកុក្កុច្ចៈ
 គឺថាគប្បីជាបុគ្គលឆ្ងាយ វៀរ វៀរចំពោះ ឃ្នាតចេញ រលាស់ចោល
 រួចស្រឡះ មិនប្រកបដោយកុក្កុច្ចៈ គប្បីសម្រេចនៅដោយចិត្ត ដែល
 ប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីវៀរចាក
 កុក្កុច្ចៈ ។ ពាក្យថា មិនគប្បីប្រហែស គឺគប្បីជាអ្នកធ្វើដោយគោរព
 ធ្វើរឿយ ។ ធ្វើមិនដាច់ ប្រព្រឹត្តមិនរួញរា មិនដាក់ឆន្ទៈ មិនដាក់ធុរៈ
 មិនប្រហែសក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ។ គឺបានខាងការពេញចិត្ត ការ
 ព្យាយាម ការឧស្សាហ៍ ការប្រឹងប្រែង កម្លាំង ការមិនប្រែត្រឡប់វិញ
 សតិសម្បជញ្ញៈ សេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកម្តៅកិលេស ការតាំងព្យា-
 យាម អធិដ្ឋាន ការប្រកបរឿយៗ និងការមិនប្រហែសក្នុងកុសលធម៌ទាំង-
 ឡាយថា កាលណា អញនឹងបំពេញសីលក្ខន្ធន្ត ដែលមិនទាន់បំពេញហើយ
 ឬថែទាំសីលក្ខន្ធន្ត ដែលពេញហើយដោយប្រាជ្ញា ក្នុងសីលក្ខន្ធនោះ ។
 មួយទៀត បានខាង ការពេញចិត្ត ការព្យាយាម ការឧស្សាហ៍ ការប្រឹងប្រែង
 កម្លាំង ការមិនប្រែត្រឡប់វិញ សតិសម្បជញ្ញៈ សេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿង
 ដុតកម្តៅកិលេស ការតាំងព្យាយាម អធិដ្ឋាន ការប្រកបរឿយៗនិងសេចក្តី
 មិនប្រហែសក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយថា កាលណា អញនឹងបំពេញសមា-
 ធិក្ខន្ធន្ត បញ្ញាខន្ធន្ត វិមុត្តិក្ខន្ធន្ត វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនក្ខន្ធន្ត ដែលមិនទាន់ពេញក្តី

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

កាណាហំ អបរិញ្ញាតំ វា ទុក្ខំ បរិជានេយ្យំ អប្បហីនេ
 វា កិលេសេ បដហេយ្យំ អការិតំ វា មត្តំ ភារេយ្យំ
 អសច្ចិកតំ វា និរោធំ សច្ចិកវេយ្យន្តិ យោ តត្ថ
 ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡិ
 ច ថាមោ ច អប្បដិវាទី ច សតិសម្បជញ្ញញ្ច
 អាតប្បំ បដានំ អដិដ្ឋានំ អនុយោកោ អប្បមាទោ
 កុសលេសុ ធម្មេសូតិ រិមេ កុក្កុច្ឆា នប្បមជ្ជេយ្យ ។

[៥០] អថាសនេសុ សយនេសុ អប្បសន្នេសុ
 ភិក្ខុ វិហារេយ្យាតិ អថាតិ បទសន្និ ។ បេ ។ អាសនំ
 វុច្ចតិ យត្ថ និសីទតិ មញ្ជោ បីបំ ភិសិ តន្តិកា ចម្ម-
 ខណ្ឌោ^(១) តិណាសន្តារោ បណ្ណាសន្តារោ បលាស-
 សន្តារោ ។ សយនំ វុច្ចតិ សេនាសនំ វិហារោ អឡ-
 យោកោ ចាសាទោ ហម្មិយំ កុហាតិ អថាសនេសុ
 សយនេសុ ។ អប្បសន្នេសុ ភិក្ខុ វិហារេយ្យាតិ

១ ឱ. ចម្មខន្ទោ ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

កាលណាអញគប្បីកំណាត់ដឹងទុក្ខ ដែលមិនទាន់កំណាត់ដឹងក្តី នឹងលះបង់
 កិលេសដែលមិនទាន់លះបង់ក្តី នឹងចម្រើនមគ្គ ដែលមិនទាន់ចម្រើនក្តី នឹង
 ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធ ដែលមិនទាន់ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ក្តី ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីរៀនចាកកុក្កច្ចៈ មិនគប្បីប្រហែសទេ ។

[៥០] អធិប្បាយពាក្យថា មួយទៀត គប្បីនៅ ក្នុងទីអង្គុយ
 ឬទីដេក ដែលមិនមានសំឡេង ត្រង់ពាក្យថា មួយទៀតគឺជា
 បទតក្ខាប់ ។ បេ ។ ភិក្ខុអង្គុយ ក្នុងទីណា គឺ គ្រែ តាំង ពូក កន្ទេល
 កំណាត់ស្បែក កម្រាលស្មៅ កម្រាលស្លឹក កម្រាលចំបើង ទីនោះ លោក
 ហៅថា ទីអង្គុយ ។ សេនាសនៈ វិហារ អង្គុយោគ ប្រាសាទ ប្រាសាទ
 ត្រងើល គុហា លោកហៅថា ទីដេក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មួយទៀត
 ក្នុងទីអង្គុយ ឬ ទីដេក ។ ពាក្យថា គប្បីនៅ ក្នុងទីដែលមិនមានសំឡេង

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អប្បសន្នេសុ អប្បនិក្ខេពាសេសុ វិជនវាតេសុ មនុស្ស-
 រាហាសេយ្យកេសុ បដិសល្លានសារូបេសុ សេនា-
 សនេសុ ចរេយ្យ វិហារេយ្យ ឥរិយេយ្យ វត្តេយ្យ
 ចាលេយ្យ យមេយ្យ យាមេយ្យាតិ អថាសនេសុ
 សយនេសុ អប្បសន្នេសុ ភិក្ខុ វិហារេយ្យ ។ តេនាហ
 ភកា

ឈាយី ន ចានលោសស្ស
 វិរមេ កុក្កុត្តា នប្បមន្ទេយ្យ
 អថាសនេសុ សយនេសុ
 អប្បសន្នេសុ ភិក្ខុ វិហារេយ្យាតិ ។

[៥១] និទ្ធុំ ន ពហុលីកេយ្យ
 ជាតវិយំ ភជេយ្យ អាតាបី
 តន្តី មាយំ ហាសំ ទិទ្ធុំ
 មេចុនំ វិប្បជហោ សវិភូសំ ។

[៥២] និទ្ធុំ ន ពហុលីកេយ្យាតិ វត្តិទ្ធុរំ ឆកោ-
 ដ្ឋាសំ កវិត្តា បញ្ចកោដ្ឋាសំ ជាតេយ្យ ឯកកោ-
 ដ្ឋាសំ និប្បន្ទេយ្យាតិ និទ្ធុំ ន ពហុលីកេយ្យ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

បានសេចក្តីថា គប្បីត្រាច់ទៅ គប្បីនៅ គប្បីទៅ គប្បីប្រព្រឹត្ត គប្បីរក្សា
គប្បីយាត្រា គប្បីឲ្យយាត្រាទៅក្នុងសេនាសនៈ ដែលមិនមានសំឡេង
មិនមានការគឺកកង ប្រាសចាកខ្យល់កាយនៃជន ជាទីស្ងប់ស្ងាត់ចាក
មនុស្ស ជាទីដ៏សមគួរដល់ការព្រួនសម្លំ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បី
នៅក្នុងទីអង្គុយឬទីដេក ដែលមិនមានសំឡេង ។ ហេតុនោះ ព្រះមាន
ព្រះភាគត្រាស់ថា

ភិក្ខុ ជាអ្នកមានឈាន មិនគប្បីរពឹស ដោយ
ជើង គប្បីរៀរចាកកុក្កុច្ចៈ (ការរពឹសឬរង្វៀស) មិន
គប្បីប្រហែសទេ ម្យ៉ាងទៀត គប្បីនៅក្នុងទីអង្គុយ
ឬទីដេក ដែលមិនមានសំឡេង ។

[៥១] ភិក្ខុមានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកម្តៅកិលេស មិន
គប្បីធ្វើការដេកលក់ឲ្យច្រើនទេ គប្បីគប់រកនូវការ
ភ្ញាក់រឭក គប្បីលះបង់នូវសេចក្តីខ្ជិលច្រអូស មាយា
ការសើច ការលេង មេបុនធម្ម ព្រមទាំង
ការស្អិតស្អាងចេញ ។

[៥២] ពាក្យថា មិនគប្បីធ្វើការដេកលក់ឲ្យច្រើន គឺធ្វើយប់និង
ថ្ងៃឲ្យមាន ៦ ចំណែក គប្បីភ្ញាក់រឭក ៥ ចំណែក គប្បីដេក ១ ចំណែក
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីធ្វើការដេកលក់ឲ្យច្រើនទេ ។

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

[៥៣] ជាតវិយំ កដេយ្យ អាតាបីតិ ឥធម
 ភិក្ខុ ទិវសំ ចង្ក្រមេន ទិសដ្ឋាយ អារវណីយេហិ
 ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធខយ្យ រត្តិយា បបមំ យាមំ ចង្ក្រ-
 មេន ទិសដ្ឋាយ អារវណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិ-
 សោធខយ្យ រត្តិយា មជ្ឈិមំ យាមំ ទត្តិណោន បស្សេន
 សីហសេយ្យំ កេហ្មយ្យ ចានេ ចានំ អច្ចាធាយ
 សតោ សម្មជាតោ ឧដ្ឋានសញ្ញំ មនសិករិត្តា
 រត្តិយា បច្ឆិមំ យាមំ បច្ចុដ្ឋាយ ចង្ក្រមេន ទិសដ្ឋាយ
 អារវណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធខយ្យ ។ ជា-
 តវិយំ កដេយ្យាតិ ជាតវិយំ កដេយ្យ សម្មដេយ្យ
 បដិសេវេយ្យាតិ ជាតវិយំ កដេយ្យ ។ អាតាបីតិ
 អាតប្បំ រុច្ចតិ វិវិយំ យោ ចេតសិកោ វិវិយារម្ពោ
 ទិក្កិមោ បរក្កិមោ ឧយ្យាមោ វាយាមោ ឧស្សាហោ
 ឧស្សោឡិ ថាមោ ទិកិ អសិចិលបរក្កិមតា
 អទិក្ខិត្តច្ឆន្ទតា អទិក្ខិត្តជុរតា ជុរសម្មត្តាហោ
 វិវិយំ វិវិយិទ្ធិយំ វិវិយពលំ សម្មាវាយាមោ

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

[៥៣] ពាក្យថា ភិក្ខុមានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកម្ដៅកិលេស គប្បីគប់រកការភ្ញាក់រឭក អធិប្បាយថា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ គប្បីដុសខាត់ ចិត្តចាកពួកធម៌ជាគ្រឿងរារាំង ដោយការចង្រ្កម ដោយកិរិយាអង្គុយ អស់វេលាថ្ងៃ គប្បីដុសខាត់ចិត្តចាកពួកធម៌ជាគ្រឿងរារាំង ដោយការ ចង្រ្កម ដោយកិរិយាអង្គុយ អស់បឋមយាមនៃរាត្រី គប្បីសម្រេចសីហា- សេយ្យាស ដោយចំហៀងខាងស្ដាំ អស់មជ្ឈិមយាមនៃរាត្រី យកជើង តម្រួតលើជើង ជាអ្នកមានស្មារតីដឹងខ្លួន ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវឧដ្ឋានសញ្ញា ក្រោកឡើង ហើយដុសខាត់ចិត្ត ចាកពួកធម៌ជាគ្រឿងរារាំង ដោយ ការចង្រ្កម ដោយកិរិយាអង្គុយ អស់បច្ចិមយាមនៃរាត្រី ។ ពាក្យថា គប្បីគប់រកការភ្ញាក់រឭក គឺ គប្បីគប់រក គប្បីគប់រកព្រម គប្បីសេព ចំពោះ នូវការភ្ញាក់រឭក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីគប់រក ការភ្ញាក់រឭក ។ ពាក្យថា មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកម្ដៅកិលេស សេចក្ដីថា ការព្យាយាម លោកហៅថា ការព្យាយាមជាគ្រឿងដុតក- ម្ដៅកិលេស បានដល់ ការព្យាយាមតឹងតែង ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការខ្វះខ្មែង ការសង្វាត ការស្កុះស្កា ការព្យាយាម ការឧស្សាហ៍ ការ ប្រឹងប្រែង កម្លាំងចិត្ត ការព្យាយាមដ៏មាំ ការប្រឹងប្រែងមិនជូរថយ ការមិនដាក់ឆន្ទៈចោល ការមិនដាក់ធុរៈចោល ការផ្គងនូវធុរៈ សេចក្ដី ព្យាយាម ការព្យាយាមជាធំ ព្យាយាមជាកម្លាំង ព្យាយាមដោយប្រពៃ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ឥមិណ អាតាបេន ឧបេតោ សមុបេតោ ឧបកតោ
សមុបកតោ ឧបបដ្ឋោ សមុបបដ្ឋោ សមដ្ឋាកតោ
សោ វុច្ចតិ អាតាបីតិ ជាតវិយំ កដេយ្យ អាតាបី ។

[៥៤] តន្ថិ មាយំ ហសំ ទិទ្គំ មេដុនំ វិប្បជហោ
សវិក្ខុសន្តិ តន្ថិតិ យា^(១) តន្ថិ តន្ថិយនា តន្ថិយិតត្តំ
តន្ថិមនត្តំ អាលសិយំ^(២) អាលសាយនា អាលសា-
យិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ តន្ថិ ។ មាយាតិ^(៣) មាយា វុច្ចតិ
វេញានិកា ចរិយា ។ ឥនេកច្ចោ កាយេន ទុច្ចរិតំ
ចរិត្វា វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា មនសា ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា
តស្ស បដិច្ឆាទនហេតុ ចាបិកំ ឥច្ចំ បទហតិ^(៤)
មា មំ ជញ្ញាតិ ឥច្ចតិ មា មំ ជញ្ញាតិ សង្ក្រេតិ មា មំ
ជញ្ញាតិ វាចំ កាសតិ មា មំ ជញ្ញាតិ កាយេន បរក្កមតិ ។
យា វវរុចា មាយា មាយាវិតា អចូសរា វេញនា
និកតិ ជិកិរណា ជិហរណា បរិហរណា កូហនា
បរិកូហណា ឆាននា បរិច្ឆាទនា អនុត្តានីកម្មំ

១ ម. យាតិ នត្ថិ ។ ២ ម. តន្ថិមនកតា អាលសិយា ។ ៣ ម. អយំ វុច្ចតិ តន្ថិ ។
មាយាតីតិ ន ទិស្សតិ ។ ៤ ឱ. បនិទហតិ ។ ម. បណិទហតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

បុគ្គលនោះ ព្រមព្រៀង មូលមិត្ត ចូលទៅជិត អែបនែប កៀកកើយ ផ្នែកផ្និត ប្រកប ដោយការព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកម្ដៅកិលេសនេះ ទើប លោកហៅថា អ្នកមានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកម្ដៅកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុមានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកម្ដៅកិលេស គប្បីគប់រក ការភ្ញាក់រពក ។

[៥២] អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីលះបង់នូវសេចក្ដីខ្ជិលច្រអូស មាយា ការសើច ការលេង មេបុនធម្ម ព្រមទាំងការស្អិតស្អាង ត្រង់ពាក្យថា សេចក្ដីខ្ជិលច្រអូស គឺសេចក្ដីខ្ជិលច្រអូស អាការនៃការខ្ជិលច្រអូស ភាព នៃការខ្ជិលច្រអូស ភាពនៃចិត្តខ្ជិលច្រអូស សេចក្ដីខ្ជិល អាការខ្ជិល ភាពនៃសេចក្ដីខ្ជិល ណា នេះ លោកហៅថា សេចក្ដីខ្ជិលច្រអូស ។ ពាក្យថា មាយា គឺការប្រព្រឹត្តប្រកបដោយការបញ្ឆោត លោកហៅថា មាយា ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយកាយ ប្រព្រឹត្ត ទុច្ចរិតដោយវាចា ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយចិត្ត តាំងសេចក្ដីប្រាថ្នាដ៏លាមក ព្រោះហេតុនៃការបិទបាំងទុច្ចរិតនោះ តែងប្រាថ្នាថា អ្នកផងកុំដឹងអញ ត្រិះរិះថា អ្នកផងកុំដឹងអញ ពោលនូវវាចាថា អ្នកផងកុំស្គាល់អញ ប្រឹង ប្រែងដោយកាយថា អ្នកផងកុំដឹងអញ ។ មាយា ភាពនៃមាយា ការ បំភ្លេច ការបញ្ឆោត ការបំភ័ន្ត ការរោយរាយ ការនាំចេញ ការរក្សាពុត ការលាក់ពុត ការលាក់លៀម ការបិទបាំង ការគ្របបិទបាំង អំពើដ៏ជ្រៅ

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

អនារិកម្មំ វោច្ឆាទនា ចាបកិរិយា អយំ រុច្ចតិ មាយា ។
 ហសន្តិ ឥនេកច្ចោ អតិវេលំ ទន្ធវិទំសកំ ហសតិ ។
 រុត្តំ ហេតំ ភកវតា កុមារកមិទំ ភិក្ខុវេ អរិយស្ស
 វិធរយេ យទិទំ អតិវេលំ ទន្ធវិទំសកំ ហសិតន្តិ ។

ទិទ្ធាតិ ទ្វេ ទិទ្ធា កាយិកា ច ទិទ្ធា វាចសិកា ច
 ទិទ្ធា ។

កតមា កាយិកា ទិទ្ធា ។ ហត្ថិហិមិ កីឡន្តិ
 អស្សេហិមិ កីឡន្តិ រថេហិមិ កីឡន្តិ ធនូហិមិ
 កីឡន្តិ អដ្ឋបទេហិមិ កីឡន្តិ ទសបទេហិមិ កីឡន្តិ
 អាណាសេហិមិ កីឡន្តិ បរិហារបថេហិមិ កីឡន្តិ
 សន្តិកាយិមិ កីឡន្តិ ខលិកាយិមិ កីឡន្តិ
 យដិកាយិមិ កីឡន្តិ សលាកហត្ថេនមិ កីឡន្តិ
 អក្ខេនមិ កីឡន្តិ បង្ក្រីវេនមិ កីឡន្តិ វង្ក្រីកេនមិ
 កីឡន្តិ មោក្ខចិកាយិមិ កីឡន្តិ ចិដ្ឋុលកេនមិ
 កីឡន្តិ បត្តាឡ្ហកេនមិ កីឡន្តិ រថកេនមិ កីឡន្តិ
 ធនុកេនមិ កីឡន្តិ អក្ខរិកាយិមិ កីឡន្តិ មនេ-
 សិកាយិមិ កីឡន្តិ យថាវដ្ឋេនមិ កីឡន្តិ អយំ
 កាយិកា ទិទ្ធា ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

អំពើដ៏កំបាំង ការគ្របជិតស្និទ្ធ កិរិយាអាក្រក់ ឯណា មានសភាពយ៉ាងនេះ
នេះ លោកហៅថា មាយា ។ ពាក្យថា ការសើច គឺបុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ
សើចបង្ហាញធ្មេញហួសប្រមាណ ។ សមដូចព្រះពុទ្ធដីកានេះ ដែលព្រះ
មានព្រះភាគត្រាស់ហើយថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ការសើចបញ្ចេញធ្មេញ
ហួសប្រមាណ ឯណា នេះ ជាអំពើរបស់ក្មេងក្នុងអរិយវិន័យ ។

ពាក្យថា ការលេង បានដល់ការលេង ២ គឺ ការលេងប្រកប
ដោយកាយ ១ ការលេងប្រកបដោយវាចា ១ ។ ការលេងប្រកបដោយ
កាយ តើដូចម្តេច ។ ជនទាំងឡាយ លេងដំរីខ្លះ លេងសេះខ្លះ លេង
រថខ្លះ លេងផ្លូវខ្លះ លេងបាស្តាមានក្រឡាប្រាំបីខ្លះ លេងបាស្តាមាន
ក្រឡាដប់ខ្លះ លេងបាស្តាក្នុងអាកាសខ្លះ លេងវាងផ្លូវដែលគួរវាងខ្លះ
លេងផ្កាត់គ្រាប់មានគ្រាប់ក្រួសជាដើមខ្លះ លេងបាស្តាក្នុងលានសម្រាប់
លេងខ្លះ លេងហ៊ុំងខ្លះ លេងដោយបាចស្វាករលាស់ទឹកល្អជាដើម
ឲ្យទាយរូបខ្លះ លេងអង្គញ់ខ្លះ លេងប៊ុស្លឹកខ្លះ លេងនង្គ័លតូចខ្លះ
លេងដាំដូងខ្លះ លេងកង្ការខ្លះ លេងគ្រឿងវាល់ដីដោយស្លឹកខ្លះ លេងរថ
តូចខ្លះ លេងផ្លូវតូចខ្លះ លេងឲ្យទាយអក្សរខ្លះ លេងទាយចិត្ត(ស្តេចចង់)
ខ្លះ លេងធ្វើគ្រាប់គេខ្លះ នេះ ហៅថា ការលេងប្រកបដោយកាយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កតមា វាចសិកា ទិដ្ឋា ។ មុខភេរិយំ មុខា-
 ឡម្ពំ មុខទេណ្ឌិមកំ^(១) មុខវេលិមកំ មុខកេរុឡកំ^(២)
 មុខទទ្ធវិកំ ជាដិកំ លាសំ កីតំ ទវកម្មំ អយំ
 វាចសិកា ទិដ្ឋា ។

មេដុនធម្មោ ជាម យោ សោ អសទ្ធម្មោ
 តាមធម្មោ វសលធម្មោ ទុដ្ឋុល្លោ ឱទកត្តិកោ រហា-
 ស្សោ ទ្វយទ្វយសមាបត្តិ ។ កីការណា វុច្ចតិ មេ-
 ដុនធម្មោ ។ ឧភិដ្ឋំ រត្តានំ សារត្តានំ អវស្សតានំ
 បរិយុដ្ឋិតានំ បរិយាទិន្នចិត្តានំ ឧភិដ្ឋំ សទិសានំ
 ធម្មោតិ តំការណា វុច្ចតិ មេដុនធម្មោ ។ យថា
 ឧភោ កលហការកា ឧភោ ភណ្ណនការកា ឧភោ
 ភស្សការកា ឧភោ វិវាទការកា ឧភោ អនិ-
 ការណាការកា ឧភោ វាទិដោ ឧភោ សល្លា-
 បកា មេដុនកាតិ វុច្ចតិ វាមេវ ឧភិដ្ឋំ រត្តានំ
 សារត្តានំ អវស្សតានំ បរិយុដ្ឋិតានំ បរិយាទិន្នចិត្តានំ

១ ម. មុខភេរិកំ មុខាលុម្ពំ មុខទិណ្ឌិមកំ ។ ២ ម. មុខកេរុឡកំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ការលេងប្រកបដោយវាចា តើដូចម្តេច ។ ការធ្វើឲ្យដូចជាស្តរដោយ
សំឡេងមាត់ ការធ្វើត្រាប់ស្តរដោយមាត់ ការធ្វើសំឡេងដោយមាត់ដូចជា
ស្តរដែលគេវាយហើយ ការធ្វើសំឡេងដោយអណ្តាតទល់បបូរមាត់ ការ
បញ្ចេញសំឡេងដូចស្តរដោយមាត់ ការធ្វើឲ្យដូចជាស្តរតូច ដោយមាត់
ការនិយាយពន្យល់ឲ្យអ្នករាំ ការស្រែកហោក ការច្រៀង អំពើសើចលេង
នេះ ហៅថា ការលេងប្រកបដោយវាចា ។

ឈ្មោះថា មេបុនធម្ម បានដល់ធម៌អសប្បុរស ធម៌របស់អ្នកស្រុក
ធម៌របស់អ្នកខូច ធម៌អាក្រក់ មានទឹកជាទីបំផុត ធម៌កំបាំង ការជួបជុំ-
របស់បុគ្គល ១ គូ ។ ។ ព្រោះហេតុអ្វី ទើបលោកហៅថា មេបុនធម្ម ។
ធម៌របស់បុគ្គល ២ នាក់ ដែលត្រេកអរ ត្រេកអរក្រៃពេក មានចិត្តទទឹក
ដោយរាគៈ មានកិលេសរូបវិត មានចិត្តដែលកិលេសគ្របសង្កត់ ធម៌
របស់បុគ្គល ២ នាក់ស្មើគ្នា ព្រោះហេតុនោះ លោកហៅថា មេបុនធម្ម ។
ពួកជនអ្នកធ្វើជម្លោះ ២ នាក់ អ្នកធ្វើការប្រកាន់ ២ នាក់ អ្នកធ្វើតិរច្ឆាន-
កថា ២ នាក់ អ្នកធ្វើការជជែក ២ នាក់ អ្នកធ្វើអធិករណ៍ ២ នាក់ អ្នក
និយាយ ២ នាក់ អ្នកចរចា ២ នាក់ លោកហៅថា អ្នកធ្វើធម៌ជាគូ យ៉ាង
ណា ធម៌របស់បុគ្គល ២ នាក់ ដែលត្រេកអរ ត្រេកអរក្រៃពេក មាន
ចិត្តទទឹកដោយរាគៈ មានកិលេសរូបវិត មានចិត្តដែលកិលេសគ្របសង្កត់

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

ឧភិជ្ជំ សទិសានំ ធម្មោតិ តំការណា វុច្ចតិ មេដុនធម្មោ ។

វិភូសាតិ ទ្វេ វិភូសា អត្ថិ អាការិយស្ស វិភូសា
អត្ថិ បព្វជិតស្ស វិភូសា ។

កតមា អាការិយស្ស វិភូសា ។ កេសា ច
មស្ស ច មាលា ច កន្ធា ច វិលេបនា ច អា-
ករណា ច បិលន្ធនា ច វត្តញ្ច បសាធនញ្ច វេដ្ឋនញ្ច
ឧច្ឆានំ បរិមទ្ធនំ ញ្ញាបនំ សម្ពាហានំ អាទាសំ អញ្ញនំ
មាលាវិលេបនំ មុខចុណ្ណកំ មុខលេបំ ហត្ថពជ្ជំ វិសិ-
ក្ខាពជ្ជំ ទណ្ឌំ ជាលិយំ^(១) ខក្កំ ឆត្តំ ចិត្រា ឧបាហនា
ឧណ្ហិសំ មណិ វាលវិជ្ជនី ឱទាតានិ វត្តានិ ជីយរស្សានិ
ឥតិ វា អយំ អាការិយស្ស វិភូសា ។

កតមា បព្វជិតស្ស វិភូសា ។ ចីវរមណ្ឌានា បត្ត-
មណ្ឌានា ឥមស្ស វា បូតិកាយស្ស ពាហិរានំ បរិក្ខា-
រានំ មណ្ឌានា វិភូសនា កេឡនា បរិកេឡនា កេធិ-
កតា កេធិតត្ថំ ចបលនា ចាបល្យំ អយំ បព្វជិតស្ស
វិភូសា ។

១ ឱ. នាលិកំ ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

ជាធម៌របស់បុគ្គល ២ នាក់ ស្មើគ្នា ព្រោះហេតុនោះ លោកហៅថា មេប៉ុនធម្ម យ៉ាងនោះដែរ ។

ពាក្យថា ការស្អិតស្អាង បានដល់ការស្អិតស្អាង ២ គឺ ការស្អិតស្អាង របស់គ្រហស្ថ ១ ការស្អិតស្អាងរបស់បព្វជិត ១ ។

ការស្អិតស្អាងរបស់គ្រហស្ថ តើដូចម្តេច ។ សក់ ពុកមាត់ ពុកចង្កា ផ្កាកម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប គ្រឿងអាករណៈ គ្រឿងប្រដាប់ សំពត់ គ្រឿងស្អិតស្អាង ឈ្នួតក្បាល គ្រឿងអប់ ការច្របាច់រឹត ការ ផ្លូតទឹក ការគក់ច្របាច់ កញ្ចក់ គ្រឿងបន្តក់ កម្រងផ្កា និងគ្រឿងលាប គ្រឿងលម្អិតសម្រាប់បោះមុខ វត្ថុសម្រាប់លាបមុខ គ្រឿងប្រដាប់ដៃ ចំណងផ្ទួងសក់ ដំបង បំពង់ថ្នាំហិត ព្រះខ័ន ឆត្រ ស្បែកជើងដំរិចិត្រ មកុដឬក្បាំងមុខ ស្លៀតសក់ កែវមណី ផ្លិតធ្វើពីរោមកន្ទុយសត្វ និង សំពត់សទាំងវែងទាំងខ្លី នេះ ហៅថា ការស្អិតស្អាងរបស់គ្រហស្ថ ។

ការស្អិតស្អាងរបស់បព្វជិត តើដូចម្តេច ។ ការប្រដាប់ចីវរ ការ ប្រដាប់បាត្រ ការប្រដាប់ ការស្អិតស្អាង ការលេង ការលេងដោយ ប្រការៈ ការជាប់ចិត្ត ភាពនៃការជាប់ចិត្ត ការធ្វើនូវគ្រឿងប្រដាប់ ភាព នៃការធ្វើនូវគ្រឿងប្រដាប់ នូវកាយស្អុយនេះក្តី នូវបរិក្ខារទាំងឡាយជា ខាងក្រៅក្តី នេះ ហៅថា ការស្អិតស្អាងរបស់បព្វជិត ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

តន្តិ មាយំ ហសំ ទិទ្គំ មេធានំ វិប្បជហោ សវិក្ខុសន្តិ
តន្តិញ្ច មាយញ្ច ហសញ្ច ទិទ្គញ្ច មេធានធម្មញ្ច សវិក្ខុសំ
សបរិវារំ សបរិកណ្ណំ សបរិក្ការំ បជហោយ្យ វិនោទេយ្យ
ព្យន្តិកេយ្យ អនការទ្គមេយ្យាតិ តន្តិ មាយំ ហសំ
ទិទ្គំ មេធានំ វិប្បជហោ សវិក្ខុសំ ។ តេនាហា កកវា

និទ្គំ ន ពហុលីកេយ្យ

ជាតវិយំ កដេយ្យ អាតាបិ

តន្តិ មាយំ ហសំ ទិទ្គំ

មេធានំ វិប្បជហោ សវិក្ខុសន្តិ ។

[៥៥] អាថព្វណំ សុបិណំ លក្ខណំ

នោ វិទហោ អថោបិ នក្ខត្តំ

វិរុទញ្ច កត្តករណំ

តិកិច្ចំ មាមកោ ន សេវេយ្យ ។

[៥៦] អាថព្វណំ សុបិណំ លក្ខណំ នោ វិទហោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ពាក្យថា គប្បីលះបង់នូវសេចក្តីខ្ជិលច្រអូស មាយា ការសើច ការលេង មេបុនធម្ម ព្រមទាំងការស្តិតស្តាង បានសេចក្តីថា គប្បីលះបង់បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវសេចក្តីខ្ជិលច្រអូសផង មាយាផង ការសើចផង ការលេងផង មេបុនធម្ម ព្រមទាំងការស្តិតស្តាង ព្រមទាំងបរិវារ ព្រមទាំងគ្រឿងប្រោះព្រំ ព្រមទាំងបរិក្ខារ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីលះបង់នូវសេចក្តីខ្ជិលច្រអូស មាយា ការសើច ការលេង មេបុនធម្ម ព្រមទាំងការស្តិតស្តាង ។ ហេតុនោះព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ភិក្ខុមានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកម្ដៅកិលេស មិនគប្បីធ្វើការដេកលក់ឲ្យច្រើនទេ គប្បីគប់រកនូវការភ្ញាក់រឭក គប្បីលះបង់នូវសេចក្តីខ្ជិលច្រអូស មាយា ការសើច ការលេង មេបុនធម្ម ព្រមទាំងការស្តិតស្តាង ។

[៥៥] ភិក្ខុអ្នករាប់អាន (ព្រះរតនត្រ័យ) មិនគប្បីគប់នូវអំពើធ្មប់ផង សុបិនផង លក្ខណៈផង នក្ខត្តបូក្យផង មិនគប្បីសេព នូវមន្តសម្រាប់ទាយសម្រែកសត្វផង ថ្នាំសម្រាប់ធ្វើគភ៌ឲ្យតាំងនៅផង ការរក្សារោគផង ។

[៥៦] ពាក្យថា ភិក្ខុមិនគប្បីគប់នូវអំពើធ្មប់ផង សុបិនផង លក្ខណៈផង

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

អថាបិ នក្ខត្តន្តិ អាថព្វណិកា អាថព្វណំ បយោដេន្តិ
 នករេ វា រុទ្ធេ សង្កាមេ វា បច្ចុបដ្ឋិតេ បច្ចត្តិកេសុ
 បច្ឆាមិត្តេសុ ឡតី ឧប្បាទេន្តិ ឧបទ្ធពំ ឧប្បាទេន្តិ រោកំ
 ឧប្បាទេន្តិ សុលំ ករោន្តិ វិស្វចិកំ ករោន្តិ បដ្ឋ-
 រកំ ករោន្តិ បក្ខន្តិកំ ករោន្តិ ឯវំ អាថព្វណិកា
 អាថព្វណំ បយោដេន្តិ ។ សុបិនទាបកា សុបិនំ
 អាទិសន្តិ យោ បុព្វណ្ណាសមយំ សុបិនំ បស្សតិ ឯវំ
 វិទាកោ ហោតិ យោ មជ្ឈន្តិកសមយំ សុបិនំ
 បស្សតិ ឯវំ វិទាកោ ហោតិ យោ សាយណ្ណា-
 សមយំ សុបិនំ បស្សតិ ឯវំ វិទាកោ ហោតិ យោ
 បុរិមេ យាមេ យោ មជ្ឈិមេ យាមេ យោ បច្ឆិមេ
 យាមេ យោ ទក្ខិណោន បស្សេន ទិបន្នោ យោ
 វាមេន បស្សេន ទិបន្នោ យោ ឧត្តានទិបន្នោ^(១) យោ
 អវក្កុដ្ឋទិបន្នោ យោ ចន្ទំ បស្សតិ យោ សុរិយំ
 បស្សតិ យោ មហាសមុទ្ធិំ បស្សតិ យោ សិនេរុបព្វតរាជំ
 បស្សតិ យោ ហត្ថិ បស្សតិ យោ អស្សំ បស្សតិ

១ ម. ឧត្តានំ និបន្នោ ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

នក្ខត្តប្បក្សផង អធិប្បាយថា ពួកគ្រូធ្មប់ តែងប្រកបអំពើធ្មប់ កាលបើទី
 ក្រុងគេបិទហើយ ឬសង្រ្គាមតទល់គ្នាហើយ ក៏ញ៉ាំងចង្រៃឲ្យកើត ញ៉ាំង
 ឧបទ្រពឲ្យកើត ញ៉ាំងរោគឲ្យកើត ធ្វើឲ្យចុក ធ្វើឲ្យចុកសៀត ធ្វើឲ្យ
 គ្រុនក្តៅ ធ្វើឲ្យចុះឈាម ចំពោះពួកបច្ចាមិត្រជាសត្រូវ ពួកគ្រូធ្មប់តែង
 ប្រកបអំពើធ្មប់ យ៉ាងនេះ ។ ពួកគ្រូទាយសុបិន តែងទាយសុបិនថា
 បុគ្គលណា យល់សប្តក្នុងវេលាព្រឹកព្រហាម វិបាករមែងមាន យ៉ាងនេះ
 បុគ្គលណា យល់សប្តក្នុងវេលាថ្ងៃត្រង់ វិបាករមែងមាន យ៉ាងនេះ
 បុគ្គលណា យល់សប្តក្នុងវេលាថ្ងៃរសៀល វិបាករមែងមាន យ៉ាងនេះ
 បុគ្គលណា យល់សប្តក្នុងបឋមយាម ក្នុងមជ្ឈិមយាម ក្នុងបច្ចិមយាម
 បុគ្គលណា ដេកដោយចំហៀងខាងស្តាំ បុគ្គលណាដេកដោយចំហៀង
 ខាងឆ្វេង បុគ្គលណាដេកផ្លាវ បុគ្គលណាដេកផ្តាប បុគ្គលណាយល់សប្ត
 ឃើញព្រះចន្ទ បុគ្គលណាយល់សប្តឃើញព្រះអាទិត្យ បុគ្គលណាយល់
 សប្តឃើញមហាសមុទ្រ បុគ្គលណាយល់សប្តឃើញស្តេចភ្នំ ឈ្មោះសិនេរុ
 បុគ្គលណា យល់សប្តឃើញដំរី បុគ្គលណា យល់សប្តឃើញសេះ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

យោ រថំ បស្សតិ យោ បត្តិ បស្សតិ យោ សេនា-
 ព្យាបំ បស្សតិ យោ អារាមរាមណោយ្យកំ បស្សតិ
 យោ រណមណោយ្យកំ បស្សតិ យោ ភូមិរាមណោ-
 យ្យកំ បស្សតិ យោ ទោក្ខរណិរាមណោយ្យកំ
 បស្សតិ ឯវំ វិទាកោ ហោតិ ឯវំ សុបិណទាបកា
 សុបិណំ អាទិសន្តិ ។ លក្ខណាទាបកា លក្ខណំ
 អាទិសន្តិ មណិលក្ខណំ ទណ្ណលក្ខណំ វត្ថុលក្ខណំ
 អសីលក្ខណំ ឧសុលក្ខណំ ធនុលក្ខណំ អារុធ-
 លក្ខណំ ឥត្តិលក្ខណំ បុរិសលក្ខណំ កុមារីលក្ខណំ
 កុមារលក្ខណំ ទាសីលក្ខណំ ទាសលក្ខណំ ហត្ថិ-
 លក្ខណំ អស្សលក្ខណំ មហិសលក្ខណំ ឧសភ-
 លក្ខណំ^(១) អជលក្ខណំ មេណ្ណលក្ខណំ កុក្កដ-
 លក្ខណំ វដ្តកលក្ខណំ តោទាលក្ខណំ កណ្ណិកា-
 លក្ខណំ កច្ចុបលក្ខណំ មិតលក្ខណំ ឥតិ វា
 ឯវំ លក្ខណាទាបកា លក្ខណំ អាទិសន្តិ ។
 នក្ខត្តទាបកា នក្ខត្តំ អាទិសន្តិ អដ្ឋវិសតិ
 នក្ខត្តានិ ឥមិទា នក្ខត្តេន យរបវេសោ កត្តព្វោតិ

១ ម. ឯត្តន្តវេ គោណលក្ខណន្តិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

បុគ្គលណាយល់សប្តឃើញរថ បុគ្គលណាយល់សប្តឃើញពលថ្មើរជើង
 បុគ្គលណាយល់សប្តឃើញសេនាព្យូហៈ បុគ្គលណាយល់សប្តឃើញ
 សួនជាទីត្រេកអរ បុគ្គលណាយល់សប្តឃើញព្រៃជាទីត្រេកអរ បុគ្គល
 ណាយល់សប្តឃើញភូមិជាទីត្រេកអរ បុគ្គលណាយល់សប្តឃើញស្រះ
 ឈូកជាទីត្រេកអរ វិបាករមែងមាន យ៉ាងនេះ ពួកគ្រូទាយសុបិន
 តែងទាយសុបិន យ៉ាងនេះ ។ ពួកគ្រូទាយលក្ខណៈ តែងទាយ
 លក្ខណៈ គឺលក្ខណៈកែវមណី លក្ខណៈដំបងឬឈើច្រត់ លក្ខណៈ
 សំពត់ លក្ខណៈដាវ លក្ខណៈព្រួញ លក្ខណៈធ្នូ លក្ខណៈអាវុធ
 លក្ខណៈស្រី លក្ខណៈប្រុស លក្ខណៈក្មេងស្រី លក្ខណៈក្មេង
 ប្រុស លក្ខណៈខ្ញុំស្រី លក្ខណៈខ្ញុំប្រុស លក្ខណៈដំរី លក្ខណៈសេះ
 លក្ខណៈក្របី លក្ខណៈគោឧសភ លក្ខណៈពពែ លក្ខណៈកែវ
 លក្ខណៈមាន់ លក្ខណៈចាបឬក្រូច លក្ខណៈទន្សឹង លក្ខណៈគ្រឿង
 ប្រដាប់ផ្ទះ ឬកំពូលផ្ទះ លក្ខណៈអណ្តើក លក្ខណៈម្រឹគ ពួកគ្រូទាយ
 លក្ខណៈ តែងទាយលក្ខណៈយ៉ាងនេះ ។ ពួកគ្រូទាយនក្ខត្តប្បក្សតែង
 ទាយថា នក្ខត្តប្បក្ស ២៨ ការចូលកាន់ផ្ទះ ត្រូវធ្វើដោយនក្ខត្តប្បក្សនេះ

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

ឥមិណ នក្ខត្តេន មកុដំ ពន្ធិតព្វំ ឥមិណ នក្ខត្តេន
 វាវេយ្យំ កាវេតព្វំ ឥមិណ នក្ខត្តេន វិជនិហារោ
 កត្តព្វោ ឥមិណ នក្ខត្តេន យវាសោ កត្តព្វោតិ ឯវំ
 នក្ខត្តចាបកា នក្ខត្តំ អាទិសន្តិ ។ អាថព្វលំ សុបិដំ
 លក្ខលំ នោ វិទហោ អថេបិ នក្ខត្តន្តិ អាថព្វណព្វ
 សុបិណព្វ លក្ខណព្វ នក្ខត្តព្វ នោ វិទហោយ្យ ន
 ចវេយ្យ ន សមាចវេយ្យ ន សមាទាយ វត្តេយ្យ អថវា
 ន កណ្ណោយ្យ ន ឧត្តណ្ណោយ្យ ន ជារេយ្យ ន ឧបជារេយ្យ
 ន ឧបលក្ខេយ្យ ន យោជេយ្យាតិ^(១) អាថព្វលំ
 សុបិដំ លក្ខលំ នោ វិទហោ អថេបិ នក្ខត្តំ ។

[៥៧] វិរុទព្វ កត្តករណំ តិកិច្ចំ មាមកោ ន
 សេវេយ្យាតិ វិរុដំ រុច្ចតិ មិកចក្កំ ។ មិកចក្កចាបកា
 មិកចក្កំ^(២) អាទិសន្តិ សកុណានំ វា ចតុប្បាទានំ
 វា រុដំ វស្សិតំ ជានន្តិ ឯវំ មិកចក្កចាបកា
 មិកចក្កំ អាទិសន្តិ ។ កត្តករណីយា កត្តំ
 សណ្ឋាបេន្តិ ។ ដ្ឋិហិ ការណេហិ កព្វោ ន សណ្ឋាតិ

១ ម. នប្បយោជេយ្យាតិ ។ ២ ម. មិកវាក្កបាថកា មិកវាក្កំ ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

មកុដគេត្រូវចង់ ដោយនក្ខត្តប្បក្សនេះ ការដណ្តឹងកូនគេ ត្រូវធ្វើដោយ
 នក្ខត្តប្បក្សនេះ ការនាំពូជ (ដើម្បីសាបព្រោះ) ត្រូវធ្វើដោយនក្ខត្តប្បក្សនេះ
 ការគ្រប់គ្រងផ្ទះ ត្រូវធ្វើដោយនក្ខត្តប្បក្សនេះ ពួកគ្រូទាយនក្ខត្តប្បក្ស រមែង
 ទាយនក្ខត្តប្បក្ស យ៉ាងនេះ ។ ពាក្យថា ភិក្ខុមិនគប្បីគប់នូវអំពើធ្មប់ផង
 សុបិនផង លក្ខណៈផង នក្ខត្តប្បក្សផង បានសេចក្តីថា មិនគប្បីគប់
 មិនគប្បីប្រព្រឹត្ត មិនគប្បីប្រព្រឹត្តព្រម មិនគប្បីប្រព្រឹត្តសមាទាន ឬមិន
 គប្បីកាន់យក មិនគប្បីរៀន មិនគប្បីទ្រទ្រង់ មិនគប្បីចងចាំ មិន
 គប្បីកំណត់ មិនគប្បីប្រកប នូវអំពើធ្មប់ផង សុបិនផង លក្ខណៈផង
 នក្ខត្តប្បក្សផង ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុមិនគប្បីគប់នូវអំពើធ្មប់ផង
 សុបិនផង លក្ខណៈផង នក្ខត្តប្បក្សផង ។

[៥៧] ពាក្យថា ភិក្ខុអ្នករាប់អាន (ព្រះរតនត្រ័យ) មិនគប្បីសេព
 នូវមន្តសម្រាប់ទាយសម្រែកសត្វផង ថ្នាំសម្រាប់ធ្វើគឺក៏ឲ្យតាំងនៅផង
 ការរក្សារោគផង អធិប្បាយថា សម្រែកម្រើត លោកហៅថា សម្រែក
 សត្វ ។ ពួកគ្រូទាយសម្រែកម្រើត រមែងទាយសម្រែកម្រើត រមែងដឹង
 នូវសម្រែកស្រែករបស់ពួកសត្វស្លាប ឬពួកសត្វចតុប្បាទ ពួកគ្រូទាយ
 សម្រែកម្រើត រមែងទាយសម្រែកម្រើតយ៉ាងនេះ ។ ពួកគ្រូពេទ្យធ្វើគឺក៏
 រមែងញ៉ាំងគឺក៏ឲ្យតាំងនៅបាន ។ គឺក៏មិនតាំងនៅដោយហេតុ ២ គឺ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ចាណកេហិ វា វាតកុប្បហិ វា ។ ចាណកានំ វា
 វាតកុប្បានំ វា បដិយាតាយ ឱសចំ ទេន្តិ វរំ
 កត្តករណីយា កត្តំ សណ្ឋាបេន្តិ ។ តិកិច្ឆាតិ បញ្ច
 តិកិច្ឆា សាលាកិយំ សល្លកត្តិយំ កាយតិកិច្ឆិយំ
 ភូតិយំ កោមារកវេដ្ឋិ^(១) ។ មាមកោតិ ពុទ្ធមាមកោ
 ធម្មមាមកោ សង្ឃមាមកោ សោ វា ភកវន្តំ មមាយតិ
 ភកវា វា តំ បុគ្គលំ បរិក្កណ្ណាតិ ។ វុត្តំ ហេតំ ភកវតា
 យេ តេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ កុហា ថន្ធា លទា សិដ្ឋិ ឧន្ទុណ្ណ
 អសមាហិតា ន មេ តេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ មាមកា
 អបកតា ច តេ ភិក្ខុ ឥមស្មា ធម្មវិនយា ន ច តេ
 ឥមស្មី ធម្មវិនយេ វុឡី វិរុទ្ធិ វេបុល្លំ អាបជ្ជន្តិ យេ
 ច ខោ តេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ទិក្កហា ទិល្លទា ដិវា
 អថន្ធា សុសមាហិតា តេ ច ខោ មេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ
 មាមកា អនបកតា ច តេ ភិក្ខុ ឥមស្មា
 ធម្មវិនយា តេ ច ឥមស្មី ធម្មវិនយេ វុឡី វិរុទ្ធិ
 វេបុល្លំ អាបជ្ជន្តិតិ ។

១ ម. កោមារកចំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ដោយពួកដង្កូវ ឬដោយខ្យល់កម្រើក ។ ពួកគ្រូពេទ្យតែងឲ្យឱសថដើម្បី
 ការពារពួកដង្កូវ ឬ ខ្យល់កម្រើក ពួកគ្រូពេទ្យធ្វើគ័ក៍ រមែងញ៉ាំងគ័ក៍ឲ្យ
 តាំងនៅ ដោយវិធីយ៉ាងនេះ ។ ពាក្យថា ការរក្សារោគ បានដល់
 ការរក្សា ៥ គឺ វេជ្ជកម្មខាងស្លាក ១ វេជ្ជកម្មខាងវះ ១ វេជ្ជកម្មខាងការរក្សា
 កាយ ១ វេជ្ជកម្មខាងភូត ១ វេជ្ជកម្មខាងកុមារ ១ ។ ពាក្យថា អ្នករាប់
 អាន (ព្រះរតនត្រ័យ) គឺអ្នករាប់អានព្រះពុទ្ធ រាប់អានព្រះធម៌ រាប់អានព្រះ
 សង្ឃ បុគ្គលនោះ រាប់អានព្រះមានព្រះភាគ ព្រះមានព្រះភាគក៏លើក
 តម្កើងបុគ្គលនោះ ។ សមដូចព្រះពុទ្ធដីកានេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ
 ត្រាស់ហើយថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកភិក្ខុណាជាអ្នកកុហក រឹងរូស
 ពោលអែបអប មានកិលេសដូចស្មែង មានមានៈខ្ពស់ឡើង មានចិត្ត
 មិនតាំងមាំ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុទាំងនោះ មិនឈ្មោះថា អ្នករាប់អាន
 តថាគតផង ភិក្ខុទាំងនោះ ឈ្មោះថា ជាអ្នកប្រាសចាកធម្មវិន័យនេះផង
 ភិក្ខុទាំងនោះមិនដល់នូវសេចក្តីចម្រើន លូតលាស់ ជំទូលាយ ក្នុងធម្មវិន័យ
 នេះផង ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ឯពួកភិក្ខុណា ជាអ្នកមិនកុហក មិនពោល
 អែបអប ជាអ្នកប្រាជ្ញ មិនរឹងរូស មានចិត្តតាំងមាំ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 ភិក្ខុទាំងនោះ ឈ្មោះថារាប់អានតថាគតផង ភិក្ខុទាំងនោះ ឈ្មោះថាមិន
 ប្រាសចាកធម្មវិន័យនេះផង ភិក្ខុទាំងនោះរមែងដល់ នូវសេចក្តីចម្រើន
 លូតលាស់ ជំទូលាយ ក្នុងធម្មវិន័យនេះផង ។

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

កុហា ថន្ទា លថា សិទ្ធិ ឧន្ទុទ្យា អសមាហិតា

ន តេ ធម្មេ វិហានិ សម្មាសម្ពុទ្ធតេសិតេ

និក្កហា និលូថា ដីរា អថន្ទា សុសមាហិតា

តេ វេ ធម្មេ វិហានិ សម្មាសម្ពុទ្ធតេសិតេតិ ។

វិទញ្ច កត្តករណំ តិកិច្ចំ មាមកោ ន សេវេយ្យតិ

វិទញ្ច កត្តករណញ្ច តិកិច្ចញ្ច មាមកោ ន សេវេយ្យ

ន និសេវេយ្យ ន បដិសេវេយ្យ ន ចវេយ្យ ន

សមាចវេយ្យ ន សមាទាយ វត្តេយ្យ អថវា ន

កណ្តោយ្យ ន ឧត្តកណ្តោយ្យ ន ជារេយ្យ ន ឧបជា-

វេយ្យ ន ឧបលក្ខេយ្យ ន ប្បយុដ្ឋេយ្យតិ វិទញ្ច

កត្តករណំ តិកិច្ចំ មាមកោ ន សេវេយ្យ ។ តេ-

នាហ ភកវា

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

ពួកភិក្ខុណា ជាអ្នកកុហក រឹងរូស ពោលពាក្យ
 អែបអប មានកិលេសដូចស្មែង មានមានៈខ្ពស់ឡើង
 មានចិត្តមិនតាំងមាំ ភិក្ខុទាំងនោះ រមែងមិនលូត
 លាស់ក្នុងធម៌ ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធត្រាស់ទុកហើយ
 ឯពួកភិក្ខុណា ជាអ្នកមិនកុហក មិនពោលអែបអប
 ជាអ្នកប្រាជ្ញ មិនរឹងរូស មានចិត្តតាំងមាំ ភិក្ខុ
 ទាំងនោះ រមែងលូតលាស់ក្នុងធម៌ ដែលព្រះ
 សម្មាសម្ពុទ្ធត្រាស់ទុកហើយ ។

ពាក្យថា ភិក្ខុអ្នករាប់អាន (ព្រះរតនត្រ័យ) មិនគប្បីសេពនូវមន្ត
 សម្រាប់ទាយសម្រែកសត្វផង ឬសម្រាប់ធ្វើគំភ័យទាំងនៅផង ការរក្សា
 រោគផង បានសេចក្តីថា បុគ្គលអ្នករាប់អានព្រះរតនត្រ័យ មិនគប្បីសេព
 មិនគប្បីរាប់រក មិនគប្បីសេពចំពោះ មិនគប្បីប្រព្រឹត្ត មិនគប្បីអើពើ
 មិនគប្បីប្រព្រឹត្តសមាទាន ឬមិនគប្បីកាន់យក មិនគប្បីរៀន មិនគប្បី
 ទ្រទ្រង់ មិនគប្បីចងចាំ មិនគប្បីកំណត់ មិនគប្បីប្រកបនូវមន្តសម្រាប់
 ទាយសម្រែកសត្វផង ឬសម្រាប់ធ្វើគំភ័យទាំងនៅផង ការរក្សារោគផង
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុអ្នករាប់អាន (ព្រះរតនត្រ័យ) មិនគប្បី
 សេពនូវមន្តសម្រាប់ទាយសម្រែកសត្វផង ឬសម្រាប់ធ្វើគំភ័យទាំងនៅ
 ផង ការរក្សារោគផង ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អាថព្វណំ សុបិដំ លក្ខណំ

នោ វិទហោ អថាបិ នក្ខត្តំ

វិរុទញ្ច កត្តការណំ

តិកិច្ចំ មាមកោ ន សេវេយ្យាតិ ។

[៥៨] និជ្ជាយ នប្បវេធស្ស

ន ឧណ្ណមេយ្យ បសំសិតោ ភិក្ខុ

លោកំ សហ មច្ឆរិយេន

កោដំ បេសុណិយញ្ច បន្ទុទេយ្យ ។

[៥៩] និជ្ជាយ នប្បវេធស្សាតិ ឥនេកច្ចេ

ភិក្ខុ និទ្ធីន្តិ ជាតិយា វា កោត្តេន វា កោល-

បុត្តិកេន វា វណ្ណោចោក្ខរតាយ វា ធនេន វា

អដ្ឋេនេន វា កម្មាយតនេន វា សិប្បាយតនេន

វា វិជ្ជដ្ឋានេន វា សុតេន វា បដិកាលោន វា

អញ្ញតវញ្ញតវេន វា វត្ថុនា និទ្ធីន្តិ ករហន្តិ ឧបវេន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ភិក្ខុអ្នករាប់អាន (ព្រះរតនត្រ័យ) មិនគប្បីគប់នូវ
អំពើធ្មប់ផង សុបិនផង លក្ខណៈផង នក្ខត្តបូក្ស
ផង មិនគប្បីសេពនូវមន្តសម្រាប់ទាយសម្រែក
សត្វផង ថ្នាំសម្រាប់ធ្វើគំភ័ឱ្យតាំងនៅផង ការ
រក្សារោគផង ។

[៥៨] ភិក្ខុមិនគប្បីញាប់ញ័រ ដោយនិន្ទា បើត្រូវគេ
សរសើរហើយ មិនគប្បីឡើងជំនោរ គប្បីបន្ទោបង់
លោភៈ ព្រមទាំងមច្ឆរិយៈ ផង ការក្រោធផង ការ
ញុះញង់ផង ។

[៥៩] ពាក្យថា ភិក្ខុមិនគប្បីញាប់ញ័រដោយនិន្ទា អធិប្បាយថា
បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ និន្ទាភិក្ខុ គឺនិន្ទា តិះដៀល គួរ ដោយ
ជាតិខ្លះ គោត្រខ្លះ ភាពនៃខ្លួនជាកូនមានត្រកូលខ្លះ ភាពនៃខ្លួនមាន
ពណ៌សម្បុរល្អខ្លះ ទ្រព្យខ្លះ ការរៀនមន្តខ្លះ ការងារខ្លះ សិប្បៈខ្លះ
ថ្នាក់នៃវិជ្ជាខ្លះ ការចេះដឹងខ្លះ ការរាងវែខ្លះ វត្ថុណាមួយខ្លះ ។

ចុទ្ធសមោ តុវជកសុត្តនិទ្ទេសោ

និទ្ទិតោ ករហិតោ ឧបវទិតោ និទ្ទាយ ករហាយ
 ឧបវទេន អកិត្តិយា អវណ្ណហារិកាយ ន វេជេយ្យ
 នប្បវេជេយ្យ ន សម្បវេជេយ្យ ន តសេយ្យ ន
 ឧត្តសេយ្យ ន បរិត្តសេយ្យ ន កាយេយ្យ ន
 សន្តាសំ អាបដ្ឋេយ្យ អភិរុ អស្ស អច្ចម្ពី អនុត្រាសី
 អបលាយី បហីនកយកេរវោ វិតតលោមហំសោ
 វិហារេយ្យាតិ និទ្ទាយ នប្បវេជេយ្យ ។

[៦០] ន ឧណ្ណមេយ្យ បសំសិតោ ភិក្ខុតិ ឥន្ទេ-
 កាច្ឆេ ភិក្ខុំ បសំសន្តិ ជាតិយា វា ។ បេ ។ អញ្ញតរញ្ញត-
 រេន វា វត្តនា បសំសន្តិ ថោមេន្តិ កិត្តេន្តិ វណ្ណេន្តិ ។
 បសំសិតោ ថោមិតោ កិត្តិតោ វណ្ណិតោ បសំសាយ
 ថោមនេន កិត្តិយា វណ្ណហារិកាយ ឧណ្ណតី ន
 ករេយ្យ ឧណ្ណមំ ន ករេយ្យ មាជំ ន ករេយ្យ
 ថម្ពំ ន ករេយ្យ ន តេន ថន្ទោ អស្ស បត្តន្ទោ
 បត្តហិតសិរោតិ ន ឧណ្ណមេយ្យ បសំសិតោ ភិក្ខុ ។

[៦១] លោកំ សហា មច្ឆរិយេន កោដំ
 បេសុណិយព្វា បន្ទុទេយ្យាតិ លោកោតិ
 យោ លោកោ លុព្ពនា លុព្ពិតត្ថំ សារាតោ

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

ភិក្ខុត្រូវគេនិន្ទា តិះដៀល ពោលទោសហើយ មិនគប្បីញាប់ញ័រ មិន
 គប្បីញាប់ញ័រខ្លាំង មិនគប្បីញ័រចំប្រប់ មិនគប្បីតក់ស្អុត មិនគប្បីតក់ស្អុត
 ខ្លាំង មិនគប្បីស្ទុន់ស្ទោ មិនគប្បីខ្លាច មិនគប្បីដល់នូវការតក់ស្អុត ជាអ្នក
 មិនភ័យ ជាអ្នកមិនរន្ធត់ ជាអ្នកមិនតក់ស្អុត ជាអ្នកមិនរត់ ជាអ្នក
 លះបង់ភ័យដែលគួរខ្លាចហើយ ប្រាសចាកការព្រឺរោម ដោយនិន្ទា
 ដំណៀល ពាក្យគួរ ការបង្គាប់កេរ្តិ៍ ការនាំមកនូវទោស ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីញាប់ញ័រដោយនិន្ទា ។

[៦០] ពាក្យថា បើត្រូវគេសរសើរហើយ មិនគប្បីឡើងជំនោរ
 អធិប្បាយថា បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ សរសើរភិក្ខុ គឺសរសើរ
 ស្ទើច តម្កើង ពណ៌នាដោយជាតិខ្លះ ។ បេ ។ វត្ថុណាមួយខ្លះ ។ ភិក្ខុត្រូវគេ
 សរសើរ ស្ទើច តម្កើង ពណ៌នា មិនគប្បីធ្វើនូវការឡើងជំនោរ មិនគប្បី
 ធ្វើការខ្ពស់ឡើង មិនគប្បីធ្វើមានះ មិនគប្បីធ្វើការរឹងត្អឹង ព្រោះការ
 សរសើរ ស្ទើច តម្កើង ការនាំមកនូវគុណ មិនត្រូវរឹងត្អឹង រឹងរូស មាន
 ក្បាលងើប ព្រោះដំណើរនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បើត្រូវ
 គេសរសើរហើយ មិនគប្បីឡើងជំនោរ ។

[៦១] អធិប្បាយពាក្យថាគប្បីបន្ទោបង់លោកៈ ព្រមទាំងមច្ឆរិយៈផង
 ការក្រោធផង ការញុះញង់ផង ត្រង់ពាក្យថា លោកៈ បានដល់ការជាប់
 ចិត្ត អាការនៃការជាប់ចិត្ត ភាពនៃការជាប់ចិត្ត តម្រេកមានកម្លាំង

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សារដ្ឋជា សារដ្ឋិតត្ថំ អភិជ្ឈា លោកោ អកុសលមូលំ ។
 មច្ឆរិយន្តិ បញ្ច មច្ឆរិយានិ អាវាសមច្ឆរិយំ ។ បេ ។
 តាហោ រុច្ចតិ មច្ឆរិយំ ។ កោដោតិ យោ ចិត្តស្ស
 អាឃាតោ បដិឃាតោ បដិយំ បដិវិហោដោ កោចោ
 បកោចោ សម្មកោចោ ទោសោ បទោសោ សម្ម-
 ទោសោ ចិត្តស្ស ព្យាបត្តិ មនោបទោសោ កោដោ
 កុដ្ឋជា កុដ្ឋិតត្ថំ ទោសា ទុស្សជា ទុស្សិតត្ថំ ព្យាបត្តិ
 ព្យាបដ្ឋជា ព្យាបដ្ឋិតត្ថំ វិហោដោ បដិវិហោដោ ចណ្ឌាភ្នំ
 អស្សវោចោ អនត្តមនតា ចិត្តស្ស ។ បេសុណិយន្តិ
 ឥនេកច្ចោ បិសុណាវាចោ ហោតិ ឥតោ សុត្វា
 អមុត្រ អក្ខាតា ឥមេសំ ភេទាយ អមុត្រ វា សុត្វា
 ឥមេសំ អក្ខាតា អមូសំ ភេទាយ ឥតិ សមក្កានំ
 វា ភេត្តា^(១) ភិដ្ឋានំ វា អនុប្បទាតា វត្តាវាមោ វត្តរតោ
 វត្តនដ្ឋិ វត្តករណី វាចំ ភាសិតា ហោតិ ឥទំ រុច្ចតិ
 បេសុញ្ញំ ។ អបិច ដ្ឋិហិ ការណេហិ បេសុញ្ញំ ឧប-
 សំហាតិ បិយកម្សតាយ វា ភេទាធិប្បាយោ^(២) វា ។

១ ម. ភេទា ។ ២ ឱ. ម. ភេទាធិប្បាយេន វា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

អាការនៃតម្រេកមានកម្លាំង ភាពនៃតម្រេកមានកម្លាំង អភិជ្ឈា
 លោកៈ អកុសលមូល ។ ពាក្យថា កំណាញ់ បានដល់កំណាញ់ ៥ គឺ
 កំណាញ់អាវាស ១ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រកាន់ លោកហៅថា កំណាញ់ ។
 ពាក្យថា ក្រោធ បានដល់សេចក្តីគុំកូន សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ សេចក្តីតាន
 តឹង សេចក្តីថ្នាំដំប្លាក់នៃចិត្ត ការខឹង ការខឹងខ្លាំង ការខឹងក្រៃលែង សេចក្តី
 ប្រទូស្ត សេចក្តីប្រទូស្តខ្លាំង សេចក្តីប្រទូស្តក្រៃលែង ការប្រែប្រួលនៃចិត្ត
 ការប្រទូស្តក្នុងចិត្ត សេចក្តីក្រោធ អាការក្រោធ ភាពនៃក្រោធ ការប្រទូស្ត
 អាការប្រទូស្ត ភាពនៃការប្រទូស្ត ការព្យាបាទ អាការព្យាបាទ ភាព
 នៃការព្យាបាទ ការខុស ការអាក់អន់ ភាពកាច ការចេញទឹកភ្នែក
 សេចក្តីមិនត្រេកអរនៃចិត្ត ។ ពាក្យថា ការញុះញង់ សេចក្តីថា
 បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមានវាចាញុះញង់ គឺពួកអំពីពួកជនឯណោះ
 ហើយ ប្រាប់ពួកជនឯណោះ ដើម្បីការបំបែកពួកជនឯនេះ ឬពួកអំពីពួក
 ជនឯណោះហើយ ប្រាប់ពួកជនឯនេះ ដើម្បីការបំបែកពួកជនឯណោះ
 ជាអ្នកបំបែកពួកជនដែលព្រមព្រៀងគ្នាហើយផង ជាអ្នកបន្ថែមកម្លាំង
 ដល់ពួកជនដែលបែកគ្នាហើយផង ជាអ្នកមានពួកជាទីត្រេកអរ ត្រេកអរ
 ក្នុងពួក រីករាយក្នុងពួក ជាអ្នកពោលនូវវាចាធ្វើឲ្យជាពួក នេះ លោក
 ហៅថា ការញុះញង់ ។ មួយទៀត បុគ្គលបង្កការញុះញង់ដោយហេតុ ២
 គឺដោយសេចក្តីប្រាថ្នាឲ្យគេស្រឡាញ់ខ្លួន ឬជាអ្នកប៉ុនប៉ងឲ្យគេបែកគ្នា ។

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

កងំ បិយកម្យតាយ បេសុញ្ញំ ឧបសំហារតិ ។

ឥមស្ស បិយោ ភវិស្សាមិ មនាចោ ភវិស្សាមិ វិស្សា-

សិកោ ភវិស្សាមិ អព្ពន្ធវិកោ ភវិស្សាមិ សុហានយោ

ភវិស្សាមីតិ ឯវំ បិយកម្យតាយ បេសុញ្ញំ ឧបសំហារតិ ។

កងំ ភេទាធិប្បាយោ^(១) បេសុញ្ញំ ឧបសំហារតិ ។

កងំ ឥមេ នាណ អស្ស វិណ អស្ស វត្តា អស្ស ទ្វិណ

អស្ស ទ្វេជ្ឈា អស្ស ទ្វេបត្តា អស្ស ភិដ្ឋេយ្យំ ន

សមាភត្តេយ្យំ ទុក្ខំ ន ជាសុ វិហារេយ្យន្តិ ឯវំ ភេទា-

ធិប្បាយោ^(២) បេសុញ្ញំ ឧបសំហារតិ ។ លោកំ សហ

មច្ឆរិយេន កោដំ បេសុណិយព្វ បន្ទុទេយ្យតិ

លោភព្វ មច្ឆរិយព្វ កោធពព្វ បេសុញ្ញព្វ បន្ទុទេយ្យ

បជហេយ្យ វិណោទេយ្យ ព្យន្តីកេរយ្យ អនការដ្ត-

មេយ្យតិ លោកំ សហ មច្ឆរិយេន កោដំ បេសុណិ-

យព្វ បន្ទុទេយ្យ ។ តេនាហ ភក្កវា

និជ្ឈាយ នប្បវេទេយ្យ

ន ឧណ្ណមេយ្យ បសំសិតោ ភិក្ខុ

១ ២ ឱ. ម. ភេទាធិប្បាយេន ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

បុគ្គលបង្កការញុះញង់ ដោយប្រាថ្នាឲ្យគេស្រឡាញ់ខ្លួន តើដូចម្តេច ។
 បុគ្គលបង្កការញុះញង់ ដោយប្រាថ្នាឲ្យគេស្រឡាញ់ខ្លួន យ៉ាងនេះថា
 អញនឹងបានជាទីស្រឡាញ់ ជាទីពេញចិត្ត ជាទីស្ម័គ្រចិត្ត ជាអ្នក
 ខាងក្នុង ជាមិត្តសម្លាញ់នៃជននេះ ។ បុគ្គលប៉ុនប៉ងឲ្យគេបែកគ្នា
 ហើយបង្កការញុះញង់ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលប៉ុនប៉ងឲ្យគេបែកគ្នា ហើយ
 បង្កការញុះញង់យ៉ាងនេះថា ធ្វើដូចម្តេច ជនទាំងអម្បាលនេះគប្បីផ្សែង
 គ្នា គប្បីព្រាត់ប្រាសគ្នា គប្បីជាពួក គប្បីជាចំណែកពីរ គប្បីបែកជា
 ពីរ គប្បីបែកជាពីរពួក គប្បីបែកគ្នា មិនគប្បីមកជួបគ្នា គប្បីនៅជា
 ទុក្ខ មិនសប្បាយ ។ ពាក្យថា គប្បីបន្ទោបង់លោភៈ ព្រមទាំង
 មច្ឆរិយៈផង ការក្រោធផង ការញុះញង់ផង បានសេចក្តីថា គប្បីបន្ទោ
 បង់ លះបង់ បោះបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ឲ្យដល់នូវការមិនកើតមាន នូវ
 លោភៈផង មច្ឆរិយៈផង ការក្រោធផង ការញុះញង់ផង ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីបន្ទោបង់លោភៈ ព្រមទាំងមច្ឆរិយៈផង
 ការក្រោធផង ការញុះញង់ផង ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ភិក្ខុមិនគប្បីញាប់ញ័រ ដោយនិន្ទា បើត្រូវគេ
 សរសើរហើយ មិនគប្បីឡើងជំនោរ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

លោកំ សហ មច្ឆរិយេន

កោដំ បេសុណិយញ្ច បន្ទុទេយ្យាតិ ។

[៦២] កយវិក្កយេ ន តិដ្ឋេយ្យ

ឧបវាទំ ភិក្ខុ ន ករេយ្យ កុហិត្វិ

កាមេ ច នាភិសដ្ឋេយ្យ

លោភកម្យា ជនំ ន លាបយេយ្យ ។

[៦៣] កយវិក្កយេ ន តិដ្ឋេយ្យាតិ យេ

កយវិក្កយា វិនយេ បដិក្ខិត្តា ន តេ ឥមស្មី

អត្ថេ អធិប្បតា ។ កថំ កយវិក្កយេ តិដ្ឋតិ ។

បញ្ចន្នំ សទ្ធិំ បត្តំ វា ចីវរំ វា អញ្ញំ វា កិញ្ចិ

បរិក្ខារំ វេញានិយំ វា ករោន្តោ ឧទយំ វា បត្តយន្តោ

បរិវេត្តតិ ឯវំ កយវិក្កយេ តិដ្ឋតិ ។ កថំ

កយវិក្កយេន តិដ្ឋតិ ។ បញ្ចន្នំ សទ្ធិំ បត្តំ វា ចីវរំ

វា អញ្ញំ វា កិញ្ចិ បរិក្ខារំ ន វេញានិយំ វា

ករោន្តោ ន ឧទយំ វា បត្តយន្តោ បរិវេត្តតិ ឯវំ

កយវិក្កយេ ន តិដ្ឋតិ ។ កយវិក្កយេ ន

តិដ្ឋេយ្យាតិ កយវិក្កយេ ន តិដ្ឋេយ្យ ន សន្តិដ្ឋេយ្យ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

គប្បីបន្ទោបង់លោកៈ ព្រមទាំងមច្ឆរិយៈផង
ការក្រោធផង ការញុះញង់ផង ។

[៦២] ភិក្ខុមិនគប្បីតាំងនៅ ក្នុងការទិញនិងការលក់
មិនគប្បីធ្វើនូវការឲ្យគេតិះដៀលក្នុងទីណាមួយ មិន
គប្បីជាប់ក្នុងស្រុក មិនគប្បីពោលរាក់ទាក់នឹងជន
ព្រោះប្រាថ្នាលោកទេ ។

[៦៣] ពាក្យថា ភិក្ខុមិនគប្បីតាំងនៅក្នុងការទិញនិងការលក់
អធិប្បាយថា ការទិញនិងការលក់ទាំងឡាយណា ដែលព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់ឃាត់ហាមក្នុងវិន័យ ការទិញនិងការលក់ទាំងនោះ លោកមិនបំណង
យកក្នុងសេចក្តីនេះទេ ។ ភិក្ខុតាំងនៅក្នុងការទិញនិងការលក់ តើដូចម្តេច ។
ភិក្ខុធ្វើរបស់បន្ធឹក ប្រាថ្នាចំណេញក្តី បូរណុត្តរិយវប្បវិការដទៃណាមួយ
ជាមួយនឹងសហធម្មិកទាំង ៥ ឈ្មោះថា តាំងនៅក្នុងការទិញនិងការលក់
យ៉ាងនេះ ។ ភិក្ខុមិនតាំងនៅក្នុងការទិញនិងការលក់ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុមិន
ធ្វើរបស់បន្ធឹក មិនប្រាថ្នាចំណេញក្តី បូរណុត្តរិយវប្បវិការដទៃ ណាមួយ
ជាមួយនឹងសហធម្មិកទាំង ៥ ឈ្មោះថា មិនតាំងនៅក្នុងការទិញនិង
ការលក់យ៉ាងនេះ ។ ពាក្យថា មិនគប្បីតាំងនៅក្នុងការទិញនិងការលក់
បានសេចក្តីថា មិនតាំងនៅ មិនតាំងនៅព្រម ក្នុងការទិញនិងការលក់

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

កយវិក្កយំ បដហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យង្គិកេយ្យ
អនការង្គិមេយ្យ កយវិក្កយា អារតោ អស្ស វិរតោ
បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សន្តោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ
វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហរេយ្យាតិ កយវិក្កយេ
ន តិដ្ឋេយ្យ ។

[៦៤] ឧបវាទំ ភិក្ខុ ន កេយ្យ កុហិញ្ចិតិ
កតមេ ឧបវាទករា កិលេសា ។ សន្តោកេ សម-
ណាព្រាហ្មណា ឥទ្ធិមន្តោ ទិព្វចក្កកា បរចិត្តវិទុនោ
តេ ទ្វរតោមិ បស្សន្តិ អាសន្នាមិ ន ទិស្សន្តិ ចេតសាមិ
ចិត្តំ បដានន្តិ ។ នេវតាមិ ខោ សន្តិ ឥទ្ធិមន្តិទិយោ
ទិព្វចក្កកា បរចិត្តវិទុនិយោ តា ទ្វរតោមិ បស្សន្តិ
អាសន្នាមិ ន ទិស្សន្តិ ចេតសាមិ ចិត្តំ បដានន្តិ ។
តេ ឌីណ្ហារិកេហិ វា កិលេសេហិ មជ្ឈិមេហិ វា
កិលេសេហិ សុខុមេហិ វា កិលេសេហិ ឧបវេយ្យំ ។
កតមេ ឌីណ្ហារិកា កិលេសា ។ កាយទុច្ចរិតំ វេទិទុច្ចរិតំ
មនោទុច្ចរិតំ ឥមេ វុច្ចន្តិ ឌីណ្ហារិកា កិលេសា ។
កតមេ មជ្ឈិមា កិលេសា ។ កាមរិតក្តោ

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

គឺគប្បីលះបង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ឲ្យដល់នូវការមិនកើតមាន នូវការ
ទិញនិងការលក់ គប្បីជាអ្នកឆ្ងាយ រៀរ រៀរស្រឡះ ឃ្នាតចេញ រលាស់
ចោល រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ ចាកការទិញនិងការលក់ គប្បីនៅ
ដោយចិត្តដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
មិនគប្បីតាំងនៅ ក្នុងការទិញនិងការលក់ ។

[៦៤] ពាក្យថា មិនគប្បីធ្វើនូវការឲ្យគេតិះដៀល ក្នុងទីណាមួយ
អធិប្បាយថា ពួកកិលេសជាគ្រឿងធ្វើនូវការឲ្យគេតិះដៀល តើដូចម្តេច ។
មានសមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ មានប្ញទ្ធិ មានទិព្វចក្ខុ ដឹងចិត្តរបស់បុគ្គល
ដទៃ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឃើញអំពីចម្ងាយខ្លះ មិនឃើញក្នុងទី
ជិតខ្លះ ដឹងចិត្តដោយចិត្តខ្លះ ។ មានពួកទេវតាខ្លះ មានប្ញទ្ធិ មានទិព្វចក្ខុ
ដឹងចិត្តរបស់បុគ្គលដទៃ ទេវតាទាំងនោះ ឃើញអំពីចម្ងាយខ្លះ មិន
ប្រាកដក្នុងទីជិតខ្លះ ដឹងច្បាស់នូវចិត្តដោយចិត្តខ្លះ ។ ជនទាំង ២ ពួកនោះ
រមែងឲ្យគេតិះដៀល ដោយកិលេសគ្រោតគ្រោតខ្លះ ដោយកិលេសជា
កណ្តាលខ្លះ ដោយកិលេសដ៏ល្អិតខ្លះ ។ ពួកកិលេសគ្រោតគ្រោត តើដូច
ម្តេច ។ កាយទុច្ចរិត វចីទុច្ចរិត មនោទុច្ចរិត ទាំងនេះហៅថា កិលេស
គ្រោតគ្រោត ។ ពួកកិលេសជាកណ្តាល តើដូចម្តេច ។ កាមវិតក្កៈ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ព្យាចារិតក្លោ វិហឹសារិតក្លោ ឥមេ វុច្ឆន្តិ មជ្ឈិមា
 កិលេសា ។ កតមេ សុខុមា កិលេសា ។ ញាតិវិត-
 ក្លោ ជនបទវិតក្លោ អមវិតក្លោ បរាណុទ្ទយតាបដិ-
 សញ្ញត្តោ វិតក្លោ លាភសញ្ញាសិលោកបដិសញ្ញត្តោ
 វិតក្លោ អនវញ្ញត្តិបដិសញ្ញត្តោ វិតក្លោ ឥមេ វុច្ឆន្តិ
 សុខុមា កិលេសា ។ តេ ឱទ្ធារិកេហិ វា កិលេ-
 សេហិ មជ្ឈិមេហិ វា កិលេសេហិ សុខុមេហិ វា
 កិលេសេហិ ឧបវាយេយ្យំ ។ ឧបវាទំ ន កវេយ្យ
 ឧបវាទកវេ កិលេសេ ន កវេយ្យ ន ជនេយ្យ
 ន សញ្ញនេយ្យ ន និព្វត្តេយ្យ នាភិនិព្វត្តេយ្យ ឧប-
 វាទកវេ កិលេសេ បដហេយ្យ វិនោនេយ្យ ព្យង្គិ-
 កវេយ្យ អនការង្គមេយ្យ ឧបវាទកវេហិ កិលេ-
 សេហិ អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ
 និស្សន្នោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញត្តោ វិមរិយាទិកតេន
 ចេតសា វិហារេយ្យ ។ កុហិញ្ចិតិ កុហិញ្ចិ កិម្មិចិ
 កត្តិចិ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា អជ្ឈត្តពហិទ្ធា វាតិ
 ឧបវាទំ ភិក្ខុ ន កវេយ្យ កុហិញ្ចិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ព្យាបាទវិតក្កៈ វិហឹសាវិតក្កៈ ទាំងនេះ ហៅថា កិលេសជាកណ្តាល ។
 ពួកកិលេសដ៏ល្អិត តើដូចម្តេច ។ ការត្រិះរិះចំពោះញាតិ ការត្រិះរិះ
 ចំពោះជនបទ ការត្រិះរិះចំពោះការមិនចង់ស្លាប់ ការត្រិះរិះប្រកបដោយ
 សេចក្តីអាណិត ចំពោះជនដទៃ ការត្រិះរិះប្រកបដោយលាភសក្ការៈនិង
 សេចក្តីសរសើរ ការត្រិះរិះប្រកបដោយការមិនឲ្យគេមើលងាយ ទាំងនេះ
 ហៅថា កិលេសដ៏ល្អិត ។ ជនទាំង ២ ពួកនោះ រមែងឲ្យគេតិះដៀលដោយ
 ពួកកិលេសគ្រោតគ្រោតខ្លះ ដោយពួកកិលេសជាកណ្តាលខ្លះ ដោយពួក
 កិលេសដ៏ល្អិតខ្លះ ។ ភិក្ខុមិនគប្បីធ្វើនូវការឲ្យគេតិះដៀល គឺមិនគប្បីធ្វើ
 មិនគប្បីឲ្យកើត មិនគប្បីឲ្យកើតព្រម មិនគប្បីឲ្យលូតលាស់ មិនគប្បីឲ្យ
 ដុះដាល នូវពួកកិលេសជាគ្រឿងធ្វើនូវការឲ្យគេតិះដៀល គឺគប្បីលះ
 បង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ឲ្យដល់នូវការមិនកើតមាន នូវកិលេសជា
 គ្រឿងធ្វើនូវការឲ្យគេតិះដៀល គប្បីជាអ្នកឆ្ងាយ រៀរ រៀរស្រឡះ ឃ្នាត
 ចេញ រលាស់ចោល រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ ចាកពួកកិលេសជាគ្រឿង
 ធ្វើនូវការឲ្យគេតិះដៀល ហើយនៅដោយចិត្ត ដែលប្រាសចាកដែនគឺ
 កិលេស ។ ពាក្យថា ក្នុងទីណាមួយ គឺ ក្នុងទីដូចម្តេច ក្នុងទីណា
 ក្នុងទីនីមួយ ទោះជាខាងក្នុង ឬខាងក្រៅ ឬទាំងខាងក្នុងខាងក្រៅ ហេតុ
 នោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីធ្វើនូវការឲ្យគេតិះដៀល ក្នុងទីណាមួយ ។

[៦៥] កាមេ ច ជានិសង្កេយ្យាតិ កថំ កាមេ
សង្កតិ ។ ឥធិ ភិក្ខុ កាមេ តិហីហិ សំសង្កេ វិហារតិ
សហនដ្ឋិ សហសោកី សុខិតេសុ សុខិតោ ទុក្ខិតេ-
សុ ទុក្ខិតោ ឧប្បន្នេសុ កិច្ចការណីយេសុ អត្តនា
វោយោកំ អាបដ្ឋតិ ឯវម្បិ កាមេ សង្កតិ ។ អថ-
វា ភិក្ខុ បុព្វណ្ណាសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ
តាមំ វា និកមំ វា បិណ្ណាយ បរិសតិ អាក្ខិតេនេវ
កាយេន អាក្ខិតាយ វាចាយ អាក្ខិតេន ចិត្តេន
អនុបដ្ឋិតាយ សតិយា អសំរុតេហិ ឥន្ទ្រិយេហិ សោ
តត្រ តត្រ សង្កតិ តត្រ តត្រ កណ្ណាតិ តត្រ
តត្រ ពជ្ឈតិ តត្រ តត្រ អនយព្យសនំ អាបដ្ឋតិ
ឯវម្បិ កាមេ សង្កតិ ។ កថំ កាមេ ន សង្កតិ ។
ឥធិ ភិក្ខុ កាមេ តិហីហិ អសំសង្កេ វិហារតិ ន
សហនដ្ឋិ ន សហសោកី ន សុខិតេសុ សុខិតោ
ន ទុក្ខិតេសុ ទុក្ខិតោ ឧប្បន្នេសុ កិច្ចការណី-
យេសុ ន អត្តនា វោយោកំ អាបដ្ឋតិ ឯវម្បិ កាមេ
ន សង្កតិ ។ អថវា ភិក្ខុ បុព្វណ្ណាសមយំ និវាសេត្វា

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

[៦៥] ពាក្យថា មិនគប្បីជាប់ក្នុងស្រុក អធិប្បាយថា ភិក្ខុជាប់ក្នុងស្រុក តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ នៅច្រឡំក្រឡំដោយពួកគ្រហស្ថក្នុងស្រុក គឺ ជាអ្នកត្រេកត្រអាលជាមួយ មានសេចក្តីសោកជាមួយ កាលពួកគ្រហស្ថដល់នូវសុខ ក៏ដល់នូវសុខ កាលពួកគ្រហស្ថដល់នូវទុក្ខ ក៏ដល់នូវទុក្ខ កាលបើករណីយកិច្ចកើតឡើង ក៏ដល់នូវការខ្វល់ខ្វាយចំពោះខ្លួនឯង ភិក្ខុជាប់ក្នុងស្រុក យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត ភិក្ខុស្ងៀកក្នុងវេលាព្រឹកព្រហាម ហើយកាន់យកបាត្រនិងចីវរ ចូលទៅស្រុកឬនិគម ដើម្បីបិណ្ឌបាត ដោយកាយដែលមិនបានរក្សា ដោយវាចាដែលមិនបានរក្សា ដោយចិត្តដែលមិនបានរក្សា ដោយស្មារតីដែលមិនបានតម្កល់មាំ ដោយឥន្ទ្រិយដែលមិនបានសង្រួម ភិក្ខុនោះជាប់ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ។ ក្នុងកាន់ក្នុងអារម្មណ៍នោះៗ ចំពាក់ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ។ ដល់នូវវិនាសក្នុងអារម្មណ៍នោះ ។ ភិក្ខុជាប់ក្នុងស្រុក យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ភិក្ខុមិនជាប់ក្នុងស្រុក តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មិននៅច្រឡំក្រឡំដោយពួកគ្រហស្ថក្នុងស្រុក គឺជាអ្នកមិនត្រេកអរជាមួយ មិនសោកជាមួយ កាលពួកគ្រហស្ថដល់នូវសុខ ក៏មិនដល់នូវសុខ(ជាមួយ) កាលបើពួកគ្រហស្ថដល់នូវទុក្ខ ក៏មិនដល់នូវទុក្ខ (ជាមួយ) កាលបើករណីយកិច្ចកើតឡើង ក៏មិនដល់នូវការខ្វល់ខ្វាយ ដោយខ្លួនឯង ភិក្ខុមិនជាប់ក្នុងស្រុក យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត ភិក្ខុស្ងៀកក្នុងវេលាព្រឹកព្រហាម

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

បត្តចីវរមាណាយ កាមំ វា និកមំ វា បិណ្ណាយ បរិសតិ
 រក្ខិតេនេវ កាយេន រក្ខិតាយ វាចាយ រក្ខិតេន ចិត្តេន
 ឧបដ្ឋិតាយ សតិយា សំរុតេហិ ឥន្ទ្រិយេហិ សោ តត្រ
 តត្រ ន សដ្ឋតិ តត្រ តត្រ ន កណ្ណាតិ តត្រ តត្រ ន
 ពជ្ឈតិ តត្រ តត្រ ន អនយព្យសនំ អាបដ្ឋតិ ឯវម្បិ
 កាមេ ន សដ្ឋតិ ។ កាមេ ច ជាកិសដ្ឋេយ្យាតិ កា-
 មេ ន សដ្ឋេយ្យ ន កណ្ណេយ្យ ន ពជ្ឈេយ្យ ន បសិ-
 ពជ្ឈេយ្យ អតិទ្វោ អស្ស អកដិតោ អមុច្ឆិតោ អនដ្ឋោ-
 បន្នោ វីតកេដោ វិតតកេដោ ចត្តកេដោ ។ បេ ។
 ព្រហ្មក្ខតេន អត្តនា វិហារេយ្យាតិ កាមេ ច
 ជាកិសដ្ឋេយ្យ ។

[៦៦] លាកកម្សា ជនំ ន លាបយេយ្យាតិ កត-
 មា លបនា ។ លាកសក្ការសិលោកសន្និស្សិតស្ស
 ចាបិច្ឆស្ស ឥច្ឆាបកតស្ស អាមិសចក្កុកស្ស លោក-
 ធម្មករុកស្ស យា បរេសំ អាលបនា លបនា សលូ-
 បនា ឧលូបនា សមុលូបនា ឧន្ទហនា សមុន្ទហនា
 ឧក្កាបនា សមុក្កាបនា អនុប្បិយកាលិកា ចាតុ-
 កម្សតា មុត្តសូបតា ចារិកជ្យតា បរិបិដ្ឋិមំសិកតា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ហើយកាន់យកនូវបាត្រនិងចីវរ ចូលទៅស្រុកឬនិគម ដើម្បីបិណ្ឌបាត ដោយកាយដែលរក្សាហើយ ដោយវាចាដែលរក្សាហើយ ដោយចិត្តដែល រក្សាហើយ ដោយស្មារតីដែលតម្កល់មាំហើយ ដោយតន្ត្រីយដែលសង្រួម ហើយ ភិក្ខុនោះមិនជាប់ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ។ មិនក្នុងកាន់ក្នុងអារម្មណ៍ នោះ។ មិនចំពាក់ក្នុងអារម្មណ៍នោះ។ មិនដល់នូវការវិនាសក្នុងអារម្មណ៍ នោះ។ ភិក្ខុមិនជាប់ក្នុងស្រុក យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ពាក្យថា មិនគប្បីជាប់ ក្នុងស្រុក បានសេចក្តីថា មិនគប្បីជាប់ មិនគប្បីក្នុងកាន់ មិនគប្បីចំពាក់ មិនគប្បីកង្វល់ក្នុងស្រុក ជាអ្នកមិនជាប់ចិត្ត មិនធ្លាក់ចុះ មិនជ្រុលជ្រប់ មិន ងល់ងប់ ប្រាសចាកការជាប់ចំពាក់ ឃ្នាតចាកការជាប់ចំពាក់ លះបង់ ការជាប់ចំពាក់ ។ បេ ។ គប្បីនៅដោយចិត្តដ៏ប្រសើរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ ត្រាស់ថា) មិនគប្បីជាប់ក្នុងស្រុក ។

[៦៦] ពាក្យថា មិនគប្បីពោលរាក់ទាក់នឹងជន ព្រោះប្រាថ្នា លាភ អធិប្បាយថា ការរាក់ទាក់ តើដូចម្តេច ។ ការហោររក ការពោល រាក់ទាក់ ការពោលស្រស់ស្រាយ ការពោលស្រុះស្រួល ការពោល រូសរាយ ការល្អងលោម ការបន្ទន់ចិត្តគ្រហស្ថ ការលើកបញ្ឆោរ ការលើកតម្កើង ការពោលពាក្យជាទីស្រឡាញ់រឿយ ។ ការបន្ទោបន្ទន់ កាយ ការពោលពាក្យដូចសម្មសណ្តែកបាយ ការថ្នាក់ថ្នមកូនរបស់ គ្រហស្ថ ការពោលពាក្យដូចស៊ីខ្នងជនដទៃ ទៅរកពួកជនដទៃ ណា

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

យា តត្ថ សណ្ឋាវាចកតា សទិលវាចកតា មេត្តវា-
 ចកតា អធសុសវាចកតា អយំ វុច្ចតិ លបនា ។
 អបិច ធ្វីហិ ការណេហិ ជនំ លបតិ អត្តានំ វា នីចំ
 បមេន្តោ បរំ ឧច្ចំ បមេន្តោ ជនំ លបតិ អត្តានំ វា
 ឧច្ចំ បមេន្តោ បរំ នីចំ បមេន្តោ ជនំ លបតិ ។

កថំ អត្តានំ នីចំ បមេន្តោ បរំ ឧច្ចំ បមេន្តោ ជនំ
 លបតិ ។ តុម្ភេ មេ ពហូបកាវា អហំ តុម្ភេ និស្សាយ
 លកាមិ ចីវរិបិណ្ណាចាតសេនាសនតិលានប្បច្ចយកេស-
 ជ្ជបរិក្ការំ យេបិ មេ អញ្ញេ នាតុំ វា កាតុំ វា មញ្ញត្តិ
 តុម្ភេ និស្សាយ តុម្ភេ សម្បស្សន្តោ យម្បិ បុរាណំ មា-
 តាបិតិកំ នាមធម្យំ តម្បិ មេ អន្តរហិតំ តុម្ភេហិ
 អហញ្ញាយាមិ អសុកស្ស កុលុបកោ អសុកាយ
 កុលុបកោតិ ឯវំ អត្តានំ នីចំ បមេន្តោ បរំ ឧច្ចំ
 បមេន្តោ ជនំ លបតិ ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

នៃភិក្ខុអ្នកអាស្រ័យលោកសក្ការៈ និងសេចក្តីសរសើរ មានប្រាថ្នាដ៏លាមក
 ត្រូវសេចក្តីប្រាថ្នាគ្របសង្កត់ ជាអ្នកសម្លឹងអាមិស អ្នកធ្ងន់ក្នុងលោកធម៌
 ឬការពោលពាក្យផ្អែមល្អែម ការពោលពាក្យទន់ ការពោលពាក្យប្រកប
 ដោយមេត្តា ការពោលពាក្យមិនអាក្រក់ណា ចំពោះជនទាំងនោះ នេះ
 លោកហៅថា ការពោលរាក់ទាក់ ។ មួយទៀត ភិក្ខុពោលរាក់ទាក់
 នឹងជន ដោយហេតុ ២ គឺ ភិក្ខុដាក់ខ្លួនឲ្យទាប លើកបុគ្គលដទៃឲ្យខ្ពស់
 ពោលរាក់ទាក់នឹងជន ឬលើកខ្លួនឯងឲ្យខ្ពស់ ដាក់បុគ្គលដទៃឲ្យទាប
 ពោលរាក់ទាក់នឹងជន ។

ភិក្ខុដាក់ខ្លួនឲ្យទាប លើកបុគ្គលដទៃឲ្យខ្ពស់ ពោលរាក់ទាក់នឹងជន
 តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុពោលថា អ្នកទាំងឡាយមានឧបការៈច្រើនដល់
 អាត្មា អាត្មាអាស្រ័យនឹងពួកអ្នកទើបបានចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ
 និងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ឯពួកជនដទៃណាសម្គាល់ដើម្បីឲ្យ ឬ
 ដើម្បីធ្វើ ដល់អាត្មា ពួកជននោះ ក៏អាស្រ័យអ្នកទាំងឡាយ យល់អ្នក
 ទាំងឡាយ មួយទៀត ឈ្មោះដើមណាដែលមាតាបិតាឲ្យ ឈ្មោះរបស់
 អាត្មានោះបាត់ទៅហើយ អាត្មាដែលបានឋានៈជាជិតុនអាមាត្យឯណោះ
 ជាជិតុនឧបាសិកាឯណោះ ក៏ដោយសារអ្នកទាំងឡាយ ភិក្ខុដាក់ខ្លួនឲ្យ
 ទាប លើកបុគ្គលដទៃឲ្យខ្ពស់ ពោលរាក់ទាក់នឹងជន យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កងំ អត្តានំ ឧច្ចំ បរេន្តោ បរំ ជីចំ បរេន្តោ
 ជនំ លបតិ ។ អហំ តុម្ហាកំ ពហូបកាពោ តុម្ហេ មំ
 អាភម្ម ពុទ្ធិំ សរណំ កតា ធម្មំ សរណំ កតា សដ្ឋំ
 សរណំ កតា ចារណាតិចាតា បដិវិរតា អទិដ្ឋាទាណា
 បដិវិរតា កាមេសុ មិច្ឆាចារា បដិវិរតា មុសារាណា
 បដិវិរតា សុរាមេយមជ្ឈប្បមាទដ្ឋាណា បដិវិរតា អហំ
 តុម្ហាកំ ឧទ្ទេសំ ទេមិ បរិបុច្ចំ ទេមិ ឧចោសថំ អាចិ-
 ក្ខាមិ នវកម្មំ អទិដ្ឋាមិ អថ ច បន តុម្ហេ មំ ឧស្ស-
 ដ្ឋិត្វា អញ្ញោ សក្ករោថ ករុករោថ មារេថ បូជេថាតិ
 ឯវម្បិ អត្តានំ ឧច្ចំ បរេន្តោ បរំ ជីចំ បរេន្តោ ជនំ
 លបតិ ។ លាភកម្សា ជនំ ន លាបយេយ្យាតិ
 លាភហេតុ លាភការណា លាភាភិទិព្វត្តិយា លាភំ
 បរិចាចេន្តោ ជនំ ន លាបយេយ្យ លបនំ បជហោយ្យ
 វិទោទេយ្យ ព្យដ្ឋីកេយ្យ អនការដ្ឋមេយ្យ អាលបណា
 អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខេន្តោ និស្សដ្ឋោ
 វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា
 វិហារេយ្យាតិ លាភកម្សា ជនំ ន លាបយេយ្យ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ភិក្ខុលើកខ្លួនឯងឲ្យខ្ពស់ ដាក់បុគ្គលដទៃឲ្យទាប ពោលរាក់ទាក់នឹងជន តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុពោលថា អាត្មាមានឧបការៈច្រើន ដល់អ្នកទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយអាស្រ័យនឹងអាត្មា ទើបដល់ព្រះពុទ្ធជាទីពឹង ដល់ព្រះធម៌ជាទីពឹង ដល់ព្រះសង្ឃជាទីពឹង វៀរចាកបាណាតិបាត វៀរចាកអទិន្នាទាន វៀរចាកកាមេសុមិច្ឆាចារៈ វៀរចាកមុសាវាទ វៀរចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទគឺដឹកសុរា និងមេរ័យ អាត្មាឲ្យឧទ្ទេស ឲ្យបរិបុច្ឆា ប្រាប់ឧបោសថ អធិដ្ឋាននូវនរកម្ម ដល់អ្នកទាំងឡាយ ម្យ៉ាងទៀត អ្នកទាំងឡាយ មិនសមបើបោះបង់អាត្មាចោល ទៅធ្វើសក្ការៈធ្វើគោរព រាប់អាន បូជាបុគ្គលដទៃវិញសោះ ភិក្ខុលើកខ្លួនឯងឲ្យខ្ពស់ ដាក់បុគ្គលដទៃឲ្យទាប ពោលរាក់ទាក់នឹងជនដទៃ យ៉ាងនេះឯង ។

ពាក្យថា មិនគប្បីពោលរាក់ទាក់នឹងជនព្រោះប្រាថ្នាលោក បានសេចក្តីថា ភិក្ខុបង្គាប់នូវលោក មិនរាក់ទាក់នឹងជនព្រោះហេតុតែលោក ព្រោះការណ៍នៃលោក ព្រោះការកើតនៃលោក គឺគប្បីលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ឲ្យដល់នូវការមិនកើតមាន នូវការពោលរាក់ទាក់ គប្បីជាអ្នកឆ្ងាយ វៀរវៀរស្រឡះ ឃ្នាតចេញ រលាស់ចោល រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ ចាកការរាក់ទាក់ នៅដោយចិត្តដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីពោលរាក់ទាក់នឹងជន ព្រោះប្រាថ្នាលោក ។

តេនាហា ភកវា

កយវិក្កយេ ន តិដ្ឋេយ្យ
 ឧបវាទំ ភិក្ខុ ន ករេយ្យ កុហិត្វិ
 តាមេ ច នាភិសដ្ឋេយ្យ
 លាភកម្យា ជនំ ន លាបយេយ្យាតិ ។

[៦៧] ន ច កត្តិតា សិយា ភិក្ខុ
 ន ច វាចំ បយុត្តំ ភាសេយ្យ
 ទាកព្ពិយំ ន សិក្ខេយ្យ
 កថំ វិក្កាហិតំ ន កថយេយ្យ ។

[៦៨] ន ច កត្តិតា សិយា ភិក្ខុតិ ឥនេកច្ចោ
 កត្តិ ហោតិ វិកត្តិ សោ កត្តិតិ អហាមស្មិ សីលសម្ម-
 ជ្ជោតិ វា វត្តសម្មជ្ជោតិ វា សីលព្វតសម្មជ្ជោតិ វា
 ជាតិយា វា កោត្តេន វា កោលបុត្តិកេន វា វណ្ណ-
 ចោក្ខុរតាយ វា ធនេន វា អន្លៀនេន វា កម្មាយត-
 នេន វា សិប្បាយតនេន វា វិជ្ជដ្ឋានេន វា សុតេន វា
 បដិកាលោន វា អញ្ញតវញ្ញតវេន វា វត្តនា ឧច្ចាកុលា
 បព្វជិតោតិ វា មហាកោតកុលា បព្វជិតោតិ វា

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ភិក្ខុមិនគប្បីតាំងនៅក្នុងការទិញនិងការលក់ មិន
គប្បីធ្វើនូវការឲ្យគេតិះដៀលក្នុងទីណាមួយ មិន
គប្បីជាប់ក្នុងស្រុក មិនគប្បីពោលរាក់ទាក់នឹង
ជន ព្រោះប្រាថ្នាលោកទេ ។

[៦៧] ភិក្ខុមិនគប្បីជាអ្នកអួតអាង មិនគប្បីពោល
វាចាកៀរគរ មិនគប្បីសិក្សានូវអំពើឃ្នើសឃ្នង
មិនគប្បីពោលពាក្យផ្ទុំផ្ទាស់ ។

[៦៨] ពាក្យថា ភិក្ខុមិនគប្បីជាអ្នកអួតអាង សេចក្តីថា
ភិក្ខុខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកអួតអាង ជាអ្នកពោលអំនួត ភិក្ខុនោះអួត
អាង គឺអួតអាង ពោលអំនួតថា ខ្ញុំជាអ្នកបរិបូរដោយសីល ឬថាជាអ្នក
បរិបូរដោយវ័ត ឬក៏ថាជាអ្នកបរិបូរដោយសីលនិងវ័ត ដោយជាតិ
ដោយគោត្រ ដោយភាពនៃខ្លួនជាកូនអ្នកមានត្រកូល ដោយភាពនៃ
ខ្លួនមានសម្បុរល្អ ដោយទ្រព្យ ដោយការរៀន ដោយការងារ
ដោយសិប្បៈ ដោយថ្នាក់នៃវិជ្ជា ដោយការចេះដឹង ដោយបដិកា-
ណ ឬដោយវត្ថុណាមួយ ថាជាអ្នកចេញអំពីត្រកូលខ្ពស់ហើយបួស

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ឧទ្ធការភោគកុលា បព្វជិតោតិ វា សុត្តន្តិកោតិ វា
 វិនយធមោតិ វា ធម្មកថិកោតិ វា អារញ្ញិកោតិ វា
 ។ បេ ។ នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា
 លាភីតិ វា កត្តតិ វិកត្តតិ ។ ឃំ ន វិកត្តេយ្យ
 វិកត្តំ បដហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យដ្ឋិកេយ្យ
 អនការដ្ឋិមេយ្យ កត្តនា អារតោ អស្ស វិរតោ
 បដិវិរតោ ជិត្តុន្តោ ជិស្សុដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ
 វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហារេយ្យាតិ ន ច
 កត្តិតា សិយា ភិក្ខុ ។

[៦៩] ន ច វាចំ បយុត្តំ កាសេយ្យាតិ កត-
 មា បយុត្តវាចា ។ ឥនេកេច្ឆោ ចីវរបយុត្តំ វាចំ
 កាសតិ បិណ្ឌាចាតបយុត្តំ វាចំ កាសតិ សេនាសន-
 បយុត្តំ វាចំ កាសតិ តិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ខារ-
 បយុត្តំ វាចំ កាសតិ អយំ^(១) វុច្ចតិ បយុត្តវាចា ។

១ ម. អយម្មិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ឬថាជាអ្នកចេញអំពីត្រកូលមានភោគៈច្រើនហើយបួស ថាជាអ្នកចេញ
អំពីត្រកូលមានភោគៈដ៏លើសលប់ហើយបួស ថាជាអ្នកចេះព្រះសូត្រ
ថាជាអ្នកទ្រទ្រង់វិន័យ ថាជាធម្មកថិក ថាជាអ្នកប្រព្រឹត្តិការញ្ញិកដុតង្គ
។ បេ ។ ឬថាជាអ្នកបាននេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ ។ ភិក្ខុមិន
គប្បីពោលអួត គឺគប្បីលះបង់ បន្ទាបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ឲ្យដល់នូវ
ការមិនកើតមាន នូវការពោលអួត គឺជាអ្នកឆ្ងាយ រៀរ រៀរស្រឡះ
ឃ្នាតចេញ រលាស់ចោល រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ ចាកការពោល
អួត គប្បីនៅដោយចិត្ត ដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស យ៉ាងនេះឯង
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុមិនគប្បីជាអ្នកអួតអាង ។

[៦៧] ពាក្យថា មិនគប្បីពោលនូវវាចាកៀរគរ សំណួរថា ចុះវាចា
កៀរគរ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ ពោលវាចាកៀរគរថ្មីវ
ពោលវាចាកៀរគរវិណ្ណបាត ពោលវាចាកៀរគរសេនាសនៈ ពោលវាចា
កៀរគរគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ នេះលោកហៅថា វាចាកៀរគរ ។

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

អថវា ចីវរហោតុ បិណ្ឌាចាតហោតុ សេនាសនហោតុ
តិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ការហោតុ សច្ចម្បិ កណាតិ
មុសាបិ កណាតិ បិសុណាម្បិ កណាតិ អបិសុណាម្បិ
កណាតិ ធរុសម្បិ កណាតិ អធរុសម្បិ កណាតិ
សម្មប្បលាបម្បិ កណាតិ អសម្មប្បលាបម្បិ កណាតិ
មន្តាបិ វាចំ កាសតិ អយម្បិ វុច្ចតិ បយុត្តវាចា ។
អថវា បសន្នចិត្តោ បរេសំ ធម្មំ ទេសេតិ អហោ វត
មេ ធម្មំ សុណោយ្យំ សុត្វា ច ធម្មំ បសីទេយ្យំ
បសន្នា ច មេ បសន្នាការំ ករេយ្យន្តិ អយំ វុច្ចតិ
បយុត្តវាចា ។ ន ច វាចំ បយុត្តំ កាសេយ្យាតិ
អន្តមសោ ធម្មទេសនាវាចំ ឧទាទាយ បយុត្តវាចំ
ន កាសេយ្យ ន កថេយ្យ ន កណោយ្យ ន
ទីបយេយ្យ ន វោហារេយ្យ បយុត្តវាចំ បជហោយ្យ
វិទោទេយ្យ ព្យន្តិករេយ្យ អនការដ្ឋមេយ្យ បយុត្ត-
វាចាយ អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ ទិក្ខុន្តោ
ទិស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេត-
សា វិហារេយ្យាតិ ន ច វាចំ បយុត្តំ កាសេយ្យ ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

មួយទៀត ភិក្ខុពោលពាក្យពិតខ្លះ ពោលពាក្យកុហកខ្លះ ពោលពាក្យ
 ញុះញង់ខ្លះ ពោលពាក្យមិនញុះញង់ខ្លះ ពោលពាក្យអាក្រក់ខ្លះ ពោល
 ពាក្យមិនអាក្រក់ខ្លះ ពោលសម្មប្បលាបខ្លះ ពោលពាក្យមិនមែនជា
 សម្មប្បលាបខ្លះ ពោលវាចាដោយប្រាជ្ញាខ្លះ ព្រោះហេតុចីវរ ព្រោះ
 ហេតុបិណ្ឌបាត ព្រោះហេតុសេនាសនៈ ព្រោះហេតុគិលានប្បច្ចយ-
 ភេសជ្ជបរិក្ខារ នេះ លោកហៅថា វាចាកៀរគរ ។ មួយទៀត ភិក្ខុមាន
 ចិត្តជ្រះថ្លា សម្តែងធម៌ដល់ពួកជនដទៃ ដោយគិតថា ធ្វើដូចម្តេចហ្ន៎
 ពួកជនគប្បីស្តាប់ធម៌របស់អញ លុះស្តាប់ហើយ គប្បីជ្រះថ្លានឹងធម៌
 លុះជ្រះថ្លាហើយ គប្បីធ្វើអាការៈជ្រះថ្លាដល់អញ នេះ លោកហៅថា
 វាចាកៀរគរ ។ ពាក្យថា មិនគប្បីពោលវាចាកៀរគរ បានសេចក្តីថា
 មិនគប្បីពោល មិនគប្បីសម្តែង មិនគប្បីពណ៌នា មិនគប្បីបំភ្លឺ មិន
 គប្បីថ្លែងនូវវាចាកៀរគរ ដោយហោចទៅរាប់យកធម្មទេសនាវាចាផង
 គឺគប្បីលះបង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ឲ្យដល់នូវការមិនកើតមាន នូវ
 វាចាកៀរគរ គប្បីជាអ្នកឆ្ងាយ រៀរ រៀរស្រឡះ ឃ្នាតចេញ រលាស់
 ចោល រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ ចាកវាចាកៀរគរ គប្បីនៅដោយចិត្ត
 ដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បី
 ពោលវាចាកៀរគរ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[៧០] ចាកព្រឹយំ ន សិក្ខេយ្យាតិ ចាកព្រឹយន្តិ
តីណិ ចាកព្រឹយានិ កាយិកំ ចាកព្រឹយំ វាចសិកំ
ចាកព្រឹយំ ចេតសិកំ ចាកព្រឹយំ ។

កតមំ កាយិកំ ចាកព្រឹយំ ។ ឥនេកច្ចោ
សង្ឃតតោមិ កាយិកំ ចាកព្រឹយំ ទស្សេតិ កណ្តា-
តតោមិ កាយិកំ ចាកព្រឹយំ ទស្សេតិ កោជនសា-
លាយមិ កាយិកំ ចាកព្រឹយំ ទស្សេតិ ជន្តាយវេមិ
កាយិកំ ចាកព្រឹយំ ទស្សេតិ ឧទកតិត្តេមិ
កាយិកំ ចាកព្រឹយំ ទស្សេតិ អន្តរយំ បរិសន្តោមិ
កាយិកំ ចាកព្រឹយំ ទស្សេតិ អន្តរយំ បរិដ្ឋោមិ
កាយិកំ ចាកព្រឹយំ ទស្សេតិ ។

កមំ សង្ឃតតោ កាយិកំ ចាកព្រឹយំ ទស្សេតិ ។
ឥនេកច្ចោ សង្ឃតតោ អចិត្តិការកតោ ថេវ
ភិក្ខុ យដ្ឋយន្តោមិ តិដ្ឋតិ យដ្ឋយន្តោមិ និសីទតិ
បុរតោមិ តិដ្ឋតិ បុរតោមិ និសីទតិ ឧច្ចេមិ អាសនេ
និសីទតិ សសីសំ ចារុមិត្តាមិ និសីទតិ បិតកោមិ
កណាតិ ពាហារិក្ខេបកោមិ កណាតិ វរំ សង្ឃតតោ
កាយិកំ ចាកព្រឹយំ ទស្សេតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[៧០] អធិប្បាយពាក្យថា មិនគប្បីសិក្សានូវអំពើឃ្នើសឃ្នង ត្រង់ ពាក្យថា អំពើឃ្នើសឃ្នង បានដល់អំពើឃ្នើសឃ្នង ៣ គឺ អំពើឃ្នើសឃ្នង ប្រកបដោយកាយ ១ អំពើឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយវាចា ១ អំពើឃ្នើសឃ្នង ប្រកបដោយចិត្ត ១ ។

អំពើឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយកាយ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនា នេះ នៅក្នុងសង្ឃ សម្តែងការឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយកាយក៏មាន នៅ ក្នុងគណៈ សម្តែងការឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយកាយក៏មាន សម្តែងការ ឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយកាយ ក្នុងរោងធានក៏មាន សម្តែងការឃ្នើសឃ្នង ប្រកបដោយកាយ ក្នុងរោងភ្លើងក៏មាន សម្តែងការឃ្នើសឃ្នងប្រកប ដោយកាយ ក្នុងកំពង់ទឹកក៏មាន កំពុងចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះ សម្តែង ការឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយកាយក៏មាន ចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះ ហើយ សម្តែងការឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយកាយក៏មាន ។

ភិក្ខុនៅក្នុងសង្ឃ សម្តែងការឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយកាយ តើ ដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ នៅក្នុងសង្ឃ មិនធ្វើសេចក្តីកោត ក្រែង គឺឈរប្រជ្រៀតពួកភិក្ខុជាថេរៈខ្លះ អង្គុយប្រជ្រៀតខ្លះ ឈរខាង មុខខ្លះ អង្គុយខាងមុខខ្លះ អង្គុយលើអាសនៈខ្ពស់ខ្លះ អង្គុយទទួរក្បាល ខ្លះ ឈរនិយាយខ្លះ និយាយវាសដៃខ្លះ ភិក្ខុនៅក្នុងសង្ឃ សម្តែង ការឃ្នើសឃ្នងប្រកបដោយកាយ យ៉ាងនេះ ។

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

កងំ កណាកតោ កាយិកំ ចាកត្តិយំ ទស្សតិ ។
 ឥនេកកថោ កណាកតោ អចិត្តិការកតោ ថេរាណំ
 ភិក្ខុណំ អនុចាហនាណំ ចង្គ្គមន្តាណំ សឧចាហនោ
 ចង្គ្គមតិ ជីចេ ចង្គ្គមេ ចង្គ្គមន្តាណំ ឧច្ចេ ចង្គ្គមេ
 ចង្គ្គមតិ ឆមាយំ ចង្គ្គមន្តាណំ ចង្គ្គមេ ចង្គ្គមតិ
 យដ្ឋយន្តោបិ តិដ្ឋតិ យដ្ឋយន្តោ^(១) និសីទតិ បុរតោបិ
 តិដ្ឋតិ បុរតោបិ និសីទតិ ឧច្ចេបិ អាសនេ និសីទតិ
 សសីសំ ចារុបិក្ខាបិ និសីទតិ បិតកោបិ កណាតិ
 ពាហារិក្ខេបកោបិ កណាតិ ឯវំ កណាកតោ កាយិកំ
 ចាកត្តិយំ ទស្សតិ ។

កងំ ភោជនសាលាយ កាយិកំ ចាកត្តិយំ
 ទស្សតិ ។ ឥនេកកថោ ភោជនសាលាយ អចិត្តិការ-
 កតោ ថេរេ ភិក្ខុ អនុប្បឧដ្ឋ និសីទតិ នវេបិ ភិក្ខុ
 អាសនេន បដិពាហតិ យដ្ឋយន្តោបិ តិដ្ឋតិ យដ្ឋយ-
 ន្តោបិ និសីទតិ បុរតោបិ តិដ្ឋតិ បុរតោបិ និសីទតិ
 ឧច្ចេបិ អាសនេ និសីទតិ សសីសំ ចារុបិក្ខាបិ និសី-
 ទតិ បិតកោបិ កណាតិ ពាហារិក្ខេបកោបិ កណាតិ

១ ម. យដ្ឋយន្តោបិ ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

ភិក្ខុនៅក្នុងគណៈ សម្តែងការឃើសឃ្នងប្រកបដោយកាយ តើដូច
 ម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ នៅក្នុងគណៈ មិនធ្វើសេចក្តីកោត
 ក្រែង គឺកាលពួកភិក្ខុជាថេរៈ មិនពាក់ស្បែកជើងចង្រ្រម ខ្លួនពាក់ស្បែក
 ជើងចង្រ្រម កាលពួកភិក្ខុជាថេរៈ ចង្រ្រមក្នុងទីចង្រ្រមទាប ខ្លួនចង្រ្រម
 លើទីចង្រ្រមខ្ពស់ កាលពួកភិក្ខុជាថេរៈ ចង្រ្រមលើផែនដី ខ្លួនចង្រ្រម
 លើទីចង្រ្រម ឈរប្រជ្រៀតខ្លះ អង្គុយប្រជ្រៀតខ្លះ ឈរខាងមុខខ្លះ
 អង្គុយខាងមុខខ្លះ អង្គុយលើអាសនៈខ្ពស់ខ្លះ អង្គុយទទួរក្បាលខ្លះ ឈរ
 និយាយខ្លះ និយាយវាសដៃខ្លះ ភិក្ខុនៅក្នុងគណៈ សម្តែងការឃើស
 ឃ្នងប្រកបដោយកាយ យ៉ាងនេះ ។

ភិក្ខុសម្តែងការឃើសឃ្នង ប្រកបដោយកាយ ក្នុងរោងធាន់ តើ
 ដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ មិនធ្វើសេចក្តីកោតក្រែង ក្នុង
 រោងធាន់ គឺអង្គុយប្រជ្រៀតពួកភិក្ខុជាថេរៈ ឃាត់ពួកភិក្ខុថ្មី ដោយ
 អាសនៈខ្លះ ឈរប្រជ្រៀតពួកភិក្ខុជាថេរៈខ្លះ អង្គុយប្រជ្រៀតខ្លះ ឈរ
 ខាងមុខខ្លះ អង្គុយខាងមុខខ្លះ អង្គុយលើអាសនៈខ្ពស់ខ្លះ អង្គុយទទួរ
 ក្បាលខ្លះ ឈរនិយាយ នឹងពួកភិក្ខុជាថេរៈខ្លះ និយាយវាសដៃខ្លះ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ឯវំ កោដនសាលាយ កាយិកំ ចាកព្ពិយំ ទស្សេតិ ។

កងំ ជន្ហាយវេ កាយិកំ ចាកព្ពិយំ ទស្សេតិ ។

ឥនេកច្ចោ ជន្ហាយវេ អចិត្តិការកតោ ថេវេ ភិក្ខុ

យដ្ឋយន្តោមិ តិដ្ឋតិ យដ្ឋយន្តោមិ និសីទតិ បុរោមិ

តិដ្ឋតិ បុរោមិ និសីទតិ ឧច្ចេមិ អាសនេ និសីទតិ

អនាបុច្ឆាមិ កដ្ឋំ បក្ខិបតិ អនាបុច្ឆាមិ ធារំ បិទហតិ

ឯវំ ជន្ហាយវេ កាយិកំ ចាកព្ពិយំ ទស្សេតិ ។

កងំ ឧទកតិត្ថេ កាយិកំ ចាកព្ពិយំ ទស្សេតិ ។

ឥនេកច្ចោ ឧទកតិត្ថេ អចិត្តិការកតោ ថេវេ ភិក្ខុ

យដ្ឋយន្តោមិ ឱតរតិ បុរោមិ ឱតរតិ យដ្ឋយន្តោមិ

ន្ហាយតិ បុរោមិ ន្ហាយតិ ឧបរិមិ ន្ហាយតិ យដ្ឋយន្តោមិ

ឧត្តរតិ បុរោមិ ឧត្តរតិ ឧបរិមិ ឧត្តរតិ ឯវំ ឧទក-

តិត្ថេ កាយិកំ ចាកព្ពិយំ ទស្សេតិ ។

កងំ អន្តរយរំ បរិសន្តោ កាយិកំ ចាកព្ពិយំ

ទស្សេតិ ។ ឥនេកច្ចោ អន្តរយរំ បរិសន្តោ អចិត្តិ-

ការកតោ ថេវេ ភិក្ខុ យដ្ឋយន្តោមិ កច្ឆតិ បុរោមិ

កច្ឆតិ វោក្កម្មមិ ថេរាណំ ភិក្ខុណំ បុរោមិ កច្ឆតិ ឯវំ

អន្តរយរំ បរិសន្តោ កាយិកំ ចាកព្ពិយំ ទស្សេតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ភិក្ខុសម្តែងការឃើសឃ្នងប្រកបដោយកាយ ក្នុងរោងឆាន់ យ៉ាងនេះ ។

ភិក្ខុសម្តែងការឃើសឃ្នងប្រកបដោយកាយ ក្នុងរោងភ្លើង តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ មិនធ្វើសេចក្តីកោតក្រែងក្នុងរោងភ្លើង គឺឈរប្រជ្រៀតពួកភិក្ខុជាថេរៈខ្លះ អង្គុយប្រជ្រៀតខ្លះ ឈរខាងមុខខ្លះ អង្គុយខាងមុខខ្លះ អង្គុយលើអាសនៈខ្ពស់ខ្លះ មិនប្រាប់សិនហើយដាក់ឧសខ្លះ មិនប្រាប់សិនហើយបិទទ្វារខ្លះ ភិក្ខុសម្តែងការឃើសឃ្នងប្រកបដោយកាយ ក្នុងរោងភ្លើង យ៉ាងនេះ ។

ភិក្ខុសម្តែងការឃើសឃ្នងប្រកបដោយកាយ ក្នុងកំពង់ទឹក តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ មិនធ្វើសេចក្តីកោតក្រែងក្នុងកំពង់ទឹក គឺចុះទៅប្រជ្រៀតពួកភិក្ខុជាថេរៈខ្លះ ចុះខាងមុខខ្លះ ងូតប្រជ្រៀតខ្លះ ងូតខាងមុខខ្លះ ងូតខាងលើខ្លះ ឡើងប្រជ្រៀតខ្លះ ឡើងខាងមុខខ្លះ ឡើងខាងលើខ្លះ ភិក្ខុសម្តែងការឃើសឃ្នង ប្រកបដោយកាយក្នុងកំពង់ទឹក យ៉ាងនេះ ។

ភិក្ខុកំពុងចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះ សម្តែងការឃើសឃ្នងប្រកបដោយកាយ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ កំពុងចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះ មិនធ្វើសេចក្តីកោតក្រែង គឺដើរប្រជ្រៀតពួកភិក្ខុជាថេរៈខ្លះ ដើរខាងមុខខ្លះ ដើរហួសទៅពីមុខពួកភិក្ខុជាថេរៈខ្លះ ភិក្ខុកំពុងចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះ សម្តែងការឃើសឃ្នងប្រកបដោយកាយ យ៉ាងនេះ ។

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

កថំ អន្តរយំ បរិដ្ឋោ កាយិកំ ចាកព្ពិយំ ទស្សេតិ ។
 ឥនេកកថោ អន្តរយំ បរិដ្ឋោ ន បរិស ភន្តេតិ វុច្ច-
 មាណោ បរិសតិ ន តិដ្ឋ ភន្តេតិ វុច្ចមាណោ តិដ្ឋតិ
 ន និសីទ ភន្តេតិ វុច្ចមាណោ និសីទតិ អនោកាសម្បិ
 បរិសតិ អនោកាសេបិ តិដ្ឋតិ អនោកាសេបិ
 និសីទតិ យានិ តានិ ហោន្តិ កុលានំ ឱវកានិ
 កូទ្ធានិ ច បដិច្ចដ្ឋានិ ច យត្ថ កុលិត្តិយោ
 កុលដីតាយោ កុលសុណ្ណាយោ កុលកុមារិយោ
 និសីទន្តិ តត្ថបិ សហសា បរិសតិ កុមារកស្សបិ
 សីសំ បរាមសតិ ឯវំ អន្តរយំ បរិដ្ឋោ កាយិកំ
 ចាកព្ពិយំ ទស្សេតិ ។ ឥទំ កាយិកំ ចាកព្ពិយំ ។

កតមំ វាចសិកំ ចាកព្ពិយំ ។ ឥនេកកថោ សង្ឃ-
 កតោបិ វាចសិកំ ចាកព្ពិយំ ទស្សេតិ កណាកតោបិ
 វាចសិកំ ចាកព្ពិយំ ទស្សេតិ អន្តរយំ បរិដ្ឋាបិ
 វាចសិកំ ចាកព្ពិយំ ទស្សេតិ ។

កថំ សង្ឃកតោ វាចសិកំ ចាកព្ពិយំ ទស្សេ-
 តិ ។ ឥនេកកថោ សង្ឃកតោ អចិត្តិការកតោ

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

ភិក្ខុចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះ ហើយសម្តែងការឃើសឃ្នងប្រកបដោយ
 កាយ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ ចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះហើយ
 គេមិនទាន់និយាយថា លោកម្ចាស់សូមចូលមក ក៏ចូលមក គេមិនទាន់
 និយាយថា លោកម្ចាស់សូមឈររង ក៏នៅឈរ គេមិនទាន់និយាយថា
 លោកម្ចាស់សូមគង់ ក៏អង្គុយ ចូលទៅកាន់ទីមិនមែនទីឱកាសខ្លះ ឈរ
 ក្នុងទីមិនមែនឱកាសខ្លះ អង្គុយក្នុងទីមិនមែនឱកាសខ្លះ ម្តីម្តាយចូលទៅក្នុង
 បន្ទប់ទាំងឡាយ របស់ត្រកូលទាំងឡាយ ជាទីដែលគេពួនផង បិទបាំង
 ផង ជាទីដែលពួកស្រីក្នុងត្រកូល ពួកកូនស្រីរបស់ត្រកូល ពួកកូន
 ប្រសាស្រីរបស់ត្រកូល ពួកកុមារីរបស់ត្រកូលអង្គុយខ្លះ ស្ទាបអង្គុយ
 ក្បាលរបស់កុមារតូចខ្លះ ភិក្ខុចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះ ហើយសម្តែងការ
 ឃើសឃ្នងប្រកបដោយកាយ យ៉ាងនេះ ។ នេះ ឈ្មោះថាអំពើឃើសឃ្នង
 ប្រកបដោយកាយ ។

អំពើឃើសឃ្នងប្រកបដោយវាចា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនា
 នេះ នៅក្នុងសង្ឃ សម្តែងការឃើសឃ្នងប្រកបដោយវាចា ក៏មាន
 នៅក្នុងគណៈ សម្តែងការឃើសឃ្នងប្រកបដោយវាចាក៏មាន ចូលទៅ
 ចន្លោះផ្ទះ ហើយសម្តែងការឃើសឃ្នងប្រកបដោយវាចាក៏មាន ។

ភិក្ខុនៅក្នុងសង្ឃ សម្តែងការឃើសឃ្នងប្រកបដោយវាចា តើដូច
 ម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ នៅក្នុងសង្ឃមិនធ្វើសេចក្តីកោតក្រែង

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ថេវ ភិក្ខុ អនាបុច្ឆា វា អនជ្ឈិដ្ឋោ វា អារាមតតានំ
ភិក្ខុនំ ធម្មំ ភណាតិ បញ្ញំ វិសដ្ឋេតិ ចាតិមោក្ខំ
ឧទ្ទិសតិ បិតកោបិ ភណាតិ ពាហារិក្ខេបកោបិ
ភណាតិ វរំ សជ្ឈតតោ វាចសិកំ ចាកត្តិយំ ទស្សេតិ ។

កថំ ភណាតតោ វាចសិកំ ចាកត្តិយំ ទស្សេតិ ។

ឥនេកច្ចោ ភណាតតោ អចិត្តិការកតោ ថេវ ភិក្ខុ
អនាបុច្ឆា វា អនជ្ឈិដ្ឋោ វា អារាមតតានំ ភិក្ខុនំ ធម្មំ
ភណាតិ បញ្ញំ វិសដ្ឋេតិ បិតកោបិ ភណាតិ ពាហា-
រិក្ខេបកោបិ ភណាតិ អារាមតតានំ ភិក្ខុនំ ឧចា-
សកានំ ឧចាសិកានំ ធម្មំ ភណាតិ បញ្ញំ វិសដ្ឋេតិ
បិតកោបិ ភណាតិ ពាហារិក្ខេបកោបិ ភណាតិ វរំ
ភណាតតោ វាចសិកំ ចាកត្តិយំ ទស្សេតិ ។

កថំ អន្តរយរំ បរិដ្ឋោ វាចសិកំ ចាកត្តិយំ
ទស្សេតិ ។ ឥនេកច្ចោ អន្តរយរំ បរិដ្ឋោ ឥត្តិ វា
កុមារី វា អាហា ឥត្តន្ទាមេ ឥត្តន្ទោត្តេ កី អត្តិ យាកូ
អត្តិ ភត្តំ អត្តិ ខាទនីយំ អត្តិ កី បរិស្សាម កី ភុញ្ញិ-
ស្សាម កី ខាទិស្សាម កី វា អត្តិ កី វា មេ ទស្សថាតិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

គឺមិនប្រាប់ពួកភិក្ខុជាថេរៈ ឬពួកភិក្ខុជាថេរៈមិនបានអារាធនា ក៏សម្តែង
ធម៌ ធ្វើយប្រស្នា សម្តែងបាតិមោក្ខ ដល់ពួកភិក្ខុនៅក្នុងអារាម ឈរ
និយាយខ្លះ និយាយវាសដៃខ្លះ ភិក្ខុនៅក្នុងសង្ឃ សម្តែងការឃើសឃ្នង
ប្រកបដោយវាចា យ៉ាងនេះ ។

ភិក្ខុនៅក្នុងគណៈ សម្តែងការឃើសឃ្នងប្រកបដោយវាចា តើដូច
ម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ នៅក្នុងគណៈ មិនធ្វើសេចក្តីកោតក្រែង
គឺមិនប្រាប់ពួកភិក្ខុជាថេរៈ ឬពួកភិក្ខុជាថេរៈមិនបានអារាធនា ក៏សម្តែងធម៌
ធ្វើយប្រស្នា ដល់ពួកភិក្ខុនៅក្នុងអារាម ឈរនិយាយខ្លះ និយាយវាសដៃ
ខ្លះ សម្តែងធម៌ ធ្វើយប្រស្នាដល់ពួកភិក្ខុនី ពួកឧបាសក ពួកឧបាសិកា
ដែលនៅក្នុងអារាម ឈរនិយាយខ្លះ និយាយវាសដៃខ្លះ ភិក្ខុនៅក្នុង
គណៈ សម្តែងការឃើសឃ្នងប្រកបដោយវាចា យ៉ាងនេះ ។

ភិក្ខុចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះ ហើយសម្តែងការឃើសឃ្នងប្រកបដោយ
វាចា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ ចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះហើយ
និយាយនឹងស្រី ឬនឹងកុមារី និយាយមម៉េះមម៉ោះថា នៃនាងឈ្មោះនេះ
នៃនាងគោត្រនេះ មានអ្វីទេ មានបបរទេ មានបាយទេ មានបង្កើមទេ
ពួកយើងនឹងផឹកអ្វី បរិភោគអ្វី ស៊ីអ្វី មានអ្វីទេ ពួកនាងនឹងឲ្យអ្វីដល់អាត្មា

ចុទ្ធសមោ តុវ័ជកសុត្តនិទ្ទេសោ

វិប្បលបតិ ឯវំ អន្តរយវំ បរិដ្ឋោ វាចសិកំ ចាតត្តិយំ
នស្សេតិ ។ ឥទំ វាចសិកំ ចាតត្តិយំ ។

កតមំ ចេតសិកំ ចាតត្តិយំ ។ ឥដេកច្ចោ ន
ឧច្ចាកុលា បព្វជិតោ សមាដោ ឧច្ចាកុលា បព្វជិ-
តេន សទ្ធិំ សទិសំ អត្តានំ ករោតិ ចិត្តេន ន មហា-
កុលា បព្វជិតោ សមាដោ ន មហាកោតកុលា បព្វ-
ជិតោ សមាដោ ន ឧទ្យារកោតកុលា បព្វជិតោ
សមាដោ ឧទ្យារកោតកុលា បព្វជិតេន សទ្ធិំ សទិសំ
អត្តានំ ករោតិ ចិត្តេន ន សុត្តន្តិកោ សមាដោ
សុត្តន្តិកេន សទ្ធិំ សទិសំ អត្តានំ ករោតិ
ចិត្តេន ន វិនយធារោ សមាដោ ន ធម្មកថិកោ
សមាដោ ន អារម្ម្មកោ សមាដោ ន បិណ្ឌាចារិ-
កោ សមាដោ ន បំសុក្ខុលិកោ សមាដោ ន
តេចីរិកោ សមាដោ ន សបទានចារិកោ
សមាដោ ន ខលុបច្ឆាកត្តិកោ សមាដោ ន
នេសទ្ធិកោ សមាដោ ន យថាសន្តតិកោ សមាដោ
យថា សន្តតិកេន សទ្ធិំ សទិសំ អត្តានំ ករោតិ
ចិត្តេន ន បឋមស្ស ឈានស្ស លាភី សមាដោ

គុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

ភិក្ខុចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះ ហើយសម្តែងការឃើសឃ្នងប្រកបដោយវាចា
យ៉ាងនេះ ។ នេះ ឈ្មោះថា អំពើឃើសឃ្នងប្រកបដោយវាចា ។

អំពើឃើសឃ្នងប្រកបដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនា
នេះ ជាអ្នកមិនចេញអំពីត្រកូលខ្ពស់ហើយបួសទេ តែតាំងចិត្តធ្វើខ្លួនឲ្យ
ប្រហែលនឹងបុគ្គលដែលចេញអំពីត្រកូលខ្ពស់ហើយបួស ជាអ្នកមិន
ចេញអំពីត្រកូលធំហើយបួស ជាអ្នកមិនចេញអំពីត្រកូលមានភោគៈច្រើន
ហើយបួស ជាអ្នកមិនចេញអំពីត្រកូលមានភោគៈដំលើសលប់ហើយ
បួសទេ តែតាំងចិត្តធ្វើខ្លួនឲ្យប្រហែលនឹងបុគ្គលដែលចេញអំពីត្រកូល
មានភោគៈលើសលុបហើយបួស ជាអ្នកមិនចេះព្រះសូត្រទេ តែតាំង
ចិត្តធ្វើខ្លួនឲ្យប្រហែលនឹងបុគ្គលដែលចេះព្រះសូត្រ ជាអ្នកមិនទ្រទ្រង់ព្រះ
វិន័យ មិនមែនជាធម្មកថិក មិនប្រព្រឹត្តិអារញ្ញិកធុត្តង្គ មិនប្រព្រឹត្តិបិណ្ឌបាតិ-
កធុត្តង្គ មិនប្រព្រឹត្តិបំសុក្ខុលិកធុត្តង្គ មិនប្រព្រឹត្តិគេបិរិកធុត្តង្គ មិនប្រព្រឹត្តិ
សបទានចារិកធុត្តង្គ មិនប្រព្រឹត្តិខលុបច្ឆាកត្តិកធុត្តង្គ មិនប្រព្រឹត្តិនេសជ្ជិក-
ធុត្តង្គ មិនប្រព្រឹត្តិយថាសន្តតិកធុត្តង្គទេ តែតាំងចិត្តធ្វើខ្លួនឲ្យប្រហែល
នឹងបុគ្គលដែលប្រព្រឹត្តិយថាសន្តតិកធុត្តង្គ ជាអ្នកមិនបានបឋមជ្ឈានទេ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

បឋមស្ស ឈានស្ស លាភិណា សទ្ធិ សទិសំ អត្តានំ
 កកោតិ ចិត្តេន ន ទុតិយស្ស ឈានស្ស លាភិ
 សមាដោ ន តតិយស្ស ឈានស្ស លាភិ សមា-
 ដោ ន ចតុត្ថស្ស ឈានស្ស លាភិ សមាដោ
 ន អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិយា លាភិ សមា-
 ដោ ន វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិយា លាភិ សមាដោ
 ន អាកិញ្ញញ្ញាយតនសមាបត្តិយា លាភិ សមាដោ
 ន នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា លាភិ
 សមាដោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា លា-
 ភិណា សទ្ធិ សទិសំ អត្តានំ កកោតិ ចិត្តេន ឥទំ
 ចេតសិកំ ចាកត្តិយំ ។ ចាកត្តិយំ ន សិក្ខេយ្យាតិ
 ចាកត្តិយំ ន សិក្ខេយ្យ ន អាចរេយ្យ ន សមា-
 ចរេយ្យ ន សមាទាយ វត្តេយ្យ ចាកត្តិយំ បដ-
 ហេយ្យ វិណោទេយ្យ ព្យង្គិកេយ្យ អនការង្គមេយ្យ
 ចាកត្តិយា អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខុដ្ឋោ
 និស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញត្តោ វិមរិយាទិកតេន
 ចេតសា វិហារេយ្យាតិ ចាកត្តិយំ ន សិក្ខេយ្យ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

តែតាំងចិត្តធ្វើខ្លួនឲ្យប្រហែលនឹងបុគ្គលដែលបានបឋមជ្ឈាន ជាអ្នកមិន
បានទុតិយជ្ឈាន មិនបានតតិយជ្ឈាន មិនបានចតុត្ថជ្ឈាន មិនបានអាកា-
សានញ្ញាយតនសមាបត្តិ មិនបានវិញ្ញាណញ្ញាយតនសមាបត្តិ មិនបាន
អាកិញ្ញញ្ញាយតនសមាបត្តិ មិនបាននេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិទេ
តែតាំងចិត្តធ្វើខ្លួនឲ្យប្រហែល នឹងបុគ្គលដែលបាននេវសញ្ញានាសញ្ញា-
យតនសមាបត្តិ នេះ ឈ្មោះថា អំពើឃ្លើសឃ្លង់ប្រកបដោយចិត្ត ។ ពាក្យ
ថា មិនគប្បីសិក្សា នូវអំពើឃ្លើសឃ្លង់ បានសេចក្តីថា មិនគប្បីសិក្សា
មិនគប្បីប្រព្រឹត្ត មិនគប្បីប្រព្រឹត្តព្រម មិនគប្បីប្រព្រឹត្តសមាទាននូវអំពើ
ឃ្លើសឃ្លង់ គឺគប្បីលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ឲ្យដល់នូវការមិន
កើតមាននូវអំពើឃ្លើសឃ្លង់ គប្បីជាអ្នកឆ្ងាយ វៀរ វៀរស្រឡះ ឃ្នាត
ចេញ រលាស់ចោល រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ ចាកអំពើឃ្លើសឃ្លង់ គប្បី
នៅដោយចិត្តដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
មិនគប្បីសិក្សានូវអំពើឃ្លើសឃ្លង់ ។

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

[៧១] កងំ វិក្កាហិកំ ន កថយេយ្យាតិ កត-
 មា វិក្កាហិកកថា ។ ឥនេកច្ចោ ឯវ្យុបំ កងំ កត្តា
 ហោតិ ន ត្ថំ ឥមំ ធម្មវិនយំ អាជាជានិ ។ មេ ។
 និព្វេនេហិ វា សចេ បហោសីតិ ។ វុត្តំ ហោតំ ភកវតា
 វិក្កាហិកាយ ខោ មោត្តល្លាន កថាយ សតិ កថា-
 ពាហុល្លំ ចាជិកដ្ឋំ កថាពាហុល្លេ សតិ ឧទ្ធច្ចំ ឧទ្ធត-
 ស្ស អសំវោ អសំវុតស្ស អារា ចិត្តំ សមាធិម្ហាតិ ។
 កងំ វិក្កាហិកំ ន កថយេយ្យាតិ វិក្កាហិកកងំ ន
 កថេយ្យ ន ភណេយ្យ ន ទីបយេយ្យ ន វោហារេយ្យ
 វិក្កាហិកកងំ បដហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យដ្ឋិកេយ្យ
 អនភារដ្ឋិមេយ្យ វិក្កាហិកកថាយ អារតោ អស្ស
 វិរតោ បទិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សន្តោ វិប្បមុត្តោ
 វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហារេយ្យាតិ
 កងំ វិក្កាហិកំ ន កថយេយ្យ ។ តេនាហា ភកវា
 ន ច កត្តិតា សិយា ភិក្ខុ
 ន ច វាចំ បយុត្តំ កាសេយ្យ
 ចាកព្វិយំ ន សិក្ខេយ្យ
 កងំ វិក្កាហិកំ ន កថយេយ្យាតិ ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

[៧១] ពាក្យថា មិនគប្បីពោលពាក្យផ្ទៀងផ្ទាត់ ផ្ទាល់ សំណួរថា ពាក្យផ្ទៀងផ្ទាត់ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកធ្វើនូវពាក្យពោល មានសភាពយ៉ាងនេះថា អ្នកមិនយល់ធម៌វិន័យនេះទេ ។ បេ ។ ឬថាបើ អ្នកអាច ចូរដោះចុះ ។ សមដូចព្រះពុទ្ធដីកានេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហើយថា ម្នាលមោគ្គល្លាន កាលបើពាក្យផ្ទៀងផ្ទាត់មាន សម្តី ច្រើនក៏កើតប្រាកដ កាលបើពាក្យច្រើនមានហើយ សេចក្តីរាយមាយក៏ កើតប្រាកដ កាលបើបុគ្គលមានចិត្តរាយមាយហើយ សេចក្តីមិនសង្រួម ក៏ កើតប្រាកដ កាលបើបុគ្គលមិនសង្រួមហើយ ចិត្តក៏ឆ្ងាយអំពីសមាធិ ។ ពាក្យថា មិនគប្បីពោលនូវពាក្យផ្ទៀងផ្ទាត់ គឺមិនគប្បីពោល មិនគប្បី ពណ៌នា មិនគប្បីបំភ្លឺ មិនគប្បីថ្លែង នូវពាក្យផ្ទៀងផ្ទាត់ គឺគប្បីលះបង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស មិនឲ្យកើតមាន នូវពាក្យផ្ទៀងផ្ទាត់ គប្បីជា អ្នកឆ្ងាយ វៀរ វៀរស្រឡះ ឃ្មាតចេញ រលាស់ចោល រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ ចាកពាក្យផ្ទៀងផ្ទាត់ គប្បីនៅដោយចិត្តដែលប្រាសចាក ដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីពោលនូវពាក្យ ផ្ទៀងផ្ទាត់ ។ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ភិក្ខុមិនគប្បីជាអ្នកអួតអាង មិនគប្បីពោលនូវវាចា
 កៀរគរ មិនគប្បីសិក្សា នូវអំពើឃ្មើសឃ្មុង
 មិនគប្បីពោលពាក្យផ្ទៀងផ្ទាត់ ។

[៧២] មោសវដ្ឋេន^(១) និយ្យេថ

សម្មជានោ សហានិ ន កយិរា

អថ ជីវិតេន បញ្ញាយ

សីលពូត្តេន នាញ្ញមតិមញ្ញោ ។

[៧៣] មោសវដ្ឋេន និយ្យេថាតិ មោសវដ្ឋំ វុច្ចតិ
មុសាវានោ ។ ឥនេកច្ចោ សកក្កតោ វា បរិសក្កតោ
វា ។ បេ ។ អាមិសតិញ្ចិក្ខុហេតុ វា សម្មជានមុសា
កាសិតា ហោតិ ឥទំ វុច្ចតិ មោសវដ្ឋំ ។ អបិច
តីហាការេហិ មុសាវានោ ហោតិ បុព្វេវ តស្ស^(២)
ហោតិ មុសា កណិស្សន្តិ កណាន្តស្ស ហោតិ មុ-
សា កណាមីតិ កណិតស្ស ហោតិ មុសា មយា
កណិតន្តិ ឥមេហិ តីហាការេហិ មុសាវានោ
ហោតិ ។ អបិច ចត្វហាការេហិ បញ្ចហាការេហិ
ឆហាការេហិ សត្តហាការេហិ អដ្ឋហាការេហិ
មុសាវានោ ហោតិ បុព្វេវ តស្ស ហោតិ មុសា
កណិស្សន្តិ កណាន្តស្ស ហោតិ មុសា កណាមីតិ
កណិតស្ស ហោតិ មុសា មយា កណិតន្តិ

១ ឱ. មោសវដ្ឋេ ន និយ្យេថ ។ ២ ម. បុព្វេវស្ស ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[៧២] បុគ្គលគប្បីវៀរចាកការពោលពាក្យកុហក គប្បី
ជាអ្នកដឹងខ្លួន មិនធ្វើនូវការពោលអួតទាំងឡាយ
ទាំងមិនគប្បីមើលងាយនូវបុគ្គលដទៃ ដោយការ
ចិញ្ចឹមជីវិត ដោយបញ្ញា ដោយសីលនិងវ័តឡើយ ។

[៧៣] ពាក្យថា បុគ្គលគប្បីវៀរ ចាកការពោលពាក្យកុហក
អធិប្បាយថា មុសាវាទ លោកហៅថា ការពោលពាក្យកុហក ។ បុគ្គល
ខ្លះក្នុងលោកនេះ ទៅកាន់រោងជាទីប្រជុំ ទៅកាន់បរិស័ទ្យ ។ បេ ។ ជា
អ្នកពោលពាក្យកុហកទាំងដឹងខ្លួន ព្រោះហេតុតែអាមិសតិចតួច នេះ
លោកហៅថា ការពោលពាក្យកុហក ។ ម្យ៉ាងទៀត មុសាវាទរមែងមាន
ដោយអាការៈ ៣ គឺមុសាវាទរបស់បុគ្គលនោះក្នុងកាលមុនថា អញនឹង
ពោលពាក្យកុហក ១ មុសាវាទរបស់បុគ្គលដែលកំពុងពោលថា អញ
កំពុងពោលពាក្យកុហក ១ មុសាវាទរបស់បុគ្គលដែលពោលហើយថា
អញពោលពាក្យកុហកហើយ ១ មុសាវាទរមែងមានដោយអាការៈ ៣
នេះ ។ មួយទៀត មុសាវាទរមែងមានដោយអាការៈ ៤ ដោយអាការៈ
៥ ដោយអាការៈ ៦ ដោយអាការៈ ៧ ដោយអាការៈ ៨ មុសាវាទ
របស់បុគ្គលនោះ ក្នុងកាលមុនថា អញនឹងពោលពាក្យកុហក ១ មុសា-
វាទរបស់បុគ្គលដែលកំពុងពោលថា អញកំពុងពោលពាក្យកុហក ១ មុសា-
វាទរបស់បុគ្គលដែលពោលហើយថា អញពោលពាក្យកុហកហើយ ១

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

វិនិទាយ ទិដ្ឋិ វិនិទាយ ខន្តិ វិនិទាយ រុច្ចិ វិនិទាយ
 សញ្ញា វិនិទាយ ការំ ឥមេហិ អដ្ឋហាការេហិ មុសា-
 វាទោ ហោតិ ។ មោសវដ្ឋេន និយ្យេថាតិ មោសវដ្ឋេន
 និយេយ្យ មោសវដ្ឋំ បជហេយ្យ វិនោទេយ្យ
 ព្យន្តិកេយ្យ អនការដ្ឋមេយ្យ មោសវដ្ឋា អារតោ
 អស្ស វិរតោ បជិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្ប-
 មុត្តោ វិសញ្ញត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហា-
 រេយ្យាតិ មោសវដ្ឋេន និយ្យេថ ។

[៧៤] សម្មជាតោ សហានិ ន កយិរាតិ
 កតមំ សាបេយ្យំ ។ ឥនេកច្ចោ សហោ ហោតិ
 បរិសហោ យំ តត្ថ សបំ សបតា សាបេយ្យំ កក្ករតា
 កក្ករិយំ បរិក្ខត្តតា បរិក្ខត្តិយំ ឥទំ រុច្ចតិ
 សាបេយ្យំ ។ សម្មជាតោ សហានិ ន កយិរាតិ
 សម្មជាតោ ហុត្វា សាបេយ្យំ ន កេយ្យេន ន ជនេយ្យ
 ន សញ្ញនេយ្យេន ន និព្វត្តេយ្យេន នាភិនិព្វត្តេយ្យេន

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

(មុសាវាទរបស់បុគ្គល) ព្រោះបិទបាំងសេចក្តីយល់ ១ ព្រោះបិទបាំង
 សេចក្តីចូលចិត្ត ១ ព្រោះបិទបាំងសេចក្តីគាប់ចិត្ត ១ ព្រោះបិទបាំង
 សេចក្តីសម្គាល់ ១ ព្រោះបិទបាំងការកើត ១ មុសាវាទរមែងមានដោយ
 អាការៈ ៨ នេះ ។ ពាក្យថា បុគ្គលគប្បីវៀរចាកការពោលពាក្យកុហក
 បានសេចក្តីថា គប្បីវៀរចាកការពោលពាក្យកុហក គប្បីលះបង់ បន្ទោ-
 បង់ ធ្វើឲ្យវិនាស មិនឲ្យកើតមានបែបភាព នូវការពោលពាក្យកុហក
 គប្បីជាអ្នកឆ្ងាយ វៀរ វៀរស្រឡះ ឃ្នាតចេញ រលាស់ចោល រួច
 ស្រឡះ ប្រាសចេញ ចាកការពោលពាក្យកុហក គប្បីនៅដោយចិត្តដែល
 ប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលគប្បីវៀរ
 ចាកការពោលពាក្យកុហក ។

[៧២] អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីជាអ្នកដឹងខ្លួន មិនធ្វើនូវការពោល
 អួតទាំងឡាយ សំណួរថា ភាពនៃការពោលអួត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ
 ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកពោលអួត ពោលអួតគ្រប់យ៉ាង បានខាងការ
 ពោលអួត ភាពនៃការពោលអួត សេចក្តីពោលអួត សម្តីគ្រោតគ្រាត
 សម្តីគគ្រើម ការអួតខ្លាំង សេចក្តីអួតខ្លាំង ក្នុងដំណើរនោះ នេះលោក
 ហៅថា ភាពនៃការអួត ។ ពាក្យថា គប្បីជាអ្នកដឹងខ្លួន មិនធ្វើនូវការ
 ពោលអួតទាំងឡាយ បានសេចក្តីថា ជាអ្នកដឹងខ្លួន មិនគប្បីធ្វើ មិនគប្បី
 បង្កើត មិនគប្បីបង្កើតព្រម មិនគប្បីបញ្ចេញ មិនគប្បីបញ្ចេញចំពោះ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សាឃេយ្យំ បដហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យង្គិកេយ្យ
អនការង្គិមេយ្យ សាឃេយ្យា អារតោ អស្ស វិរតោ
បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សន្នោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ
វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហារេយ្យាតិ សម្មជាណោ
សហនិ ន កយិរា ។

[៧៥] អថ ដីរិតេន បញ្ញាយ សីលពូត្តេន ធាញ្ញមតិ-
មញ្ញតិ អថាតិ បទសន្និ ។ បេ ។ បទានុបុព្វតាមេតំ
អថាតិ ។ ឥធកកថោ លូខដីរិតំ^(១) ដីរន្តោ បរំ
បណីតដីរិតំ^(២) ដីរន្តំ អតិមញ្ញតិ កី បទាយំ
ពហុល្លាដីរោ សព្វំ សម្ពុត្តតិ សេយ្យថីទំ មូលពីដំ
ខន្ធពីដំ ផលពីដំ អក្កពីដំ ពីដពីដមេវ បញ្ចមំ អសវិច-
ក្កទន្តកុដសមានប្បធានាតិល្មោតិ ។ សោ តាយ
លូខដីរិកាយ បរំ បណីតដីរិតំ ដីរន្តំ អតិមញ្ញតិ ។

១ ម. លូខដីរិតំ ។ ២ ម. បណីតដីរិតំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

នូវការពោលអួត គឺគប្បីលះបង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស មិនឲ្យកើតមាន
នូវការពោលអួត គប្បីជាអ្នកឆ្ងាយ រៀរ រៀរស្រឡះ ឃ្នាតចេញ
រលាស់ចោល រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ ចាកការពោលអួត គប្បីនៅ
ដោយចិត្តដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
គប្បីជាអ្នកដឹងខ្លួន មិនធ្វើនូវការពោលអួតទាំងឡាយ ។

[៧៥] អធិប្បាយពាក្យថា ទាំងមិនគប្បីមើលងាយនូវបុគ្គលដទៃ
ដោយជីវិត ដោយបញ្ញា ដោយសីលនិងវ័ត ត្រង់ពាក្យថា ទាំង គឺ
ជាពាក្យតំណនៃបទ ។ បេ ។ ពាក្យថា ទាំង នេះ គឺជាលំដាប់
លំដោយនៃបទ ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ កាលចិញ្ចឹមជីវិតដ៏សៅហ្មង
មើលងាយបុគ្គលដទៃ ដែលចិញ្ចឹមជីវិតដ៏ឧត្តមថា បុគ្គលនេះ ចិញ្ចឹម
ជីវិត ដោយវត្ថុច្រើនអ្វីម៉្លោះ បរិភោគវត្ថុគ្រប់មុខ គឺពូជដែលកើត
អំពីមើម ពូជដែលកើតអំពីដើម ពូជដែលកើតអំពីថ្នាំ ពូជដែលកើត
អំពីត្រួយ ពូជដែលកើតអំពីគ្រាប់ ជាគម្រប់ ៥ មិនឆ្ងង់សេចក្តីព្យាយាម
ដ៏ស្មើដោយការនុះនិងបុងនៃភ្នក^(១) ។ ព្រោះការចិញ្ចឹមជីវិតដ៏សៅហ្មង
នោះ បុគ្គលនោះ មើលងាយបុគ្គលដទៃ ដែលចិញ្ចឹមជីវិតដ៏ឧត្តម ។

១- បាលីនេះមិនឃើញមានក្នុងទីណាសោះ យើងខ្ញុំសង្ស័យក្រែងប្រែថា “មិនឆ្ងង់
សេចក្តីព្យាយាមស្មើដោយចុងធ្មេញនៃត្បាល់កិន” ដូច្នោះត្រូវជាងដឹង ។

ចុទ្ធសមោ តុវជកសុត្តនិទ្ទេសោ

ឥនេកាច្ចោ បណ្ឌិតជីវិតំ ជីវន្តោ បរំ លូខជីវិតំ ជីវន្តំ
 អតិមញ្ញតិ កី បណាយំ អប្បបុញ្ញោ អប្បេសក្ខោ ន
 លាភី ចីវបិណ្ឌាចាតសេនាសនតិលានប្បច្ចយកេសជ្ជ-
 បរិក្ខារានន្តិ ។ សោ តាយ បណ្ឌិតជីវិតាយ បរំ
 លូខជីវិតំ ជីវន្តំ អតិមញ្ញតិ ។ ឥនេកាច្ចោ បញ្ញា-
 សម្បន្នោ ហោតិ សោ បុដ្ឋោ បញ្ញំ វិសដ្ឋេតិ ។
 តស្ស ឯវំ ហោតិ អហាមស្មិ បញ្ញាសម្បន្នោ ឥមេ
 បនញ្ញោ ន បញ្ញាសម្បន្នតិ ។ សោ តាយ
 បញ្ញាសម្បន្នាយ បរំ អតិមញ្ញតិ ។ ឥនេកាច្ចោ
 សីលសម្បន្នោ ហោតិ ចាតិមោក្ខសំវរសំវរតោ វិហា-
 រតិ អាចារកោចរសម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វដ្ឋេសុ
 ភយនស្សរី សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ ។
 តស្ស ឯវំ ហោតិ អហាមស្មិ សីលសម្បន្នោ ឥមេ
 បនញ្ញោ ភិក្ខុ ទុស្សីលា ចាបធម្មាតិ ។ សោ
 តាយ សីលសម្បន្នាយ បរំ អតិមញ្ញតិ ។
 ឥនេកាច្ចោ វត្តសម្បន្នោ អារញ្ញិកោ វា បិណ្ឌាចាតិ-
 កោ វា បំសុក្ខុលិកោ វា តេចីវិកោ វា សបទា-
 នចារិកោ វា ខលុបច្ឆាកត្តិកោ វា នេសដ្ឋិកោ វា

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ចិញ្ចឹមជីវិតដ៏ឧត្តម មើលងាយបុគ្គលដទៃ ដែល
 ចិញ្ចឹមជីវិតដ៏សៅហ្មងថា បុគ្គលនេះមានបុណ្យតិច មានសក្តិតិចអ្វីម៉្លោះ
 មិនធ្លាប់បាននូវចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និងគិលានប្បច្ចយកេសជ្ជ-
 បរិក្ខារ ។ ព្រោះការចិញ្ចឹមជីវិតដ៏ឧត្តមនោះ បុគ្គលនោះមើលងាយបុគ្គល
 ដទៃ ដែលចិញ្ចឹមជីវិតដ៏សៅហ្មង ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះជាអ្នកបរិបូរ
 ដោយបញ្ញា បុគ្គលនោះត្រូវគេសួរហើយក៏ឆ្លើយប្រស្នា ។ បុគ្គលនោះ
 មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា អញជាអ្នកបរិបូរដោយបញ្ញា ឯពួកបុគ្គល
 ឯទៀតនេះមិនបរិបូរដោយបញ្ញាទេ ។ ព្រោះការបរិបូរដោយបញ្ញានោះ
 បុគ្គលនោះមើលងាយបុគ្គលដទៃ ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកបរិបូរ
 ដោយសីល សង្រួមក្នុងបាតិមោក្ខសំរេ: បរិបូរដោយអាចារៈនិងគោចរៈ
 ឃើញភ័យក្នុងទោសទាំងឡាយ សូម្បីបន្តិចបន្តួច សមាទាន សិក្សា
 ក្នុងសិក្ខាបទទាំងឡាយ ។ បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា អញ
 ជាអ្នកបរិបូរដោយសីល ឯពួកភិក្ខុឯទៀតនេះទ្រុស្តសីល មានធម៌អាក្រក់ ។
 ព្រោះការបរិបូរដោយសីលនោះ បុគ្គលនោះមើលងាយបុគ្គលដទៃ ។ បុគ្គល
 ខ្លះក្នុងសាសនានេះ បរិបូរដោយវត្ថុ គឺជាអ្នកប្រព្រឹត្តអារញ្ញិកធុតង្គ ប្រព្រឹត្ត
 បិណ្ឌបាតិកធុតង្គ ប្រព្រឹត្តបំសុក្ខលិកធុតង្គ ប្រព្រឹត្តតេជីវិកធុតង្គ ប្រព្រឹត្ត
 សបទានចារិកធុតង្គ ប្រព្រឹត្តខលុបច្ឆាកត្តិកធុតង្គ ប្រព្រឹត្តនេសជ្ជិកធុតង្គ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

យថាសន្តតិកោ វា ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ អហមស្មិ
 វត្តសម្បជ្ជោ ឥមេ បនញ្ញេ ន វត្តសម្បជ្ជាតិ ។
 សោ តាយ វត្តសម្បជ្ជាយ បរំ អតិមញ្ញតិ ។ អថ
 ដីវិតេន បញ្ញាយ សីលពូត្តេន ធាញ្ញមតិមញ្ញតិ
 លូខដីវិកាយ វា បណ្ឌិតដីវិកាយ វា បញ្ញាសម្ប-
 ជ្ជាយ វា សីលសម្បជ្ជាយ វា វត្តសម្បជ្ជាយ វា បរំ
 ធាតិមញ្ញយ្យ ធាវជានេយ្យ ន តេន មាណំ ជនេយ្យ
 ន តេន ថន្ទោ អស្ស បត្តន្ទោ បក្កហិតសិរោតិ អថ
 ដីវិតេន បញ្ញាយ សីលពូត្តេន ធាញ្ញមតិមញ្ញេ ។
 តេនាហ ភកវា

មោសវន្ទេន និយ្យេថ
 សម្បជ្ជានោ សហានិ ន កយិវា
 អថ ដីវិតេន បញ្ញាយ
 សីលពូត្តេន ធាញ្ញមតិមញ្ញតិ ។

[៧៦] សុត្វា ទូសិតោ ពហំ វាចំ
 សមណានំ វា បុត្តវចនានំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ប្រព្រឹត្តយថាសន្តតិកធុតង្គ ។ បុគ្គលនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា អញជាអ្នកបរិបូរដោយវ័ត ឯពួកភិក្ខុឯទៀតនេះមិនបរិបូរដោយវ័តទេ ។ ព្រោះការបរិបូរដោយវ័តនោះ បុគ្គលនោះមើលងាយបុគ្គលដទៃ ។ ពាក្យថា ទាំងមិនគប្បីមើលងាយនូវបុគ្គលដទៃ ដោយការចិញ្ចឹមជីវិត ដោយបញ្ញា ដោយសីលនិងវ័ត បានសេចក្តីថា មិនគប្បីមើលងាយ មិនគប្បីបង្គាប់ បុគ្គលដទៃ ដោយការចិញ្ចឹមជីវិតដ៏សៅហ្មង ដោយការចិញ្ចឹមជីវិតដ៏ឧត្តម ដោយការបរិបូរដោយបញ្ញា ដោយការបរិបូរដោយសីល ដោយការបរិបូរ ដោយវ័ត មិនគប្បីបង្កើតមានៈដោយហេតុនោះ មិនគប្បីជាអ្នករឹងរូស រឹងត្អឹង មានក្បាលងើបឡើងដោយហេតុនោះឡើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ ត្រាស់ថា) ទាំងមិនគប្បីមើលងាយនូវបុគ្គលដទៃ ដោយការចិញ្ចឹមជីវិត ដោយបញ្ញា ដោយសីលនិងវ័ត ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា បុគ្គលគប្បីរៀរចាកការពោលពាក្យកុហក គប្បីជា អ្នកដឹងខ្លួន មិនធ្វើនូវការពោលអួតទាំងឡាយ ទាំង មិនគប្បីមើលងាយនូវបុគ្គលដទៃ ដោយការចិញ្ចឹម ជីវិត ដោយបញ្ញា ដោយសីលនិងវ័តឡើយ ។

[៧៦] បុគ្គលត្រូវគេប្រទូស្តហើយ បើពួកនូវសម្តីច្រើនរបស់ សមណៈទាំងឡាយ ឬរបស់ជនមានមាត់ពាក្យច្រើន

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

ធុរសេន នេ ន បដិវដ្ឋា

ន ហិ សន្តោ បដិសេនិកោតិ^(១) ។

[៧៧] សុត្វា ទ្ធិសិតោ ពហំ វាចំ សមណានំ វា
 បុត្តវចនានន្តិ ទ្ធិសិតោតិ ទ្ធិសិតោ ខុំសិតោ^(២)
 យដ្ឋិតោ វម្ពិតោ ករហិតោ ឧបវទិតោ ។ សម-
 ណានន្តិ យេ កេចិ ឥតោ ពហិទ្ធា បរិព្វាដុ-
 បតតា បរិព្វាជសមាបន្នា ។ បុត្តវចនានន្តិ ខត្តិយា
 ច ព្រាហ្មណា ច វេស្សា ច សុទ្ធា ច កហដ្ឋា
 ច បព្វជិតា ច នេវា ច មនុស្សា ច ។ តេ
 ពហុកាហិ វាចាហិ អនិដ្ឋាហិ អកត្តាហិ អម-
 នាចាហិ អក្កោសេយ្យំ បរិកាសេយ្យំ វោសេយ្យំ
 វិវោសេយ្យំ ហោបេយ្យំ វិហោបេយ្យំ ឃាតេយ្យំ
 ឧបឃាតេយ្យំ ឧបឃាតំ ករេយ្យំ ។ តេសំ ពហំ
 វាចំ អនិដ្ឋំ អកត្តំ អមនាបំ សុត្វា សុណិត្វា ឧត្ត-
 ហិត្វា ឧបដារយិត្វា ឧបលក្ខិត្វាតិ សុត្វា ទ្ធិសិតោ ពហំ
 វាចំ សមណានំ វា បុត្តវចនានំ ។

១ ឱ. ម. បដិសេនិកោតិ ។ ២ ម. ខុម្ពិតោ ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

ទាំងឡាយហើយ មិនត្រូវពោលតបនឹងជនទាំងនោះ
ដោយពាក្យអាក្រក់ទេ ព្រោះថា ជនអ្នកស្ងប់រមែង
មិនធ្វើនូវសត្រូវតបឡើយ ។

[៧៧] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលត្រូវគេប្រទូស្តហើយ បើឮនូវ
សម្តីច្រើនរបស់សមណៈទាំងឡាយ ឬ របស់ជនមានមាត់ពាក្យច្រើនទាំង-
ឡាយហើយ ត្រង់ពាក្យថា ត្រូវគេប្រទូស្តហើយ គឺត្រូវគេប្រទូស្ត ជេរ
កោសរូស ប្រទេច តិះដៀល បន្តុះបង្គាប់ហើយ ។ ពាក្យថា របស់
សមណៈទាំងឡាយ គឺពួកជនណាមួយ ក្រៅអំពីសាសនានេះ នៅក្នុងពួក
បរិព្វាជក ប្រកបក្នុងពួកបរិព្វាជក ។ ពាក្យថា របស់ជនមានមាត់ពាក្យ
ច្រើនទាំងឡាយ គឺពួកក្សត្រិយ៍ផង ព្រាហ្មណ៍ផង វេស្សៈផង សុទ្ធៈផង
គ្រហស្ថផង បព្វជិតផង ទេវតាផង មនុស្សផង ។ ពួកជននោះ គប្បីជេរ
គប្បីផ្តាសា គប្បីខឹង គប្បីខឹងខ្លាំង គប្បីបៀតបៀន គប្បីបៀតបៀនខ្លាំង
គប្បីធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ គប្បីធ្វើទុក្ខខ្លាំង គប្បីធ្វើនូវការបៀតបៀន ដោយ
ពាក្យដ៏ច្រើន ដែលមិនជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្ត ។
បើឮ ស្តាប់ ចាប់បាន ចាំបាន កំណត់បាន នូវសម្តីច្រើនរបស់ពួកជននោះ
ដែលមិនជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្ត ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលត្រូវគេប្រទូស្តហើយ បើឮសម្តីច្រើនរបស់
សមណៈទាំងឡាយ ឬរបស់ជនមានមាត់ពាក្យច្រើនទាំងឡាយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[៧៨] ធុរសេន នេ ន បដិវដ្ឋាតិ ធុរសេនាតិ
 កក្កុទ្យេន ។ ន បដិវដ្ឋាតិ ន បដិកលោយ្យ អក្កោសន្តំ
 ន បច្ចុក្កោសេយ្យ រោសន្តំ ន បដិរោសេយ្យ កណ្ណានំ
 ន បដិកណ្ណោយ្យ ន កលហំ ករេយ្យ ន កណ្ណានំ
 ករេយ្យ ន វិត្តហំ ករេយ្យ ន វិវាទំ ករេយ្យ ន
 មេធាកំ ករេយ្យ កលហកណ្ណានវិត្តហវិវាទមេធាកំ
 បដហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យន្តិករេយ្យ អនការដ្ឋមេយ្យ
 កលហកណ្ណានវិត្តហវិវាទមេធាកា អារតោ អស្ស វិរតោ
 បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សន្តោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ
 វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហារេយ្យាតិ ធុរសេន
 នេ ន បដិវដ្ឋា ។

[៧៩] ន ហិ សន្តោ បដិសេនិករោតីតិ
 សន្តោតិ រាគស្ស សន្តត្តា សន្តោ នោសស្ស
 មោហស្ស កោធស្ស ឧបនាហស្ស ។ បេ ។ សញ្ញា-
 កុសលាភិសដ្ឋារាជំ សន្តត្តា សមិតត្តា រូបសមិតត្តា
 វិជ្ជាតត្តា និព្វតត្តា វិកតត្តា បដិប្បស្សន្តត្តា សន្តោ
 ឧបសន្តោ រូបសន្តោ និព្វតោ បដិប្បស្សន្តោតិ
 សន្តោ ។ ន ហិ សន្តោ បដិសេនិករោតីតិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[៧៨] អធិប្បាយពាក្យថា មិនត្រូវពោលតបនឹងជនទាំងនោះដោយ
 ពាក្យអាក្រក់ ត្រង់ពាក្យថា ដោយពាក្យអាក្រក់ គឺដោយពាក្យវិង្សស ។
 ពាក្យថា មិនត្រូវពោលតប សេចក្តីថា មិនគប្បីពោលតប គឺមិនគប្បីជេរ
 តបនឹងជនដែលជេរ មិនគប្បីខឹងតបនឹងជនដែលខឹង មិនគប្បីប្រកួតតប
 នឹងជនដែលប្រកួត មិនគប្បីធ្វើជម្លោះ មិនគប្បីធ្វើសេចក្តីប្រកួត មិនគប្បី
 ធ្វើនូវការទាស់ទែង មិនគប្បីធ្វើនូវវិវាទ មិនគប្បីធ្វើនូវសេចក្តីបែកខ្ញែកគ្នា
 ទេ គឺគប្បីលះបង់ បន្ទាបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមានបែបភាព
 នូវជម្លោះ ការប្រកួត សេចក្តីទាស់ទែង វិវាទ ការបែកខ្ញែកគ្នា គប្បី
 ជាអ្នកឆ្ងាយ រៀរ រៀរស្រឡះ ឃ្នាតចេញ រលាស់ចោល រួចស្រឡះ
 ប្រាសចេញ ចាកជម្លោះ សេចក្តីប្រកួត ការទាស់ទែង វិវាទ ការ
 បែកខ្ញែកគ្នា គប្បីនៅដោយចិត្តដែលប្រាសចាកដែនគឺកិលេស ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនត្រូវពោលតបនឹងជននោះ ដោយពាក្យអាក្រក់ទេ ។

[៧៩] ពាក្យថា ព្រោះថា ជនអ្នកស្ងប់ រមែងមិនធ្វើសត្រូវតបឡើយ ត្រង់
 ពាក្យថា ជនអ្នកស្ងប់ គឺឈ្មោះថាអ្នកស្ងប់ ព្រោះស្ងប់ រាគៈ ទោសៈ មោហៈ
 កោធនៈ ឧបនាហៈ ។ បេ ។ ឈ្មោះថា អ្នកស្ងប់ អ្នកចូលទៅជិតស្ងប់ អ្នកស្ងប់
 វិសេស អ្នករលត់ អ្នករម្ងាប់ ព្រោះស្ងប់រម្ងាប់ រម្ងាប់វិសេស ផុត រំលត់
 ឃ្នាតចេញ រម្ងាប់នូវអកុសលភិសដ្ឋារទាំងអស់ ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា)
 ជនអ្នកស្ងប់ ។ ពាក្យថា ព្រោះថា ជនអ្នកស្ងប់រមែងមិនធ្វើសត្រូវតបឡើយ

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

សន្តោ បដិសេនី បដិមល្លំ បដិកណ្ណកំ^(១) បដិបក្ខំ
ន កកោតិ ន ជនេតិ ន សញ្ញនេតិ ន និព្វត្តេតិ
នាភិនិព្វត្តេតីតិ ន ហិ សន្តោ បដិសេនិកកោតិ ។

តេនាហា ភកវា

សុត្វា ទ្វិសិតោ ពហំ វាចំ
សមណានំ វា បុប្ផវចនានំ
ធរុសេន នេ ន បដិវជ្ជា
ន ហិ សន្តោ បដិសេនិកកោតីតិ ។

[៨០] ឯតញ្ច ធម្មមញ្ញាយ
វិចិនំ ភិក្ខុ សទា សតោ សិក្ខោ
សន្តីតិ និព្វតី ញត្វា
សាសនេ កោតមស្ស នប្បមជ្ជេយ្យ ។

[៨១] ឯតញ្ច ធម្មមញ្ញាយាតិ ឯតន្តិ
អាចិក្ខិតំ នេសិតំ បញ្ញាបិតំ បដ្ឋបិតំ វិវដំ
វិភត្តំ ឧត្តានីកតំ បកាសិតំ ។ ធម្មមញ្ញាយាតិ
ជានិត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការយិត្វា វិភត្តំ
កត្វាតិ ឯវម្បិ ឯតញ្ច ធម្មមញ្ញាយ ។

១ ឱ. បដិកណ្ណំ ។ ម. បដិកណ្ណំ ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

បានសេចក្តីថា ជនអ្នកស្ងប់ មិនធ្វើ មិនបង្កើត មិនបង្កើតព្រម មិនឲ្យលេច
ឡើង មិនឲ្យលេចឡើងចំពោះ នូវសត្រូវតប នូវចំបាប់តប នូវចម្រូងតប
នូវបដិប័ក្ខ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះថា ជនអ្នកស្ងប់ មិនធ្វើនូវ
សត្រូវតបឡើយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

បុគ្គលត្រូវគេប្រទូស្តហើយ បើឮនូវសម្តីច្រើនរបស់
សមណៈទាំងឡាយ ឬរបស់ជន មានមាត់ពាក្យ
ច្រើនទាំងឡាយហើយ មិនត្រូវពោលតប នឹង
ជនទាំងនោះ ដោយពាក្យអាក្រក់ទេ ព្រោះថា
ជនអ្នកស្ងប់រមែងមិនធ្វើ នូវសត្រូវតបឡើយ ។

[៨០] ភិក្ខុដឹងធម៌នេះហើយ គប្បីពិនិត្យ មានស្មារតី
សិក្សា សព្វកាល ដឹងនូវការរលត់ ថាជាការ
ស្ងប់ហើយ មិនគប្បីប្រហែស ក្នុងសាសនា នៃ
ព្រះគោតម ។

[៨១] អធិប្បាយពាក្យថា ដឹងធម៌នេះហើយ ត្រង់ពាក្យថា ធម៌នេះ
គឺធម៌ដែលតថាគតប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តាំង បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់
ប្រកាសហើយ ។ ពាក្យថា ដឹងធម៌ គឺដឹង ថ្លឹង ត្រិះរិះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
ធ្វើឲ្យប្រាកដហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដឹងធម៌នេះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អថវា សមញ្ច វិសមញ្ច បថញ្ច វិបថញ្ច សារដ្ឋញ្ច
អនវដ្ឋញ្ច ហ៊ានញ្ច បណ្ឌិតញ្ច កណ្ណញ្ច សុក្កញ្ច
វិញ្ញូករហិតញ្ច វិញ្ញូបសត្តញ្ច ធម្មំ អញ្ញាយ ជានិត្វា
តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការយិត្វា វិភូតំ កត្វាតិ ឯវម្បិ
ឯតញ្ច ធម្មមញ្ញាយ ។ អថវា សម្មាបដិបទំ
អនុលោមប្បដិបទំ អបច្ចដីកប្បដិបទំ អន្ធតប្បដិបទំ
ធម្មានុធម្មប្បដិបទំ សីលេសុ បរិបូរិការិតំ ឥន្ទ្រិយេសុ
កុត្តទ្វារតំ កោជនេ មត្តញ្ញតំ ជាតិរិយានុយោកំ
សតិសម្បជញ្ញំ ចត្តាហេ សតិប្បដ្ឋានេ ចត្តាហេ
សម្មប្បដានេ ចត្តាហេ ឥន្ទ្រិចានេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ បញ្ច
ពលានិ សត្ត ពោជ្ឈន្តំ អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មក្កំ និព្វានញ្ច
និព្វានកាមិនិញ្ច បដិបទំ ធម្មំ អញ្ញាយ ជានិត្វា
តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការយិត្វា វិភូតំ កត្វាតិ
ឯវម្បិ ឯតញ្ច ធម្មមញ្ញាយ ។

[៨២] វិចិនំ ភិក្ខុ សទា សតោ សិក្ខេតិ វិចិនន្តិ
វិចិនន្តោ បរិចិនន្តោ តុលយន្តោ តិរយន្តោ វិការយន្តោ
វិភូតំ កហេន្តោ សព្វេ សម្មាហ អនិច្ចាតិ ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ម្យ៉ាងទៀត យល់ ដឹង ថ្លឹង ត្រិះរិះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដហើយ
 នូវធម៌ដ៏ស្មើផង ធម៌មិនស្មើផង ធម៌ជាផ្លូវផង ធម៌មិនមែនជាផ្លូវផង ធម៌
 មានទោសផង ធម៌មិនមានទោសផង ធម៌ថោកទាបផង ធម៌ខ្ពង់ខ្ពស់ផង
 ធម៌ខ្មៅផង ធម៌សផង ធម៌ដែលអ្នកចេះដឹងតិះដៀលផង ធម៌ដែលអ្នក
 ចេះដឹងសរសើរផង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដឹងធម៌នេះ យ៉ាងនេះ
 ខ្លះ ។ ឬថាយល់ ដឹង ថ្លឹង ត្រិះរិះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដហើយ
 នូវធម៌គឺសម្មាបដិបទា អនុលោមប្បដិបទា អបច្ចនីកប្បដិបទា អនុត្តប្បដិ-
 ប្បទា ធម្មានុធម្មប្បដិប្បទា ការបំពេញក្នុងសីលទាំងឡាយ ការគ្រប់គ្រង
 ទ្វារក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ការដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ការប្រកបរឿយៗ
 នូវសេចក្តីភ្ញាក់រលឹក សតិ និងសម្បជញ្ញៈ សតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្ប-
 ធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គ ៧ មគ្គដ៏ប្រសើរ
 ប្រកបដោយអង្គ ៨ និព្វាន និងនិព្វានគាមិនីបដិបទា ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដឹងធម៌នេះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

[៨២] អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុគប្បីពិនិត្យ មានស្មារតី សិក្សា
 សព្វកាល ត្រង់ពាក្យថា ពិនិត្យ គឺពិនិត្យ ពិចារណា ថ្លឹង ត្រិះរិះ ធ្វើ
 ឲ្យជាក់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដថា សង្ខារទាំងអស់មិនទៀង ។ បេ ។

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

យដ្ឋិតិ សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ និរោធងម្មន្តិ វិចិននោ
 បវិចិននោ តុលយនោ តិរយនោ វិការយនោ វិភូតំ
 ករោនោតិ វិចិនំ ភិក្ខុ ។ សនាតិ សនា សព្វនា
 សព្វកាលំ ។ បេ ។ បច្ឆិមេ វយោខន្ទេ ។ សតោតិ
 ចត្វហិ ការណេហិ សតោ កាយេ កាយានុបស្ស-
 នាសតិប្បដ្ឋានំ ការេនោ ។ បេ ។ សោ វុច្ចតិ សតោ ។
 សិក្ខេតិ តិស្សោ សិក្ខា អធិសីលសិក្ខា អធិចិត្តសិក្ខា
 អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ បេ ។ អយំ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។
 ឥមា តិស្សោ សិក្ខា អារដ្ឋនោ សិក្ខេយ្យ ។ បេ ។
 សិក្ខេយ្យ អាចរេយ្យ សមាចរេយ្យ សមាទាយ
 វត្តេយ្យាតិ វិចិនំ ភិក្ខុ សនា សតោ សិក្ខេ ។

[៨៣] សន្តិតិ និព្វតិ ញត្វាបិ រាគស្ស និព្វតិ
 សន្តិតិ ញត្វា នោសស្ស មោហាស្ស ។ បេ ។ សព្វា-
 កុសលាភិសដ្ឋារាជំ និព្វតិ សន្តិតិ ញត្វា ជានិត្វា
 តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការយិត្វា វិភូតំ កត្វាតិ
 សន្តិតិ និព្វតិ ញត្វា ។

[៨៤] សាសនេ កោតមស្ស នប្បមដ្ឋេយ្យា-
 តិ កោតមសាសនេ ពុទ្ធសាសនេ ជិនសាសនេ

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

ពិនិត្យពិចារណា ថ្វីង ត្រិះរិះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដថា របស់
ណាមួយ មានការកើតឡើងជាធម្មតា របស់ទាំងអស់នោះ មាន
ការរលត់ទៅជាធម្មតា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីពិនិត្យ ។
ពាក្យថា សព្វកាល គឺសព្វកាល សព្វគ្រា ក្នុងកាលទាំងពួង ។ បេ ។
ក្នុងគំនរនៃវ័យជាបច្ច័ម ។ ពាក្យថា មានស្មារតី គឺមានស្មារតី ដោយ
ហេតុ ៤ គឺ ភិក្ខុចម្រើនកាយេកាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋាន ។ បេ ។ ភិក្ខុនោះ
លោកហៅថា អ្នកមានស្មារតី ។ ពាក្យថា គប្បីសិក្សា បានដល់សិក្ខា ៣
គឺអធិសីលសិក្ខា អធិចិត្តសិក្ខា អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ បេ ។ នេះអធិប្បញ្ញា-
សិក្ខា ។ គប្បីនឹកសិក្សានូវសិក្ខាទាំង ៣ នេះ ។ បេ ។ គប្បីសិក្សា
គប្បីប្រព្រឹត្ត គប្បីប្រព្រឹត្តស្មើ គប្បីប្រព្រឹត្តសមាទាន ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុគប្បីពិនិត្យ មានស្មារតី សិក្សាសព្វកាល ។

[៨៣] ពាក្យថា ដឹងនូវការរលត់ថាជាការស្ងប់ គឺដឹងនូវការ
រលត់រាគៈ ថាជាការស្ងប់ ដឹង ស្គាល់ ថ្វីង ត្រិះរិះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ធ្វើ
ឲ្យប្រាកដ នូវការរលត់ទោសៈ មោហៈ ។ បេ ។ អកុសលាភិសង្ខារ
ទាំងអស់ ថាជាការស្ងប់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដឹងនូវការរលត់
ថាជាការស្ងប់ ។

[៨៤] ពាក្យថា មិនគប្បីប្រហែសក្នុងសាសនានៃព្រះគោតម គឺក្នុង
សាសនារបស់ព្រះគោតម ក្នុងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ ក្នុងសាសនារបស់

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

តថាភតសាសនេ ទេវសាសនេ អរហន្តសាសនេ ។
 នប្បមជ្ជេយ្យាតិ សក្កច្ចការី អស្ស សាតច្ចការី
 អដ្ឋិតការី អនោលីនុត្តិកោ អនិក្ខិត្តច្ឆន្ទោ អនិក្ខិត្ត-
 ធុរោ អប្បមត្តោ កុសលេសុ ធម្មេសុ កណាហំ អបរិបូរំ
 វា សីលក្ខន្ធនំ បរិបូរេយ្យំ ។ បេ ។ អបរិបូរំ វា សមាធិ-
 ក្ខន្ធនំ បញ្ញាខន្ធនំ វិមុត្តិក្ខន្ធនំ វិមុត្តិញ្ញាណាទស្សនក្ខន្ធនំ
 កណាហំ អបរិញ្ញាតំ វា ទុក្ខំ បរិជានេយ្យំ អប្បហីនេ
 វា កិលេសេ បដហេយ្យំ អការិតំ វា មក្កំ
 ការេយ្យំ អសច្ចិកតំ វា និរោធំ សច្ចិកេរេយ្យន្តិ យោ
 តត្ថ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោន្ទី
 ច ថាមោ ច អប្បដិវាដី ច សតិសម្បជញ្ញញ្ច អាតប្បំ
 បដានំ អធិដ្ឋានំ អនុយោកោ អប្បមាទោ កុសលេសុ
 ធម្មេសូតិ សាសនេ កោតមស្ស នប្បមជ្ជេយ្យ ។

តេនាហ ភកវា

ឯតញ្ច ធម្មមញ្ញាយ
 វិចិនំ ភិក្ខុ សទា សតោ សិក្ខោ
 សន្តិភិ និព្វតិ ញត្វា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ព្រះជិនស្រី ក្នុងសាសនារបស់ព្រះតថាគត ក្នុងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធ
 ជាទេវតា ក្នុងសាសនារបស់ព្រះអរហន្ត ។ ពាក្យថា មិនគប្បីប្រ-
 ហែស គឺគប្បីជាអ្នកធ្វើដោយសេចក្តីគោរព ធ្វើមិនដាច់ ធ្វើមិនឈប់
 មិនប្រព្រឹត្តរញ្ញា មិនដាក់ឆន្ទៈ មិនដាក់ជុរៈ មិនធ្វេសប្រហែសក្នុងធម៌ជា
 កុសលទាំងឡាយថា កាលណា អញគប្បីញ៉ាំងសីលក្នុងដែលមិនទាន់
 ពេញលេញឲ្យពេញលេញបាន ។ បេ ។ ឬគប្បីញ៉ាំងសមាធិក្នុង បញ្ញា-
 ខន្ធ វិមុត្តិក្នុង វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនក្នុង ដែលមិនទាន់ពេញលេញឲ្យពេញ
 បាន ឬកាលណាអញគប្បីកំណត់ដឹងនូវទុក្ខដែលមិនទាន់កំណត់ដឹង ឬ
 គប្បីលះបង់កិលេសទាំងឡាយដែលមិនទាន់លះបង់ ឬគប្បីចម្រើនមគ្គដែល
 មិនទាន់ចម្រើន ឬគប្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធដែលមិនទាន់ធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ គឺបានដល់ឆន្ទៈ ការព្យាយាម ការឧស្សាហ៍ ការព្យាយាមដ៏មាំ
 កម្លាំងចិត្ត ការមិនត្រឡប់វិញ សតិ និងសម្បជញ្ញៈ ការព្យាយាម
 ជាគ្រឿងដុតកម្ដៅកិលេស ការតម្កល់ព្យាយាម ការអធិដ្ឋាន ការប្រកប
 រឿយ ។ និងការមិនប្រមាទ ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយនោះ ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីប្រហែសក្នុងសាសនានៃព្រះគោតម ។ ហេតុនោះ
 ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ភិក្ខុដឹងធម៌នេះហើយ គប្បីពិនិត្យ មានស្មារតី សិក្សា
 សព្វកាល ដឹងនូវការរលត់ថា ជាការស្ងប់ហើយ

ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

សាសនេ កោតមស្ស នប្បមជ្ជេយ្យាតិ ។

[៨៥] អភិក្ខុ ហិ សោ អនភិក្ខុតោ

សក្ខិធម្មំ អនីតិហាមទស្សី

តស្មា ហិ តស្ស ភកវតោ សាសនេ

អប្បមត្តោ សទា នមស្សមនុសិក្ខេតិ ភកវា ។

[៨៦] អភិក្ខុ ហិ សោ អនភិក្ខុតោតិ អភិក្ខុតរូចា

អភិក្ខុតសទ្ធា អភិក្ខុតកទ្ធា អភិក្ខុតរសា អភិក្ខុត-

ដោជ្ជញ្ចា អភិក្ខុតធម្មា អភិក្ខុ^(១) អនភិក្ខុតោ កេហិចិ

កិលេសេហិ អភិក្ខុ ហិ ចាបកេ អកុសលេ ធម្មេ

សន្តិលេសិកេ ចោណោត្តរិកេ សទេ ទុក្ខវិចារកេ

អាយតី ជាតិជរាមរណីយេតិ អភិក្ខុ ហិ សោ

អនភិក្ខុតោ ។

[៨៧] សក្ខិធម្មំ អនីតិហាមទស្សីតិ សក្ខិធម្មន្តិ

១ ឱ. ម. អភិក្ខុតិ រូបាភិក្ខុ សទ្ធាភិក្ខុ គន្ធាភិក្ខុ រសាភិក្ខុ ដោជ្ជញ្ចាភិក្ខុ ធម្មាភិក្ខុតិ ទិស្សន្តិ ។

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

មិនគប្បីប្រហែស ក្នុងសាសនានៃព្រះគោតម ។

[៨៥] ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ព្រះមានព្រះភាគ អង្គ
នោះ ទ្រង់គ្របសង្កត់(នូវអារម្មណ៍) ព្រះអង្គមិនមាន
អ្វីគ្របសង្កត់បានទេ បានឃើញធម៌ជាក់ច្បាស់ មិន
មែនដោយការជឿស្តាប់បុគ្គលដទៃ ព្រោះហេតុនោះ
បុគ្គលគប្បីមិនប្រហែស ថ្វាយបង្គំ សិក្សារឿយៗ
សព្វកាល ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគនោះ ។

[៨៦] ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់គ្របសង្កត់ (នូវ
អារម្មណ៍) ព្រះអង្គមិនមានអ្វីគ្របសង្កត់បានទេ គឺឈ្មោះថាទ្រង់គ្របសង្កត់
(អារម្មណ៍) ព្រោះទ្រង់គ្របសង្កត់រូប គ្របសង្កត់សំឡេង គ្របសង្កត់ក្លិន
គ្របសង្កត់រស គ្របសង្កត់ផោដ្ឋព្វៈ គ្របសង្កត់ធម្មារម្មណ៍ ព្រះអង្គមិនត្រូវ
ពួកកិលេសណាមួយគ្របសង្កត់បានទេ ព្រោះថាទ្រង់គ្របសង្កត់នូវអកុសល-
ធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក ជាធម៌ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ប្រកបដោយ
ភពថ្មីទៀត មានសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ មានសេចក្តីទុក្ខជាវិបាក ជាបច្ច័យ
នៃជាតិជរានិងមរណៈតទៅ ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រះមានព្រះភាគ
នោះ ទ្រង់គ្របសង្កត់(នូវអារម្មណ៍)ព្រះអង្គមិនមានអ្វីគ្របសង្កត់បានទេ ។

[៨៧] ពាក្យថា បានឃើញធម៌ ជាក់ច្បាស់ មិនមែន
ដោយការជឿ ស្តាប់ បុគ្គលដទៃ ត្រង់ពាក្យថា ធម៌ជាក់ច្បាស់

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ន ឥតិហិតិហំ ន ឥតិកិរាយ ន បរម្បរាយ ន
 បិដកសម្បទាយ ន តក្កហេតុ ន នយហេតុ ន
 អាការបរិតក្កេន ន ទិដ្ឋិទិដ្ឋានក្ខន្ធិយា សាមំ
 សយមភិញ្ញាតំ អត្ថប្បច្ចក្ខំ ធម្មំ អន្ទសិ អន្ទក្ខិ
 អបស្សិ បដិវិជ្ឈិតិ សក្ខិធម្មំ អនីតិហាមទស្សិ ។

[៨៨] តស្មា ហិ តស្ស ភកវតោ សាសនេតិ តស្មាតិ
 តស្មា តំការណា តំហេតុ តប្បច្ចយា តំនិទានា ។
 តស្ស ភកវតោ សាសនេតិ តស្ស ភកវតោ សាសនេ
 កោតមសាសនេ ពុទ្ធសាសនេ ជិនសាសនេ តថា-
 កតសាសនេ ទេវសាសនេ អរហន្តសាសនេតិ តស្មា
 ហិ តស្ស ភកវតោ សាសនេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

គឺបានឃើញ បានយល់ បានប្រទះ បានចាក់ធ្លុះនូវធម៌ដោយខ្លួនឯង
 ដែលត្រាស់ដឹងដោយខ្លួនឯង ជាក់ច្បាស់ចំពោះខ្លួន មិនមែនដោយជឿ
 ស្តាប់ បុគ្គលដទៃ មិនមែនដោយព្រាហ្មណ៍ដូច្នោះ ។ មិនមែនតាមទំនៀម មិន
 មែនដោយការផ្សែផ្សំនឹងក្បួន មិនមែនដោយហេតុនៃការត្រិះរិះ មិនមែន
 ដោយហេតុ នៃការគ្នេគ្នាន់ មិនមែនដោយការជញ្ជឹង នូវអាការៈ
 មិនមែនដោយការយល់ ការពិនិត្យ និងការចូលចិត្តឡើយ ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បានឃើញធម៌ជាក់ច្បាស់ មិនមែនដោយការជឿស្តាប់
 បុគ្គលដទៃ ។

[៨៨] ពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានៃព្រះមាន
 ព្រះភាគនោះ ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះហេតុនោះ គឺព្រោះហេតុនោះ ព្រោះ
 រឿងនោះ ព្រោះដើមចមនោះ ព្រោះបច្ច័យនោះ ព្រោះនិទាននោះ ។
 ពាក្យថា ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគនោះ គឺក្នុងសាសនារបស់
 ព្រះមានព្រះភាគ ក្នុងសាសនារបស់ព្រះគោតម ក្នុងសាសនារបស់
 ព្រះពុទ្ធ ក្នុងសាសនារបស់ព្រះជិនស្រី ក្នុងសាសនារបស់ព្រះតថាគត
 ក្នុងសាសនា របស់ព្រះពុទ្ធជាទេវតា ក្នុងសាសនារបស់ព្រះអរហន្តនោះ
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានៃ
 ព្រះមានព្រះភាគនោះ ។

ចុំសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ

[៨៩] អប្បមត្តោ សទា នមស្សមនុសិក្ខេតិ
 ភក្កវាតិ អប្បមត្តោតិ សក្កច្ចការី អស្ស ។ បេ ។
 អប្បមត្តោ កុសលេសុ ធម្មេសុ ។ សទាតិ សទា
 សព្វទា ។ បេ ។ បច្ឆិមេ វយោខន្ទេ ។ នមស្សន្តិ
 កាយេន វា នមស្សមាណោ វាចាយ វា នមស្សមា-
 ណោ ចិត្តេន វា នមស្សមាណោ អន្ធត្ថប្បដិបត្តិយា
 នមស្សមាណោ ធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិយា នមស្សមាណោ
 សក្ការមាណោ កុក្ការមាណោ មាណយមាណោ បូជយ-
 មាណោ អបចាយមាណោ ។ អនុសិក្ខេតិ តិស្សោ
 សិក្ខា អធិសីលសិក្ខា អធិចិត្តសិក្ខា អធិប្បញ្ញា-
 សិក្ខា ។ បេ ។ អយំ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ ឥមា
 តិស្សោ សិក្ខា អារដ្ឋន្តោ សិក្ខេយ្យ ។ បេ ។
 សច្ចិកាតព្វំ សច្ចិការោន្តោ សិក្ខេយ្យ អាចរេយ្យ
 សមាចរេយ្យ សមាទាយ វត្តេយ្យ ។ ភក្កវាតិ
 ការវាជិវចនំ ។ បេ ។ សច្ចិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ
 ភក្កវាតិ អប្បមត្តោ សទា នមស្សមនុសិក្ខេតិ
 ភក្កវា ។ តេនាហ ភក្កវា

តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤

[៨៧] អធិប្បាយពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា បុគ្គល
 គប្បីមិនប្រហែស ថ្វាយបង្គំ សិក្សារឿយៗ សព្វកាល ត្រង់ពាក្យថា គប្បី
 មិនប្រហែស គឺគប្បីជាអ្នកធ្វើដោយគោរព ។ បេ ។ មិនប្រហែសក្នុង
 កុសលទាំងឡាយ ។ ពាក្យថា សព្វកាល គឺសព្វកាល សព្វគ្រា ។ បេ ។
 ក្នុងគំនរនៃវ័យជាបច្ច័ម ។ ពាក្យថា ថ្វាយបង្គំ គឺថ្វាយបង្គំដោយកាយ
 ថ្វាយបង្គំដោយវាចា ថ្វាយបង្គំដោយចិត្ត ថ្វាយបង្គំដោយអន្ធតប្បដិបត្តិ
 ថ្វាយបង្គំ ធ្វើសក្ការៈ ធ្វើគោរព រាប់អាន បូជា កោតក្រែង ដោយធម្មា-
 នុធម្មប្បដិបត្តិ ។ ពាក្យថា គប្បីសិក្សារឿយៗ បានដល់សិក្ខា៣ គឺអធិសីល-
 សិក្ខា អធិចិត្តសិក្ខា អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ បេ ។ នេះ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ គប្បី
 នីកសិក្សាសិក្ខា ៣ នេះ ។ បេ ។ គប្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សិក្សា ប្រព្រឹត្ត
 ប្រព្រឹត្តស្មើ ប្រព្រឹត្តសមាទាននូវនិរោធិ ដែលត្រូវធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។
 ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ ជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។ ការបញ្ញត្ត
 ថា មានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា បុគ្គលគប្បីមិនប្រហែស
 ថ្វាយបង្គំ សិក្សារឿយៗ សព្វកាល ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ
 ត្រាស់ថា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អភិក្ខុ ហិ សោ អនភិក្ខុតោ

សក្ខិធម្មំ អនីតិហាមទស្សី

តស្មា ហិ តស្ស ភកវតោ សាសនេ

អប្បមត្តោ សទា នមស្សមនុសិក្ខេតិ ភកវាតិ ។

ចុទ្ធសមោ គុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ និដ្ឋិតោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ព្រះមានព្រះភាគអង្គ
 នោះ ទ្រង់គ្របសង្កត់ (នូវអាម្មណ៍) ព្រះអង្គមិន
 មានអ្វីគ្របសង្កត់បានទេ បានឃើញធម៌ជាក់ច្បាស់
 មិនមែនដោយជឿស្តាប់បុគ្គលដទៃ ព្រោះហេតុនោះ
 បុគ្គលគប្បីមិនប្រហែស ថ្វាយបង្គំ សិក្សារឿយ ។
 សព្វកាលក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគនោះ ។

ចប់ តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤ ។

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

[៩០] អត្តទណ្ឌា ភយំ ជាតំ ជនំ បស្ស្ចម មេធាកំ

សំវេកំ កិត្តយិស្សាមិ យថា សំវិទិតំ មយា ។

[៩១] អត្តទណ្ឌា ភយំ ជាតន្តិ ទណ្ឌាតិ តយោ

ទណ្ឌា កាយទណ្ឌោ វេទិទណ្ឌោ មនោទណ្ឌោ ។

តិវិដំ កាយទុច្ចរិតំ កាយទណ្ឌោ ចតុព្វិដំ វេទិទុច្ចរិតំ

វេទិទណ្ឌោ តិវិដំ មនោទុច្ចរិតំ មនោទណ្ឌោ ។ ភយន្តិ

ទ្វេ ភយានិ ទិដ្ឋជម្មិកញ្ច ភយំ សម្បរាយិកញ្ច ភយំ ។

កតមំ ទិដ្ឋជម្មិកំ ភយំ ។ ឥនេកោច្ឆោ

កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរតិ វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរតិ

មនសា ទុច្ចរិតំ ចរតិ ចាណាម្បិ ហានតិ អទិន្ទម្បិ

អាទិយតិ សន្ធិម្បិ ធិន្ធិតិ និល្លោបម្បិ ហារតិ

ឯកាការិកម្បិ ករោតិ បរិបន្តេបិ តិដ្ឋតិ បរទារម្បិ

កច្ចតិ មុសាបិ កណាតិ ។ តមេនំ កហោត្វា

រញ្ញោ ទស្សន្តិ អយំ ទេវ ចោរោ អាគុចារី

ឥមស្ស យំ ឥច្ចសិ តំ ទណ្ឌា បណោហីតិ ។

អត្ថទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

[៧០] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា) ភ័យកើតអំពី
 អាជ្ញារបស់ខ្លួន អ្នកទាំងឡាយ ចូរមើលជន
 អ្នកឈ្មោះគ្នា តថាគត នឹងសម្តែងសំវេគធម៌
 តាមដែលតថាគតធ្លាប់សំវេគហើយ ។

[៧១] អធិប្បាយពាក្យថា ភ័យកើតអំពីអាជ្ញារបស់ខ្លួន ត្រង់ពាក្យ
 ថា អាជ្ញា បានដល់អាជ្ញា ៣ គឺ អាជ្ញាដោយកាយ អាជ្ញាដោយវាចា
 អាជ្ញាដោយចិត្ត ។ កាយទុច្ចរិត ៣ ប្រការ ឈ្មោះថា អាជ្ញាដោយកាយ
 វចីទុច្ចរិត ៤ ប្រការ ឈ្មោះថា អាជ្ញាដោយវាចា មនោទុច្ចរិត ៣ ប្រការ
 ឈ្មោះថា អាជ្ញាដោយចិត្ត ។ ពាក្យថា ភ័យ បានដល់ភ័យ ២ ប្រការ
 គឺទិដ្ឋធម្មិកភ័យ ១ សម្បរាយិកភ័យ ។

ទិដ្ឋធម្មិកភ័យ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ ប្រព្រឹត្ត
 ទុច្ចរិតដោយកាយ ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយវាចា ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយចិត្ត
 សម្លាប់សត្វខ្លះ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យខ្លះ កាត់នូវតំណ
 (នៃផ្ទះ) ខ្លះ បួនជំនុំខ្លះ កំហែងយកទ្រព្យក្នុងផ្ទះមួយខ្លះ ឈរស្តាប់ច្រក
 ផ្លូវខ្លះ គប់រកភរិយារបស់អ្នកដទៃខ្លះ ពោលពាក្យកុហកខ្លះ ។ ពួករាជ-
 បុរស ចាប់បុគ្គលនោះ ថ្វាយព្រះរាជា ទូលថា បពិត្រព្រះសម្មតិទេព
 បុគ្គលនេះ ជាចោរ ប្រព្រឹត្តអាក្រក់ ព្រះអង្គទ្រង់សព្វព្រះរាជហឫទ័យ
 នឹងទណ្ឌកម្មណា ចំពោះចោរនេះ សូមទ្រង់ដាក់នូវទណ្ឌកម្មនោះចុះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

តមេនំ រាជា បរិកាសតិ ។ សោ បរិកាសប្បច្ចយាមិ^(១)
 ទុក្ខទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។ ឯតំ ភយំ ទុក្ខ-
 ទោមនស្សំ កុតោ តស្ស ។ អត្តទណ្ណាតោ ជាតំ
 សញ្ញាតំ និព្វត្តំ អភិនិព្វត្តំ ចាតុក្ខតំ ។ ឯត្តកេនបិ
 រាជា ន តុស្សតិ ។ តមេនំ រាជា ពន្លាបេតិ អន្តពន្ធ-
 នេន វា រដ្ឋពន្ធនេន វា សង្ខុលិកពន្ធនេន វា វេត្ត-
 ពន្ធនេន វា លតាពន្ធនេន វា បក្ខេបពន្ធនេន វា
 បរិក្ខេបពន្ធនេន វា កាមពន្ធនេន វា^(២) នគរពន្ធនេន
 វា រដ្ឋពន្ធនេន វា ជនបទពន្ធនេន វា អន្តមសោ
 សវេនីយម្បិ ករោតិ ន តេ លញ្ញា ឥតោ បក្ខមិតុ-
 ន្តិ ។ សោ ពន្ធនប្បច្ចយាមិ ទុក្ខទោមនស្សំ បដិសំ-
 វេទេតិ ។ ឯតំ ភយំ ទុក្ខទោមនស្សំ កុតោ
 តស្ស ។ អត្តទណ្ណាតោ ជាតំ សញ្ញាតំ និព្វត្តំ អភិនិព្វត្តំ
 ចាតុក្ខតំ ។ ឯត្តកេនបិ រាជា ន តុស្សតិ ។
 តមេនំ រាជា តស្ស ធនំ អាហារាបេតិ សតំ វា
 សហស្សំ វា សតសហស្សំ វា ។ សោ ធនជា-
 និប្បច្ចយាមិ ទុក្ខទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។

១ ម. បរិកាសប្បច្ចយា ភយំបិ ។ ២ ម. ឥតោ បរិ និតមពន្ធនេន វាតិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ព្រះរាជាក៏គំរាមចោរនោះ ។ ចោរនោះ ទទួលទុក្ខទោមនស្ស ព្រោះ
 ការគំរាមជាបច្ច័យក៏មាន ។ ភ័យទុក្ខទោមនស្សនុ៎ះ កើតមកពីណាដល់
 ចោរនោះ ។ ភ័យទុក្ខទោមនស្សកើតឡើង ចម្រើនឡើង ដុះដាលឡើង លូត
 លាស់ឡើង កើតប្រាកដឡើង អំពីអាជ្ញារបស់ខ្លួន ។ ព្រះរាជាមិនពេញ
 ព្រះទ័យ ដោយអំពើសូម្បីត្រឹមប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រះរាជាត្រាស់បង្គាប់ឲ្យចង
 ចោរនោះ ដោយចំណងគឺខ្មោះក្តី ដោយចំណងគឺខ្សែក្តី ដោយចំណង
 គឺច្រវាក់ក្តី ដោយចំណងគឺផ្តៅក្តី ដោយចំណងគឺវល្លិក្តី ដោយចំណង
 គឺគុកក្តី ដោយចំណងគឺរបងក្តី ដោយចំណងគឺស្រុកក្តី ដោយចំណង
 គឺនគរក្តី ដោយចំណងគឺដែនក្តី ដោយចំណងគឺជនបទក្តី ដោយហោច
 ទៅព្រះរាជាក៏រមែងធ្វើ (នូវចោរនោះ) ឲ្យស្តាប់បង្គាប់ថា អ្នកមិនត្រូវបាន
 ចៀសចេញទៅអំពីទីនេះទេ ។ ចោរនោះ ទទួលរងទុក្ខទោមនស្ស ព្រោះ
 ចំណងជាបច្ច័យក៏មាន ។ ភ័យទុក្ខទោមនស្សបែបនុ៎ះ កើតមកពីណា
 ដល់ចោរនោះ ។ ភ័យទុក្ខទោមនស្សកើតឡើង ចម្រើនឡើង ដុះដាល
 ឡើង លូតលាស់ឡើង កើតប្រាកដឡើង អំពីអាជ្ញារបស់ខ្លួន ។ ព្រះរាជា
 មិនពេញព្រះទ័យ ដោយអំពើសូម្បីត្រឹមប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រះរាជញ្ញាំងចោរ
 នោះឲ្យនាំទ្រព្យមួយរយក្តី មួយពាន់ក្តី មួយហ្នឹងក្តី មកថ្វាយព្រះអង្គ ។
 ចោរនោះ ទទួលរងទុក្ខទោមនស្ស ព្រោះការវិនាសទ្រព្យជាបច្ច័យក៏មាន ។

បណ្ណសមា អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

ឯតំ ភយំ ទុក្ខទោមនស្សំ កុតោ តស្ស ។ អត្ត-
 ទណ្ឌតោ ជាតំ សញ្ញាតំ និព្វត្តំ អភិនិព្វត្តំ ចាតុភ្នតំ ។
 ឯត្តកេនបិ រាជា ន តុស្សតិ ។ តមេនំ រាជា វិវិទា
 កម្មការណា កាវាបេតិ កសាហិបិ តាឡេតិ^(១)
 វេត្តេហិបិ តាឡេតិ^(២) អឌ្ឍទណ្ឌកេហិបិ តាឡេតិ^(៣)
 ហត្ថម្បិ ឆិទ្ធពតិ ចាទម្បិ ឆិទ្ធពតិ ហត្ថចាទម្បិ ឆិទ្ធពតិ
 កណ្ណម្បិ ឆិទ្ធពតិ ធាសម្បិ ឆិទ្ធពតិ កណ្ណធាសម្បិ
 ឆិទ្ធពតិ វិលដ្ឋុថាលកម្បិ ករោតិ សដ្ឋុមុណ្ណាកម្បិ
 ករោតិ រាហុមុខម្បិ ករោតិ ជោតិមាលិកម្បិ ករោតិ
 ហត្ថប្បដ្ឋោតិកម្បិ ករោតិ ឯរករត្តិកម្បិ^(៤) ករោតិ
 ចីរកវាសិកម្បិ ករោតិ ឯណោយ្យកម្បិ ករោតិ
 ពលិសម័សិកម្បិ ករោតិ កហាបណាកម្បិ ករោតិ
 ខារាបតច្ឆិកម្បិ^(៥) ករោតិ បលិយបរិវត្តិកម្បិ ករោតិ

១ ២ ៣ ម. តាឡេតិ ។ ៤ ម. ឯរកបត្តិកម្បិ ។ ៥ ម. ខារាបដិច្ចកម្បិ ។

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

ភ័យទុក្ខទោមនស្សនុ៎ះ កើតមកពីណា ដល់ចោរនោះ ។ ភ័យទុក្ខទោម-
 នស្ស កើតឡើង ចម្រើនឡើង ដុះដាលឡើង លូតលាស់ឡើង កើត
 ប្រាកដឡើង អំពីអាជ្ញារបស់ខ្លួន ។ ព្រះរាជាមិនពេញព្រះទ័យ ដោយ
 អំពើសូម្បីត្រឹមប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រះរាជាទ្រង់ត្រាស់បង្គាប់រាជបុរសឲ្យធ្វើចោរ
 នោះ ដោយកម្មការណ៍ផ្សេង ៗ គឺវាយដោយរំពាត់ខ្លះ វាយដោយផ្ដៅខ្លះ
 វាយដោយដំបងខ្លះ កាត់ដៃខ្លះ កាត់ជើងខ្លះ កាត់ទាំងដៃទាំងជើងខ្លះ
 កាត់ស្លឹកត្រចៀកខ្លះ កាត់ច្រមុះខ្លះ កាត់ទាំងស្លឹកត្រចៀកទាំងច្រមុះខ្លះ
 ធ្វើនូវវិលង្គ័យលកកម្ម (អំពើដែលចោះរលាក្យាលធ្វើឲ្យដូចជាឆ្នាំងជ្រក់) ខ្លះ
 ធ្វើនូវសង្គមុណ្ណាកកម្ម (អំពើដែលគេបកស្បែកក្យាលឲ្យរលីងដូចស័ង្ក) ខ្លះ
 ធ្វើនូវរាហុមុខកម្ម (អំពើដែលច្រក់ហែកមាត់ឲ្យដូចជាមាត់រាហូ) ខ្លះ ធ្វើ
 នូវជោតិមាលិកកម្ម (អំពើដែលរុំខ្លួនដុត) ខ្លះ ធ្វើនូវហត្ថប្បជោតិកកម្ម
 (អំពើដែលរុំដៃដុត) ខ្លះ ធ្វើនូវឯរកវត្តិកកម្ម (អំពើដែលពន្លាត់ស្បែកកដល់
 កជើង) ខ្លះ ធ្វើនូវចីរកវាសិកកម្ម (អំពើដែលបកស្បែកធ្វើឲ្យដូចជាស្បៀក
 សម្បកឈើ) ខ្លះ ធ្វើនូវឯណោយ្យកកម្ម (អំពើដែលដាក់កង់ត្រង់ជើងដោត
 ឲ្យឈរហើយដុត) ខ្លះ ធ្វើនូវពលិសម័សិកកម្ម (អំពើដែលខ្វារសាច់ដោយ
 សន្ទូច) ខ្លះ ធ្វើនូវកហាបណាកកម្ម (អំពើដែលចោះសរិះប្រមាណប៉ុន ៗ
 កហាបណា) ខ្លះ ធ្វើនូវខារាបតច្ឆិកកម្ម (អំពើដែលយកទឹកផ្សារស្រោច) ខ្លះ
 ធ្វើនូវបលិយបរិវត្តិកកម្ម (អំពើដែលឲ្យដេកផ្អៀងហើយដោតទម្ងន់ប្រហោង

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

បលាលបីបកម្បិ កកោតិ តត្តេនបិ តេលេន ឱសិញ្ចតិ
 សុនខេហិបិ ខាណាបេតិ ដីវន្តម្បិ សូលេ ឧត្តាសេតិ
 អសិទាបិ សីសំ ធិន្ធតិ ។ សោ កម្មការណាប្បច្ចយាបិ
 ទុក្ខោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។ ឯតំ ភយំ ទុក្ខោមនស្សំ
 កុតោ តស្ស ។ អត្តទណ្ហាតោ ជាតំ សញ្ញាតំ និព្វត្តំ
 អភិទិព្វត្តំ ចាតុភ្នំ ។ រាជា ឥមេសំ ចតុដ្ឋំ ទណ្ហានំ
 ឥស្សរោ ។ សោ សកេន កម្មេន កាយស្ស ភេទា
 បរម្មរណា អទាយំ ទុក្ខតី វិទិចាតំ និរយំ ឧបបដ្ឋតិ ។
 តមេនំ និរយចាលា បញ្ចវិទពន្ធនំ នាម កម្មការណំ
 កាមេន្តិ តត្តំ អយោទិលំ ហត្ថេ កមេន្តិ តត្តំ
 អយោទិលំ ទុតិយេ ហត្ថេ កមេន្តិ តត្តំ អយោទិលំ
 ចាទេ កមេន្តិ តត្តំ អយោទិលំ ទុតិយេ ចាទេ កមេន្តិ
 តត្តំ អយោទិលំ មជ្ឈេឧស្មី កមេន្តិ ។ សោ តត្ត
 ទុក្ខា តិប្បា កដុកា វេទនា វេទេតិ ន ច តាវ
 កាលំ កកោតិ យាវ ន តំ ចាបកម្មំ ព្យដ្ឋិហោតិ ។
 ឯតំ ភយំ ទុក្ខោមនស្សំ កុតោ តស្ស ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ត្រចៀកទៅក្នុងដែនដីបង្វិលដូចជាជើងគុល) ខ្លះ ធ្វើនូវបលាសបីប៉កកម្ម
 (អំពើដែលគេកិនឆ្អឹងឲ្យខ្ទេចហើយយកសក់យូរឡើង ធ្វើឲ្យដូចជាកណ្តាប់
 ចំបើង)ខ្លះ ស្រោចដោយប្រេងក្តៅខ្លះ ឲ្យត្រៃខាំខ្លះ ឲ្យដេកផ្លូវលើឈើ
 អណ្តាតទាំងរស់ខ្លះ កាត់ក្បាលដោយដាវខ្លះ ។ ចោរនោះ ទទួលរងទុក្ខ
 ទោមនស្ស ព្រោះហេតុនៃកម្មការណ៍ជាបច្ច័យក៏មាន ។ ភ័យទុក្ខទោមនស្ស
 បែបនេះ កើតមកពីណាដល់ចោរនោះ ។ ភ័យទុក្ខទោមនស្សកើត
 ឡើង ចម្រើនឡើង ដុះដាលឡើង លូតលាស់ឡើង កើតប្រាកដ
 ឡើង អំពីអាជ្ញារបស់ខ្លួន ។ ព្រះរាជាជាធំ (អាចធ្វើ) នូវអាជ្ញាទាំង
 ៤ យ៉ាងនេះឯង ។ ចោរនោះលុះបែកធ្លាយរាងកាយស្លាប់ទៅ ក៏កើត
 ឯអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក ព្រោះកម្មរបស់ខ្លួន ។ នាយនិរយបាល
 ទាំងឡាយ ក៏ធ្វើនូវកម្មការណ៍ ឈ្មោះចំណង ៥ ប្រការ ចំពោះសត្វ
 នោះ គឺបោះដែកគោលដ៏ក្តៅត្រង់ដែ (ម្ខាង) បោះដែកគោលដ៏ក្តៅត្រង់
 ដែទីពីរ បោះដែកគោលដ៏ក្តៅត្រង់ជើង (ម្ខាង) បោះដែកគោលដ៏
 ក្តៅត្រង់ជើងទីពីរ បោះដែកគោលដ៏ក្តៅត្រង់ពាក់កណ្តាលដើមទ្រូង ។
 សត្វនោះ ក៏ទទួលរងនូវវេទនា ជាទុក្ខដ៏ក្លៀវក្លា ខ្លោចផ្សាក្នុងនរកនោះ
 បាបកម្មនោះ មិនទាន់អស់ដរាបណា សត្វនោះក៏មិនធ្វើកាលកិរិយាដរាប
 នោះ ។ ភ័យទុក្ខទោមនស្សនេះ កើតមកពីណា ដល់ចោរនោះ ។

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

អត្តទណ្ឌោតោ ជាតំ សញ្ញាតំ និព្វត្តំ អភិនិព្វត្តំ
 ចាតុក្ខតំ ។ តមេនំ និរយចាលា សំវេសិត្វា^(១) កុដារីហិ
 តច្ឆេន្តិ ។ សោ តត្ថ ទុក្ខា តិប្បា កដុកា វេទនា
 វេទេតិ ន ច តាវ កាលំ ករោតិ យាវ ន តំ
 ចាបកម្មំ ព្យន្តិហោតិ ។ តមេនំ និរយចាលា ឧទ្ធុចាទំ
 អនោសិវំ កហោត្វា វាសីហិ តច្ឆេន្តិ ។ តមេនំ
 និរយចាលា រថេ យោដេត្វា អាទិត្តាយ បបរិយា
 សម្បជ្ជលិតាយ សញ្ញោតិក្ខតាយ សាវេន្តិបិ បច្ចា-
 សាវេន្តិបិ ។ បេ ។ តមេនំ និរយចាលា មហាន្តំ
 អដ្ឋារបព្វតំ អាទិត្តំ សម្បជ្ជលិតំ សញ្ញោតិក្ខតំ
 អាហោបេន្តិបិ ឱហោបេន្តិបិ ។ បេ ។ តមេនំ និរយចាលា
 ឧទ្ធុចាទំ អនោសិវំ កហោត្វា តត្តាយ លោហាកុម្មិយា
 បក្ខិបន្តិ អាទិត្តាយ សម្បជ្ជលិតាយ សញ្ញោតិក្ខតាយ
 សោ តត្ថ ដេនុទ្ទេហកំ បច្ចតិ ។ សោ តត្ថ
 ដេនុទ្ទេហកំ បច្ចមាណោ សកិម្បិ ឧទ្ធុ កច្ចតិ
 សកិម្បិ អនោ កច្ចតិ សកិម្បិ តិរិយំ កច្ចតិ ។
 សោ តត្ថ ទុក្ខា តិប្បា កដុកា វេទនា វេទេតិ

១ ម. គវេសិត្វា ។

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

ភ័យទុក្ខទោមនស្ស កើតចម្រើន ដុះជាល លូតលាស់ កើតប្រាកដ
អំពីអាជ្ញារបស់ខ្លួន ។ នាយនិរយបាលទាំងឡាយផ្អែកសត្វនោះ ហើយ
ចាំងដោយដឹងទាំងឡាយ ។ សត្វនោះ ក៏ទទួលរងវេទនា ជាទុក្ខ
ដ៏ក្លៀវក្លា ខ្លោចផ្សា ក្នុងនរកនោះ បាបកម្មនោះ មិនទាន់អស់ដរាប
ណា សត្វនោះ ក៏មិនធ្វើកាលកិរិយាដរាបនោះ ។ នាយនិរយបាល
ទាំងឡាយ ចាប់សត្វនោះ ឲ្យមានជើងឡើងលើ ឲ្យមានក្បាលចុះ
ក្រោមហើយ ក៏កាប់ដោយកាំបិតព្រាទាំងឡាយ ។ នាយនិរយបាល
ទាំងឡាយ ទឹមសត្វនោះក្នុងរថហើយ ក៏បរទៅខ្លះ បរមកវិញខ្លះ
លើផែនដីដ៏ក្លៀវក្លាដែលភ្លើងកំពុងឆេះសន្ទោសន្ទៅ ។ បេ ។ នាយនិរយបាល
ទាំងឡាយ ឲ្យសត្វនោះឡើងទៅលើភ្នំរងើកភ្លើងដ៏ធំ ដែលភ្លើងកំពុង
ឆេះទ្រលោមសន្ទោសន្ទៅខ្លះ ឲ្យចុះខ្លះ ។ បេ ។ នាយនិរយបាលទាំង-
ឡាយ ចាប់សត្វនោះ ឲ្យមានជើងឡើងលើ ឲ្យមានក្បាលចុះក្រោម
ហើយ បោះចុះទៅក្នុងខ្លះទង់ដៃដ៏ក្លៀវ ដែលភ្លើងកំពុងឆេះ ទ្រលោម
សន្ទោសន្ទៅ ។ សត្វនោះ ត្រូវកម្មស្មារខ្លោលឡើងដូចពពុះទឹកក្នុង
ខ្លះនោះ ។ សត្វនោះ ត្រូវកម្មស្មារខ្លោលឡើង ដូចពពុះទឹកក្នុងខ្លះ
នោះ ក៏អណ្តែតឡើងលើម្តង ទៅក្រោមម្តង ទៅខាងទទឹងម្តង ។
សត្វនោះ ទទួលរងវេទនាជាទុក្ខដ៏ក្លៀវក្លា ខ្លោចផ្សា ក្នុងនរកនោះ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ន ច តាវ កាលំ ករោតិ យាវ ន តំ ចាបកម្មំ
 ព្យង្គិហោតិ ។ ឯតំ ភយំ ទុក្ខទោមនស្សំ កុតោ
 តស្ស ។ អត្តទណ្ហោតោ ជាតំ សញ្ញាតំ និព្វត្តំ
 អភិនិព្វត្តំ ចាតុក្ខតំ ។ តមេនំ និរយចាលា
 មហានិរយេ បត្តិបន្តិ ។ សោ ខោ បន មហានិរយោ

ចតុក្កុណ្ណោ ចតុទ្វារោ	វិភត្តោ ភាគសោ មិតោ
អយោចាការបរិយត្តោ	អយសា បដិកុដ្ឋិតោ ។
តស្ស អយោមយា ភូមិ	ជលិតា តេជសា យុតា
សមន្តា យោជនសតំ	ជរិត្វា តិដ្ឋតិ សព្វទា ។
កទរិយា តបនា យោរា	អច្ចិមន្តោ ទុរាសនា
លោមហំសន្យចា ច	ភិស្មា បដិកយា ទុក្ខា ។
បុរត្តិមាយ ច ភិត្តិយា	អច្ចិក្ខន្តោ សមុដ្ឋិតោ
ឧហាន្តោ ចាបកម្មន្តោ	បច្ឆិមាយ បដិហញ្ញតិ ។
បច្ឆិមាយ ច ភិត្តិយា	អច្ចិក្ខន្តោ សមុដ្ឋិតោ
ឧហាន្តោ ចាបកម្មន្តោ	បុរត្តិមាយ បដិហញ្ញតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

បាបកម្មនោះ មិនទាន់អស់ដរាបណា សត្វនោះ ក៏មិនធ្វើកាលកិរិយា
ដរាបនោះ ។ ភ័យទុក្ខទោមនស្សនុ៎ះ កើតមកពីណា ដល់ចោរនោះ ។
ភ័យទុក្ខទោមនស្ស កើត ចម្រើន ដុះដាល លូតលាស់ កើតប្រាកដ អំពី
អាជ្ញារបស់ខ្លួន ។ នាយនិរយបាលទាំងឡាយ ចាប់បោះសត្វនោះទៅ
ក្នុងមហានរក ។ ឯមហានរកនោះសោត

មានជ្រុង ៤ មានទ្វារ ៤ ដែលធម្មតាចែកតាក់តែង
ដោយចំណែក ព័ទ្ធដោយកំពែងដែក គ្របដោយ
ដែក ។ ទីនៃមហានរកនោះដែកសុទ្ធ ដែលរុងរឿង
ប្រកបដោយកម្ដៅ ផ្សាយទៅអស់មួយរយយោជន៍
ដោយជុំវិញបិតនៅសព្វកាល ។ មហានរកទាំង
នោះ ក្ដៅដ៏ពន្លឺកអស់កាលជានិច្ច មានអណ្ដាត
ភ្លើង ដែលបុគ្គលចូលទៅបានដោយក្រ មាន
សភាពគួរជាទីព្រឺរោម តក់ស្លុត ជាទុក្ខ គួរខ្លាច ។
គំនរអណ្ដាតភ្លើង ដែលតាំងឡើងអំពីជញ្ជាំងខាង
កើត ឆាបឆេះសត្វទាំងឡាយ ដែលមានបាបកម្ម
ផ្ទុះទៅនឹងជញ្ជាំងខាងលិច ។ គំនរអណ្ដាតភ្លើង
ដែលតាំងឡើងអំពីជញ្ជាំងខាងលិច ឆាបឆេះសត្វ
ទាំងឡាយ ដែលមានបាបកម្ម ផ្ទុះទៅនឹងជញ្ជាំង

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

ឧត្តរាយ ច ភិត្តិយា	អច្ចិក្ខុន្ទោ សមុដ្ឋិតោ
ឧហន្តោ ចាបកម្មន្តោ	ទក្ខិណាយ បដិហញ្ញតិ ។
ទក្ខិណាយ ច ភិត្តិយា	អច្ចិក្ខុន្ទោ សមុដ្ឋិតោ
ឧហន្តោ ចាបកម្មន្តោ	ឧត្តរាយ បដិហញ្ញតិ ។
ហេដ្ឋិតោ ច សមុដ្ឋាយ	អច្ចិក្ខុន្ទោ ភយានកោ
ឧហន្តោ ចាបកម្មន្តោ	ឆទនស្មី បដិហញ្ញតិ ។
ឆទនម្ហា សមុដ្ឋាយ	អច្ចិក្ខុន្ទោ ភយានកោ
ឧហន្តោ ចាបកម្មន្តោ	ភូមិយំ បដិហញ្ញតិ ។
អយោកចាលំ អាទិត្តំ	សន្តត្តំ ជលិតំ យថា
ឯវំ អវិចិទិរយោ	ហេដ្ឋា ឧបរិ បស្សតោ ។
តត្ថ សត្តា មហាលុទ្ធា	មហាកិព្វិសការិនោ
អច្ចន្តចាបកម្មន្តា	បច្ចន្តិ ន ច មិយ្យេ ។
ជាតវេទសមោ កាយោ	តេសំ និរយវាសិនំ

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

ខាងកើត ។ គំនរអណ្តាតភ្លើង ដែលតាំងឡើង
អំពីជញ្ជាំងខាងជើង ឆាប់ឆេះសត្វទាំងឡាយដែល
មានបាបកម្ម ផ្ទុះទៅនឹងជញ្ជាំងខាងត្បូង ។ គំនរ
អណ្តាតភ្លើង ដែលតាំងឡើងអំពីជញ្ជាំងខាងត្បូង
ឆាប់ឆេះសត្វទាំងឡាយដែលមានបាបកម្ម ផ្ទុះទៅ
នឹងជញ្ជាំងខាងជើង ។ គំនរអណ្តាតភ្លើង គួរខ្ទាច
តាំងឡើងអំពីខាងក្រោម ឆាប់ឆេះសត្វទាំងឡាយ
ដែលមានបាបកម្ម ផ្ទុះទៅនឹងដំបូល ។ គំនរ
អណ្តាតភ្លើង ដ៏គួរខ្ទាច តាំងឡើងអំពីដំបូល
ឆាប់ឆេះ សត្វទាំងឡាយដែលមានបាបកម្ម ផ្ទុះ
មកនឹងផែនដី ។ អំបែងដែក កំពុងឆេះក្តៅ
សព្វ រុងរឿងយ៉ាងណា នរកអវិចី (ក៏ប្រាកដ)
ដល់សត្វដែលតាំងនៅអំពីខាងក្រោម ខាងលើ
អំពីខាង ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ សត្វទាំងឡាយ
ជាអ្នកលោភធំ ធ្វើអំពើអាក្រក់ច្រើនយ៉ាង មាន
អំពើបាបតែមួយយ៉ាង រមែងឆេះ តែមិនស្លាប់ក្នុង
នរកនោះ ។ កាយនៃសត្វទាំងឡាយ ដែល
អាស្រ័យនៅក្នុងនរកនោះ ប្រាកដស្មើដោយភ្លើង

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

បស្ស កម្មានំ ទទ្ធក្កំ ន ភស្មា ហោន្តិ នបី មសិ^(១)។

បុត្តិមេនបិ ជារន្តិ តតោ ជារន្តិ បច្ឆតោ^(២)

ឧត្តរេនបិ ជារន្តិ តតោ ជារន្តិ ទក្ខិណំ ។

យំ យំ ទិសម្បិ ជារន្តិ តំ តំ ទ្វារំ បិដិយតិ

អភិទិក្ខមិតាសា តេ សត្តា មោក្ខំ^(៣) កវេសិណោ ។

ន តេ តតោ ទិក្ខមិតំ លភន្តិ កម្មបច្ឆយា

តេសញ្ច^(៤) ចាបកម្មន្តំ អរិបក្ខំ កតំ ពហុន្តិ ។

ឯតំ ភយំ ទុក្ខទោមនស្សំ កុតោ តស្ស ។

អត្តទណ្ហាតោ ជាតំ សញ្ញាតំ និព្វត្តំ អភិទិព្វត្តំ ចាតុភូតំ ។

យានិ ច នេរយិកានិ ទុក្ខានិ យានិ ច តិរច្ឆា-

នយោនិកានិ ទុក្ខានិ យានិ ច បិត្តិវិសយិកានិ

ទុក្ខានិ យានិ ច មាទុសកានិ ទុក្ខានិ តានិ

កុតោ ជាតានិ កុតោ សញ្ញាតានិ កុតោ និព្វត្តានិ

កុតោ អភិទិព្វត្តានិ កុតោ ចាតុភូតានិ ។

១ ម. មំសិបិ ។ ២ ម. បច្ឆិមំ ។ ៣ ឱ. បាមោក្ខំ ។ ៤ ឱ. កេសញ្ចោ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

អ្នកចូរមើលភាពនៃកម្មដ៏មាំមួនចុះ សត្វទាំងនោះ
 មិនទៅជាផេះ មិនទៅជាជ្យង ។ សត្វនរក
 ទាំងឡាយ រមែងស្ទុះទៅទិសខាងកើត ស្ទុះ
 អំពីទិសនោះ មកទិសខាងលិចខ្លះ ស្ទុះទៅទិស
 ខាងជើង ស្ទុះអំពីទិសនោះ មកទិសខាងត្បូង
 ខ្លះ ។ សត្វនរកទាំងនោះ ស្ទុះទៅទិសណា ។
 ទ្វារក្នុងទិសនោះ ។ ក៏បិទជិតឯង សត្វនរកទាំង
 នោះ សុទ្ធតែមានសេចក្តីប្រាថ្នា ដើម្បីចេញ
 ស្វែងរកនូវការរួចចេញ ។ ប៉ុន្តែ សត្វនរកទាំង
 នោះមិនបានចេញអំពីនរកនោះ ព្រោះកម្មជាបច្ច័យ
 បាបកម្មរបស់សត្វទាំងនោះ មានច្រើនយ៉ាង ដែល
 ខ្លួនធ្វើហើយ ជាកម្មឲ្យផលមិនទាន់អស់ ។

ភ័យទុក្ខទោមនស្សនុ៎ះ កើតមកអំពីណា ដល់សត្វនោះ ។ ភ័យទុក្ខទោម-
 នស្ស កើតចម្រើន ដុះដាលលូតលាស់ កើតប្រាកដ អំពីអាជ្ញារបស់ខ្លួន ។
 ទុក្ខក្នុងនរកណា ទុក្ខក្នុងកំណើតតិរច្ឆានណា ទុក្ខក្នុងបិត្តិវិស័យណា ទុក្ខ
 ក្នុងមនុស្សណា ទុក្ខទាំងនោះ កើតអំពីណា ចម្រើនអំពីណា ដុះ
 ដាលអំពីណា លូតលាស់អំពីណា កើតប្រាកដឡើងអំពីណា ។

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

អត្តទណ្ឌតោ ជាតានិ សញ្ញាតានិ និព្វត្តានិ អភិ-
និព្វត្តានិ ចាតុក្កតានីតិ អត្តទណ្ឌា ភយំ ជាតំ ។

[៩២] ជនំ បស្ស័ថ មេធកន្តិ ជនន្តិ ខត្តិយា
ច ព្រាហ្មណា ច វេស្សា ច សុទ្ធា ច កហដ្ឋា
ច បព្វជិតា ច ទេវា ច មនុស្សា ច ។ មេធកន្តិ
មេធកំ ជនំ កលហំ ជនំ វិរុទ្ធុំ ជនំ បដិវិរុទ្ធុំ ជនំ
អាហតជនំ^(១) បច្ចាហតជនំ^(២) អាយាតិតជនំ បច្ចា-
យាតិតជនំ បស្ស័ថ ទក្ខុថ ឱលោកេថ និដ្ឋ្យាយេថ
ឧបបរិក្ខេថាតិ ជនំ បស្ស័ថ មេធកំ ។

[៩៣] សំវេកំ កិត្តយិស្សាមីតិ សំវេកំ ឧព្វេកំ ឧត្រាសំ
ភយំ បីឡនំ យដ្ឋនំ ឧបទ្ធវំ ឧបសក្កំ កិត្តយិស្សាមិ
បកិត្តយិស្សាមិ អាចិត្តិស្សាមិ ទេសិស្សាមិ បញ្ញា-
មិស្សាមិ បដ្ឋមិស្សាមិ វិរិស្សាមិ វិភជិស្សាមិ ឧត្រាដីក-
រិស្សាមិ បកាសិស្សាមីតិ សំវេកំ កិត្តយិស្សាមិ ។

[៩៤] យថា សំវិជិតំ មយាតិ យថា មយា
អត្តនាយេវ សំវេទិតោ ឧព្វេទិតោ សំវេកមាថាទិ-
តោតិ យថា សំវិជិតំ មយា ។ តេនាហ ភកវា

១ ម. ឧប្បតំ ជនំ ។ ២ ម. បច្ចយាហដំ ជនំ ។

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

ទុក្ខទាំងនោះ កើត ចម្រើន ដុះដាល លូតលាស់ កើតប្រាកដ អំពីអាជ្ញារបស់ខ្លួន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភ័យកើតអំពីអាជ្ញារបស់ខ្លួន ។

[៩២] ពាក្យថា អ្នកទាំងឡាយ ចូរមើលជនអ្នកឈ្លោះគ្នា ត្រង់ពាក្យថា ជន បានដល់ក្សត្រ ព្រាហ្មណ៍ វេស្សៈ សុទ្ធៈ គ្រហស្ថ បព្វជិត ទេវតា និងមនុស្ស ។ ពាក្យថា អ្នកឈ្លោះគ្នា គឺអ្នកទាំងឡាយ ចូរមើល ចូរឃើញ ចូរក្រឡេកមើល ចូរពិនិត្យមើល ចូរពិចារណាមើល នូវជនអ្នកឈ្លោះគ្នា ជនអ្នកប្រកែកគ្នា ជនខុសនឹងគ្នា ជនប្រកាន់ខុសនឹងគ្នា ជនដែលបៀតបៀនគ្នា ជនដែលតបតគ្នា ជនដែលគំកូនគ្នា ជនដែលគំកូនចំពោះគ្នា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកទាំងឡាយ ចូរមើលជនអ្នកឈ្លោះគ្នា ។

[៩៣] ពាក្យថា តថាគតនឹងសម្តែងសំវេគធម៌ គឺតថាគតនឹងសម្តែងនឹងបង្ហាញ ប្រាប់ ពន្យល់ បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ប្រកាស នូវសំវេគធម៌ សេចក្តីរន្ធត់ តក់ស្លុត ភ័យ លំបាក ចង្អៀតចង្អល់ ឧបទ្រពចង្រៃ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតនឹងសម្តែងសំវេគធម៌ ។

[៩៤] ពាក្យថា តាមដែលតថាគតធ្លាប់សង្វេគហើយ គឺតថាគត សង្វេគ រន្ធត់ ដល់នូវការសង្វេគហើយ ដោយខ្លួនឯង យ៉ាងណា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តាមដែលតថាគតសង្វេគហើយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អត្តទណ្ណា ភយំ ជាតំ ជនំ បស្សថ មេធាតំ
សំវេកំ កិត្តយិស្សាមិ យថា សំវិទិតំ មយាតិ ។

[៩៥] ធន្ធានំ បដំ ទិស្វា មច្ឆេ អប្បោទកេ យថា
អញ្ញមញ្ញេហិ ព្យារុទ្ធេ ទិស្វា មំ ភយមារិសិ ។

[៩៦] ធន្ធានំ បដំ ទិស្វាតិ បជាតិ សត្តាធិវចនំ ។

បដំ តណ្ហាធន្ធានាយ ធន្ធានំ ទិដ្ឋិធន្ធានាយ ធន្ធានំ
កិលេសធន្ធានាយ ធន្ធានំ ទុច្ចរិតធន្ធានាយ ធន្ធានំ
បយោកធន្ធានាយ ធន្ធានំ វិចារកធន្ធានាយ ធន្ធានំ
រត្តរាគេន ធន្ធានំ ទុដ្ឋនោសេន ធន្ធានំ មុឡ្ហមោ-
ហោន ធន្ធានំ វិនិពន្ធហោនេន ធន្ធានំ បរាមដ្ឋទិដ្ឋិយា
ធន្ធានំ វិក្ខេបកតខទ្ធច្វេន ធន្ធានំ អនិដ្ឋន្តត-
វិចិកិច្ឆាយ ធន្ធានំ ថាមកតអនុសយេហិ ធន្ធានំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ភ័យកើតអំពីអាជ្ញារបស់ខ្លួន អ្នកទាំងឡាយ ចូរ
មើលជនអ្នកឈ្មោះគ្នា តថាគតនឹងសម្តែងសំវេគ-
ធម៌ តាមដែលតថាគតសំវេគហើយ ។

[៤៥] ភ័យ ចូលមកកាន់តថាគត ព្រោះឃើញប្រជា-
ជនកំពុងញាប់ញ័រ ដូចពួកត្រី ក្នុងទីមានទឹកតិច
ព្រោះឃើញពួកជនដែលទាស់ទែងគ្នា ។

[៤៦] អធិប្បាយពាក្យថា ព្រោះឃើញប្រជាជន កំពុងញាប់ញ័រ
ត្រង់ពាក្យថា ប្រជាជន គឺជាឈ្មោះរបស់សត្វ ។ ប្រជាជនកំពុង
ញាប់ញ័រ ដោយការញាប់ញ័រ ព្រោះតណ្ហា កំពុងញាប់ញ័រដោយ
ការញាប់ញ័រព្រោះទិដ្ឋិ កំពុងញាប់ញ័រដោយការញាប់ញ័រ ព្រោះកិ-
លេស កំពុងញាប់ញ័រដោយការញាប់ញ័រព្រោះទុច្ចរិត កំពុងញាប់ញ័រ
ដោយការញាប់ញ័រ ព្រោះបយោគ កំពុងញាប់ញ័រដោយការញាប់ញ័រ
ព្រោះវិបាក កំពុងញាប់ញ័រដោយរាគៈ ដែលត្រេកអរហើយ កំពុង
ញាប់ញ័រដោយទោសៈដែលប្រទូស្តហើយ កំពុងញាប់ញ័រដោយមោហៈ
ដែលវង្វេងហើយ កំពុងញាប់ញ័រដោយមានៈ ដែលជាប់ចំពាក់ហើយ
កំពុងញាប់ញ័រដោយទិដ្ឋិដែលស្ទាបអង្រែលហើយ កំពុងញាប់ញ័រដោយ
ឧទ្ធច្ចៈ ដែលរាយមាយហើយ កំពុងញាប់ញ័រដោយវិចិត្រិកិច្ចាដែលមិនចូល
ចិត្តហើយ កំពុងញាប់ញ័រដោយអនុសយៈ ដែលដល់ហើយនូវកម្លាំង

បណ្ណសមា អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

លាកេន ធន្ទមាណំ អលាកេន ធន្ទមាណំ យសេន
 ធន្ទមាណំ អយសេន ធន្ទមាណំ បសំសាយ ធន្ទមាណំ
 ជិន្ហាយ ធន្ទមាណំ សុខេន ធន្ទមាណំ ទុក្ខេន ធន្ទមាណំ
 ជាតិយា ធន្ទមាណំ ជរាយ ធន្ទមាណំ ព្យាធិនា ធន្ទមាណំ
 មរណោ ធន្ទមាណំ សោកបរិទេវទុក្ខនោមនស្ស-
 ចាយាសេហិ ធន្ទមាណំ នេរយិកេន ទុក្ខេន ធន្ទមាណំ
 តិរច្ឆានយោនិកេន ទុក្ខេន ធន្ទមាណំ បិត្តិវិសយិកេន
 ទុក្ខេន ធន្ទមាណំ មាទុសកេន ទុក្ខេន ធន្ទមាណំ
 កញ្ចក្កន្តិមូលកេន ទុក្ខេន កញ្ចដ្ឋិតិមូលកេន ទុក្ខេន
 កញ្ចវុដ្ឋានមូលកេន ទុក្ខេន ជាតស្សបនិពន្ធិកេន
 ទុក្ខេន ជាតស្ស បរាធម្យកេន ទុក្ខេន អត្តបក្ក-
 មេន ទុក្ខេន បរុបក្កមេន ទុក្ខេន ទុក្ខទុក្ខេន
 សង្ខារទុក្ខេន វិបរិណាមទុក្ខេន ចក្កុរោកេន ទុក្ខេន
 សោតរោកេន ឃានរោកេន ដ្បិរោកេន កាយ-
 រោកេន សីសរោកេន កណ្ណរោកេន មុខរោកេន
 ទន្ធរោកេន កាសេន សាសេន បិណសេន

អត្ថទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

កំពុងញាប់ញ័រដោយលាភ កំពុងញាប់ញ័រដោយការមិនមានលាភ កំពុង
ញាប់ញ័រដោយយស កំពុងញាប់ញ័រ ដោយការមិនមានយស កំពុង
ញាប់ញ័រ ដោយសេចក្តីសរសើរ កំពុងញាប់ញ័រដោយនិន្ទា កំពុង
ញាប់ញ័រដោយសុខ កំពុងញាប់ញ័រដោយទុក្ខ កំពុងញាប់ញ័រដោយជាតិ
កំពុងញាប់ញ័រដោយជរា កំពុងញាប់ញ័រដោយព្យាធិ កំពុងញាប់ញ័រ
ដោយមរណៈ កំពុងញាប់ញ័រដោយសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស
និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ កំពុងញាប់ញ័រដោយទុក្ខក្នុងនរក កំពុងញាប់ញ័រ
ដោយទុក្ខក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន កំពុងញាប់ញ័រ ដោយទុក្ខក្នុងបិត្តិវិស័យ
កំពុងញាប់ញ័រដោយទុក្ខជារបស់មនុស្ស ដោយទុក្ខមានការចុះកាន់គក់
ជាមូល ដោយទុក្ខមានការបិតនៅក្នុងគក់ជាមូល ដោយទុក្ខមានការ
ចេញចាកគក់ជាមូល ដោយទុក្ខមានការជាប់ចំពាក់នៃសត្វដែលកើតហើយ
ដោយទុក្ខដែលទាក់ទងអំពីបុគ្គលដទៃនៃសត្វដែលកើតហើយ ដោយទុក្ខ
គឺការព្យាយាមរបស់ខ្លួន ដោយទុក្ខគឺការព្យាយាម របស់បុគ្គលដទៃ
ដោយទុក្ខទុក្ខ ដោយទុក្ខគឺសង្ខារ ដោយទុក្ខព្រោះការប្រែប្រួល ដោយទុក្ខ
គឺរោគភ្នែក រោគត្រចៀក រោគច្រមុះ រោគអណ្តាត រោគកាយ រោគក្បាល
រោគត្រង់ស្លឹកត្រចៀក រោគមាត់ រោគធ្មេញ ក្អក ហឺត ឫសដូងច្រមុះ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ឧហោន ជវេន កុច្ឆិហោតេន មុច្ឆាយ បក្ខុច្ឆិកាយ
 សុលាយ វិស្វចិកាយ កុដ្ឋេន កណ្ណោន កិលាសេន
 សោសេន អបមារេន ទទ្ធុយា កណ្ណុយា កច្ឆុយា
 រទសាយ វិត្តិកាយ លោហិតេន បិត្តេន មធុមេហោន
 អំសាយ បិទ្យកាយ ភកទ្ធុលាយ បិត្តសមុដ្ឋានេហិ
 អាពាធមហិ សេម្ពសមុដ្ឋានេហិ អាពាធមហិ វាតសមុ-
 ដ្ឋានេហិ អាពាធមហិ សន្និទាតិកេហិ អាពាធមហិ
 ឧត្ថបរិណាមដេហិ អាពាធមហិ វិសមបរិហារដេហិ
 អាពាធមហិ ឱបក្កមិកេហិ អាពាធមហិ កម្មវិទាកដេ-
 ហិ អាពាធមហិ សីតេន ឧណ្ណោន ជិយច្ឆាយ បិទា-
 សាយ ឧច្ចារេន បស្សារេន ខំសមកសវាតាតបសិរី-
 សបសម្មស្សេន មាតុមរណោន ទុក្ខេន បិតុមរណោន
 ទុក្ខេន ភាតុមរណោន ទុក្ខេន ភតិដីមរណោន
 ទុក្ខេន បុត្តមរណោន ទុក្ខេន ដីតុមរណោន
 ទុក្ខេន ញាតិមរណោន ទុក្ខេន កោតព្យសនេន
 ទុក្ខេន ហោតព្យសនេន ទុក្ខេន សីលព្យសនេន
 ទុក្ខេន ទិដ្ឋិព្យសនេន ទុក្ខេន ផន្ទមាណំ សម្ពន្ធមាណំ
 វិប្បន្ធមាណំ វេធមាណំ បវេធមាណំ សម្បវេធមាណំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ក្តៅក្រហាយ ស្តាំងស្តម រោគក្នុងផ្ទៃ វិលមុខ ធ្លាក់ឈាម ចុកស្បែក
 ចុះផ្ទៃ យូង ពក ស្រែង រឹងរៃ ឆ្អុតជ្រូក ដំណូចពិស រមាស់ កម
 រោគក្នុងទីខ្វារដោយក្រចក យូងដែក ឈាម ប្រមាត់ ទឹកមូត្រផ្អែម
 ឫសដូងដុះ ឫស ឫសដូងបាត អាពាធតាំងឡើងអំពីប្រមាត់ អាពាធ
 តាំងឡើងអំពីស្មៅស្ម អាពាធតាំងឡើងអំពីខ្យល់ អាពាធតាំងឡើងអំពី
 ការប្រជុំធាតុ អាពាធកើតអំពីផ្លាស់រដូវ អាពាធកើតអំពីការរក្សាវិយាបថ
 មិនស្មើគ្នា អាពាធកើតអំពីការព្យាយាមខ្លាំង អាពាធកើតអំពីផលកម្ម ត្រុ-
 ជាក់ ក្តៅ គម្លាន សម្រេក ឧច្ចារៈ បស្សាវៈ សម្មស្សនៃរបោម មូស
 ខ្យល់ កម្តៅថ្ងៃ និងពស់ កំពុងញាប់ញ័រ ញាប់ញ័រខ្លាំង អន្ទះអន្ទែង អន្ទះសា
 រន្ធត់ ចំប្រប់ខ្លាំង ដោយទុក្ខព្រោះមរណៈមាតា ដោយទុក្ខព្រោះមរណៈបិតា
 ដោយទុក្ខព្រោះមរណៈបងប្អូនប្រុស ដោយទុក្ខព្រោះមរណៈបងប្អូនស្រី
 ដោយទុក្ខព្រោះមរណៈបុត្រ ដោយទុក្ខព្រោះមរណៈជីតា ដោយទុក្ខ
 ព្រោះមរណៈញាតិ ដោយទុក្ខព្រោះវិនាសភោគៈ ដោយទុក្ខព្រោះវិនាស
 គឺរោគ ដោយទុក្ខព្រោះវិនាសសីល ដោយទុក្ខព្រោះវិនាសគឺទិដ្ឋិ ។

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

ទិស្វាតិ បស្សិត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការយិត្វា
វិភូតំ កត្វាតិ ដន្ទមាណំ បដំ ទិស្វា ។

[៩៧] មច្ឆេ អប្បោទកេ យថាតិ យថា មច្ឆា
អប្បោទកេ បរិត្តោទកេ ឧទកបរិយាទានេ កាកោហិ
វា កុលលេហិ វា ពលាកាហិ វា បរិចាតិយមាណា
ឧត្តិបិយមាណា ខន្ទមាណា ដន្ទន្តិ សម្មន្ទន្តិ វិប្បន្ទន្តិ
វេជេន្តិ បវេជេន្តិ សម្បវេជេន្តិ ឯវមេវ បជា
តណ្ហាដន្ទនាយ ដន្ទន្តិ ។ មេ ។ ទិដ្ឋិព្យសនេន
ទុក្ខេន ដន្ទន្តិ សម្មន្ទន្តិ វិប្បន្ទន្តិ វេជេន្តិ បវេជេន្តិ
សម្បវេជេន្តិតិ មច្ឆេ អប្បោទកេ យថា ។

[៩៨] អញ្ញមញ្ញេហិ ព្យារុទ្ធីតិ អញ្ញមញ្ញំ សត្តា
វិរុទ្ធា បដិវិរុទ្ធា អាហតា បច្ចាហតា អាហាតិតា
បច្ចាហាតិតា រាជាដោមិ រាជូហិ វិវេទន្តិ ខត្តិយាមិ
ខត្តិយេហិ វិវេទន្តិ ព្រាហ្មណាមិ ព្រាហ្មណេហិ
វិវេទន្តិ កហាបតិមិ កហាបតិហិ វិវេទន្តិ មាតាមិ
បុត្តេន វិវេទតិ បុត្តោមិ មាតរា វិវេទតិ មិតាមិ
បុត្តេន វិវេទតិ បុត្តោមិ មិតរា វិវេទតិ ភាតាមិ
ភាតរា វិវេទតិ ភតិជិមិ ភតិជិយា វិវេទតិ

អត្ថទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

ពាក្យថា ព្រោះឃើញ គឺព្រោះឃើញ ថ្វីង ពិចារណា ឈ្នុងយល់ ធ្វើឲ្យ
ប្រាកដ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះឃើញប្រជាជនកំពុងញាប់ញ័រ ។

[៧៧] ពាក្យថា ដូចពួកត្រីក្នុងទីមានទឹកតិច សេចក្តីថា ត្រីក្នុងទីមាន
ទឹកតិច មានទឹកស្អួចស្តើង មានទឹករីងទៅ ត្រូវក្អែកក្អី ខ្លែងក្អី កុកក្អី
ឆាបឆក់ ចឹកស៊ី ក៏រមែងញាប់ញ័រ ញាប់ញ័រខ្លាំង អន្ទះអន្ទែង អន្ទះ-
សា ចំប្រប់ខ្លាំង យ៉ាងណាមិញ ពួកប្រជាជនក៏រមែងញាប់ញ័រដោយ
ការញាប់ញ័រព្រោះតណ្ហា ។ បេ ។ ញាប់ញ័រ ញាប់ញ័រខ្លាំង អន្ទះអន្ទែង
អន្ទះសា រន្ធត់ ចំប្រប់ខ្លាំង ដោយទុក្ខព្រោះវិនាសគឺទិដ្ឋិ ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដូចពួកត្រីក្នុងទីមានទឹកតិច ។

[៧៨] ពាក្យថា ទាស់ទែងគ្នា សេចក្តីថា ពួកសត្វខឹង ខឹង
តប បៀតបៀន បៀតបៀនតប គុំកួន គុំកួនតបនូវគ្នានិងគ្នា គឺពួក
ព្រះរាជាទាស់ទែងនឹងពួកព្រះរាជាខ្លះ ពួកក្សត្រទាស់ទែងនឹងពួកក្សត្រខ្លះ
ពួកព្រាហ្មណ៍ទាស់ទែងនឹងពួកព្រាហ្មណ៍ខ្លះ ពួកគហបតីទាស់ទែងនឹង
ពួកគហបតីខ្លះ មាតាទាស់ទែងនឹងបុត្រខ្លះ បុត្រទាស់ទែងនឹងមាតា
ខ្លះ បិតាទាស់ទែងនឹងបុត្រខ្លះ បុត្រទាស់ទែងនឹងបិតាខ្លះ បងប្អូនប្រុស
ទាស់ទែងនឹងបងប្អូនប្រុសខ្លះ បងប្អូនស្រីទាស់ទែងនឹងបងប្អូនស្រីខ្លះ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ភាតាបិ ភតិជិយា វិវេទតិ ភតិជីបិ ភាតាវា វិវេទតិ
 សហាយោបិ សហាយេន វិវេទតិ ។ តេ តត្ថ
 កលហវិក្កហវិវាទាបដ្ឋា អញ្ញមញ្ញំ ចាណីហិបិ ឧប-
 ក្កមន្តិ លេខ្ខហិបិ ឧបក្កមន្តិ ទណ្ហហិបិ ឧបក្កមន្តិ
 សត្តេហិបិ ឧបក្កមន្តិ ។ តេ តត្ថ មរណាម្បិ កច្ឆន្តិ
 មរណាមត្តម្បិ ទុក្ខន្តិ អញ្ញមញ្ញេហិ ព្យារុទ្ធេ ។

[៩៩] ទិស្វា មំ កយមារិសីតិ ទិស្វាតិ ទិស្វា
 បស្សិត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការយិត្វា វិក្ខតំ កត្វា
 កយំ បីឡនំ យដ្ឋនំ ឧបទ្ធកោ ឧបសក្កោ អារិសតីតិ
 ទិស្វា មំ កយមារិសិ ។ តេនាហា ភកា

ដន្ទមាណំ បដំ ទិស្វា មច្ឆេ អប្បោទកេ យថា
 អញ្ញមញ្ញេហិ ព្យារុទ្ធេ ទិស្វា មំ កយមារិសីតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

បង់បួនប្រុសទាស់ទែងនឹងបង់បួនស្រីខ្លះ បង់បួនស្រីទាស់ទែងនឹងបង់បួន
ប្រុសខ្លះ សម្លាញ់ទាស់ទែងនឹងសម្លាញ់ខ្លះ ។ ពួកជនទាំងនោះ ដល់នូវ
ជម្លោះ ប្រកែក ទាស់ទែង ក្នុងទីនោះហើយប្រហារនូវគ្នានិងគ្នា ដោយ
ដៃខ្លះ ប្រហារដោយដុំដីខ្លះ ប្រហារដោយដំបង់ខ្លះ ប្រហារដោយគ្រឿង
សស្រ្តាវុធខ្លះ ។ ពួកជនទាំងនោះ ក្នុងទីនោះ ក៏ដល់នូវសេចក្តីស្លាប់ខ្លះ
ដល់នូវទុក្ខជិតស្លាប់ខ្លះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ទាស់ទែងគ្នា ។

[៧៧] ពាក្យថា ភ័យចូលមកកាន់តថាគតព្រោះឃើញ ត្រង់
ពាក្យថា ព្រោះឃើញ សេចក្តីថា ភ័យ សេចក្តីលំបាក ការចង្អៀតចង្អល់
ឧបទ្រពចង្រៃ រមែងចូលមក (កាន់តថាគត) ព្រោះឃើញ យល់ ថ្លឹង
ពិចារណា ឈ្នុងយល់ ធ្វើឲ្យប្រាកដ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភ័យ
ចូលមកកាន់តថាគតព្រោះឃើញ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ
ត្រាស់ថា

ភ័យចូលមក កាន់តថាគត ព្រោះឃើញប្រជាជន
កំពុងញាប់ញ័រ ដូចពួកត្រីក្នុងទីមានទឹកតិច ព្រោះ
ឃើញពួកជន ដែលទាស់ទែងគ្នា ។

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

[១០០] សមន្តមសារោ លោកោ ទិសា សព្វា សមេវិតា
ឥច្ឆំ កវនមត្តនោ ជាទ្ធិសាសី អនោសិតំ ។

[១០១] សមន្តមសារោ លោកោតិ និរយលោកោ
តិរច្ឆានយោនិលោកោ បិត្តិវិសយលោកោ មនុស្ស-
លោកោ ទេវលោកោ ខន្ធលោកោ ធាតុលោកោ
អាយតនលោកោ អយំ លោកោ បរោ លោកោ
សព្វេវលោកោ សទេវលោកោ អយំ វុច្ចតិ លោ-
កោ ។ និរយលោកោ អស្សារោ និស្សារោ សារាប-
តតោ និច្ចសារសារេន វា សុខសារសារេន វា អត្ត-
សារសារេន វា និច្ចេន វា ធុវេន វា សស្សតេន វា អវិ-
បរិណាមធម្មេន វា ។ តិរច្ឆានយោនិលោកោ បិត្តិវិស-
យលោកោ មនុស្សលោកោ ទេវលោកោ ខន្ធលោ-
កោ ធាតុលោកោ អាយតនលោកោ អយំ លោកោ
បរោ លោកោ សព្វេវលោកោ សទេវលោកោ
អស្សារោ និស្សារោ សារាបតតោ និច្ចសារសារេន
វា សុខសារសារេន វា អត្តសារសារេន វា និច្ចេន វា
ធុវេន វា សស្សតេន វា អវិបរិណាមធម្មេន វា ។

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

[១០០] លោក មិនមានខ្លឹមដោយជុំវិញ សង្ខារក្នុង
ទិសទាំងអស់ ញាប់ញ័រ តថាគត កាលប្រាថ្នា
សេចក្តីចម្រើនដើម្បីខ្លួន មិនបានឃើញ (នូវទី-
ណាមួយដែលទុក្ខ) មិនញាំញីឡើយ ។

[១០១] អធិប្បាយពាក្យថា លោកមិនមានខ្លឹមដោយជុំវិញ (ដូច
តទៅនេះ) និរយលោក តិរច្ឆានយោនិលោក បិត្តិវិសយលោក
មនុស្សលោក ទេវលោក ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក
លោកនេះ លោកមុខ ព្រមទាំងព្រហ្មលោក ព្រមទាំងទេវលោក នេះ
ហៅថា លោក ។ និរយលោក មិនមានខ្លឹម ឥតខ្លឹម ប្រាសចាក
ខ្លឹម គឺចាកខ្លឹមគឺខ្លឹមទៀងក្តី ចាកខ្លឹមគឺខ្លឹមសុខក្តី ចាកខ្លឹមគឺខ្លឹមខ្លួនក្តី
ចាកសភាវៈទៀងក្តី ចាកការបិតថេរក្តី ចាកការមាំមួនក្តី ចាកសភាវៈ
មិនប្រែប្រួលក្តី ។ តិរច្ឆានយោនិលោក បិត្តិវិសយលោក មនុស្ស-
លោក ទេវលោក ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក លោកនេះ
លោកមុខ ព្រមទាំងព្រហ្មលោក ព្រមទាំងទេវលោក ជាសភាវៈ
មិនមានខ្លឹម ឥតខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម គឺចាកខ្លឹមគឺខ្លឹមទៀងក្តី
ចាកខ្លឹមគឺខ្លឹមសុខក្តី ចាកខ្លឹម គឺខ្លឹមខ្លួនក្តី ចាកសភាវៈទៀងក្តី
ចាកការបិតថេរក្តី ចាកការមាំមួនក្តី ចាកសភាវៈមិនប្រែប្រួលក្តី ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

យថា^(១) នធម្មោ អស្សារោ និស្សារោ សារាបកតោ
 យថា ឯវណ្ណោ អស្សារោ និស្សារោ សារាបកតោ
 យថា ឧទុម្ពោ អស្សារោ និស្សារោ សារាបកតោ
 យថា សេតកច្ឆោ អស្សារោ និស្សារោ សារាបកតោ
 យថា ចាលិកទ្ធកោ^(២) អស្សារោ និស្សារោ សារាបកតោ
 យថា វេណុបិណ្ណោ អស្សារោ និស្សារោ សារាបកតោ
 យថា បុព្វធឿក្កំ^(៣) អស្សារំ និស្សារំ សារាបកតំ យថា
 មរិចិ អស្សារា និស្សារា សារាបកតា យថា
 កទ្ធលិក្ខុច្ឆោ អស្សារោ និស្សារោ សារាបកតោ
 យថា មាយា អស្សារោ និស្សារោ សារាបកតា
 ឯវមេវ និរយលោកោ អស្សារោ និស្សារោ
 សារាបកតោ និច្ចសារសារេន វា សុខសារសារេន
 វា អត្តសារសារេន វា និច្ចេន វា ធុវេន វា
 សស្សតេន វា អរិបរិណាមធម្មេន វា តិរច្ឆានយោនិ-
 លោកោ បិត្តិវិសយលោកោ មនុស្សលោកោ
 ។ បេ ។ សនេវលោកោ អស្សារោ និស្សារោ

១ ម. ឯត្តន្តរេ បនសទ្ធា អត្ថិ ។ ២ ម. បារិកទ្ធកោ ។ ៣ ឱ. ម. ឧទកបុព្វធឿ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ដើមបបុស មិនមានខ្លឹម ឥតខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម យ៉ាងណា ដើមល្អុង មិន
មានខ្លឹម ឥតខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម យ៉ាងណា ដើមល្ងា មិនមានខ្លឹម
ឥតខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម យ៉ាងណា ដើមកន្ទាំងបាយស មិនមានខ្លឹម ឥត
ខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម យ៉ាងណា ដើមរល្លសបាយ មិនមានខ្លឹម ឥតខ្លឹម
ប្រាសចាកខ្លឹម យ៉ាងណា ដុំពពុះទឹក មិនមានខ្លឹម ឥតខ្លឹម ប្រាសចាក
ខ្លឹម យ៉ាងណា ក្រពេញទឹក មិនមានខ្លឹម ឥតខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម យ៉ាង
ណា ថ្ងៃបណ្តើរកូន មិនមានខ្លឹម ឥតខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម យ៉ាងណា
ដើមចេក មិនមានខ្លឹម ឥតខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម យ៉ាងណា រស្មីមិនមាន
ខ្លឹម ឥតខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម យ៉ាងណា និរយលោក មិនមានខ្លឹម ឥត
ខ្លឹម ប្រាសចាកខ្លឹម គឺចាកខ្លឹមគឺខ្លឹមទៀងក្តី ចាកខ្លឹមគឺខ្លឹមសុខក្តី
ចាកខ្លឹមគឺខ្លឹមខ្លួនក្តី ចាកសភាវៈទៀងក្តី ចាកការបិតថេរក្តី ចាកការ
មាំមួនក្តី ចាកសភាវៈមិនប្រែប្រួលក្តី តិរច្ឆានយោនិលោកក្តី បិត្តិវិសយលោក
មនុស្សលោក ។ លេ ។ ព្រមទាំងទេវលោក មិនមានខ្លឹម ឥតខ្លឹម

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

សារាបកតោ និច្ចសារសារេន វា សុខសារសារេន
វា អត្តសារសារេន វា និច្ចេន វា ធុវេន វា
សស្សតេន វា អរិបរិណាមធម្មេន វាតិ សមន្តមសារោ
លោកោ ។

[១០២] ទិសា សព្វា សមេរិតាតិ យេ បុរិមតិមាយ
ទិសាយ សង្ខារា តេបិ វរិតា សមេរិតា ចលិតា
យដ្ឋិតា អនិច្ចតាយ ជាតិយា អនុកតា ជរាយ
អនុសជា ព្យាធិនា អភិក្ខតា មរណេន អញ្ញាហតា
ទុក្ខេ បតិដ្ឋិតា អតារណា អលេណា អសរណា
អសរណីក្ខតា ។ យេ បច្ឆិមាយ ទិសាយ
សង្ខារា យេ ឧត្តរាយ ទិសាយ សង្ខារា យេ
ទក្ខិណាយ ទិសាយ សង្ខារា យេ បុរិមតិមាយ
អនុទិសាយ សង្ខារា យេ បច្ឆិមាយ អនុទិសាយ
សង្ខារា យេ ឧត្តរាយ អនុទិសាយ សង្ខារា យេ
ទក្ខិណាយ អនុទិសាយ សង្ខារា យេ ហោដ្ឋិមាយ
ទិសាយ សង្ខារា យេ ឧបរិមាយ ទិសាយ សង្ខារា
យេ ទសទិសាសុ សង្ខារា តេបិ វរិតា សមេរិតា

អត្ថទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

ប្រាសចាកខ្លឹម គឺចាកខ្លឹមគឺខ្លឹមទៀងក្តី ចាកខ្លឹមគឺខ្លឹមសុខក្តី ចាកខ្លឹម
គឺខ្លឹមខ្លួនក្តី ចាកសភាវៈទៀងក្តី ចាកការបិតថេរក្តី ចាកការមាំមួនក្តី
ចាកសភាវៈមិនប្រែប្រួលក្តី ក៏យ៉ាងនោះដែរ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
លោកមិនមានខ្លឹមដោយជុំវិញ ។

[១០២] ពាក្យថា សង្ខារក្នុងទិសទាំងអស់ញាប់ញ័រ អធិប្បាយថា
ពួកសង្ខារណា ក្នុងទិសខាងកើត សង្ខារទាំងនោះឯង រំភើប ញាប់ញ័រ
កក្រើក ខ្លាំងខ្លប់ ជាប់តាមដោយជាតិ ព្រោះសភាពសង្ខារនោះ មិនទៀង
គឺត្រូវជរាជ្រួតជ្រាបចូល ត្រូវព្យាធិគ្របសង្កត់ ត្រូវមរណៈញាំញី ជាសង្ខារ
តាំងនៅក្នុងកងទុក្ខ ពុំមានទីពំនាក់ ពុំមានទីជ្រកកោន ពុំមានទីពឹង
ពុំមានទីពំនាក់ឡើយ ។ ពួកសង្ខារណា ក្នុងទិសខាងលិច ពួក
សង្ខារណា ក្នុងទិសខាងជើង ពួកសង្ខារណា ក្នុងទិសខាងត្បូង
ពួកសង្ខារណា ក្នុងទិសអគ្នេយ៍ ពួកសង្ខារណា ក្នុងទិសពាយ័ព្យ
ពួកសង្ខារណា ក្នុងទិសឦសាន ពួកសង្ខារណា ក្នុងទិសនិរតី ពួក
សង្ខារណា ក្នុងទិសខាងក្រោម ពួកសង្ខារណា ក្នុងទិសខាងលើ ពួក
សង្ខារណា ក្នុងទិសទាំង ១០ ពួកសង្ខារទាំងនោះឯង រំភើប ញាប់ញ័រ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ចលិតា យដ្ឋិតា អនិច្ចតាយ ជាតិយា អនុភតា
ជរាយ អនុសដា ព្យាទិណា អភិក្ខតា មរណោន
អញ្ញាហតា ទុក្ខេ បតិដ្ឋិតា អតាលោកា អលេណា
អសរណា អសរណីក្ខតា ។ កាសិតម្បិ ចេតំ

កិញ្ញាបិ ចេតំ ជលតី វិមាណំ
ឱកាសយំ ឧត្តរិយំ ទិសាយ
រូបេ រណំ ទិស្វា សទា បវេទិតំ
តស្មា ន រូបេ រមតី សុមេធា

មច្ចុណញ្ញាហតោ លោកោ ជរាយ បរិវារិតោ
តណ្ហាសល្មេន ឱតិល្លោកា ឥច្ឆាធុមាយិកោ សទា
សព្វោ អាទិបិតោ លោកោ សព្វោ លោកោ បដោបិតោ^(១)
សព្វោ បដ្ឋលិតោ លោកោ សព្វោ លោកោ បកម្បិតោតិ ។
ទិសា សព្វា សមេរិតា ។

[១០៣] ឥច្ឆំ កវនមត្តនោតិ អត្តនោ កវំ^(២)
តាលំ លេណំ សរណំ កតី បរាយណំ ឥច្ឆន្តោ
សាទិយន្តោ បត្តយន្តោ បិហាយន្តោ អភិជប្បន្តោតិ
ឥច្ឆំ កវនមត្តនោ ។

១ ម. បធុបិតោ ។ ២ ម. កវនំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

កក្រើក ខ្លាំងខ្លប់ ជាប់តាមដោយជាតិ ព្រោះសភាពសង្ខារនោះមិនទៀង
គឺត្រូវជរាជ្រួតជ្រាបចូល ត្រូវព្យាធិគ្របសង្កត់ ត្រូវមរណៈញាំញី ជាសង្ខារ
តាំងនៅក្នុងទុក្ខ ពុំមានទីពំនាក់ ពុំមានទីជ្រកកោន ពុំមានទីពឹង ពុំមានទី
ពំនាក់ឡើយ ។ សមដូចពាក្យនុ៎ះ ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

វិមាននុ៎ះ ភ្លឺរុងរឿងខ្លាំង ក្នុងទិស ក៏មែនពិត
ហើយ (តែ) បុគ្គលអ្នកមានប្រាជ្ញាល្អ ឃើញ
ទោស ដែលឲ្យញាប់ញ័រក្នុងរូបសព្វកាល ព្រោះ
ហេតុនោះ ទើបមិនត្រេកអរក្នុងរូប

លោក ត្រូវមច្ចុគ្របសង្កត់ ត្រូវជរាចោមរោម ត្រូវ
សរគឺតណ្ហាមុត ប្រកបដោយផ្សែង គឺសេចក្តីប្រាថ្នា
គ្រប់កាល លោកទាំងមូល ត្រូវភ្លើងឆេះ លោកទាំង
មូល ប្រាលរន្ទាល លោកទាំងមូល សន្ទោសន្ទៅ
លោកទាំងមូល រំភើប ។

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សង្ខារក្នុងទិសទាំងអស់ ញាប់ញ័រ ។

[១០៣] ពាក្យថា កាលប្រាថ្នាសេចក្តីចម្រើន ដើម្បីខ្លួន គឺកាលចង់
បាន ត្រេកអរ ប្រាថ្នា ស្រឡាញ់ ក្នុងកាន់ ចំពោះសេចក្តីចម្រើន ទី
ពំនាក់ ទីជ្រកកោន ទីពឹង ដំណើរការ ប្រព្រឹត្តទៅមុខ ដើម្បីខ្លួន

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កាលប្រាថ្នាសេចក្តីចម្រើន ដើម្បីខ្លួន ។

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

[១០៤] ឆាន្ទសាសី អនោសិតន្តិ អនធឿសិតំ
 ន អទ្ធិសំ អធឿសិតញ្ញេវ អទ្ធិសំ ។ សព្វំ យោ-
 ព្វញ្ញំ ជរាយ ឱសិតំ សព្វំ អាហេត្យំ ព្យាធិនា
 ឱសិតំ សព្វំ ដីវិតំ មរណោន ឱសិតំ សព្វំ លាភំ
 អលាកេន ឱសិតំ សព្វំ យសំ អយសេន ឱសិតំ
 សព្វំ បសំសំ និជ្ជាយ ឱសិតំ សព្វំ សុខំ ទុក្ខេន
 ឱសិតំ ។

លាកោ អលាកោ យសោ អយសោ ច
 និជ្ជា ច បសំសា ច សុខទុក្ខញ្ច
 ឯតេ អនិច្ចា មនុស្សេសុ ធម្មា
 អសស្សតា វិបរិណាមធម្មាតិ ។

ឆាន្ទសាសី អនោសិតំ ។ តេនាហា ភក្កវា

សមន្តមសាហោ លោកោ ទិសា សព្វា សមេវិតា
 ឥច្ឆំ កវនមត្តនោ ឆាន្ទសាសី អនោសិតន្តិ ។

[១០៥] ឱសានេត្រេវ ព្យារុទ្ធវេ ទិស្វា មេ អរតី អហុ

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

[១០៤] ពាក្យថា តថាគតមិនឃើញ (នូវទីណាមួយដែលទុក្ខ) មិនញាំញី គឺមិនបានឃើញទីដែលទុក្ខមិនស្រោចចុះ បានឃើញតែទីដែលទុក្ខស្រោចចុះតែម្យ៉ាង ។ សេចក្តីចម្រើនទាំងពួង ត្រូវជរាញាំញី ភាពនៃការមិនមានរោគទាំងពួង ត្រូវព្យាធិញាំញី ជីវិតទាំងពួង ត្រូវមរណៈញាំញី លាភទាំងពួងត្រូវអលាភញាំញី យសទាំងពួងត្រូវអយសញាំញី សេចក្តីសរសើរទាំងពួង ត្រូវនិន្ទាញាំញី សុខទាំងពួង ត្រូវទុក្ខញាំញី ។

ពួកធម៌ទាំងនេះ គឺ លាភ អលាភ យស អយស និន្ទា បសំសា សុខនិងទុក្ខ ជាសភាពមិនទៀង មិនបិត ថេរ មានការប្រែប្រួលជាធម្មតា ក្នុងពួកមនុស្ស

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតមិនឃើញ(នូវទីណាមួយ)ដែលទុក្ខមិនញាំញីឡើយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា លោកមិនមានខ្លឹមដោយជុំវិញ សង្ខារក្នុងទិសទាំងអស់ ញាប់ញ័រ តថាគតកាលប្រាថ្នាសេចក្តីចម្រើនដើម្បីខ្លួន មិនបានឃើញ (នូវទីណាមួយ ដែលទុក្ខ) មិនញាំញីឡើយ ។

[១០៥] សេចក្តីមិនត្រេកអរ កើតមាន ដល់តថាគត ព្រោះឃើញសត្វទាំងឡាយ ដែលទាស់ចិត្ត ក្នុងកាលជាទីសាបសូន្យ តែម្យ៉ាង ទាំងតថាគតបាន

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អថេត្ថ សល្លំ អន្ធក្ខី ទុទ្ធសំ ហនយស្សិតំ ។

[១០៦] ឱសានេត្រូវ ព្យារុទ្ធាតិ ឱសានេត្រូវាតិ

សព្វំ យោព្វញ្ញំ ជរា ឱសាបេតិ សព្វំ អាហេត្យំ

ព្យាធិ ឱសាបេតិ សព្វំ ដីវិតំ មរណំ ឱសាបេតិ

សព្វំ លាភំ អលាភោ ឱសាបេតិ សព្វំ យសំ

អយសោ ឱសាបេតិ សព្វំ បសំសំ និជ្ជា ឱសាបេតិ

សព្វំ សុខំ ទុក្ខំ ឱសាបេតិ ឱសានេត្រូវ ។

ព្យារុទ្ធាតិ យោព្វញ្ញកាមា សត្តា ជរាយ បដិវិរុទ្ធា

អាហេត្យកាមា សត្តា ព្យាធិនា បដិវិរុទ្ធា ដីវិតកាមា

សត្តា មរណោន បដិវិរុទ្ធា លាភកាមា សត្តា

អលាភេន បដិវិរុទ្ធា យសកាមា សត្តា អយសេន

បដិវិរុទ្ធា បសំសកាមា សត្តា និជ្ជាយ បដិវិរុទ្ធា

សុខកាមា សត្តា ទុក្ខេន វិរុទ្ធា បដិវិរុទ្ធា អាហាតា

បច្ចាហតា អាហាតិតា បច្ចាហាតិតាតិ ឱសានេត្រូវ

ព្យារុទ្ធ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ឃើញសរក្នុងពួកសត្វនុ៎ះ ជាសរអាស្រ័យនៅក្នុង
ហឫទ័យដែលគេកម្រឃើញបាន ។

[១០៦] អធិប្បាយពាក្យថា ដែលទាស់ចិត្តក្នុងកាលជាទីសាបសូន្យតែ
ម្យ៉ាង ត្រង់ពាក្យថា ក្នុងកាលជាទីសាបសូន្យតែម្យ៉ាង សេចក្តីថា ជរាញ៉ាំង
ភាពក្មេងទាំងពួងឲ្យសាបសូន្យ ព្យាធិញ៉ាំងភាពមិនមានរោគទាំងពួងឲ្យ
សាបសូន្យ មរណៈញ៉ាំងជីវិតទាំងពួងឲ្យសាបសូន្យ អលោកញ៉ាំងលោក
ទាំងពួងឲ្យសាបសូន្យ អយសញ៉ាំងយសទាំងពួងឲ្យសាបសូន្យ និន្ទាញ៉ាំង
សេចក្តីសរសើរទាំងពួងឲ្យសាបសូន្យ ទុក្ខញ៉ាំងសុខទាំងពួងឲ្យសាបសូន្យ
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ក្នុងកាលជាទីសាបសូន្យតែម្យ៉ាង ។ ពាក្យថា
ទាស់ចិត្ត សេចក្តីថា សត្វទាំងឡាយ អ្នកប្រាថ្នាភាពក្មេង ថ្នាំងថ្នាក់នឹង
ជរា សត្វទាំងឡាយ អ្នកប្រាថ្នាភាពមិនមានរោគ ថ្នាំងថ្នាក់នឹងព្យាធិ
សត្វទាំងឡាយ អ្នកប្រាថ្នាជីវិត ថ្នាំងថ្នាក់នឹងមរណៈ សត្វទាំងឡាយ
អ្នកប្រាថ្នាលោក ថ្នាំងថ្នាក់នឹងអលោក សត្វទាំងឡាយអ្នកប្រាថ្នាយស
ថ្នាំងថ្នាក់នឹងអយស សត្វទាំងឡាយអ្នកប្រាថ្នាសេចក្តីសរសើរ ថ្នាំង
ថ្នាក់នឹងនិន្ទា សត្វទាំងឡាយអ្នកប្រាថ្នាសុខ ទាស់ ថ្នាំងថ្នាក់ ខ្លាំងខ្លាស់
ខ្លាំងខ្លាស់ចំពោះ ចង្អៀតចង្អល់ តានតឹងចិត្តដោយសារទុក្ខ ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) ទាស់ចិត្តក្នុងកាលជាទីសាបសូន្យតែម្យ៉ាង ។

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

[១០៧] ទិស្វា មេ អរតី អហ្មតិ ទិស្វាតិ
 ទិស្វា បស្សិត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការយិត្វា
 វិភូតំ កត្វាតិ ទិស្វា ។ មេ អរតីតិ យា អរតិ
 យា អនភិរតិ យា អនភិរមនា យា ឧក្កណ្ឌិយា
 យា បរិតសិតា អហ្មតិ ទិស្វា មេ អរតី អហ្ម ។

[១០៨] អថេត្ត សល្លំ អទ្ធុក្ខិណ្ឌិ អថាតិ បទ-
 សន្និ ។ មេ ។ បទានុបុព្វតាមេតំ អថាតិ ។ ឯត្វាតិ
 សត្តេសុ ។ សល្លន្តិ សត្ត សល្លានិ រាគសល្លំ
 ទោសសល្លំ មោហាសល្លំ មាទសល្លំ ទិដ្ឋិសល្លំ
 សោកសល្លំ កម៌កថាសល្លំ ។ អទ្ធុក្ខិណ្ឌិ អទ្ធុសំ
 អទ្ធុក្ខិ អបស្សិ បដិវិជ្ឈិណ្ឌិ អថេត្ត សល្លំ អទ្ធុក្ខិ ។

[១០៩] ទុទ្ធសំ ហាទយស្សិតន្តិ ទុទ្ធសន្តិ

អត្ថទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

[១០៧] ពាក្យថា សេចក្តីមិនត្រេកអរ កើតមាន ដល់តថាគត ព្រោះឃើញ ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះឃើញ គឺព្រោះជួប យល់ ថ្លឹង ពិចារណា ឈ្ងងយល់ ធ្វើឲ្យប្រាកដ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ព្រោះឃើញ ។ ពាក្យថា សេចក្តីមិនត្រេកអរ (កើតមាន) ដល់តថាគត គឺសេចក្តីមិនត្រេកអរណា សេចក្តីមិនរីករាយណា សេចក្តីមិនស្រស់ ស្រាយណា សេចក្តីអផ្សុកណា សេចក្តីតក់ស្លុតណា មានហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សេចក្តីមិនត្រេកអរ កើតមាន ដល់តថាគត ព្រោះឃើញ ។

[១០៨] ពាក្យថា ទាំងតថាគតបានឃើញសរ ក្នុងពួកសត្វនុ៎ះ ត្រង់ពាក្យថា ទាំង គឺជាបទតក្តាប់ ។ បេ ។ ពាក្យថា ទាំង នុ៎ះជាលំដាប់ នៃបទ ។ ពាក្យថា នុ៎ះ បានដល់ ក្នុងពួកសត្វ ។ ពាក្យថា សរ បាន ដល់សរ ៧ សរគឺរាគៈ សរគឺទោសៈ សរគឺមោហៈ សរគឺមានៈ សរ គឺទិដ្ឋិ សរគឺសោក សរគឺសង្ស័យ ។ ពាក្យថា បានឃើញ គឺបាន ប្រទះ យល់ ឃើញ ចាក់ធ្លុះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ទាំង តថាគតបានឃើញសរ ក្នុងពួកសត្វនុ៎ះ ។

[១០៩] អធិប្បាយពាក្យថា ជាសរអាស្រ័យនៅក្នុងហឫទ័យ ដែលគេកម្រឃើញបាន ត្រង់ពាក្យថា ដែលគេកម្រឃើញបាន

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ទុទ្ធសំ ទុទ្ធកិំ ទុប្បស្សំ ទុពុជ្ឈំ ទុរទុពុជ្ឈំ
 ទុប្បដិវិជ្ឈំ ។ ហទយស្សិតន្តិ ហទយំ រុច្ចតិ ចិត្តំ យំ ចិត្តំ
 មនោ មាណសំ ហទយំ បណ្ណារំ មនោ មនាយតនំ
 មនិទ្ធិយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធា តជ្ជា មនោវិញ្ញា-
 ណាធាតុ ។ ហទយស្សិតន្តិ ហទយនិស្សិតំ ចិត្តនិស្សិតំ
 ចិត្តសន្និស្សិតំ ចិត្តេន សហគតំ សហជាតំ សំសដ្ឋំ
 សម្បយុត្តំ ឯកុប្បាទំ ឯកនិពោទំ ឯកវត្ថុកំ ឯកា-
 រម្មណានិ ទុទ្ធសំ ហទយស្សិតំ ។ តេនាហ ភក្កវា

ឱសានេត្វេវ ព្យារុទ្ធវេ ទិស្វា មេ អរតី អហុ

អថេត្ត សល្លំ អទ្ធកិំ ទុទ្ធសំ ហទយស្សិតន្តិ ។

[១១០] យេន សល្លេន ឱតិល្លោ ទិសា សព្វា វិជារតិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

គឺជួបប្រទះបានដោយក្រ យល់បានដោយក្រ ឃើញបានដោយក្រ
ត្រាស់ដឹងបានដោយក្រ ឈ្នួងយល់បានដោយក្រ ចាក់ធ្លុះបានដោយ
ក្រ ។ ពាក្យថា ជាសរអាស្រ័យនៅក្នុងហឫទ័យ សេចក្តីថា ចិត្ត
លោកហៅថា ហឫទ័យ បានដល់ ចិត្ត មនៈ មានសៈ ហទយៈ
បណ្ណារៈ មនៈ មនាយតនៈ មនិន្ទ្រិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីមនៈនោះ ។ ពាក្យថា ជាសរ
អាស្រ័យនៅក្នុងហឫទ័យ បានសេចក្តីថា អាស្រ័យនៅក្នុងហឫទ័យ
អាស្រ័យនូវចិត្ត អាស្រ័យនៅព្រមក្នុងចិត្ត ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ កើតជា
មួយ ច្រឡំព្រម ប្រកបព្រម កើតជាមួយគ្នា រលត់ជាមួយគ្នា មាន
វត្ថុជាមួយគ្នា មានអារម្មណ៍ជាមួយគ្នានឹងចិត្ត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
ជាសរអាស្រ័យនៅក្នុងហឫទ័យ ដែលគេកម្រឃើញបាន ។ ហេតុនោះ
ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

សេចក្តីមិនត្រេកអរ កើតមានដល់តថាគត ព្រោះ
ឃើញសត្វទាំងឡាយ ដែលទាស់ចិត្តក្នុងកាលជា
ទីសាបសូន្យតែម្យ៉ាង ទាំងតថាគតបានឃើញសរ
ក្នុងពួកសត្វនុ៎ះ ជាសរអាស្រ័យនៅក្នុងហឫទ័យ
ដែលគេកម្រឃើញបាន ។

[១១០] បុគ្គលដែលត្រូវសរណាមុតហើយ រមែងស្ទុះទៅ

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

តមេវ សល្លំ អពុយ្ហំ ន ធាវតិ ន សីទតិ ។

[១១១] យេន សល្លេន ឌីតិល្លោកា ទិសា សព្វា វិធាវតីតិ
សល្លុទ្ធិ សត្តំ សល្លាទិ រាគសល្លំ ទោសសល្លំ
មោហាសល្លំ មាទសល្លំ ទិដ្ឋិសល្លំ សោកសល្លំ
កតំកថាសល្លំ ។

កតមំ រាគសល្លំ ។ យោ រាគោ សារាគោ
អនុនយោ អនុរោទោ នទ្ធិ^(១) នទ្ធិរាគោ ចិត្តស្ស
សារាគោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកោ អកុសលមូលំ
ឥទំ រាគសល្លំ ។

កតមំ ទោសសល្លំ ។ អនត្ថំ មេ ចរីតិ អា-
យាតោ ជាយតិ អនត្ថំ មេ ចរីតិ អាយាតោ ជាយតិ
អនត្ថំ មេ ចរិស្សតីតិ អាយាតោ ជាយតិ ។ បេ ។
ចណ្ឌិក្កំ អស្សរោទោ អនត្តមនតា ចិត្តស្ស ឥទំ
ទោសសល្លំ ។

កតមំ មោហាសល្លំ ។ ទុក្ខេ អញ្ញាណំ ។ បេ ។
ទុក្ខនិរោធកាមិនិយា បដិបទាយ អញ្ញាណំ បុព្វន្តេ
អញ្ញាណំ អបរន្តេ អញ្ញាណំ បុព្វន្តាបរន្តេ អញ្ញាណំ

១ ម. នទ្ធិតិ នត្តិ ។

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

កាន់ទិសទាំងពួង បុគ្គលដកសរនោះហើយ ទើប

មិនស្ទុះទៅ មិនលិចចុះ ។

[១១១] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលដែលត្រូវសរណាមុតហើយ រមែង
ស្ទុះទៅកាន់ទិសទាំងពួង ត្រង់ពាក្យថា សរ បានដល់សរ ៧ សរគឺរាគៈ
សរគឺទោសៈ សរគឺមោហៈ សរគឺមានៈ សរគឺទិដ្ឋិ សរគឺសេចក្តីសោក
សរគឺសេចក្តីសង្ស័យ ។

សរគឺរាគៈ តើដូចម្តេច ។ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង សេចក្តីស្រើប
ស្រាល សេចក្តីត្រេកត្រអាល សេចក្តីរីករាយ តម្រេកដែលប្រកបដោយ
សេចក្តីរីករាយ តម្រេកខ្លាំងនៃចិត្ត ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកៈ អកុសល-
មូល ឯណា នេះ សរគឺរាគៈ ។

សរគឺទោសៈ តើដូចម្តេច ។ គំនុំកើតឡើងថា គេបានប្រព្រឹត្ត
នូវសេចក្តីវិនាសដល់អាត្មាអញ គំនុំកើតឡើងថា គេកំពុងប្រព្រឹត្តនូវ
សេចក្តីវិនាសដល់អាត្មាអញ គំនុំកើតឡើងថា គេនឹងប្រព្រឹត្តនូវសេចក្តី
វិនាសដល់អាត្មាអញ ។ បេ ។ ភាពនៃចិត្តកាច ការញ្ចាំងទឹកភ្នែកឲ្យ
ស្រក់ ភាពនៃចិត្តមិនត្រេកអរ នេះ សរគឺទោសៈ ។

សរគឺមោហៈ តើដូចម្តេច ។ ការមិនដឹងទុក្ខ ។ បេ ។ ការមិនដឹង
នូវសេចក្តីប្រតិបត្តិជាដំណើរទៅកាន់ទីវលត់ទុក្ខ ការមិនដឹងទីបំផុតខាងដើម
ការមិនដឹងទីបំផុតខាងចុង ការមិនដឹងទីបំផុតខាងដើមនិងទីបំផុតខាងចុង

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ឥទប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ អញ្ញាណំ
 យំ ឯវរូបំ អនស្សនំ អនភិសមយោ អននុពោធា
 អសម្ពោធា អប្បដិវេធា អសង្កាហតា អបរិយោ-
 កាហតា អសមបេក្ខតា អបច្ចវេក្ខតា អបច្ចក្ខកម្មំ
 ទុម្មេជ្ឈំ ពាល្យំ មោហោ បមោហោ សម្មោហោ
 អវិជ្ជា អវិជ្ជោយោ អវិជ្ជាយោកោ អវិជ្ជានុសយោ
 អវិជ្ជាបរិយុដ្ឋានំ អវិជ្ជាលង្កិ មោហោ អកុសល-
 មូលំ ឥទំ មោហាសល្លំ ។

កតមំ មានសល្លំ ។ សេយ្យោហមស្មីតិ មាធា
 សទិសោហមស្មីតិ មាធា ហីនោហមស្មីតិ មាធា
 យោ ឯវរូចោ មាធា មញ្ញាណ មញ្ញិតត្ថំ ឧណ្ណតិ
 ឧណ្ណមោ ធា សម្បក្កាហោ កេតុកម្យតា ចិត្តស្ស
 ឥទំ មានសល្លំ ។

កតមំ ទិដ្ឋិសល្លំ ។ វីសតិវត្តកា សក្កាយ-
 ទិដ្ឋិ ទសវត្តកា មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទសវត្តកា អន្តក្កាហិកា
 ទិដ្ឋិ យា ឯវរូចោ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិតតំ ទិដ្ឋិតហានំ ទិដ្ឋិ-
 កត្តាហោ ទិដ្ឋិវិស្វកាយិកំ ទិដ្ឋិវិប្បន្និតំ ទិដ្ឋិសំយោ-
 ជនំ កាហោ បដិក្កាហោ អភិនិវេសោ បរាមាសោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ការមិនដឹង ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ដែលកើតឡើង អាស្រ័យគ្នានិងគ្នា
 ព្រោះរបស់នេះជាបច្ច័យ ការមិនឃើញ ការមិនយល់ច្បាស់ ការមិន
 ភ្ញាក់រឭក ការមិនត្រាស់ដឹង ការមិនចាក់ធ្លុះ ការមិនកាន់យកស៊ប់
 ការមិនស្នង់ចុះស៊ប់ ការសម្លឹងមើលមិនស្មើ ការមិនពិចារណា អំពើ
 មិនជាក់ច្បាស់ ការមិនផ្ទុះផង ភាពនៃសេចក្តីល្ងង់ខ្លៅ សេចក្តីវង្វេង
 សេចក្តីវង្វេងខ្លាំង សេចក្តីវង្វេងជ្រប់ អវិជ្ជា អន្លង់គឺអវិជ្ជា យោគៈគឺអវិជ្ជា
 អនុស័យគឺអវិជ្ជា បរិយុដ្ឋានគឺអវិជ្ជា គន្លឹះគឺអវិជ្ជា មោហៈ អកុសលមូល
 ឯណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះ សរគឺមោហៈ ។

សរគឺមានៈ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីប្រកាន់ថា អាត្មាអញជាបុគ្គល
 ប្រសើរ ការប្រកាន់ថា អាត្មាអញជាបុគ្គលស្មើ ការប្រកាន់ថា អាត្មាអញ
 ជាបុគ្គលថោកទាប សេចក្តីប្រកាន់ ការប្រកាន់ ភាពនៃសេចក្តីប្រកាន់
 ការឆ្នើងឆ្នៃ ការក្រអឺតក្រអោង សភាពដូចទង់ ការប្រកាន់ចិត្ត ភាពនៃ
 ចិត្តប្រាថ្នាដូចទង់ ឯណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះ សរគឺមានៈ ។

សរគឺទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។ សក្កាយទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ២០ មិច្ឆាទិដ្ឋិ
 មានវត្ថុ ១០ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ១០ ទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ការប្រកាន់
 គឺទិដ្ឋិ ផ្ទុវលំបាកគឺទិដ្ឋិ ចម្រូងគឺទិដ្ឋិ ត្រៀងញាប់ញ័រគឺទិដ្ឋិ សំយោជនៈ
 គឺទិដ្ឋិ ការកាន់យក ការកាន់មាំ ការប្រកាន់ ការស្ទាបអង្អែល

បណ្ណវសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

កុម្មក្តោ មិច្ឆាបថោ មិច្ឆត្តំ តិគ្គាយតនំ វិបរិយេស-
ក្តាហោ វិបរិតក្តាហោ វិបល្លាសក្តាហោ មិច្ឆាកា-
ហោ អយាថាវកស្មី យាថាវកន្តិ កាហោ យាវតា
ទ្វាសដ្ឋី ទិដ្ឋិតតានិ ឥទំ ទិដ្ឋិសល្លំ ។

កតមំ សោកសល្លំ ។ ញាតិព្យសនេន វា
ធុដ្ឋស្ស កោកព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស រោកព្យសនេន
វា ធុដ្ឋស្ស សីលព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស ទិដ្ឋិព្យសនេន
វា ធុដ្ឋស្ស អញ្ញាតវញ្ញាតវេន វា ព្យសនេន សមដ្ឋាកតស្ស
អញ្ញាតវញ្ញាតវេន វា ទុក្ខធម្មេន ធុដ្ឋស្ស សោកោ
សោចនា សោចិតត្តំ អន្តោសោកោ អន្តោបរិ-
សោកោ អន្តោខាហោ អន្តោបរិខាហោ ចេតសោ
បរិជ្ឈាយនា នោមនស្សំ^(១) ឥទំ សោកសល្លំ ។

កតមំ កចំកថាសល្លំ ។ ទុក្ខេ កដ្ឋំ ទុក្ខ-
សមុទយេ កដ្ឋំ ទុក្ខនិរោធម កដ្ឋំ ទុក្ខនិរោធម-
កាមិនិយា បដិបទាយ កដ្ឋំ បុព្វន្តេ កដ្ឋំ អប-
រន្តេ កដ្ឋំ បុព្វន្តាបរន្តេ កដ្ឋំ ឥទប្បច្ចយតាបដិ-
ច្ចុសមុប្បន្តេសុ ធម្មេសុ កដ្ឋំ យា ឯវរុចា កដ្ឋំ

១ ឱ. ឯត្តន្តវេ សោកសល្លំ ឥតិ ទិស្សតិ ។

អត្ថទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

ផ្លូវអាក្រក់ គន្លងខុស ភាពនៃសេចក្តីខុស លំនៅដូចជាកំពង់ ការ
ប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស ការប្រកាន់ភ្នាត់ ការប្រកាន់យៀងឃ្នាត
ការប្រកាន់ខុស ការប្រកាន់ក្នុងវត្ថុមិនពិតថាជាវត្ថុពិត ទិដ្ឋិ ៦២ ទាំងប៉ុន្មាន
មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះ សរគឺទិដ្ឋិ ។

សរគឺសេចក្តីសោក តើដូចម្តេច ។ ការសោក អាការសោក
ភាពនៃការសោក ការស្លុតស្លាប់ក្នុង ការស្រពោនក្នុង ការក្តៅក្នុង
ការក្តៅរោលរាលខាងក្នុង ការសញ្ចប់សញ្ជឹងនៃចិត្ត ការតូចចិត្ត របស់
បុគ្គល ដែលត្រូវវិនាសចាកញាតិប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវវិនាសភោគៈប៉ះពាល់ក្តី
ត្រូវវិនាសគឺភោគប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវវិនាសចាកសីលប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវវិនាសគឺ
ទិដ្ឋិប៉ះពាល់ក្តី ឬប្រកបដោយវិនាសណាមួយក្តី ត្រូវទុក្ខធម៌ណាមួយ
ប៉ះពាល់ក្តី នេះ សរគឺសេចក្តីសោក ។

សរគឺសេចក្តីសង្ស័យ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីសង្ស័យក្នុងទុក្ខ សេចក្តី
សង្ស័យក្នុងទុក្ខសមុទ័យ សេចក្តីសង្ស័យ ក្នុងទុក្ខនិរោធ សេចក្តី
សង្ស័យក្នុងទុក្ខនិរោធតាមិនីបដិបទា សេចក្តីសង្ស័យក្នុងទីបំផុតខាងដើម
សេចក្តីសង្ស័យ ក្នុងទីបំផុតខាងចុង សេចក្តីសង្ស័យក្នុងទីបំផុតខាងដើម
និងទីបំផុតខាងចុង សេចក្តីសង្ស័យ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ដែលកើត
ឡើង អាស្រ័យគ្នានិងគ្នា ព្រោះរបស់នេះជាបច្ច័យ សេចក្តីសង្ស័យ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កង្ខាយនា កង្ខាយិតត្តំ វិមតិ វិចិត្តិច្ឆា ទ្វេទ្បកំ
ទ្វេធាបថោ សំសយោ អនេកំសក្កាហោ អាសប្ប-
នា បរិសប្បនា អបរិយោកាហានា ធម្មិតត្តំ ចិត្តស្ស
មនោវិលេខោ ឥទំ កថំកថាសល្លំ ។

[១១២] យេន សល្លេន ឱតិល្លោ ទិសា សព្វា វិជារតីតិ រាគសល្លេន ឱតិល្លោ វិទ្ធោ ដុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមន្នាគតោ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរតិ វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរតិ មនសា ទុច្ចរិតំ ចរតិ ចាណាម្បិ ហានតិ អទិន្នម្បិ អាទិយតិ សន្និម្បិ ឆិន្នតិ និល្លោបម្បិ ហារតិ ឯកាការិកម្បិ កកោតិ បរិបន្តេបិ តិដ្ឋតិ បរទារម្បិ កច្ចតិ មុសាបិ ភណាតិ ។ ឯវម្បិ រាគសល្លេន ឱតិល្លោ វិទ្ធោ ដុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមន្នាគតោ ជារតិ វិជារតិ សន្នារតិ សំសារតិ ។ អថវា រាគសល្លេន ឱតិល្លោ វិទ្ធោ ដុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមន្នាគតោ កោតេ បរិយេសន្តោ ជារាយ មហាសមុទ្ធិំ បក្ខន្ធាតិ សីតស្ស បុរក្ខតោ ឧល្លាស្ស បុរក្ខតោ ខំសមកសវាតាតបសិរីសបសម្មស្សេហិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

អាការសង្ស័យ ភាពនៃសេចក្តីសង្ស័យ ការប្រាសចាកសេចក្តីយល់
ការជឿងច្ងល់ ផ្លូវបែកជាពីរ ការអល់អែក ការកាន់យកនូវចំណែក
ច្រើនយ៉ាង ការស្នាក់ស្នើរ ការអង្គីអង្គី ការមិនចុះចិត្តស៊ប់ ភាព
នៃចិត្តច្រួលច្រាល់ ការសាំញ៉ាំនៃចិត្ត ឯណា មានសភាពយ៉ាងនេះ
នេះ សរគឺសេចក្តីសង្ស័យ ។

[១១២] ពាក្យថា បុគ្គលត្រូវសរណាមុតហើយ រមែងស្ទុះទៅ
កាន់ទិសទាំងពួង អធិប្បាយថា បុគ្គលត្រូវសរគឺរាគៈ មុត ធ្នុះ ពាល់ត្រូវ
គ្របសង្កត់ ញ៉ាំញី ទន្ទ្រានហើយ រមែងប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយកាយ ប្រ-
ព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយវាចា ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយចិត្ត សម្លាប់សត្វខ្លះ កាន់
យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យខ្លះ កាត់នូវតំណ (នៃផ្ទះ) ខ្លះ បួនដំខ្លះ
ធ្វើការបួនក្នុងផ្ទះមួយខ្លះ ឈរស្តាប់ច្រកផ្លូវខ្លះ គប់រកករិយារបស់អ្នកដទៃ
ខ្លះ ពោលពាក្យកុហកខ្លះ ។ បុគ្គលដែលត្រូវសរគឺរាគៈ មុត ធ្នុះ ពាល់
ត្រូវ គ្របសង្កត់ ញ៉ាំញី ទន្ទ្រានហើយ រមែងស្ទុះទៅ រត់ទៅ រលះ
រលាំងទៅ អន្ទោលទៅ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត បុគ្គលដែល
ត្រូវសរគឺរាគៈ មុត ធ្នុះ ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ ញ៉ាំញី ទន្ទ្រាន
ហើយ កាលស្វែងរកគោគៈទាំងឡាយ រមែងស្ទុះទៅកាន់មហាសមុទ្រ
ដោយនាវា ត្រូវត្រជាក់បៀតបៀន ត្រូវកម្ដៅបៀតបៀន លំបាកដោយ
សម្មស្ស នៃរេបាម មូស ខ្យល់ កម្ដៅថ្ងៃ ពស់តូចនិងពស់ធំ

បណ្ណសមា អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

វិស្សមាដោ^(១) ខុប្បិចាសាយ បីឡិយមាដោ^(២) កុម្ភំ
 កច្ចតិ តក្កោលំ កច្ចតិ តក្កសិលំ កច្ចតិ កាលមុខំ
 កច្ចតិ មរណាចារំ^(៣) កច្ចតិ វេសុដ្ឋិ កច្ចតិ វេរាបថំ
 កច្ចតិ ជវំ កច្ចតិ តម្កលិដ្ឋិ^(៤) កច្ចតិ វដ្ឋិ កច្ចតិ ឯឡវទ្ធនំ
 កច្ចតិ សុវណ្ណក្ខន្ធិ កច្ចតិ សុវណ្ណភូមិ កច្ចតិ តម្កបណ្ណិ
 កច្ចតិ សុប្បារំ កច្ចតិ ភរុកំ^(៥) កច្ចតិ សុវន្តំ^(៦)
 កច្ចតិ អដ្ឋណោកំ^(៧) កច្ចតិ ភដ្ឋណំ^(៨) កច្ចតិ បរម-
 ភដ្ឋណំ^(៩) កច្ចតិ យោជំ កច្ចតិ បិណកំ កច្ចតិ^(១០)
 អលូសណ្ណំ^(១១) កច្ចតិ មរុកត្តារំ កច្ចតិ ជណ្ណបថំ
 កច្ចតិ អជបថំ កច្ចតិ មេណ្ណបថំ កច្ចតិ
 សុដ្ឋបថំ កច្ចតិ ឆត្តបថំ កច្ចតិ វសបថំ កច្ចតិ
 សកុណបថំ កច្ចតិ មូសិកាបថំ កច្ចតិ ទរិបថំ
 កច្ចតិ វេត្តាជារំ^(១២) កច្ចតិ ។ បរិយេសន្តោ ន លភតិ

១ ម. បីឡិយមាដោ ។ ២ ឱ. ម. មិយ្យមាដោ ។ ៣ ម. បុរុបុរំ ។ ៤ ឱ. ម. តមលី ។
 ៥ ឱ. ភរុកត្តំ ។ ម. ភារុកត្តំ ។ ៦ ម. សុវដ្ឋិ ។ ៧ ម. ភដ្ឋណោកី ។ ៨ ម. ភដ្ឋណំ ។
 ៩ ម. បរភដ្ឋណំ ។ ១០ ឱ. ម. រមយោនំ គច្ចតិ ។ ម. បរមយោទំ គច្ចតិ ។
 វិទកំ គច្ចតិ ។ ១១ ម. មូលបថំ ។ ១២ ម. វេត្តាចារំ ។

អត្ថទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

ត្រូវសេចក្តីស្រែកឃ្លានបៀតបៀន ក៏ទៅកាន់ដែន ឈ្មោះគុម្ភៈ ទៅកាន់
ស្រុកតក្កោលៈ ទៅកាន់ស្រុកតក្កសិលា ទៅកាន់ស្រុកកាលមុខៈ ទៅ
កាន់ស្រុកមរណបារៈ ទៅកាន់ស្រុកវេសុដ្ឋៈ ទៅកាន់ស្រុកវេរាបថៈ
ទៅកាន់ស្រុកជវៈ ទៅកាន់ស្រុកតម្កលិដ្ឋៈ ទៅកាន់ស្រុកវដ្ឋៈ ទៅ
កាន់ស្រុកឯឡវទ្ធនៈ ទៅកាន់ស្រុកសុវណ្ណកូដៈ ទៅកាន់ស្រុកសុ-
វណ្ណភូមិ ទៅកាន់ស្រុកតម្កបណ្ណិ ទៅកាន់ស្រុកសុប្បារៈ ទៅកាន់ស្រុក
ភរុកៈ ទៅកាន់ស្រុកសុរទ្ធៈ ទៅកាន់ស្រុកអង្គណោកៈ ទៅកាន់ស្រុក
គង្គណៈ ទៅកាន់ស្រុកបរមគង្គណៈ ទៅកាន់ស្រុកយោនៈ ទៅ
កាន់ស្រុកបិនកៈ ទៅកាន់អលូសណ្ណៈ ទៅកាន់មរុកន្តារៈ ទៅកាន់
ជណ្ណបថ ទៅកាន់អជបថ ទៅកាន់មេណ្ណបថ ទៅកាន់សង្កបថ
ទៅកាន់ឆត្តបថ ទៅកាន់វិសបថ ទៅកាន់សកុណបថ ទៅកាន់មូសិ-
កាបថ ទៅកាន់ទរិបថ ទៅកាន់វេត្តាធារៈ ។ កាលស្វែងរកមិនបាន

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អលាភមូលកម្មិ ទុក្ខទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។
 បរិយេសន្តោ លភតិ លទ្ធា អារក្ខមូលកម្មិ ទុក្ខ-
 ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ កិច្ចិ មេ កោតេ នេវ
 រាជាដោ ហារយ្យំ ន ចោរា ហារយ្យំ ន អត្តិ
 ឧហោយ្យ ន ឧទកំ វហោយ្យ ន អប្បិយា
 នាយាទា ហារយ្យន្តិ ។ តស្ស ឯវំ អារក្ខតោ
 តោបយតោ តេ កោតា វិប្បលុទ្ធន្តិ ។ សោ វិប្ប-
 យោកមូលកម្មិ ទុក្ខទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ ។
 ឯវម្បិ រាគសល្លេន ឌីតិល្លោកា វិទ្ធោ ដុដ្ឋោ បរេតោ
 សមោហិតោ សមដ្ឋាកតោ ជារតិ វិជារតិ សដ្ឋា-
 រតិ សំសរតិ ។ ទោសសល្លេន មោហាសល្លេន
 មាណសល្លេន ឌីតិល្លោកា វិទ្ធោ ដុដ្ឋោ បរេតោ
 សមោហិតោ សមដ្ឋាកតោ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរតិ
 វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរតិ មនសា ទុច្ចរិតំ ចរតិ
 ចាលាម្បិ ហានតិ អទិន្ទម្បិ អាទិយតិ សន្និម្បិ
 និទ្ធាតិ និល្លោបម្បិ ហារតិ ឯកាការិកម្បិ ករោតិ
 បរិបន្តេបិ តិដ្ឋតិ បរាជារម្បិ កច្ចតិ មុសាបិ
 ភណាតិ ។ ឯវំ មាណសល្លេន ឌីតិល្លោកា វិទ្ធោ ដុដ្ឋោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

រមែងទទួលទុក្ខទោមនស្ស មានការមិនបានជាមូលខ្លះ កាលស្វែងរក
ក៏រកបាន លុះបានហើយ ក៏ទទួលទុក្ខទោមនស្ស មានការរក្សាជាមូល
ថា ធ្វើម្តេចហ្ន៎ ព្រះរាជាមិនគប្បីយកកោគៈទាំងឡាយ ចោរទាំងឡាយ
មិនគប្បីលួចយកកោគៈទាំងឡាយ របស់អាត្មាអញ ភ្លើងមិនគប្បីចេះ
ទឹកមិនគប្បីបន្សាត់ ទាយាទទាំងឡាយមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនគប្បីនាំ
យកទៅបាន ដូច្នោះខ្លះ ។ បុគ្គលនោះ កាលរក្សាគ្រប់គ្រងយ៉ាងនេះ
កោគៈទាំងនោះក៏គង់វិនាសទៅ ។ បុគ្គលនោះ ក៏ទទួលទុក្ខទោមនស្ស
មានការព្រាត់ប្រាសជាមូលខ្លះ ។ បុគ្គលដែលត្រូវសរគឺរាគៈមុត ធ្លុះ
ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ ញាំញី ទ្រន្ទានហើយ រមែងស្ទុះទៅ រត់ទៅ
រលះរលាំងទៅ អន្ទោលទៅ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ បុគ្គលដែលត្រូវសរ
គឺទោសៈ សរគឺមោហៈ សរគឺមានៈ មុត ធ្លុះ ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់
ញាំញី ទ្រន្ទានហើយ រមែងប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយកាយ ប្រព្រឹត្ត
ទុច្ចរិតដោយវាចា ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយចិត្ត សម្លាប់សត្វខ្លះ កាន់យក
ទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យខ្លះ កាត់នូវតំណខ្លះ បួនដំខ្លះ ធ្វើការបួនក្នុង
ផ្ទះមួយខ្លះ ឈរស្តាប់ច្រកផ្លូវខ្លះ គប់រកភរិយារបស់អ្នកដទៃខ្លះ ពោល
ពាក្យកុហកខ្លះ ។ បុគ្គលដែលត្រូវសរគឺមានៈ មុត ធ្លុះ ពាល់ត្រូវ

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

បរេតោ សមោហិតោ សមដ្ឋាកតោ ជារតិ វិជារតិ
សន្ទារតិ សំសារតិ ។

ទិដ្ឋិសល្លេន ឌីតិល្លោ វិទ្ធោ ធុដ្ឋោ បរេតោ
សមោហិតោ សមដ្ឋាកតោ អចេលកោ ហោតិ
មុត្តាចារោ ហត្តារលេខនោ^(១) ន ឯហិកទន្តិកោ ន
តិដ្ឋកទន្តិកោ ឆាកិហាដំ ន ឧទ្ធិស្ស កតំ ន
និមន្តំ សាទិយតិ ។ សោ ន កុម្មិមុខា បដិ-
ក្កណ្ឌាតិ ន កធូរិមុខា បដិក្កណ្ឌាតិ ន ឯធុ-
កមន្តំ ន ទណ្ឌមន្តំ ន មូសលមន្តំ ន ទ្ធិដ្ឋំ
កុញ្ញមាណំ ន កត្តិទិយា ន ចាយមាណាយ ន
បុរិសន្តរកតាយ ន សន្តិភិសុ ន យត្ត សា ឧបដ្ឋិ-
តោ ហោតិ ន យត្ត មត្តិកា សណ្ឋាសណ្ឋាចារិដិ
ន មច្ចំ ន មំសំ^(២) ន មេរយំ ន ធុសោទកំ បិរតិ ។
សោ ឯកាការិកោ វា ហោតិ ឯកាលោបិកោ

១ ម. ហត្តាបលេខនោ ។ ២ ម. ឯត្តន្តរេ ន សុរន្តិ ទិស្សតិ ។

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

គ្របសង្កត់ ញាំញី ទ្រ្មានហើយ រមែងស្ទុះទៅ រត់ទៅ រលះរលាំង
ទៅ អន្ទាលទៅ យ៉ាងនេះឯង ។

បុគ្គលដែលត្រូវសរគឺទិដ្ឋិ មុត ធ្មះ ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ ញាំញី
ទ្រ្មានហើយ រមែងទៅជាអចេលក៍ (គ្មានសំពត់)លះបង់មារយាទ ស៊ីលិទ្ធ
ដៃ (និងជម្រះឧប្បារៈដោយម្រាមដៃ) ជាអ្នកមិនទទួលភក្ត្រដែលមានគេ
ហៅរកថា លោកដ៏ចម្រើនចូរមក ជាអ្នកមិនទទួលភក្ត្រដែលមានគេឃាត់ថា
លោកដ៏ចម្រើនចូរឈប់ មិនទទួលភក្ត្រដែលគេនាំមកមុន មិនទទួលភក្ត្រដែល
គេធ្វើចំពោះ មិនត្រេកអរនឹងកិច្ចនិមន្ត ។ អចេលក៍នោះ មិនទទួលភក្ត្រដែល
ឃើញគេដោះអំពីមាត់ឆ្នាំង មិនទទួលភក្ត្រដែលឃើញគេដោះ អំពីមាត់
កញ្ជើ មិនទទួលភក្ត្រនៅចន្លោះធរណីទ្វារ មិនទទួលភក្ត្រនៅចន្លោះកំណាត់
ឈើ មិនទទួលភក្ត្រនៅចន្លោះអង្រែ មិនទទួលភក្ត្ររបស់មនុស្សពីរនាក់
កំពុងបរិភោគ មិនទទួលភក្ត្ររបស់ស្រ្តីមានគភ៌ មិនទទួលភក្ត្ររបស់ស្រ្តី
កំពុងបំបៅកូន មិនទទួលភក្ត្ររបស់ស្រ្តីកំពុងនៅរួមនឹងបុរស មិនទទួល
ភក្ត្រដែលគេអង្កាសមក មិន(ទទួលភក្ត្រ) ក្នុងទីដែលមានឆ្អែចាំ មិនទទួល
ភក្ត្រក្នុងទីដែលមានរុយរោម មិនស៊ីត្រី មិនស៊ីសាច់ មិនផឹកមេរ័យ មិនផឹក
ទឹកថ្នាំដែលត្រាំដោយស្រូវទាំងពួង ។ អចេលក៍នោះ ជាអ្នកទទួលភក្ត្រ
តែក្នុងផ្ទះមួយ ញាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដោយដុំបាយមួយពំនូតខ្លះ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ធាតារិកោ វា ហោតិ ធាលោមិកោ ។ បេ ។
 សត្តារិកោ វា ហោតិ សត្តាលោមិកោ ឯកិស្សបិ
 ទត្តិយា យាបេតិ ធូហិមិ ទត្តិហិ យាបេតិ ។ បេ ។
 សត្តហិមិ ទត្តិហិ យាបេតិ ឯកាហិកម្មិ អាហារំ
 អាហារេតិ ធូហិកម្មិ អាហារំ អាហារេតិ ។ បេ ។
 សត្តាហិកម្មិ អាហារំ អាហារេតិ ឥតិ ឯវរុបំ អឡ-
 មាសិកម្មិ បរិយាយភត្តកោជនានុយោកមនុយុត្តោ
 វិហារតិ ។ ឯវម្មិ ទិដ្ឋិសល្លេន ឱតិល្លោរា វិទ្ធោ ធុដ្ឋោ
 បរេតោ សមោហិតោ សមដ្ឋាកតោ ជារតិ វិជារតិ
 សន្ទារតិ សំសរតិ ។ អថវា ទិដ្ឋិសល្លេន ឱតិល្លោរា
 វិទ្ធោ ធុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមដ្ឋាកតោ
 សោ សាកកក្ខោ វា ហោតិ សាមាកកក្ខោ
 វា ហោតិ ជីវារកក្ខោ វា ហោតិ ទទ្ធុលកក្ខោ វា
 ហោតិ ហតកក្ខោ វា ហោតិ^(១) អាចាមកក្ខោ វា
 ហោតិ បិញ្ញាកកក្ខោ វា ហោតិ^(២) តិលាកក្ខោ វា
 ហោតិ កោមយកក្ខោ វា ហោតិ រណមូលផលាហារោ

១ ម. ឯត្តន្តរេ កណកក្ខោ វា ហោតីតិ ទិស្សន្តិ ។ ២ ម. ឯត្តន្តរេ តិលកក្ខោ
 វា ហោតីតិ ទិស្សន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ទទួលភត្តតែក្នុងផ្ទះពីរ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដោយដុំបាយពីរពំនូត
 ខ្លះ ។ បេ ។ ទទួលភត្តតែក្នុងផ្ទះ ៧ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយ
 ដុំបាយ ៧ ពំនូតខ្លះ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយភត្ត ១ ភាជន៍
 តូចខ្លះ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដោយភត្ត ២ ភាជន៍តូចខ្លះ ។ បេ ។
 ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយភត្ត ៧ ភាជន៍តូចខ្លះ ស៊ីអាហាររំលង
 ១ ថ្ងៃខ្លះ ស៊ីអាហាររំលង ២ ថ្ងៃខ្លះ ។ បេ ។ ស៊ីអាហាររំលង ៧ ថ្ងៃខ្លះ
 អចេលក៏ ប្រកបដោយសេចក្តីព្យាយាមក្នុងការផ្លាស់ប្តូរនូវការបរិភោគភត្ត
 រំលងកន្លះខែខ្លះ មានសភាពយ៉ាងនេះដូច្នោះឯង ។ បុគ្គលដែលត្រូវសរ
 គឺទិដ្ឋិ មុត ធ្លុះ ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ ញ៉ាំង ទន្ទ្រានហើយ រមែង
 ស្ទុះទៅ រត់ទៅ រលះរលាំងទៅ អន្ទោលទៅ យ៉ាងនេះខ្លះ ។
 មួយទៀត បុគ្គលដែលត្រូវសរគឺទិដ្ឋិ មុត ធ្លុះ ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់
 ញ៉ាំង ទន្ទ្រានហើយ បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមានបន្ថែមស្រស់ជាអាហារ
 ខ្លះ មានអង្ករស្រងៃជាអាហារខ្លះ មានស្អុយជាអាហារខ្លះ មាន
 ចំនៀវស្បែកជាអាហារខ្លះ មានស្នែប្តូសារាយជាអាហារខ្លះ មាន
 បាយក្តាំងជាអាហារខ្លះ មានមេម្សៅជាអាហារខ្លះ មានស្មៅជាអាហារខ្លះ
 មានអាចម៍គោជាអាហារខ្លះ មានមើមនិងផ្លែឈើ ក្នុងព្រៃជាអាហារ

បណ្ណសមេ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

យាបេតិ បវត្តផលកោដិ ។ សោ សាលានិបិ ធារេតិ
 មសាលានិបិ ធារេតិ ធរុស្សានិបិ ធារេតិ តិវីដានិបិ
 ធារេតិ អដិជានិបិ ធារេតិ បំសុក្ខុលានិបិ ធារេតិ
 អដិជក្ខិបម្បិ ធារេតិ កុសចីរម្បិ ធារេតិ វាកចីរម្បិ
 ធារេតិ ផលកចីរម្បិ ធារេតិ កេសកម្ពុលម្បិ ធារេតិ
 ឧលុកបក្ខម្បិ ធារេតិ កេសមស្សុលោចកោមិ ហោតិ
 កេសមស្សុលោចនានុយោកមនុយុត្តោ វិហារតិ ឧត្តដ្ឋ-
 កោមិ ហោតិ អាសនប្បដិក្ខិត្តោ ឧត្តដ្ឋិកោមិ ហោតិ
 ឧត្តដ្ឋិកប្បធានមនុយុត្តោ កណ្តាភាបស្សុយិកោមិ
 ហោតិ កណ្តាភាបស្សុយេ សេយ្យំ កប្បេតិ ផលក-
 សេយ្យម្បិ កប្បេតិ ថណ្ហិលសេយ្យម្បិ^(១) កប្បេតិ
 ឯកបស្សុយិកោមិ ហោតិ រដោជលុធិរោ អញ្ចា-
 កាសិកោមិ ហោតិ យថាសន្តតិកោមិ ហោតិ
 វិកដិកោមិ ហោតិ វិកដកោជនានុយោកមនុយុត្តោ
 អចានកោមិ ហោតិ អចានភត្តមនុយុត្តោ សាយតតិ-
 យកម្បិ ឧទកោរោហាលានុយោកមនុយុត្តោ វិហារតិ

១ ម. តណ្ហិលសេយ្យម្បិ ។

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

បរិភោគតែផ្លែឈើដែលជ្រុះឯងខ្លះ ។ បុគ្គលនោះ ទ្រទ្រង់សំពត់សំបកផ្ទៃ
 ខ្លះ ទ្រទ្រង់សំពត់ដែលត្បាញលាយគ្នាខ្លះ ទ្រទ្រង់សំពត់ដែលបកចេញ
 អំពីសាកសពខ្លះ ទ្រទ្រង់សំបកឈើខ្លះ ទ្រទ្រង់ស្បែកខ្លះ ទ្រទ្រង់សំពត់
 បង្កកូលខ្លះ ទ្រទ្រង់ស្បែកខ្លាទាំងក្រចកខ្លះ ទ្រទ្រង់ស្បូវក្រងខ្លះ ទ្រទ្រង់
 សំពត់ត្បាញដោយសំបកក្រចៅខ្លះ ទ្រទ្រង់ចម្រៀកក្តារជាសំពត់ខ្លះ ទ្រទ្រង់
 សំពត់កម្ពលដែលត្បាញដោយសក់មនុស្សខ្លះ ទ្រទ្រង់សំពត់ដែលត្បាញ
 ដោយស្នាបមៀមខ្លះ ទុកសក់និងពុកមាត់ខ្លះ ជាអ្នកប្រកបរឿយ ។ នូវការ
 ព្យាយាមក្នុងការទុកសក់និងពុកមាត់ ជាអ្នកឈរឆើយឡើងលើហាមឃាត់
 អាសនៈខ្លះ អង្គុយច្រហោងប្រព្រឹត្តកាន់វត្ថុក្នុងការព្យាយាមអង្គុយច្រហោង
 ខ្លះ ដេកលើបន្ទាខ្លះ សម្រេចការដេកលើបន្ទាខ្លះ សម្រេចការដេកលើ
 ចម្រៀកក្តារខ្លះ សម្រេចការដេកលើផែនដីទួលខ្លះ ប្រព្រឹត្តដេកផ្អៀងតែ
 ម្ខាងខ្លះ ទ្រទ្រង់ក្តែលខ្លះ^(១) ប្រព្រឹត្តនៅក្នុងទីវាលខ្លះ ប្រព្រឹត្តនៅក្នុង
 ទីតាមតែប្រទះខ្លះ ជាអ្នកស៊ីលាមកខ្លះ ប្រកបក្នុងការបរិភោគលាមកខ្លះ
 មិនដឹកទឹកត្រជាក់ ប្រកបក្នុងការបរិភោគនូវភត្តមិនបាច់ដឹកទឹកត្រជាក់ខ្លះ
 ប្រកបរឿយៗ នូវព្យាយាមក្នុងការចុះត្រាំទឹកជាគម្រប់ពាជនឹងពេលល្ងាចខ្លះ

១ មានខ្លួនលាបប្រេង ហើយឈរនៅក្នុងទីដែលមានធូលីហុយឡើង ។ អដ្ឋកថា។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ឥតិ ឯវរូបំ អនេកវិហិតំ កាយស្ស អាតាបនបរិតា-
បនានុយោកមនុយុត្តោ វិហារតិ ។ ឯវម្បិ ទិដ្ឋិសល្លេន
ឱតិល្លោកា វិទ្ធោ ដុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមដ្ឋា-
កតោ ជារតិ វិជារតិ សន្ទារតិ សំសារតិ ។

សោកសល្លេន ឱតិល្លោកា វិទ្ធោ ដុដ្ឋោ បរេតោ
សមោហិតោ សមដ្ឋាកតោ សោចតិ កិលមតិ បរិទេវតិ
ឧត្តាឡិ កន្ទតិ សម្មោហំ អាបដ្ឋតិ ។ រុត្តំ ហេតំ
ភកវតា ភូតបុព្វំ ព្រាហ្មណា ឥមិស្សាយេវ សារត្តិយា
អញ្ញតវិស្សា ឥត្តិយា មាតា កាលមកាសិ ។
សា តស្សា កាលកិរិយាយ ឧម្ពត្តកា ទិត្តចិត្តា រថិយា
រថិយំ សិដ្ឋ្យាជកេន សិដ្ឋ្យាជកំ ឧបសដ្ឋមិត្តា ឯវមាហា
អបិ មេ មាតវំ អន្ទសថ អបិ មេ មាតវំ អន្ទសថាតិ ។
ភូតបុព្វំ ព្រាហ្មណា ឥមិស្សាយេវ សារត្តិយា អញ្ញតវិស្សា
ឥត្តិយា បិតា កាលមកាសិ ភាតា កាលមកាសិ
ភតិដី កាលមកាសិ បុត្តោ កាលមកាសិ ដីតា
កាលមកាសិ សាមិកោ កាលមកាសិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

បុគ្គលជាអ្នកប្រកបរឿយៗ នូវព្យាយាមក្នុងការឆ្អែកក្រែកកាយច្រើនប្រការ មានសភាពយ៉ាងនេះដូច្នោះឯង ។ បុគ្គលដែលត្រូវសរគឺទិដ្ឋិ មុត ធ្លុះ ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ ញាំញី ទ្រន្ទានហើយ រមែងស្មុះទៅ រត់ទៅ រលះ- រលាំងទៅ អន្ទោលទៅ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

បុគ្គលដែលត្រូវសរគឺសោក មុត ធ្លុះ ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ ញាំញី ទ្រន្ទានហើយ រមែងស្តាយស្រណោះ លំបាក ខ្សឹកខ្សួល គក់ទ្រូង ដល់នូវសេចក្តីរង្វេង ។ សមដូចពាក្យនេះដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ ហើយថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ហេតុធ្លាប់មានមកហើយ មាតារបស់ស្រ្តី ម្នាក់ ក្នុងក្រុងសាវត្ថិនេះឯង បានធ្វើមរណកាលហើយ ស្រ្តីនោះទៅ ជាឆ្លាត មានចិត្តរវើរវាយ ព្រោះកាលកិរិយានៃមាតានោះ ហើយក៏ដើរ ចេញអំពីច្រក ចូលទៅច្រក ចេញអំពីផ្លូវត្រឡែងកែង ចូលទៅផ្លូវត្រឡែងកែង ហើយពោលយ៉ាងនេះថា អ្នកទាំងឡាយបានឃើញមាតា របស់ខ្ញុំដែរឬ អ្នកទាំងឡាយ បានឃើញមាតារបស់ខ្ញុំដែរឬ ។ ម្នាល ព្រាហ្មណ៍ ហេតុធ្លាប់មានមកហើយ បិតារបស់ស្រ្តីម្នាក់ ក្នុងក្រុងសាវត្ថិ នេះឯង បានធ្វើមរណកាលហើយ បងប្អូនប្រុស បានធ្វើមរណកាល ហើយ បងប្អូនស្រី បានធ្វើមរណកាលហើយ បុត្របានធ្វើមរណកាល ហើយ ធីតាបានធ្វើមរណកាលហើយ ស្វាមីបានធ្វើមរណកាលហើយ ។

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

សា តស្ស កាលកិរិយាយ ឧម្មត្តកា ទិត្តចិត្តា
 រិយា រិយំ សិដ្ឋាជកេន សិដ្ឋាជកំ ឧបសង្ក្គ-
 មិត្តា ឯវមាហា អបិ មេ សាមិកំ អន្ទសថ អបិ
 មេ សាមិកំ អន្ទសថាតិ ។ ភូតបុព្វំ ព្រាហ្មណ
 ឥមិស្សាយេវ សាវត្ថិយា អញ្ញតរស្ស បុរិសស្ស មាតា
 កាលមកាសិ ។ សោ តស្ស កាលកិរិយាយ
 ឧម្មត្តកោ ទិត្តចិត្តា រិយា រិយំ សិដ្ឋាជកេន
 សិដ្ឋាជកំ ឧបសង្ក្គមិត្តា ឯវមាហា អបិ មេ មាតរំ
 អន្ទសថ អបិ មេ មាតរំ អន្ទសថាតិ ។ ភូតបុព្វំ
 ព្រាហ្មណ ឥមិស្សាយេវ សាវត្ថិយា អញ្ញតរស្ស
 បុរិសស្ស បិតា កាលមកាសិ ភាតា កាល-
 មកាសិ ភតិដី កាលមកាសិ បុត្តោ កាលមកាសិ
 ដីតា កាលមកាសិ បជាបតី កាលមកាសិ ។
 សោ តស្ស កាលកិរិយាយ ឧម្មត្តកោ ទិត្ត-
 ចិត្តា រិយា រិយំ សិដ្ឋាជកេន សិដ្ឋាជកំ
 ឧបសង្ក្គមិត្តា ឯវមាហា អបិ មេ បជាបតី អន្ទសថ

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

ស្រ្តីនោះ ក៏ទៅជាត្រួត មានចិត្តរវើរវាយ ព្រោះកាលភិរិយានៃស្វាមីនោះ ហើយក៏ដើរចេញអំពីច្រក ចូលទៅកាន់ច្រក ចេញអំពីផ្លូវត្រឡែងកែង ចូលទៅកាន់ផ្លូវត្រឡែងកែង ហើយពោលយ៉ាងនេះថា អ្នកទាំងឡាយ បានឃើញស្វាមីរបស់ខ្ញុំដែរឬ អ្នកទាំងឡាយបានឃើញស្វាមីរបស់ខ្ញុំដែរ ឬ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ហេតុធ្លាប់មានមកហើយ មាតារបស់បុរស ម្នាក់ ក្នុងក្រុងសាវត្ថីនេះឯង បានធ្វើមរណកាលហើយ ។ បុរស នោះ ក៏ទៅជាត្រួត មានចិត្តរវើរវាយ ព្រោះកាលភិរិយានៃមាតានោះ ហើយដើរចេញអំពីច្រក ចូលទៅកាន់ច្រក ចេញអំពីផ្លូវត្រឡែងកែង ចូលទៅកាន់ផ្លូវត្រឡែងកែង ហើយពោលយ៉ាងនេះថា អ្នកទាំងឡាយ បានឃើញមាតារបស់ខ្ញុំដែរឬ អ្នកទាំងឡាយបានឃើញមាតារបស់ខ្ញុំដែរ ឬ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ហេតុធ្លាប់មានមកហើយ បិតារបស់បុរស ម្នាក់ ក្នុងក្រុងសាវត្ថីនេះឯង បានធ្វើមរណកាលហើយ បងប្អូនប្រុស បានធ្វើមរណកាលហើយ បងប្អូនស្រី បានធ្វើមរណកាលហើយ បុត្របានធ្វើមរណកាលហើយ ធីតាបានធ្វើមរណកាលហើយ ភិរិយា បានធ្វើមរណកាលហើយ ។ បុរសនោះ ក៏ទៅជាត្រួត មានចិត្ត រវើរវាយ ព្រោះកាលភិរិយានៃភិរិយានោះ ហើយដើរចេញអំពីច្រក ចូលទៅកាន់ច្រក ចេញអំពីផ្លូវត្រឡែងកែង ចូលទៅកាន់ផ្លូវត្រឡែងកែង ហើយពោលយ៉ាងនេះថា អ្នកទាំងឡាយបានឃើញភិរិយារបស់ខ្ញុំដែរឬ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អបិ មេ បជាបតី អទ្ធិសថាតិ ។ ភូតបុព្វំ ព្រាហ្មណ
 ឥមិស្សាយេវ សារត្តិយា អញ្ញតរា ឥត្តិ ញាតិកុលំ
 អភមាសិ ។ តស្សា តេ ញាតកា សាមិកំ អច្ឆិទ្ធិត្វា
 អញ្ញស្ស ទាតុកាមា ។ សា ច ទំ ទ ឥច្ឆតិ ។ អថខោ
 សា ឥត្តិ សាមិកំ ឯតទរោច ឥមេ មំ អយ្យបុត្ត
 ញាតកា តំ អច្ឆិទ្ធិត្វា អញ្ញស្ស ទាតុកាមា ឧកោ
 មយំ មរិស្សាមាតិ ។ អថខោ សោ បុរិសោ តំ
 ឥត្តិ ទ្ធិទា ធនត្វា អត្តានំ ឱចាតេសិ ឧកោ បេច្ច
 ភរិស្សាមាតិ ។ ឯវំ សោកសល្លេន ឱតិល្លោ វិទ្ធោ
 ដុដ្ឋោ បរេតោ សមេហិតោ សមដ្ឋាតតោ ជារតិ
 វិជារតិ សន្ទារតិ សំសរតិ ។

កថំកថាសល្លេន ឱតិល្លោ វិទ្ធោ ដុដ្ឋោ បរេតោ
 សមេហិតោ សមដ្ឋាតតោ សំសយបក្ខុដ្ឋោ ហោតិ
 វិមតិបក្ខុដ្ឋោ ទ្វេទ្បកជាតោ អហោសី ទុ ខោ អហំ
 អតីតមទ្ធានំ ទ ទុ ខោ អហោសី អតីតមទ្ធានំ កី ទុ
 ខោ អហោសី អតីតមទ្ធានំ កថំ ទុ ខោ អហោសី
 អតីតមទ្ធានំ កី ហត្វា កី អហោសី ទុ ខោ អហំ
 អតីតមទ្ធានំ ភរិស្សាមិ ទុ ខោ អហំ អនាតតមទ្ធានំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

អ្នកទាំងឡាយ បានឃើញភរិយា របស់ខ្ញុំដែរឬ ។ ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍
 ហេតុធ្លាប់មានមកហើយ ស្រ្តីម្នាក់ ក្នុងក្រុងសាវត្ថីនេះឯង បានទៅកាន់
 ត្រកូលញាតិ ។ ពួកជនជាញាតិទាំងនោះ មានប្រាថ្នាផ្តាច់ស្វាមីរបស់ស្រ្តី
 នោះ ហើយឲ្យដល់បុរសឯទៀត ។ តែស្រ្តីនោះ មិនចង់បានបុរសនោះ
 ទេ ។ គ្រានោះ ស្រ្តីនោះ បានពោលពាក្យនេះ នឹងស្វាមីថា ម្ចាស់
 អយ្យបុត្ត ពួកជនជាញាតិទាំងនេះ មានប្រាថ្នាផ្តាច់អ្នក ហើយឲ្យខ្ញុំដល់
 បុរសឯទៀត យើងទាំងពីរនាក់ នឹងស្លាប់ ។ គ្រានោះ បុរសនោះ
 កាត់ស្រ្តីនោះជាពីរកំណាត់ ហើយសម្លាប់ខ្លួនឯងថា យើងទាំងពីរនាក់
 នឹងបានជួបគ្នាក្នុងបរលោក ។ បុគ្គលដែលត្រូវសរគឺសោក មុត ធ្លុះ
 ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ ញាំញី ទ្រន្ទានហើយ រមែងស្ទុះទៅ រត់ទៅ
 រលះរលាំងទៅ អន្ទោលទៅ យ៉ាងនេះ ។

បុគ្គលដែលត្រូវសរគឺសេចក្តីសង្ស័យ មុត ធ្លុះ ពាល់ត្រូវ គ្រប
 សង្កត់ ញាំញី ទ្រន្ទានហើយ ជាអ្នកស្ទុះទៅកាន់សេចក្តីសង្ស័យ ស្ទុះ
 ទៅកាន់សេចក្តីយល់ខុស ជាអ្នកយល់បែកជាពីរថា ក្នុងអតីតកាល
 អាត្មាអញ បានកើតឬហ្ន៎ ក្នុងអតីតកាល អាត្មាអញ មិនបានកើតទេឬហ្ន៎
 ក្នុងអតីតកាល អាត្មាអញ បានកើតដូចម្តេចហ្ន៎ ក្នុងអតីតកាល
 អាត្មាអញបានកើត ដោយប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ ក្នុងអតីតកាល អាត្មា
 អញមានសភាពដូចម្តេច បានកើតដូចម្តេចហ្ន៎ ក្នុងអនាគតកាល

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

ន នុ ខោ ភវិស្សាមិ អនាគតមទ្ធានំ កី នុ ខោ ភវិ-
ស្សាមិ អនាគតមទ្ធានំ កងំ នុ ខោ ភវិស្សាមិ អនា-
តតមទ្ធានំ កី ហុត្វា កី ភវិស្សាមិ នុ ខោ អហំ
អនាគតមទ្ធានន្តិ ។ ឯតរហិ បច្ចុប្បន្នមទ្ធានំ អជ្ឈត្តំ
កងំកថី ហោតិ អហំ នុខោស្មិ ដោ នុខោស្មិ កី
នុខោស្មិ កងំ នុខោស្មិ^(១) សត្តោ កុតោ អាតតោ
សោ កុហិ កាមី ភវិស្សតីតិ ។ ឯវំ កងំកថា-
សល្លេន ឱតិល្លោកា វិទ្ធោ ដុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ
សមដ្ឋាកតោ ដាវតិ វិដាវតិ សដ្ឋាវតិ សំសវតិ ។
តេ ច^(២) សល្លេ អភិសដ្ឋំរោតិ តេ សល្លេ
អភិសដ្ឋំរោតោ សល្លាភិសដ្ឋំរាវសេន បុរតិមទិសំ
ដាវតិ បច្ឆិមទិសំ ដាវតិ ឧត្តរទិសំ ដាវតិ ទក្ខិណា-
ទិសំ ដាវតិ ។ តេ សល្លាភិសដ្ឋំរា អប្បហីនា
សល្លាភិសដ្ឋំរាទំ អប្បហីនតា កតិយា ដាវតិ
និរយេ ដាវតិ តិរច្ឆានយោនិយា ដាវតិ បិត្តិវិសយេ
ដាវតិ មនុស្សលោកេ ដាវតិ ទេវលោកេ ដាវតិ

១ ម. ឯត្តន្តរេ អយំ នុខោតិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. ចសទ្ធោ នត្តិ ។

អត្ថទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

អាត្មាអញនឹងមានឬហ្ន៎ ក្នុងអនាគតកាល អាត្មាអញនឹងមិនមានទេឬហ្ន៎
 ក្នុងអនាគតកាល អាត្មាអញនឹងមិនមានដូចម្តេចហ្ន៎ ក្នុងអនាគតកាល
 អាត្មាអញនឹងមានដោយប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ ក្នុងអនាគតកាល អាត្មាអញ
 មានសភាពដូចម្តេច នឹងមានទៀតដូចម្តេចហ្ន៎ ។ បុគ្គលអ្នកមានសេចក្តី
 សង្ស័យ ក្នុងសន្តាន ក្នុងបច្ចុប្បន្នឡូវនេះថា អាត្មាអញមានឬហ្ន៎
 អាត្មាអញមិនមានទេឬហ្ន៎ អាត្មាអញមានដូចម្តេចហ្ន៎ អាត្មាអញមាន
 ដោយប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ សត្វមកអំពីទីណា សត្វនោះ នឹងទៅក្នុងទី
 ណា ។ បុគ្គលដែលត្រូវសរគឺសេចក្តីសង្ស័យ មុត ជ្ជុះ ពាល់ត្រូវ គ្រប
 សង្កត់ ញាំញី ទ្រន្ទានហើយ រមែងស្តុះទៅ រត់ទៅ រលះរលាំងទៅ
 អន្ទោលទៅ យ៉ាងនេះ ។ បុគ្គលបង្កើតសរទាំងនោះ កាលបើបង្កើតសរ
 ទាំងនោះ រមែងស្តុះទៅក្នុងបុរត្តិមទិស ស្តុះទៅក្នុងបច្ចិមទិស ស្តុះទៅ
 ក្នុងឧត្តរទិស ស្តុះទៅក្នុងទក្ខិណទិស ដោយអំណាចនៃការបង្កើតសរ ។
 ការបង្កើតសរទាំងនោះ បើបុគ្គលមិនបានលះបង់ហើយ បុគ្គលក៏រមែង
 ស្តុះទៅក្នុងគតិ ស្តុះទៅក្នុងនរក ស្តុះទៅក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ស្តុះទៅ
 ក្នុងបិត្តិវិស័យ ស្តុះទៅក្នុងមនុស្សលោក ស្តុះទៅក្នុងទេវលោក

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កតិយា កតី ឧបបត្តិយា ឧបបត្តី បដិសន្ធិយា
បដិសន្ធិ កវេន កវំ សំសារេន សំសារំ វដ្តេន
វដ្តំ ជារតិ វិជារតិ សន្ធារតិ សំសារតីតិ យេន
សល្មេន ឱតិល្លោកា ទិសា សព្វា វិជារតិ ។

[១១៣] តមេវ សល្មំ អពុយ្ហ ទ ជារតិ ទ
សីទតីតិ តមេវ រាគសល្មំ ទោសសល្មំ មោហា-
សល្មំ មាទសល្មំ ទិដ្ឋិសល្មំ សោកសល្មំ កថំ-
កថាសល្មំ អពុយ្ហ អពុហិត្វា ឧទ្ធវិត្វា សមុទ្ធវិត្វា
ឧប្បាទយិត្វា សមុប្បាទយិត្វា បដហិត្វា វិទោទិត្វា
ព្យជ្ជិត្វា អនការជ្ជមិត្វា ទេវ បុត្តិមទិសំ ជារតិ
ទ បច្ឆិមទិសំ ជារតិ ទ ឧត្តរទិសំ ជារតិ ទ
ទក្ខិណទិសំ ជារតិ ។ តេ សល្មារិកិសដ្ឋារា បហីនា
សល្មារិកិសដ្ឋារាទំ បហីនត្តា កតិយា ទ ជារតិ និរយេ
ទ ជារតិ តិរច្ឆានយោទិយា ទ ជារតិ បិត្តិវិសយេ
ទ ជារតិ មនុស្សលោកេ ទ ជារតិ ទេវលោកេ
ទ ជារតិ ទ កតិយា កតី ទ ឧបបត្តិយា ឧបបត្តី ទ
បដិសន្ធិយា បដិសន្ធិ ទ កវេន កវំ ទ សំសារេន
សំសារំ ទ វដ្តេន វដ្តំ ជារតិ វិជារតិ សន្ធារតិ សំសារតីតិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ព្រោះការបង្កើតសរដែលខ្លួនមិនទាន់លះបង់បាន រមែងស្ទុះទៅ រត់ទៅ
រលះរលាំងទៅ អន្ទោលទៅអំពីគតិ កាន់គតិ អំពីកំណើត កាន់កំណើត
អំពីបដិសន្ធិ កាន់បដិសន្ធិ អំពីភព កាន់ភព អំពីសង្សារ កាន់សង្សារ
អំពីវដ្តៈ កាន់វដ្តៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលដែលត្រូវ
សរណាមុតហើយ រមែងស្ទុះទៅកាន់ទិសទាំងពួង ។

[១១៣] ពាក្យថា បុគ្គលដកសរនោះហើយ ទើបមិនស្ទុះទៅ
មិនលិចចុះ សេចក្តីថា បុគ្គល ដក ភើច ទាញ កន្ត្រាក់ គាស់ រំលើង
លះបង់ បន្ទាបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវសរគឺរាគៈ សរគឺ
ទោសៈ សរគឺមោហៈ សរគឺមានៈ សរគឺទិដ្ឋិ សរគឺសោកៈ សរគឺសេចក្តី
សង្ស័យនោះឯងបាន ទើបមិនស្ទុះទៅក្នុងបុរត្តិមទិស មិនស្ទុះទៅក្នុង
បច្ចិមទិស មិនស្ទុះទៅក្នុងឧត្តរទិស មិនស្ទុះទៅក្នុងទក្ខិណទិសទេ ។ ការ
បង្កើតសរទាំងនោះ បើបុគ្គលលះបង់បានហើយ បុគ្គលរមែងមិនស្ទុះ
ទៅក្នុងគតិ មិនស្ទុះទៅក្នុងនរក មិនស្ទុះទៅក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន មិនស្ទុះ
ទៅក្នុងបិត្តិវិស័យ មិនស្ទុះទៅក្នុងមនុស្សលោក មិនស្ទុះទៅក្នុងទេវលោក
ព្រោះការបង្កើតសរដែលបុគ្គលលះបង់បានហើយ គឺបុគ្គលមិនស្ទុះអំពីគតិ
កាន់គតិ មិនស្ទុះអំពីកំណើត កាន់កំណើត មិនស្ទុះអំពីបដិសន្ធិកាន់បដិ-
សន្ធិ មិនស្ទុះអំពីភព កាន់ភព មិនស្ទុះអំពីសង្សារ កាន់សង្សារ មិនស្ទុះ
រត់ រលះរលាំង អន្ទោលអំពីវដ្តៈ កាន់វដ្តៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

តមេវ សល្លំ អព្វយ្ហំ ន ជានតិ ។ ន សីទតីតិ កាមោយេ
 ន សីទតិ ភវោយេ ន សីទតិ ទិដ្ឋោយេ ន
 សីទតិ អវិជ្ជោយេ ន សីទតិ ន សំសីទតិ ន
 ឱសីទតិ ន អវសីទតិ^(១) ន អវកច្ចតីតិ តមេវ សល្លំ
 អព្វយ្ហំ ន ជានតិ ន សីទតិ ។ តេនាហា ភកវា

យេន សល្លេន ឱតិល្លោកា ទិសា សព្វា វិជានតិ

តមេវ សល្លំ អព្វយ្ហំ ន ជានតិ ន សីទតីតិ ។

[១១៤] តត្ថ សិក្ខានុក្កិយន្តិ (យានិ លោកេ កដិតានិ)

ន តេសុ បសុតោ សិយា

និព្វិជ្ឈ សព្វសោ កាមេ សិក្ខេ និព្វានមត្តនោ ។

១ ឱ. ម. ឯត្តន្តរេ ន កច្ចតីតិ ទិស្សតិ ។

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

បុគ្គលដកសរនោះហើយ ទើបមិនស្ទុះទៅ ។ ពាក្យថា មិនលិចចុះ គឺ
 មិនលិចចុះក្នុងអន្ទង់គឺកាម មិនលិចចុះក្នុងអន្ទង់គឺភព មិនលិចចុះក្នុងអន្ទង់
 គឺទិដ្ឋិ មិនលិចចុះ មិនជ្រមុជ មិនសំយុងចុះ មិនធ្លាក់ចុះ មិនឈមចុះ
 ក្នុងអន្ទង់គឺអវិជ្ជា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលដកសរនោះហើយ
 ទើបមិនស្ទុះទៅ មិនលិចចុះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់
 ហើយថា

បុគ្គលដែលត្រូវសរណាមួយមុតហើយ
 រមែងស្ទុះទៅកាន់ទិសទាំងពួង បុគ្គល
 ដកសរនោះហើយ ទើបមិនស្ទុះទៅ
 មិនលិចចុះ ។

[១១២] (ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា អារម្មណ៍ទាំង-
 ឡាយណា ក្នុងលោក ដែលសត្វជាប់ចំពាក់) ការ
 សិក្សា ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងនោះ គេតែងរៀន បុគ្គល
 មិនគប្បីខ្វល់ខ្វាយ ក្នុងគ្រឿងចំពាក់ទាំងនោះទេ
 គប្បីយល់ច្បាស់នូវកាមទាំងឡាយ ដោយសព្វគ្រប់
 ហើយគប្បីសិក្សា នូវព្រះនិព្វានដើម្បីខ្លួន ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[១១៥] តត្ថ សិក្ខានុក្កិយន្តិ យានិ លោកេ
 កធិតានីតិ សិក្ខាតិ ហត្ថិសិក្ខា អស្សសិក្ខា រថ-
 សិក្ខា ធនុសិក្ខា សាលាកិយំ សលុកត្តិយំ កា-
 យតិកិច្ចំ ភូតិយំ កោមារតិកិច្ចំ^(១) ។ ក្កិយន្តិតិ
 ក្កិយន្តិ កថិយន្តិ កណិយន្តិ ដិបិយន្តិ វោហរិយន្តិ ។
 អថវា ក្កិយន្តិ កណ្ហិយន្តិ ឧត្តណ្ហិយន្តិ ជារិយន្តិ
 ឧបជារិយន្តិ ឧបលក្ខិយន្តិ កធិតប្បដិលាកាយ ។
 កធិតា វុច្ឆន្តិ បញ្ចកាមតុណា ចក្កុវិញ្ញេយ្យា រូទា
 ឥដ្ឋា កត្តា មនាទា បិយរូទា កាមុបសំហិតា
 រជនីយា ។ កីការណា កធិតា វុច្ឆន្តិ បញ្ចកា-
 មតុណា ។ យេកុយ្យេន ទេវមនុស្សា បញ្ចកាម-
 តុណោ ឥច្ឆន្តិ សាទិយន្តិ បិហាយន្តិ អភិជប្បន្តិ
 តំការណា កធិតា វុច្ឆន្តិ បញ្ចកាមតុណា ។
 លោកេតិ មនុស្សលោកេតិ តត្ថ សិក្ខានុក្កិយន្តិ
 យានិ លោកេ កធិតានិ ។

[១១៦] ន តេសុ បសុតោ សិយាតិ

១ ម. កោមារសច្ចំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[១១៥] អធិប្បាយពាក្យថា អារម្មណ៍ទាំងឡាយណា ក្នុងលោក ដែលសត្វជាប់ចំពាក់ ការសិក្សា ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងនោះ គេតែងរៀន ត្រង់ពាក្យថា ការសិក្សា បានដល់ ការសិក្សាខាងដំរី ការសិក្សាខាងសេះ ការសិក្សាខាងបររថ ការសិក្សាខាងជ្ជូ វេជ្ជកម្មដោយស្នាក់ វេជ្ជកម្ម ដោយការវះកាត់ វេជ្ជកម្មដោយការរក្សាកាយ វេជ្ជកម្មខាងខ្មោច វេជ្ជ- កម្មខាងការរក្សាក្មេង ។ ពាក្យថា គេតែងរៀន គឺគេតែងរៀន សម្តែង និយាយ បំភ្លឺ បញ្ចេញ ។ ឬគេតែងរៀន កាន់ ទន្ធចេញ ទ្រទ្រង់ ចងចាំ កំណត់ ដើម្បីបាននូវអារម្មណ៍ដែលជាប់ចំពាក់ ។ កាមគុណ ៥ គឺរូប ទាំងឡាយ ដែលដឹងច្បាស់ដោយចក្ខុ ជាទីប្រាថ្នា ត្រេកអរ ពេញចិត្ត ស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាមដែលគួរត្រេកអរ លោកហៅថា គ្រឿង ជាប់ចំពាក់ ។ កាមគុណ ៥ លោកហៅថា គ្រឿងជាប់ចំពាក់ តើហេតុ ដូចម្តេច ។ (ព្រោះថា) ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ ច្រើនតែប្រាថ្នា ត្រេកអរ ស្រឡាញ់ ចូលចិត្ត នូវកាមគុណ ៥ ហេតុនោះ កាមគុណ ៥ លោកហៅថា គ្រឿងជាប់ចំពាក់ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងមនុស្ស- លោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អារម្មណ៍ទាំងឡាយណា ក្នុងលោក ដែលសត្វជាប់ចំពាក់ ការសិក្សាក្នុងអារម្មណ៍ទាំងនោះ គេតែងរៀន ។

[១១៦] ពាក្យថា បុគ្គលមិនគប្បីខ្វល់ខ្វាយក្នុងគ្រឿងចំពាក់ទាំងនោះ

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

តាសុ វា សិក្ខាសុ តេសុ វា បញ្ចកាមតុលោសុ ន
បសុតោ សិយា ន តន្តិដ្ឋោ អស្សុ ន តប្បោលោ ន
តប្បញ្ញាវេ ន តទទិមុត្តោ ន តទទិបតេយ្យាតិ ន
តេសុ បសុតោ សិយា ។

[១១៧] និព្វិជ្ឈ សព្វសោ កាមាតិ និព្វិជ្ឈាតិ
បដិវិជ្ឈិត្វា សព្វេ សង្ខារា អនិច្ចាតិ បដិវិជ្ឈិត្វា សព្វេ
សង្ខារា ទុក្ខាតិ ។ បេ ។ យន្តិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ
និរោធធម្មន្តិ បដិវិជ្ឈិត្វា ។ សព្វសោតិ សព្វេន
សព្វំ សព្វថា សព្វំ អសេសំ និស្សេសំ បរិយា-
ទាយ វចនមេតំ សព្វសោតិ ។ កាមាតិ ឧទ្ធានតោ
ទ្វេ កាមា វត្តកាមា ច កិលេសកាមា ច ។ បេ ។
ឥមេ វុច្ចន្តិ វត្តកាមា ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កិលេស-
កាមាតិ និព្វិជ្ឈ សព្វសោ កាមេ ។

[១១៨] សិក្ខោ និព្វានមត្តនោតិ សិក្ខាតិ
តិស្សោ សិក្ខា អទិសីលសិក្ខា អទិចិត្តសិក្ខា
អទិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ បេ ។ អយំ អទិប្បញ្ញាសិក្ខា ។

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

សេចក្តីថា បុគ្គលមិនគប្បីខ្វល់ខ្វាយ ក្នុងការសិក្សាទាំងនោះ ឬក្នុងកាម-
គុណ ៥ ទាំងនោះ មិនគប្បីបង្ហោរទៅកាន់កាមគុណនោះ មិនគប្បីទោរ
ទន់ទៅរកកាមគុណនោះ មិនគប្បីឈមទៅរកកាមគុណនោះ មិនគប្បី
ចុះស៊ប់ក្នុងកាមគុណនោះ មិនគប្បីយកកាមគុណនោះជាធំ ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលមិនគប្បីខ្វល់ខ្វាយក្នុងគ្រឿងចំពាក់ ទាំងនោះទេ ។

[១១៧] ពាក្យថា គប្បីយល់ច្បាស់នូវកាមទាំងឡាយដោយសព្វ
គ្រប់ ត្រង់ពាក្យថា យល់ច្បាស់ គឺយល់ច្បាស់ យល់ច្បាស់ថា សង្ខារ
ទាំងឡាយទាំងពួងមិនទៀង យល់ច្បាស់ថា សង្ខារទាំងឡាយទាំងពួង
ជាទុក្ខ ។ បេ ។ យល់ច្បាស់ថា ធម្មជាតិណាមួយមានកិរិយាកើតឡើងជា
ធម្មតា ធម្មជាតិទាំងអស់នោះមានកិរិយារលត់ទៅវិញជាធម្មតា ។ ពាក្យថា
ដោយសព្វគ្រប់ គឺគ្រប់ទាំងអស់ សព្វទាំងអស់ មិនមានសល់ ឥតសេស
សល់ ពាក្យថា សព្វគ្រប់ នុ៎ះ ជាពាក្យអស់រលីង ។ ពាក្យថា កាម បើ
តាមឧទាន បានដល់កាម ២ គឺ វត្ថុកាម ១ កិលេសកាម ១ ។ បេ ។
នេះ ហៅថា វត្ថុកាម ។ បេ ។ នេះ ហៅថា កិលេសកាម ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីយល់ច្បាស់នូវកាមទាំងឡាយដោយសព្វគ្រប់ ។

[១១៨] អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីសិក្សា នូវព្រះនិព្វាន ដើម្បី
ខ្លួន ត្រង់ពាក្យថា សិក្សា បានដល់សិក្ខា ៣ គឺ អធិសីលសិក្ខា ១
អធិចិត្តសិក្ខា ១ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ១ ។ បេ ។ នេះ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

និព្វានមគ្គនោតិ អគ្គនោ រាគស្ស និព្វានាយ^(១) នោ-
សស្ស និព្វានាយ មោហស្ស និព្វានាយ ។ បេ ។
សព្វាកុសលាភិសង្ខារានំ សមាយ ឧបសមាយ
រូបសមាយ និព្វានាយ បដិទិស្សក្កាយ បដិប្បស្ស-
ទ្ធិយា អទិសីលម្បិ សិក្ខេយ្យ អទិចិត្តម្បិ សិក្ខេយ្យ
អទិប្បញ្ញម្បិ សិក្ខេយ្យ ។ ឥមា តិស្សោ សិក្ខា
អាវុដ្ឋនោ សិក្ខេយ្យ ជានន្តោ សិក្ខេយ្យ ។ បេ ។
សច្ចិកាតព្វំ សច្ចិករោន្តោ សិក្ខេយ្យ អាចរេយ្យ
សមាចរេយ្យ សមាទាយ វត្តេយ្យាតិ សិក្ខេ និព្វាន-
មគ្គនោ ។ តេនាហ ភគវា

តត្ថ សិក្ខានុកីយន្តិ (យានិ លោកេ ភទិតានិ)
ន តេសុ បសុតោ សិយា

និព្វិដ្ឋ្យ សព្វសោ កាមេ សិក្ខេ និព្វានមគ្គនោតិ ។

[១១៩] សច្ចោ សិយា អប្បកញ្ចោ អមាយោ វិត្តេសុណោ
អក្កោជនោ លោកចាបកំ វេរិច្ឆំ វិតេ មុនិ ។

១ ម. សព្វត្ថ និព្វាននាយាតិ ទិស្សតិយេវ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ពាក្យថា ព្រះនិព្វានដើម្បីខ្លួន សេចក្តីថា បុគ្គលគប្បីសិក្សាអធិសីលផង
 គប្បីសិក្សាអធិចិត្តផង គប្បីសិក្សាអធិប្បញ្ញាផង ដើម្បីរំលត់រាគៈ ដើម្បី
 រំលត់ទោសៈ ដើម្បីរំលត់មោហៈរបស់ខ្លួន ។ បេ ។ ដើម្បីរម្ងាប់ ដើម្បីស្ងប់
 ដើម្បីស្ងប់រម្ងាប់ ដើម្បីរំលត់ ដើម្បីរលាស់ចេញ ដើម្បីលះបង់ ដើម្បី
 កម្ចាត់បង់នូវអភិសង្ខារជាអកុសលទាំងពួង ។ បុគ្គលគប្បីពិចារណាសិក្សា
 នូវសិក្ខាទាំង ៣ នេះ គប្បីដឹង សិក្សា ។ បេ ។ គប្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវ
 ធម៌ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់សិក្សា ប្រព្រឹត្តដោយអើពើ ប្រព្រឹត្តដោយត្រឹម
 ត្រូវ ប្រព្រឹត្តជឿកាន់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីសិក្សានូវព្រះ
 និព្វានដើម្បីខ្លួន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

(អារម្មណ៍ទាំងឡាយណា ក្នុងលោកដែលសត្វជាប់
 ចំពាក់) ការសិក្សា ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងនោះ គេតែង
 រៀន បុគ្គលមិនគប្បីខ្វល់ខ្វាយ ក្នុងគ្រឿងចំពាក់
 ទាំងនោះទេ គប្បីយល់ច្បាស់ នូវកាមទាំងឡាយ
 ដោយសព្វគ្រប់ ហើយសិក្សានូវព្រះនិព្វានដើម្បីខ្លួន ។

[១១៧] មុនិ គប្បីជាអ្នកមានសច្ចៈ ជាអ្នកមិនឃ្នើស
 ឃ្នុង មិនមានមាយា មានពាក្យញុះញង់លះបង់ហើយ
 ជាអ្នកមិនក្រោធ រមែងធ្លុងផុតលោកៈដ៏លាមក និង
 សេចក្តីកំណាញ់បាន ។

[១២០] សទ្ធា សិយា អប្បកញ្ចាតិ សទ្ធា សិយាតិ
 សច្ចវាចាយ សមន្នាគតោ សិយា សម្មាទិដ្ឋិយា សម-
 ន្នាគតោ សិយា អរិយេន អដ្ឋង្គិកេន មក្កេន សមន្នា-
 គតោ សិយាតិ សទ្ធា សិយា ។ អប្បកញ្ចាតិ
 តីណិ ចាកត្តិយានិ កាយិកំ ចាកត្តិយំ វាចសិកំ
 ចាកត្តិយំ ចេតសិកំ ចាកត្តិយំ ។ បេ ។ ឥទំ ចេត-
 សិកំ ចាកត្តិយំ ។ យស្សិមាទិ តីណិ ចាកត្តិយា-
 និ បហីនានិ សមុច្ឆិទ្ធានិ រូបសន្តានិ បដិប្បស្ស-
 ន្តានិ អភព្វប្បត្តិកានិ ញាណត្តិណ ទឡានិ សោ
 វុច្ចតិ អប្បកញ្ចាតិ សទ្ធា សិយា អប្បកញ្ចា ។

[១២១] អមាយោ វិត្តបេសុណោតិ មាយា វុច្ចតិ
 វេញនិកា ចរិយា ។ ឥនេកទ្ធា កាយេន ទុច្ចរិតំ
 ចរិត្វា វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា មនសា ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា
 តស្ស បដិច្ចាទនហេតុ ចាបិកំ ឥច្ចំ បណិទហាតិ មា មំ
 ជញ្ញាតិ ឥច្ចតិ មា មំ ជញ្ញាតិ សង្កប្បតិ មា មំ ជញ្ញាតិ
 វាចំ កាសតិ មា មំ ជញ្ញាតិ កាយេន បរក្កមតិ ។

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

[១២០] អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីជាអ្នកមានសច្ចៈ ជាអ្នកមិនឃើសឃ្នង ត្រង់ពាក្យថា គប្បីជាអ្នកមានសច្ចៈ គឺគួរជាអ្នកប្រកបដោយសច្ចៈវាចា គួរប្រកបដោយសម្មាទិដ្ឋិ គួរប្រកបដោយមគ្គដ៏ប្រសើរមានអង្គ ៨ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីជាអ្នកមានសច្ចៈ ។ ពាក្យថា ជាអ្នកមិនឃើសឃ្នង បានដល់ ការឃើសឃ្នង ៣ គឺការឃើសឃ្នងដោយកាយ ១ ការឃើសឃ្នងដោយវាចា ១ ការឃើសឃ្នងដោយចិត្ត ១ ។ បេ ។ នេះ ការឃើសឃ្នងដោយចិត្ត ។ ការឃើសឃ្នង ៣ នេះ បុគ្គលណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិលរម្ងាប់ ស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនឃើសឃ្នង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីជាអ្នកមានសច្ចៈ ជាអ្នកមិនឃើសឃ្នង ។

[១២១] ពាក្យថា មិនមានមាយា មានពាក្យញ្ជះញង់លះបង់ហើយ អធិប្បាយថា ការប្រព្រឹត្តជាគ្រឿងបញ្ឆោត លោកហៅថា មាយា ។ បុគ្គលពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយកាយ ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយវាចា ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយចិត្ត តាំងប្រាថ្នាដ៏លាមក ព្រោះហេតុនៃការបិទបាំងនូវអំពើទុច្ចរិតនោះ រមែងប្រាថ្នាថា សូមកុំឲ្យអ្នកផងដឹងនូវអញ រមែងត្រិះរិះថា សូមកុំឲ្យអ្នកផងដឹងនូវអញ ពោលវាចាថា សូមកុំឲ្យអ្នកផងដឹងនូវអញ ប្រឹងប្រែងដោយកាយថា សូមកុំឲ្យអ្នកផងដឹងនូវអញ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

យា ឯវរុទា មាយា មាយាវិតា អចូសរា វញ្ចនា
 និកតិ និកិរណា និហរណា បរិហរណា តូហនា
 បរិតូហនា ឆាននា បរិច្ឆាននា អនុត្តានីកម្មំ អនាវិកម្មំ
 វោច្ឆាននា ចាបកិរិយា អយំ វុច្ឆតិ មាយា ។
 យស្សេសា មាយា បហីនា សមុច្ឆិដ្ឋា រូបសន្តា
 បដិប្បស្សន្តា អភព្វប្បត្តិកា ញាណក្ខិណា ទន្សា
 សោ វុច្ឆតិ អមាយោ ។ វិត្តបេសុណោតិ បេសុញ្ញន្តិ
 ឥនេកោច្ឆោ បិសុណាវាចោ ហោតិ ។ បេ ។ ឯវំ
 ភេនាធិប្បាយោ បេសុញ្ញំ ឧបសំហរតិ ។ យស្សេតំ
 បេសុញ្ញំ បហីនំ សមុច្ឆិដ្ឋំ រូបសន្តំ បដិប្បស្សន្តំ
 អភព្វប្បត្តិកំ ញាណក្ខិណា ទន្សំ សោ វុច្ឆតិ
 វិត្តបេសុណោ វិតតបេសុណោតិ^(១) អមាយោ
 វិត្តបេសុណោ ។

[១៦២] អក្កោជនោ លោកចាបកំ វេរិច្ចំ វិតបេ
 មុនីតិ អក្កោជនោតិ ហិ ខោ វុត្តំ ។

១ ម. វិត្តបេសុណោ បរិវិត្តបេសុណោតីតិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មាយា ភាពនៃបុគ្គលមានកលលាក់ពុត ការប្រព្រឹត្តឈ្មានពាន ការ
 បញ្ជោត ការលាក់កំនួច ការលួចគំនិត ការវាសវាង ការគេចកែ ការ
 លាក់លៀម ការគែកាញ់ ការបិទបាំង ការបិទទុកដោយជុំវិញ អំពើមិន
 ផ្លូវ អំពើមិនច្បាស់ ការបិទជិតស្នង កិរិយាដ៏លាមក ណា មានសភាព
 យ៉ាងនេះ នេះលោកហៅថា មាយា ។ មាយានុ៎ះ បុគ្គលណា បានលះបង់
 ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់ ស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយ
 ភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានមាយា ។
 ពាក្យថា មានពាក្យញុះញង់ លះបង់ហើយ ត្រង់ពាក្យថា ញុះញង់
 សេចក្តីថា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកពោលពាក្យញុះញង់ ។ បេ ។
 បុគ្គលមានសេចក្តីប៉ុនប៉ងដើម្បីបំបែក រមែងនាំមកនូវពាក្យញុះញង់ យ៉ាង
 នេះឯង ។ ពាក្យញុះញង់នុ៎ះ បុគ្គលណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់
 ស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ
 បុគ្គលនោះលោកហៅថា អ្នកមានពាក្យញុះញង់លះបង់ហើយ គឺមាន
 ពាក្យញុះញង់ប្រាសចេញហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលមិន
 មានមាយា មានពាក្យញុះញង់លះបង់ហើយ ។

[១៦២] អធិប្បាយពាក្យថា មុនិ ជាអ្នកមិនក្រោធ រមែង
 ធ្ងន់ផុតលោភៈ ដ៏លាមក និងសេចក្តីកំណាញ់បាន ត្រង់ពាក្យថា
 ជាអ្នកមិនក្រោធ លោកបានពោលហើយ ក៏ពិតមែនហើយ ។

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

អបិច កោដោ តាវ វត្ថុញោ ។ ទសហាការេហិ កោដោ
 ជាយតិ ។ បេ ។ យស្សេសោ កោដោ បហីនោ
 សមុច្ឆិន្ទោ រូបសន្តោ បដិប្បស្សន្តោ អភព្វប្បត្តិកោ
 ញាណគីណា ទឡោ សោ វុច្ចតិ អក្កោជនោ ។
 កោដស្ស បហីនត្តា អក្កោជនោ កោដវត្ថុស្ស
 បរិញ្ញាតត្តា អក្កោជនោ កោដហេតុស្ស ឧច្ឆិន្ទត្តា
 អកោជនោ ។ លោកោតិ យោ លោកោ លុព្ពនា
 លុព្ពិតត្ថំ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកោ អកុសលមូលំ ។
 វេរិច្ឆំ វុច្ចតិ បញ្ច មច្ឆរិយានិ អារាសមច្ឆរិយំ ។ បេ ។
 តាហោ វុច្ចតិ មច្ឆរិយំ ។ មុដីតិ មោនំ វុច្ចតិ ញាណំ
 យា បញ្ញា បដាននា ។ បេ ។ សង្កជាលមតិច្ច សោ
 មុដីតិ ។ អក្កោជនោ លោកចាបកំ វេរិច្ឆំ វិតវេ មុដីតិ
 មុនិ លោកចាបកញ្ច វេរិច្ឆញ្ច អតិ ឧត្តិ បត្តិ សម-
 តិក្កមិ វិតិក្កមិ វិតិវត្ថយីតិ អក្កោជនោ លោកចាប-
 កំ វេរិច្ឆំ វិតវេ មុនិ ។ តេនាហា ភកវា

អត្ថទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

តែខ្ញុំគួរពោលពីសេចក្តីក្រោធ ជាមុនសិន ។ សេចក្តីក្រោធ រមែង
កើតឡើងដោយអាការៈ ១០ យ៉ាង ។ បេ ។ សេចក្តីក្រោធនុ៎ះ បុគ្គល
ណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល រម្ងាប់ ស្ងប់រម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើត
ឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា
អ្នកមិនក្រោធ ។ បុគ្គលឈ្មោះថា អ្នកមិនក្រោធ ព្រោះលះបង់ក្រោធ
ឈ្មោះថា អ្នកមិនក្រោធ ព្រោះកំណត់ដឹងវត្ថុក្រោធ ឈ្មោះថា អ្នកមិន
ក្រោធ ព្រោះផ្តាច់ផ្តិលហេតុក្រោធ ។ ពាក្យថា លោកៈ បានដល់
សេចក្តីជាប់ចំពាក់ អាការជាទីជាប់ចំពាក់ ភាពនៃចិត្តជាប់ចំពាក់ ។ បេ ។
អភិជ្ឈា លោកៈ អកុសលមូល ។ សេចក្តីកំណាញ់ លោកពោលសំដៅ
មច្ឆវិយៈ ៥ គឺអាវាសមច្ឆវិយៈ ។ បេ ។ ការប្រកាន់ស្អិត លោកហៅថា
សេចក្តីកំណាញ់ ។ ពាក្យថា មុនិ សេចក្តីថា ញាណ លោកហៅថា
មោនៈ បានខាងប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ មុនិនោះ កន្លងនូវបណ្តាញ
ជាគ្រឿងជាប់ចំពាក់ ។ ពាក្យថា មុនិ ជាអ្នកមិនក្រោធ រមែងធ្ងន់ផុត
លោកៈ ដ៏លាមក និងសេចក្តីកំណាញ់បាន បានសេចក្តីថា មុនិបានធ្ងន់
ធ្ងន់ឡើង ធ្ងន់កាត់ ឈានកន្លង ប្រព្រឹត្តកន្លង លោតរំលង នូវលោកៈ
ដ៏លាមក និងសេចក្តីកំណាញ់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មុនិ ជាអ្នក
មិនក្រោធ រមែងធ្ងន់ផុតលោកៈដ៏លាមក និងសេចក្តីកំណាញ់បាន ។
ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សទ្ធា សិយា អប្បតញ្ញា អមាយោ វិត្តបេសុណោ

អក្កោជនោ លោកចាបកំ វេរិច្ឆំ វិតេវ មុនីតិ ។

[១៦៣] និទ្ធាំ តន្តិ សហោ ថីនំ បមាទេន ន សំវេសេ

អតិមាទេ ន តិដ្ឋេយ្យ និព្វានមនសោ នរោ ។

[១៦៤] និទ្ធាំ តន្តិ សហោ ថីនន្តិ និទ្ធាតិ យា

កាយស្ស អកល្យតា អកម្មញ្ញតា ឱនាហោ បរិ-

យោនាហោ អន្តោសមោរោនោ មិទ្ធាំ សោប្បំ^(១) ចប-

លាយិកា^(២) សុបិណ សុបិតត្ថំ ។ តន្តិតិ យា តន្តិ

តន្តិយនា តន្តិមនកតា អាលសិយំ អាលសាយនា

អាលសាយិតត្ថំ ។ ថីនន្តិ យា ចិត្តស្ស អកល្យតា

អកម្មញ្ញតា ឱលីយនា សលីយនា លីនំ លីយនា

លិយិតត្ថំ ថីនំ ថីយនា ថីយិតត្ថំ ចិត្តស្ស ។

១ ម. សុប្បំ ។ ២ ម. ឯត្តន្តវេ សុប្បន្តិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មុនិគប្បីជាអ្នកមានសច្ចៈ ជាអ្នកមិនឃើសយូង មិន
មានមាយា មានពាក្យញ្ចុះញង់លះបង់ហើយ ជា
អ្នកមិនក្រោធ រមែងឆ្ងង់ផុតលោកៈ ដ៏លាមក និង
សេចក្តីកំណាញ់បាន ។

[១២៣] ជនមានចិត្តស្អប់ទៅ កាន់ព្រះនិព្វាន គប្បី
គ្របសង្កត់ នូវការដេកលក់ នូវការខ្ជិល នូវការ
រួញរា មិនគប្បីនៅរួមដោយសេចក្តីប្រហែសមិន
គប្បីតាំងនៅក្នុងការមើលងាយឡើយ ។

[១២៤] អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីគ្របសង្កត់នូវការដេកលក់ នូវការ
ខ្ជិល នូវការរួញរា ត្រង់ពាក្យថា ការដេកលក់ បានខាងភាពនៃកាយ
ឈឺចាប់ ភាពនៃកាយមិនគួរដល់ការងារ ការទន់ទោរចុះ ការងោកងក់
ការផ្សាយស្រឡៅខាងក្នុងសន្តាន ការផ្សាយងក់ ការលក់ ការញ័រត្របក
ភ្នែក អាការជាទីលក់ ភាពនៃចិត្តលក់ស៊ប់ ។ ពាក្យថា ការខ្ជិល
បានដល់ សេចក្តីខ្ជិល អាការកម្ចិល ភាពនៃចិត្តខ្ជិល សេចក្តីច្រអូស
អាការច្រអូស ភាពនៃចិត្តច្រអូស ។ ពាក្យថា ការរួញរា បាន
ខាង ភាពនៃចិត្តឈឺចាប់ ភាពនៃចិត្តមិនគួរដល់ការងារ អាការជា
ទីធុញថប់ ការរួញថយ ការកៀចក្រាញ អាការជាទីកៀចក្រាញ
ភាពនៃចិត្តកៀចក្រាញ ការរួញ អាការជាទីរួញ ភាពនៃចិត្តរួញ ។

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

និទ្ទំ តន្តិ សហោ បីនន្តិ និទ្ទញ្ច តន្តិញ្ច បីនញ្ច
សហោយ្យ បរិសហោយ្យ អភិកវេយ្យ អដ្ឋោត្តវេយ្យ
បរិយាទិយេយ្យ មន្ទេយ្យាតិ និទ្ទំ តន្តិ សហោ បីនំ ។

[១៦៥] បមាទេន ន សំវសេតិ បមាទោ
វត្តញ្ចោ ។ កាយទុច្ចរិតេ វា វចីទុច្ចរិតេ វា
មនោទុច្ចរិតេ វា បញ្ចសុ វា កាមគុណោសុ ចិត្តស្ស
វោស្សក្កោ វោស្សក្កានុប្បនាដំ កុសលាដំ វា ធម្មាដំ
ការោយ អសក្កច្ចកិរិយតា អសាតច្ចកិរិយតា អនដ្ឋិ-
តកិរិយតា ឱលិនវុត្តិតា និក្ខិត្តច្ចន្តតា និក្ខិត្តធុរតា
អនាសេវេនា អការេនា អពហុលីកម្មំ អនទិដ្ឋាដំ
អននុយោកោ បមាទោ យោ វារូទោ បមាទោ
បមជ្ជេនា បមដ្ឋិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ បមាទោ ។ បមាទេន
ន សំវសេតិ បមាទេន ន សំវសេយ្យ ន អារសេយ្យ

អត្ថទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

ពាក្យថា គប្បីគ្របសង្កត់ នូវការដេកលក់ នូវការខ្ជិល នូវការរួញរា
បានសេចក្តីថា គប្បីសង្កត់ គប្បីគ្របសង្កត់ គប្បីបង្រួប គប្បីសង្កត់សង្កិន
គប្បីរូបវិត គប្បីញាំញី នូវការដេកលក់ ១ ការខ្ជិល ១ ការរួញរា ១
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីគ្របសង្កត់ នូវការដេកលក់ នូវការខ្ជិល
និងការរួញរា ។

[១៦៥] អធិប្បាយពាក្យថា មិនគប្បីនៅរួមដោយសេចក្តីប្រហែស
ឯសេចក្តីប្រហែស ខ្ញុំត្រូវពោលដូចតទៅនេះ ។ ការបណ្តោយចិត្ត ការ
ឲ្យកម្លាំងដល់ការបណ្តោយចិត្តទៅក្នុងកាយទុច្ចរិតក្តី ក្នុងវចីទុច្ចរិតក្តី ក្នុង
មនោទុច្ចរិតក្តី ក្នុងកាមគុណ ៥ ក្តី ឬការធ្វើដោយមិនគោរព ការធ្វើមិនឲ្យ
រឿយ ។ ការធ្វើមិនខ្ជាប់ខ្ជួន ការប្រព្រឹត្តទំរង់ ការដាក់ចោលនូវសេចក្តី
ប្រាថ្នា ការដាក់ចោលនូវធុរៈ ការមិនសេព ការមិនចម្រើន ការធ្វើមិនឲ្យច្រើន
ការមិនតាំងទុក ការមិនប្រកបរឿយៗ ការធ្វេសក្នុងការចម្រើននូវកុសលធម៌
ការប្រហែស អាការជាទីធ្វេស ភាពនៃចិត្តធ្វេស ណា មានសភាពយ៉ាង
នេះ នេះលោកហៅថា សេចក្តីប្រហែស ។ ពាក្យថា មិនគប្បីនៅរួម
ដោយសេចក្តីប្រហែស បានសេចក្តីថា មិនគប្បីនៅរួម មិនគប្បីនៅអាស្រ័យ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ន បរិវេសយ្យ បមាទំ បដ្ឋហេយ្យ វិនោទេយ្យ
 ព្យង្គិកេយ្យ អនការដ្ឋមេយ្យ បមាទា អារតោ
 អស្ស វិរតោ បជិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ
 វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន^(១) ចេតសា
 វិហារេយ្យាតិ បមាទេន ន សំវេសេ ។

[១៦៦] អតិមាទេ ន តិដ្ឋេយ្យាតិ អតិមាទោតិ
 ឥនេកេច្ចោ បរំ អតិមញ្ញុតិ ជាតិយា វា កោត្តេន វា
 ។ បេ ។ អញ្ញុតវញ្ញុតវេន វា វត្ថុនា ។ យោ ឯវរុចោ
 មាទោ មញ្ញុនា មញ្ញុតតំ ឧណ្ណុតិ ឧណ្ណុមោ ធមោ
 សម្បក្កាហោ កេតុកម្យតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ
 អតិមាទោ ។ អតិមាទេ ន តិដ្ឋេយ្យាតិ អតិមាទេ
 ន តិដ្ឋេយ្យ ន សន្តិដ្ឋេយ្យ អតិមាទំ បដហេយ្យ
 វិនោទេយ្យ ព្យង្គិកេយ្យ អនការដ្ឋមេយ្យ អតិមាទា
 អារតោ អស្ស វិរតោ បជិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ
 វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា
 វិហារេយ្យាតិ អតិមាទេ ន តិដ្ឋេយ្យ ។

១ ម. វិបរិយាទិកតេនាតិ ទិស្សតិយេវ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មិនគប្បីនៅជិត ដោយការប្រហែស គប្បីលះបង់ បន្ទាបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាននូវការប្រហែស គឺគប្បីជាបុគ្គលចៀសវាង គេចចេញ រៀរស្រឡះ រត់ចេញ រលាស់ចេញ រួចចេញ ប្រាសចេញ ចាកការ ប្រហែស គប្បីជាអ្នកមានចិត្តប្រាសចាកសេចក្តីសល់វល់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីនៅរួមដោយសេចក្តីប្រហែស ។

[១២៦] អធិប្បាយពាក្យថា មិនគប្បីតាំងនៅ ក្នុងការមើលងាយ ត្រង់ពាក្យថា ការមើលងាយ សេចក្តីថា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ រមែងមើល ងាយអ្នកឯទៀត ដោយជាតិក្តី ដោយគោត្រក្តី ។ បេ ។ ដោយវត្ថុដ៏វិសេស ណាមួយក្តី ។ សេចក្តីប្រកាន់ អាការប្រកាន់ ភាពនៃចិត្តប្រកាន់ ការ ឆ្កើងឆ្កែ អាការឆ្កើងឆ្កែ ចិត្តដូចទង់ជ័យ ការប្រកាន់ខ្លាំង ភាពនៃចិត្តប្រាថ្នា ដូចទង់ ណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះលោកហៅថា ការមើលងាយ ។ ពាក្យថា មិនគប្បីតាំងនៅក្នុងការមើលងាយ គឺមិនគប្បីបិតនៅ មិនគប្បី តាំងនៅក្នុងការមើលងាយ បានសេចក្តីថា គប្បីលះបង់ បន្ទាបង់ ធ្វើឲ្យ វិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាននូវការមើលងាយ គឺគួរចៀសវាង គេចចេញ រៀរស្រឡះ រត់ចេញ រលាស់ចេញ រួចចេញ ប្រាសចេញ ចាកការ មើលងាយ គប្បីជាអ្នកមានចិត្តប្រាសចាកសេចក្តីសល់វល់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីតាំងនៅក្នុងការមើលងាយ ។

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

[១២៧] និព្វានមនសោ នរោតិ ឥនេកច្ចោ ទានំ
 ទេន្តោ សីលំ សមាទិយន្តោ ឧបោសថកម្មំ ករោន្តោ
 ចានីយំ បរិភោជនីយំ ឧបដ្ឋមេន្តោ បរិវេណំ សម្មជ្ជន្តោ
 ចេតិយំ វន្តន្តោ ចេតិយេ កន្ធមាលំ អារោមេន្តោ
 ចេតិយំ បទក្ខិណំ ករោន្តោ យដ្ឋិញ្ចិ តេជានុកំ កុស-
 លាកិសដ្ឋារំ អភិសដ្ឋរោន្តោ ន កតិហោតុ ន ឧបបត្តិ-
 ហោតុ ន បដិសន្ធិហោតុ ន កវហោតុ ន សំសារហោតុ
 ន វដ្ឋហោតុ សព្វន្តំ វិសំយោកាទិប្បាយោ និព្វាននិដ្ឋោ
 និព្វានទោណោ និព្វានបញ្ចារោ អភិសដ្ឋរោតីតិ ឯវម្បិ
 និព្វានមនសោ នរោ ។ អថវា សព្វសដ្ឋារធាតុយា
 ចិត្តំ បដិវាបេត្វា អមតាយ ធាតុយា ចិត្តំ ឧបសំហារតិ
 ឯតំ សន្តំ ឯតំ បណ្ឌិតំ យទិទំ សព្វសដ្ឋារសមថោ
 សព្វបទិប្បទិនិស្សក្តោ តណ្ហាត្វាយោ វិរាគោ និរោធា
 និព្វានន្តិ ឯវម្បិ និព្វានមនសោ នរោ ។

អត្ថទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

[១២៧] ពាក្យថា ជនមានចិត្តស្ងួតទៅកាន់ព្រះនិព្វាន អធិប្បាយថា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ កាលឲ្យទាន សមាទានសីល ធ្វើឧបោសថ- កម្ម តម្កល់ទុកទឹកដែលបុគ្គលគប្បីផឹក និងកោជនដែលបុគ្គលគប្បី បរិភោគ បោសប្រាសទីបរិវេណ ថ្វាយបង្គំព្រះចេតិយ រៀបចំគ្រឿង ក្រអូបនិងកម្រងផ្កាថ្វាយព្រះចេតិយ ធ្វើប្រទក្សិណព្រះចេតិយ កសាង អភិសង្ខារជាកុសលណាមួយ ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងត្រៃធាតុ មិនមែនព្រោះ ហេតុគតិ មិនមែនព្រោះហេតុការកើត មិនមែនព្រោះហេតុបដិសន្ធិ មិនមែនព្រោះហេតុភព មិនមែនព្រោះហេតុសំសារ មិនមែនព្រោះហេតុ វដ្តៈទេ រមែងជាអ្នកមានបំណងដើម្បីប្រាសចាកយោគៈ ជាអ្នកឱនទៅ កាន់ព្រះនិព្វាន ឈមទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ទោរទន់ទៅកាន់ព្រះនិព្វាន កសាងកុសលទាំងអស់នោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនមាន ចិត្តស្ងួតទៅកាន់ព្រះនិព្វាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត បុគ្គលញ្ចាំងចិត្ត ឲ្យងាកចេញចាកសង្ខារធាតុទាំងពួង ហើយប្រមូលចិត្ត ដើម្បីអមតធាតុ (ព្រះនិព្វាន) ថា គុណជាតន្ត្រីស្ងប់ គុណជាតន្ត្រីប្រសើរ គឺការរម្ងាប់ សង្ខារទាំងពួង ការរលាស់ចេញ នូវឧបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាករាគៈ ការរលត់ និព្វាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនមានចិត្តស្ងួតទៅកាន់ព្រះនិព្វានយ៉ាងនេះខ្លះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ន បណ្ឌិតា ឧបដិសុខស្ស ហេតុ

ទទន្តិ ទាណនិ បុណព្ភវាយ

កាមញ្ច តេ ឧបដិបរិក្ខយាយ

ទទន្តិ ទានំ អបុណព្ភវាយ ។

ន បណ្ឌិតា ឧបដិសុខស្ស ហេតុ

កាវេន្តិ ឈានានិ បុណព្ភវាយ

កាមញ្ច តេ ឧបដិបរិក្ខយាយ

កាវេន្តិ ឈានានិ អបុណព្ភវាយ ។

តេ និព្វតី អភិមនា ទទន្តិ

តន្តិទ្ធិចិត្តា តទាធិមុត្តតា

នជ្ជោ យថា សាគរមជ្ឈកតា^(១)

កវន្តិ និព្វានបរាយនា តេតិ ។

និព្វានមនសោ នរោ ។ តេនាហា ភកវា

និទ្ធិំ តន្តិ សហោ បីនំ បមាទេន ន សំវសេ

អតិមានេ ន តិជ្ជេយ្យ និព្វានមនសោ នរោតិ ។

១ ម. សាគរមជ្ឈបេតា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

បណ្ឌិតទាំងឡាយ ឲ្យទាន មិនមែនព្រោះហេតុសុខ
 នៃឧបធំ ដើម្បីភពថ្មីទេ បណ្ឌិតទាំងនោះ ឲ្យទាន
 ដើម្បីការអស់ឧបធំ មិនដើម្បីភពថ្មី ដោយពិត ។

បណ្ឌិតទាំងឡាយ ចម្រើនឈាន មិនមែនព្រោះហេតុ
 សុខនៃឧបធំ ដើម្បីភពថ្មីទេ បណ្ឌិតទាំងនោះចម្រើន
 ឈាន ដើម្បីការអស់ឧបធំ មិនដើម្បីភពថ្មី ដោយ
 ពិត ។ បណ្ឌិតទាំងនោះ មានចិត្តត្រេកអរស៊ប់ចំពោះ
 ការរលត់ទុក្ខ ទើបឲ្យទាន មានចិត្តទន់ទោរទៅកាន់
 ព្រះនិព្វាននោះ មានចិត្តចុះស៊ប់ទៅកាន់ព្រះនិព្វាន
 នោះ បណ្ឌិតទាំងនោះ មានព្រះនិព្វានជាទីប្រព្រឹត្ត
 ទៅខាងមុខ ដូចស្ទឹងទាំងឡាយ ដែលហូរទៅ
 កាន់ទឹកណ្តាលនៃសាគរ ។

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជនមានចិត្តស្ទុះទៅ កាន់ព្រះនិព្វាន ។

ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ជនមានចិត្តស្ទុះទៅ កាន់ព្រះនិព្វាន គប្បីគ្រប
 សង្កត់ នូវការដេកលក់ នូវការខ្ជិល នូវការរួញរា
 មិនគប្បីនៅរួម ដោយសេចក្តីប្រហែស មិនគប្បី
 តាំងនៅ ក្នុងការមើលងាយឡើយ ។

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

[១២៨] មោសវន្តេន និយ្យេថ រូបេ ស្មេហំ ន កុព្វយេ
មាណព្វា បរិជានេយ្យ សាហាសា វិរតោ ចរេ ។

[១២៩] មោសវន្តេន និយ្យេថាតិ មោសវន្តំ វុច្ចតិ
មុសាវាទោ ។ ឥនេកច្ចោ សកក្កតោ វា បរិសក្កតោ
វា ញាតិមជ្ឈកតោ បូកមជ្ឈកតោ វា រាជកុលមជ្ឈ-
កតោ វា អភិជីតោ សក្ខិបុដ្ឋោ ឯហិ កោ បុរិស
យំ ជាតាសិ តំ វេទហីតិ សោ អជាតំ វា អាហ
ជាតាមីតិ ជាតំ វា អាហ ន ជាតាមីតិ អបស្សំ វា
អាហ បស្សាមីតិ បស្សំ វា អាហ ន បស្សាមីតិ
ឥតិ អត្តហេតុ វា បរហេតុ វា អាមិសតិញ្ចិក្ខុហេតុ
វា សម្មជាតមុសា កាសិកា ហោតិ ឥទំ^(១) វុច្ចតិ មោ-
សវន្តំ ។ អបិច តីហាការេហិ ចតុប្បញ្ចនសត្តអដ្ឋ-
ហាការេហិ ។ បេ ។ ឥមេហិ អដ្ឋហាការេហិ មុសា-
វាទោ ហោតិ ។ មោសវន្តេន និយ្យេថាតិ មោសវន្តេន
ន យាយេយ្យ ន វុយ្ហេយ្យ ន សំហារេយ្យ
មោសវន្តំ បដហេយ្យ វិទោនេយ្យ ព្យង្គិកេយ្យ

១ ឱ. ភាសិតាតិ ឥតិ ។ ម. ភាសតិ ឥទំ ។

អត្ថទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

[១២៨] បុគ្គលគប្បីគេចចេញចាកពាក្យកុហក មិនគប្បីធ្វើ
សេចក្តីស្នេហាក្នុងរូប គប្បីស្គាល់មានៈ ទាំងគប្បី
ប្រព្រឹត្តវៀរស្រឡះ ចាកសាហសាចរិយា^១ ។

[១២៩] ពាក្យថា គប្បីគេចចេញចាកពាក្យកុហក អធិប្បាយថា មុសា-
វាទ លោកហៅថា ពាក្យកុហក ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ នៅក្នុងទីប្រ-
ជុំក្តី នៅក្នុងបរិស័ទក្តី នៅក្នុងកណ្តាលញាតិក្តី នៅក្នុងកណ្តាលពួកក្តី នៅ
ក្នុងកណ្តាលរាជត្រកូលក្តី ដែលគេនាំយកទៅ សួរជាសាក្សីថា នៃបុរស
ដ៏ចម្រើន អ្នកចូរមក អ្នកដឹងហេតុណា ចូរអ្នកប្រាប់ហេតុនោះ បុគ្គល
នោះ មិនដឹង និយាយថា ខ្ញុំដឹងក្តី ដឹង និយាយថា ខ្ញុំមិនដឹងក្តី មិនឃើញ
និយាយថា ខ្ញុំឃើញក្តី ឃើញ និយាយថា ខ្ញុំមិនឃើញក្តី ជាអ្នកពោល
វាចាកុហក ទាំងដឹងខ្លួន ព្រោះហេតុខ្លួនខ្លះ ព្រោះហេតុបុគ្គលដទៃខ្លះ
ព្រោះហេតុអាមិសៈបន្តិចបន្តួចខ្លះ នេះ ហៅថា ពាក្យកុហក ។ មួយទៀត
មុសាវាទ ដោយអាការ បី ដោយអាការៈ បួន ប្រាំ ប្រាំមួយ ប្រាំពីរ
ប្រាំបី ។ បេ ។ នេះ មុសាវាទ ដោយអាការៈប្រាំបី ។ ពាក្យថា គប្បីគេច
ចេញចាកពាក្យកុហក បានសេចក្តីថា មិនគប្បីបណ្តោយ មិនគប្បីបន្សាត់
មិនគប្បីបង្ហើរ ដោយពាក្យកុហក គឺគប្បីលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស

១ ការប្រព្រឹត្តសាហសា គឺការប្រព្រឹត្តរហ័ស ដោយកម្លាំងរាគៈ ទោសៈ មោហៈ ជាដើម
ហៅថា សហសាចរិយា ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អនភាវដ្ឋីមេយ្យ មោសវដ្ឋា អារតោ អស្ស វិរតោ
បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សន្តោ^(១) វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ
វិមរិយាទិកតេន^(២) ចេតសា វិហារយ្យាតិ មោសវដ្ឋេន
និយ្យេថ ។

[១៣០] រូបេ ស្មេហំ ន កុព្វយេតិ រូបន្តិ ចត្តារោ
ច មហាក្ខតា ចតុន្ទញ្ច មហាក្ខតានំ ឧបាទាយរូបំ ។
រូបេ ស្មេហំ ន កុព្វយេតិ រូបេ ស្មេហំ ន ករេយ្យ
នន្តំ ន ករេយ្យ បេមំ ន ករេយ្យ រាតំ ន ករេយ្យ
ន ជនេយ្យ ន សញ្ញនេយ្យ ន និព្វត្តេយ្យ ភារិ-
និព្វត្តេយ្យាតិ រូបេ ស្មេហំ ន កុព្វយេ ។

[១៣១] មានញ្ច បរិជានេយ្យាតិ មាណេតិ
ឯកវិជេន មាណេ^(៣) ចិត្តស្ស ឧណ្ណតិ ។ ទុរិជេន
មាណេ អត្តក្កំសនមាណេ បរវម្ពនមាណេ ។ តិរិជេន
មាណេ សេយ្យោហមស្មីតិ មាណេ សទិសោហមស្មីតិ
មាណេ ហីនោហមស្មីតិ មាណេ ។ ចតុព្វិជេន
មាណេ លារកេន មាណំ ជនេតិ យសេន មាណំ ជនេតិ
បសំសាយ មាណំ ជនេតិ សុខេន មាណំ ជនេតិ ។

១ ម. សព្វត្ត ហានេសុ និស្សដោតិ ទិស្សតិយេវ ។ ២ ម. សព្វត្ត ហានេសុ
វិបរិយាទិកតេនាតិ ទិស្សតិយេវ ។ ៣ ម. ឯត្តន្តរេ យា-សទ្ធាតិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវពាក្យកុហក គប្បីជាអ្នកចៀសវាង គេចចេញ រៀរ
ស្រឡះ រត់ចេញ រលាស់ចេញ រួចចេញ ប្រាសចេញ ចាកពាក្យកុហក
ជាអ្នកមានចិត្ត ប្រាសចាកសេចក្តីសល់រល់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
គប្បីគេចចេញចាកពាក្យកុហក ។

[១៣០] ពាក្យថា មិនគប្បីធ្វើសេចក្តីស្នេហាក្នុងរូប ត្រង់ពាក្យថា
រូប បានដល់ មហាកូតរូប ៤ និងឧបាទាយរូបរបស់មហាកូតរូប ៤ ។
ពាក្យថា មិនគប្បីធ្វើសេចក្តីស្នេហាក្នុងរូប គឺមិនគប្បីធ្វើស្នេហា មិនគប្បីធ្វើ
សេចក្តីពេញចិត្ត មិនគប្បីធ្វើសេចក្តីស្រឡាញ់ មិនគប្បីធ្វើ មិនគប្បីឲ្យ
កើត មិនគប្បីឲ្យដុះដាល មិនគប្បីឲ្យលូតលាស់ មិនគប្បីឲ្យកើតឡើងនូវ
តម្រេកក្នុងរូប ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា)មិនគប្បីធ្វើសេចក្តីស្នេហាក្នុងរូប ។

[១៣១] អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីស្គាល់មានៈ ត្រង់ពាក្យ
ថា មានៈ សេចក្តីថា មានៈដោយចំណែក ១ បានដល់ ការក្រអឺត
ក្រអោងនៃចិត្ត ។ មានៈដោយចំណែក ២ គឺ មានៈដោយការលើកខ្លួន
ឯង ១ មានៈដោយការបង្ហាប់អ្នកដទៃ ១ ។ មានៈដោយចំណែក ៣ គឺ
មានៈថាអញជាបុគ្គលប្រសើរ ១ មានៈថាអញជាបុគ្គលស្មើ ១ មានៈថា
អញជាបុគ្គលថោកទាប ១ ។ មានៈដោយចំណែក ៤ គឺ បុគ្គលញ្ចាំង
មានៈឲ្យកើត ព្រោះលាភ ១ ញ្ចាំងមានៈឲ្យកើត ព្រោះយស ១ ញ្ចាំង
មានៈឲ្យកើត ព្រោះសេចក្តីសរសើរ ១ ញ្ចាំងមានៈឲ្យកើត ព្រោះសុខ ១ ។

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

បញ្ចវិធន មាណោ លាភិម្ហិ មនាបិកានំ រូចានន្តិ មាណំ
 ជនេតិ^(១) មនាបិកានំ សទ្ធានំ កន្ធានំ រសានំ
 ដោដ្ឋញ្ចានន្តិ មាណំ ជនេតិ ។ ឆត្វិធន មាណោ
 ចក្កុសម្បទាយ មាណំ ជនេតិ សោតសម្បទាយ
 យានសម្បទាយ ជិក្ខុសម្បទាយ កាយសម្បទាយ
 មនោសម្បទាយ មាណំ ជនេតិ ។ សត្តវិធន មាណោ
 មាណោ អតិមាណោ មាណតិមាណោ ឱមាណោ អធិមាណោ
 អស្មិមាណោ មិច្ឆាមាណោ ។ អដ្ឋវិធន មាណោ លាភេន
 មាណំ ជនេតិ អលាភេន ឱមាណំ ជនេតិ យសេន មាណំ
 ជនេតិ អយសេន ឱមាណំ ជនេតិ បសំសាយ មាណំ
 ជនេតិ និច្ឆាយ ឱមាណំ ជនេតិ សុខេន មាណំ ជនេតិ
 ទុក្ខេន ឱមាណំ ជនេតិ ។ នវវិធន មាណោ សេយ្យស្ស
 សេយ្យោហមស្មីតិ មាណោ សេយ្យស្ស សទិសោហម-
 ស្មីតិ មាណោ សេយ្យស្ស ហីនោហមស្មីតិ មាណោ
 សទិសស្ស សេយ្យោហមស្មីតិ មាណោ សទិសស្ស
 សទិសោហមស្មីតិ មាណោ សទិសស្ស ហីនោហ-
 មស្មីតិ មាណោ ហីនស្ស សេយ្យោហមស្មីតិ មាណោ

១ ម. ឯត្តន្តរេ លាភិម្ហិ ទិស្សតិ ។

អត្ថទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

មានៈដោយចំណែក ៥ គឺ បុគ្គលញ្ញាំងមានៈឲ្យកើតថា អញបានរូបជា
 ទីពេញចិត្ត ញ្ញាំងមានៈឲ្យកើតថា អញបានសំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វជាទី
 ពេញចិត្ត ។ មានៈដោយចំណែក ៦ គឺ បុគ្គលញ្ញាំងមានៈឲ្យកើត
 ព្រោះចក្ខុសម្បទ ញ្ញាំងមានៈឲ្យកើត ព្រោះសោតសម្បទ ឃានសម្បទ
 ជីវ្ហាសម្បទ កាយសម្បទ មនោសម្បទ ។ មានៈដោយចំណែក ៧
 គឺមានៈ អតិមានៈ មានាតិមានៈ ឱមានៈ អធិមានៈ អស្មិមានៈ
 មិច្ឆាមានៈ ។ មានៈដោយចំណែក ៨ គឺបុគ្គលញ្ញាំងមានៈឲ្យកើត
 ព្រោះលាភ ញ្ញាំងឱមានៈឲ្យកើត ព្រោះអលាភ ញ្ញាំងមានៈឲ្យកើត
 ព្រោះយស ញ្ញាំងឱមានៈឲ្យកើត ព្រោះអយស ញ្ញាំងមានៈឲ្យកើត
 ព្រោះបសំសា ញ្ញាំងឱមានៈឲ្យកើត ព្រោះនិន្ទា ញ្ញាំងមានៈឲ្យកើត
 ព្រោះសុខ ញ្ញាំងឱមានៈឲ្យកើត ព្រោះ ទុក្ខ ។ មានៈដោយចំណែក ៩
 គឺ មានៈថាអញប្រសើរជាងបុគ្គលប្រសើរ មានៈថាអញស្មើនឹងបុគ្គល
 ប្រសើរ មានៈថាអញថោកទាបជាងបុគ្គលប្រសើរ មានៈថាអញប្រសើរ
 ជាងបុគ្គលអ្នកស្មើ មានៈថាអញស្មើ នឹងបុគ្គលអ្នកស្មើ មានៈថាអញ
 ថោកទាបជាងបុគ្គលអ្នកស្មើ មានៈថាអញប្រសើរជាងបុគ្គលអ្នកថោកទាប

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ហីនស្ស សទិសោហាមស្មីតិ មាណោ ហីនស្ស ហីនោ-
 ហាមស្មីតិ មាណោ ។ ទសវិជេន មនោ ឥនេកច្ចោ មាណំ
 ជនេតិ ជាតិយា វា កោត្តេន វា ។ បេ ។ អញ្ញត-
 រញ្ញតវេន វា វត្ថុនា យោ ឯវុច្ចោ មាណោ មញ្ញនា
 មញ្ញិតត្ថំ ឧណ្ណិតិ ឧណ្ណមោ ធជោ សម្មត្តាហោ
 កេតុកម្យតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ មាណោ ។

មាណព្វ បរិជានេយ្យាតិ មាណំ តីហិ បរិញ្ញាហិ
 បរិជានេយ្យ ញាតបរិញ្ញាយ តិរណាបរិញ្ញាយ បហាន-
 បរិញ្ញាយ ។ កតមា ញាតបរិញ្ញា ។ មាណំ
 ជាតាតិ អយំ ឯកវិជេន មាណោ ចិត្តស្ស ឧណ្ណិតិ
 អយំ ទុវិជេន មាណោ អត្តក្កំសនមាណោ បរវម្ពនមា-
 ណោ ។ បេ ។ អយំ ទសវិជេន មាណោ ឥនេកច្ចោ
 មាណំ ជនេតិ ជាតិយា វា កោត្តេន វា ។ បេ ។
 អញ្ញតរញ្ញតវេន វា វត្ថុនាតិ ជាតាតិ បស្សតិ អយំ
 ញាតបរិញ្ញា ។ កតមា តិរណាបរិញ្ញា ។ ឯវំ
 ញត្វា^(១) មាណំ តិវេតិ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ ។ បេ ។
 អនិស្សរណតោ តិវេតិ អយំ តិរណាបរិញ្ញា ។

១ ម. ឯតំ ញាតំ កត្វា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មានៈថាអញស្មើ នឹងបុគ្គលអ្នកថោកទាប មានៈថាអញថោកទាបជាង
 បុគ្គលអ្នកថោកទាប ។ មានៈដោយចំណែក ១០ គឺ បុគ្គលពួកខ្លះក្នុង
 លោកនេះ ញ៉ាំងមានៈឲ្យកើតដោយជាតិក្តី គោត្រក្តី ។ បេ ។ ដោយ
 វត្ថុណាមួយក្តី សេចក្តីប្រកាន់ អាការជាទីប្រកាន់ ភាពនៃចិត្តប្រកាន់
 ការធ្វើងឆ្កែ អាការធ្វើងឆ្កែ ចិត្តដូចទង់ ការប្រកាន់ខ្លាំង ភាពនៃចិត្តប្រាថ្នា
 ដូចទង់ឯណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះ លោកហៅថា មានៈ ។

ពាក្យថា គប្បីស្គាល់មានៈ គឺគប្បីស្គាល់មានៈ ដោយបរិញ្ញា ៣
 គឺ ញាតបរិញ្ញា ១ តិរណបរិញ្ញា ១ បហានបរិញ្ញា ១ ។ ញាតបរិញ្ញា
 តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលស្គាល់មានៈថា មានៈនេះដោយចំណែក ១ គឺ
 ការធ្វើងឆ្កែនៃចិត្ត មានៈនេះដោយចំណែក ២ គឺមានៈដោយការលើក
 ខ្លួនឯង មានៈដោយការបន្តុះបង្ហាប់អ្នកដទៃ ។ បេ ។ មានៈនេះដោយ
 ចំណែក ១០ គឺបុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ញ៉ាំងមានៈឲ្យកើត ដោយជាតិក្តី
 គោត្រក្តី ។ បេ ។ ដោយវត្ថុណាមួយក្តី បុគ្គលដឹង ឃើញដូច្នោះ នេះ
 ញាតបរិញ្ញា ។ តិរណបរិញ្ញា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលដឹងយ៉ាងនេះ ហើយ
 ពិចារណានូវមានៈ ដោយសេចក្តីថាមិនទៀង ជាទុក្ខ ។ បេ ។ ពិចារណា
 នូវមានៈ ដោយសេចក្តីថាមិនជាទីរលាស់ចេញ នេះ តិរណបរិញ្ញា ។

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

កតមា បហានបរិញ្ញា ។ ឯវំ តិវេត្វា^(១) មាណំ
 បដហតិ វិណោទេតិ ព្យង្គិកោភេតិ អនការដ្ឋមេតិ អយំ
 បហានបរិញ្ញា ។ មានញូ បរិដានេយ្យាតិ មាណំ
 ឥមាហិ តីហិ បរិញ្ញាហិ បរិដានេយ្យាតិ មានញូ
 បរិដានេយ្យ ។

[១៣២] សាហាសា វិរតោ ចរេតិ កតមា សាហាសា-
 ចរិយា ។ រត្តស្ស រាគចរិយា សាហាសាចរិយា ទុដ្ឋស្ស
 ទោសចរិយា សាហាសាចរិយា ម្មទ្គ្តស្ស មោហាចរិយា
 សាហាសាចរិយា វិនិត្តស្ស មាណចរិយា សាហាសា-
 ចរិយា បរាមដ្ឋស្ស ទិដ្ឋិចរិយា សាហាសាចរិយា វិក្ខេប-
 កតស្ស ឧទ្ធច្ចចរិយា សាហាសាចរិយា អនិដ្ឋដ្ឋតស្ស
 វិចិកិច្ឆាចរិយា សាហាសាចរិយា ថាមកតស្ស អនុស-
 យចរិយា សាហាសាចរិយា អយំ សាហាសាចរិយា ។
 សាហាសា វិរតោ ចរេតិ សាហាសាចរិយាយ អារតោ

១ ម. តីវេយិត្វា ។

អត្ថទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

បហានបរិញ្ញា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលពិចារណា យ៉ាងនេះហើយ
លះបង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវមានៈ នេះ
បហានបរិញ្ញា ។ ពាក្យថា គប្បីស្គាល់មានៈ គឺ គប្បីស្គាល់មានៈ
ដោយបរិញ្ញា ៣ នេះឯង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីស្គាល់
មានៈ ។

[១៣២] ពាក្យថា ទាំងគប្បីប្រព្រឹត្តវៀរស្រឡះចាកសាហសាចរិយា
សំណួរថា សាហសាចរិយា តើដូចម្តេច ។ ការប្រព្រឹត្តដោយតម្រេក
របស់បុគ្គល ដែលត្រេកអរ ឈ្មោះថា សាហសាចរិយា ការប្រព្រឹត្ត
ដោយកំហឹង របស់បុគ្គលដែលខឹង ឈ្មោះថា សាហសាចរិយា ការ
ប្រព្រឹត្តដោយល្ងង់ខ្លៅ របស់បុគ្គលដែលល្ងង់ ឈ្មោះថា សាហសាចរិយា
ការប្រព្រឹត្តដោយមានៈ របស់បុគ្គលដែលប្រកាន់មាំ ឈ្មោះថា សាហ-
សាចរិយា ការប្រព្រឹត្តដោយទិដ្ឋិ របស់បុគ្គលដែលស្ទាបអង្អែល ឈ្មោះ
ថា សាហសាចរិយា ការប្រព្រឹត្តដោយឧទ្ធច្នះ របស់បុគ្គលដែលដល់
នូវសេចក្តីរាយមាយ ឈ្មោះថា សាហសាចរិយា ការប្រព្រឹត្តដោយវិចិ-
កិច្ចា របស់បុគ្គលអ្នកដល់នូវសេចក្តីមិនដាច់ស្រេច ឈ្មោះថា សាហ-
សាចរិយា ការប្រព្រឹត្តដោយអនុស័យ របស់បុគ្គលដែលដល់នូវកម្លាំង
ឈ្មោះថា សាហសាចរិយា នេះ សាហសាចរិយា ។ ពាក្យថា
គប្បីប្រព្រឹត្តវៀរស្រឡះ ចាកសាហសាចរិយា គឺ គប្បីចៀសវាង

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សន្តោ វិប្បមុត្តោ
 វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហារេយ្យ
 ចរេយ្យ វិចរេយ្យ ឥរិយេយ្យ វត្តេយ្យ ចាលេយ្យ
 យមេយ្យ យាមេយ្យាតិ សាហាសា វិរតោ ចរេ ។

តេនាហា ភក្កវា

មោសវន្ទេន និយ្យេថ រូមេ ស្មេហំ ន កុព្វយេ

មានញ្ច បរិដានេយ្យ សាហាសា វិរតោ ចរេតិ ។

[១៣៣] បុរាណំ ឆាកិនន្ទេយ្យ នវេ ខន្តិមកុព្វយេ
 ហីយមានេ ន សោចេយ្យ អាភស្សំ^(១) ន សិរតោ សិយា ។

[១៣៤] បុរាណំ ឆាកិនន្ទេយ្យាតិ បុរាណា វុច្ចន្តិ
 អតីតា រូចា វេទនា សញ្ញា សង្ខារា វិញ្ញាណំ ។

អតីតេ សង្ខារេ តណ្ហារសេន ទិដ្ឋិវសេន
 ឆាកិនន្ទេយ្យ ឆាកិវនេយ្យ ន អន្ទេវសេយ្យ

១ ឱ. អាកាសំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

គេចចេញ រៀរចេញ រត់ចេញ រលាស់ចេញ រួចចេញ ប្រាសចេញ
ចាកសាហសាចរិយា គប្បីនៅ ត្រាច់ទៅ ទៅ សម្រេចឥរិយាបថ
ប្រព្រឹត្ត រក្សា យាត្រា យាត្រាទៅ ដោយចិត្តប្រាសចាកសេចក្តីសល់វល់
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីប្រព្រឹត្តរៀរស្រឡះ ចាកសាហសា-
ចរិយា ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

បុគ្គលគប្បីគេចចេញចាកពាក្យកុហក មិនគប្បីធ្វើ
សេចក្តីស្នេហាក្នុងរូប គប្បីស្គាល់មានៈ ទាំងគប្បី
ប្រព្រឹត្តរៀរស្រឡះ ចាកសាហសាចរិយា ។

[១៣៣] បុគ្គលមិនគប្បីត្រេកអរចំពោះបុរាណក្ខន្ធន្ត(ខន្ធចាស់)

មិនគប្បីធ្វើសេចក្តីពេញចិត្ត ក្នុងនវក្ខន្ធន្ត (ខន្ធថ្មី)
មិនគប្បីសោកស្តាយ ចំពោះវត្ថុកាលវិនាស មិន
គប្បីជាអ្នកអាស្រ័យសភាវៈជាគ្រឿងទាញមក ។

[១៣៤] ពាក្យថា មិនគប្បីត្រេកអរចំពោះបុរាណក្ខន្ធន្ត សេចក្តីថា
រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ជាអតីត លោកហៅថា
បុរាណក្ខន្ធន្ត ។ បុគ្គលមិនគប្បីត្រេកអរ មិនគប្បីសរសើរ មិនគប្បីជ្រុលជ្រប់
គឺគប្បីលះបង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវការត្រេកអរ

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

អភិទទ្ធនំ អភិវទនំ អជ្ឈោសានំ កាហំ បរាមាសំ
អភិទិវេសំ បទេហោយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យង្គិកេយ្យ
អនការង្គិមេយ្យាតិ បុរាណំ ធាកិនទ្ទេយ្យ ។

[១៣៥] នវេ ខន្តិមកុព្វយេតិ នវា វុច្ចន្តិ បច្ចុប្បន្នា
រូចា វេទនា សញ្ញា សង្ខារា វិញ្ញាណំ ។ បច្ចុប្បន្នេ
សង្ខារេ តណ្ហារសេន ទិដ្ឋិវសេន ខន្តិ ន កេយ្យ
នន្ទំ ន កេយ្យ បេមំ ន កេយ្យ រាតំ ន
កេយ្យ ន ជនេយ្យ ន សញ្ញនេយ្យ ន និព្វត្តេយ្យ
ធាកិនិព្វត្តេយ្យាតិ នវេ ខន្តិមកុព្វយេ ។

[១៣៦] ហីយមានេ ន សោចេយ្យាតិ ហីយមា-
នេ ហាយមានេ បរិហាយមានេ វេមានេ វិតច្ឆមានេ
អន្តរាយមានេ ន សោចេយ្យ ន កិលមេយ្យ ន
បរាមសេយ្យ ន បរិទេវេយ្យ ន ឧត្តាឡិ កន្ទេយ្យ
ន សម្មោហំ អាបដ្ឋេយ្យ ចក្កុស្មី ហីយមានេ
ហាយមានេ បរិហាយមានេ វេមានេ វិតច្ឆមានេ
អន្តរាយមានេ សោតស្មី យានស្មី ធិរ្យាយ កា-
យស្មី រូបស្មី សទ្ធស្មី កន្ធស្មី រសស្មី ដោដ្ឋព្វស្មី

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

ការសរសើរ ការជ្រុលជ្រប់ ការប្រកាន់ ការស្ទាបអង្កែល ការជាប់ចំពាក់
ចំពោះសង្ខារជាអតីត ដោយអំណាចតណ្ហា ដោយអំណាចទិដ្ឋិ ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីត្រេកអរចំពោះបុរាណក្ខន្ធ ។

[១៧៥] ពាក្យថា មិនគប្បីធ្វើសេចក្តីពេញចិត្ត ក្នុងនវក្ខន្ធ
សេចក្តីថា រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ជាបច្ចុប្បន្ន
លោកហៅថា នវក្ខន្ធ ។ បុគ្គលមិនគប្បីធ្វើសេចក្តីពេញចិត្ត មិនគប្បីធ្វើ
សេចក្តីប្រាថ្នា មិនគប្បីធ្វើសេចក្តីស្រឡាញ់ គឺមិនគប្បីធ្វើ មិនគប្បីឲ្យ
កើត មិនគប្បីឲ្យលូតលាស់ មិនគប្បីឲ្យដុះដាល មិនគប្បីឲ្យកើត
នូវតម្រេកចំពោះសង្ខារជាបច្ចុប្បន្ន ដោយអំណាចតណ្ហា ដោយអំណាច
ទិដ្ឋិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីធ្វើសេចក្តីពេញចិត្តក្នុងនវក្ខន្ធ ។

[១៧៦] ពាក្យថា មិនគប្បីសោកស្តាយ ចំពោះវត្ថុកាលវិនាស
គឺ មិនគប្បីសោកស្តាយ មិនគប្បីលំបាក មិនគប្បីស្ទាបអង្កែល មិនគប្បី
ខ្សឹកខ្សួល មិនគប្បីគក់ទ្រូង មិនគប្បីដល់នូវសេចក្តីវង្វេង ចំពោះវត្ថុកាល
វិនាស ខូចខាត សាបសូន្យ បាត់បង់ ព្រាត់ប្រាស អន្តរធាន គឺមិន
គប្បីសោកស្តាយ មិនគប្បីលំបាក មិនគប្បីស្ទាបអង្កែល មិនគប្បីខ្សឹក
ខ្សួល មិនគប្បីគក់ទ្រូង មិនគប្បីដល់នូវសេចក្តីវង្វេង ចំពោះចក្ខុ កាល
វិនាស ខូចខាត សាបសូន្យ បាត់បង់ ព្រាត់ប្រាស អន្តរធាន ចំពោះ
សោតៈ ឃានៈ ជិវ្ហា កាយ រូប សទ្ធាៈ គន្ធាៈ រសៈ ផោដ្ឋព្វៈ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កុលស្មី កណ្តស្មី អាវាសស្មី លាភស្មី យសស្មី បសំ-
 សាយ សុខស្មី ចីវរស្មី បិណ្ឌាចារឹកស្មី សេនាសនស្មី
 តិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ការស្មី ហឺយមាណេ ហាយ-
 មាណេ បរិហាយមាណេ វេមាណេ វិតច្ចមាណេ អន្តរ-
 ឆាយមាណេ ន សោចេយ្យ ន កិលមេយ្យ ន បរា-
 មសេយ្យ ន បរិទេវេយ្យ ន ឧត្តាឡី កន្ទេយ្យ ន
 សម្មោហំ អាបដ្ឋេយ្យាតិ ហឺយមាណេ ន សោចេយ្យ ។

[១៣៧] អាភស្សំ ន សិតោ សិយាតិ
 អាភស្សំ វុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ សារាគោ
 ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ ។ កិ-
 ការណា អាភស្សំ វុច្ចតិ តណ្ហា ។ យាយ តណ្ហាយ
 រូបំ អាភស្សតិ សមាភស្សតិ តណ្ហាតិ បរាមសតិ
 អភិជិវិសតិ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ តតិ
 ឧបបត្តិ បដិសន្ធិ ភវំ សំសារំ វដ្តំ អាភស្សតិ
 សមាភស្សតិ តណ្ហាតិ បរាមសតិ អភិជិវិសតិ
 តំការណា អាភស្សំ វុច្ចតិ តណ្ហា ។ អាភស្សំ
 ន សិតោ សិយាតិ តណ្ហា ន សិតោ សិយា តណ្ហា
 បដហេយ្យ វិទោទេយ្យ ព្យជ្ជិកេយ្យ អនភាវដ្តមេយ្យ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ត្រកូល គណៈ អាវាស លាភ យស បសំសា សុខ ថីវេ បិណ្ឌុបាត
សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ កាលវិនាស ខូចខាត សាប
សូន្យ បាត់បង់ ព្រាត់ប្រាស អន្តរធាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
មិនគប្បីសោកស្តាយចំពោះវត្ថុកាលវិនាស ។

[១៣៧] ពាក្យថា មិនគប្បីជាអ្នកអាស្រ័យសភាវៈជាគ្រឿងទាញមក
អធិប្បាយថា តណ្ហា លោកហៅថា សភាវៈជាគ្រឿងទាញមក បានដល់
រាគៈ រាគៈមានកម្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោភៈ អកុសលមូល ។
តណ្ហា លោកហៅថា សភាវៈជាគ្រឿងទាញមក តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល
តែងទាញមក ប្រមូលមក កាន់យក ស្ទាបអង្កែល ជាប់ចំពាក់
ចំពោះរូប បុគ្គលតែងទាញមក ប្រមូលមក កាន់យក ស្ទាបអង្កែល
ជាប់ចំពាក់ ចំពោះវេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ គតិ ឧបបត្តិ
បដិសន្ធិ ភព សំសារវដ្តៈ ដោយតណ្ហាណា ព្រោះហេតុនោះ តណ្ហា
នោះ លោកហៅថា ជាគ្រឿងទាញមក ។ ពាក្យថា មិនគប្បី
ជាអ្នកអាស្រ័យសភាវៈជាគ្រឿងទាញមក គឺមិនគប្បីជាអ្នកអាស្រ័យនូវ
តណ្ហា គឺគប្បីលះបង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាននូវតណ្ហា

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

តណ្ហាយ អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខ-
ន្តោ និស្សន្នោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញត្តោ វិមរិយាទិក-
តេន ចេតសា វិហរេយ្យាតិ អាកស្សំ ន សិតោ
សិយា ។ តេនាហ ភក្កវា

បុរាណំ នាភិនន្ទេយ្យ នវេ ខន្តិមកុព្វយេ

ហីយមាណេ ន សោចេយ្យ អាកស្សំ ន សិតោ សិយាតិ ។

[១៣៨] តេនំ ព្រូមិ មហោឃោតិ អាចមំ ព្រូមិ ជប្បនំ

អារម្មណំ បកប្បនំ កាមបង្កោ ទុរច្ចយោ ។

[១៣៩] តេនំ ព្រូមិ មហោឃោតិ តេនោ វុច្ចតិ

តណ្ហា យោ វាតោ សារាតោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា

លោកោ អកុសលមូលំ ។ មហោឃោ វុច្ចតិ តណ្ហា

យោ វាតោ សារាតោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកោ

អកុសលមូលំ ។ តេនំ ព្រូមិ មហោឃោតិ តេនំ

មហោឃោតិ ព្រូមិ អាចិក្ខាមិ ទេសេមិ បញ្ញាបេមិ

បដ្ឋបេមិ វិរាមិ វិកជាមិ ឧត្តានីកោមិ

អត្ថទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

បុគ្គលគប្បីចៀសវាង គេចចេញ រៀរស្រឡះ រត់ចេញ រលាស់
ចេញ រួចចេញ ប្រាសចេញ ចាកតណ្ហា ជាអ្នកមានចិត្តប្រាសចាក
សេចក្តីសល់រល់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីអាស្រ័យ
សភាវៈជាគ្រឿងទាញមក ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

បុគ្គលមិនគប្បីត្រេកអរចំពោះបុរាណក្ខន្ធ (ខន្ធចាស់)
មិនគប្បីធ្វើសេចក្តីពេញចិត្ត ក្នុងនវក្ខន្ធ(ខន្ធថ្មី) មិន
គប្បីសោកស្តាយ ចំពោះវត្ថុកាលវិនាស មិនគប្បី
អាស្រ័យសភាវៈជាគ្រឿងទាញមក ។

[១៣៨] តថាគតពោលថា សេចក្តីប្រាថ្នា ជាអន្ទង់ធំ
ពោលថា តណ្ហា ជាអាចម ជាបំណង ជាអារម្មណ៍
ជាគ្រឿងញាប់ញ័រ ថា កាមជាភក់ ដែលសត្វ
កន្លងបានដោយក្រ ។

[១៣៩] ពាក្យថា តថាគតពោលថា សេចក្តីប្រាថ្នា ជាអន្ទង់ធំ
សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា សេចក្តីប្រាថ្នា បានដល់រាគៈ រាគៈមាន
កម្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកៈ អកុសលមូល ។ តណ្ហា លោកហៅ
ថា អន្ទង់ធំ បានខាងរាគៈ រាគៈមានកម្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកៈ
អកុសលមូល ។ ពាក្យថា តថាគតពោលថាសេចក្តីប្រាថ្នាជាអន្ទង់ធំ បាន
សេចក្តីថា តថាគតពោល ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

បកាសេមីតិ កេធំ ព្រមិ មហោយោតិ ។

[១៤០] អាចមំ ព្រមិ ជប្បនន្តិ អាចមា វុច្ចតិ
 តណ្ហា យោ វាតោ សារាតោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា
 លោកោ អកុសលមូលំ ។ ជប្បនាបិ វុច្ចតិ តណ្ហា
 យោ វាតោ សារាតោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកោ
 អកុសលមូលំ ។ អាចមំ ព្រមិ ជប្បនន្តិ អាចមំ
 ជប្បនាតិ ព្រមិ អាចិត្តាមិ ទេសេមិ បញ្ញាបេមិ បដ្ឋ-
 បេមិ វិរាមិ វិកាមិ ឧត្តាជីកោមិ បកាសេមីតិ
 អាចមំ ព្រមិ ជប្បនំ ។

[១៤១] អារម្មណំ បកប្បនន្តិ អារម្មណា វុច្ចតិ
 តណ្ហា យោ វាតោ សារាតោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា
 លោកោ អកុសលមូលំ ។ បកប្បនាបិ វុច្ចតិ
 តណ្ហា យោ វាតោ សារាតោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា
 លោកោ អកុសលមូលន្តិ អារម្មណំ បកប្បនំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ប្រកាស នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ថាជាអន្ទង់ធំ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
តថាគតពោលថា សេចក្តីប្រាថ្នា ជាអន្ទង់ធំ ។

[១៤០] ពាក្យថា តថាគតពោលថា តណ្ហាជាអាចម ជាបំណង
សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា អាចម បានដល់រាគៈ រាគៈមាន
កម្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកៈ អកុសលមូល ។ តណ្ហា លោក
ហៅថា បំណង បានដល់រាគៈ រាគៈមានកម្លាំង។ បេ ។ អភិជ្ឈា
លោកៈ អកុសលមូល ។ ពាក្យថា តថាគតពោលថា តណ្ហាជា
អាចម ជាបំណង បានសេចក្តីថា តថាគតពោល ប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត
តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាសនូវតណ្ហាថា ដូចជាអាចម
ថាជាបំណង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគតពោលថា តណ្ហាជា
អាចម ជាបំណង ។

[១៤១] ពាក្យថា ជាអារម្មណ៍ ជាគ្រឿងញាប់ញ័រ សេចក្តី
ថា តណ្ហា លោកហៅថា អារម្មណ៍ បានដល់ រាគៈ រាគៈមាន
កម្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកៈ អកុសលមូល ។ តណ្ហា លោក
ហៅថា គ្រឿងញាប់ញ័រ បានដល់ រាគៈ រាគៈមានកម្លាំង ។ បេ ។
អភិជ្ឈា លោកៈ អកុសលមូល ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជា
អារម្មណ៍ ជាគ្រឿងញាប់ញ័រ ។

បណ្ណសមេ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

[១៤២] កាមបង្កើត ទុរច្ឆយោតិ កាមបង្កើត
 កាមកង្កមោ កាមក្កិលេសោ កាមបលិចោ កាម-
 បលិពោណោ ទុរច្ឆយោ ទុរតិវត្តោ ទុត្តោ ទុប្បតោ
 ទុស្សមតិក្កមោ ទុព្វីតិវត្តោតិ កាមបង្កើត ទុរច្ឆយោ ។
 តេនាហ ភកវា

កេនំ ព្រមិ មហោយោតិ អាចមំ ព្រមិ ជប្បនំ

អារម្មណំ បកប្បនំ កាមបង្កើត ទុរច្ឆយោតិ ។

[១៤៣] សច្ចា អវោក្កមំ មុនិ ថលេ តិដ្ឋតិ ព្រាហ្មណោ
 សព្វំ សោ បដិទិស្សន្ត វេសេ សន្តោតិ វុច្ចតិ ។

[១៤៤] សច្ចា អវោក្កមំ មុនីតិ សច្ច-
 វាចាយ អវោក្កមន្តោ សម្មាទិដ្ឋិយា អវោក្កមន្តោ

អរិយា អដ្ឋង្គិកា មត្តា អវោក្កមន្តោ ។ មុនីតិ
 មោនំ វុច្ចតិ ញាណំ យា បញ្ញា បដាននា

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

[១៤២] ពាក្យថា កាមជាភក់ ដែលសត្វកន្លងបានដោយក្រ សេចក្តីថា កាមដូចជាភក់ កាមដូចជាល្បាប់ សេចក្តីសៅហ្មង គឺកាម គ្រឿងស្អិតគឺកាម សេចក្តីកង្វល់គឺកាម ដែលសត្វកន្លងបាន ដោយក្រ កន្លងបានដោយក្រ រំលងបានដោយក្រ ឆ្លងឡើងបាន ដោយក្រ ឈានកន្លងបានដោយក្រ ប្រព្រឹត្តកន្លងបាន ដោយក្រ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កាមជាភក់ ដែលសត្វកន្លងបានដោយក្រ ។ ហេតុ នោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

តថាគតពោលថា សេចក្តីប្រាថ្នាជាអន្លង់ធំ ពោល ថា តណ្ហា ជាអាចម ជាបំណង ជាអារម្មណ៍ ជាគ្រឿងញាប់ញ័រ ថា កាមជាភក់ដែលសត្វ កន្លងបានដោយក្រ ។

[១៤៣] មុនិ មិនឃ្លាតចាកសច្ចៈ ជាព្រាហ្មណ៍ បិតនៅលើ ទីទួល មុនិនោះ លះបង់វត្ថុទាំងពួង មុនិនោះឯង តថាគតហៅថា អ្នកស្ងប់ ។

[១៤៤] ពាក្យថា មុនិ មិនឃ្លាតចាកសច្ចៈ គឺ មិនឃ្លាតចាកសច្ចៈ វាចា មិនឃ្លាតចាកសម្មាទិដ្ឋិ មិនឃ្លាតចាកអង្គជីកមគ្គដ៏ប្រសើរ ។ ពាក្យ ថា មុនិ សេចក្តីថា ញាណ លោកហៅថា មោនៈ បានខាងប្រាជ្ញា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

។ បេ ។ សង្កជាលមតិច្ច សោ មុនីតិ សច្ចា អរោក្កមំ
មុនី ។

[១៤៥] ថលេ តិដ្ឋតិ ព្រាហ្មណោតិ ថលំ
វុច្ចតិ អមតំ និព្វានំ យោ សោ សព្វសង្ខារសមថោ
សព្វបដិប្បជិនិស្សក្តោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធា
និព្វានំ ។ ព្រាហ្មណោតិ សត្តន្ធនំ ធម្មានំ វាហិតត្តា
ព្រាហ្មណោ ។ បេ ។ អនិស្សិតោ តាទិ បុរុច្ចតេ ស
ព្រហ្មា ។ ថលេ តិដ្ឋតិ ព្រាហ្មណោតិ ព្រាហ្មណោ
ថលេ តិដ្ឋតិ ជីបេ តិដ្ឋតិ តាលោ តិដ្ឋតិ លេលោ
តិដ្ឋតិ សរលោ តិដ្ឋតិ អភយេ តិដ្ឋតិ អច្ចុតេ
តិដ្ឋតិ អមតេ តិដ្ឋតិ និព្វានេ តិដ្ឋតិ ថលេ
តិដ្ឋតិ ព្រាហ្មណោ ។

[១៤៦] សព្វំ សោ បដិជិនិស្សន្ទាតិ សព្វំ វុច្ចតិ
ទ្វាទសាយតនានិ ចក្កុញ្ចេវ រូចា ច ។ បេ ។ មនោ ចេវ
ធម្មា ច ។ យតោ អជ្ឈតិកពាហិវេសុ អាយតនេសុ
ឆន្ទរាគោ បហីនោ ហោតិ ឧច្ឆិទ្ធមូលោ តាលាវត្ថុ-
កតោ អនការដ្ឋតោ អាយតី អនុប្បាទធម្មោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ មុនិនោះ កន្លងនូវបណ្តាញ ជាគ្រឿងចំពាក់
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មុនិ មិនឃ្នាតចាកសច្ចៈ ។

[១៤៥] ពាក្យថា ជាព្រាហ្មណ៍ បិតនៅលើទីទួល សេចក្តីថា
អមតនិព្វាន លោកហៅថា ទីទួល បានខាង ការរម្ងាប់សង្ខារទាំងពួង ការ
លះបង់ ឧបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការប្រាសចាកតម្រេក ការរលត់
និព្វាន ។ ពាក្យថា ព្រាហ្មណ៍ គឺ ឈ្មោះថា ព្រាហ្មណ៍ ព្រោះលះធម៌ ៧
។ បេ ។ ជាអ្នកមិនអាស្រ័យ (ដោយតណ្ហានិងទិដ្ឋិ) ប្រកបដោយតាទិគុណ
បុគ្គលនោះ លោកហៅថា ព្រាហ្មណ៍ ។ ពាក្យថា ជាព្រាហ្មណ៍ បិតនៅ
លើទីទួល បានសេចក្តីថា ព្រាហ្មណ៍បិតនៅលើទីទួល គឺបិតនៅលើកោះ
បិតនៅលើទីពំនាក់ បិតនៅលើទីពួន បិតនៅលើទីពឹង បិតនៅលើទី
មិនមានភ័យ បិតនៅលើទីមិនច្យុត បិតនៅលើទីមិនស្លាប់ បិតនៅលើ
ទីមិនមានវានៈ (ព្រះនិព្វាន) ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាព្រាហ្មណ៍
បិតនៅលើទីទួល ។

[១៤៦] ពាក្យថា មុនិនោះ លះបង់វត្ថុទាំងពួង អធិប្បាយថា វត្ថុទាំងពួង
លោកពោលសំដៅអាយតនៈ ១២ គឺចក្ខុ ១ រូប ១ ។ បេ ។ ចិត្ត ១ ធម៌ ១ ។
ឆន្ទរាគៈក្នុងអាយតនៈទាំងឡាយ ទាំងខាងក្នុង និងខាងក្រៅ មុនិនោះ
បានលះបង់ ផ្តាច់បង់ឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើតដូចជាទីកើតនៃដើម
ឆ្នោត ដល់នូវភាវៈមិនមាន មិនឲ្យមានការកើតជាធម្មតាទៅ ក្នុងកាល

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

ឯត្តាវតាបិ សព្វំ ចត្តំ ហោតិ វន្តំ មុត្តំ បហីនំ
 បដិទិស្សន្តំ ។ យតោ តណ្ហា ច ទិដ្ឋិ ច មាណោ
 ច បហីនោ ហោន្តិ ឧច្ឆិទ្ធមូលា តាលាវតុកតា
 អនការដ្ឋតា អាយតី អនុប្បាទធម្មា ឯត្តាវតាបិ
 សព្វំ ចត្តំ ហោតិ វន្តំ មុត្តំ បហីនំ បដិទិស្សន្តំ ។
 យតោ បុញ្ញាភិសដ្ឋាហោ ច អបុញ្ញាភិសដ្ឋាហោ ច
 អនេញ្ញាភិសដ្ឋាហោ ច បហីនោ ហោន្តិ ឧច្ឆិទ្ធមូលា
 តាលាវតុកតា អនការដ្ឋតា អាយតី អនុប្បាទធម្មា
 ឯត្តាវតាបិ សព្វំ ចត្តំ ហោតិ វន្តំ មុត្តំ បហីនំ
 បដិទិស្សន្តន្តិ សព្វំ សោ បដិទិស្សន្ត ។

[១៤៧] សវេ សន្តោតិ វុច្ឆតីតិ សោ សន្តោ

ឧបសន្តោ រូបសន្តោ និព្វតោ បដិប្បស្សន្តោតិ វុច្ឆតិ
 កមិយតិ កណិយតិ ទីមិយតិ វេហារិយតីតិ ។

សវេ សន្តោតិ វុច្ឆតិ ។ តេនាហា ភក្កវា

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

ណា វត្តទាំងពួង ឈ្មោះថា មុនិនោះបានលះចោល ខ្នាក់ចេញ រួចស្រឡះ លះបង់ រលាស់ចោល ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ក្នុងកាលនោះ ។ តណ្ហា ១ ទិដ្ឋិ ១ មានៈ ១ មុនិនោះបានលះបង់ ផ្តាច់បង់ឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើតដូចជាទីកើតនៃដើមឆ្នោត ដល់នូវការវិវឌ្ឍន៍ មិនឲ្យមានការកើតជាធម្មតាទៅ ក្នុងកាលណា វត្តទាំងពួង ឈ្មោះថា មុនិនោះលះចោល ខ្នាក់ចេញ រួចស្រឡះ លះបង់ រលាស់ចោល ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ក្នុងកាលនោះ ។ បុញ្ញាកិសង្ការ អបុញ្ញាកិសង្ការ និងអនេញាកិសង្ការ មុនិនោះបានលះបង់ ផ្តាច់បង់ឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទីកើតនៃដើមឆ្នោត ដល់នូវការវិវឌ្ឍន៍ មិនឲ្យមានការកើតជាធម្មតាទៅ ក្នុងកាលណា វត្តទាំងពួង ឈ្មោះថា មុនិនោះបានលះចោល ខ្នាក់ចេញ រួចស្រឡះ លះបង់ រលាស់ចោល ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ក្នុងកាលនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មុនិនោះ លះបង់វត្តទាំងពួង ។

[១៤៧] ពាក្យថា មុនិនោះឯង តថាគតហៅថា អ្នកស្ងប់ គឺមុនិនោះ តថាគតពោល សម្តែង និយាយ បំភ្លឺ បញ្ចេញ ថាជាអ្នកស្ងប់ រម្ងាប់ ស្ងប់រម្ងាប់ រលត់ សះស្បើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មុនិនោះ តថាគតហៅថា អ្នកស្ងប់ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សត្វា អរោក្កមំ មុនិ ថលេ តិដ្ឋតិ ព្រាហ្មណោ

សព្វំ សោ បដិទិស្សន្ត ភវេ សន្តោតិ វុច្ចតីតិ ។

[១៤៨] ភវេ វិទ្ធា^(១) ស វេទកូ ញត្វា ធម្មំ អនិស្សិតោ
សម្មា សោ លោកេ ឥរិយាដោ នប្បិហោតីធឯ កស្សចិ ។

[១៤៩] ភវេ វិទ្ធា^(១) ស វេទកូតិ វិទ្ធាតិ វិទ្ធា
វិទ្ធាគតោ ញាណំ ពុទ្ធិមា វិការី មេធារី ។ វេទ-
កូតិ វេទោ វុច្ចតិ ចត្វសុ មក្កេសុ ញាណំ ។ បេ ។
សព្វវេទនាសុ វិតរាគោ សព្វវេទមតិច្ច វេទកូ សោតិ
ស វេ វិទ្ធា ស វេទកូ ។

[១៥០] ញត្វា ធម្មំ អនិស្សិតោតិ ញត្វា ជាទិត្វា
តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការយិត្វា វិក្ខតំ កត្វា សព្វ
សង្ខារា អនិច្ចាតិ ញត្វា ជាទិត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា

១ ឱ. ម. វិទ្ធា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មុនិ មិនឃ្លាតចាកសច្ចៈ ជាព្រាហ្មណ៍ បិតនៅ
លើទីទួល មុនិនោះ លះបង់វត្ថុទាំងពួង មុនិនោះ
ឯង តថាគត ហៅថា អ្នកស្ងប់ ។

[១៤៨] មុនិនោះ ឈ្មោះថាអ្នកដឹង មុនិនោះ ឈ្មោះថា
អ្នកដល់នូវវេទ ឈ្មោះថាមិនអាស្រ័យធម៌ ព្រោះដឹង
មុនិនោះ ឈ្មោះថារស់នៅក្នុងលោក ដោយប្រពៃ
តែងមិនស្រឡាញ់ចំពោះបុគ្គលណាមួយក្នុងលោកនេះ ។

[១៤៩] អធិប្បាយពាក្យថា មុនិនោះ ឈ្មោះថា អ្នកដឹង មុនិ
នោះ ឈ្មោះថា អ្នកដល់នូវវេទ ត្រង់ពាក្យថា អ្នកដឹង គឺអ្នកចេះដឹង
អ្នកតាំងនៅក្នុងវិជ្ជា មានញាណ មានប្រាជ្ញា មានប្រាជ្ញាល្អយល់ មាន
ប្រាជ្ញាជុះឆ្ងាយ ។ ពាក្យថា អ្នកដល់នូវវេទ សេចក្តីថា ញាណក្នុងមគ្គ ៤
លោកហៅថា វេទ ។ បេ ។ មុនិនោះជាអ្នកប្រាសចាករាគៈក្នុងវេទនា
ទាំងពួង កន្លងវេទទាំងពួង ឈ្មោះថា អ្នកដល់នូវវេទ ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) មុនិនោះ ឈ្មោះថា អ្នកដឹង មុនិនោះ ឈ្មោះថា
អ្នកដល់នូវវេទ ។

[១៥០] ពាក្យថា ឈ្មោះថាមិនអាស្រ័យធម៌ ព្រោះដឹង គឺ
ព្រោះដឹង ស្គាល់ ថ្លឹង ពិចារណា យល់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដថា
សង្ខារទាំងពួង មិនទៀង ព្រោះដឹង ស្គាល់ ថ្លឹង ពិចារណា

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

វិការយិត្វា វិភូតំ កត្វា សព្វេ សង្ខារា ទុក្ខាតិ
 ។ បេ ។ យដ្ឋិតិ សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ និរោធម្មន្តិ
 ញត្វា ជាតិត្វា តុលយិត្វា តិរយិត្វា វិការយិត្វា វិភូតំ
 កត្វា ។ អនិស្សិតោតិ ទ្វេ និស្សយា តណ្ហានិស្សយោ
 ច ទិដ្ឋិនិស្សយោ ច ។ បេ ។ អយំ តណ្ហានិស្សយោ
 ។ បេ ។ អយំ ទិដ្ឋិនិស្សយោ ។ តណ្ហានិស្សយំ
 បហាយ ទិដ្ឋិនិស្សយំ បដិនិស្សទ្ឋិត្វា ចក្កំ អនិស្សិតោ
 សោតំ អនិស្សិតោ យានំ អនិស្សិតោ ។ បេ ។
 ទិដ្ឋសុតមុតវិញ្ញាតព្វេ ធម្មេ អនិស្សិតោ អនល្លិដោ
 អនុបកតោ អនន្ទ្រាសិតោ អនទិមុត្តោ និក្ខន្តោ
 និស្សន្ទោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញត្តោ វិមរិយាទិកតេន
 ចេតសា វិហារតីតិ ញត្វា ធម្មំ អនិស្សិតោ ។

[១៥១] សម្មា សោ លោកេ ឥរិយានោតិ យតោ
 អន្ទ្រតិកពាហិវេសុ អាយតនេសុ ធន្ទរកោ បហីដោ
 ហោតិ ឧច្ឆិទ្ឋមូលោ តាលាវត្តកតោ អនការដ្ឋតោ
 អាយតី អនុប្បាទធម្មោ វត្តាវតាបិ សម្មា សោ លោកេ
 ចរតិ វិហារតិ ឥរិយតិ វត្តតិ ចាលេតិ យបេតិ យាបេតិ ។

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

យល់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដថា សង្ខារទាំងពួងជាទុក្ខ ។ បេ ។ ព្រោះដឹង
 ស្គាល់ ថ្លឹង ពិចារណា យល់ច្បាស់ ធ្វើឲ្យប្រាកដថា ធម្មជាតិណាមួយ
 មានកិរិយាកើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតិទាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់
 ទៅវិញជាធម្មតា ។ ពាក្យថា មិនអាស្រ័យ បានដល់និស្ស័យ ២ គឺ
 តណ្ហានិស្ស័យ ១ ទិដ្ឋិនិស្ស័យ ១ ។ បេ ។ នេះ តណ្ហានិស្ស័យ ។ បេ ។
 នេះ ទិដ្ឋិនិស្ស័យ ។ មុនិលះបង់តណ្ហានិស្ស័យ រលាស់ចេញនូវទិដ្ឋិ-
 និស្ស័យ មិនអាស្រ័យចក្ក មិនអាស្រ័យសោតៈ មិនអាស្រ័យឃានៈ
 ។ បេ ។ មិនអាស្រ័យធម៌ដែលគប្បីឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ ឬ ដឹង មិនក្រាញ
 នៅ មិនចូលទៅជិត មិនជ្រុលជ្រប់ មិនចុះស៊ប់ គឺជាអ្នករត់ចេញ រលាស់
 ចេញ រួចស្រឡះ ប្រាសចេញ មានចិត្តប្រាសចាកសេចក្តីសល់វល់
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឈ្មោះថាមិនអាស្រ័យធម៌ ព្រោះដឹង ។

[១៥១] ពាក្យថា មុនិនោះ ឈ្មោះថារស់នៅ ក្នុងលោក
 ដោយប្រពៃ អធិប្បាយថា ឆន្ទរាគក្នុងអាយតនៈ ទាំងខាងក្នុងខាងក្រៅ
 មុនិនោះបានលះបង់ ផ្តាច់ឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទី
 កើតនៃដើមឆ្នោត ដល់នូវភាវៈមិនមាន មិនឲ្យមានការកើតជាធម្មតា
 តទៅ ក្នុងកាលណា មុនិនោះ ឈ្មោះថា ត្រាច់ទៅ នៅ
 សម្រេចឥរិយាបថ ប្រព្រឹត្ត រក្សា យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ ក្នុងលោក
 ដោយប្រពៃ ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ក្នុងកាលនោះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

យតោ បុញ្ញាភិសង្ខារោ ច អបុញ្ញាភិសង្ខារោ ច
 អនេញ្ញាភិសង្ខារោ ច បហីនា ហោន្តិ ឧច្ឆិទ្ទមូលា
 តាលាវត្ថុកតា អនការង្គតា អាយតី អនុប្បាទធម្មា
 ឯត្តាវតាបិ សម្មា សោ លោកេ ចរតិ វិហារតិ
 ឥរិយតិ វត្ថុតិ ចាលេតិ យមេតិ យាមេតីតិ សម្មា
 សោ លោកេ ឥរិយានោ ។

[១៥២] នប្បិហេតីធិ កស្សចីតិ បិហា វុច្ឆតិ
 តណ្ហា យោ វាកោ សាវាកោ ។ មេ ។ អភិជ្ឈា លោ-
 កោ អកុសលមូលំ ។ យស្សេសា បិហា តណ្ហា
 បហីនា សមុច្ឆិទ្ធា រូបសន្តា បដិប្បស្សន្តា អកព្វប្បត្តិ-
 កា ញ្ញាណក្ខីនា ទឡា សោ កស្សចិ នប្បិហេតិ
 ខត្តិយស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា វេស្សស្ស វា សុទ្ធស្ស
 វា កហដ្ឋស្ស វា បព្វជិតស្ស វា ទេវស្ស វា មនុស្សស្ស
 វាតិ នប្បិហេតីធិ កស្សចិ ។ តេនាហា ភកវា

ស វេ វិទ្ធា ស វេទក្ខ ញត្វា ធម្មំ អនិស្សិតោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

បុញ្ញាកិសង្ខារ អបុញ្ញាកិសង្ខារ និងអនេញ្ញាកិសង្ខារ មុនិនោះបាន
 លះបង់ ផ្តាច់ឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទីកើតនៃដើមឆ្នោត
 ដល់នូវការវិវឌ្ឍន៍មិនមាន មិនឲ្យមានការកើតជាធម្មតាទៅ ក្នុងកាលណា
 មុនិនោះ ឈ្មោះថាត្រាច់ទៅ នៅ សម្រេចឥរិយាបថ ប្រព្រឹត្ត រក្សា
 យាត្រា ឲ្យយាត្រាទៅ ក្នុងលោក ដោយប្រពៃ ដោយហេតុមាន
 ប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ក្នុងកាលនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មុនិនោះ
 ឈ្មោះថារស់នៅ ក្នុងលោក ដោយប្រពៃ ។

[១៥២] ពាក្យថា តែងមិនស្រឡាញ់ ចំពោះបុគ្គលណាមួយក្នុង
 លោកនេះ សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា សេចក្តីស្រឡាញ់ បាន
 ដល់រាគៈ រាគៈមានកម្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកៈ អកុសលមូល ។
 សេចក្តីស្រឡាញ់ គឺតណ្ហានុ៎ះ មុនិណាបានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យស្ងប់
 ឲ្យរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើង គឺញាណហើយ
 មុនិនោះមិនស្រឡាញ់ចំពោះបុគ្គលណាមួយ ទោះជាក្សត្រក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី
 វេស្សៈក្តី សុទ្ធាក្តី គ្រហស្ថក្តី បព្វជិតក្តី ទេវតាក្តី មនុស្សក្តី
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តែងមិនស្រឡាញ់ចំពោះបុគ្គលណាមួយ
 ក្នុងលោកនេះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

មុនិនោះ ឈ្មោះថាអ្នកដឹង មុនិនោះ ឈ្មោះថាអ្នក
 ដល់នូវវេទ ឈ្មោះថាមិនអាស្រ័យធម៌ ព្រោះដឹង

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

សម្មា សោ លោកេ ឥរិយានោ នប្បិហោតីធិ កស្សបីតិ ។

[១៥៣] យោ ច កាមេ អច្ចតិ សង្កំ លោកេ ទុរច្ចយំ

ន សោ សោចតិ ជាជ្ឈេតិ ធិន្ទស្សោតោ អពន្ធនោ ។

[១៥៤] យោ ច កាមេ អច្ចតិ សង្កំ លោកេ

ទុរច្ចយន្តិ យោតិ យោ យាទិសោ យថាយុត្តោ

យថាវិហិតោ យថាបកាហេ យណ្ណានប្បត្តោ យំ

ធម្មសមដ្ឋាកតោ ខត្តិយោ វា ព្រាហ្មណោ វា វេស្សោ

វា សុទ្ធោ វា កហដ្ឋោ វា បព្វជិតោ វា ទេវោ វា

មនុស្សោ វា ។ កាមាតិ ឧទ្ធានតោ ទ្វេ កាមា

វត្ថុកាមា ច កិលេសកាមា ច ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ

វត្ថុកាមា ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កិលេសកាមា ។

សង្កាតិ សត្ត សង្កា វាសសង្កោ ទោសសង្កោ

មោហសង្កោ មាណសង្កោ ទិដ្ឋិសង្កោ កិលេសសង្កោ

ទុច្ចរិតសង្កោ ។ លោកេតិ អចាយលោកេ

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

មុនិនោះ ឈ្មោះថារស់នៅក្នុងលោក ដោយប្រពៃ
តែងមិនស្រឡាញ់ ចំពោះបុគ្គលណាមួយ ក្នុង
លោកនេះ ។

[១៥៣] បុគ្គលណា បានធ្ងន់នូវកាមផង នូវគ្រឿងចំពាក់
ដែលសត្វធ្ងន់បានដោយក្រក្កងលោកផង បុគ្គលនោះ
រមែងមិនសោកស្តាយ មិនសញ្ចប់សញ្ជឹង (ព្រោះ)
ជាអ្នកមានខ្សែដាច់ហើយ ជាអ្នកមិនមានចំណង ។

[១៥៤] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលណា បានធ្ងន់នូវកាមផង នូវគ្រឿង
ចំពាក់ ដែលសត្វធ្ងន់បានដោយក្រក្កងលោកផង ត្រង់ពាក្យថា បុគ្គល
ណា គឺជនណា បែបណា ប្រកបយ៉ាងណា មានបែបផែនយ៉ាងណា
មានប្រការយ៉ាងណា ដល់នូវឋានៈយ៉ាងណា ប្រកបដោយធម៌ណា
ទោះជាក្សត្រក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី វេស្សៈក្តី សុទ្ធាក្តី គ្រហស្ថក្តី បព្វជិតក្តី
ទេវតាក្តី មនុស្សក្តី ។ ពាក្យថា កាម តាមឧទ្ធាន កាមមាន ២ គឺវត្ថុ-
កាម ១ កិលេសកាម ១ ។ បេ ។ នេះ ហៅថា វត្ថុកាម ។ បេ ។ នេះហៅថា
កិលេសកាម ។ ពាក្យថា គ្រឿងចំពាក់ បានដល់គ្រឿងចំពាក់ ៧ គឺ
គ្រឿងចំពាក់គឺរាគៈ ១ គ្រឿងចំពាក់គឺទោសៈ ១ គ្រឿងចំពាក់គឺមោហាៈ ១
គ្រឿងចំពាក់គឺមានៈ ១ គ្រឿងចំពាក់គឺទិដ្ឋិ ១ គ្រឿងចំពាក់គឺកិលេស ១
គ្រឿងចំពាក់គឺទុច្ចរិត ១ ។ ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

មនុស្សលោកេ ទេវលោកេ ខន្ធលោកេ ធាតុលោកេ
 អាយតនលោកេ ។ ទុរច្ឆយន្តិ^(១) យោ កាមេ ច
 សង្កេ ច លោកេ ទុរច្ឆយេ ទុរតិវត្តេ ទុត្តវេ ទុ-
 ប្បតវេ ទុស្សមតិក្កមេ ទុព្វីតិវត្តេ អត្តវិ ឧត្តវិ បត្តវិ
 សមតិក្កមិ វីតិវត្តយីតិ យោ ច កាមេ អច្ចតិ
 សង្កិ លោកេ ទុរច្ឆយំ ។

[១៥៥] ន សោ សោចតិ ជាជ្ឈេតីតិ វិបរិណាតំ
 វា វត្ថុំ ន សោចតិ វិបរិណាតស្មី វា វត្ថុស្មី ន
 សោចតិ ចក្កុ មេ វិបរិណាតន្តិ ន សោចតិ សោតំ
 មេ យានំ មេ ជីវ្ហា មេ កាយោ មេ រូបា មេ
 សទ្ធា មេ កន្ធា មេ វសា មេ ផោជ្ជព្វា មេ កុលំ
 មេ កណោ មេ អាវាសោ មេ លោកោ មេ យសោ
 មេ បសំសា មេ សុខំ មេ ចីវរំ មេ បិណ្ឌាចារោ មេ
 សេនាសនំ មេ កិលានប្បច្ឆយភេសជ្ជបរិក្ខារោ មេ
 មាតា មេ បិតា មេ ភាតា មេ ភកិដី មេ បុត្តោ មេ

១ ម. សង្កិ លោកេ ទុរច្ឆយន្តិ ទិស្សន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មនុស្សលោក ទេវលោក ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក ។
 ពាក្យថា ដែលសត្វធ្ងន់បានដោយក្រ សេចក្តីថា បុគ្គលណា បានធ្ងន់
 ធ្ងន់ឡើង ធ្ងន់កាត់ ឈានកន្លង ប្រព្រឹត្តកន្លង នូវកាម និងគ្រឿងចំពាក់
 ដែលសត្វធ្ងន់បានដោយក្រ លោតរំលងបានដោយក្រ ធ្ងន់ចេញបាន
 ដោយក្រ ធ្ងន់កាត់បានដោយក្រ ឈានកន្លងបានដោយក្រ ប្រព្រឹត្តកន្លង
 បានដោយក្រ ក្នុងលោក ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលណាបានធ្ងន់
 នូវកាមផង នូវគ្រឿងចំពាក់ ដែលសត្វធ្ងន់បានដោយក្រក្នុងលោកផង ។

[១៥៥] ពាក្យថា បុគ្គលនោះ រមែងមិនសោកស្តាយ មិនសញ្ចប់សញ្ជឹង
 អធិប្បាយថា បុគ្គលនោះរមែងមិនសោកស្តាយរកវត្ថុដែលត្រូវប្រែប្រួល ឬ
 កាលវត្ថុប្រែប្រួលហើយ មិនសោកស្តាយ គឺមិនសោកស្តាយថា ចក្ខុរបស់
 អញ ប្រែប្រួលហើយ មិនសោកស្តាយ មិនលំបាក មិនខ្សឹកខ្សួល មិនគក់
 ទ្រូង មិនដល់នូវសេចក្តីផ្ទេងថា សោតៈរបស់អញ ឃានៈរបស់អញ ជិវ្ហា
 របស់អញ កាយរបស់អញ រូបរបស់អញ សំឡេងរបស់អញ ក្លិនរបស់
 អញ រសរបស់អញ ផ្សព្វរបស់អញ ត្រកូលរបស់អញ ពួករបស់អញ
 អាវាសរបស់អញ លាភរបស់អញ យសរបស់អញ សេចក្តីសរសើររបស់
 អញ សុខរបស់អញ ចីវររបស់អញ បិណ្ឌបាតរបស់អញ សេនាសនៈ
 របស់អញ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខាររបស់អញ មាតារបស់អញ បិតា
 របស់អញ បងប្អូនប្រុសរបស់អញ បងប្អូនស្រីរបស់អញ បុត្ររបស់អញ

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

ដីតា មេ មិត្តា មេ អមច្ចា មេ ញាតិសាលោហិតា
 មេ វិបរិណាតាតិ ន សោចតិ ន កិលមតិ ន បរិទេវតិ
 ន ឧត្តាឡី កក្កតិ ន សម្មោហំ អាបជ្ជតីតិ ន សោច-
 តិ ។ ជាជ្ឈេតីតិ ជាជ្ឈេតិ ន អជ្ឈេតិ ន ឧបនិជ្ឈាយតិ
 ន និជ្ឈាយតិ ន បជ្ឈាយតិ ។ អថវា ន ជាយតិ ន
 ដីយតិ ន មីយតិ ន ចរតិ ន ឧបបជ្ជតីតិ ន សោ
 សោចតិ ជាជ្ឈេតិ ។

[១៥៦] និទ្ទស្សោតោ អពន្ធនោតិ សោតា វុច្ចតិ
 តណ្ហា យោ រាតោ សារាតោ ។ មេ ។ អភិជ្ឈា
 លោកោ អកុសលមូលំ ។ យស្សេសា សោតា
 តណ្ហា បហីនា សមុច្ឆិដ្ឋា រូបសន្តា បដិប្បស្សន្តា
 អភព្វប្បត្តិកា ញាណក្កិណា ទឡ្ហា សោ វុច្ចតិ និទ្ទ-
 ស្សោតោ ។ អពន្ធនោតិ សត្ត ពន្ធនាទិ រាគពន្ធនំ
 ទោសពន្ធនំ មោហាពន្ធនំ មាណពន្ធនំ ទិដ្ឋិពន្ធនំ
 កិលេសពន្ធនំ ទុច្ចរិតពន្ធនំ ។ យស្សេតានិ ពន្ធនាទិ
 បហីនានិ សមុច្ឆិដ្ឋានិ រូបសន្តានិ បដិប្បស្សន្តានិ
 អភព្វប្បត្តិកានិ ញាណក្កិណា ទឡ្ហានិ សោ
 វុច្ចតិ អពន្ធនោតិ និទ្ទស្សោតោ អពន្ធនោ ។

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

ធីតារបស់អញ មិត្ររបស់អញ អាមាត្យរបស់អញ ញាតិសាលោហិតរបស់
អញ ប្រែប្រួលហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) រមែងមិនសោកស្តាយ ។
ពាក្យថា មិនសញ្ចប់ដញ្ជឹង គឺ មិនទ្រមឹងទ្រមើយ មិនស្រពោនស្រពាប់
មិនទង្គិះ មិនជ្រប់ មិនស្មុលស្មប់ ។ ឬថា មិនកើត មិនចាស់ មិនស្លាប់ មិន
ច្បុត មិនឧបបត្តិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះ រមែងមិន
សោកស្តាយ មិនសញ្ចប់ដញ្ជឹង ។

[១៥៦] ពាក្យថា ជាអ្នកមានខ្សែដាច់ហើយ ជាអ្នកមិនមានចំណង
សេចក្តីថា តណ្ហា លោក ហៅថា ខ្សែ បានដល់ រាគៈ រាគៈមាន
កម្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកៈ អកុសលមូល ។ តណ្ហា
ឈ្មោះថាខ្សែនុំ៖ បុគ្គលណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យស្ងប់
ឲ្យរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ
បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមានខ្សែដាច់ហើយ ។ ពាក្យថា
ជាអ្នកមិនមានចំណង សេចក្តីថា ចំណង ៧ ចំណងគឺរាគៈ ១ ចំណង
គឺទោសៈ ១ ចំណងគឺមោហៈ ១ ចំណងគឺមានៈ ១ ចំណងគឺទិដ្ឋិ ១ ចំណង
គឺកិលេស ១ ចំណងគឺទុច្ចរិត ១ ។ ចំណងទាំងនុំ៖ បុគ្គលណា បាន
លះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យស្ងប់ ឲ្យរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយ
ភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានចំណង ហេតុ
នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកមានខ្សែដាច់ហើយ ជាអ្នកមិនមានចំណង ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

តេនាហា ភក្កវា

យោ ច កាមេ អច្ចតិ សង្កំ លោកេ ទុរច្ចយំ

ន សោ សោចតិ នាជ្ឈតិ ធិន្ទស្សោតោ អពន្ធនោតិ ។

[១៥៧] យំ បុព្វេ តំ វិសោសេហិ បច្ឆា តេ មាហុ កិញ្ចុនំ
មជ្ឈេ ចេ នោ តហោស្សសិ ឧបសន្តោ ចរិស្សសិ ។

[១៥៨] យំ បុព្វេ តំ វិសោសេហិតិ អតីតេ
សង្ការេ អារត្ត យេ កិលេសា ឧប្បុដ្ឋេយ្យំ តេ
កិលេសេ សោសេហិ វិសោសេហិ សុត្តាបេហិ
បជហាហិ វិនោទេហិ ព្យន្តីករោហិ^(១) អនការដ្ឋ-
មេហិតិ ឯវម្បិ យំ បុព្វេ តំ វិសោសេហិ ។
អថវា យេ អតីតា កម្មាភិសង្ការា អរិបក្កវិចាកា
តេ កម្មាភិសង្ការេ សោសេហិ វិសោសេហិ

១ ម. វិសុត្តាបេហិ អពិជំ ករោហិ បជហា វិនោទេហិ ព្យន្តីករោហិតិ ទិស្សន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

បុគ្គលណា បានធ្វើនូវកាមផង នូវគ្រឿងចំពាក់
ដែលសត្វធ្វើបានដោយក្រក្កងលោកផង បុគ្គលនោះ
រមែងមិនសោកស្តាយ មិនសញ្ចប់សញ្ជឹង (ព្រោះ)
ជាអ្នកមានខ្សែដាច់ហើយ ជាអ្នកមិនមានចំណង ។

[១៥៧] កិលេសជាតណា (ដែលកើត) ក្នុងកាលមុន
អ្នកចូរញ៉ាំងកិលេសជាតនោះ ឲ្យរឹងស្អួត កិលេស-
ជាតជាគ្រឿងកង្វល់ កុំមានដល់អ្នក ក្នុងកាល
ជាខាងក្រោយឡើយ បើអ្នកមិនកាន់យកក្នុងខន្ធជា
កណ្តាលទេ អ្នកនឹងជាបុគ្គលស្ងប់ ត្រាច់ទៅ ។

[១៥៨] ពាក្យថា កិលេសជាតណា (ដែលកើត) ក្នុងកាលមុន អ្នក
ចូរញ៉ាំងកិលេសជាតនោះឲ្យរឹងស្អួត អធិប្បាយថា កិលេសទាំងឡាយណា
គប្បីកើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវសង្ខារជាអតីត អ្នកចូរញ៉ាំងកិលេសទាំង
នោះ ឲ្យស្អួត ឲ្យរឹង ឲ្យក្រៀម គឺចូរលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស
ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវកិលេសទាំងនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
កិលេសជាតណា (ដែលកើត) ក្នុងកាលមុន អ្នកចូរញ៉ាំងកិលេសជាត
នោះ ឲ្យរឹងស្អួត យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត កម្មាកិសង្ខារណាមានផល
មិនទាន់ចាស់ ជាអតីត អ្នកចូរញ៉ាំងកម្មាកិសង្ខារទាំងនោះឲ្យស្អួត ឲ្យរឹង

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

សុត្តាបេហិ អតីដំ កកោហិ បជហាហិ វិណោទេហិ
ព្យង្គីកកោហិ អនការង្គីមេហីតិ ឯវម្បិ យំ បុព្វ
តំ វិសោសេហិ ។

[១៥៩] បច្ឆា តេ មាហុ កិញ្ចនន្តិ បច្ឆា
វុច្ចតិ អនាគតំ ។ អនាគតេ សង្ខារេ អារព្ព យានិ
ឧប្បវដ្តេយ្យំ រាគកិញ្ចនំ ទោសកិញ្ចនំ មោហកិញ្ចនំ
មានកិញ្ចនំ ទិដ្ឋិកិញ្ចនំ កិលេសកិញ្ចនំ ទុច្ចរិត-
កិញ្ចនំ ឥមាទិ កិញ្ចនាទិ តុយ្ហំ មា អហុ មា
ចាតុមកាសិ មា ជនេសិ មា សញ្ញនេសិ មា
និព្វត្តេសិ មា អភិនិព្វត្តេសិ បជហាហិ វិណោទេហិ
ព្យង្គីកកោហិ អនការង្គីមេហីតិ បច្ឆា តេ មាហុ
កិញ្ចនំ ។

[១៦០] មជ្ឈេ ចេ ឆោ កហោស្សសីតិ មជ្ឈំ វុច្ចន្តិ
បច្ចុប្បន្នា រូចា វេទនា សញ្ញា សង្ខារា វិញ្ញាណំ ។ បច្ចុ-
ប្បន្នេ សង្ខារេ តណ្ហារសេន ទិដ្ឋិវសេន ន កហោស្សសិ
ន ឧត្តហោស្សសិ ន តណ្ហាស្សសិ ន បរាមសិស្សសិ
នាភិនិដ្ឋិស្សសិ នាភិវទិស្សសិ ន អជ្ឈោសិស្សសិ

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

ឲ្យក្រៀម គឺចូរធ្វើមិនឲ្យជាពូជ ចូរលះបង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវកម្មាភិសង្ខារនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កិលេសជាតណា (ដែលកើត) ក្នុងកាលមុន អ្នកចូរញ៉ាំងកិលេសជាតនោះឲ្យរឹងស្អួត យ៉ាងនេះខ្លះ ។

[១៥៧] ពាក្យថា កិលេសជាតជាគ្រឿងកង្វល់ ចូរកុំមានដល់អ្នក ក្នុងកាលជាខាងក្រោយឡើយ សេចក្តីថា អនាគត លោកហៅថា កាលខាងក្រោយ ។ គ្រឿងកង្វល់ទាំងឡាយណា គប្បីកើតឡើងព្រោះប្រារព្ធនូវសង្ខារជាអនាគត គ្រឿងកង្វល់ទាំងនេះ គឺកង្វល់គឺរាគៈ កង្វល់គឺទោសៈ កង្វល់គឺមោហៈ កង្វល់គឺមានៈ កង្វល់គឺទិដ្ឋិ កង្វល់គឺកិលេស កង្វល់គឺទុច្ចរិត កុំមានដល់អ្នកឡើយ ទាំងអ្នកកុំធ្វើឲ្យប្រាកដកុំញ៉ាំងគ្រឿងកង្វល់ឲ្យកើតឡើង កុំឲ្យដុះដាល កុំឲ្យលូតលាស់ កុំឲ្យកើតឡើងចំពោះ គឺចូរលះបង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាននូវគ្រឿងកង្វល់ទាំងនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កិលេសជាត ជាគ្រឿងកង្វល់ ចូរកុំមានដល់អ្នក ក្នុងកាលជាខាងក្រោយឡើយ ។

[១៦០] ពាក្យថា បើអ្នកមិនកាន់យក ក្នុងខន្ធជាកណ្តាល សេចក្តីថា រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ជាបច្ចុប្បន្ន ហៅថា ខន្ធជាកណ្តាល ។ បើអ្នកមិនកាន់ មិនស្អួត មិនចាប់ មិនពាល់ មិនត្រេកអរ មិនស្រស់ស្រាយ មិនជ្រុលជ្រប់ ចំពោះសង្ខារជាបច្ចុប្បន្ន ដោយអំណាចតណ្ហានិងទិដ្ឋិទេ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អភិណ្ណន្ទំ អភិវន្ទំ អន្លោសានំ កាហំ បរាមាសំ

អភិជិវេសំ បដហិស្សសិ វិនោទិស្សសិ ព្យង្គិករិស្សសិ

អនការដ្ឋមិស្សសីតិ មជ្ឈេ ចេ ឆោ កហោស្សសិ ។

[១៦១] ឧបសន្តោ ចរិស្សសីតិ រាគស្ស វសន្ត-

ត្តា សន្តោ នោសស្ស វសន្តត្តា សន្តោ ។ មេ ។

សព្វាកុសលាកិសដ្ឋារាជំ សន្តត្តា សមិតត្តា រូប-

សមិតត្តា វិជ្ជាតត្តា និព្វតត្តា វិកតត្តា បដិប្បស្សន្តត្តា

សន្តោ ឧបសន្តោ រូបសន្តោ និព្វតោ បដិប្បស្សន្តោ

ចរិស្សសិ វិហារិស្សសិ ឥរិយិស្សសិ វត្តិស្សសិ

ចាលិស្សសិ យបិស្សសិ យាបិស្សសីតិ ឧបសន្តោ

ចរិស្សសិ ។ តេនាហ ភកវា

យំ បុព្វេ តំ វិសោសេហិ បច្ឆា តេ មាហុ កិញ្ចនំ

មជ្ឈេ ចេ ឆោ កហោស្សសិ ឧបសន្តោ ចរិស្សសីតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

គឺថា បើអ្នកលះបង់ បន្ទាបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យកើតមាន នូវសេចក្តី
ត្រេកអរ សេចក្តីស្រស់ស្រាយ សេចក្តីជ្រុលជ្រប់ សេចក្តីប្រកាន់ ការ
ស្ថាបអង្គើល ការជាប់ចំពាក់ទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បើអ្នកមិន
កាន់យក ក្នុងខន្ធជាកណ្តាល ។

[១៦១] ពាក្យថា អ្នកនឹងជាបុគ្គលស្ងប់ ត្រាច់ទៅ គឺអ្នកនឹងជា
បុគ្គលស្ងប់ ព្រោះស្ងប់រាគៈ ជាបុគ្គលស្ងប់ ព្រោះស្ងប់ទោសៈ ។ បេ ។
នឹងជាអ្នកស្ងប់ អ្នករម្ងាប់ អ្នកស្ងប់រម្ងាប់ អ្នករលត់ទុក្ខ អ្នកសះស្បើយទុក្ខ
ព្រោះស្ងប់ ព្រោះរម្ងាប់ ព្រោះស្ងប់រម្ងាប់ ព្រោះផុត ព្រោះរលត់ទុក្ខ
ព្រោះប្រាសទៅ ព្រោះទ្រុឌទ្រោមទៅ នៃអភិសង្ខារជាអកុសលទាំងពួង
ហើយនឹងត្រាច់ទៅ នៅ សម្រេចឥរិយាបថ ប្រព្រឹត្ត រក្សា យាត្រា
ឲ្យយាត្រាទៅ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកនឹងជាបុគ្គលស្ងប់
ត្រាច់ទៅ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

កិលេសជាតណ្ហា (ដែលកើត) ក្នុងកាលមុន អ្នកចូរ
ញ៉ាំងកិលេសជាតនោះ ឲ្យរឹងស្អិត កិលេសជាត
ជាគ្រឿងកង្វល់ កុំមានដល់អ្នក ក្នុងកាលជា
ខាងក្រោយឡើយ បើអ្នកមិនកាន់យក ក្នុងខន្ធជា
កណ្តាលទេ អ្នកនឹងជាបុគ្គលស្ងប់ ត្រាច់ទៅ ។

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

[១៦២] សព្វសោ ជាមរូបស្មី យស្ស នត្តិ មមាយិតំ

អសតា ច ន សោចតិ ស វេ លោកេ ន ជិយ្យតិ ។

[១៦៣] សព្វសោ ជាមរូបស្មី យស្ស នត្តិ

មមាយិតន្តិ សព្វសោតិ សព្វេន សព្វំ សព្វថា

សព្វំ អសេសំ និស្សេសំ បរិយាទាយវចនមេតំ

សព្វសោតិ ។ ជាមន្តិ ចត្តារោ អរូបិទោ ខន្ធ ។

រូបន្តិ ចត្តារោ ច មហាក្ខតា ចតុន្ទញ្ច មហាក្ខតានំ

ឧទាទាយរូបំ ។ យស្សាតិ អរហតោ វិណាសវស្ស ។

មមត្តន្តិ ទ្វេ មមត្តា តណ្ហាមមត្តញ្ច ទិដ្ឋិមមត្តញ្ច

។ បេ ។ ឥទំ តណ្ហាមមត្តំ ។ បេ ។ ឥទំ ទិដ្ឋិមមត្តំ ។

សព្វសោ ជាមរូបស្មី យស្ស នត្តិ មមាយិតន្តិ សព្វ-

សោ ជាមរូបស្មី មមត្តា យស្ស នត្តិ ន សំវិជ្ជន្តិ

នុបលត្តន្តិ បហីនា សមុច្ឆិទ្ធា រូបសន្តា បដិប្បស្សន្តា

អភព្វប្បត្តិកា ញ្ញាណត្តិនា ទន្ធាតិ សព្វសោ ជាម-

រូបស្មី យស្ស នត្តិ មមាយិតំ ។

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

[១៦២] សេចក្តីប្រកាន់ ក្នុងនាមនិងរូប ដោយសព្វគ្រប់
នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ បុគ្គលនោះ រមែងមិន
សោក ព្រោះសត្វនិងសង្ខារ ដែលមិនមាន បុគ្គល
នោះឯង រមែងមិនសាបសូន្យ ក្នុងលោកឡើយ ។

[១៦៣] អធិប្បាយពាក្យថា សេចក្តីប្រកាន់ ក្នុងនាមនិងរូប ដោយ
សព្វគ្រប់ នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ ត្រង់ពាក្យថា ដោយសព្វគ្រប់
គឺគ្រប់ទាំងអស់ សព្វទាំងអស់ ឥតសេសសល់ មិនមានសេសសល់
ពាក្យថា ដោយសព្វគ្រប់ នុ៎ះ គឺជាពាក្យប្រមូល ។ ពាក្យថា នាម បាន
ដល់អរូបក្ខន្ធរូប ៤ ។ ពាក្យថា រូប បានដល់មហាកូត្តរូប ៤ និងឧបាទាយរូប
របស់មហាកូត្តរូប ៤ ។ ពាក្យថា នៃបុគ្គលណា គឺនៃព្រះអរហន្តខីណា-
ស្រព ។ ពាក្យថា សេចក្តីប្រកាន់ បានខាងសេចក្តីប្រកាន់ ២ សេចក្តី
ប្រកាន់គឺតណ្ហា ១ សេចក្តីប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះសេចក្តីប្រកាន់គឺតណ្ហា
។ បេ ។ នេះ សេចក្តីប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ។ ពាក្យថា ការប្រកាន់ក្នុងនាមនិងរូប
ដោយសព្វគ្រប់នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ បានសេចក្តីថា សេចក្តីប្រកាន់
ក្នុងនាមនិងរូបដោយសព្វគ្រប់នៃបុគ្គលណា មិនមាន ឥតមាន មិនបាន
គឺបុគ្គលណាបានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យស្ងប់ ឲ្យរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើត
ឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
សេចក្តីប្រកាន់ ក្នុងនាមនិងរូបដោយសព្វគ្រប់នៃបុគ្គលណាមិនមានទេ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[១៦៤] អសតា ច ន សោចតីតិ វិបរិណាតំ វា
 វត្ថុំ ន សោចតិ វិបរិណាតស្មី វា វត្ថុស្មី ន សោចតិ
 ចក្កុ មេ វិបរិណាតន្តិ ន សោចតិ សោតំ មេ ឃានំ
 មេ ជីវ្ហា មេ កាយោ មេ រូចា មេ សទ្ធា មេ កន្ធា
 មេ រសា មេ ដោដ្ឋព្វា មេ កុលំ មេ កណោ មេ
 អាវាសោ មេ លាកោ មេ ។ បេ ។ ញាតិសាលោ-
 ហិតា មេ វិបរិណាតាតិ ន សោចតិ ន កិលមតិ ន
 បរិទេវតិ ន ឧត្តាឡី កន្ធាតិ ន សម្មោហំ អាបដ្ឋ-
 តីតិ ឯវម្បិ អសតា ច ន សោចតិ ។ អថវា អសា-
 តាយ ទុក្ខាយ វេទនាយ ធុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ
 សមន្តាកតោ ន សោចតិ ន កិលមតិ ន បរិទេវតិ
 ន ឧត្តាឡី កន្ធាតិ ន សម្មោហំ អាបដ្ឋតីតិ ឯវម្បិ
 អសតា ច ន សោចតិ ។ អថវា ចក្កុរោកេន
 ធុដ្ឋោ បរេតោ ។ បេ ។ ខំសមកសវាតាតបសិរីស-
 បសម្មស្សេហិ ធុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតា សមន្តា-
 កតោ ន សោចតិ ន កិលមតិ ន បរិទេវតិ
 ន ឧត្តាឡី កន្ធាតិ ន សម្មោហំ អាបដ្ឋតីតិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[១៦២] ពាក្យថា បុគ្គលនោះរមែងមិនសោក ព្រោះសត្វនិងសង្ខារ
 ដែលមិនមាន អធិប្បាយថា បុគ្គលរមែងមិនសោករកវត្ថុដែលត្រូវប្រែប្រួល
 ឬកាលវត្ថុប្រែប្រួលហើយ មិនសោក គឺមិនសោកថា ចក្ខុរបស់អញ
 ប្រែប្រួលហើយ មិនសោក មិនលំបាក មិនខ្សឹកខ្សួល មិនគក់ទ្រូង មិន
 ដល់នូវការវង្វេងថា សោតៈរបស់អញ ឃានៈរបស់អញ ជីវ្ហារបស់
 អញ កាយរបស់អញ រូបរបស់អញ សំឡេងរបស់អញ ក្លិនរបស់
 អញ រសរបស់អញ ផ្សព្វរបស់អញ ត្រកូលរបស់អញ ពួករបស់អញ
 អាវាសរបស់អញ លាភរបស់អញ ។ បេ ។ ញាតិសាលោហិតរបស់
 អញ ប្រែប្រួលហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលរមែង
 មិនសោក ព្រោះសត្វនិងសង្ខារដែលមិនមាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត
 បុគ្គលដែលត្រូវទុក្ខវេទនា មិនជាទីត្រេកអរ ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់
 រូបវិត ទន្ទ្រានហើយ រមែងមិនសោក មិនលំបាក មិនខ្សឹកខ្សួល
 មិនគក់ទ្រូង មិនដល់នូវការវង្វេង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គល
 នោះ រមែងមិនសោក ព្រោះសត្វនិងសង្ខារ ដែលមិនមាន យ៉ាងនេះ
 ខ្លះ ។ មួយទៀត បុគ្គលដែលត្រូវចក្ខុរោគ ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ ។ បេ ។
 ត្រូវសម្មស្សនៃរបោម មូស ខ្យល់ កម្ដៅថ្ងៃ និងពស់ ពាល់ត្រូវ
 គ្របសង្កត់ រូបវិត ទន្ទ្រានហើយ រមែងមិនសោក មិនលំបាក មិនខ្សឹក
 ខ្សួល មិនគក់ទ្រូង មិនដល់នូវការវង្វេង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

ឯវម្បិ អសតា ច ន សោចតិ ។ អថវា អសន្តេ
 អសំវិជ្ជមានេ អនុបលត្តិយមានេ អហុ វត មេ
 តំ វត មេ នត្តិ សិយា វត មេ តំ វតាហំ ន
 លកាមីតិ ន សោចតិ ន កិលមតិ ន បរិទេវតិ
 ន ឧត្តាធឿ កន្ធាតិ ន សម្មោហំ អាបជ្ជតីតិ
 ឯវម្បិ អសតា ច ន សោចតិ ។

[១៦៥] ស វេ លោកេ ន ជិយ្យតីតិ យស្ស
 មយ្ហំ វា ឥទំ បវេសំ វា ឥទន្តិ កិញ្ចំ រូបកតំ វេទនា-
 កតំ សញ្ញាកតំ សដ្ឋារកតំ វិញ្ញាណកតំ កហិតំ
 បរាមដ្ឋំ អភិទិវិដ្ឋំ អន្លោសិតំ អធិមុត្តំ អត្តិ តស្ស
 ជាទិ អត្តិ ។ កាសិតម្បិ ហោតំ

ជិន្នោ រថស្សមណិកុណ្ណាលេ ច
 បុត្តេ ច ទារេ ច តថេវ ជិន្នោ
 សព្វេសុ កោកេសុ អសេវិតេសុ
 កស្មា ន សន្តប្បសិ សោកកាលេ ។
 បុព្វេវ មច្ចំ វិជហន្តិ កោកា
 មច្ឆោវ នេ បុព្វតវំ ជហាតិ

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

បុគ្គលរមែងមិនសោក ព្រោះសត្វនិងសង្ខារ ដែលមិនមាន យ៉ាងនេះ
 ខ្លះ ។ មួយវិញទៀត កាលសត្វនិងសង្ខារមិនមាន ឥតមាន ដែល
 មិនបាន បុគ្គលក៏មិនសោក មិនលំបាក មិនខ្សឹកខ្សួល មិនគក់ទ្រូង
 មិនដល់នូវការរង្វេងថា ឱហ្ន៎ វត្ថុនោះ មានដល់អញហើយ ឱហ្ន៎
 វត្ថុនោះ មិនមានដល់អញទេ ឱហ្ន៎ សូមឲ្យវត្ថុនោះ មានដល់អញ
 ឱហ្ន៎ អញមិនបានវត្ថុនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលរមែង
 មិនសោក ព្រោះសត្វនិងសង្ខារ ដែលមិនមាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។

[១៦៥] ពាក្យថា បុគ្គលនោះឯង រមែងមិនសាបសូន្យ ក្នុង
 លោក អធិប្បាយថា រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ណាមួយ ដែល
 គួរកាន់យក គួរស្តាប់អង្អែល គួរជាប់ចំពាក់ គួរជ្រុលជ្រប់ គួរចុះស៊ប់
 ថា នេះរបស់អញក្តី ថានេះរបស់បុគ្គលដទៃក្តី នៃបុគ្គលណា មាន
 ឯសេចក្តីសាបសូន្យ នៃបុគ្គលនោះ ក៏មាន ។ សមដូចភាសិតនុ៎ះថា
 ព្រះអង្គសាបសូន្យចាករថ សេះ កែវមណី និងកណ្តាល
 សាបសូន្យចាកបុត្រ និងភរិយា ដូច្នោះដែរ កាល
 ភោគៈ ទាំងអស់ ព្រះអង្គមិនបានសេពសោយហើយ
 ហេតុអ្វី ទើបព្រះអង្គមិនក្តៅក្រហាយ ក្នុងកាលដែល
 គួរសោក ។ ភោគៈទាំងឡាយ លះបង់សត្វមុន ក៏មាន
 សត្វលះបង់ភោគៈទាំងនោះ មុនជាងទៅទៀត ក៏មាន

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អស្សុកា ភោតិដោ កាមកាមី

តស្មា ន សោចាមហំ សោកកាលេ ។

ឧទេតិ អាប្បតិ វេតិ ចន្ទោ

អត្ថំ កមេត្វាន បលេតិ សុរិយោ

វិទិតា មយា អដ្ឋ^(១) លោកធម្មា

តស្មា ន សោចាមហំ សោកកាលេតិ ។

យស្ស មយ្ហំ វា ឥទំ បវេសំ វា ឥទន្តិ កិញ្ចិ

រូបកតំ វេទនាកតំ សញ្ញាកតំ សដ្ឋារកតំ វិញ្ញាណកតំ

កហិតំ បរាមដ្ឋំ អភិជិវិដ្ឋំ អដ្ឋោសិតំ អធិមុត្តំ នត្តិ

តស្ស ជានិ នត្តិ ។ កាសិតម្យិ ហោតំ នន្ទសិ សម-

ណាតិ កី លទ្ធា អារុសោតិ តេនហិ សមណ

សោចសីតិ កី ជិយិត្ត អារុសោតិ តេនហិ សមណ

នេវ នន្ទសិ ន សោចសីតិ ឯវមារុសោតិ ។

ចិរស្សំ វត បស្សាម ព្រាហ្មណំ បរិនិព្វតំ

អនន្ទិ អនិយំ ភិក្ខុំ តិណ្ណំ លោកេ វិសត្តិកន្តិ

១ ឱ. សត្តក ។ ម. សត្តក ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

បពិត្រព្រះអង្គអ្នកមានប្រាថ្នាកាម ពួកជនអ្នកមានភោគៈ
 មិនមានអ្វីជារបស់ខ្លួនទេ ហេតុនោះ ទើបខ្ញុំមិនសោកក្នុង
 កាលដែលគួរសោក ។ ព្រះច័ន្ទរមែងរះឡើង រួចពេញវង់
 ហើយអស់ទៅវិញ ព្រះអាទិត្យអស្តង្គតទៅ លោកធម៌
 ទាំង ៨ ខ្ញុំដឹងច្បាស់ហើយ ហេតុនោះ ទើបខ្ញុំមិនសោក
 ក្នុងកាលដែលគួរសោក ។

រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ណាមួយ ដែលគួរកាន់យក គួរស្នាប
 អង្កែល គួរជាប់ចំពាក់ គួរជ្រុលជ្រប់ គួរចុះស៊ប់ថា នេះរបស់អញក្តី
 ថានេះរបស់បុគ្គលដទៃក្តី នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ សេចក្តីសាបសូន្យ
 នៃបុគ្គលនោះ ក៏មិនមាន ។ សមដូចភាសិតនុ៎ះថា បពិត្រសមណៈ លោក
 ត្រេកអរឬ ម្នាលអ្នកមានអាយុ យើងត្រេកអរព្រោះបានអ្វី បពិត្រសមណៈ
 បើដូច្នោះលោកសោកឬ ម្នាលអ្នកមានអាយុ យើងសាបសូន្យអ្វីហើយ
 បពិត្រសមណៈ បើដូច្នោះ លោកមិនត្រេកអរ មិនសោកឬ ម្នាលអ្នក
 មានអាយុ យ៉ាងហ្នឹងហើយ ។

យូរណាស់ហើយ យើងទើបឃើញព្រាហ្មណ៍ ដែល
 មានទុក្ខរលត់ហើយ ដែលមិនមានសេចក្តីត្រេកអរ
 ដែលមិនមានសេចក្តីតានតឹង ជាភិក្ខុត្រង់តណ្ហា ដែល
 ផ្សាយទៅកាន់អារម្មណ៍ផ្សេងៗ ក្នុងលោក ។

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

ស វេ លោកេ ន ជិយ្យតិ ។ តេនាហា ភកវា

សព្វសោ នាមរូបស្មី យស្ស នត្តិ មមាយិតំ

អសតា ច ន សោចតិ ស វេ លោកេ ន ជិយ្យតីតិ ។

[១៦៦] យស្ស នត្តិ ឥទំ មេតិ បរេសំ វាបិ កិញ្ចនំ

មមត្តំ សោ អសំវិជ្ជំ នត្តិ មេតិ ន សោចតិ ។

[១៦៧] យស្ស នត្តិ ឥទំ មេតិ បរេសំ វាបិ

កិញ្ចនន្តិ យស្សាតិ អរហតោ វិណាសវស្ស ។

យស្ស មយ្ហំ វា ឥទំ បរេសំ វា ឥទន្តិ កិញ្ច រូបក-

តំ វេទនាកតំ សញ្ញាកតំ សង្ខារកតំ វិញ្ញាណកតំ

កហិតំ បរាមដ្ឋំ អភិទិវិជ្ជំ អន្នេសិតំ អទិមុត្តំ នត្តិ

ន សំវិជ្ជតិ នុបលត្តតិ បហីនំ សមុច្ឆិដ្ឋំ រូបសន្តំ

បដិប្បស្សន្តំ អកតុប្បត្តិកំ ញាណក្កិណា នន្នន្តិ

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលនោះឯង រមែងមិនសាបសូន្យក្នុងលោក ។

ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

សេចក្តីប្រកាន់ ក្នុងនាមនិងរូប ដោយសព្វគ្រប់
នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ បុគ្គលនោះ រមែងមិន
សោក ព្រោះសត្វនិងសង្ខារដែលមិនមាន បុគ្គល
នោះឯង រមែងមិនសាបសូន្យ ក្នុងលោក ។

[១៦៦] ខន្ធនីមួយដែលគួរប្រកាន់ថា នេះរបស់អញ
ឬថា នេះរបស់បុគ្គលដទៃ នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ
បុគ្គលនោះ កាលមិនបានសេចក្តីប្រកាន់ រមែងមិន
សោកថា អញ មិនមានរបស់នេះ ដូច្នោះឡើយ ។

[១៦៧] អធិប្បាយពាក្យថា ខន្ធនីមួយដែលគួរប្រកាន់ថា នេះ
របស់អញ ឬថា នេះរបស់បុគ្គលដទៃ នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ ត្រង់
ពាក្យថា នៃបុគ្គលណា គឺ នៃព្រះអរហន្តខីណាស្រព ។ រូប វេទនា
សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ណាមួយ ដែលគួរកាន់ គួរស្ថាបអង្គើល គួរជាប់
ចំពាក់ គួរជ្រុលជ្រប់ គួរចុះស៊ប់ថា នេះរបស់អញ ឬថា នេះរបស់បុគ្គល
ដទៃ នៃបុគ្គលណា មិនមាន មិនមានព្រម ដែលមិនបាន គឺបុគ្គលណា
បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យស្ងប់ ឲ្យរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើង
ដុតដោយភ្លើង គឺញាណហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ឯវម្បិ យស្ស នត្តិ ឥទំ មេតិ បរេសំ វាបិ កិញ្ចនំ ។
 វុត្តំ ហោតំ ភកវតា នាយំ ភិក្ខុវេ កាយោ តុម្ហាកំ
 នបិ អញ្ញេសំ បុរាណាមិទំ ភិក្ខុវេ កម្មំ អភិសង្កតំ
 អភិសញ្ចេតយិតំ វេទនិយំ ទដ្ឋព្វំ តត្រ ភិក្ខុវេ សុត-
 វា អរិយសារកោ បដិច្ចសមុប្បាទំយេវ សាធុកំ យោ-
 និសោ មនសិករោតិ ឥតិ ឥមស្មី សតិ ឥទំ ហោតិ
 ឥមស្សប្បាទា ឥទំ ឧប្បជ្ឈតិ ឥមស្មី អសតិ ឥទំ
 ន ហោតិ ឥមស្ស និរោទា ឥទំ និរុជ្ឈតិ យទិទំ
 អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ ។ បេ ។
 ឯវមេតស្ស កោវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ
 ហោតិ ។ អវិជ្ជាយត្វេវ អសេសវិរាគនិរោទា សង្ខារ-
 និរោទោ ។ បេ ។ ឯវមេតស្ស កោវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស
 និរោទោ ហោតីតិ ។ ឯវម្បិ យស្ស នត្តិ ឥទំ
 មេតិ បរេសំ វាបិ កិញ្ចនំ ។ វុត្តំ ហោតំ ភកវតា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ខន្ធនីមួយដែលគួរប្រកាន់ថា នេះរបស់អញ ឬថា នេះរបស់បុគ្គលដទៃ
 នៃបុគ្គលណា មិនមាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ពាក្យនេះ ព្រះមានព្រះភាគក៏បាន
 ត្រាស់ហើយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាយនេះ មិនមែនរបស់អ្នក
 ទាំងឡាយទេ ទាំងមិនមែនរបស់អ្នកដទៃទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កម្មនេះ
 ជារបស់ចាស់ ដែលគេតាក់តែងហើយ ដែលចិត្តសន្សំហើយ ជាទីតាំង
 នៃវេទនា អ្នកទាំងឡាយត្រូវឃើញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងដំណើរ
 នោះ អរិយសាវ័កអ្នកចេះដឹង រមែងកំណត់ទុកក្នុងចិត្តដោយឧបាយ ចំពោះ
 បដិច្ចសមុប្បាទធម៌ដោយល្អថា កាលបើនេះមាន នេះក៏មាន នេះ
 កើតឡើង ព្រោះនេះកើត កាលបើនេះមិនមាន នេះក៏មិនមាន នេះ
 រលត់ ព្រោះនេះរលត់ គឺថា សង្ខារទាំងឡាយ (កើតមាន) ព្រោះអវិជ្ជា
 ជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ (កើតមាន) ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។ បេ ។
 ការកើតឡើងនៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន យ៉ាងនេះ ។ ការរលត់
 សង្ខារ ព្រោះការរលត់រលាយអស់អវិជ្ជាមិនមានសេសសល់ ។ បេ ។
 ការរលត់កងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន យ៉ាងនេះឯង ។ ខន្ធនីមួយ
 (ដែលគួរប្រកាន់ថា) នេះរបស់អញ ឬថា នេះរបស់បុគ្គលដទៃ
 នៃបុគ្គលណា មិនមាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ពាក្យនេះ ព្រះមានព្រះភាគ
 ក៏បានត្រាស់ហើយថា

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

សុញ្ញតោ លោកំ អវេក្ខុស្សុ មោយរាជ សទា សតោ
 អត្តានុទិដ្ឋិ ឧបាច្ច ឯវំ មច្ចុត្តរោ សិយា
 ឯវំ លោកំ អវេក្ខុន្តំ មច្ចុរាជា ន បស្សតីតិ ។
 ឯវម្បិ យស្ស នត្តិ ឥទំ មេតិ បរេសំ វាបិ កិញ្ចនំ ។
 រុត្តំ ហេតំ ភកវតា យំ ភិក្ខុវេ ន តុម្ហាកំ តំ
 បជហាថ តំ វោ បហីនំ ទីយរត្តំ ហិតាយ សុខាយ
 ភវិស្សតីតិ ។ កិញ្ច ភិក្ខុវេ ន តុម្ហាកំ រូបំ ភិក្ខុវេ
 ន តុម្ហាកំ តំ បជហាថ តំ វោ បហីនំ ទីយរត្តំ ហិតាយ
 សុខាយ ភវិស្សតិ វេទនា សញ្ញា សង្ខារា វិញ្ញាណំ
 ន តុម្ហាកំ តំ បជហាថ តំ វោ បហីនំ ទីយរត្តំ
 ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតិ តំ កី មញ្ញម ភិក្ខុវេ
 យំ ឥមស្មី ជេតវនេ តិណាកដ្ឋសាខាបលាសំ

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

ម្នាលមោឃរាជ អ្នកចូរមានស្មារតីគ្រប់កាល សម្លឹងមើល
នូវលោក ថាជារបស់សូន្យចុះ បុគ្គលដកអត្តានុទិដ្ឋិហើយ
គប្បីធ្ងន់មច្ចុបានដោយវិធីយ៉ាងនេះ មច្ចុរាជរមែងមិនជួបប្រទះ
នូវបុគ្គលដែលសម្លឹងមើលលោក យ៉ាងនោះ ។

ខន្ធនីមួយ (ដែលគួរប្រកាន់ថា) នេះរបស់អញ ឬថា នេះរបស់បុគ្គល
ដទៃ នៃបុគ្គលណា មិនមាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។

មួយទៀត ពាក្យនេះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយថា ម្នាលភិក្ខុ
ទាំងឡាយ ធម្មជាតិណា មិនមែនជារបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយ
ចូរលះបង់នូវធម្មជាតិនោះចេញ ធម្មជាតិនោះ ដែលអ្នកទាំងឡាយ លះ
បង់បានហើយ នឹងមានប្រយោជន៍ មានសេចក្តីសុខ អស់កាលដ៏វែង ។
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មជាតិដូចម្តេច មិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ រូបមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយ ចូរលះ
រូបនោះចេញ រូបនោះដែលអ្នកទាំងឡាយលះហើយ នឹងមានប្រយោជន៍
មានសេចក្តីសុខអស់កាលវែង វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ មិនមែន
របស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយចូរលះបង់នាមខន្ធនោះចេញ នាមខន្ធ
នោះ ដែលអ្នកទាំងឡាយលះបង់ហើយ នឹងមានប្រយោជន៍ មានសេចក្តីសុខ
អស់កាលវែង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ សម្គាល់ ហេតុនោះ
ដូចម្តេច ស្មៅឈើ មែកឈើ ស្លឹកឈើណា មាននៅក្នុងវត្តជេតពននេះ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

តំ ជនោ ហារេយ្យ វា ឧហោយ្យ វា យថាបច្ចុយំ
 វា ករេយ្យ អបិ នុ តុម្ហាកំ វា វមស្ស អម្ពេ ជនោ
 ហារតិ វា ឧហារតិ វា យថាបច្ចុយំ វា ករោតីតិ ។
 នោ ហោតំ ភន្តេ ។ តំ កិស្ស ហោតុ ។ ន ហិ
 នោ វតំ ភន្តេ អត្តា វា អត្តនិយំ វាតិ ។ វរំ ខោ
 ភិក្ខុវេ យំ ន តុម្ហាកំ តំ បជហាថ តំ វោ បហីនំ
 ទីយវត្ថុំ ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតីតិ ។
 កិញ្ច ភិក្ខុវេ ន តុម្ហាកំ រូបំ ភិក្ខុវេ ន តុម្ហាកំ
 តំ បជហាថ តំ វោ បហីនំ ទីយវត្ថុំ ហិតាយ
 សុខាយ ភវិស្សតិ វេទនា សញ្ញា សង្ខារា វិញ្ញាណំ
 ន តុម្ហាកំ តំ បជហាថ តំ វោ បហីនំ ទីយវត្ថុំ
 ហិតាយ សុខាយ ភវិស្សតីតិ ។ វាម្យិ យស្ស
 នត្ថិ ឥទំ មេតិ បវេសំ វាបិ កិញ្ចនំ ។

កាសិតម្យិ ហោតំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

អ្នកផងនាំយកចេញ ឬដុត ឬក៏ធ្វើនូវស្មៅជាដើមនោះ ឲ្យសមគួរ
 ដល់បច្ច័យ ចុះអ្នកទាំងឡាយ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះដែរឬទេថា
 អ្នកផងនាំយក ឬដុត ឬក៏ធ្វើ នូវយើងទាំងឡាយ ឲ្យសមគួរដល់បច្ច័យ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ដំណើរនុ៎ះ មិនដូច្នោះទេ ។ ដំណើរនុ៎ះ ព្រោះ
 ហេតុអ្វី ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្លួនក្តី វត្ថុជារបស់ខ្លួនក្តី នុ៎ះមិនមែន
 ជារបស់យើងខ្ញុំទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ យ៉ាងនោះមែនហើយ វត្ថុណា
 មិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយ ចូរលះបង់វត្ថុនោះចេញ
 វត្ថុនោះដែលអ្នកទាំងឡាយលះបង់ហើយ នឹងមានប្រយោជន៍ មានសេចក្តី
 សុខ អស់កាលវែង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វត្ថុអ្វី មិនមែនរបស់អ្នក
 ទាំងឡាយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ រូបមិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នក
 ទាំងឡាយ ចូរលះបង់រូបនោះចេញ រូបនោះដែលអ្នកទាំងឡាយលះបង់
 ហើយ នឹងមានប្រយោជន៍ មានសេចក្តីសុខ អស់កាលវែង ។ វេទនា
 សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ មិនមែនរបស់អ្នកទាំងឡាយទេ អ្នកទាំងឡាយ
 ចូរលះបង់នាមខន្ធនោះចេញ នាមខន្ធនោះ ដែលអ្នកទាំងឡាយ លះបង់
 ហើយ នឹងមានប្រយោជន៍ មានសេចក្តីសុខ អស់កាលដ៏វែង ។
 ខន្ធនីមួយ (ដែលគួរប្រកាន់ថា) នេះរបស់អញ ឬថា នេះរបស់បុគ្គល
 ដទៃ នៃបុគ្គលណា មិនមានយ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត មានភាសិតនេះថា

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

សុទ្ធកមសមុប្បាទំ ^(១)	សុទ្ធសង្ខារសន្តតិ
បស្សន្តស្ស យថាក្ខតំ	ន ភយំ ហោតិ កាមណិ
តិណាកដ្ឋសមំ លោកំ	យទា បញ្ញាយ បស្សតិ
នាញ្ញំ បត្តយតេ កិញ្ចិ	អញ្ញត្រ អប្បជិសន្ធិយាតិ ^(២) ។

វេទិកា ភិក្ខុជី មារំ ចាបិមន្តំ ឯតទរោច

កន្តុ សត្តោតិ បច្ចេសិ	មារ ទិដ្ឋិតតំ នុ តេ
សុទ្ធសង្ខារបុញ្ញាយំ	នយិទ ភត្តបលព្ពតិ
យថាបិ អដ្ឋសម្ភារា	ហោតិ សទ្ធោ រថោ ឥតិ
ឯវំ ខន្ទេសុ សន្ទេសុ	ហោតិ សត្តោតិ សម្មតិ
ទុក្ខមេវ ហិ សម្ពោតិ	ទុក្ខំ តិដ្ឋតិ វេតិ ច
នាញ្ញត្រ ទុក្ខា សម្ពោតិ	នាញ្ញំ ទុក្ខា និរុដ្ឋតិ ។

ឯវម្បិ យស្ស នត្តិ ឥទំ មេតិ បរេសំ វាបិ កិញ្ចនំ ។

ឯវមេវ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ រូបំ សមន្ទេសតិ
យាវតា រូបស្ស ភតិ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ
វិញ្ញាណំ សមន្ទេសតិ យាវតា វិញ្ញាណស្ស ភតិ

១ ម. សុទ្ធធម្មសមុប្បាទំ ។ ២ ម. ឥតោ បរំ ឯវម្បិ យស្ស នត្តិ ឥទំ មេតំ បរេសំ វាបិ កិញ្ចនត្តិ ទិស្សត្តិ ។

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

បពិត្រអ្នកជាធំ បុគ្គលកាលឃើញ នូវការកើតឡើងនៃការ
ប្រព្រឹត្តទៅសុទ្ធ នូវតំណនៃសង្ខារសុទ្ធ ភ័យរមែងមិនមាន
ដោយពិត បុគ្គលឃើញដោយបញ្ញានូវសត្វលោក ទុកស្មើ
ដោយស្មៅនិងកំណាត់ឈើ ក្នុងកាលណា ក្នុងកាលនោះ
រមែងមិនប្រាថ្នានូវវត្ថុដទៃបន្តិចបន្តួច ក្រៅអំពីមិនបដិសន្ធិ ។

វជិរាភិក្ខុនី បានពោលពាក្យនុ៎ះ នឹងមានចិត្តបាបថា

ម្នាលមារ អ្នកជឿនូវអ្វីហ្ន៎ថាជាសត្វ ទិដ្ឋិរបស់អ្នកដូច្នោះឬ
នេះជាគំនរនៃសង្ខារសុទ្ធ សត្វក្នុងគំនរនេះ បុគ្គលរកមិន
បានទេ ពាក្យថារថដូច្នោះ រមែងកើតមាន ព្រោះគ្រឿង
ផ្សំនៃអវយវៈ យ៉ាងណាមិញ កាលបើខន្ធទាំងឡាយមាន
សេចក្តីសន្មតថាសត្វ ក៏រមែងមាន យ៉ាងនោះដែរ ពិតណាស់
ទុក្ខហ្នឹងឯង រមែងកើតឡើង ទុក្ខរមែងបិតនៅផង រលត់
ទៅផង មិនមានធម្មជាតណាមួយ ក្រៅអំពីទុក្ខ កើតឡើង
មិនមានធម្មជាតដទៃ ក្រៅអំពីទុក្ខ រលត់ទៅ ។

ខន្ធនីមួយ (ដែលគួរប្រកាន់)ថា នេះរបស់អញ ឬថា នេះរបស់បុគ្គលដទៃ
នៃបុគ្គលណា មិនមាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុស្វែងរករូប រហូតដល់គតិ របស់រូប
ស្វែងរកវេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ រហូតដល់គតិរបស់វិញ្ញាណ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

តស្ស រូបំ សមន្តេសតោ យាវតា រូបស្ស ភតិ វេទនំ
សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ សមន្តេសតោ យាវតា
វិញ្ញាណស្ស ភតិ យម្បិ យស្ស ហោតិ អហន្តិ វា
មមន្តិ វា អស្មីតិ វា តម្បិ តស្ស ន ហោតីតិ ។
ឯវម្បិ យស្ស នត្តិ ឥទំ មេតិ បរេសំ វាបិ កិញ្ចនំ ។
អាយស្មា អានន្ទោ ភកវន្តំ ឯតទរោច សុញ្ញោ
លោកោ សុញ្ញោ លោកោតិ ភន្តេ វុច្ចតិ កិត្តាវតា
នុ ខោ ភន្តេ សុញ្ញោ លោកោតិ វុច្ចតីតិ ។ យស្មា
ខោ អានន្ទ សុញ្ញំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា តស្មា
សុញ្ញោ លោកោតិ វុច្ចតីតិ ។ កិញ្ចានន្ទ សុញ្ញំ
អត្តេន វា អត្តនិយេន វា ចក្កុ ខោ អានន្ទ
សុញ្ញំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា រូចា សុញ្ញោ ចក្កុ-
វិញ្ញាណំ សុញ្ញំ ចក្កុសម្មស្សោ សុញ្ញោ យទិទំ ចក្កុ-
សម្មស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ
វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ សុញ្ញំ សោតំ សុញ្ញំ
សទ្ធិំ សុញ្ញំ ឃានំ សុញ្ញំ ភន្តំ សុញ្ញំ ជិវ្ហា សុញ្ញោ
រសា សុញ្ញោ កាយោ សុញ្ញោ ដោដ្ឋព្វា សុញ្ញោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

កាលបើភិក្ខុនោះ ស្វែងរករូបរហូតដល់គតិរបស់រូប ស្វែងរកវេទនា
 សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ រហូតដល់គតិរបស់វិញ្ញាណ យ៉ាងនេះហើយ
 (សេចក្តីប្រកាន់)ណាថា អញដូច្នោះក្តី ថារបស់អញដូច្នោះក្តី (ថាអញ)មាន
 ដូច្នោះក្តី របស់ភិក្ខុណា (សេចក្តីប្រកាន់)នោះ របស់ភិក្ខុនោះ មិនមានទេ ។
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ខន្ធនីមួយដែលគួរប្រកាន់ថា នេះរបស់អញ
 ឬថា នេះរបស់បុគ្គលដទៃ នៃបុគ្គលណា មិនមាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។

ព្រះអានន្ទមានអាយុ ក្រាបទូលសួរដំណើរនុ៎ះ ចំពោះព្រះមានព្រះ
 ភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ពាក្យដែលព្រះអង្គពោលថា លោកសូន្យ
 លោកសូន្យដូច្នោះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ពាក្យដែលព្រះអង្គពោលថា
 លោកសូន្យ តើដោយហេតុដូចម្តេច ។ ម្នាលអានន្ទ ធម្មជាតិសូន្យ
 ចាកខ្លួន ឬចាកវត្ថុជារបស់ខ្លួន ព្រោះហេតុណា ហេតុនោះ បានជា
 តថាគត ពោលថាលោកសូន្យ ។ ម្នាលអានន្ទ ធម្មជាតិដូចម្តេច ដែល
 សូន្យចាកខ្លួន ឬចាកវត្ថុជារបស់ខ្លួន ម្នាលអានន្ទ ចក្ខុហ្នឹងឯង សូន្យ
 ចាកខ្លួន ឬចាកវត្ថុជារបស់ខ្លួន រូបទាំងឡាយសូន្យ ចក្ខុវិញ្ញាណសូន្យ
 ចក្ខុសម្មសូន្យ សុខក្តី ទុក្ខក្តី អទុក្ខមសុខក្តី ណា ដែលបុគ្គលដឹងហើយ
 រមែងកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្មសូន្យជាបច្ច័យ ធម្មជាតិមានសុខជាដើម
 នោះឯង ជារបស់សូន្យ សោតៈសូន្យ សទ្ទៈសូន្យ ឃានៈសូន្យ គន្លៈសូន្យ
 ជិវ្ហាសូន្យ រសទាំងឡាយសូន្យ កាយសូន្យ ផោដ្ឋព្វៈទាំងឡាយសូន្យ

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

មនោ សុញ្ញោ ធម្មោ សុញ្ញោ មនោវិញ្ញាណំ សុញ្ញំ
 មនោសម្មស្សោ សុញ្ញោ យទិទំ មនោសម្មស្សប្បច្ចយា
 ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ
 វា តម្បិ សុញ្ញំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា យស្មា
 ខោ អាណន្ទ សុញ្ញំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា តស្មា
 សុញ្ញោ លោកោតិ វុច្ចតីតិ ។ ឯវម្បិ យស្ស នត្តិ
 ឥទំ មេតិ បវេសំ វាបិ កិញ្ចានំ ។

[១៦៨] មមត្តំ សោ អសំវិទ្ធីន្តិ មមត្តាតិ ទ្វេ
 មមត្តា តណ្ហាមមត្តញ្ច ទិដ្ឋិមមត្តញ្ច ។ បេ ។ ឥទំ
 តណ្ហាមមត្តំ ។ បេ ។ ឥទំ ទិដ្ឋិមមត្តំ ។ តណ្ហាមមត្តំ
 បហាយ ទិដ្ឋិមមត្តំ បដិទិស្សន្តិក្ខា មមត្តំ អវិទ្ធីន្តោ
 អសំវិទ្ធីន្តោ អនទិតច្ឆន្តោ អប្បជិលកន្តោតិ មមត្តំ
 សោ អសំវិទ្ធី ។

[១៦៩] នត្តិ មេតិ ន សោចតីតិ វិបរិណាតំ វា វត្ថុ
 ន សោចតិ វិបរិណាតស្មី វា វត្ថុស្មី ន សោចតិ
 ចក្កុ មេ វិបរិណាតន្តិ ន សោចតិ សោតំ មេ ។ បេ ។

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

មនៈសូន្យ ធម្មៈសូន្យ មនោវិញ្ញាណសូន្យ មនោសម្មសូន្យសូន្យ សុខក្តី
 ទុក្ខក្តី អទុក្ខមសុខក្តី ណា ដែលបុគ្គលដឹងហើយ រមែងកើតឡើង
 ព្រោះមនោសម្មសូន្យជាបច្ច័យ ធម្មជាតិមានសុខជាដើមនោះឯង ជារបស់
 សូន្យ ចាកខ្លួន ឬចាកវត្ថុជារបស់ខ្លួន ម្នាលអានន្ទ ធម្មជាតិដែលសូន្យ
 ចាកខ្លួន ឬចាកវត្ថុជារបស់ខ្លួន ព្រោះហេតុណា ហេតុនោះ តថាគត
 ពោលថា លោកសូន្យ ។ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ខន្ធនីមួយដែល
 គួរប្រកាន់ថា នេះរបស់អញ ឬថា នេះរបស់បុគ្គលដទៃ នៃបុគ្គលណា
 មិនមាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។

[១៦៨] ពាក្យថា បុគ្គលនោះ កាលមិនបានសេចក្តីប្រកាន់ ត្រង់
 ពាក្យថា សេចក្តីប្រកាន់ បានដល់ សេចក្តីប្រកាន់ ២ សេចក្តីប្រកាន់គឺ
 តណ្ហា ១ សេចក្តីប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ១ ។ បេ ។ នេះសេចក្តីប្រកាន់គឺតណ្ហា
 ។ បេ ។ នេះសេចក្តីប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ។ បុគ្គលកាលលះបង់សេចក្តីប្រកាន់
 គឺតណ្ហា រលាស់ចោលសេចក្តីប្រកាន់គឺទិដ្ឋិ ហើយមិនច្នួប មិនប្រទះ មិន
 បាន មិនបានចំពោះ នូវសេចក្តីប្រកាន់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
 បុគ្គលនោះ កាលមិនបាននូវសេចក្តីប្រកាន់ ។

[១៦៩] ពាក្យថា រមែងមិនសោកថា អញមិនមានរបស់នេះ គឺបុគ្គល
 មិនសោករករបស់ដែលត្រូវប្រែប្រួល ឬកាលវត្ថុដែលប្រែប្រួលហើយ មិន
 សោក គឺមិនសោកថា ចក្ករបស់អញប្រែប្រួល សោតៈរបស់អញ ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សាលោហិតា មេ វិបរិណាតាតិ ន សោចតិ ន
 កិលមតិ ន បរិទេវតិ ន ឧវត្តាជ្ឈី កន្ទតិ ន
 សម្មោហំ អាបជ្ជតីតិ នត្ថិ មេតិ ន សោចតិ ។

តេនាហ ភកវា

យស្ស នត្ថិ ឥទំ មេតិ បរេសំ វាបិ កិញ្ចនំ

មមត្តំ សោ អសំវិន្ទំ នត្ថិ មេតិ ន សោចតីតិ ។

[១៧០] អនិដ្ឋវី អនានុតិទ្វោ អនេជោ សព្វដី សមោ

តមាទិសំសំ បព្រមិ បុច្ឆិតោ អវិកម្មិនំ ។

[១៧១] អនិដ្ឋវី អនានុតិទ្វោតិ កតមំ និដ្ឋវិយំ ។

ឥនេកាទ្វោ និដ្ឋវី ហោតិ បរលាភសក្ការតុការមាណ-

នវន្ទនបូជនាសុ ឥស្សតិ ឧស្សយតិ ឥស្សំ ពន្ទតិ

យំ ឯវរូបំ និដ្ឋវិយំ និដ្ឋវិយកម្មំ ឥស្សា ឥស្សាយនា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មិនសោក មិនលំបាក មិនខ្សឹកខ្សួល មិនគក់ទ្រូង មិនដល់នូវការរវៃផ្ទៃ
ថា ញាតិសាលោហិត របស់អញ ប្រែប្រួលហើយ ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គលមិនសោកថា អញមិនមាន របស់នេះ ។
ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ខន្ធនីមួយ(ដែលគួរប្រកាន់ថា)នេះ របស់អញ ឬថា នេះរបស់
បុគ្គលដទៃ នៃបុគ្គលណា មិនមានទេ បុគ្គលនោះ កាល
មិនបានសេចក្តីប្រកាន់ រមែងមិនសោកថា អញមិនមាន
របស់នេះ ដូច្នោះឡើយ ។

[១៧០] តថាគតដែលត្រូវគេសួរ អំពីពួកបុគ្គលអ្នកមិន
ញាប់ញ័រហើយ នឹងពោលនូវអានិសង្ស (នៃពួកបុគ្គល) នោះ
គឺបុគ្គលអ្នកមិនមានសេចក្តីប្រណែន អ្នកមិនប្រាថ្នា អ្នកមិន
មានការញាប់ញ័រ អ្នកមានចិត្តស្មើក្នុងធម៌ទាំងពួង ។

[១៧១] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលអ្នកមិនមានសេចក្តីប្រណែន អ្នកមិន
ប្រាថ្នាសំណួរថា សេចក្តីប្រណែនតើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះជាអ្នក
ប្រណែន រមែងប្រណែន ឈ្នានីស ចង់នូវសេចក្តីប្រណែនទុក ក្នុងលាភ
សក្ការៈ ការគោរព ការរាប់អាន ការថ្វាយបង្គំ ការបូជា របស់បុគ្គលដទៃ
សេចក្តីប្រណែន អំពើនៃសេចក្តីប្រណែន សេចក្តីឫស្សា អាការនៃឫស្សា

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

ឥស្សរិយតត្ថំ ឧស្សយា ឧស្សយនា ឧស្សរិយតត្ថំ ឥទំ
 វុច្ចតិ និដ្ឋរិយំ ។ យស្សេតំ និដ្ឋរិយំ បហីនំ សមុ-
 ច្ឆិនំ រូបសន្តំ បដិប្បស្សន្តំ អភព្វប្បត្តិកំ ញាណា-
 ក្កិណា ទឡំ សោ វុច្ចតិ អនិដ្ឋរិតិ អនិដ្ឋរិ ។
 អនានុតិទ្វោតិ កេដោ វុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាគោ
 សារាគោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោគោ អកុសលមូលំ ។
 យស្សេសោ កេដោ បហីនោ សមុច្ឆិនោ រូបសន្តោ
 បដិប្បស្សនោ អភព្វប្បត្តិកោ ញាណាក្កិណា ទឡោ
 សោ វុច្ចតិ អនានុតិទ្វោ ។ សោ រូបេ អភិទ្វោ ។ បេ ។
 ទិដ្ឋសុតមុតវិញ្ញាតព្វេសុ ធម្មេសុ អភិទ្វោ អក-
 តិភោ អមុច្ឆិភោ អនន្តោបន្តោ វីតកេដោ វិតតកេដោ
 ចត្តកេដោ វន្តកេដោ មុត្តកេដោ បហីនកេដោ
 បដិនិស្សដ្ឋកេដោ វីតរាគោ វិតតរាគោ ចត្តរាគោ
 វន្តរាគោ មុត្តរាគោ បហីនរាគោ បដិនិស្សដ្ឋរាគោ
 និច្ឆាតោ និព្វតោ សីតិភូតោ សុខប្បដិសំវេទី

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

ភាពនៃសេចក្តីឫស្សា សេចក្តីឃ្នានីស អាការនៃឃ្នានីស ភាព
នៃសេចក្តីឃ្នានីស ឯណា មានសភាពយ៉ាងនេះ នេះ លោកហៅថា
សេចក្តីច្រណែន ។ សេចក្តីច្រណែននុ៎ះ បុគ្គលណា បានលះបង់
ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យស្ងប់ ឲ្យរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើង
គឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានសេចក្តី
ច្រណែន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមិនមានសេចក្តីច្រណែន ។
ពាក្យថា អ្នកមិនប្រាថ្នា សេចក្តីថា តណ្ហា លោកហៅថា សេចក្តី
ប្រាថ្នា បានខាង រាគៈ រាគៈមានកម្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកៈ
អកុសលមូល ។ សេចក្តីប្រាថ្នានុ៎ះ បុគ្គលណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល
ឲ្យស្ងប់ ឲ្យរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើង គឺ
ញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនប្រាថ្នា ។ បុគ្គល
នោះ មិនប្រាថ្នាក្នុងរូប ។ បេ ។ មិនប្រាថ្នា មិនចង់បាន មិនល្មោក
មិនជ្រុលជ្រប់ ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងឡាយ ដែលឃើញ ឮ ប៉ះពាល់
ឬគប្បីដឹង គឺជាអ្នកអស់ចំណង់ គ្មានចំណង់ លះបង់ចំណង់ ខ្ចាក់ចោល
ចំណង់ មានចំណង់រួចស្រឡះ មានចំណង់វិនាស មានចំណង់
រលាស់ចេញ ជាអ្នកអស់តម្រេក គ្មានតម្រេក លះបង់តម្រេក ខ្ចាក់
ចោលតម្រេក មានតម្រេករួចស្រឡះ មានតម្រេកវិនាស មានតម្រេក
រលាស់ចេញ ជាអ្នកមិនឃ្នាន រលត់ចំណង់ មានចិត្តត្រជាក់ ទទួលសុខ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[ពហុភូតេន អត្តោ វិហារតីតិ អនិដ្ឋវី អនានុតិទ្ធោ ។

[១៧២] អនេដោ សព្វដី សមោតិ ឯជា
វុច្ចតិ តណ្ហា យោ រាតោ សារាតោ ។ បេ ។

អភិជ្ឈា លោកោ អកុសលមូលំ ។ យស្សេសា
ឯជា តណ្ហា បហីនោ សមុច្ឆិទ្ធា រូបសន្តា បដិ-

ប្បស្សន្ទា អកពុប្បត្តិកា ញាណគីណា ទឡា សោ
វុច្ចតិ អនេដោ ។ ឯជាយ បហីនត្តា អនេដោ សោ

លាកេបិ ន ឥញ្ចតិ អលាកេបិ ន ឥញ្ចតិ យសេបិ
ន ឥញ្ចតិ អយសេបិ ន ឥញ្ចតិ បសំសាយបិ

ន ឥញ្ចតិ និណ្ឌាយបិ ន ឥញ្ចតិ សុខេបិ ន ឥញ្ចតិ
ទុក្ខេបិ ន ឥញ្ចតិ ន ចលតិ ន វេជតិ នប្បវេជតិ

ន សម្បវេជតីតិ អនេដោ ។ សព្វដី សមោតិ សព្វ
វុច្ចតិ ទ្វាទសាយតនានិ ចក្កុ ចេវ រូចា ច ។ បេ ។

មនោ ចេវ ធម្មា ច ។ យតោ អជ្ឈត្តិកពាហិវេសុ
អាយតនេសុ នន្ទរាតោ បហីនោ ហោតិ ឧច្ឆិទ្ធមូលោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មានខ្លួនដ៏ប្រសើរ សម្រាន្តនៅ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមិន
មានសេចក្តីច្រណែន អ្នកមិនប្រាថ្នា ។

[១៧២] ពាក្យថា អ្នកមិនមានការញាប់ញ័រ អ្នកមានចិត្តស្មើ
ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងពួង អធិប្បាយថា តណ្ហា លោកហៅថា សេចក្តី
ញាប់ញ័រ បានខាងរាគៈ រាគៈមានកម្លាំង ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកៈ
អកុសលមូល ។ តណ្ហា ជាគ្រឿងញាប់ញ័រនុ៎ះ បុគ្គលណា បានលះបង់
ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យស្ងប់ ឲ្យរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយ
ភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមិនមានការញាប់
ញ័រ ។ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា អ្នកមិនមានការញាប់ញ័រ ព្រោះ
លះតណ្ហាជាគ្រឿងញាប់ញ័រហើយ រមែងមិនញាប់ញ័រ ក្នុងលាភខ្លះ មិន
ញាប់ញ័រ ក្នុងអលាភខ្លះ មិនញាប់ញ័រ ក្នុងយសខ្លះ មិនញាប់ញ័រ
ក្នុងអយសខ្លះ មិនញាប់ញ័រ ក្នុងបសំសាខ្លះ មិនញាប់ញ័រ ក្នុងនិន្ទាខ្លះ
មិនញាប់ញ័រ ក្នុងសុខខ្លះ មិនញាប់ញ័រ មិនកម្រើក មិនរំភើប មិនរន្ធត់
មិនស្ទន់ស្ទោ ក្នុងទុក្ខខ្លះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមិនមាន
ការញាប់ញ័រ ។ ពាក្យថា អ្នកមានចិត្តស្មើក្នុងធម៌ទាំងពួង សេចក្តី
ថា ធម៌ទាំងពួង លោកពោលសំដៅ អាយតនៈ ១២ គឺ ចក្ខុ ១
រូប ១ ។ បេ ។ មនៈ ១ ធម្មៈ ១ ។ កាលណា ឆន្ទរាគៈ ក្នុង
អាយតនៈទាំងខាងក្រៅ បុគ្គលបានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

តាលាវត្ថុកតោ អនការដ្ឋតោ អាយតី អនុប្បាទធម្មោ
សោ វុច្ចតិ សព្វត្ថ សមោ សព្វត្ថ តាទិ សព្វត្ថ មជ្ឈត្តោ
សព្វត្ថ ឧបេក្ខកោតិ អនេជោ សព្វដី សមោ ។

[១៧៣] តមាទិសំសំ បព្រឹមិ បុច្ឆិតោ អរិកម្មិនន្តិ
អរិកម្មិនំ បុគ្គលានំ បុដ្ឋោ បុច្ឆិតោ យាចិតោ
អន្សេសិតោ បសាទិតោ ឥមេ ចត្តារោ អាទិសំសេ
បព្រឹមិ យោ សោ អនិដ្ឋរិ អនានុតិទ្ធោ អនេជោ
សព្វដី សមោតិ ព្រឹមិ អាចិត្តាមិ ។ បេ ។ បកា-
សេមីតិ តមាទិសំសំ បព្រឹមិ បុច្ឆិតោ អរិកម្មិនំ ។

តេនាហា ភក្កវា

អនិដ្ឋរិ អនានុតិទ្ធោ អនេជោ សព្វដី សមោ
តមាទិសំសំ បព្រឹមិ បុច្ឆិតោ អរិកម្មិនន្តិ ។

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទីកើតនៃដើមឆ្មោត ដល់នូវភាពមិនមាន មិន
ឲ្យមានការកើតតទៅជាធម្មតា បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមានចិត្តស្មើ
ក្នុងធម៌ទាំងពួង អ្នកនឹងជឿក្នុងធម៌ទាំងពួង អ្នកកណ្តាល ក្នុងធម៌ទាំងពួង
អ្នកព្រងើយកន្តើយ ក្នុងធម៌ទាំងពួង ក្នុងកាលនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់
ត្រាស់ថា) អ្នកមិនមានការញាប់ញ័រ អ្នកមានចិត្តស្មើក្នុងធម៌ទាំងពួង ។

[១៧៣] ពាក្យថា តថាគត ដែលត្រូវគេសួរ អំពីពួកបុគ្គល អ្នកមិន
ញាប់ញ័រ នឹងពោលនូវអានិសង្ស (នៃពួកបុគ្គល) នោះគឺ តថាគតដែល
ត្រូវគេសួរ គេដេញដោល គេសូម គេអារាធនា គេជ្រះថ្លា អំពីពួកបុគ្គល
អ្នកមិនញាប់ញ័រ នឹងពោល នឹងសម្តែង នឹងប្រាប់ ។ បេ ។ នឹងប្រកាស
នូវអានិសង្ស ៤ នេះ ថា បុគ្គលនោះ ជាអ្នកមិនមានសេចក្តីច្រណែន ១
អ្នកមិនប្រាថ្នា ១ អ្នកមិនមានការញាប់ញ័រ ១ អ្នកមានចិត្តស្មើក្នុងធម៌
ទាំងពួង ១ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគត ដែលត្រូវគេសួរ
អំពីពួកបុគ្គលអ្នកមិនញាប់ញ័រ នឹងពោលនូវអានិសង្ស (នៃពួកបុគ្គល)
នោះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

តថាគតដែលត្រូវគេសួរ អំពីពួកបុគ្គល អ្នកមិនញាប់ញ័រ នឹង
ពោលនូវអានិសង្ស (នៃពួកបុគ្គល) នោះ គឺបុគ្គលអ្នកមិនមាន
សេចក្តីច្រណែន អ្នកមិនប្រាថ្នា អ្នកមិនមានការញាប់ញ័រ
អ្នកមានចិត្តស្មើ ក្នុងធម៌ទាំងពួង ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[១៧៤] អនេជស្ស វិជានតោ នត្ថិ កាចិ និសង្ខតិ

វិរតោ សោ វិយារម្ហា ខេមំ បស្សតិ សព្វដិ ។

[១៧៥] អនេជស្ស វិជានតោតិ ឯជា វុច្ចតិ តណ្ហា
 យោ រាតោ សារាតោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោកោ
 អកុសលមូលំ ។ យស្សេសា ឯជា តណ្ហា បហីនា
 សមុច្ឆិដ្ឋា រូបសន្តា បដិប្បស្សន្តា អភព្វប្បត្តិកា ញា-
 ណាក្កិណា ទឡា សោ វុច្ចតិ អនេដោ ។ ឯដាយ បហី-
 នត្តា អនេដោ សោ លាកេបិ ន ឥញ្ចតិ អលាកេបិ
 ន ឥញ្ចតិ យសេបិ ន ឥញ្ចតិ អយសេបិ ន ឥញ្ចតិ
 បសំសាយបិ ន ឥញ្ចតិ និដ្ឋាយបិ ន ឥញ្ចតិ សុខេបិ
 ន ឥញ្ចតិ ទុក្ខេបិ ន ឥញ្ចតិ ន ចលតិ ន វេជតិ
 នប្បវេជតិ ន សម្បវេជតីតិ អនេជស្ស ។ វិជានតោតិ
 ជានតោ អាជានតោ វិជានតោ បដិវិជានតោ បដិវិជ្ឈតោ
 សព្វេ សង្ខារា អនិច្ចាតិ ជានតោ អាជានតោ វិជានតោ
 បដិវិជានតោ បដិវិជ្ឈតោ សព្វេ សង្ខារា ទុក្ខាតិ ។ បេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[១៧២] ការតាក់តែង ណានីមួយ នៃបុគ្គលអ្នកមិនមានការ
ញាប់ញ័រ អ្នកដឹងច្បាស់ មិនមានទេ បុគ្គលនោះ រៀបចំ
ការផ្ដើមផ្សេងៗ រមែងឃើញសេចក្ដីក្សេមក្ដងទីទាំងពួង ។

[១៧៥] ពាក្យថា អ្នកមិនមានការញាប់ញ័រ អ្នកដឹងច្បាស់ សេចក្ដីថា
តណ្ហា លោកហៅថា ការញាប់ញ័រ បានខាង រាគៈ រាគៈមានកម្លាំង
។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោភៈ អកុសលមូល ។ តណ្ហាជាគ្រឿងញាប់
ញ័រនុ៎ះ បុគ្គលណា បានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យស្ងប់ ឲ្យរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យ
កើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា
អ្នកមិនមានការញាប់ញ័រ ។ បុគ្គលឈ្មោះថា អ្នកមិនមានការញាប់ញ័រនោះ
ព្រោះលះតណ្ហាជាគ្រឿងញាប់ញ័រហើយ រមែងមិនញាប់ញ័រក្នុងលាភខ្លះ
មិនញាប់ញ័រ ក្នុងអលាភខ្លះ មិនញាប់ញ័រក្នុងយសខ្លះ មិនញាប់ញ័រ
ក្នុងអយសខ្លះ មិនញាប់ញ័រ ក្នុងបសំសាខ្លះ មិនញាប់ញ័រ ក្នុងនិន្ទាខ្លះ
មិនញាប់ញ័រ ក្នុងសុខខ្លះ មិនញាប់ញ័រ មិនកម្រើក មិនរំភើប មិនរន្ធត់
មិនស្ទុន់ស្ទា ក្នុងទុក្ខខ្លះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមិនមានការ
ញាប់ញ័រ ។ ពាក្យថា អ្នកដឹងច្បាស់ គឺអ្នកដឹង ដឹងទូទៅ ដឹងច្បាស់
ដឹងចំពោះ យល់ច្បាស់ថា សង្ខារទាំងពួងមិនទៀង អ្នកដឹង ដឹងទូទៅ
ដឹងច្បាស់ ដឹងចំពោះ យល់ច្បាស់ថា សង្ខារទាំងពួងជាទុក្ខ ។ បេ ។

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

យដ្ឋីញ៉ា សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ និរោធងម្ពន្តិ ជានតោ
អាជានតោ វិជានតោ បដិវិជានតោ បដិវិជ្ឈតោតិ
អនេជស្ស វិជានតោ ។

[១៧៦] នត្ថិ កាចិ និសដ្ឋីតិ ជានិសដ្ឋីតិយោ
វុច្ចន្តិ បុញ្ញាភិសដ្ឋាហោ អបុញ្ញាភិសដ្ឋាហោ អនេញ្ញាភិ-
សដ្ឋាហោ ។ យតោ បុញ្ញាភិសដ្ឋាហោ ច អបុញ្ញាភិ-
សដ្ឋាហោ ច អនេញ្ញាភិសដ្ឋាហោ ច បហីនា ហោន្តិ
ឧច្ឆិន្ទមូលា តាលាវត្ថុកតា អនការដ្ឋតា អាយតិ
អនុប្បាទធម្មា ឯត្តាវតា និសដ្ឋីតិយោ នត្ថិ ន
សំវិជ្ជន្តិ នុបលព្ពន្តិ បហីនា សមុច្ឆិដ្ឋា រូបសន្តា
បដិប្បស្សន្តា អភព្វប្បត្តិកា ញ្ញាណក្កិណា ទន្សាតិ
នត្ថិ កាចិ និសដ្ឋីតិ ។

[១៧៧] វិរតោ សោ វិយារម្ពាតិ វិយារម្ពោ
វុច្ចតិ បុញ្ញាភិសដ្ឋាហោ អបុញ្ញាភិសដ្ឋាហោ អនេញ្ញា-
ភិសដ្ឋាហោ ។ យតោ បុញ្ញាភិសដ្ឋាហោ ច អបុញ្ញា-
ភិសដ្ឋាហោ ច អនេញ្ញាភិសដ្ឋាហោ ច បហីនា
ហោន្តិ ឧច្ឆិន្ទមូលា តាលាវត្ថុកតា អនការដ្ឋតា

អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

អ្នកដឹង ដឹងទូទៅ ដឹងច្បាស់ ដឹងចំពោះ យល់ច្បាស់ថា ធម្មជាតិ
ណាមួយ មានការកើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតិទាំងអស់នោះ មានការ
រលត់ទៅវិញជាធម្មតា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) អ្នកមិនមានការ
ញាប់ញ័រ អ្នកដឹងច្បាស់ ។

[១៧៦] ពាក្យថា ការតាក់តែងណានីមួយ មិនមាន សេចក្តី
ថា ការតាក់តែងទាំងឡាយ លោកពោលសំដៅយក បុញ្ញាភិសង្ខារ
អបុញ្ញាភិសង្ខារ អនេញាភិសង្ខារ ។ បុញ្ញាភិសង្ខារ អបុញ្ញាភិសង្ខារ
អនេញាភិសង្ខារ បុគ្គលលះបង់ ផ្តាច់ឫសគល់ ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើតដូចជា
ទីកើតនៃដើមត្នោត ដល់នូវភាពមិនមាន មិនឲ្យមានការកើតតទៅជាធម្មតា
ក្នុងកាលណា ការតាក់តែងទាំងឡាយនៃបុគ្គល មិនមាន ឥតមាន ដែល
មិនបាន គឺលោកបានលះបង់ ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យស្ងប់ ឲ្យម្យ៉ាង ធ្វើមិនគួរឲ្យ
កើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ដោយហេតុប៉ុណ្ណោះ ក្នុង
កាលនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)ការតាក់តែងណានីមួយ មិនមាន ។

[១៧៧] ពាក្យថា បុគ្គលនោះ រៀបចាកការផ្តើម
ផ្សេង ។ សេចក្តីថា បុញ្ញាភិសង្ខារ អបុញ្ញាភិសង្ខារ អនេញា-
ភិសង្ខារ លោកហៅថា ការផ្តើមផ្សេងៗ ។ បុញ្ញាភិសង្ខារ
អបុញ្ញាភិសង្ខារ អនេញាភិសង្ខារ បុគ្គលលះបង់ ផ្តាច់ឫសគល់
ធ្វើមិនឲ្យមានទីកើត ដូចជាទីកើតនៃដើមត្នោត ដល់នូវភាពមិនមាន

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អាយតី អនុប្បាទធម្មា ឯត្តារតា^(១) វិយារម្ហា អារតោ
 អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខន្តោ^(២) និស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ
 វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហារតីតិ
 វិរតោ សោ វិយារម្ហា ។

[១៧៨] ខេមំ បស្សតិ សព្វដីតិ ភយករោ រាគោ
 ភយករោ ទោសោ ភយករោ មោហោ ។ បេ ។
 ភយករោ កិលេសា ។ ភយករស្ស រាគស្ស បហី-
 នត្តា ។ បេ ។ ភយករាធំ កិលេសាធំ បហីនត្តា
 សព្វត្ត ខេមំ បស្សតិ សព្វត្ត អភយំ បស្សតិ សព្វត្ត
 អដីតិកំ បស្សតិ សព្វត្ត អនុបទ្ធកំ បស្សតិ សព្វត្ត
 អនុបសក្កំ បស្សតិ សព្វត្ត បស្សទ្ធកំ បស្សតីតិ ខេមំ
 បស្សតិ សព្វជិ ។ តេនាហា ភកកា

អនេជស្ស វិជានតោ នត្តិ កាចិ និសង្ខតិ
 វិរតោ សោ វិយារម្ហា ខេមំ បស្សតិ សព្វដីតិ ។

១ ម. ឯត្តន្តរេ អារព្ពាតិ ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. និក្ខិត្តោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មិនឲ្យមានការកើតតទៅជាធម្មតា ក្នុងកាលណា បុគ្គលជាអ្នកចៀសវាង
គេចចេញ រៀសស្រឡះផ្សេង ។ រត់ចេញ រលាស់ចេញ រួចស្រឡះ
ប្រកបប្រាស ចាកការផ្ដើមផ្សេងៗ មានចិត្តប្រាសចាកសេចក្ដីសល់រ៉ល់
ដោយហេតុប៉ុណ្ណោះ ក្នុងកាលនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បុគ្គល
នោះ រៀចាកការតាក់តែងផ្សេងៗ ។

[១៧៨] ពាក្យថា រមែងឃើញសេចក្ដីក្សេមក្ដីទីទាំងពួង សេចក្ដីថា
រាគៈជាគ្រឿងធ្វើនូវភ័យ ទោសៈជាគ្រឿងធ្វើនូវភ័យ មោហៈជាគ្រឿង
ធ្វើនូវភ័យ ។ បេ ។ កិលេសទាំងឡាយ ជាគ្រឿងធ្វើនូវភ័យ ។
ព្រោះរាគៈជាគ្រឿងធ្វើនូវភ័យ លោកលះបង់ហើយ ។ បេ ។ ព្រោះ
កិលេសជាគ្រឿងធ្វើនូវភ័យ លោកលះបង់ហើយ ទើបឈ្មោះថា
ឃើញសេចក្ដីក្សេមក្ដីទីទាំងពួង គឺឃើញហេតុមិនមានភ័យក្នុងទីទាំងពួង
ឃើញវត្ថុមិនមានចង្រៃក្នុងទីទាំងពួង ឃើញវត្ថុមិនមានឧបទ្រពក្នុងទីទាំង-
ពួង ឃើញការមិនមានឧបស័ក្ដក្នុងទីទាំងពួង ឃើញគុណដ៏ស្ងប់រម្ងាប់ក្នុង
ទីទាំងពួង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) រមែងឃើញសេចក្ដីក្សេមក្ដី
ទីទាំងពួង ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ការតាក់តែងណានីមួយ នៃបុគ្គលអ្នកមិនមានការញាប់ញ័រ
អ្នកដឹងច្បាស់ មិនមានទេ បុគ្គលនោះ រៀចាកការផ្ដើម
ផ្សេង ។ រមែងឃើញសេចក្ដីក្សេមក្ដីទីទាំងពួង ។

បណ្ណសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

[១៧៩] ន សមេសុ ន ឱមេសុ ន ឧស្សេសុ វេទតេ មុនិ
សន្តោ សោ វីតមច្ឆរោ ធានេតិ ន និរស្សតីតិ

(ភក្កវា) ។

[១៨០] ន សមេសុ ន ឱមេសុ ន ឧស្សេសុ
វេទតេ មុនីតិ មោនំ វុច្ឆតិ ញាណំ យា បញ្ញា
បដាននា ។ បេ ។ សង្កជាលមតិច្ច សោ មុនីតិ ។
មុនិ សេយ្យោហមស្មីតិ វា សទិសោហមស្មីតិ វា
ហីនោហមស្មីតិ វា ន វេទតិ ន កេចេតិ ន ភណាតិ
ន ទីបយតិ ន រោហារតីតិ ន សមេសុ ន ឱមេសុ
ន ឧស្សេសុ វេទតេ មុនិ ។

[១៨១] សន្តោ សោ វីតមច្ឆរោតិ សន្តោតិ វាកស្ស
សន្តត្តា^(១) សន្តោ នោសស្ស មោហាស្ស ។ បេ ។
សព្វាកុសលាភិសង្ខារានំ សន្តត្តា សមិតត្តា វ្យុ-
សមិតត្តា វិជ្ជាតត្តា និព្វតត្តា វិកតត្តា បដិប្បស្សន្តត្តា
សន្តោ ឧបសន្តោ វ្យុសន្តោ និព្វតោ បដិប្បស្សន្តោតិ

១ ម. ឯត្តន្តរេ សមិតត្តាតិ ទិស្សតិ ។

អត្ថទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

[១៧៧] មុនិ មិននិយាយ ក្នុងហេតុដ៏ស្មើទេ មិននិយាយ
ក្នុងហេតុដ៏ថោកទាបទេ មិននិយាយក្នុងហេតុដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ទេ
(ព្រោះ) លោកជាអ្នកស្ងប់ ប្រាសចាកកំណាញ់ មិនប្រកាន់
មិនរលាស់ចោល (ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នោះ) ។

[១៨០] ពាក្យថា មុនិ មិននិយាយ ក្នុងហេតុដ៏ស្មើទេ មិន
និយាយ ក្នុងហេតុដ៏ថោកទាបទេ មិននិយាយ ក្នុងហេតុដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ទេ
សេចក្តីថា ញាណ លោកហៅថា មោនៈ បានដល់ប្រាជ្ញា ការដឹងសព្វ
។ បេ ។ មុនិនោះ កន្លងនូវបណ្តាញជាគ្រឿងចំពាក់ ។ មុនិ រមែង
មិននិយាយ មិនសម្តែង មិនពោល មិនបំភ្លឺ មិនបញ្ចេញថា អញជា
បុគ្គលប្រសើរ ឬថា អញជាបុគ្គលស្មើ ឬក៏ថា អញជាបុគ្គលថោក
ទាប ដូច្នោះឡើយ ហេតុនោះ ទ្រង់ត្រាស់ថា មុនិ មិននិយាយក្នុង
ហេតុដ៏ស្មើទេ មិននិយាយក្នុងហេតុដ៏ថោកទាបទេ មិននិយាយក្នុងហេតុ
ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ទេ ។

[១៨១] អធិប្បាយពាក្យថា លោកជាអ្នកស្ងប់ ប្រាសចាកកំណាញ់
ត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកស្ងប់ គឺជាអ្នកស្ងប់ ព្រោះស្ងប់រាគៈ ជាអ្នកស្ងប់ អ្នក
រម្ងាប់ អ្នកស្ងប់រម្ងាប់ អ្នករលត់ទុក្ខ អ្នកសះស្បើយទុក្ខ ព្រោះស្ងប់ទោសៈ
មោហៈ ។ បេ ។ ព្រោះស្ងប់ ព្រោះរម្ងាប់ ព្រោះធ្លុះធ្លាយ ព្រោះរលត់
ព្រោះប្រាសចេញ ព្រោះសះស្បើយ នូវអភិសង្ខារជាអកុសលទាំងពួង

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សន្តោ សោ ។ វីតមច្ឆរោតិ បញ្ចា មច្ឆរិយានិ អាវាស-
មច្ឆរិយំ ។ បេ ។ កាហោ ឥទំ វុច្ឆតិ មច្ឆរិយំ ។
យស្សេតំ មច្ឆរិយំ បហីនំ សមុច្ឆិទ្ធិំ វុបសន្តំ បដិ-
ប្បស្សទ្ធិំ អកពុប្បត្តិកំ ញាណក្តិណា ទឡំ សោ វុច្ឆតិ
វីតមច្ឆរោ វិកតមច្ឆរោ ចត្តមច្ឆរោ វន្តមច្ឆរោ មុត្តមច្ឆរោ
បហីនមច្ឆរោ បដិទិស្សន្នមច្ឆរោតិ សន្តោ សោ
វីតមច្ឆរោ ។

[១៨២] ណាទេតិ ន និវស្សតីតិ ភកាតិ ណាទេតីតិ
វុបំ ណាទេតិ ណាទិយតិ ន ឧទាទិយតិ ន
កណ្ណាតិ ន បរាមសតិ ជាកិទិវិសតិ វេទនំ សញ្ញា
សដ្ឋារេ វិញ្ញាណំ កតី ឧបបត្តិ បដិសន្ធិ កវំ សំសារំ វន្តំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកស្ងប់ ។ ពាក្យថា ប្រាសចាកកំណាញ់
 សេចក្តីថា កំណាញ់ ៥ គឺកំណាញ់អាវាស ។ បេ ។ ការប្រកាន់ នេះ
 លោកហៅថា ការកំណាញ់ ។ ការកំណាញ់នុ៎ះ បុគ្គលណា លះបង់
 ផ្តាច់ផ្តិល ឲ្យស្ងប់ ឲ្យរម្ងាប់ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន ដុតដោយភ្លើង
 គឺញាណហើយ បុគ្គលនោះ លោកហៅថា អ្នកមានកំណាញ់ទៅប្រាស
 មានកំណាញ់ឃ្នាតចេញ មានកំណាញ់លះបង់ មានកំណាញ់ខ្នាក់ចោល
 មានកំណាញ់រួចចេញ មានកំណាញ់បន្យាត់ចេញ មានកំណាញ់រលាស់
 ចេញហើយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) លោកជាអ្នកស្ងប់ ប្រាសចាក
 កំណាញ់ ។

[១៨២] អធិប្បាយពាក្យថា មិនប្រកាន់ មិនលះចោល
 ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ដូច្នោះ ត្រង់ពាក្យថា មិនប្រកាន់ គឺមិន
 ប្រកាន់ មិនក្អួចកាន់ មិនទង់ទាញទុក មិនកាន់យក មិនស្ទាបអង្កែល
 មិនជាប់ចំពាក់ ចំពោះរូប មិនប្រកាន់ មិនក្អួចកាន់ មិនទង់ទាញ
 ទុក មិនស្ទាបអង្កែល មិនជាប់ចំពាក់ ចំពោះវេទនា សញ្ញា
 សង្ខារ វិញ្ញាណ គតិ ឧបបត្តិ បដិសន្ធិ ភព សំសារ វដ្តៈ

បណ្ណសមា អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ

ឆានេតិ ឆានិយតិ ន ឧទានិយតិ ន កណ្ណាតិ ន
 បរាមសតិ ឆានិវិសតីតិ ឆានេតិ ។ ន និរស្សតីតិ
 រូបំ ន បដហតិ ន វិជោទេតិ ន ព្យង្គិកោតិ ន
 អនការដ្ឋមេតិ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ កតិ
 ឧបបត្តិ បដិសន្ធិ កវំ សំសារំ វដ្តំ ន បដហតិ ន
 វិជោទេតិ ន ព្យង្គិកោតិ ន អនការដ្ឋមេតីតិ ន
 និរស្សតិ ។ ភក្កវាតិ ការវាជិវចនំ ។ មេ ។ សង្ខិកា
 បញ្ញត្តិ យទិទំ ភក្កវាតិ ។ តេជារា ភក្កវា

ន សមេសុ ន ឱមេសុ ន ឧស្សេសុ វេទតេ មុនិ
 សន្តោ សោ វិតមច្ចរោ ឆានេតិ ន និរស្សតីតិ

(ភក្កវា) ។

បណ្ណសមា អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ និដ្ឋិតោ ។

អត្ថទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនប្រកាន់ ។ ពាក្យថា មិនរលាស់
 ចោល គឺមិនលះបង់ មិនបន្ទោបង់ មិនធ្វើឲ្យវិនាស មិនឲ្យដល់ការមិន
 មាន នូវរូប មិនលះបង់ មិនបន្ទោបង់ មិនធ្វើឲ្យវិនាស មិនឲ្យដល់
 ការមិនមាន នូវវេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ គតិ ឧបបត្តិ បដិសន្ធិ
 ភព សំសារ វដ្តៈ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនរលាស់ចោល ។
 ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ ជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ បេ ។ ការ
 បញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) ព្រោះការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។
 ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

មុនិ មិននិយាយ ក្នុងហេតុដ៏ស្មើទេ មិននិយាយក្នុងហេតុដ៏
 ថោកទាបទេ មិននិយាយក្នុងហេតុដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ទេ (ព្រោះ)
 លោកជាអ្នកស្ងប់ ប្រាសចាកកំណាញ់ មិនប្រកាន់ មិន
 រលាស់ចោល (ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ដូច្នោះ) ។

ចប់ អត្ថទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៥ ។

សោឡុសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

[១៨៣] ន មេ ទិដ្ឋោ ឥតោ បុព្វេ (ឥច្ចាយស្មា
សារីបុត្តោ)

ន សុតោ ឧទ កស្សចិ
ឯវំ វត្តវោ ភត្តា
តុសិតា កណិមាតតោ ។

[១៨៤] ន មេ ទិដ្ឋោ ឥតោ បុព្វេតិ ឥតោ បុព្វេ
ន មយា ទិដ្ឋបុព្វោ សោ ភកវា ឥមិណា ចក្កុណា
ឥមិណា អត្តកាវេន ។ យទា ភកវា តាវត្តិសកវេន
ចារិច្ចត្តកម្មលេ បណ្ណាកម្មលសិលាយំ វស្សំ វុដ្ឋោ
ទេវកណាបរិវតោ មជ្ឈេ មណិមយេន សោទាលោន
សង្កស្សនករំ ឱតិល្លោកា ឥមំ ទស្សនំ បុព្វេ ន
ទិដ្ឋោតិ ន មេ ទិដ្ឋោ ឥតោ បុព្វេ ។

[១៨៥] ឥច្ចាយស្មា សារីបុត្តោតិ ឥច្ចាតិ បទសន្ធិ
បទសំសក្កោ បទចារិប្បវី អក្ខរាសមវាយោ ព្យញ្ជនសិ-
លិដ្ឋតា បទានុបុព្វតាមេតំ ឥច្ចាតិ ។ អាយស្មាតិ បិយវ-
ចនំ ករុវចនំ សកាវសប្បតិស្សវចនមេតំ អាយស្មាតិ ។

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

[១៨៣] (ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ ពោលដូច្នោះថា) ក្នុងកាល
មុនអំពីកាលនេះ ខ្ញុំមិនបានឃើញ ទាំងមិនបានឮ (អំពីសំ-
ណាក់) អ្នកណាមួយទេ ព្រះសាស្តា មានព្រះសូរសៀងដ៏
ពីរោះ យ៉ាងនេះ ទ្រង់ចុះចាកឋានតុសិតមកកាន់ពួក ។

[១៨៤] ពាក្យថា ក្នុងកាលមុនអំពីកាលនេះ ខ្ញុំមិនបានឃើញ
គឺ ក្នុងកាលមុនអំពីកាលនេះ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ខ្ញុំមិនធ្លាប់
ឃើញ ដោយចក្ខុនេះ ដោយអត្តភាពនេះទេ ។ កាលដែលព្រះមាន
ព្រះភាគ គង់ចាំវស្សាលើថ្មបណ្តុកម្តងក្រោមម្លប់បារិច្ឆត្តព្រឹក្ស នាឋាន
តាវត្តិវ្យ មានពួកទេវតាហែហម ទ្រង់យាងចុះកាន់ក្រុងសង្ក័យស្សតាម
ជណ្តើរកែវត្រង់កណ្តាល ខ្ញុំមិនបានឃើញក្នុងកាលមុន រៀរលែងនូវការ
ឃើញនេះ ។ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ក្នុងកាលមុន អំពី
កាលនេះ ខ្ញុំមិនបានឃើញ ។

[១៨៥] ពាក្យថា ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ (ពោល) ថាដូច្នោះ
ត្រង់ពាក្យថា ដូច្នោះ ជាពាក្យតបទ ភ្ជាប់បទ បំពេញបទ ប្រជុំអក្ខរៈ
ជាពាក្យសម្រួលព្យញ្ជនៈ ពាក្យថា ដូច្នោះ នុ៎ះ គឺជាលំដាប់បទ ។
ពាក្យថា មានអាយុ គឺពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ជាពាក្យគោរព ពាក្យ
ថា មានអាយុ នុ៎ះ ជាពាក្យប្រកបដោយសេចក្តីគោរព កោតក្រែង ។

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

សារីបុត្តោតិ តស្ស ថេរស្ស ជាមំ សង្ខា សមញ្ញា
បញ្ញត្តិ វេហាវោ ជាមំ ជាមកម្មំ ជាមធម្យំ និរុត្តិ
ព្យញ្ជនំ អភិលាទោតិ ឥច្ចាយស្មា សារីបុត្តោ ។

[១៨៦] ន សុតោ ឧទ កស្សចីតិ ជាតិ បដិក្ខេទោ ។
ឧទាតិ បទសន្និ បទសំសក្កោ បទចារិប្បី អក្ករ-
សមវាយោ ព្យញ្ជនសិលិដ្ឋតា បទានុបុព្វតាមេតំ
ឧទាតិ ។ កស្សចីតិ កស្សចិ ខត្តិយស្ស វា
ព្រហ្មណស្ស វា វេស្សស្ស វា សុទ្ធស្ស វា កហដ្ឋស្ស
វា បព្វជិតស្ស វា ទេវស្ស វា មនុស្សស្ស វាតិ ន
សុតោ ឧទ កស្សចិ ។

[១៨៧] ឯវំ វក្កវទោ សត្តាតិ ឯវំ វក្កវទោ
មធុវទោ បេមជីយវទោ ហទយដ្ឋំមវទោ កវិក-
រុទមញ្ញស្សោ^(១) ។ អដ្ឋដ្ឋំសមដ្ឋាកតោ ខោ បទ
តស្ស ភកវតោ មុខតោ យោសោ និច្ឆរតិ វិស្សត្តោ
ច សុវិញ្ញោយោ ច មញ្ញ ច សវជីយោ ច
តិទ្ធុ^(២) ច អវិសារី ច កម្មីវោ ច និដ្ឋាទិ ច ។

១ ម. កវិករុតមញ្ញយោសោ ។ ២ ម. ពិន្ទុ ។

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ពាក្យថា ព្រះសារីបុត្ត គឺជាឈ្មោះ ជាការរាប់ ជាពាក្យសម្គាល់ ជាបញ្ញត្តិ ជាពាក្យហៅ ជានាម ជានាមកម្ម ជានាមបញ្ញត្តិ ជាសម្ពិ ជាគ្រឿងបញ្ជាក់ ជាគ្រឿងប្រកាស របស់ព្រះថេរៈនោះ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះសារីបុត្ត មានអាយុ ពោលដូច្នោះ ។

[១៨៦] ពាក្យថា ទាំងមិនបានឮ អំពីសំណាក់អ្នកណាមួយទេ ត្រង់ពាក្យថា មិន ជាពាក្យហាមឃាត់ ។ ពាក្យថា ទាំង ជាពាក្យ តបទ ភ្ជាប់បទ បំពេញបទ ប្រជុំអក្ខរៈ ជាពាក្យសម្រួលព្យញ្ជនៈ ពាក្យថា ទាំង នុ៎ះ គឺជាលំដាប់បទ ។ ពាក្យថា អ្នកណាមួយ គឺអ្នក ណាមួយ ទោះក្សត្រក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី វេស្សៈក្តី សុទ្ធាក្តី គ្រហស្ថក្តី បព្វជិតក្តី វេទតាភក្តី មនុស្សក្តី ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ទាំង មិនបានឮ អំពីសំណាក់អ្នកណាមួយទេ ។

[១៨៧] ពាក្យថា ព្រះសាស្តាមានព្រះសូរសៀងពីរោះ យ៉ាង នេះ អធិប្បាយថា ព្រះអង្គមានព្រះសូរសៀងពីរោះ សូរសៀងទន់ ផ្អែម សូរសៀងគួរជាទីស្រឡាញ់ សូរសៀងជាទីគាប់ចិត្ត សូរសៀង ពីរោះ ដូចសំឡេងសត្វកររិក យ៉ាងនេះ ។ ព្រះសូរសៀងដែលផ្សាយ ចេញចាកព្រះឱស្ឋ របស់ព្រះមានព្រះភាគនោះ ប្រកបដោយអង្គ ៨ គឺ ក្បោះក្បាយ ១ គប្បីដឹងបានដោយងាយ ១ ទន់ពីរោះ ១ ស្រួលស្តាប់ ១ មូល ១ មិនបែកព្រែក ១ ក្រអួន ១ លាន់រំពង ១ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

យទា បរិសំ ខោ បន សោ ភកវា សវេន វិញ្ញាបេតិ
 ន តស្ស ពហិទ្ធា បរិសាយ ឃោសោ ជិច្ឆរតិ ។
 ព្រហ្មស្សរោ ខោ បន សោ ភកវា កវីកកាណីតិ
 ឯវំ វត្តុរោ ។ សត្តាតិ ភកវា សត្តវាយោ ។
 យថា សត្តវាយោ សត្តេ កក្កានំ តាវេតិ ចោរកក្កានំ
 តាវេតិ វាឡកក្កានំ តាវេតិ ទុក្ខិក្ខុកក្កានំ តាវេតិ
 ជិរុទកកក្កានំ តាវេតិ ឧត្តាវេតិ ជិត្តាវេតិ បត្តាវេតិ
 ខេមន្តភូមី សម្មាបេតិ ឯវមេវ ភកវា សត្តវាយោ
 សត្តេ កក្កានំ តាវេតិ ជាតិកក្កានំ តាវេតិ ជវកក្កានំ
 តាវេតិ ព្យាធិកក្កានំ តាវេតិ មរណសោកបរិទេវ-
 ទុក្ខទោមនស្សបាយាសកក្កានំ តាវេតិ វាតកក្កានំ
 តាវេតិ ទោសមោហាមាណទិដ្ឋិកិលេសទុច្ចរិតកក្កានំ
 តាវេតិ វាតកហានំ តាវេតិ ទោសមោហាមាណទិដ្ឋិតហានំ
 តាវេតិ កិលេសកហានំ តាវេតិ ឧត្តាវេតិ ជិត្តាវេតិ
 បត្តាវេតិ ខេមន្តំ អមតំ ជិញ្ញានំ សម្មាបេតីតិ ឯវម្បិ ភកវា
 សត្តវាយោ ។ អថវា ភកវា នេតា វិនេតា អនុនេតា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

កាលណា ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ញ៉ាំងបរិស័ទឲ្យដឹងដោយព្រះ
សូរសៀង ព្រះសូរសៀងព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ មិនខ្មាយចេញទៅ
ខាងក្រៅអំពីបរិស័ទ ។ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ មានព្រះសូរសៀងដូច
ជាសំឡេងព្រហ្ម មានព្រះសូរសៀងដូចជាសំឡេងសត្វករវិក ហេតុនោះ
លោកពោលថា ព្រះមានព្រះភាគ មានព្រះសូរសៀងពីរោះ យ៉ាងនេះ ។
ពាក្យថា ព្រះសាស្តា គឺព្រះមានព្រះភាគជាអ្នកនាំពួក ។ នាយពួក ញ៉ាំង
ពួកទាំងឡាយឲ្យច្នៃផ្លូវលំបាក គឺឲ្យច្នៃផ្លូវលំបាកគឺចោរ ឲ្យច្នៃផ្លូវលំបាក
គឺម្រឹគសាហាវ ឲ្យច្នៃផ្លូវលំបាកគឺការអត់ឃ្នាន ឲ្យច្នៃ ឲ្យច្នៃឡើង ឲ្យច្នៃ
ចេញ ឲ្យច្នៃផុតផ្លូវលំបាកគឺការមិនមានទឹក ឲ្យបានដល់ទីក្សេម យ៉ាងណា
មិញ ព្រះមានព្រះភាគជាអ្នកនាំពួក តែងញ៉ាំងពួកសត្វឲ្យច្នៃផ្លូវលំបាក
គឺឲ្យច្នៃផ្លូវលំបាកគឺជាតិ ឲ្យច្នៃផ្លូវលំបាកគឺជរា ឲ្យច្នៃផ្លូវលំបាកគឺព្យាធិ
ឲ្យច្នៃផ្លូវលំបាក គឺ មរណៈ សោកៈ បរិទេវៈ ទុក្ខៈ ទោមនស្សៈ
ឧបាយាសៈ ឲ្យច្នៃផ្លូវលំបាកគឺរាគៈ ឲ្យច្នៃផ្លូវលំបាកគឺទោសៈ មោហៈ
មានៈ ទិដ្ឋិ កិលេស ទុច្ចរិត ឲ្យច្នៃសេចក្តីសាំញ៉ាំងគឺរាគៈ ឲ្យច្នៃសេចក្តី
សាំញ៉ាំងគឺទោសៈ មោហៈ មានៈ ទិដ្ឋិ ឲ្យច្នៃ ឲ្យច្នៃឡើង ឲ្យច្នៃចេញ
ឲ្យច្នៃផុត នូវសេចក្តីសាំញ៉ាំងគឺកិលេស ឲ្យដល់ទីក្សេម គឺអមតនិព្វាន
ក៏យ៉ាងនោះដែរ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគជាអ្នកនាំពួក យ៉ាងនេះ
ខ្លះ ។ មួយទៀត ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទូន្មាន ណែនាំ ប្រៀនប្រដៅ

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

សញ្ញាបេតា និដ្ឋាបេតា បេក្ខតា បសាទេតាតិ ឯវម្បិ
 ភកវា សត្តវាហោ ។ អថវា ភកវា អនុប្បន្នស្ស
 មក្កស្ស ឧប្បាទេតា អសញ្ញាតស្ស មក្កស្ស
 សញ្ញាទេតា អនក្ខាតស្ស មក្កស្ស អក្ខាតា មក្កញ្ញ
 មក្កវិទូ មក្កកោវិទោ ។ មក្កានុតា ច បន ឯតវហិ
 សាវកា វិហារន្តិ បច្ឆាសមដ្ឋាតតាតិ ឯវម្បិ ភកវា
 សត្តវាហោតិ ឯវំ វត្តវទោ សត្តា ។

[១៨៨] តុសិកា កណិមាតតោតិ ភកវា តុសិកា
 កាយា ចរិត្តា សតោ សម្មជាទោ មាតុកុច្ឆិ
 ឌីក្កន្តោតិ ឯវម្បិ តុសិកា កណិមាតតោ ។ អថវា
 តុសិកា វុច្ឆន្តិ ទេវា ។ តេ តុដ្ឋា សន្តុដ្ឋា
 អត្តមនា បមុទិតា បីតិសោមនស្សជាតា តុសិក-
 ទេវលោកតោ កណិមាតតោតិ ឯវម្បិ តុសិកា
 កណិមាតតោ ។ អថវា តុសិកា វុច្ឆន្តិ អរហន្តោ ។
 តេ តុដ្ឋា សន្តុដ្ឋា អត្តមនា បរិបុណ្ណសន្តិប្បា

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ឲ្យស្គាល់ ឲ្យចាក់ធ្មះ ឲ្យសម្លឹងមើល ឲ្យជ្រះថ្លា ហេតុនោះ ព្រះមាន
 ព្រះភាគជាអ្នកនាំពួក យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
 ធ្វើមគ្គដែលមិនទាន់កើត ឲ្យកើតឡើង ទ្រង់ធ្វើមគ្គដែលមិនទាន់
 កើត ឲ្យកើតព្រម ទ្រង់ប្រាប់មគ្គដែលមិនទាន់បានប្រាប់ ជាអ្នកដឹងនូវមគ្គ
 ជ្រាបច្បាស់នូវមគ្គ ឈ្លាសក្នុងមគ្គ ។ ឯពួកសារីកតឡូវនេះ ជាអ្នកដើរ
 តាមមគ្គ ជាអ្នកប្រកបតាមក្រោយ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះ
 ថាជាអ្នកនាំពួក យ៉ាងនេះខ្លះ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះសាស្តា
 មានព្រះសូរសៀងពីរោះ យ៉ាងនេះឯង ។

[១៨៨] ពាក្យថា ចុះចាកឋានតុសិត មកកាន់ពួក អធិប្បាយ
 ថា ព្រះមានព្រះភាគ ចុះចាកកាយតុសិត ស្តេចមកកាន់ផ្ទៃមាតា ទាំង
 មានស្មារតី ដឹងច្បាស់ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះសាស្តាចុះចាក
 ឋានតុសិតមកកាន់ពួក យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត ពួកទេវតា លោក
 ហៅថា តុសិត ។ ពួកទេវតាទាំងនោះ ជាអ្នកត្រេកអរ ត្រេកអរព្រម
 ពេញចិត្ត រីករាយ មានបីតិរិទ្ធិសោមនស្ស ព្រះសាស្តាចុះចាកឋាន
 តុសិតទេវលោក មកកាន់ពួក ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ចុះចាក
 ឋានតុសិត មកកាន់ពួក យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយវិញទៀត ព្រះអរហន្ត
 ទាំងឡាយ លោកហៅថា តុសិត ។ ព្រះអរហន្តទាំងនោះ ជាអ្នក
 ត្រេកអរ ត្រេកអរព្រម ពេញចិត្ត រីករាយ មានបីតិរិទ្ធិសោមនស្ស

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អរហន្តានំ កណិមាតតោតិ ឯវម្បិ តុសិតា កណិមា-
 តតោ ។ កណីតិ កណី ។ ភកវា កណាចរិយោតិ
 កណី ។ កណាស្ស សត្តាតិ កណី ។ កណំ
 បរិហារតីតិ កណី ។ កណំ ឱវទតីតិ កណី ។
 កណាមនុសាសតីតិ កណី ។ វិសារនោ កណំ ឧបសង្ក-
 មតីតិ កណី ។ កណាស្ស សុស្សសតិ សោតំ ឱទហតិ
 អញ្ញាចិត្តំ ឧបដ្ឋបេតីតិ កណី ។ កណំ អកុសលា
 វុដ្ឋាបេត្វា កុសលេ បតិដ្ឋាបេតីតិ កណី ។
 ភិក្ខុកណាស្ស កណី ។ ភិក្ខុនីកណាស្ស កណី ។
 ឧទាសកកណាស្ស កណី ។ ឧទាសិកាកណាស្ស
 កណី ។ រាជកណាស្ស កណី ។ ខត្តិយកណាស្ស
 ព្រាហ្មណកណាស្ស វេស្សកណាស្ស សុទ្ធកណាស្ស
 ទេវកណាស្ស ព្រហ្មកណាស្ស កណី ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ព្រះមានព្រះភាគស្តេចមកកាន់ពួកព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ហេតុនោះ(លោក
 ពោលថា) ចុះចាកឋានតុសិត មកកាន់ពួកយ៉ាងនេះខ្លះ ។ ព្រះមានព្រះ
 ភាគឈ្មោះថាមានពួក ព្រោះមានពួក ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាមាន
 ពួក ព្រោះជាអាចារ្យនៃពួក ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាមានពួក ព្រោះ
 ជាសាស្តានៃពួក ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាមានពួក ព្រោះទ្រង់រក្សា
 ពួក ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាមានពួក ព្រោះទ្រង់ទូន្មានពួក ។ ព្រះ
 មានព្រះភាគ ឈ្មោះថាមានពួក ព្រោះទ្រង់ប្រៀនប្រដៅពួក ។ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ឈ្មោះថាមានពួក ព្រោះទ្រង់អង្គអាច ចូលទៅរកពួក ។ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ឈ្មោះថាមានពួក ព្រោះពួកតែងស្តាប់ដោយគោរព (នូវពាក្យ)
 នៃព្រះមានព្រះភាគនោះ ផ្ទៀងសោតៈស្តាប់ តម្កល់ទុកនូវចិត្តដើម្បីដឹង ។
 ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាមានពួក ព្រោះទ្រង់ញ៉ាំងពួកឲ្យក្រោកចេញ
 អំពីអកុសលធម៌ហើយឲ្យតាំងនៅក្នុងកុសលធម៌ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះ
 ថាមានពួក របស់ពួកនៃភិក្ខុ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាមានពួក របស់
 ពួកនៃភិក្ខុនី ។ ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាមានពួក របស់ពួកនៃឧបាសក ។
 ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាមានពួក របស់ពួកនៃឧបាសិកា ។ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ឈ្មោះថាមានពួក របស់ពួកនៃព្រះរាជា ។ ព្រះមានព្រះភាគ
 ឈ្មោះថាមានពួក របស់ពួកនៃក្សត្រ របស់ពួកនៃព្រាហ្មណ៍ របស់ពួកនៃ
 វេស្សៈ របស់ពួកនៃសុទ្ធៈ របស់ពួកនៃទេវតា របស់ពួកនៃព្រហ្ម ។

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

សង្ឃី កណី ។ កណាចរិយោ អាគតោ ឧបកតោ
សមុបកតោ សម្បត្តោ សង្កស្សនករន្តិ តុសិតា
កណិមាគតោ ។ តេនាហា សារីបុត្តត្ថេរោ

ន មេ ទិដ្ឋោ ឥតោ បុព្វេ (ឥច្ឆាយស្មា សារីបុត្តោ)

ន សុតោ ឧទ កស្សចិ
ឯវំ វក្កុវនោ សត្តា
តុសិតា កណិមាគតោតិ ។

[១៨៩] សទេវកស្ស លោកស្ស
យថា ទិស្សតិ ចក្កុមា
សព្វំ តមំ វិណោទេត្វា
ឯកោវ វតិមជ្ឈកា ។

[១៩០] សទេវកស្ស លោកស្សាតិ សទេវ-
កស្ស លោកស្ស សមារកស្ស សព្វហ្មកស្ស
សស្សមណាព្រាហ្មណិយា បដាយ សទេវមនុស្សា-
យាតិ សទេវកស្ស លោកស្ស ។

[១៩១] យថា ទិស្សតិ ចក្កុមាតិ យថា ភកវន្តំ
តាវត្តិសកវនេ ចារិច្ឆត្តកម្មលេ បណ្ណាកម្មលសិ-
លាយំ និសិទ្ធិំ ធម្មំ ទេសេន្តំ ទេវតា បស្សន្តិ

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ព្រះមានព្រះភាគ មានសង្ឃ មានគណៈ ជាគណាចារ្យ បានស្តេចមក
ចូលទៅជិត ចូលទៅជិតព្រម បានដល់នូវសង្កស្សនគរ ហេតុនោះ
(លោកពោលថា) ព្រះមានព្រះភាគ ចុះចាកឋានតុសិតមកកាន់ពួក ។
ហេតុនោះ ព្រះសារីបុត្តត្រូវពោលថា

(ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ ពោលដូច្នោះថា) ក្នុងកាលមុនអំពី
កាលនេះ ខ្ញុំមិនបានឃើញ ទាំងមិនបានឮ (អំពីសំណាក់)
អ្នកណាមួយទេ ព្រះសាស្តា មានព្រះសូរសៀងពីរោះ យ៉ាង
នេះ ទ្រង់ចុះចាកឋានតុសិត មកកាន់ពួក ។

[១៨៩] ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានចក្ខុ ប្រាកដ ដល់លោក
ព្រមទាំងទេវលោក ទ្រង់កម្ចាត់បង់នូវធីតាទាំងពួង តែមួយ
អង្គឯង បានដល់នូវសេចក្តីត្រេកអរ ។

[១៩០] ពាក្យថា ដល់លោកព្រមទាំងទេវលោក គឺដល់លោក ព្រម
ទាំងទេវលោក ព្រមទាំងមារលោក ព្រមទាំងព្រហ្មលោក ដល់ពពួកសត្វ
ព្រមទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេព និងមនុស្ស
ដ៏សេស ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ដល់លោកព្រមទាំងទេវលោក ។

[១៩១] ពាក្យថា ទ្រង់មានចក្ខុ ប្រាកដ អធិប្បាយថា ពួក
ទេវតាឃើញព្រះមានព្រះភាគ កាលគង់លើថ្មបណ្តុកម្តូល ក្រោមម្លប់
បារិច្ឆត្តកព្រឹក្ស នាឋានតាវត្តិវ្យ ទ្រង់សម្តែងធម៌ យ៉ាងណា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

តថា មនុស្សា បស្សន្តិ ។ យថា មនុស្សា បស្សន្តិ
 តថា ទេវតា បស្សន្តិ ។ យថា ទេវានំ ទិស្សតិ តថា
 មនុស្សានំ ទិស្សតិ ។ យថា មនុស្សានំ ទិស្សតិ តថា
 ទេវានំ ទិស្សតិ ឯវម្បិ យថា ទិស្សតិ ចក្កុមា ។
 យថា វា បនេតេ កោន្តោ សមណព្រាហ្មណា អនន្តា
 ទន្តវណ្ណាន ទិស្សន្តិ អសន្តា សន្តវណ្ណាន ទិស្សន្តិ
 អនុបសន្តា ឧបសន្តវណ្ណាន ទិស្សន្តិ អនិព្វតា
 និព្វតវណ្ណាន ទិស្សន្តិ ។

បដិរូបកោ មត្តិកាកុណ្ណាលោវ

លោហាមាសោវ^(១) សុវណ្ណច្ឆន្នោ

ចរន្តិ លោកេ បរិវារច្ឆន្នា

អន្តោ អសុន្តា ពហិ សោភមាណតិ ។

ន ភក្កវា ឯវម្បិ ទិស្សតិ ។ ភក្កវា ភូតេន តច្ឆេន
 តថេន យាថាវេន អរិបរិតេន សភាវេន ទន្តោ
 ទន្តវណ្ណាន ទិស្សតិ សន្តោ សន្តវណ្ណាន ទិស្សតិ
 ឧបសន្តោ ឧបសន្តវណ្ណាន ទិស្សតិ និព្វតោ

១ ម. លោហឧបមាសោវ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ពួកមនុស្សក៏រមែងឃើញ យ៉ាងនោះ ។ មនុស្សទាំងឡាយ ឃើញ
 យ៉ាងណា ពួកទេវតាឃើញ យ៉ាងនោះ ។ ព្រះមានព្រះភាគប្រាកដ
 ដល់ពួកទេវតា យ៉ាងណា ប្រាកដដល់ពួកមនុស្ស យ៉ាងនោះ ។ ព្រះ
 មានព្រះភាគប្រាកដ ដល់ពួកមនុស្ស យ៉ាងណា ប្រាកដដល់ពួកទេវតា
 យ៉ាងនោះ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) មានចក្ខុប្រាកដ យ៉ាងនេះ
 ខ្លះ ។ មួយទៀត ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ដ៏ចម្រើននុ៎ះ ដែលមានចិត្តមិន
 ទាន់ទូន្មានទេ ប្រាកដដោយភេទនៃអ្នកមានចិត្តទូន្មាន មានចិត្តមិនទាន់
 រម្ងាប់ទេ ប្រាកដដោយភេទនៃអ្នកមានចិត្តរម្ងាប់ មានចិត្តមិនទាន់ស្ងប់
 ស្ងាត់ទេ ប្រាកដដោយភេទនៃអ្នកមានចិត្តស្ងប់ស្ងាត់ មិនទាន់មានទុក្ខ
 រលត់ទេ ប្រាកដដោយភេទនៃអ្នកមានទុក្ខរលត់ យ៉ាងណាមិញ ។

ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ដែលមានបរិវារហែហម មិនមាន
 សេចក្តីបរិសុទ្ធខាងក្នុង មានលម្អខាងក្រៅ ត្រាប់ទៅក្នុងលោក
 ដូចជាកុណ្ណាលដែលធ្វើអំពីដីស្អិត មានសភាពដ៏សមគួរ ឬ
 ដូចជាមាសកៈទង់ដែង ដែលក្រឡែមាស (យ៉ាងណាមិញ) ។

ចំណែកព្រះមានព្រះភាគ មិនប្រាកដ យ៉ាងនោះទេ ។ ព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់មានព្រះទ័យទូន្មានហើយ ប្រាកដដោយភេទនៃអ្នកមានចិត្តទូន្មាន
 ទ្រង់មានព្រះទ័យរម្ងាប់ហើយ ប្រាកដដោយភេទនៃអ្នកមានចិត្តរម្ងាប់ ទ្រង់
 មានព្រះទ័យស្ងប់រម្ងាប់ហើយ ប្រាកដដោយភេទនៃអ្នកមានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

ជិតុតរុណ្ណាន ទិស្សតិ ។ អកម្មិតតវិយាបថា ច ពុទ្ធា
 ភកវន្តោ បណិទិសម្មន្ទាតិ ឯវម្បិ យថា ទិស្សតិ
 ចក្កុមា ។ អថវា ភកវា វិសុទ្ធសន្ទោ ភដកិត្តិសទ្ធិ-
 សិលោកោ ឆាកវនេ ច សុបណ្ណាកវនេ ច
 យក្ខកវនេ ច អសុរកវនេ ច កន្ធាកវនេ ច
 មហារាជកវនេ ច ឥន្ទកវនេ ច ព្រហ្មកវនេ ច
 ឯតាទិសោ ច តាទិសោ ច តតោ ច ភិយ្យោតិ ឯវម្បិ
 យថា ទិស្សតិ ចក្កុមា ។ អថវា ភកវា ទសពលេ-
 ហិ សមន្ទាតតោ ចត្វហិ វេសារដ្ឋេហិ ចត្វហិ
 បទិសម្ពិទាហិ ឆហិ អភិញ្ញាហិ ឆហិ ពុទ្ធជម្មេហិ
 តេជេន ច ពលេន ច កុណេន ច វិរិយេន ច បញ្ញាយ
 ច ទិស្សតិ ញាយតិ បញ្ញាយតិ ។

ទូរេសន្តោ បកាសេន្តិ ហិមវន្តោ បពូតោ
 អសន្តេត្ត ណ ទិស្សន្តិ រត្តិ ទិត្តា យថា សភាតិ ។

សារីបុគ្គលសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ទ្រង់មានទុក្ខរលត់ហើយ ប្រាកដដោយភេទ នៃអ្នកមានទុក្ខរលត់ហើយ
 ដោយពិត ប្រាកដ ទៀងទាត់ មិនប្រែប្រួល មិនវិបតិ ពិតមែន ។
 មួយទៀត ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ មានព្រះភាគ មានព្រះឥរិយាបថមិនបាន
 ញាប់ញ័រ សឹងបរិបូណ៌ដោយសេចក្តីប្រាថ្នា ហេតុនោះ (លោកពោលថា)
 ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្ខុ ប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត
 ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គមានកិត្តិសព្វដ៏បរិសុទ្ធ មានកិត្តិសព្វនិងសេចក្តី
 សរសើរដ៏ពោរពេញ ក្នុងភពនៃនាគផង ក្នុងភពនៃគ្រុឌផង ក្នុងភព
 នៃយក្ខផង ក្នុងភពនៃអសុរផង ក្នុងភពនៃគន្ធពូផង ក្នុងភពនៃមហារាជ
 ផង ក្នុងភពនៃព្រះតន្ត្រផង ក្នុងភពនៃព្រហ្មផង គឺថា ព្រះអង្គ មាន
 កិត្តិសព្វនិងសេចក្តីសរសើរ ប្រាកដបែបនេះផង ប្រាកដបែបនោះផង
 លើសលប់ជាងនោះផង ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះមាន
 ព្រះភាគ មានចក្ខុប្រាកដ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត ព្រះមានព្រះភាគ
 ព្រះអង្គប្រកបដោយកម្លាំង ១០ តែងប្រាកដ ជាក់ ច្បាស់ដោយវេសា-
 រដ្ឋញ្ញាណ ៤ បដិសម្មិទា ៤ អភិញ្ញា ៦ ពុទ្ធជម៌ ៦ តេជះ ១ ពលៈ ១
 គុណ ១ វិរិយៈ ១ បញ្ញា ១ ។

សប្បុរសទាំងឡាយ រមែងប្រាកដក្នុងទីព្រួយ ដូចភ្នំហិមវន្ត
 អសប្បុរសទាំងឡាយ មិនប្រាកដក្នុងទីព្រួយនោះបានទេ
 ដូចជាសរដែលគេបាញ់ទៅក្នុងពេលយប់ ។

ឯវម្បិ យថា ទិស្សតិ ចក្កុមា ។

ចក្កុមាតិ ភកវា បញ្ចហិ ចក្កុហិ ចក្កុមា មំសចក្កុនា-
បិ ចក្កុមា ទិព្វចក្កុនាបិ ចក្កុមា បញ្ញាចក្កុនាបិ ចក្កុមា
ពុទ្ធចក្កុនាបិ ចក្កុមា សមន្តចក្កុនាបិ ចក្កុមា ។

កថំ ភកវា មំសចក្កុនាបិ ចក្កុមា ។ មំស-
ចក្កុម្ហិ ភកវតោ បញ្ច វណ្ណា សំវិជ្ជន្តិ ជីលោ ច
វណ្ណា បីតកោ ច វណ្ណា លោហិតកោ ច
វណ្ណា កណ្ណោ ច វណ្ណា ឱនតោ ច វណ្ណា ។
យត្ថ ច ភកវតោ អក្ខិលោមាណិ បតិដ្ឋិតាណិ តំ
ជីលំ ហោតិ សុដីលំ ចាសាទិកំ ទស្សនេយ្យំ
ឧម្មារបុប្ផសមាណំ ។ តស្ស បរតោ បីតកំ ហោតិ
សុបីតកំ សុវណ្ណវណ្ណំ ចាសាទិកំ ទស្សនេយ្យំ
កណ្ណិការបុប្ផសមាណំ ។ ឧភតោ ច អក្ខិកុ-
ចាណិ ភកវតោ លោហិតកាណិ ហោន្តិ សុលោ-
ហិតកាណិ ចាសាទិកាណិ ទស្សនេយ្យាណិ ឥន្ទតោ-
បកសមាណាណិ ។ មជ្ឈេ កណ្ណំ ហោតិ សុកណ្ណំ
អលូទំ សិនិទ្ធី ចាសាទិកំ ទស្សនេយ្យំ អណ្ណិវិជ្ជក-
សមាណំ ។ តស្ស បរតោ ឱនតំ ហោតិ សុឱនតំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្ខុប្រាកដ
យ៉ាងនេះខ្លះ ។

ពាក្យថា ទ្រង់មានចក្ខុ សេចក្តីថា ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្ខុដោយ
ចក្ខុ ៥ គឺមានចក្ខុដោយមំសចក្ខុ ១ មានចក្ខុដោយទិព្វចក្ខុ ១ មានចក្ខុ
ដោយបញ្ញាចក្ខុ ១ មានចក្ខុដោយពុទ្ធចក្ខុ ១ មានចក្ខុដោយសមន្តចក្ខុ ១ ។

ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្ខុដោយមំសចក្ខុ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងមំសចក្ខុ
របស់ព្រះមានព្រះភាគមានសម្បុរ ៥ គឺសម្បុរខៀវ ១ សម្បុរលឿង ១
សម្បុរក្រហម ១ សម្បុរខ្មៅ ១ សម្បុរស ១ ។ រោមព្រះនេត្រ របស់
ព្រះមានព្រះភាគ តាំងនៅត្រង់ទីណា ទីនោះ មានសម្បុរខៀវ ខៀវ
ស្រងាត់ គួរជ្រះថ្លា គួរមិលមើល ស្រដៀងនឹងផ្កាត្រកៀត ។ ទីក្រៅអំពី
នោះ មានសម្បុរលឿង លឿងទុំ ដូចសម្បុរមាស គួរជ្រះថ្លា គួរ
មិលមើល ស្រដៀងនឹងផ្កាកណ្តិការ ។ រណ្តៅព្រះនេត្រទាំងពីរខាង
របស់ព្រះមានព្រះភាគ មានសម្បុរក្រហម ក្រហមឆ្មៅ គួរជ្រះថ្លា
គួរមិលមើល ស្រដៀងនឹងអណ្តើកមាស ។ ត្រង់កណ្តាល មាន
សម្បុរខ្មៅ ខ្មៅស្រិល មិនមានសៅហ្មង យ៉ាងស្និទ្ធ គួរជ្រះថ្លា គួរមិល
មើល ស្រដៀងនឹងផ្ទៃផ្តាំ ។ ក្រៅអំពីនោះ មានសម្បុរស សសុទ្ធ

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

សេតំ បណ្ណារំ ចាសាទិកំ ទស្សនេយ្យំ ឌីសទិតារ-
កសមាជំ ។ តេន ភកវា ចាកតិកេន មំសចក្កុណ
អត្តការបរិយាបន្នេន បុរិមសុចរិតកម្មាភិទិព្វត្តេន
សមន្តា យោជនំ បស្សតិ ទិវាចេវ វត្តិញ ។
យទាមិ ចតុរដ្ឋសមន្តាកតោ អន្ធការោ ហោតិ
សុរិយោ ច អត្តដ្ឋមិតោ ហោតិ កាឡបក្ខោ ច
ឧទោសថោ ហោតិ តិព្វោ ច វេសស្លោ ហោតិ
មហា ច អកាលមេយោ អព្ពដ្ឋិតោ ហោតិ ។
ឯវរូបេមិ ចតុរដ្ឋសមន្តាកតោ អន្ធការោ សមន្តា យោជនំ
បស្សតិ ។ នត្តិ សោ ក្សដោ វា កវាជំ វា
ចាការោ វា បព្វតោ វា កច្ឆោ វា លតា វា អារវណំ
រូចានំ ទស្សនាយ ។ ឯកព្វោ តិលដលំ និមិត្តំ កត្វា
តិលវាហោ បក្ខិបេយ្យ តញ្ញោវ តិលដលំ ឧទ្ធកេយ្យ ។
ឯវំ បរិសុទ្ធិំ ភកវតោ ចាកតិកំ មំសចក្កុ ។
ឯវំ ភកវា មំសចក្កុណមិ ចក្កុមា ។
កមំ ភកវា ទិព្វេន ចក្កុណមិ ចក្កុមា ។
ភកវា ទិព្វេន ចក្កុណ វិសុទ្ធន អតិក្កន្តមាណុសកេន
សត្តេ បស្សតិ ចវមាណេ ឧបបដ្ឋមាណេ ហីណេ

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

សក្កុស សត្រសុស គួរជ្រះថ្លា គួររមិលមើល ស្រដៀងនឹងផ្កាយព្រឹក ។
 ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ទតឃើញជុំវិញចម្ងាយ ១ យោជន៍ ទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ
 ដោយព្រះមំសចក្កតាមប្រក្រតីនោះ ដែលកើតអំពីសុចរិតកម្មក្នុងកាលមុន
 រាប់ទាំងអត្តភាពផង ។ ទោះបីដឹងតិប្រកបដោយអង្គ ៤ គឺព្រះអាទិត្យ
 អស្តង្គត ១ ថ្ងៃឧបោសថជាចំណែកខាងរនោច ១ ដងព្រៃជិតស្អុប ១
 ភ្លៀងធំខុសកាលតាំងឡើង ១ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទតឃើញ
 ជុំវិញ ចម្ងាយ ១ យោជន៍ ក្នុងទីដឹងតិប្រកបដោយអង្គ ៤ សូម្បីមាន
 សភាពយ៉ាងនេះ ។ ព្រះអង្គ មិនមានជញ្ជាំង ឬសន្ទះទ្វារ កំផែង
 ឬក្នុំ គុម្ពឈើ ឬវល្លិ ជាគ្រឿងរាំងនូវកិរិយាឃើញរូបទាំងឡាយទេ ។
 បើទុកជាគេដាក់គ្រាប់ល្ង ១ គ្រាប់ ក្នុងរទេះ ពេញដោយល្ង ធ្វើឲ្យ
 ជាគ្រឿងចំណាំ ក៏នៅតែព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់រើសយកគ្រាប់ល្ងនោះ
 បានវិញដដែល ។ ព្រះមំសចក្កជាប្រក្រតី របស់ព្រះមានព្រះភាគ
 បរិសុទ្ធយ៉ាងនេះឯង ។ ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្កដោយមំសចក្ក
 យ៉ាងនេះ ។

ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្កដោយទិព្វចក្ក តើដូចម្តេច ។ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់មានចក្កដូចជាទិព្វ ដ៏បរិសុទ្ធ កន្លងផុតចក្ករបស់មនុស្ស
 ទ្រង់ទតឃើញពួកសត្វ កំពុងច្យុត កំពុងកើត ជាសត្វថោកទាប

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

បណ្ឌិតេ សុវណ្ណោ ទុព្វណ្ណោ សុភតេ ទុក្កតេ
 យថាកម្មបកេ សត្តេ បដាណតិ ឥមេ វត កោណ្ណោ
 សត្តា កាយទុច្ចរិតេន សមដ្ឋាកតា វចីទុច្ចរិតេន
 សមដ្ឋាកតា មនោទុច្ចរិតេន សមដ្ឋាកតា អរិយានំ
 ឧបវាទកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទាណ
 តេ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អបាយំ ទុក្កតី
 វិនិចាតំ និរយំ ឧបបដ្ឋា ឥមេ វា បន កោណ្ណោ
 សត្តា កាយសុច្ចរិតេន សមដ្ឋាកតា វចីសុច្ចរិតេន
 សមដ្ឋាកតា មនោសុច្ចរិតេន សមដ្ឋាកតា អរិយានំ
 អនុបវាទកា សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកម្មសមាទាណ
 តេ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុភតី សក្កំ
 លោកំ ឧបបដ្ឋាតិ ឥតិ ទិព្វេន ចក្កុណ
 វិសុទ្ធន អតិក្កន្តមាណុសកេន សត្តេ បស្សតិ
 ចរមាណេ ឧបបដ្ឋមាណេ ហីណេ បណ្ឌិតេ សុវណ្ណោ
 ទុព្វណ្ណោ សុភតេ ទុក្កតេ យថាកម្មបកេ សត្តេ
 បដាណតិ ។ អាកាដ្ឋមាណោ ច ភកវា ឯវម្បិ
 លោកណតំ បស្សេយ្យ ទ្វេបិ លោកណតុយោ
 បស្សេយ្យ តិស្សោបិ លោកណតុយោ បស្សេយ្យ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ឧត្តម មានវណ្ណៈល្អ មានវណ្ណៈអាក្រក់ មានដំណើរល្អ មានដំណើរអាក្រក់ ដឹងច្បាស់នូវពួកសត្វដែលអន្ទោលទៅតាមកម្មថា អើហ្ន៎ ពួកសត្វដ៏ចម្រើន ទាំងនេះ ប្រកបដោយកាយទុច្ចរិត ប្រកបដោយវចីទុច្ចរិត ប្រកបដោយ មនោទុច្ចរិត តិះដៀលព្រះអរិយៈ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ កាន់យកអំពើនៃមិច្ឆាទិដ្ឋិ ពួក សត្វនោះ លុះបែកធ្លាយរាងកាយស្លាប់ទៅហើយ ក៏ទៅកើតក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក ម្យ៉ាងទៀត ពួកសត្វដ៏ចម្រើននេះ ប្រកបដោយ កាយសុចរិត ប្រកបដោយវចីសុចរិត ប្រកបដោយមនោសុចរិត មិន តិះដៀលព្រះអរិយៈ ជាសម្មាទិដ្ឋិ កាន់យកអំពើនៃសម្មាទិដ្ឋិ សត្វទាំងនោះ លុះបែកធ្លាយរាងកាយស្លាប់ទៅហើយ ក៏ទៅកើតក្នុងសុគតិ សួគ៌ ទេវ- លោក ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់មានចក្ខុ ដូចជាទិព្វ ដ៏បរិសុទ្ធ កន្លងផុត ចក្ខុរបស់មនុស្ស ទ្រង់ឃើញពួកសត្វ ដែលកំពុងច្យុត កំពុងកើត ជា សត្វថោកទាប ឧត្តម មានវណ្ណៈល្អ មានវណ្ណៈអាក្រក់ មានដំណើរល្អ មានដំណើរអាក្រក់ ទ្រង់ជ្រាបនូវពួកសត្វដែលអន្ទោលទៅតាមកម្មយ៉ាង នេះ ។ មួយទៀត ព្រះមានព្រះភាគកាលបើចង់ឃើញ គប្បីឃើញ លោកធាតុ ១ ខ្លះ ឃើញលោកធាតុ ២ ខ្លះ ឃើញលោកធាតុ ៣ ខ្លះ

សោឡសមោ សារីបុគ្គសុត្តនិទ្ទេសោ

ចតស្សោបិ លោកនាតុយោ បស្សេយ្យ បញ្ចបិ
 លោកនាតុយោ បស្សេយ្យ ទសបិ លោកនាតុយោ
 បស្សេយ្យ វីសម្មិ លោកនាតុយោ បស្សេយ្យ
 តិសម្មិ លោកនាតុយោ បស្សេយ្យ ចត្តាឡីសម្មិ
 លោកនាតុយោ បស្សេយ្យ បញ្ញាសម្មិ លោកនាតុ-
 យោ បស្សេយ្យ សហស្សិម្មិ ច្ចុដ្ឋនិកំ លោកនាតុ
 បស្សេយ្យ ទ្វិសហស្សិម្មិ មជ្ឈិមិកំ លោកនាតុ
 បស្សេយ្យ តិសហស្សិម្មិ លោកនាតុ បស្សេយ្យ មហា-
 សហស្សិម្មិ លោកនាតុ បស្សេយ្យ ។ សោ យាវតកំ
 អាកដ្ឋេយ្យ តាវតកំ បស្សេយ្យ ។ ឯវំ បរិសុទ្ធិ ភកវតោ
 ទិព្វចក្កុ ។ ឯវំ ភកវា ទិព្វេន ចក្កុនាបិ ចក្កុមា ។
 កងំ ភកវា បញ្ញាចក្កុនាបិ ចក្កុមា ។ ភកវា មហាប-
 ញ្ញោ បុថុបញ្ញោ ហាសបញ្ញោ ជវនបញ្ញោ តិក្ខុបញ្ញោ
 ទិព្វេទិកបញ្ញោ បញ្ញប្បភេទកុសលោ បភិទ្ធុញ្ញា-
 លោ អទិកតបដិសម្ពិទោ ចតុវសារជ្ជប្បត្តោ ទសព-
 លដារី បុរិសាសកោ បុរិសសីហោ បុរិសនាកោ បុរិសា-
 ជញ្ញោ បុរិសដោរយោ អនន្តញ្ញាលោ អនន្តតេជោ
 អនន្តយសោ អន្តោ មហាន្តោ ធនវា នេតា វិនេតា

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ឃើញលោកធាតុ ៤ ខ្លះ ឃើញលោកធាតុ ៥ ខ្លះ ឃើញលោកធាតុ ១០ ខ្លះ ឃើញលោកធាតុ ២០ ខ្លះ ឃើញលោកធាតុ ៣០ ខ្លះ ឃើញលោកធាតុ ៤០ ខ្លះ ឃើញលោកធាតុ ៥០ ខ្លះ ឃើញលោកធាតុតូច ១ ពាន់ខ្លះ ឃើញលោកធាតុជាកណ្តាល ១ ពាន់ ២ ជាន់ខ្លះ (១ លាន) ឃើញលោកធាតុ ១ ពាន់ ៣ ជាន់ខ្លះ (១០០ កោដិ) ឃើញលោកធាតុច្រើនពាន់ខ្លះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ អង្គនោះ ទ្រង់ប្រាថ្នាត្រឹមណា គប្បីទតឃើញ ត្រឹមនោះ ។ ទិព្វចក្ករបស់ព្រះមានព្រះភាគបរិសុទ្ធ យ៉ាងនេះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានចក្ក ដោយទិព្វចក្កយ៉ាងនេះ ។

ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្កដោយបញ្ញាចក្ក តើដូចម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគ មានបញ្ញាច្រើន មានបញ្ញាក្រាស់ មានបញ្ញារីករាយ មានបញ្ញារហ័ស មានបញ្ញាភ្នាហាន មានបញ្ញាទម្លាយបង្កនូវកិលេស ឈ្លាសក្នុងប្រភេទនៃបញ្ញា មានញាណបែកធ្លាយ បានសម្រេចបដិសម្ពិទ្ធ បានសម្រេចចតុវេសារជញ្ញាណ ទ្រទ្រង់នូវកម្លាំង ១០ ជាបុរស ដ៏ប្រសើរ ជាសីហបុរស ជានាគបុរស ជាអាជញ្ញបុរស ជាបុរសអ្នកនាំនូវធុរៈ មានញាណមិនមានទីបំផុត មានតេជះមិនមានទីបំផុត មានយសមិនមានទីបំផុត ស្តុកស្តម្ភ មាំមួន មានទ្រព្យ ទ្រង់ទូន្មាន ណែនាំ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អនុនេតា សញ្ញាបេតា និជ្ឈាបេតា បេក្ខតា បសាទេ-
តា ។ សោ ហិ ភកវា អនុប្បន្នស្ស មក្កស្ស ឧប្បា-
ទេតា អសញ្ញាតស្ស មក្កស្ស សញ្ញានេតា អនក្ខា-
តស្ស មក្កស្ស អក្ខាតា មក្កញ្ញ មក្កវិទូ មក្កកោវិ-
ទោ ។ មក្កានុកា ច បន ឯតរហិ សាវកា វិហារន្តិ
បច្ឆា សមដ្ឋាភតា ។ សោ ហិ ភកវា ជាធំ ជាជាតិ
បស្សំ បស្សតិ ចក្កក្ខតោ ញ្ញាណក្ខតោ ធម្មក្ខតោ
ព្រហ្មក្ខតោ វត្តា បរវត្តា អត្តស្ស និរុទ្ទេតា អមតស្ស
នាតា ធម្មស្សាមី តថាគតោ ។ នត្ថិ តស្ស ភកវតោ
អញ្ញាតំ អទ្ធិដ្ឋំ អវិទិតំ អសច្ឆិកតំ អដុសិតំ បញ្ញា-
យ ។ អតីតានាគតប្បច្ចប្បន្នំ ឧបាទាយ សព្វេ
ធម្មា សព្វាការេន ពុទ្ធស្ស ភកវតោ ញ្ញាណមុខេ
អាចារិ អាគច្ឆន្តិ ។ យដ្ឋិតិ ឈយំ នាម អត្ថិ ជានិតពុំ
អត្តតោ វា បរតោ វា ឧភយតោ វា ទិដ្ឋិធម្មិកោ វា
អតោ សម្បរាយិកោ វា អតោ ឧត្តានោ វា អតោ
កម្មីរោ វា អតោ កូដ្ឋោ វា អតោ បដិច្ចន្នោ វា អតោ
នេយ្យោ វា អតោ នីតោ វា អតោ អនវន្តោ វា អតោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ប្រៀនប្រដៅ ឲ្យស្គាល់ ឲ្យចាក់ធ្លុះ ឲ្យប្រាថ្នា ឲ្យជ្រះថ្លា ។ ព្រោះ
 ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ញ៉ាំងមគ្គដែលមិនទាន់កើត ឲ្យកើត
 ឡើង ទ្រង់ញ៉ាំងមគ្គដែលមិនទាន់កើតឡើងព្រម ឲ្យកើតឡើងព្រម
 ទ្រង់ប្រាប់មគ្គដែលមិនទាន់បានប្រាប់ ជាអ្នកដឹងនូវមគ្គ ជ្រាបច្បាស់
 នូវមគ្គ ឈ្លាសវៃក្នុងមគ្គ ។ ឯពួកសាវ័កក្នុងកាលឥឡូវនេះ គ្រាន់តែ
 ជាអ្នកដើរតាមផ្លូវមកតាមក្រោយ ។ ព្រោះថា ព្រះមានព្រះភាគនោះ
 ទ្រង់ជ្រាបហេតុដែលគួរជ្រាប ទ្រង់ឃើញហេតុដែលគួរឃើញ ទ្រង់មាន
 ចក្ខុ មានធម៌ មានញាណ មានភាពដ៏ប្រសើរ ទ្រង់ពោល សម្តែង
 បង្ហាញនូវប្រយោជន៍ ជាអ្នកឲ្យនូវព្រះនិព្វាន ជាម្ចាស់ហេតុធម៌ ជាព្រះ
 តថាគត ។ ហេតុណាមួយ ដែលព្រះមានព្រះភាគនោះ មិនជ្រាប មិន
 ឃើញ មិនដាក់ច្បាស់ មិនធ្វើឲ្យប្រាកដ មិនពាល់ត្រូវដោយបញ្ញា
 មិនដែលមានទេ ។ ធម៌ទាំងអស់ រាប់ទាំងអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន
 រមែងមកកាន់គន្លងចំមុខព្រះញាណនៃព្រះពុទ្ធដ៏មានព្រះភាគ ដោយអា-
 ការទាំងពួង ។ ឈ្មោះថាវត្ថុណាមួយ ដែលត្រូវយល់ ត្រូវដឹង ប្រយោជន៍
 ខ្លួនក្តី ប្រយោជន៍អ្នកដទៃក្តី ប្រយោជន៍ទាំងពីរក្តី ប្រយោជន៍ជាបច្ចុប្បន្នក្តី
 ប្រយោជន៍ក្នុងលោកខាងមុខក្តី ប្រយោជន៍រាក់ក្តី ប្រយោជន៍ជ្រៅក្តី
 ប្រយោជន៍លាក់ក្តី ប្រយោជន៍កំបាំងក្តី ប្រយោជន៍ដែលត្រូវណែនាំក្តី
 ប្រយោជន៍ដែលបាននាំចេញស្រាប់ហើយក្តី ប្រយោជន៍មិនមានទោសក្តី

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

និក្ខិលេសោ វា អត្តោ វោទាណោ វា អត្តោ បរមត្តោ
 វា សព្វន្តំ អន្តោ ពុទ្ធខ្នាណោ បរិវត្តតិ ។ អតីតេ
 ពុទ្ធស្ស ភកវតោ អប្បដិហតំ ញាណំ អនាគតេ
 អប្បដិហតំ ញាណំ បច្ចុប្បន្នេ អប្បដិហតំ ញាណំ ។
 សព្វំ កាយកម្មំ ពុទ្ធស្ស ភកវតោ ញាណានុបរិវត្តិ
 សព្វំ វចីកម្មំ សព្វំ មនោ កម្មំ ពុទ្ធស្ស ភកវតោ
 ញាណានុបរិវត្តិ ។ យាវតកំ នេយ្យំ តាវតកំ ញាណំ
 យាវតកំ ញាណំ តាវតកំ នេយ្យំ នេយ្យបរិយន្តិកំ
 ញាណំ ញាណាបរិយន្តិកំ នេយ្យំ នេយ្យំ អតិក្កមិត្វា
 ញាណំ នប្បវត្តតិ ញាណំ អតិក្កមិត្វា នេយ្យបថោ
 នត្តិ អញ្ញមញ្ញបរិយន្តដ្ឋាយិនោ តេ ធម្មា ។ យថា
 ទ្ធិន្តំ សមុក្កបដលានំ សម្មា ធុសីតានំ ហោដ្ឋិមំ
 សមុក្កបដលំ ឧបរិមំ នាតិវត្តតិ ឧបរិមំ សមុក្កបដលំ
 ហោដ្ឋិមំ នាតិវត្តតិ អញ្ញមញ្ញបរិយន្តដ្ឋាយិនោ ហោន្តិ
 ឯវមេវ ពុទ្ធស្ស ភកវតោ នេយ្យញ្ច ញាណញ្ច
 អញ្ញមញ្ញបរិយន្តដ្ឋាយិនោ យាវតកំ នេយ្យំ តាវតកំ
 ញាណំ យាវតកំ ញាណំ តាវតកំ នេយ្យំ

សារីបុគ្គលសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ប្រយោជន៍មិនមានកិលេសក្តី ប្រយោជន៍ដ៏ផ្លូវផងក្តី ប្រយោជន៍ដ៏
សំខាន់ក្តី ទាំងអស់នោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងក្នុងនៃពុទ្ធភ្នាណា ។
ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ មានព្រះញាណ មិនទើសទាក់ក្នុងអតីត មាន
ព្រះញាណមិនទើសទាក់ក្នុងអនាគត មានព្រះញាណមិនទើសទាក់ក្នុង
បច្ចុប្បន្ន ។ កាយកម្មទាំងអស់ ប្រព្រឹត្តទៅតាមព្រះញាណរបស់
ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ វចីកម្មទាំងអស់ មនោកម្មទាំងអស់ ប្រព្រឹត្ត
ទៅតាមព្រះញាណ របស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ។ ហេតុដែលត្រូវដឹង
មានត្រឹមណា ព្រះញាណ ក៏មានត្រឹមនោះ ព្រះញាណមានត្រឹមណា
ហេតុដែលត្រូវដឹង ក៏មានត្រឹមនោះ ព្រះញាណមានហេតុដែលត្រូវដឹង
ជាទីបំផុត ហេតុដែលត្រូវដឹងក៏មានញាណជាទីបំផុត ព្រះញាណមិនប្រ-
ព្រឹត្តកន្លងហេតុដែលត្រូវដឹង គន្លងដែលត្រូវដឹង ប្រព្រឹត្តកន្លងព្រះញាណ
ក៏មិនមាន ធម៌ទាំងនោះ រមែងបិតនៅក្នុងទីបំផុតនៃគ្នានិងគ្នា ។ ផ្ទៃសុគ្រ
ទាំងពីរដែលស្មិទ្ធគ្នាល ផ្ទៃសុគ្រខាងក្រោម មិនប្រព្រឹត្តហួសផ្ទៃសុគ្រខាង
លើ ផ្ទៃសុគ្រខាងលើ មិនហួសផ្ទៃសុគ្រខាងក្រោម ផ្ទៃសុគ្រទាំងពីរ
រមែងបិតនៅក្នុងទីបំផុតនៃគ្នានិងគ្នា យ៉ាងណាមិញ ហេតុដែលត្រូវដឹងផង
ព្រះញាណផង របស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ តាំងនៅក្នុងទីបំផុតនៃគ្នានិងគ្នា
យ៉ាងនោះឯង គឺហេតុដែលត្រូវដឹងមានត្រឹមណា ព្រះញាណក៏មានត្រឹម
នោះ ព្រះញាណមានត្រឹមណា ហេតុដែលត្រូវដឹង ក៏មានត្រឹមនោះ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

នេយ្យបរិយន្តិកំ ញ្ញាណំ ញ្ញាណាបរិយន្តិកំ នេយ្យំ
 នេយ្យំ អតិក្កមិត្តា ញ្ញាណំ នប្បវត្តតិ ញ្ញាណំ អតិ-
 ក្កមិត្តា នេយ្យបថោ នត្តិ អញ្ញមញ្ញបរិយន្តដ្ឋាយិនោ
 តេ ធម្មា ។ សព្វធម្មេសុ ពុទ្ធស្ស ភកវតោ ញ្ញាណំ
 បរិវត្តតិ ។ សព្វេ ធម្មា ពុទ្ធស្ស ភកវតោ
 អវជ្ជនបដិពន្ធា អាកដ្ឋបដិពន្ធា មនសិការបដិពន្ធា
 ចិត្តប្បាទបដិពន្ធា ។ សព្វសត្តេសុ ពុទ្ធស្ស
 ភកវតោ ញ្ញាណំ បរិវត្តតិ ។ សព្វេសំ សត្តានំ
 ភកវា អាសយំ ជានាតិ អនុសយំ ជានាតិ ចរិតំ
 ជានាតិ អធិមុត្តិ ជានាតិ អប្បវជក្ខេ មហារជក្ខេ
 តិក្ខិទ្ធិយេ មុទិទ្ធិយេ ស្វាការេ ទ្វាការេ សុវិញ្ញា-
 បយេ ទុវិញ្ញាបយេ ភព្វាកព្វេ សត្តេ បជានាតិ ។
 សនេវកោ លោកោ សមារកោ សព្រហ្មកោ
 សស្សមណាព្រហ្មណី បជា សនេវមនុស្សា អន្តោ-
 ពុទ្ធស្សាណោ បរិវត្តតិ ។ យថា យេ កេចិ មច្ច-
 កច្ចថា អន្តមសោ តិមិតិមិដ្ឋលំ ឧបាទាយ អន្តោ-
 មហាសុទ្ធេ បរិវត្តន្តិ វេរមេវ សនេវកោ លោកោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ព្រះញាណមានហេតុដែលត្រូវដឹងជាទីបំផុត ហេតុដែលត្រូវដឹង ក៏មាន
 ព្រះញាណជាទីបំផុត ព្រះញាណ មិនប្រព្រឹត្តកន្លងហេតុដែលត្រូវដឹង
 គន្លងដែលត្រូវដឹង ប្រព្រឹត្តកន្លងព្រះញាណក៏មិនមាន ធម៌ទាំងនោះ រមែង
 តាំងនៅ ក្នុងទីបំផុតនៃគ្នានិងគ្នា ។ ព្រះញាណរបស់ព្រះពុទ្ធមាន
 ព្រះភាគ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងធម៌ទាំងពួង ។ ធម៌ទាំងពួងជាប់ដោយការ
 ពិចារណា ជាប់ដោយសេចក្តីប្រាថ្នា ជាប់ដោយការធ្វើទុកក្នុងចិត្ត
 ជាប់ដោយចិត្តប្បាទ នៃព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ។ ព្រះញាណរបស់
 ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពួកសត្វទាំងពួង ។ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាបអធិប្បវិស័យ ជ្រាបអនុស័យ ជ្រាបចរិត ជ្រាបនូវ
 អធិប្បវិស័យនៃសត្វទាំងពួង ជ្រាបច្បាស់នូវសត្វទាំងឡាយ ដែលមានធូលី
 តិចក្នុងភ្នែក មានធូលីច្រើនក្នុងភ្នែក មានឥន្ទ្រិយក្លៀវក្លា មានឥន្ទ្រិយ
 ទន់ មានអាការល្អ មានអាការអាក្រក់ ឲ្យដឹងបានដោយងាយ ឲ្យដឹង
 បានដោយកម្រ ជាសត្វគួរ និងមិនគួរត្រាស់ដឹង ។ លោកព្រមទាំង
 ទេវលោក ព្រមទាំងមារ ព្រមទាំងព្រហ្ម ពួកសត្វ ព្រមទាំងសមណ-
 ព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេព និងមនុស្សដ៏សេស រមែង
 ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពុទ្ធសញ្ញាណ ។ ហ្នឹងត្រីនិងអណ្តើកណានីមួយ ដោយហោច
 ទៅ រាប់តាំងពីត្រីឈ្មោះតិមិ និងត្រីឈ្មោះតិមិដ្ឋលៈ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាង
 ក្នុងមហាសមុទ្រ យ៉ាងណា លោកព្រមទាំងទេវលោក ព្រមទាំងមារ

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

សមារកោ សព្រហ្មកោ សស្សមណព្រាហ្មណី បជា
 សនេវមនុស្សា អន្តោពុទ្ធុញ្ញាលោ បរិវត្តតិ ។ យថា
 យេ កេចិ បក្ខិ អន្តមសោ ករុជ្ឈំ វេនតេយ្យំ
 ឧទាទាយ អាកាសស្ស បទេសេ បរិវត្តន្តិ ឯវមេវ
 យេបិ តេ សារីបុត្តសមា បញ្ញាយ តេបិ ពុទ្ធ-
 ញ្ញាលាស្ស បទេសេ បរិវត្តន្តិ ។ ពុទ្ធុញ្ញាណំ នេវ-
 មនុស្សានំ បញ្ញំ តវិទ្ធា អភិកវិទ្ធា តិដ្ឋតិ ។ យេបិ
 តេ ខត្តិយបណ្ឌិតា ព្រាហ្មណបណ្ឌិតា កហបតិ-
 បណ្ឌិតា សមណបណ្ឌិតា និបុណា កតបរប្បវាទា
 វាលវេធិរូទា វោភិន្ទន្តា មញ្ញេ ចរន្តិ បញ្ញាកតេន
 ទិដ្ឋិតតានិ តេ បញ្ញំ អភិសង្ករិទ្ធា អភិសង្ករិទ្ធា តថា-
 កតំ ឧបសង្កមិទ្ធា បុច្ឆន្តិ ។ កថិតា ច វិសង្កិតា ច
 តេ បញ្ញា ភកវតោ ហោន្តិ និទ្ធិដ្ឋការណា ឧបក្ខិត្តកា
 ច ។ តេ ភកវតោ សម្បជ្ជន្តិ ។ អថខោ ភកវា
 តត្ថ អតិរោចតិ យទិទំ បញ្ញាយាតិ ឯវំ ភកវា
 បញ្ញាចក្កុនាបិ ចក្កុមា ។
 កថំ ភកវា ពុទ្ធុចក្កុនាបិ ចក្កុមា ។
 ភកវា ពុទ្ធុចក្កុនា លោកំ វោលោកេន្តោ អន្តស

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ព្រមទាំងព្រហ្ម ពួកសត្វ ព្រមទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ព្រមទាំងមនុស្ស
 ជាសម្មតិទេព និងមនុស្សដ៏សេស ក៏ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុងពុទ្ធសាសនាក៏យ៉ាង
 នោះឯង ។ ពួកបក្សីណាមួយ ដោយហោចទៅ រាប់តាំងពីគ្រុឌឈ្មោះ
 វេនតេយ្យ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងប្រទេសនៃអាកាស យ៉ាងណា ពួកជនណា មាន
 បញ្ញាស្មើនឹងព្រះសារីបុត្ត សូម្បីជនទាំងនោះ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងប្រទេសនៃ
 ពុទ្ធសាសនា យ៉ាងនោះឯង ។ ពុទ្ធសាសនាផ្សាយគ្របបន្ទុះបញ្ញានៃទេវតានិង
 មនុស្សទាំងឡាយហើយបិតនៅ ។ ពួកជនណាមួយ ជាខត្តិយបណ្ឌិត
 ក្តី ព្រាហ្មណបណ្ឌិតក្តី គហបតិបណ្ឌិតក្តី សមណបណ្ឌិតក្តី ជាបណ្ឌិត
 មានប្រាជ្ញាល្អិត មានបរហ្សវាទធ្វើហើយ មានសភាពដូចជាខ្មាន់ធ្នូអ្នក
 បាញ់រោមកន្ទុយ អាចទម្លាយនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយដោយប្រាជ្ញាបាន ពួក
 ជនទាំងនោះក៏តាក់តែងរៀបចំនូវបញ្ញា ហើយចូលទៅសួរព្រះតថាគត ។
 បញ្ញាទាំងនោះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សម្តែងទាំងដោះស្រាយហើយ ជា
 ប្រស្នាដែលព្រះមានព្រះភាគគួរសម្តែងចេញនូវហេតុ ទាំងជាប្រស្នាដែល
 ព្រះអង្គគួរបញ្ឈប់ទុក ។ ជនទាំងនោះនាំគ្នាចុះចូលព្រះមានព្រះភាគ ។
 គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់រុងរឿងក្នុងទីប្រជុំនោះ ដោយបញ្ញា
 ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្ខុដោយបញ្ញាចក្ខុ យ៉ាងនេះ ។

ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្ខុ ដោយពុទ្ធចក្ខុ តើដូចម្តេច ។ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់ប្រមើលមើលសត្វលោក ដោយពុទ្ធចក្ខុ បានឃើញ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សត្ត អប្បរជក្ខេ មហារជក្ខេ តិក្ខិទ្ធិយេ មុទិទ្ធិយេ
 ស្វាការេ ទ្វាការេ សុវិញ្ញាបយេ ធុវិញ្ញាបយេ អប្បេ-
 កថេ បរលោកវជ្ជកយទស្សារិនោ វិហារន្តេ ។ សេយ្យ-
 ថាបិ នាម ឧប្បលិនិយំ វា បទុមិនិយំ វា បុណ្ណារីកិនិយំ
 វា អប្បេកថានិ ឧប្បលានិ វា បទុមានិ វា បុណ្ណារី-
 កានិ វា ឧទកេ ជាតានិ ឧទកេ សំវឌ្ឍានិ ឧទកា-
 នុកតានិ អន្តោ និមុត្តទោសិតានិ អប្បេកថានិ ឧប្ប-
 លានិ វា បទុមានិ វា បុណ្ណារីកានិ វា ឧទកេ ជាតានិ
 ឧទកេ សំវឌ្ឍានិ សមោទកណ្ឌិតានិ អប្បេកថានិ
 ឧប្បលានិ វា បទុមានិ វា បុណ្ណារីកានិ វា ឧទកេ
 ជាតានិ ឧទកេ សំវឌ្ឍានិ ឧទកេ អច្ចុក្កម្ម តិដ្ឋន្តិ
 អនុបលិត្តានិ ឧទកេន ឯវមេវ ភកវា ពុទ្ធចក្កុនា
 លោកំ វោលោកេន្តោ អន្តស សត្ត អប្បរជក្ខេ
 មហារជក្ខេ តិក្ខិទ្ធិយេ មុទិទ្ធិយេ ស្វាការេ ទ្វាការេ
 សុវិញ្ញាបយេ ធុវិញ្ញាបយេ អប្បេកថេ បរលោក-
 វជ្ជកយទស្សារិនោ វិហារន្តេ ។ ជានាតិ ភកវា
 អយំ បុត្តលោ វាគចរិតោ អយំ នោសចរិតោ អយំ
 មោហចរិតោ អយំ វិតក្កចរិតោ អយំ សទ្ធាចរិតោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

នូវសត្វទាំងឡាយ មានធូលីស្រាលស្មើក្នុងភ្នែក មានធូលីក្រាស់ក្នុងភ្នែក
 មានឥន្ទ្រិយភ្លៀវភ្លា មានឥន្ទ្រិយទន់ មានអាការល្អ មានអាការ
 អាក្រក់ ជាសត្វឲ្យដឹងបានដោយងាយ ឲ្យដឹងបានដោយកម្រ នូវសត្វ
 ពួកខ្លះ ជាអ្នកឃើញទោសក្នុងបរលោក ថាគួរខ្លាច ។ ដូចជលជាតពួក
 ខ្លះ គឺព្រលិតក្តី ឈូកក្រហមក្តី ឈូកសក្តី ក្នុងត្រពាំងព្រលិតក្តី
 ក្នុងត្រពាំងឈូកក្រហមក្តី ក្នុងត្រពាំងឈូកសក្តី ដុះក្នុងទឹក ចម្រើនក្នុងទឹក
 លូតតាមទឹក លិចចុះខាងក្នុង ដែលទឹកចិញ្ចឹមហើយ ផ្កាជលជាតពួកខ្លះ
 គឺព្រលិតក្តី ឈូកក្រហមក្តី ឈូកសក្តី ដុះក្នុងទឹក ចម្រើនក្នុងទឹក
 បិតនៅស្មើនឹងទឹក ជលជាតពួកខ្លះ គឺព្រលិតក្តី ឈូកក្រហមក្តី
 ឈូកសក្តី ដុះក្នុងទឹក ចម្រើនក្នុងទឹក បិតនៅផុតពីទឹក មិនទទឹកដោយ
 ទឹក យ៉ាងណា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រមើលមើលសត្វលោកដោយ
 ពុទ្ធចក្ខុ ទ្រង់ទតឃើញ នូវសត្វទាំងឡាយដែលមានធូលីតិចក្នុងភ្នែក មាន
 ធូលីច្រើនក្នុងភ្នែក មានឥន្ទ្រិយភ្លៀវភ្លា មានឥន្ទ្រិយទន់ មានអាការល្អ
 មានអាការអាក្រក់ ជាសត្វឲ្យដឹងបានដោយងាយ ឲ្យដឹងបានដោយកម្រ
 នូវសត្វពួកខ្លះ ជាអ្នកឃើញទោសក្នុងបរលោកថា គួរខ្លាច ក៏យ៉ាង
 នោះឯង ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាបថា បុគ្គលនេះ ជាភគវិត
 នេះជាទោសវិត នេះជាមោហវិត នេះជាវិតក្កវិត នេះជាសទ្ធាវិត

សោឡសមោ សារីបុគ្គសុត្តនិទ្ទេសោ

អយំ ញ្ញាណាចរិតោតិ ។ រាគចរិតស្ស ភក្កវា បុគ្គលស្ស
អសុភក្កចំ កាថេតិ ។ ទោសចរិតស្ស ភក្កវា បុគ្គលស្ស
មេត្តាការំ អាចិត្តតិ ។ មោហាចរិតំ ភក្កវា បុគ្គលំ
ឧទ្ទេសេ បរិបុច្ឆាយ កាលេន ធម្មស្សរេន កាលេន
ធម្មសាក្កច្ឆាយ កុសំវាសេ និវេសេតិ ។ វិតក្កចរិតស្ស
ភក្កវា បុគ្គលស្ស អាណាចានស្សតិ អាចិត្តតិ ។ សទ្ធា-
ចរិតស្ស ភក្កវា បុគ្គលស្ស ចាសាទនីយំ និមិត្តំ
អាចិត្តតិ ពុទ្ធសុពោធិ ធម្មសុធម្មតំ សង្ឃសុបដិបត្តិ
សីលានិ ច អត្តនោ ។ ញ្ញាណាចរិតស្ស ភក្កវា
បុគ្គលស្ស វិបស្សនានិមិត្តំ អាចិត្តតិ អនិច្ចាការំ
ទុក្ខាការំ អនត្តាការំ ។

សេលេ យថា បព្វតមុទ្ធនិដ្ឋិតោ
យថាបិ បស្សេ ជនតំ សមន្តតោ
តច្ចុបមំ ធម្មមយំ សុមេធម
ចាសាទមារុយ្ហ សមន្តចក្កុ
សោការកិល្បំ ជនតមបេតសោកោ
អវេក្ខុសុ ជាតិជរាភិក្ខុតន្តិ ។

ឯវំ ភក្កវា ពុទ្ធចក្កុនាបិ ចក្កុមា ។

សារីបុគ្គសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

នេះជាញាណចរិត ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សម្តែងអសុភកថា ដល់បុគ្គល
 ជាភគចរិត ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ប្រាប់មេត្តាការវនា ដល់បុគ្គលជាទោស-
 ចរិត ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ញ៉ាំងបុគ្គលជាមោហចរិត ឲ្យតាំងនៅ
 ក្នុងឧទ្ទេស (ការរៀនបាលី) ក្នុងបរិបុច្ឆា (ការរៀនអដ្ឋកថា) ក្នុងការស្តាប់
 ធម៌តាមកាល ក្នុងការសន្ទនាគ្នាទៅវិញទៅមកនូវធម៌តាមកាល ក្នុងការ
 នៅជាមួយនឹងគ្រូ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រាប់អានាបានសុតិ ដល់
 បុគ្គលជាវិតក្កចរិត ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រាប់និមិត្តដែលគួរជ្រះ
 ថ្លា គឺការត្រាស់ដឹងដ៏ប្រពៃនៃព្រះពុទ្ធ ការទ្រទ្រង់ល្អនៃព្រះធម៌ សេចក្តី
 ប្រតិបត្តិល្អនៃព្រះសង្ឃ និងសីលទាំងឡាយសម្រាប់ខ្លួន ដល់បុគ្គល
 ជាសទ្ធាចរិត ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ប្រាប់នូវវិបស្សនានិមិត្ត គឺអាការ
 មិនទៀង អាការជាទុក្ខ អាការមិនមែនខ្លួន ដល់បុគ្គលជាញាណចរិត ។

បុគ្គលឈរលើកំពូលភ្នំថ្ម គប្បីឃើញប្រជុំជន ដោយជុំវិញ
 យ៉ាងណាមិញ បពិត្រព្រះអង្គមានប្រាជ្ញាល្អ មានសមន្តចក្ខុ
 ព្រះអង្គមានសេចក្តីសោកទៅប្រាសហើយ សូមទ្រង់យាងឡើង
 កាន់ប្រាសាទគឺធម៌ ហើយទតមើលប្រជុំជន ដែលខ្វល់ដោយ
 សេចក្តីសោក ត្រូវជាតិនិងជរាគ្របសង្កត់ ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្ខុដោយពុទ្ធចក្ខុ យ៉ាងនេះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កកំ ភកវា សមន្តចក្កុនាបិ ចក្កុមា ។ សមន្ត-
ចក្កុ វុច្ឆតិ សព្វញ្ញតញ្ញាលំ ។ ភកវា សព្វញ្ញតញ្ញា-
ណោន ឧបេតោ សមុបេតោ ឧបកតោ សមុបកតោ
ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សមន្នាកតោ ។

ន តស្ស អទិដ្ឋមិទត្តិ កិញ្ចិ
អថោ អវិញ្ញាតមជានិតព្វំ
សព្វំ អភិញ្ញាសិ យទត្តិ នេយ្យំ
តថាកតោ តេន សមន្តចក្កុតិ ។

ឯវំ ភកវា សមន្តចក្កុនាបិ ចក្កុមាតិ យថា ទិស្សតិ
ចក្កុមា ។

[១៩២] សព្វំ តមំ វិនោទេត្វាតិ សព្វំ ភក-
តមំ នោសតមំ មោហតមំ មាណតមំ ទិដ្ឋិតមំ
កិលេសតមំ ទុច្ចរិតតមំ អន្ធករណំ អចក្កុករណំ
អញ្ញាណាករណំ បញ្ញាណិវេទិកំ វិហាតបក្កិកំ អនិ-
ញ្ញានសំវត្តនិកំ បន្ទុទិត្វា បជហិត្វា វិនោទិត្វា ព្យង្គី-
ករិត្វា អនការដ្ឋមេត្វាតិ សព្វំ តមំ វិនោទេត្វា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្ខុដោយសមន្តចក្ខុ តើដូចម្តេច ។ ព្រះ
សព្វញ្ញតញ្ញាណ លោកហៅថា សមន្តចក្ខុ ។ ព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់ចូល ចូលព្រម ទៅជិត ជិតព្រម ដល់ ដល់ព្រម ប្រកប
ដោយសព្វញ្ញតញ្ញាណ ។

ហេតុនីមួយក្នុងលោកនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគនោះ ទ្រង់
មិនឃើញ ឬថាមិនទ្រង់ជ្រាប មិនគួរជ្រាប មិនមានទេ ហេតុ
ណា ដែលត្រូវដឹង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាបហេតុ
នោះទាំងអស់ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះតថាគតទើបឈ្មោះថា
សមន្តចក្ខុ ។

ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្ខុដោយសមន្តចក្ខុ យ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (លោក
ពោលថា) ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្ខុប្រាកដ ។

[១៩២] ពាក្យថា កម្ចាត់បង់នូវងងឹតទាំងពួង គឺទ្រង់បន្សាត់
លះបង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស មិនឲ្យដល់នូវភាវៈមិនមានបែបភាព
នូវងងឹតគឺភាគៈ ងងឹតគឺទោសៈ ងងឹតគឺមោហៈ ងងឹតគឺមានៈ ងងឹត
គឺទិដ្ឋិ ងងឹតគឺកិលេស ងងឹតគឺទុច្ចរិត គ្រឿងធ្វើឲ្យងងឹត គ្រឿងធ្វើមិនឲ្យ
មានបញ្ញាចក្ខុ គ្រឿងធ្វើមិនឲ្យមានញាណ ជាគ្រឿងរលត់បញ្ញា ជា
ចំណែកនៃការបៀតបៀន ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីព្រះនិព្វាន ហេតុ
នោះ (លោកពោលថា) កម្ចាត់បង់នូវងងឹតទាំងពួង ។

សោឡសមេ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

[១៩៣] ឯកោវ រតិមជ្ឈកាតិ^(១) ភកវា បព្វ-
 ជ្ជាសដ្ឋាតេន ឯកោ អនុតិយដ្ឋេន ឯកោ តណ្ហាយ
 បហានត្ថេន ឯកោ ឯកន្តវីតវកោតិ ឯកោ ឯ-
 កន្តវីតនោសោតិ ឯកោ ឯកន្តវីតមោហោតិ ឯកោ
 ឯកន្តនិក្ខិលេសោតិ ឯកោ ឯកាយនមក្កំ ក-
 តោតិ ឯកោ ឯកោ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិ
 អភិសម្មុទ្ធាតិ ឯកោ ។

កថំ ភកវា បព្វជ្ជាសដ្ឋាតេន ឯកោ ។
 ភកវា ទហារោ សមាណោ សុសុកាឡកេសោ
 ភទ្ទេន យោពូញ្ញេន សមន្តាតតោ បឋមេន វយសា
 អកាមកានំ មាតាបិតុនំ អស្សមុខានំ រុទ្ធានំ
 វិលបន្តានំ ញាតិសដ្ឋំ បហាយ សព្វំ យសបលិ-
 ពោនំ និទ្ធិត្វា បុត្តនាបលិពោនំ និទ្ធិត្វា ញាតិ-
 បលិពោនំ និទ្ធិត្វា មិត្តាមច្ចុបលិពោនំ និទ្ធិត្វា សន្និ-
 ទិបលិពោនំ និទ្ធិត្វា កេសមស្សំ ឱហារេត្វា

១ ឱ. ម. ឯត្តន្តរេ ឯកោតិ ទិស្សតិ ។

សារីបុគ្គលសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

[១៩៣] ពាក្យថា ដល់នូវការត្រេកអរ តែមួយព្រះអង្គឯង អធិប្បាយថា ព្រះមានព្រះភាគ មួយព្រះអង្គឯងដោយចំណែកបព្វជ្ជា មួយព្រះអង្គឯង ដោយសេចក្តីថាមិនមានបុគ្គលជាទីពីរ មួយព្រះអង្គឯងដោយអត្តថាលះបង់ តណ្ហា មួយព្រះអង្គឯង ព្រោះព្រះអង្គប្រាសចាកភាគៈដោយចំណែកមួយ មួយព្រះអង្គឯង ព្រោះព្រះអង្គប្រាសចាកទោសៈដោយចំណែកមួយ មួយ ព្រះអង្គឯង ព្រោះព្រះអង្គប្រាសចាកមោហៈដោយចំណែកមួយ មួយព្រះ អង្គឯង ព្រោះព្រះអង្គមិនមានកិលេសដោយចំណែកមួយ មួយព្រះអង្គឯង ព្រោះព្រះអង្គយាងទៅកាន់ផ្លូវជាទីទៅនៃបុគ្គលម្នាក់ឯង មួយព្រះអង្គឯង ព្រោះព្រះអង្គតែម្នាក់ឯងទ្រង់ត្រាស់ដឹងអនុត្តរសម្មាសម្ពោធិ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) តែមួយព្រះអង្គឯង ។

ព្រះមានព្រះភាគ មួយព្រះអង្គឯង ដោយចំណែកបព្វជ្ជានោះ តើ ដូចម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគ កាលនៅជាកំលោះនៅឡើយ មាន ព្រះកេសាខ្មៅស្រិល ប្រកបដោយវ័យកំពុងចម្រើន គឺបឋមវ័យ កាល ដែលព្រះមាតាបិតា ទ្រង់មិនពេញព្រះទ័យ (នឹងការទ្រង់ផ្ទួស) ដែលមានព្រះភក្ត្រជោកទៅដោយទឹកព្រះនេត្រ ទ្រង់ព្រះកន្សែងសោយ សោកហើយ ទ្រង់ក៏លះបង់ពួកញាតិ កាត់យសបលិពោធន ទាំង អស់ កាត់បុត្តទារបលិពោធន កាត់ញាតិបលិពោធន កាត់មិត្តាមច្ចុ- បលិពោធន កាត់សន្និធិបលិពោធន ហើយកោរសក់ និងពុកមាត់

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កាសាយានិ វត្តានិ អដ្ឋានេត្វា អការស្មា អនការិយំ
 បព្វជិត្វា អាកិញ្ចនការំ ឧបកម្ពា ឯកោ ចរតិ
 វិហារតិ ឥរិយតិ វត្តតិ ចាលេតិ យមេតិ យាមេតិ
 ឯវំ ភក្កវា បព្វជ្ជាសដ្ឋានេតេន ឯកោ ។

កមំ ភក្កវា អនុតិយដ្ឋេន ឯកោ ។ សោ
 ឯវំ បព្វជិតោ សមាដោ ឯកោ អវញ្ញវេនបត្តានិ
 បដ្ឋានិ សេនាសនានិ បដិសេវតិ អប្បសន្ទានិ អប្ប-
 និក្ខេបសានិ វិជនវាតានិ មនុស្សរាហសេយ្យកានិ
 បដិសល្លានសារូចានិ សោ ឯកោ កច្ចតិ ឯកោ
 តិច្ឆតិ ឯកោ និសីទតិ ឯកោ សេយ្យំ កម្សេតិ
 ឯកោ កាមំ បិណ្ណាយ បរិសតិ ឯកោ បដិក្កមតិ
 ឯកោ រហោ និសីទតិ ឯកោ ចង្កមំ អដិដ្ឋាតិ
 ឯកោ ចរតិ វិហារតិ ឥរិយតិ វត្តតិ ចាលេតិ
 យមេតិ យាមេតិ ឯវំ ភក្កវា អនុតិយដ្ឋេន ឯកោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ស្ងៀកដណ្តប់សំពត់កាសាយៈចេញចាកផ្ទះចូលទៅកាន់ផ្នួស ដល់នូវភាព
មិនមានការកង្វល់ ត្រាប់ទៅ ប្រព្រឹត្តនៅ ចរទៅ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា
រស់នៅ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ មួយអង្គឯង ព្រះមានព្រះភាគ
ឈ្មោះថា មួយព្រះអង្គឯង ដោយចំណែកបព្វជ្ជា យ៉ាងនេះ ។

ព្រះមានព្រះភាគ មួយព្រះអង្គឯង ដោយសេចក្តីថា មិនមានបុគ្គល
ជាទីពីរ តើដូចម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគនោះ កាលទ្រង់ព្រះផ្នួស
ហើយយ៉ាងនេះ តែមួយព្រះអង្គ ទ្រង់អាស្រ័យសេនាសនៈស្ងាត់ ដែល
តាំងនៅក្នុងព្រៃ តូចធំ មានសំឡេងតិច មានគឺកកងតិច ប្រាសចាកសម្តី
មនុស្សអ្នកដើរទៅមក សមគួរដល់ការកំបាំងអំពីពួកមនុស្ស គួរជាទីលាក់
ខ្លួនពួនសម្ងំបាន ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ យាងទៅមួយអង្គឯង ឈរមួយ
អង្គឯង គង់នៅមួយអង្គឯង សម្រេចការផ្ទុំមួយអង្គឯង ចូលទៅកាន់
ស្រុកដើម្បីបិណ្ឌបាតមួយអង្គឯង ចៀសចេញទៅមួយអង្គឯង គង់នៅ
ក្នុងទីស្ងាត់មួយអង្គឯង អធិដ្ឋានទីចង្រ្កមមួយអង្គឯង ត្រាប់ទៅ ប្រព្រឹត្ត
នៅ ចរទៅ ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា រស់នៅ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ
មួយព្រះអង្គឯង ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាមួយព្រះអង្គឯង ដោយ
សេចក្តីថា មិនមានបុគ្គលជាទីពីរ យ៉ាងនេះ ។

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

កងំ ភគវា តណ្ហាយ បហានដ្ឋេន ឯកោ ។
 សោ ឯវំ ឯកោ អនុតិយោ អប្បមត្តោ អាតាបី
 បហិតត្តោ វិហារន្តោ នន្ទា នេរញ្ញាយ តីវេ ពោ-
 ធិរុក្ខមូលេ មហាបដានំ បទហន្តោ មារំ សសេនំ
 នមុចី បមត្តពន្ទំ វិធមិត្វា តណ្ហា ជាលិនី សវិតំ
 វិសត្តិកំ បដហតិ វិណោទេតិ ព្យដ្ឋីកោតិ អនកា-
 វដ្ឋមេតិ ។

តណ្ហានុតិយោ	បុរិសោ	ធីយមន្ទានំ	សំសរំ
ឥត្តការញ្ញថាការំ		សំសារំ	នាតិវត្តតិ
ឯតមាធិនំ	ញត្វា	តណ្ហា	ទុក្ខស្ស សម្ពរំ
វីតតណ្ហោ	អនាណាណោ	សតោ	ភិក្ខុ បរិព្វជេតិ ។

ឯវំ ភគវា តណ្ហាយ បហានដ្ឋេន ឯកោ ។

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ព្រះមានព្រះភាគ មួយព្រះអង្គឯង ដោយសេចក្តីថាលះបង់តណ្ហា
 នោះ តើដូចម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ មួយព្រះអង្គឯង មិនមាន
 បុគ្គលជាទីពីរ យ៉ាងនេះហើយ ព្រះអង្គមិនមានសេចក្តីប្រហែស មាន
 ព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកម្ដៅកិលេស មានព្រះទ័យបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិព្វាន
 ទ្រង់គង់នៅក្រោមដើមពោធិព្រឹក្ស ទៀបឆ្នេរស្ទឹងនេរញ្ញរា តាំងទុកនូវ
 មហាបធាន កម្ចាត់បង់នូវមារ ដែលមិនលែងជនឲ្យរួច ព្រមទាំងសេនា
 ជាដៅពង្សនៃអ្នកប្រហែស ហើយលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើ
 មិនឲ្យមានបែបភាព នូវតណ្ហា ដែលជាបណ្តាញ ជាគ្រឿងហូរទៅ
 ជាប់នៅក្នុងអារម្មណ៍ផ្សេងៗ ។

បុរសដែលមានតណ្ហាជាទីពីរ រមែងអន្ទោលទៅអស់កាល
 ជាយូរអង្វែង មិនប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសំសារវដ្ត ជាភាពមាន
 ប្រការយ៉ាងនេះ ជាភាពមានប្រការដទៃ ភិក្ខុដឹងនូវទោស
 នុ៎ះហើយ គប្បីជាអ្នកប្រាសចាកតណ្ហា មិនមានការប្រកាន់
 មានស្មារតី រៀននូវតណ្ហា ដែលជាដែនកើតទុក្ខ ។

ព្រះមានព្រះភាគ ឈ្មោះថាមួយព្រះអង្គឯង ដោយសេចក្តីថា លះបង់
 តណ្ហា យ៉ាងនេះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កថំ ភកវា ឯកន្តវីតរាគោតិ ឯកោ ។ រាគស្ស
 បហ្មីនត្តា ឯកន្តវីតរាគោតិ ឯកោ ។ ទោសស្ស
 បហ្មីនត្តា ឯកន្តវីតទោសោតិ ឯកោ ។ មោហស្ស
 បហ្មីនត្តា ឯកន្តវីតមោហោតិ ឯកោ ។ កិលេសានំ
 បហ្មីនត្តា ឯកន្តនិក្ខិលេសោតិ ឯកោ ។

កថំ ភកវា ឯកាយនមក្កំ តតោតិ ឯកោ ។
 ឯកាយនមក្កោ រុច្ចតិ ចត្តារោ សតិប្បដ្ឋានា ចត្តារោ
 សម្មប្បដ្ឋានា ចត្តារោ ឥទ្ធិចានា បញ្ចិន្ធិយានិ
 បញ្ច ពលានិ សត្ត ពោជ្ឈង្គំ អរិយោ អង្គង្គិកោ
 មក្កោ ។

ឯកាយនំ ជាតិខយន្តទស្សី
 មក្កំ បដានាតិ ហិរានុកម្មី
 ឯតេន មក្កេន អតរីសុ បុព្វេ
 តរិស្សន្តិយេវ តរន្តិ ឱយន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ព្រះមានព្រះភាគ មួយព្រះអង្គឯង ព្រោះព្រះអង្គប្រាសចាករាគៈ
 ដោយចំណែកមួយ តើដូចម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគ មួយព្រះអង្គឯង
 ព្រោះប្រាសចាករាគៈ ដោយចំណែកមួយ ព្រោះលះបង់រាគៈហើយ ។
 ព្រះមានព្រះភាគ មួយព្រះអង្គឯង ព្រោះប្រាសចាកទោសៈ ដោយ
 ចំណែកមួយ ព្រោះលះបង់ទោសៈហើយ ។ ព្រះមានព្រះភាគមួយព្រះអង្គ
 ឯង ព្រោះប្រាសចាកមោហៈ ដោយចំណែកមួយ ព្រោះលះបង់មោហៈ
 ហើយ ។ ព្រះមានព្រះភាគ មួយព្រះអង្គឯង ព្រោះមិនមានកិលេស
 ដោយចំណែកមួយ ព្រោះលះបង់នូវកិលេសទាំងឡាយហើយ ។

ព្រះមានព្រះភាគ មួយព្រះអង្គឯង ព្រោះស្តេចទៅកាន់ផ្លូវជាទីទៅ
 នៃបុគ្គលម្នាក់ឯង តើដូចម្តេច ។ ដែលហៅថា ផ្លូវជាទីទៅនៃបុគ្គល
 ម្នាក់ឯង (នោះ) សំដៅយកសតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤
 ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គ ៧ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ ។

ព្រះមានព្រះភាគ មានប្រក្រតីឃើញនូវទីបំផុត នៃធម៌ជា
 គ្រឿងអស់ទៅនៃជាតិ មានសេចក្តីអនុគ្រោះ ដោយប្រ-
 យោជន៍ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ នូវផ្លូវជាទីទៅ នៃបុគ្គលម្នាក់ឯង
 ជនទាំងឡាយក្នុងកាលមុន បានឆ្លងហើយតាមផ្លូវនុ៎ះ ជន
 ទាំងឡាយបម្រុងនឹងឆ្លង ទាំងជនទាំងឡាយកំពុងឆ្លង
 នូវឱយៈ (ក៏ឆ្លងតាមផ្លូវនុ៎ះ) ។

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

ឯវំ ភក្កវា ឯកាយនមក្កំ កតោតិ ឯកោ ។

កថំ ភក្កវា ឯកោ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិ អភិ-
សម្ពុទ្ធាតិ ឯកោ ។ ពោធិ រុច្ចតិ ចតុសុ មក្កេសុ
ញាណំ បញ្ញា បញ្ញាទ្រិយំ បញ្ញាពលំ ធម្មវិចយសម្ពោ-
ជ្ឈង្កោ វិមំសា វិបស្សនា សម្មាទិដ្ឋិ ។ ភក្កវា តេន
ពោធិញ្ញាលោន សព្វេ សង្ខារា អនិច្ចាតិ ពុជ្ឈិ
សព្វេ សង្ខារា ទុក្ខាតិ ពុជ្ឈិ សព្វេ ធម្មា អនត្តាតិ ពុជ្ឈិ
អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារាតិ ពុជ្ឈិ ។ បេ ។ ជាតិប្បច្ចយា
ជរាមរណានិ ពុជ្ឈិ អវិជ្ជានិរោធិ សង្ខារនិរោធិ
ពុជ្ឈិ ។ បេ ។ ជាតិនិរោធិ ជរាមរណានិរោធិ ពុជ្ឈិ
ឥទំ ទុក្ខានិ ពុជ្ឈិ អយំ ទុក្ខសមុទយោតិ ពុជ្ឈិ
អយំ ទុក្ខនិរោធិ ពុជ្ឈិ អយំ ទុក្ខនិរោធិតាមិនី
បដិបទាតិ ពុជ្ឈិ ឥមេ អាសវាតិ ពុជ្ឈិ អយំ អាសវ-
សមុទយោតិ ពុជ្ឈិ អយំ អាសវនិរោធិ ពុជ្ឈិ អយំ
អាសវនិរោធិតាមិនី បដិបទាតិ ពុជ្ឈិ ឥមេ ធម្មា
អភិញ្ញេយ្យាតិ ពុជ្ឈិ ឥមេ ធម្មា បរិញ្ញេយ្យាតិ ពុជ្ឈិ ឥមេ
ធម្មា បហាតព្វាតិ ពុជ្ឈិ ឥមេ ធម្មា ភាវេតព្វាតិ ពុជ្ឈិ

សារីបុគ្គលសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ព្រះមានព្រះភាគ មួយព្រះអង្គឯង ព្រោះស្តេចទៅកាន់ផ្លូវជាទីទៅ
នៃបុគ្គលម្នាក់ឯង យ៉ាងនេះ ។

ព្រះមានព្រះភាគ មួយព្រះអង្គឯង ព្រោះព្រះអង្គតែម្នាក់ឯង ទ្រង់
ត្រាស់ដឹងនូវអនុត្តរសម្មាសម្ពោធិ តើដូចម្តេច ។ ញាណ បញ្ញា
បញ្ញាទ្រិយ បញ្ញាពលៈ ធម្មវិចយៈ សម្ពោជ្ឈង្គ វិមំសា វិបស្សនា
សម្មាទិដ្ឋិ ក្នុងមគ្គ ៤ លោកហៅថា ពោធិ ។ ដោយសារពោធិញាណ
នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទើបទ្រង់ត្រាស់ដឹងថា សង្ខារទាំងពួងមិនទៀង
ត្រាស់ដឹងថា សង្ខារទាំងពួងជាទុក្ខ ត្រាស់ដឹងថា ធម៌ទាំងពួងជាអនត្តា
ត្រាស់ដឹងថា សង្ខារទាំងឡាយមានអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ត្រាស់ដឹងថា
ជរាមរណៈមានជាតិជាបច្ច័យ ត្រាស់ដឹងថា សេចក្តីរលត់នៃសង្ខារ ព្រោះ
រលត់អវិជ្ជា ។ បេ ។ ត្រាស់ដឹងថា ការរលត់នៃជរាមរណៈ ព្រោះរលត់ជាតិ
ត្រាស់ដឹងថា នេះទុក្ខ ត្រាស់ដឹងថា នេះទុក្ខសមុទ័យ ត្រាស់ដឹងថា
នេះទុក្ខនិរោធ ត្រាស់ដឹងថា នេះទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទា ត្រាស់ដឹងថា
នេះអាសវៈ ត្រាស់ដឹងថា នេះអាសវសមុទ័យ ត្រាស់ដឹងថា នេះ
អាសវនិរោធ ត្រាស់ដឹងថា នេះអាសវនិរោធគាមិនីបដិបទា ត្រាស់ដឹងថា
ធម៌ទាំងនេះ គប្បីដឹង ត្រាស់ដឹងថា ធម៌ទាំងនេះ ត្រូវកំណត់ ត្រាស់ដឹង
ថា ធម៌ទាំងនេះ ត្រូវលះបង់ ត្រាស់ដឹងថា ធម៌ទាំងនេះ ត្រូវចម្រើន

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ឥមេ ធម្មា សច្ចិកាតញ្ចាតិ ពុជ្ឈិ ឆន្ទំ ធម្មាយត-
 នានំ សមុទយញ្ច អត្តជ្ជមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីន-
 វញ្ច និស្សរណញ្ច ពុជ្ឈិ បញ្ចន្ទំ ឧបាទានក្ខត្តានំ
 សមុទយញ្ច អត្តជ្ជមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច
 និស្សរណញ្ច ពុជ្ឈិ ចតុន្ទំ មហាក្វតានញ្ច សមុទយញ្ច
 អត្តជ្ជមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច
 ពុជ្ឈិ យដ្ឋិញ្ចិ សមុទយធម្មំ សព្វន្ទំ និរោធម្មន្តិ
 ពុជ្ឈិ ។ អថវា យដ្ឋិញ្ចិ ពុជ្ឈិតព្វំ បដិពុជ្ឈិតព្វំ
 សមុជ្ឈិតព្វំ អធិកន្តព្វំ ផុសិតព្វំ សច្ចិកាតព្វំ សព្វន្ទំ
 តេន ពោធិញ្ញាលោន ពុជ្ឈិ អនុពុជ្ឈិ បដិពុជ្ឈិ
 សមុជ្ឈិ សម្មាពុជ្ឈិ អធិកច្ចិ បដិលភិ ផុសេសិ
 សច្ចិកាសិ ឃំ ភកវា ឃកោ អនុត្តរំ សម្មាសម្មោធិ
 អភិសម្មុទ្ធាតិ ឃកោ ។

រតិមជ្ឈកាតិ រតិន្តិ នេក្ខម្មរតិ បរិវេករតិ ឧបសមរតិ
 សម្មោធិរតិ អជ្ឈកា^(១) អធិកច្ចិ ផុសេសិ សច្ចិកាសីតិ

១ ឱ. ម. ឯត្តន្តរេ សមជ្ឈកាតិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ត្រាស់ដឹងថា ធម៌ទាំងនេះ ត្រូវធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ត្រាស់ដឹងនូវហេតុដែល
 នាំឲ្យកើតឡើងផង នូវសេចក្តីអស់ផង នូវអានិសង្សផង នូវទោសផង
 នូវកិរិយារលាស់ចោលផង នៃផស្សាយតនៈ ៦ ត្រាស់ដឹងនូវហេតុដែល
 នាំឲ្យកើតឡើងផង នូវសេចក្តីអស់ផង នូវអានិសង្សផង នូវទោសផង
 នូវកិរិយារលាស់ចោលផង នៃឧបាទានក្ខន្ធ ៥ ត្រាស់ដឹងនូវហេតុដែល
 នាំឲ្យកើតឡើងផង នូវសេចក្តីអស់ផង នូវអានិសង្សផង នូវទោសផង
 នូវកិរិយារលាស់ចោលផង នៃមហាកូតរូប ៤ ត្រាស់ដឹងថា ធម្មជាតណា
 មួយ មានការកើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតទាំងអស់នោះ តែងរលត់
 ទៅវិញជាធម្មតា ។ មួយទៀត ធម្មជាតណាមួយ ដែលព្រះមាន
 ព្រះភាគគប្បីជ្រាប គប្បីជ្រាបចំពោះ គប្បីជ្រាបព្រម គប្បីត្រាស់ដឹង
 គប្បីពាល់ត្រូវ គប្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ព្រះមានព្រះភាគ ក៏ទ្រង់ជ្រាប
 ជ្រាបតាមលំដាប់ ជ្រាបចំពោះ ជ្រាបព្រម ជ្រាបដោយប្រពៃ ត្រាស់ដឹង
 បានចំពោះ ពាល់ត្រូវ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវធម្មជាតទាំងអស់នោះ
 ដោយពោធិញ្ញាណនោះ ព្រះមានព្រះភាគ មួយព្រះអង្គឯង ព្រោះ
 ព្រះអង្គតែមួយព្រះអង្គឯង ត្រាស់ដឹងនូវអនុត្តរសម្មាសម្ពោធិ យ៉ាងនេះ ។

ពាក្យថា សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងបទថា បានដល់នូវសេចក្តីត្រេកអរ
 មានសេចក្តីថា ព្រះមានព្រះភាគ ដល់ សម្រេច ពាល់ត្រូវ ធ្វើឲ្យ
 ជាក់ច្បាស់ នូវសេចក្តីត្រេកអរក្នុងនេក្ខម្មៈ នូវសេចក្តីត្រេកអរក្នុងបរិវេក

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

ឯកោវ រតិមជ្ឈកា ។ តេនាហា សារីបុត្តត្ថេរោ

សនេវកស្ស លោកស្ស យថា ទិស្សតិ ចក្កុមា

សព្វំ តមំ វិនោទេត្វា ឯកោវ រតិមជ្ឈកាតិ ។

[១៩៤] តំ ពុទ្ធិំ អសិតំ តាទី អកុហំ កណិមាភតំ

ពហុន្ទមិធិ ពុទ្ធានំ អត្ថិបញ្ចោន អាភមំ ។

[១៩៥] តំ ពុទ្ធិំ អសិតំ តាទិន្តិ ពុទ្ធាតិ យោ

សោ ភក្កវា សយម្ហូ អនាចរិយកោ បុព្វេ អននុស្ស-

តេសុ ធម្មេសុ សាមំ សច្ចានិ អភិសម្ពុជ្ឈិ តត្ថ ច

សព្វញ្ញតំ បត្តោ ពលេសុ ច វសីការំ បត្តោ ។

ពុទ្ធាតិ កេនត្ថេន ពុទ្ធា ។ ពុជ្ឈិតា សច្ចានីតិ

ពុទ្ធា ។ ពោធិតា បជាយាតិ ពុទ្ធា ។

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

នូវសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងការស្ងប់រម្ងាប់ នូវសេចក្តីត្រេកអរក្នុងសម្តោជិ
ហេតុនោះ (លោកពោលថា) បានដល់នូវសេចក្តីត្រេកអរ មួយព្រះអង្គ
ឯង ។ ហេតុនោះ ព្រះសារីបុត្តត្រូវពោលថា

ព្រះមានព្រះភាគ មានចក្ខុប្រាកដដល់លោក ព្រមទាំង
ទេវលោក ទ្រង់កម្ចាត់បង់ នូវនឹងតទាំងពួង តែមួយ
អង្គឯង បានដល់នូវសេចក្តីត្រេកអរ ។

[១៩២] ខ្ញុំមកនឹងសួរប្រស្នា ដើម្បីឲ្យកជនអ្នកជាប់ច្រើន
នាក់ ក្នុងទីនេះ ចំពោះព្រះពុទ្ធ អង្គនោះ ព្រះអង្គមិន
អាស្រ័យ ទ្រង់នឹងជឿ ព្រះអង្គមិនកុហកព្រះអង្គជាមេពួក
ទ្រង់យាងមក ។

[១៩៥] អធិប្បាយពាក្យថា ចំពោះព្រះពុទ្ធអង្គនោះ ព្រះអង្គមិនអា-
ស្រ័យ ជាតាទិបុគ្គល ត្រង់ពាក្យថា ព្រះពុទ្ធ បានដល់ ព្រះមានព្រះភាគ
ជាសយម្ហូ ឥតមានគ្រូអាចារ្យ បានត្រាស់ដឹងសច្ចៈដោយព្រះអង្គឯង
ក្នុងធម៌ទាំងឡាយដែលមិនធ្លាប់ឮក្នុងកាលមុនផង ទ្រង់ដល់នូវសព្វញ្ញត្ត-
ញ្ញាណក្នុងសច្ចៈនោះផង ទ្រង់ដល់នូវការស្នាត់ក្នុងពលៈទាំងឡាយផង ។
សំណួរត្រង់ពាក្យថា ព្រះពុទ្ធ ចុះព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធ ដោយអត្ថថាដូចម្តេច ។
ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះហេតុព្រះអង្គត្រាស់ដឹងសច្ចៈទាំងឡាយ ។
ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះហេតុព្រះអង្គញ៉ាំងឲ្យកសត្វឲ្យត្រាស់ដឹង ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សព្វញ្ញតាយ ពុទ្ធា ។ សព្វទស្សវិតាយ ពុទ្ធា ។
អភិញ្ញេយ្យតាយ^(១) ពុទ្ធា ។ វិកសិតាយ^(២) ពុទ្ធា ។
ទីណាសវសង្ខាតេន ពុទ្ធា ។ និរុបក្កិលេស-
សង្ខាតេន ពុទ្ធា ។ ឯកន្តវីតរកោតិ ពុទ្ធា ។
ឯកន្តវីតនោសោតិ ពុទ្ធា ។ ឯកន្តវីតមោហោតិ
ពុទ្ធា ។ ឯកន្តនិក្កិលេសោតិ ពុទ្ធា ។
ឯកាយនមក្កំ កតោតិ ពុទ្ធា ។ ឯកោ អនុត្តរំ
សម្មាសម្ពោធិ អភិសម្ពុទ្ធាតិ ពុទ្ធា ។ អពុទ្ធិវិហា-
តត្តា ពុទ្ធិប្បដិលាកត្តា ពុទ្ធា ។ ពុទ្ធាតិ នេតំ នាមំ
មាតរា កតំ ន បិតរា កតំ ន ភាតរា កតំ ន ភតិ-
និយា កតំ ន មិត្តាមច្ចេហិ កតំ ន ញាតិសាលោហិ-
តេហិ កតំ ន សមណព្រហ្មណោហិ កតំ ន ទេវ-
តាហិ កតំ វិមោក្ខន្តិកមេតំ ពុទ្ធានំ ភកវន្តានំ
ពោធិយា មូលេ សហ សព្វញ្ញតញ្ញាណស្ស បដិលាកា

១ ឱ. អនញ្ញេយ្យតាយ ។ ម. អនញ្ញនេយ្យតាយ ។ ២ ម. វិសវិតាយ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះទ្រង់ត្រាស់ដឹងនូវធម៌ទាំងអស់ ។ ព្រះនាមថា
 ព្រះពុទ្ធ ព្រោះទ្រង់ឃើញច្បាស់នូវធម៌ទាំងអស់ ។ ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធ
 ព្រោះទ្រង់ត្រាស់ដឹងដោយព្រះអង្គឯង ។ ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះព្រះ
 អង្គរីកហើយ ។ ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះការរាប់ថាជាព្រះខ្លីណាស្រេច ។
 ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះការរាប់ថាមិនមានឧបកិលេស ។ ព្រះនាមថា
 ព្រះពុទ្ធ ព្រោះព្រះអង្គប្រាសចាករាគៈ ដោយចំណែកមួយ ។ ព្រះនាមថា
 ព្រះពុទ្ធ ព្រោះព្រះអង្គប្រាសចាកទោសៈ ដោយចំណែកមួយ ។ ព្រះនាម
 ថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះព្រះអង្គប្រាសចាកមោហាៈ ដោយចំណែកមួយ ។
 ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះព្រះអង្គមិនមានកិលេសដោយចំណែកមួយ ។
 ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះព្រះអង្គយាងទៅកាន់ផ្លូវជាទីទៅតែមួយអង្គឯង ។
 ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះព្រះអង្គត្រាស់ដឹងអនុត្តរសម្មាសម្ពោធិតែមួយ
 អង្គឯង ។ ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធ ព្រោះព្រះអង្គកម្ចាត់បង់នូវសេចក្តីមិន
 ដឹង ព្រោះព្រះអង្គបាននូវសេចក្តីត្រាស់ដឹង ។ ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធនុ៎ះ
 ព្រះមាតាមិនបានថ្វាយ ព្រះបិតាមិនបានថ្វាយ បងប្អូនប្រុសមិនបានថ្វាយ
 បងប្អូនស្រីមិនបានថ្វាយ ពួកមិត្តនិងអាមាត្យមិនបានថ្វាយ ពួកញាតិសា-
 លោហិតមិនបានថ្វាយ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍មិនបានថ្វាយ ពួកទេវតា
 ក៏មិនបានថ្វាយ ព្រះនាមថាព្រះពុទ្ធនុ៎ះ ជាព្រះនាមមានក្នុងទីបំផុតនៃ
 វិមោក្ខ របស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយទ្រង់មានជោគ ការបញ្ញត្តថា ព្រះពុទ្ធ
 នេះ (កើត) ដោយការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ព្រមដោយការបានចំពោះ

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

សច្ចិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ ពុទ្ធាតិ តំ ពុទ្ធុ ។

[១៩៦] អសីតន្តិ ទ្វេ និស្សយា តណ្ហានិស្សយោ ច ទិដ្ឋិនិស្សយោ ច ។

កតមោ តណ្ហានិស្សយោ ។ យាវតា តណ្ហា-
សង្ខារេន សីមកតំ មរិយាទិកតំ ឱទិកតំ បរិ-
យន្តិកតំ បរិក្កហិតំ មមាយិតំ ឥទំ មមំ ឯតំ
មមំ ឯត្តកំ មមំ ឯត្តាវតា មមំ មម រូចា សទ្ធា
ភន្ធា រសា ដោដ្ឋព្វា អត្តរណា ចាបុរណា ទាសីទា-
សា អដេឡកា កុក្កុជសូករា ហត្ថិតវាស្សវឡវា
ខេត្តំ វត្តំ ហិរញ្ញំ សុវណ្ណំ តាមនិតមរាជទានិយោ រដ្ឋព្វ
ជនបទោ ច កោសោ ច កោដ្ឋាការព្វា កេវលម្បិ
មហាបរិ តណ្ហាវសេន មមាយតិ យាវតា
អដ្ឋសតតណ្ហារិបរិតំ^(១) អយំ តណ្ហានិស្សយោ ។

កតមោ ទិដ្ឋិនិស្សយោ ។ វីសតិវត្តកា សក្កា-
យទិដ្ឋិ ទសវត្តកា មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទសវត្តកា អន្តក្កា-
ហិកា ទិដ្ឋិ យា ឯវរូចា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតំ ទិដ្ឋិកហនំ
ទិដ្ឋិកត្តារោ ទិដ្ឋិវិសូកាយិតំ ទិដ្ឋិវិប្បន្តិតំ

១-ម. អដ្ឋសតំ តណ្ហារិបរិតំ ។

សារីបុគ្គសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

នូវសព្វញ្ញតញ្ញាណទៀបគល់ពោធិព្រឹក្ស ហេតុនោះ (លោកពោលថា)
ចំពោះព្រះពុទ្ធនោះ ។

[១៧៦] ពាក្យថា ព្រះអង្គមិនអាស្រ័យ អធិប្បាយថា គ្រឿង
អាស្រ័យមាន ២ គ្រឿងអាស្រ័យគឺតណ្ហា ១ គ្រឿងអាស្រ័យគឺទិដ្ឋិ ១ ។

គ្រឿងអាស្រ័យគឺតណ្ហា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលប្រកាន់វត្ថុដែលខ្លួន
ធ្វើឲ្យជាសីមា ធ្វើឲ្យជាព្រំ ធ្វើឲ្យជាប្រទល់ដែន ធ្វើឲ្យជាទីបំផុត កាន់
កាប់ ប្រកាន់ ដោយចំណែកតណ្ហា ទាំងអម្បាលមានថា នេះរបស់
អញ នុះរបស់អញ ប៉ុណ្ណោះរបស់អញ អម្បាលមាននេះរបស់អញ រូប
សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ កម្រាល គ្រឿងដណ្តប់ ខ្ញុំស្រី ខ្ញុំប្រុស
ពពែ ចៀម មាន់ ជ្រូក ដំរី គោ សេះឈ្មោលសេះញី ស្រែ ចម្ការ ប្រាក់
មាស ស្រុកនិគម រាជធានី ដែន ជនបទ ឃ្នាំងនិងជង្រុករបស់អញ
សូម្បីការប្រកាន់នូវផែនដីទាំងមូល ដោយអំណាចតណ្ហា ការប្រែប្រួល ។
នៃតណ្ហា ១០៨ ទាំងអម្បាលមាន នេះគ្រឿងអាស្រ័យគឺតណ្ហា ។

គ្រឿងអាស្រ័យគឺទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។ សក្កាយទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ២០ មិច្ឆាទិដ្ឋិ
មានវត្ថុ ១០ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិមានវត្ថុ ១០ ទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ព្រៃស្យាតគឺទិដ្ឋិ
ផ្លូវលំបាកគឺទិដ្ឋិ ធម្មជាតិដំទាស់គឺទិដ្ឋិ ធម្មជាតិញញាក់ញញើរគឺទិដ្ឋិ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ទិដ្ឋិសំយោជនំ កាហោ បដិក្កាហោ អភិទិវេសោ
 បរាមាសោ កុម្មត្តោ មិច្ឆាបថោ មិច្ឆត្តំ តិត្តាយតនំ
 វិបរិយេសក្កាហោ វិបរីតក្កាហោ វិប្បល្លាសក្កាហោ
 មិច្ឆាកាហោ អយាថាវកស្មី យាថាវកន្តិ កាហោ
 យាវតា ទ្វាសដ្ឋី ទិដ្ឋិតតានិ អយំ ទិដ្ឋិនិស្សយោ ។

ពុទ្ធស្ស ភកវតោ តណ្ហានិស្សយោ បហីនោ
 ទិដ្ឋិនិស្សយោ បដិនិស្សដ្ឋោ ។ តណ្ហានិស្សយស្ស
 បហីនត្តា ទិដ្ឋិនិស្សយស្ស បដិនិស្សដ្ឋត្តា ភកវា
 ចក្កំ អនិស្សិតោ សោតំ យានំ ជីវ្ហំ កាយំ មនំ
 អនិស្សិតោ រូបេ សទ្ធេ តន្ធេ រសេ ដោដ្ឋព្វេ កុលំ
 តណំ អាវាសំ លាកំ យសំ បសំសំ សុខំ ចីវរំ
 បិណ្ឌាចាតំ សេនាសនំ តិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ខារំ
 កាមធាតុំ រូបធាតុំ អរូបធាតុំ កាមករំ រូបករំ អរូប-
 ករំ សញ្ញាករំ អសញ្ញាករំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាករំ
 ឯកវោការករំ ចតុវោការករំ បញ្ចវោការករំ អតីតំ
 អនាគតំ បច្ចុប្បន្នំ ទិដ្ឋសុតមុតវិញ្ញាតព្វេ ធម្មេ
 អនិស្សិតោ អនល្លិដោ អនុបកតោ អនដ្ឋោសិតោ
 អនធិមុត្តោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញត្តោ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

គ្រឿងចង់ក្រៀកគឺទិដ្ឋិ កំណាន់ កំណាន់សិបសួន ការប្រកាន់មាំ
ការស្ទាបអង្កែល ផ្លូវគួរខ្ពើម ផ្លូវខុស សភាពខុស ទីដូចជាកំពង់
កំណាន់ដោយការស្វះស្វែងរកផ្សេង ។ កំណាន់ផ្ទុយ កំណាន់ប្រែប្រួល
កំណាន់ខុស កំណាន់ថា មែនក្នុងវត្ថុដែលមិនមែន ទិដ្ឋិ ៦២ ទាំង
អម្បាលមាន នេះគ្រឿងអាស្រ័យគឺទិដ្ឋិ ។

ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ លះបង់គ្រឿងអាស្រ័យគឺតណ្ហា រលាស់ចោល
គ្រឿងអាស្រ័យគឺទិដ្ឋិហើយ ។ ព្រោះលះបង់គ្រឿងអាស្រ័យគឺតណ្ហា
រលាស់ចោលគ្រឿងអាស្រ័យគឺទិដ្ឋិ ព្រះមានព្រះភាគ មិនអាស្រ័យចក្ក
មិនអាស្រ័យសោតៈ ឃានៈ ជិវ្ហា កាយ ចិត្ត មិនអាស្រ័យ មិនស្អិត
មិនចូលទៅជិត មិនជក់ចិត្ត មិនចុះចិត្ត ស្កុះចេញ ខ្ចាតចេញ ឃ្នាត
ចេញ ប្រាសចេញ ចាករូប សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ ត្រកូល
ពួក អាវាស លាភ យស សេចក្តីសរសើរ ចីវរ បិណ្ឌបាត
សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ កាមធាតុ រូបធាតុ អរូបធាតុ
កាមភព រូបភព អរូបភព សញ្ញាភព អសញ្ញាភព នេវសញ្ញានា-
សញ្ញាភព ឯកវេការភព ចតុវេការភព បញ្ចវេការភព ជាអតីត
អនាគត បច្ចុប្បន្ន ធម៌ទាំងឡាយដែលខ្លួនឃើញ ឮ ប៉ះពាល់ ឬគប្បីដឹង

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហារតីតិ តំ ពុទ្ធុ អសិតំ ។

[១៩៧] តាទិន្ទិ ភក្កវា បញ្ចហាការេហិ តាទិ
ឥដ្ឋានិដ្ឋេ តាទិ ចត្តារីតិ តាទិ តិណ្ណារីតិ តាទិ
មុត្តារីតិ តាទិ តំនិទ្ទេសា តាទិ ។

កមំ ភក្កវា ឥដ្ឋានិដ្ឋេ តាទិ ។ ភក្កវា លាកេមិ
តាទិ អលាកេមិ តាទិ យសេមិ តាទិ អយសេមិ តាទិ
បសំសាយមិ តាទិ និដ្ឋាយមិ តាទិ សុខេមិ តាទិ
ទុក្ខេមិ តាទិ ។ ឯកញោ ពាហំ តន្តេន លិម្បយ្យំ
ឯកញោ ពាហំ វាសិយា តច្ឆេយ្យំ ។ អមុកស្មី
នត្ថិ វាកោ អមុកស្មី នត្ថិ បដិឃំ ។ អនុនយប-
ដិយវិប្បហីនោ ឧត្ត្យាតិទិក្ខាតិវីតិវត្តោ អនុរោជវិរោ-
ជសមតិក្កុណ្ណោ ។ ឯវំ ភក្កវា ឥដ្ឋានិដ្ឋេ តាទិ ។

កមំ ភក្កវា ចត្តារីតិ តាទិ ។ ភក្កវតោ^(១)

១ ឯត្ថ បុព្វេ ភក្កវា តាទីតិ ទិស្សតិ ។

សារីបុគ្គលសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

មានព្រះទ័យសម្រេចសម្រាន្តនៅ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះពុទ្ធ
អង្គនោះ ព្រះអង្គមិនអាស្រ័យ ។

[១៩៧] ពាក្យថា ទ្រង់នឹងជឿ អធិប្បាយថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់នឹងជឿ
ដោយអាការ ៥ គឺទ្រង់នឹងជឿក្នុងឥដ្ឋារម្មណ៍និងអនិដ្ឋារម្មណ៍ ១ ទ្រង់នឹងជឿ
ព្រោះព្រះអង្គបានលះ ១ ទ្រង់នឹងជឿព្រោះព្រះអង្គបានធ្លុង ១ ទ្រង់នឹងជឿ
ព្រោះព្រះអង្គបានរួច ១ ទ្រង់នឹងជឿព្រោះការសម្តែងចេញនូវគុណនោះ ១ ។

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់នឹងជឿក្នុងឥដ្ឋារម្មណ៍និងអនិដ្ឋារម្មណ៍ តើដូច
ម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់នឹងជឿក្នុងលោកផង ទ្រង់នឹងជឿក្នុងការមិន
មានលោកផង ទ្រង់នឹងជឿក្នុងយសផង ទ្រង់នឹងជឿក្នុងការមិនមានយសផង
ទ្រង់នឹងជឿក្នុងសេចក្តីសរសើរផង ទ្រង់នឹងជឿក្នុងនិន្ទាផង ទ្រង់នឹងជឿ
ក្នុងសុខផង ទ្រង់នឹងជឿក្នុងទុក្ខផង ។ បើពួកជនគប្បីលាបព្រះពាហម្នាង
ដោយគ្រឿងក្រអូប គប្បីច្រាស់ព្រះពាហម្នាងដោយកាំបិតព្រា ។ តម្រេក
ក្នុងការលាបដោយគ្រឿងក្រអូបឯណោះមិនមាន សេចក្តីថ្នាំថ្នាក់ក្នុងការ
ច្រាស់ដោយកាំបិតព្រាឯណោះមិនមាន ។ ព្រះមានព្រះភាគលះស្រឡះនូវ
សេចក្តីស្រឡាញ់ស្និតនិងសេចក្តីថ្នាំថ្នាក់ កន្លងផុតនូវសេចក្តីកាន់ជើងនិង
សេចក្តីផ្ទុយផ្ទាល់ កន្លងផុតស្រឡះនូវសេចក្តីត្រូវចិត្តនិងសេចក្តីខុសចិត្ត ។
ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់នឹងជឿក្នុងឥដ្ឋារម្មណ៍និងអនិដ្ឋារម្មណ៍ យ៉ាងនេះ ។

ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់នឹងជឿ ព្រោះព្រះអង្គបានលះ តើដូចម្តេច ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

រាគោ ចត្តា វន្តោ មុត្តោ បហីនោ បដិទិស្សដ្ឋោ ។
 នោសោ មោហោ កោនោ ឧបនាហោ មក្ខោ
 បទ្សាសោ ឥស្សា មច្ឆរិយំ មាយា សាបេយ្យំ ថម្ពោ
 សារម្ពោ មាណោ អតិមាណោ មនោ បមាណោ សព្វ
 កិលេសោ សព្វ ទុច្ឆរិតា សព្វ ទរថា សព្វ បរិទ្ធាហា
 សព្វ សន្តាទា សព្វាកុសលាភិសដ្ឋារា ចត្តា វន្តោ
 មុត្តោ បហីនោ បដិទិស្សដ្ឋោ ។ ឃំ ភកវា ចត្តារីតិ តាទិ ។

កងំ ភកវា តិណ្ណារីតិ តាទិ ។ ភកវា កា-
 មោយំ តិណ្ណោ ភរោយំ តិណ្ណោ ទិដ្ឋោយំ តិណ្ណោ
 អរិដ្ឋោយំ តិណ្ណោ សព្វសំសារបទំ តិណ្ណោ ឧត្តិណ្ណោ
 ទិត្តិណ្ណោ អតិក្កន្តោ សមតិក្កន្តោ រីតិវត្តោ ។ សោ
 វុដ្ឋវាសោ ចិណ្ណចរណោ កតន្តោ កតទិសោ កត-
 កោទិកោ ចាលិតព្រហ្មចរិយោ ឧត្តមទិដ្ឋិប្បត្តោ
 ការិតមក្ខោ បហីនក្កិលេសោ បដិវិទ្ធាកុប្បោ សច្ចិ-
 កតទិហោនោ ។ ទុក្ខំ តស្ស បរិញ្ញាតំ សមុទយោ
 បហីនោ មក្ខោ ការិតោ ទិហោនោ សច្ចិកតោ
 អភិញ្ញេយ្យំ អភិញ្ញាតំ បរិញ្ញេយ្យំ បរិញ្ញាតំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់បានលះ ខ្លាក់ លែង កម្ចាត់ លះបង់រាគៈ ។
 ទ្រង់បានលះ ខ្លាក់ លែង កម្ចាត់ លះបង់ទោសៈ មោហៈ កោធនៈ ឧបនាហៈ
 មក្ខៈ បឡាសៈ ឥស្សរា មច្ឆរិយៈ មាយា សាលេយ្យៈ ថម្កៈ សារម្កៈ
 មានៈ អតិមានៈ មទៈ បមាទៈ កិលេសទាំងអស់ ទុច្ចរិតទាំងអស់
 សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងអស់ ការអន្ទះអន្ទែងទាំងអស់ ការក្តៅក្រហាយ
 ទាំងអស់ អភិសង្ខារជាអកុសលទាំងអស់ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
 នឹងជឿង ព្រោះព្រះអង្គបានលះ យ៉ាងនេះ ។

ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់នឹងជឿង ព្រោះទ្រង់បានឆ្ងង តើដូចម្តេច ។ ព្រះមាន
 ព្រះភាគទ្រង់បានឆ្ងងកាមោយៈ ឆ្ងងករោយៈ ឆ្ងងទិដ្ឋោយៈ ឆ្ងងអវិជ្ជោយៈ
 ឆ្ងង ឆ្ងងផុត ឆ្ងងរួច កន្លង កន្លងដោយប្រពៃ រំលង នូវផ្លូវសង្សារទាំង
 អស់ ។ ព្រះអង្គគង់នៅក្នុងអរិយវាស ប្រព្រឹត្តចរណៈ ដើរហួសផ្លូវឆ្ងាយ
 គឺសង្សារ ដល់នូវទិស គឺ (ព្រះនិព្វាន) ដល់នូវទីបំផុត (អនុបាទិសេស-
 និព្វាន) រក្សាព្រហ្មចរិយៈ ដល់នូវទិដ្ឋិដ៏ឧត្តម ចម្រើនមគ្គ លះបង់កិលេស
 ចាក់ធ្លុះព្រះអរហត្តផល ដែលមិនកម្រើក ធ្វើឲ្យច្បាស់លាស់នូវនិរោធន ។
 ព្រះអង្គកំណត់ដឹងទុក្ខ លះបង់សមុទយៈ ចម្រើនមគ្គ ធ្វើឲ្យច្បាស់លាស់នូវ
 និរោធន ត្រាស់ដឹងធម៌ដែលត្រូវត្រាស់ដឹង កំណត់ធម៌ដែលត្រូវកំណត់ដឹង

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

បហាតព្វំ បហីនំ ភាវេតព្វំ ភារិតំ សច្ចិកាតព្វំ
 សច្ចិកតំ ។ សោ ឧត្តិត្តបលិយោ សង្កិណ្ណបរិក្ខោ
 អព្វធឿសិកោ និរត្តធឿ អរិយោ បន្ទុទ្ធជោ បន្ទុកាវោ
 វិសញ្ញត្តោ បញ្ចដ្ឋវិប្បហីនោ ឆឡដ្ឋសមដ្ឋាកតោ
 ឯការក្ខោ ចតុរាបស្សេនោ បនុណ្ណបច្ចេកសច្ចោ
 សមវយសដ្ឋេសនោ អនាវិលសង្កិយ្យោ បស្សទ្ធកាយ-
 សដ្ឋាវោ សុវិមុត្តចិត្តោ សុវិមុត្តប្បញ្ញោ កោវលី វុសិតវា
 ឧត្តមបុរិសោ បរមបុរិសោ បរមប្បត្តិប្បត្តោ ។ សោ
 នេវ អាចិណតិ ន អបចិណតិ អបចិនិត្វា បិតោ
 នេវ បជហតិ ន ឧចាទិយតិ បជហិត្វា បិតោ
 នេវ វិសិទេតិ ន ឧស្សិទេតិ វិសិទេត្វា បិតោ
 នេវ វិធុបេតិ ន សន្ទុបេតិ វិធុបេត្វា បិតោ
 អសេក្ខេន សីលក្ខេន សមដ្ឋាកតត្តា បិតោ

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

លះបង់ធម៌ដែលត្រូវលះបង់ ចម្រើនធម៌ដែលត្រូវចម្រើន ធ្វើឲ្យច្បាស់លាស់
នូវធម៌ ដែលត្រូវធ្វើឲ្យច្បាស់លាស់ ។ ព្រះអង្គដកគន្លឹះទ្វារ គឺអវិជ្ជា
កម្ចាត់ស្នាមភ្លោះគឺកម្មាភិសង្ខារ ដកសសរខ្សឿន គឺតណ្ហា មិនមានសន្ទុះ
ទ្វារ គឺឱរម្ភាគិយសំយោជនៈ ជាបុគ្គលបរិសុទ្ធ ទម្លាក់ទង់ជ័យ គឺមានៈ
ហើយដាក់ការៈ គឺខន្ធជាដើម ប្រាសចាកយោគៈ និងកិលេស លះ
ស្រឡះនូវអង្គ ៥ គឺនីវរណៈ ប្រកបអង្គ ៦ គឺឧបេក្ខា មានការឃុំគ្រង
យ៉ាងឯក គឺសតិ មានអបស្សេនធម៌ ២ បន្ទោបង់បច្ចេកសច្ចៈ មានការ
ស្វែងរកគ្រប់យ៉ាង លះចោលហើយដោយប្រពៃ មានសង្កប្បៈមិនល្អក់
រម្ងាប់កាយសង្ខារ មានចិត្តរួចស្រឡះដោយល្អ មានបញ្ញារួចស្រឡះ
ដោយល្អ មានគុណដ៏បរិបូណ៌ អប់រំព្រហ្មចរិយៈ ជាបុរសដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ជា
បុរសដ៏ក្រៃលែង ដល់ហើយនូវកិរិយាបាននូវអមតៈ ។ ព្រះអង្គឈប់កព្វន
ឈប់កម្ចាត់កម្មាយ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួនព្រោះកម្ចាត់កម្មាយ (កិលេស)
ព្រះអង្គឈប់លះបង់ឈប់ប្រកាន់មាំ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួន ព្រោះលះបង់
ព្រះអង្គឈប់ចាក់ស្រេះ ឈប់ក្រអឺតក្រអោង ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួន ព្រោះ
មិនចាក់ស្រេះ ព្រះអង្គឈប់រំលត់ ឈប់បង្កាត់ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួន
ព្រោះរំលត់ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួន ព្រោះប្រកបដោយអសេក្ខសីលក្ខន្ធិ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អសេក្ខេន សមាធិក្ខេន សមដ្ឋាកតត្តា បិតោ
 អសេក្ខេន បញ្ញាខន្ធន សមដ្ឋាកតត្តា បិតោ អសេ-
 ក្ខេន វិមុត្តិក្ខេន សមដ្ឋាកតត្តា បិតោ អសេក្ខេន
 វិមុត្តិញ្ញាណាទស្សនក្ខេន សមដ្ឋាកតត្តា បិតោ សច្ចំ
 បដិចាទយិត្វា បិតោ វរំ សមតិក្កមិត្វា បិតោ កិលេ-
 សក្កិ បរិយាទយិត្វា បិតោ អបរិកមនតាយ បិតោ
 ក្ខេន^(១) សមាទាយ បិតោ មុត្តិប្បដិសេវនតាយ បិតោ
 មេត្តាយ ចារិសុទ្ធិយា បិតោ ករុណាយ ចារិសុទ្ធិយា
 បិតោ មុទិតាយ ចារិសុទ្ធិយា បិតោ ឧបេក្ខាយ ចារិ-
 សុទ្ធិយា បិតោ អច្ចន្តចារិសុទ្ធិយា បិតោ អកម្មញ្ញតាយ
 ចារិសុទ្ធិយា បិតោ វិមុត្តត្តា បិតោ សន្តុសិតត្តា បិតោ
 ខន្ធបរិយន្តេ បិតោ ជាតុបរិយន្តេ បិតោ អាយតន-
 បរិយន្តេ បិតោ កតិបរិយន្តេ បិតោ ឧបបត្តិបរិយន្តេ
 បិតោ បដិសន្ធិបរិយន្តេ បិតោ ករុបរិយន្តេ បិតោ

១ ឱ. ម. កដំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួន ព្រោះប្រកបដោយអសេក្ខសមាធិក្ខន្ធ ឈ្មោះថា
 ទ្រង់នឹងនួន ព្រោះប្រកបដោយអសេក្ខបញ្ញាខន្ធ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួន
 ព្រោះប្រកបដោយអសេក្ខវិមុត្តិក្ខន្ធ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួន ព្រោះប្រកប
 ដោយអសេក្ខវិមុត្តិញ្ញាណទស្សនក្ខន្ធ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួន ព្រោះដឹង
 អរិយសច្ច ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួន ព្រោះកន្លង (តណ្ហាជាគ្រឿងញាប់ញ័រ)
 យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួន ព្រោះរំលត់ភ្លើងគឺកិលេស ឈ្មោះថា
 ទ្រង់នឹងនួន ព្រោះមិនមានការត្រឡប់វិញ ឈ្មោះថា ទ្រង់នឹងនួន
 ព្រោះចាប់កំពូល (គឺជម្នះ) បាន ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួន ព្រោះការសេព
 ចំពោះនូវការរួច ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួន ព្រោះមេត្តាដ៏បរិសុទ្ធ ឈ្មោះថា
 ទ្រង់នឹងនួន ព្រោះកុរណាដ៏បរិសុទ្ធ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួន ព្រោះមុទិតា
 ដ៏បរិសុទ្ធ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួន ព្រោះឧបេក្ខាដ៏បរិសុទ្ធ ឈ្មោះថា
 ទ្រង់នឹងនួន ព្រោះបរិសុទ្ធិយ៉ាងដាច់ខាត ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួន ព្រោះបរិ-
 សុទ្ធិ មិនមានតណ្ហា ទិដ្ឋិ មានៈ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួន ព្រោះទ្រង់
 រួចស្រឡះ (ចាកកិលេស) ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួន ព្រោះជាអ្នកសន្តោស
 ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួនក្នុងទីបំផុតខន្ធ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួន ក្នុងទីបំផុត
 ធាតុ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួន ក្នុងទីបំផុតអាយតនៈ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួន
 ក្នុងទីបំផុតគតិ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួន ក្នុងទីបំផុតឧបបត្តិ ឈ្មោះថា
 ទ្រង់នឹងនួន ក្នុងទីបំផុតបដិសន្ធិ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួន ក្នុងទីបំផុតភព

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

សំសារបរិយន្តេ បិតោ រដ្ឋបរិយន្តេ បិតោ អន្តិមកវេ
បិតោ អន្តិមសមុស្សយេ បិតោ អន្តិមទេហាធិរោ
ភក្កវា ។

តស្សាយំ បច្ឆិមកោ ភក្កេ ចរិមោយំ សមុស្សយោ
ជាតិមរណាសំសារោ នត្ថិ តស្ស បុណព្ភរោតិ ។
ឯវំ ភក្កវា តិណ្ណារីតិ តាទិ ។

កេមំ ភក្កវា មុត្តារីតិ តាទិ ។ ភក្កវតោ រាគា
ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ ។ ទោសា ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ
សុវិមុត្តំ ។ មោហា ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ ។
កោណា ឧបនាហា មក្ខា បដ្ឋាសា ឥស្សាយ^(១)
មច្ឆរិយា មាយាយ សាថេយ្យា ចម្ពា សារម្ពា មាណា
អតិមាណា មណា បមាណា សព្វកិលេសេហិ សព្វទុច្ច-
រិតេហិ សព្វទរថេហិ សព្វបរិទ្យាហេហិ សព្វសន្តា-
ហេហិ សព្វាកុសលាកិសដ្ឋារេហិ ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ
សុវិមុត្តំ ។ ឯវំ ភក្កវា មុត្តារីតិ តាទិ ។

កេមំ ភក្កវា តំនិទ្ទេសា តាទិ ។ ភក្កវា សីលេ សតិ
សីលវាតិ តំនិទ្ទេសា តាទិ ។ សទ្ធាយ សតិ សទ្ធាតិ

១ ឱ. ឥស្សា ។

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួន ក្នុងទីបំផុតសង្សារ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួនក្នុងទីបំផុត
វដ្តៈ ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួនក្នុងភពចុងបង្កស ឈ្មោះថាទ្រង់នឹងនួនក្នុងសរីរៈ
ចុងបង្កស គឺទ្រង់នូវសរីរៈចុងបង្កស រើចេញនូវដំណើរទៅកាន់ភពថ្មី ។

នេះជាភពចុងបង្កស របស់ព្រះអង្គ នេះជាសរីរៈក្រោយ
បង្កសរបស់ព្រះអង្គ ព្រះអង្គមិនមានជាតិ មរណៈ សង្សារ
និងភពថ្មីទៀតទេ ។

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់នឹងជឿ ព្រោះបានឆ្លង យ៉ាងនេះ ។

ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់នឹងជឿ ព្រោះបានរួច តើដូចម្តេច ។ ព្រះហឫទ័យ
របស់ព្រះមានព្រះភាគរួច រួចស្រឡះ រួចផុតចាកភាគៈ ។ ព្រះហឫទ័យរួច
រួចស្រឡះ រួចផុតចាកទោសៈ ។ ព្រះហឫទ័យ រួច រួចស្រឡះ រួចផុតចាក
មោហៈ ។ ព្រះហឫទ័យ រួច រួចស្រឡះ រួចផុតចាកកោធនៈ ឧបនាហៈ
មក្ខៈ បឡាសៈ ឥស្សា មច្ឆរិយៈ មាយា សារបេយ្យៈ ថម្ពៈ សារម្ពៈ មានៈ
អតិមានៈ មទៈ បមាទៈ កិលេសទាំងពួង ទុច្ចរិតទាំងពួង សេចក្តីក្រវល់-
ក្រវាយទាំងពួង សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំងពួង សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងពួង
អភិសង្ខារជាអកុសល ទាំងពួង ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់នឹងជឿ
ព្រោះបានរួច យ៉ាងនេះ ។

ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់នឹងជឿ ព្រោះការសម្តែងចេញនូវគុណនោះ តើដូច
ម្តេច ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់នឹងជឿ ព្រោះការសម្តែងចេញនូវគុណនោះថា
កាលបើសីលមាន ទ្រង់ក៏មានសីល ។ ទ្រង់នឹងជឿ ព្រោះការសម្តែងចេញនូវ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

តំនិទ្ទេសា តាទិ ។ វិរិយេ សតិ វិរិយវាតិ តំនិទ្ទេសា
តាទិ ។ សតិយា សតិ សតិមាតិ តំនិទ្ទេសា តាទិ ។
សមាធិស្មី សតិ សមាហិតោតិ តំនិទ្ទេសា តាទិ ។
បញ្ញាយ សតិ បញ្ញាវាតិ តំនិទ្ទេសា តាទិ ។
វិជ្ជាយ សតិ តេវិជ្ជាតិ តំនិទ្ទេសា តាទិ ។ អភិ-
ញ្ញាយ សតិ ធន្យភិញ្ញាតិ តំនិទ្ទេសា តាទិ ។
ពលេ សតិ ទសពលោតិ តំនិទ្ទេសា តាទិ ។
ឯវំ ភក្កវា តំនិទ្ទេសា តាទីតិ តំ ពុទ្ធិ អសិតំ តាទី ។

[១៩៨] អកុហំ កណិមាតតន្តិ អកុហោតិ

តីណិ កុហានវត្ថុនិ បច្ចុយប្បដិសេវនសដ្ឋាតំ កុហាន-
វត្ថុ ឥរិយាបថសដ្ឋាតំ កុហានវត្ថុ សាមន្តជប្បនសដ្ឋា-
តំ កុហានវត្ថុ ។

កតមំ បច្ចុយប្បដិសេវនសដ្ឋាតំ កុហានវត្ថុ ។

ឥធម កហាបតិកា ភិក្ខុំ និមន្តេន្តិ ចីវរិបិណ្ណា-
ចាតសេនាសនតិលានប្បច្ចុយភេសដ្ឋបរិក្ខារេហិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

គុណនោះថា កាលបើសទ្ធាមាន ទ្រង់ក៏មានសទ្ធា ។ ទ្រង់នឹងជឿ ព្រោះការសម្តែងចេញនូវគុណនោះថា កាលបើវិរិយៈមាន ទ្រង់ក៏មានវិរិយ ទ្រង់នឹងជឿ ព្រោះការសម្តែងចេញនូវគុណនោះថា កាលបើសតិមាន ទ្រង់ក៏មានសតិ ។ ទ្រង់នឹងជឿ ព្រោះការសម្តែងចេញនូវគុណនោះថា កាលបើសមាធិមាន ទ្រង់ក៏តាំងព្រះហ្មឡៃយខ្ជាប់ ។ ទ្រង់នឹងជឿ ព្រោះការសម្តែងចេញនូវគុណនោះថា កាលបើបញ្ញាមាន ទ្រង់ក៏មានបញ្ញា ។ ទ្រង់នឹងជឿ ព្រោះការសម្តែងចេញនូវគុណនោះថា កាលបើវិជ្ជាមាន ទ្រង់ក៏មានត្រៃវិជ្ជា ។ ទ្រង់នឹងជឿ ព្រោះការសម្តែងចេញនូវគុណនោះថា កាលបើអភិញ្ញាមាន ទ្រង់ក៏មានអភិញ្ញា ៦ ។ ទ្រង់នឹងជឿ ព្រោះការសម្តែងចេញនូវគុណនោះថា កាលបើពលៈមាន ទ្រង់ក៏មានពលៈ ១០ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់នឹងជឿ ព្រោះការសម្តែងចេញនូវគុណនោះ យ៉ាងនេះ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ចំពោះព្រះពុទ្ធអង្គនោះ ព្រះអង្គមិនអាស្រ័យ ទ្រង់នឹងជឿ ។

[១៩៨] អធិប្បាយពាក្យថា ព្រះអង្គមិនកុហក ព្រះអង្គជាមេពួក ទ្រង់យាងមក ត្រង់ពាក្យថា មិនកុហក សេចក្តីថា វត្ថុនៃការកុហកមាន ៣ គឺវត្ថុនៃការកុហកចំណែកខាងការសេពបច្ច័យ ១ វត្ថុនៃការកុហកចំណែកខាងឥរិយាបថ ១ វត្ថុនៃការកុហកចំណែកខាងការពោលក្នុងទីជិត ១ ។

វត្ថុនៃការកុហកចំណែកខាងការសេពបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ពួកគហបតី ក្នុងសាសនានេះ និមន្តភិក្ខុដោយចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលាន-

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

សោ ចាបិច្ឆោ ឥច្ឆាបកតោ អត្តិកោ ចីវរិបិណ្ណាចាត-
 សេនាសនតិលានប្បច្ចយភេសន្តបរិក្ខារាវនំ កិយ្យោ-
 កម្យតំ ឧបាទាយ ចីវរំ បច្ចក្ខាតិ បិណ្ណាចាតំ
 បច្ចក្ខាតិ សេនាសនំ បច្ចក្ខាតិ តិលានប្បច្ចយ-
 ភេសន្តបរិក្ខារំ បច្ចក្ខាតិ ។ សោ ឯវមាហា
 កី សមណាស្ស មហាក្សេន ចីវរេន ឯតំ សារុប្បំ
 យំ សមណោ សុសាណា វា សង្ការក្ខជា វា
 ចាបណិកា វា នន្តកានិ ឧច្ឆិទិត្វា សង្ឃាដី
 ករិត្វា ធារេយ្យ កី សមណាស្ស មហាក្សេន
 បិណ្ណាចាតេន ឯតំ សារុប្បំ យំ សមណោ ឧញាចរិ-
 យាយ បិណ្ណិយាលោមេន ដីវិតំ កហ្មេយ្យ កី
 សមណាស្ស មហាក្សេន សេនាសនេន ឯតំ សារុប្បំ
 យំ សមណោ រុក្ខមូលិកោ វា អស្ស សោសានិកោ
 វា អញ្ចកាសិកោ វា កី សមណាស្ស មហាក្សេន
 តិលានប្បច្ចយភេសន្តបរិក្ខារេន ឯតំ សារុប្បំ យំ
 សមណោ បូតិមុត្តេន ហរិតកីខណ្ឌេន ឱសថំ
 ករេយ្យាតិ តទុបាទាយ លូទំ ចីវរំ ធារេតិ លូទំ
 បិណ្ណាចាតំ ភុញ្ញតិ លូទំ សេនាសនំ បដិសេវតិ

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ។ ភិក្ខុនោះ មានសេចក្តីប្រាថ្នាអាក្រក់ ត្រូវ
 សេចក្តីប្រាថ្នាគ្របសង្កត់ មានសេចក្តីត្រូវការ អាស្រ័យសេចក្តីប្រាថ្នានូវ
 ចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ដំលើសលប់
 ហើយហាមឃាត់ចីវរ ហាមឃាត់បិណ្ឌបាត ហាមឃាត់សេនាសនៈ
 ហាមឃាត់គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ។ ភិក្ខុនោះ បាននិយាយ
 យ៉ាងនេះថា ស្រមណ៍ មានប្រយោជន៍អ្វី ដោយចីវរមានថ្ងៃច្រើន
 ឯការសមគួរនុ៎ះ ស្រមណ៍ ត្រូវតែរើសសំពត់ ដែលមិនមានជាយ
 ទាំងឡាយ អំពីព្រៃស្នសាន ឬអំពីគំនរសំរាម ឬក៏ដែលធ្លាក់ក្នុង
 ចន្លោះផ្សារ យកមកធ្វើសង្ឃារប្រើប្រាស់ ស្រមណ៍មានប្រយោជន៍អ្វី
 ដោយបិណ្ឌបាតមានថ្ងៃច្រើន ឯការសមគួរនុ៎ះ ស្រមណ៍ត្រូវតែចិញ្ចឹម
 ជីវិតដោយពំនូតបាយ ដែលធ្វើឲ្យទៅជាដុំ ដោយការដើរទៅស្វែងរក
 ស្រមណ៍មានប្រយោជន៍អ្វី ដោយសេនាសនៈមានថ្ងៃច្រើន ឯការសម
 គួរនុ៎ះ ស្រមណ៍ ត្រូវតែជាអ្នកនៅជិតដើមឈើ ឬនៅក្នុងព្រៃស្នសាន
 ពុំនោះសោត នៅក្នុងទីវាល ស្រមណ៍មានប្រយោជន៍អ្វី ដោយគិលា-
 នប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារមានថ្ងៃច្រើន ឯការសមគួរនុ៎ះ ស្រមណ៍ ត្រូវតែ
 ធ្វើថ្នាំដោយទឹកម្សៅស្អុយ ដោយចំណិតផ្លែសម័ តាំងអំពីកាលនោះ
 ក៏ប្រើប្រាស់ចីវរសៅហ្មង បរិភោគបិណ្ឌបាតសៅហ្មង សេពសេនាសនៈ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

លូទំ កិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ខារំ បដិសេវតិ ។
 តមេនំ កហបតិកា ឯវំ ជានន្តិ អយំ សមណោ
 អប្បិទ្ធោ សន្តុដ្ឋោ បរិវិត្តោ អសំសដ្ឋោ អារទ្ធវិរិយោ
 ធុតវាទោតិ ភិយ្យោ ភិយ្យោ និមន្តន្តិ ចីវរបិណ្ឌាចាត-
 សេនាសនកិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ខារេហិ ។ សោ
 ឯវមាហា តិណ្ណំ សម្មុទ្ធិកាវា សទ្ធោ កុលបុត្តោ
 ពហំ បុញ្ញំ បសវតិ សទ្ធាយ សម្មុទ្ធិកាវា សទ្ធោ
 កុលបុត្តោ ពហំ បុញ្ញំ បសវតិ ទេយ្យធម្មស្ស
 សម្មុទ្ធិកាវា សទ្ធោ កុលបុត្តោ ពហំ បុញ្ញំ បសវតិ
 ទត្តិណោយ្យានំ សម្មុទ្ធិកាវា សទ្ធោ កុលបុត្តោ
 ពហំ បុញ្ញំ បសវតិ តុម្ហាកញ្ចោវាយំ សទ្ធា អត្តិ
 ទេយ្យធម្មោ ច សំវិជ្ជតិ អហញ្ច បដិក្កហាកោ
 សចាហំ ន បដិក្កហោស្សាមិ ឯវំ តុម្ហេ បុញ្ញេន
 បរិពាហិវា ភវិស្សេន ន មយ្ហំ ឥមិនា អត្តោ អបិច
 តុម្ហាកំយេវ អនុកម្មាយ បដិក្កណ្ណាមីតិ តទុចាទាយ
 ពហុម្បិ ចីវរំ បដិក្កណ្ណាតិ ពហុម្បិ បិណ្ឌាចាតំ
 បដិក្កណ្ណាតិ ពហុម្បិ សេនាសនំ បដិក្កណ្ណាតិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

សៅហ្មង សេពសោយគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ដ៏សៅហ្មង ។

ពួកគហបតីដឹងភិក្ខុនោះ យ៉ាងនេះថា ស្រមណ៍នេះ មានសេចក្តីប្រាថ្នា
 តិច ជាអ្នកសន្តោស ស្ងប់ស្ងាត់ មិនច្របូកច្របល់ ផ្តងព្សាយាម ពោល
 ធុតគុណ ដូច្នោះហើយ ក៏រឹងរឹតតែនិមន្តដោយចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ
 និងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ។ ភិក្ខុនោះបាននិយាយយ៉ាងនេះថា កុល-
 បុត្រមានសទ្ធា បានបុណ្យច្រើន ព្រោះវត្ថុ ៣ ប្រការមានក្នុងទីចំពោះមុខ
 គឺកុលបុត្រមានសទ្ធាបានបុណ្យច្រើន ព្រោះសទ្ធាមានក្នុងទីចំពោះមុខ ១
 កុលបុត្រមានសទ្ធា បានបុណ្យច្រើន ព្រោះទេយ្យធម៌មានក្នុងទីចំពោះ
 មុខ ១ កុលបុត្រមានសទ្ធា បានបុណ្យច្រើន ព្រោះពួកទក្ខិណោយ្យបុគ្គល
 មានក្នុងទីចំពោះមុខ ១ សទ្ធារបស់ពួកអ្នកក៏មាន ទេយ្យធម៌ក៏មានព្រម
 អាត្មាក៏ជាអ្នកទទួល បើអាត្មានឹងមិនទទួល កាលបើយ៉ាងនេះពួកអ្នកមុខជា
 ឃ្នាតឆ្ងាយចាកបុណ្យមិនខាន អាត្មាមិនមានសេចក្តីត្រូវការដោយវត្ថុនេះ
 ទេ ប៉ុន្តែអាត្មាទទួល ដើម្បីអនុគ្រោះដល់ពួកអ្នកទេតើ តាំងពីនោះមកភិក្ខុ
 នោះទទួលចីវរក៏ច្រើន ទទួលបិណ្ឌបាតក៏ច្រើន ទទួលសេនាសនៈក៏ច្រើន

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

ពហុម្បិ តិលានប្បច្ចយភេសន្តបរិក្ការំ បដិក្កណ្ណាតិ ។
យា ឯវរុទា ភាកុដិកា ភាកុដិយំ កុហាណ កុ-
ហាយណ កុហិតត្ថំ ឥទំ វុច្ចតិ បច្ចយប្បដិសេវន-
សន្ន័តំ កុហានវត្ថុ ។

កតមំ ឥរិយាបថសន្ន័តំ កុហានវត្ថុ ។ ឥន្ទ-
កច្ចោ ចាបិច្ចោ ឥច្ឆាបកតោ សម្ពាវនាធិប្បាយោ
ឯវំ មំ ជនោ សម្ពាវេស្សតីតិ កមនំ សណ្ណាបេតិ ហានំ
សណ្ណាបេតិ និសង្កំ សណ្ណាបេតិ សេយ្យំ សណ្ណាបេតិ
បណិទាយ កច្ចតិ បណិទាយ តិដ្ឋតិ បណិទាយ
និសីទតិ បណិទាយ សេយ្យំ កប្បេតិ សមាហិតោ
វិយ កច្ចតិ សមាហិតោ វិយ តិដ្ឋតិ សមាហិតោ
វិយ និសីទតិ សមាហិតោ វិយ សេយ្យំ កប្បេតិ
អាចាថកជ្ឈាយីវ ហោតិ ។ យា ឯវរុទា ឥរិយា-
បថស្ស អាបបណា បបណា សណ្ណាបណា ភាកុដិកា
ភាកុដិយំ កុហាណ កុហាយណ កុហិតត្ថំ ឥទំ
វុច្ចតិ ឥរិយាបថសន្ន័តំ កុហានវត្ថុ ។

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ទទួលគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារក៏ច្រើន ។ ការធ្វើមុខស្រពោន ភាពនៃ
ការធ្វើមុខស្រពោន ការបំភាន់ អាការនៃការបំភាន់ ភាពនៃការបំភាន់
មានសភាពយ៉ាងនេះ ឯណា នេះលោកហៅថា វត្ថុនៃការកុហកចំណែក
ខាងការសេពបច្ច័យ ។

វត្ថុនៃការកុហកចំណែកខាងឥរិយាបថ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនា
នេះ មានសេចក្តីប្រាថ្នាអាក្រក់ ត្រូវសេចក្តីប្រាថ្នាគ្របសង្កត់ ប្រាថ្នា
ការសរសើរ (គិត) ថា អ្នកផងនឹងសរសើរអាត្មាអញយ៉ាងនេះ ហើយ
រៀបចំដំណើរ រៀបចំការឈរ រៀបចំការអង្គុយ រៀបចំការដេក ប្រុង
ចិត្តហើយ ទើបដើរ ប្រុងចិត្តហើយទើបឈរ ប្រុងចិត្តហើយទើបអង្គុយ
ប្រុងចិត្តហើយទើបសម្រេចនូវការដេក ដើរធ្វើហាក់ដូចជាចូលកាន់សមាធិ
ឈរធ្វើហាក់ដូចជាចូលកាន់សមាធិ អង្គុយធ្វើហាក់ដូចជាចូលកាន់សមាធិ
សម្រេចការដេកធ្វើហាក់ដូចជាចូលកាន់សមាធិ ជាបុគ្គលហាក់ដូចជាចូល
ឈានក្នុងគន្លងចក្ខុ (នៃអ្នកផង) ។ កិរិយាផ្លូវផ្តង កិរិយាតម្កល់ កិរិយា
រៀបចំនូវឥរិយាបថ កិរិយាធ្វើមុខស្រពោន ភាពនៃការធ្វើមុខស្រពោន
កិរិយាបំភាន់ អាការនៃការបំភាន់ ភាពនៃការបំភាន់ មានសភាពយ៉ាងនេះ
ឯណា នេះលោកហៅថា វត្ថុនៃការកុហក ចំណែកខាងឥរិយាបថ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កតមំ សាមន្តជប្បនសដ្ឋានំ កុហានវត្ថុ ។
 ឥនេកាច្ចា ចាបិច្ចា ឥច្ចាបកតោ សម្មារជាធិប្បា-
 យោ ឯវំ មំ ជនោ សម្មារស្សតីតិ អរិយធម្មសន្និ-
 ស្សិតំ វាចំ ភាសតិ យោ ឯវរូបំ ចីវរំ ជាវេតិ សោ
 សមណោ មហោសក្ខោតិ ភណាតិ យោ ឯវរូបំ បត្តំ
 ជាវេតិ លោហាថាលកំ ជាវេតិ ធម្មករកំ ជាវេតិ
 បរិសារវំ ជាវេតិ កុញ្ចិកំ ជាវេតិ ឧបាហំ
 ជាវេតិ កាយពន្ធាំ ជាវេតិ អាយោកំ ជាវេតិ
 សោ សមណោ មហោសក្ខោតិ ភណាតិ ។ យស្ស
 ឯវរូចោ ឧបជ្ឈាយោ សោ សមណោ មហោសក្ខោតិ
 ភណាតិ ។ យស្ស ឯវរូចោ អាចរិយោ សមាណុបជ្ឈា-
 យកា សមាណាចរិយកា មិត្តា សន្និដ្ឋា សម្ពត្តា
 សហាយា សោ សមណោ មហោសក្ខោតិ ភណាតិ ។
 យោ ឯវរូបេ វិហារេ វេសតិ សោ សមណោ
 មហោសក្ខោតិ ភណាតិ ។ យោ ឯវរូបេ អឌ្ឍយោកេ
 វេសតិ ចាសាទេ វេសតិ ហម្មិយេ វេសតិ កុហាយំ
 វេសតិ លេណោ វេសតិ កុដិយា វេសតិ កុដាតារេ
 វេសតិ អដ្ឋេ វេសតិ មាឡេ វេសតិ ឧទ្ធុណ្ណោ វេសតិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

វត្ថុនៃការកុហក ចំណែកខាងការពោលក្នុងទីជិត តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះ
 ក្នុងសាសនានេះ មានសេចក្តីប្រាថ្នាអាក្រក់ ត្រូវសេចក្តីប្រាថ្នាគ្រប
 សង្កត់ ប្រាថ្នាការសរសើរ (គិត) ថា អ្នកផងនឹងសរសើរអាត្មាអញ
 យ៉ាងនេះ ហើយពោលវាចាដែលអាស្រ័យព្រមនូវអរិយធម៌ គឺពោល
 ថា ស្រមណ៍ណា ទ្រទ្រង់ចីវរមានសភាពយ៉ាងនេះ ស្រមណ៍នោះមាន
 ស័ក្តិធំ ពោលថា ស្រមណ៍ណា ទ្រទ្រង់បាត្រ ទ្រទ្រង់ផ្តិលលោហៈ
 ទ្រទ្រង់ធម្មក្រក ទ្រទ្រង់សំពត់តម្រងទឹក ទ្រទ្រង់កូនសោ ទ្រទ្រង់ស្បែក-
 ជើង ទ្រទ្រង់វត្ថុពន្លឺចង្កេះ ទ្រទ្រង់សំពត់អាយោគៈ មានសភាពយ៉ាងនេះ
 ស្រមណ៍នោះមានស័ក្តិធំ ។ ពោលថា ស្រមណ៍ណា មានឧបដ្ឋាយ័
 បែបនេះ ស្រមណ៍នោះ មានស័ក្តិធំ ។ ពោលថា ស្រមណ៍ណា
 មានអាចារ្យ មានឧបដ្ឋាយ័ស្មើគ្នា មានអាចារ្យស្មើគ្នា មានពួកមិត្រ
 មានពួកភ្ញៀវ យ៉ាងជិតជិត យ៉ាងស្ទាក់ស្ទើរ បែបនេះ ស្រមណ៍
 នោះ មានស័ក្តិធំ ។ ពោលថា ស្រមណ៍ ណា នៅក្នុងវិហារ
 បែបនេះ ស្រមណ៍នោះ មានស័ក្តិធំ ។ ពោលថា ស្រមណ៍
 ណា នៅក្នុងបង្គោ ទៅក្នុងប្រាសាទ នៅក្នុងផ្ទះ មានដំបូល
 រលឹង នៅក្នុងរូងភ្នំ នៅក្នុងទីសម្រាប់ជ្រកកោន នៅក្នុងកុដិ
 នៅក្នុងផ្ទះមានកំពូល នៅក្នុងប៉ម នៅក្នុងផ្ទះមូល នៅក្នុងថែវ

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

ឧបដ្ឋានសាលាយំ វសតិ មណ្ឌាបេ វសតិ រុក្ខមូលេ
 វសតិ សោ សមណោ មហេសក្ខោតិ ភណាតិ ។
 អថវា កោរជិតកោរជិតោ ភាកុដិកភាកុដិកោ
 កុហាកុហោ លបលចោ មុខសម្ភារិតោ អយំ ស-
 មណោ ឥមាសំ ឯវរូចានំ សន្តានំ វិហារសមា-
 បត្តិនំ លាភីតិ តាទិសំ កម្ពីរំ កូដ្ឋំ និបុណំ បដិច្ចដ្ឋំ
 លោកុត្តរសុញ្ញតាបទិសំយុត្តំ កថំ កថេតិ ។ យា
 ឯវរូចា ភាកុដិកា ភាកុដិយំ កុហាណ កុហាយណ
 កុហិតត្ថំ ឥទំ រុច្ឆតិ សាមន្តជប្បនសដ្ឋាតំ កុ-
 ហានវត្ថុ ។

ពុទ្ធស្ស ភកវតោ ឥមាទិ តីណិ កុហានវត្ថុនិ
 បហីនានិ សមុច្ឆិទ្ធានិ រូបសន្តានិ បដិប្បស្សន្តានិ
 អកព្វប្បត្តិកានិ ញ្ញាណក្តិនា ទឡានិ តស្មា ពុទ្ធា
 អកុហោតិ អកុហំ ។

[១៩៩] កណិមាតតន្តិ កណីតិ កណី ។
 ភកវា កណាចរិយោតិ កណី ។ កណាស្ស សត្តាតិ
 កណី ។ កណំ បរិហារតីតិ កណី ។ កណំ
 ឱវទតីតិ កណី ។ កណំ អនុសាសតីតិ កណី ។

សារីបុគ្គលសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

នៅក្នុងរោងធាន់ នៅក្នុងបារាំង នៅក្នុងម្លប់ឈើ បែបនេះ ស្រមណីនោះ
 មានស័ក្តិធំ ។ មួយទៀត ភិក្ខុធ្វើមុខស្រឡាតស្រឡាត ធ្វើមុខស្រពោន
 ស្រពាប់ បំភាន់បំភាំង និយាយរាក់ទាក់ ត្រូវគេសរសើរដោយអំណាច
 មាត់ ក៏ពោលសម្តីដ៏ជ្រៅ កំបាំង ល្អិត ដ៏បិទបាំង ប្រកបព្រមដោយ
 ព្រះនិព្វានដែលជាលោកុត្តរធម៌ ប្រាកដដូចនោះថា ស្រមណីនេះ ជា
 អ្នកបានវិហារសមាបត្តិទាំងឡាយ ដ៏រំងាប់ មានសភាពយ៉ាងនេះ ។
 កិរិយាធ្វើមុខស្រពោន ភាពនៃការធ្វើមុខស្រពោន កិរិយាបំភាន់
 អាការនៃការបំភាន់ ភាពនៃការបំភាន់ មានសភាពយ៉ាងនេះ ឯណា
 នេះលោកហៅថា វត្ថុនៃការកុហកចំណែកខាងការពោលក្នុងទីជិត ។

វត្ថុនៃការកុហកទាំង ៣ នេះ ព្រះពុទ្ធមានជោគបានលះបង់ ក្បាល
 ក្របែល រំលត់រំលាយ រំសាយរំសោះ ធ្វើមិនគួរឲ្យកើតឡើងបាន
 ដុតដោយភ្លើងគឺញាណហើយ ហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធ ឈ្មោះថាព្រះអង្គមិន
 កុហក ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ព្រះអង្គមិនកុហក ។

[១៩៩] អធិប្បាយពាក្យថា ព្រះអង្គជាមេពួក ទ្រង់យាងមក
 ត្រង់ពាក្យថា ព្រះអង្គជាមេពួក គឺព្រះមានព្រះភាគជាមេពួក ។ ព្រះមាន
 ព្រះភាគឈ្មោះថាមេពួក ព្រោះជាអាចារ្យរបស់ពួក ។ ឈ្មោះថាមេពួក
 ព្រោះជាគ្រូរបស់ពួក ។ ឈ្មោះថាមេពួក ព្រោះគ្រប់គ្រងពួក ។ ឈ្មោះថា
 មេពួក ព្រោះទូន្មានពួក ។ ឈ្មោះថាមេពួក ព្រោះប្រដៃប្រដៅពួក ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

វិសារទោ កណំ ឧបសង្កមតីតិ កណី ។
 កណាស្ស សុស្សសតិ សោតំ ឱទហាតិ អញ្ញាចិត្តំ
 ឧបដ្ឋបេតីតិ កណី ។ កណំ អកុសលា វុដ្ឋាបេត្វា
 កុសលេ បតិដ្ឋបេតីតិ កណី ។ ភិក្ខុកណាស្ស
 កណី ។ ភិក្ខុនីកណាស្ស កណី ។ ឧទាសកក-
 ណាស្ស កណី ។ ឧទាសិកាកណាស្ស កណី ។
 រាជកណាស្ស កណី ។ ខត្តិយកណាស្ស កណី ។
 ព្រាហ្មណាស្ស កណី ។ វេស្សកណាស្ស កណី ។
 សុទ្ធកណាស្ស កណី ។ ព្រហ្មកណាស្ស កណី ។
 ទេវកណាស្ស កណី ។ សង្ឃី កណី កណាចរិយោ
 អាតតោ ឧទាតតោ សមុទាតតោ សម្បត្តោ សង្ក-
 ស្សនករន្តិ អកុហំ កណិមាតតំ ។

[២០០] ពហុន្ទមិទ ពទ្ធានន្តិ ពហុន្ទន្តិ ពហុន្ទំ
 ខត្តិយានំ ព្រាហ្មណានំ វេស្សានំ សុទ្ធានំ កហ-
 ដ្ឋានំ បព្វជិតានំ ទេវានំ មនុស្សានំ ។ ពទ្ធានន្តិ
 ពទ្ធានំ ពទ្ធចរានំ បរិចារិកានំ សិស្សានន្តិ ពហុន្ទមិទ
 ពទ្ធានំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ឈ្មោះថាមេពួក ព្រោះភ្ញៀវក្លាចូលទៅកាន់ពួក ។ ឈ្មោះថាមេពួក
 ព្រោះពួកប្រាថ្នាដើម្បីស្តាប់ ផ្សេងសោតៈ តម្កល់ចិត្តដើម្បីដឹង (ព្រះពុទ្ធ
 ដីកា) របស់ព្រះអង្គ ។ ឈ្មោះថាមេពួក ព្រោះញ៉ាំងពួកឲ្យចេញ
 ចាកអកុសលហើយ ឲ្យតាំងនៅមាំក្នុងកុសល ។ ឈ្មោះថាមេពួក
 របស់ពួកភិក្ខុ ។ ឈ្មោះថាមេពួក របស់ពួកភិក្ខុនី ។ ឈ្មោះថាមេពួក
 របស់ពួកឧបាសក ។ ឈ្មោះថា មេពួក របស់ពួកឧបាសិកា ។
 ឈ្មោះថា មេពួក របស់ពួកព្រះរាជា ។ ឈ្មោះថា មេពួក របស់ពួក
 ក្សត្រិយ៍ ។ ឈ្មោះថាមេពួក របស់ពួកព្រាហ្មណ៍ ។ ឈ្មោះថា
 មេពួក របស់ពួកវេស្សៈ ។ ឈ្មោះថា មេពួក របស់ពួកសុទ្ធៈ ។
 ឈ្មោះថាមេពួក របស់ពួកព្រហ្ម ។ ឈ្មោះថាមេពួក របស់ពួកទេវតា ។
 ទ្រង់មានក្រុម មានពួក ជាអាចារ្យរបស់ពួក យាងមកហើយ ចូលមកជិត
 ហើយ ចូលមកជិតព្រមហើយ ដល់ព្រមហើយនូវសង្កស្សនគរ ហេតុនោះ
 (លោកពោលថា) ព្រះអង្គមិនកុហក ព្រះអង្គជាមេពួក ទ្រង់យាងមក ។

[២០០] ពាក្យថា ដើម្បីពួកជនអ្នកជាប់ច្រើននាក់ក្នុងទីនេះ ត្រង់ពាក្យថា
 ច្រើននាក់ គឺដើម្បីពួកក្សត្រិយ៍ ពួកព្រាហ្មណ៍ ពួកវេស្សៈ ពួកសុទ្ធៈ ពួកគ្រូ-
 ហស្ត ពួកបព្វជិត ពួកទេវតា ពួកមនុស្សច្រើននាក់ ។ ពាក្យថា ដើម្បីពួកជន
 អ្នកជាប់ គឺដើម្បីពួកជនអ្នកជាប់ អ្នកប្រព្រឹត្តជាប់ អ្នកបម្រើ គឺដើម្បីពួកសិស្ស
 ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ដើម្បីពួកជនអ្នកជាប់ដ៏ច្រើននាក់ក្នុងទីនេះ ។

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

[២០១] អត្ថិ បញ្ចេន អាកមន្តិ បញ្ចេន អត្ថិកោ
 អាកតោម្ហិ បញ្ចំ បុច្ឆិតុកាមោ អាកតោម្ហិ បញ្ចំ សោតុ-
 កាមោ អាកតោម្ហិតិ ឯវម្បិ អត្ថិ បញ្ចេន អាកមំ ។
 អថវា បញ្ចត្តិកានំ បញ្ចបុច្ឆកានំ បញ្ចំ សោតុ-
 កាមានំ អាកមនំ អភិក្កមនំ ឧបសង្កមនំ បយិរុ-
 ចាសនា សិយាតិ ឯវម្បិ អត្ថិ បញ្ចេន អាកមំ ។
 អថវា បញ្ចាកមោ តុយ្ហំ អត្ថិ តូមសិ^(១) អលមត្តោ
 មយា បុច្ឆិតុំ កថេតុំ វិស្សជ្ជេតុំ វត្ថុស្សេតុំ^(២) ការន្តិ
 ឯវម្បិ អត្ថិ បញ្ចេន អាកមំ ។ តេនាហា សារីបុត្តត្ថេរោ
 តំ ពុទ្ធិ អសិតំ តាដី អកុហំ កណិមាកតំ
 ពហុន្ទមិធិ ពន្ធានំ អត្ថិ បញ្ចេន អាកមន្តិ ។
 [២០២] ភិក្ខុនោ វិជិតុច្ឆតោ កជតោ វិត្តមាសនំ
 រុក្ខមូលំ សុសានំ វា បព្វតានំ តុហាសុ វា ។

១ ម. តូម្បិ ពហុវិសតីតិ ទិស្សតិ ។ ម. វហស្សេតុំ ។

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

[២០១] ពាក្យថា ខ្ញុំមកនឹងសួរប្រស្នា គឺខ្ញុំជាបុគ្គលមកហើយ
 ដោយត្រូវការប្រស្នា ខ្ញុំជាបុគ្គលចង់សួរប្រស្នា ទើបមក ជាបុគ្គល
 ចង់ស្តាប់ប្រស្នាទើបមក ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំមកនឹងសួរប្រស្នា
 យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត កិរិយាមក កិរិយាយានទៅមុខ កិរិយាយាន
 ចូលទៅជិត កិរិយាអង្គុយជិត នៃពួកជនដែលមានសេចក្តីត្រូវការ
 ដោយប្រស្នា នៃពួកជនអ្នកសួរប្រស្នា នៃពួកជនអ្នកចង់ស្តាប់ប្រស្នា
 ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំមកនឹងសួរប្រស្នា យ៉ាងនេះខ្លះ ។
 មួយវិញទៀត ព្រះអង្គមានការមកដោយប្រស្នា ព្រះអង្គជាបុគ្គលអាច
 ដើម្បីឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គសួរ ដើម្បីសម្តែង ដើម្បីឆ្លើយ នេះជាការរបស់
 ព្រះអង្គអ្នកសម្តែង ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ខ្ញុំមកនឹងសួរប្រស្នា
 យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ហេតុនោះ ព្រះសារីបុត្តត្រូវពោលថា

ខ្ញុំមកនឹងសួរប្រស្នា ដើម្បីពួកជនអ្នកជាប់ច្រើននាក់ ក្នុង
 ទីនេះ ចំពោះព្រះពុទ្ធ អង្គនោះ ព្រះអង្គមិនអាស្រ័យ
 ទ្រង់នឹងជឿ ព្រះអង្គមិនកុហក ព្រះអង្គជាមេពួក ទ្រង់
 យាងមក ។

[២០២] ភិក្ខុខ្លើមរអើម តែងគប់អាសនៈទទេ គឺគល់ឈើ

ឬព្រៃស្មសាន ឬក្នុងរូងភ្នំទាំងឡាយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[២០៣] ភិក្ខុនោ វិធិកុច្ឆតោតិ ភិក្ខុនោតិ
 កល្យាណាបុថុជ្ជនស្ស វា ភិក្ខុនោ សេក្ខស្ស វាតិ
 ភិក្ខុនោ ។ វិធិកុច្ឆតោតិ ជាតិយា វិធិកុច្ឆតោ ជរាយ
 ព្យាធិនា មរណោ សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ
 ទោមនស្សេហិ ឧទាយាសេហិ វិធិកុច្ឆតោ នេរយិ-
 កេន ទុក្ខេន តិរច្ឆានយោនិកេន ទុក្ខេន បិត្តិ-
 វិសយិកេន ទុក្ខេន មាណសកេន ទុក្ខេន កញ្ចា-
 ក្កន្តិមូលកេន ទុក្ខេន កញ្ចេ បិតិមូលកេន ទុក្ខេន
 កញ្ចវុជ្ជានមូលកេន ទុក្ខេន ជាតស្សបនិពន្ធកេន
 ទុក្ខេន ជាតស្ស បរាជេយ្យ កេន ទុក្ខេន អត្តបក្ក-
 មេន ទុក្ខេន បុបក្កមេន ទុក្ខេន ទុក្ខទុក្ខេន
 សង្ខារទុក្ខេន វិបរិណាមទុក្ខេន ចក្ខុរោកេន ទុក្ខេន
 សោតរោកេន ទុក្ខេន ឃានរោកេន ទុក្ខេន ជីវ្ហា-
 រោកេន ទុក្ខេន កាយរោកេន ទុក្ខេន សីសរោកេន
 ទុក្ខេន កណ្ណរោកេន ទុក្ខេន មុខរោកេន ទុក្ខេន
 ទន្ធរោកេន ទុក្ខេន កាសេន សាសេន
 បិណសេន ឧហោន ជរេន កុច្ឆិរោកេន មុច្ឆាយ
 បក្ខន្ធិកាយ សុលាយ វិសូចិកាយ កុដ្ឋេន កណ្ណោន

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[២០៣] អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុខ្លើមរអើម ត្រង់ពាក្យថា ភិក្ខុ គឺភិក្ខុជា
 កល្យាណបុប្ផជន ឬជាសេក្ខៈ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ភិក្ខុ ។ ពាក្យ
 ថា ខ្លើមរអើម គឺខ្លើមរអើមជាតិ ខ្លើមរអើមជរា ព្យាធិ មរណៈ សេចក្តី
 សោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល សេចក្តីទុក្ខ សេចក្តីតូចចិត្ត សេចក្តីសង្រួម
 សង្រួម ខ្លើមរអើម ព្រួយចិត្ត អៀន ធ្មើមទុក្ខដែលកើតក្នុងនរក ទុក្ខដែល
 កើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន ទុក្ខដែលកើតក្នុងបិត្តិវិស័យ ទុក្ខដែលកើតក្នុង
 មនុស្ស ទុក្ខមានកិរិយាចូលកាន់គភ៌ជាដើមចម ទុក្ខមានកិរិយាបិតនៅ
 ក្នុងគភ៌ជាដើមចម ទុក្ខមានកិរិយាចេញចាកគភ៌ជាដើមចម ទុក្ខដែល
 ចូលទៅចងក្រៀកនូវសត្វដែលកើតហើយ ទុក្ខដែលជាប់តអំពីអ្នកដទៃ
 នៃសត្វដែលកើតហើយ ទុក្ខដោយសេចក្តីព្យាយាមរបស់ខ្លួន ទុក្ខ
 ដោយសេចក្តីព្យាយាមរបស់គេ ទុក្ខដោយសេចក្តីលំបាក ទុក្ខដោយ
 សង្ខារ ទុក្ខដោយការប្រែក្លាយ ទុក្ខដោយរោគភ្នែក ទុក្ខដោយរោគ
 ត្រចៀក ទុក្ខដោយរោគច្រមុះ ទុក្ខដោយរោគអណ្តាត ទុក្ខដោយរោគ
 កាយ ទុក្ខដោយរោគក្បាល ទុក្ខដោយរោគត្រចៀក ទុក្ខដោយ
 រោគមាត់ ទុក្ខដោយរោគធ្មេញ ក្អក ហឺត រោគច្រមុះ ក្តៅក្នុង គ្រាំគ្រា
 យូង ពក រោគក្នុងពោះ សន្ធឹប សន្ធឹ ចុះឈាម ចុះស្បែក ចុះរាករូស

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

កិលាសេន សោសេន អបមារេន ទទ្ធុយា កណ្តុ-
 យា កច្ចុយា រខសាយ វិតច្ឆិកាយ លោហិតេន
 បិត្តេន មធុមេហេន អជ្ឈុយ បិធុកាយ ភកន្ត-
 លាយ បិត្តសមុដ្ឋានេហិ អាពាធមហិ សេម្ហសមុដ្ឋា-
 នេហិ អាពាធមហិ វាតសមុដ្ឋានេហិ អាពាធមហិ
 សន្និទាតិកេហិ អាពាធមហិ ឧត្ថបរិណាមដេហិ អា-
 ពាធមហិ វិសមបរិហារដេហិ អាពាធមហិ ឱបក្កមិកេ-
 ហិ អាពាធមហិ កម្មវិទាកដេហិ អាពាធមហិ សីតេន
 ឧណ្ហោន ជិយច្ឆាយ បិទាសាយ ឧច្ចារេន បស្សា-
 វេន ខំសមកសវាតាតបសិរិសបសម្មស្សេហិ ទុក្ខេហិ
 មាតុមរណោន ទុក្ខេន បិតុមរណោន ទុក្ខេន បុត្តមរ-
 ណោន ទុក្ខេន ដិតុមរណោន ទុក្ខេន ញាតិព្យស-
 នេន ភោគព្យសនេន ហោគព្យសនេន សីលព្យស-
 នេន ទិដ្ឋិព្យសនេន ទុក្ខេន វិទិតុច្ឆតោ អដ្ឋិយតោ
 ហារាយតោ ទិតុច្ឆតោតិ ភិក្ខុនោ វិទិតុច្ឆតោ ។

[២០៤] ភជតោ វិត្តមាសនន្តិ អាសនំ
 វុច្ចតិ យត្ត និសីទតិ មញ្ញោ បីបំ ភិសិ តន្តិកា

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ស្រែង រហេង ឆ្នួតជ្រូក ដំណូចពិស រមាស់ កម រោគកើត
ត្រង់កន្លែងដែលខ្វារដោយក្រចក យូងដែក ឈាម ប្រមាត់ ប្រមេៈ
ទឹកមូត្រផ្អែម ឫសដូចដុះ រលកកែវ ឫសដូងបាត អាពាធកើតអំពី
ប្រមាត់ អាពាធកើតអំពីស្មៅស្នួ អាពាធកើតអំពីខ្យល់ អាពាធកើត
អំពីប្រជុំខ្យល់ប្រមាត់នឹងស្មៅស្នួ អាពាធកើតអំពីរដូវប្រែប្រួល អាពាធកើត
ដោយការផ្លាស់ប្តូរវិយាបថមិនស្មើគ្នា អាពាធកើតដោយការព្យាយាម
(មានវាយនិងចងជាដើម) អាពាធកើតដោយវិបាកនៃកម្ម ត្រជាក់ ក្តៅ
ឃ្នាន ស្រែក ដុះ នោម ទុក្ខគឺសម្មស្សនៃរបោម មូស ខ្យល់
កម្តៅថ្ងៃ និងសត្វលូន ទុក្ខ ព្រោះមាតាស្លាប់ ទុក្ខ ព្រោះបិតា
ស្លាប់ ទុក្ខ ព្រោះបងប្អូនប្រុសស្លាប់ ទុក្ខ ព្រោះបងប្អូនស្រីស្លាប់
ទុក្ខ ព្រោះកូនប្រុសស្លាប់ ទុក្ខ ព្រោះកូនស្រីស្លាប់ ទុក្ខ ព្រោះ
វិនាសញាតិ ព្រោះវិនាសភោគៈ ព្រោះវិនាសគឺរោគ ព្រោះវិនាស
សីល ព្រោះវិនាសទិដ្ឋិ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ភិក្ខុខ្លើមរអើម ។

[២០២] ពាក្យថា តែងគប់អាសនៈទទេ សេចក្តីថា គេអង្គុយ
លើទីណា ទីនោះ លោកហៅថា អាសនៈ គឺ គ្រែ តាំង ពូក កន្ទេល

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ចម្មុខណ្ណោ តិណាសន្តារោ បណ្ណាសន្តារោ បលាស-
 សន្តារោ ។ តំ អាសនំ អសប្បាយរូបទស្សនេន វិត្តំ
 វិវិត្តំ បវិវិត្តំ អសប្បាយសទ្ធិស្សនេន វិត្តំ វិវិត្តំ បវិវិត្តំ
 ។ បេ ។ អសប្បាយេហិ បញ្ចហិ កាមគុណេហិ វិត្តំ
 វិវិត្តំ បវិវិត្តំ តំ អាសនំ ភជតោ សម្មជតោ សេវតោ
 និសេវតោ សំសេវតោ បដិសេវតោតិ ភជតោ
 វិត្តមាសនំ ។

[២០៥] រុក្ខមូលំ សុសានំ វាតិ រុក្ខមូលំយេវ រុក្ខ-
 មូលំ សុសានំយេវ សុសានន្តិ រុក្ខមូលំ សុសានំ វា ។

[២០៦] បព្វតានំ គុហាសុ វាតិ បព្វតាយេវ
 បព្វតា កន្ធាយេវ កន្ធា តិវិគុហាយេវ តិវិគុហា
 បព្វតន្តិកាយោ វុច្ឆន្តិ បព្វតកព្ពា បព្វតានន្តិ
 បព្វតានំ គុហាសុ វា តេនាហា សារីបុត្តត្ថេរោ

ភិក្ខុនោ វិជិតុច្ឆិតោ ភជតោ វិត្តមាសនំ
 រុក្ខមូលំ សុសានំ វា បព្វតានំ គុហាសុ វាតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

កំណាត់ស្បែក កម្រាលស្មៅ កម្រាលស្លឹកឈើខ្ចី កម្រាលស្លឹក
 ឈើទុំ ។ អាសនៈនោះទទេ ស្ងាត់ ស្ងាត់សូន្យ ចាកការឃើញរូប
 មិនជាទីសប្បាយ ទទេ ស្ងាត់ ស្ងាត់សូន្យ ចាកការឮសំឡេងមិន
 ជាទីសប្បាយ ។ បេ ។ ទទេ ស្ងាត់ ស្ងាត់សូន្យ ចាកកាមគុណ
 ៥ មិនជាទីសប្បាយ ។ គប់ គប់ព្រម សេព សេពដោយអស់ជើង
 សេពព្រម សេពស៊ប់នូវអាសនៈនោះ ហេតុនោះ (លោកពោលថា)
 គប់អាសនៈទទេ ។

[២០៥] ពាក្យថា គល់ឈើ ឬ ព្រៃស្នូសាន សេចក្តីថា
 គល់ឈើហ្នឹងឯង ឈ្មោះថាគល់ឈើ ព្រៃស្នូសានហ្នឹងឯង ឈ្មោះថា
 ព្រៃស្នូសាន ហេតុនោះ (លោកពោលថា) គល់ឈើ ឬព្រៃស្នូសាន ។

[២០៦] ពាក្យថា ឬក្នុងរូងភ្នំទាំងឡាយ សេចក្តីថា ភ្នំទាំងឡាយ
 ហ្នឹងឯង ឈ្មោះថាភ្នំ ច្រកទាំងឡាយហ្នឹងឯង ឈ្មោះថា ច្រកភ្នំ
 រូងភ្នំទាំងឡាយហ្នឹងឯង ឈ្មោះថារូងភ្នំ ផ្ទៃភ្នំរបស់ភ្នំទាំងឡាយ ឈ្មោះ
 ថាចន្លោះភ្នំទាំងឡាយ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ឬក្នុងរូងភ្នំទាំង-
 ឡាយ ។ ហេតុនោះ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរពោលថា

ភិក្ខុខ្លើមរអើម តែងគប់អាសនៈទទេ គឺគល់ឈើ

ឬព្រៃស្នូសាន ឬក្នុងរូងភ្នំទាំងឡាយ ។

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

[២០៧] ឧច្ចារចេសុ សយនេសុ កីរន្តោ^(១) តត្ថ ភេរវា
យេហិ ភិក្ខុ ន វេជេយ្យ និក្ខ្យាសេ សយនាសនេ ។

[២០៨] ឧច្ចារចេសុ សយនេសូតិ ឧច្ចារចេសូតិ
ឧច្ចារចេសុ ហីនប្បណីតេសុ នេកចាបកេសុ ។
សយនេសូតិ សយនំ វុច្ចតិ សេនាសនំ វិហារោ អឌ្ឍ-
យោកោ ចាសានោ ហម្មិយំ កុហាតិ ឧច្ចារចេសុ
សយនេសុ ។

[២០៩] កីរន្តោ^(១) តត្ថ ភេរវាតិ កីរន្តោតិ កីរន្តោ
កុដ្ឋន្តោ ននន្តោ សទ្ធិំ ករោន្តោ ។ អថវា កីរន្តោ
កតិ កិត្តកា កីរតកា កីរពហុកា ។ តេ ភេរវាតិ
សីហា ព្យក្សា ដីបិ អច្ចតរច្ឆា កោកា កោមហិសា
ហត្ថិ អហិ វិច្ឆិកា សតបដិ ចោរា វា អស្សុ
មាលាវា កតកម្មា វា អកតកម្មា វាតិ កីរន្តោ តត្ថ
ភេរវា ។

[២១០] យេហិ ភិក្ខុ ន វេជេយ្យាតិ យេហិតិ
យេហិ ភេរវេហិ ភេរវេ បស្សិត្វា វា សុណិត្វា វា ន
វេជេយ្យ នប្បវេជេយ្យ ន សម្បវេជេយ្យ ន តសេយ្យ

១ ម. ខីរន្តោ ។

សារីបុគ្គលសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

[២០៧] ពួកសត្វគួរខ្លាច ស្រែកក្នុងសយនៈខ្ពស់និងទាបនោះ

ជាពួកសត្វដែលភិក្ខុ មិនគប្បីរន្ធត់ ក្នុងសយនាសនៈ

មិនមានសំឡេងគឺកកង ។

[២០៨] ពាក្យថា ខ្ពស់និងទាប ក្នុងបទថា ក្នុងសយនៈ ខ្ពស់និងទាប គឺខ្ពស់និងទាប ថោកនិងថ្លៃ ល្អនិងអាក្រក់ ។ ពាក្យថា ក្នុងសយនៈ សេចក្តីថា សេនាសនៈ លោកហៅថា សយនៈ គឺវិហារបង្គោ ប្រាសាទ ផ្ទះមានដំបូលរលីង រុងរឿង ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ក្នុងសយនៈ ខ្ពស់និងទាប ។

[២០៩] ពាក្យថា ពួកសត្វគួរខ្លាច ស្រែកក្នុងសយនៈនោះ ត្រង់ពាក្យថា ស្រែក គឺស្រែកសន្ទាប់ បន្តិ ធ្វើសំឡេង ។ មួយទៀត មានប៉ុន្មាន ប៉ុន្មាន មានប្រមាណប៉ុន្មាន មានកំណត់ប៉ុន្មាន ច្រើនប៉ុន្មាន ។

ពាក្យថា ពួកសត្វគួរខ្លាច គឺពួកសីហៈ ខ្លាធំ ខ្លាដំបង ខ្លាឃ្មុំ ខ្លាខិន ឆ្កែព្រៃ គោ ក្របី ដំរី ពស់ ខ្នុយ ក្តែប ពួកចោរ ឬពួកមាណាពមានការងារធ្វើហើយក្តី មានការងារមិនទាន់ធ្វើហើយក្តី ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ពួកសត្វគួរខ្លាច ស្រែកក្នុងសយនៈនោះ ។

[២១០] ពាក្យថា ជាពួកសត្វ ដែលភិក្ខុមិនគប្បីរន្ធត់ ត្រង់ពាក្យថា ដែលភិក្ខុ បានសេចក្តីថា ភិក្ខុមិនគប្បីរន្ធត់ មិនគប្បីញាប់ញ័រ មិនគប្បីញាប់ញ័រព្រម មិនគប្បីតក់ស្កុត មិនគប្បីស្ទុះស្ទោ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ន ឧត្តសេយ្យ ន បរិត្តសេយ្យ ន កាយេយ្យ ន
 សន្តាសំ អាបដ្ឋេយ្យ អភិរុ អស្ស អច្ឆម្ពី អនុត្រាសី
 អបលាយី បហីនកយកេរវោ វិតតលោមហំសោ
 វិហារេយ្យាតិ យេហិ ភិក្ខុ ន វេជេយ្យ ។

[២០០] និក្ខេបសេ សយនាសនេតិ អប្បសន្នេ
 អប្បនិក្ខេបសេ វីជនវាតេ មនុស្សរាហាសេយ្យកេ
 បដិសល្លានសារូបេ សេនាសនេតិ និក្ខេបសេ សយ-
 នាសនេ ។ តេនាហា សារីបុត្តត្ថេរោ

ឧច្ចារចេសុ សយនេសុ កីរវន្តោ តត្ថ កេរវា
 យេហិ ភិក្ខុ ន វេជេយ្យ និក្ខេបសេ សយនាសនេតិ ។

[២០២] កតី បរិស្សយា លោកេ កច្ឆតោ អកតំ ទិសំ
 យេ ភិក្ខុ អភិសម្ពវេ បន្តម្ពី សយនាសនេ ។

[២០៣] កតី បរិស្សយា លោកេតិ កតីតិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មិនគប្បីឡើងឡើង មិនគប្បីខ្លាច មិនគប្បីដល់ នូវការស្ងប់ស្ងែង គប្បី
ជាបុគ្គលមិនខ្លាច មិនរន្ធត់ មិនស្ងួត មិនរត់ លះបង់សេចក្តីខ្លាច
និងសេចក្តីចំប្រប់ ប្រាសចាកសេចក្តីព្រឺព្រួចនៃរោម ព្រោះពួកសត្វគួរ
ខ្លាច គឺព្រោះឃើញ ឬព្រោះឮ នូវពួកសត្វគួរខ្លាច ហេតុនោះ
(លោកពោលថា) ជាពួកសត្វដែលភិក្ខុ មិនគប្បីរន្ធត់ ។

[២១១] ពាក្យថា ក្នុងសយនាសនៈ មិនមានសំឡេងគឺកកង គឺ
ក្នុងសេនាសនៈ មិនមានសំឡេង មិនមានសំឡេងគឺកកង ប្រាសចាក
ខ្យល់កាយរបស់ជន គួរដល់សេចក្តីស្ងាត់របស់មនុស្ស គួរដល់សេចក្តី
សម្ងំ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ក្នុងសយនាសនៈ មិនមាន
សំឡេងគឺកកង ។ ហេតុនោះ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរ ពោលថា

ពួកសត្វគួរខ្លាចស្រែកក្នុងសយនៈ ខ្ពស់និងទាបនោះ ជាពួក
សត្វដែលភិក្ខុ មិនគប្បីរន្ធត់ ក្នុងសយនាសនៈ មិនមាន
សំឡេងគឺកកង ។

[២១២] ភិក្ខុគប្បីគ្របសង្កត់ពួកបរិស្សយៈ (អន្តរាយ) ណា
ក្នុងសយនាសនៈទីបំផុត បរិស្សយៈ (ទាំងនោះ)ក្នុងលោក
របស់ភិក្ខុទៅកាន់ទិសដែលមិនដែលទៅ តើមានប៉ុន្មាន ។

[២១៣] អធិប្បាយពាក្យថា បរិស្សយៈទាំងឡាយ ក្នុង
លោក តើមានប៉ុន្មាន ត្រង់ពាក្យថា តើមានប៉ុន្មាន គឺ មានប៉ុន្មាន

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

កតី កិត្តិកា កិវតកា កិវពហុកា ។ បរិស្សយាតិ ទ្វេ
 បរិស្សយា ទាកដបរិស្សយា ច បដិច្ចន្ទបរិស្សយា ច ។
 កតមេ ទាកដបរិស្សយា ។ សីហា ព្យក្សា
 ដីបិ អច្ឆតរច្ឆា កោកា កោមហិសា ហត្ថិ អហិ
 វិច្ឆិកា សតបដិ ចោរា វា អស្សុ មាលាវា កត-
 កម្មា វា អកតកម្មា វា ចក្កុរោកោ សោតរោ-
 កោ យានរោកោ ដិវ្ហរោកោ កាយរោកោ សីសរោកោ
 កណ្ណរោកោ មុខរោកោ ទន្ធរោកោ កាសោ សា-
 សោ បិណសោ ឧហោ ជរោ កុច្ឆិរោកោ មុច្ឆា បក្ខ-
 ដ្ឋិកា សុលា វិស្វចិកា កុដ្ឋំ កណ្ណោ កិលាសោ
 សោសោ អបមារោ ទទ្ធុ កណ្ណុ កិច្ច រទសា
 វិត្តិកា លោហិតំ បិត្តំ មធុមេហោ អំសា បិឡ-
 កា ភកទ្ធុលា បិត្តសមុដ្ឋាណា អាពាណា សេម្ហ-
 សមុដ្ឋាណា អាពាណា វាតសមុដ្ឋាណា អាពាណា សន្និ-
 ទាតិកា អាពាណា ឧតុបរិណាមជា អាពាណា វិស-
 មបរិហារជា អាពាណា ឱបក្កមិកា អាពាណា កម្ម-
 វិទាកជា អាពាណា សីតំ ឧណ្ណំ ជិយច្ឆា បិទាសា ឧច្ចា-
 រោ បស្សារោ ខំសមកសវាតាតបសិរីសបសម្មស្សោ

សារីបុគ្គសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

មានប្រមាណប៉ុន្មាន មានកំណត់ប៉ុន្មាន ច្រើនប៉ុន្មាន ។ ពាក្យថា
បរិស្សយៈទាំងឡាយ គឺ បរិស្សយៈ មាន ២ គឺ បាក់ដបរិស្សយៈ
(អន្តរាយប្រាកដ) ១ បដិច្ចន្ទបរិស្សយៈ (អន្តរាយកំបាំង) ១ ។

ពួកបាក់ដបរិស្សយៈ តើដូចម្តេច ។ ពួកសីហៈ ខ្លាធំ ខ្លាដំបង
ខ្លាឃ្មុំ ខ្លាខ្លីន ឆ្កែព្រៃ គោ ក្របី ដំរី ពស់ ខ្នុយ ក្តែប
ពួកចោរ ឬមាណពមានការងារធ្វើហើយក្តី មានការងារមិនទាន់ធ្វើ
ហើយក្តី រោគភ្នែក រោគត្រចៀក រោគច្រមុះ រោគអណ្តាត រោគកាយ
រោគក្បាល រោគស្លឹកត្រចៀក រោគមាត់ រោគធ្មេញ ក្អក ហឺត
រោគច្រមុះ រោគក្តៅក្នុង រោគគ្រាំគ្រា រោគក្នុងពោះ សន្ធឹប សន្ធឹ
ចុះឈាម ចុកស្បែក រាករូស យូង ពក ស្រែង រលេង ធ្លុត
ជ្រូក ដំណូចពិស រមាស់ កម រោគកើតត្រង់កន្លែងដែលខ្លាដោយក្រចក
យូងដែក ឈាម ប្រមាត់ ប្រមេះ ទឹកមូត្រផ្អែម ឫសដូងដុះ រលកកែវ
ឫសដូងបាត ពួកអាពាធកើតអំពីប្រមាត់ ពួកអាពាធកើតអំពីស្មៅស្ម ពួក
អាពាធកើតអំពីខ្យល់ ពួកអាពាធកើតដោយការប្រជុំ (ខ្យល់ប្រមាត់និង
ស្មៅស្ម) ពួកអាពាធកើតអំពីការប្រែប្រួលរដូវ ពួកអាពាធកើតអំពីការផ្លាស់ប្តូរ
ឥរិយាបថមិនស្មើ ពួកអាពាធកើតដោយការព្យាយាមរបស់អ្នកដទៃ ពួក
អាពាធកើតដោយវិបាកនៃកម្ម ត្រជាក់ ក្តៅ ឃ្មាន ស្រែក ឧច្ចារៈ
បស្សាវៈ សម្មស្សនៃរបោម មូស ខ្យល់ កម្តៅថ្ងៃ និងសត្វល្អន

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ឥតិ វា ឥមេ វុច្ចន្តិ ចាកដបរិស្សយា ។

កតមេ បដិច្ចន្តបរិស្សយា ។ កាយទុច្ចរិតំ វចី-
 ទុច្ចរិតំ មនោទុច្ចរិតំ កាមច្ចន្តដីរណំ ព្យាបាទដីរណំ
 មីនមិទ្ធដីរណំ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចដីរណំ វិចិត្តិច្ឆាដីរណំ
 វាកោ ទោសោ មោហោ កោដោ ឧបនាហោ
 មក្ខោ បណ្ណាសោ ឥស្សា មច្ឆរិយំ មាយា សាបេយ្យំ
 ថម្កោ សារម្កោ មាដោ អតិមាដោ មនោ បមាដោ
 សព្វេ កិលេសា សព្វេ ទុច្ចរិតា សព្វេ ទរថា សព្វេ
 បរិណ្ណាហា សព្វេ សន្តាថា សព្វាកុសលាភិសដ្ឋ្វាវា
 ឥមេ វុច្ចន្តិ បដិច្ចន្តបរិស្សយា ។

បរិស្សយាតិ កេនត្តេន បរិស្សយា ។ បរិស-
 ហន្តីតិ បរិស្សយា ។ បរិហានាយ សំវត្តន្តីតិ បរិស្ស-
 យា ។ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

កមំ បរិសហន្តីតិ បរិស្សយា ។ តេ បរិស្សយា
 តំ បុគ្គលំ សហន្តិ បរិសហន្តិ អភិកវន្តិ អដ្ឋោត្តវន្តិ
 បរិយាទិយន្តិ មទ្ធន្តិ ។ ឯវំ បរិសហន្តីតិ បរិស្សយា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ទាំងនោះ លោកហៅថា ពួកបាវាដបរិស្សយៈ ដូច្នោះខ្លះ ។

ពួកបដិច្ចន្ទបរិស្សយៈ តើដូចម្តេច ។ កាយទុច្ចរិត វចីទុច្ចរិត មនោទុច្ចរិត កាមច្ចន្ទនីវរណៈ ព្យាបាទនីវរណៈ បីនមិទ្ធនីវរណៈ ឧទ្ធចកុក្កច្ចនីវរណៈ វិចិកិច្ចនីវរណៈ រាគៈ ទោសៈ មោហៈ កោធុៈ ឧបនាហៈ មក្ខៈ បឡាសៈ ឥស្សា មច្ចរិយៈ មាយា សាបេយ្យៈ ថម្មៈ សារម្មៈ មានៈ អតិមានៈ មទៈ បមាទៈ កិលេសទាំងពួង ទុច្ចរិតទាំងពួង សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងពួង សេចក្តីអន្ទះអន្ទែងទាំងពួង សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងពួង អភិសង្ខារជាអកុសលទាំងពួង ទាំងនេះ លោកហៅថា ពួកបដិច្ចន្ទបរិស្សយៈ ។

សំណួរត្រង់ពាក្យថា បរិស្សយៈ ចុះ បរិស្សយៈ តើដោយសេចក្តី ដូចម្តេច ។ បរិស្សយៈ ព្រោះហេតុគ្របសង្កត់ ។ បរិស្សយៈ ព្រោះហេតុប្រព្រឹត្តទៅព្រម ដើម្បីសេចក្តីសាបសូន្យ ។ បរិស្សយៈ ព្រោះហេតុអាស្រ័យក្នុងសរីរៈនោះ ។

បរិស្សយៈ ព្រោះហេតុគ្របសង្កត់ តើដូចម្តេច ។ បរិស្សយៈ ទាំងនោះ រមែងសង្កត់ គ្របសង្កត់ បង្រួប រូបរិត ក្តោបញ្ចាំញីបុគ្គល នោះ ។ បរិស្សយៈ ព្រោះហេតុគ្របសង្កត់ យ៉ាងនេះ ។

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

កងំ បរិហានាយ សំវត្តន្តីតិ បរិស្សយា ។ តេ
 បរិស្សយា កុសលានំ ធម្មានំ បរិហានាយ អន្តរា-
 យាយ សំវត្តន្តី ។ កតមេសំ កុសលានំ ធម្មានំ ។
 សម្មាបដិបទាយ អនុលោមប្បដិបទាយ អបច្ចដីកប្ប-
 ដិបទាយ អន្ធតប្បដិបទាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបទាយ
 សីលេសុ បរិបូរិការិតាយ ឥន្ទ្រិយេសុ កុត្តទ្វារតាយ
 កោជនេ មត្តញ្ញតាយ ជាតរិយានុយោកស្ស សតិ-
 សម្បជញ្ញស្ស ចតុន្នំ សតិប្បដ្ឋានានំ ការណានុយោ-
 កស្ស ចតុន្នំ សម្មប្បដ្ឋានានំ ចតុន្នំ ឥទ្ធិទានានំ បញ្ចន្នំ
 ឥន្ទ្រិយានំ បញ្ចន្នំ ពលានំ សត្តន្នំ ពោជ្ឈដ្ឋានំ អរិ-
 យស្ស អដ្ឋង្គិកស្ស មត្តស្ស ការណានុយោកស្ស ឥមេ-
 សំ កុសលានំ ធម្មានំ បរិហានាយ អន្តរាយាយ
 សំវត្តន្តី ។ ឯវំ បរិហានាយ សំវត្តន្តីតិ បរិស្សយា ។

កងំ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។ តត្ថេតេ ចាបកា
 អកុសលា ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ អត្តការសន្និស្សយា ។
 យថា ពិលេ ពិលាសយា ចានាណា សយន្តិ ទកេ
 ទកាសយា ចានាណា សយន្តិ វនេ វនាសយា ចានាណា
 សយន្តិ វុក្ខេ វុក្ខាសយា ចានាណា សយន្តិ

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

បរិស្សយៈ ព្រោះហេតុប្រព្រឹត្តទៅព្រម ដើម្បីសេចក្តីសាបសូន្យ តើដូចម្តេច ។ បរិស្សយៈ ទាំងនោះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅព្រម ដើម្បីសេចក្តីសាបសូន្យ ដើម្បីអន្តរាយ នៃកុសលធម៌ទាំងឡាយ ។ ពួកកុសលធម៌ តើដូចម្តេច ។ (ពួកបរិស្សយៈ) រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ព្រម ដើម្បីសេចក្តីសាបសូន្យ ដើម្បីអន្តរាយនៃកុសលធម៌ទាំងនេះ គឺ សម្មាបដិបទា អនុលោមប្បដិបទា អបច្ចនីកប្បដិបទា អនុត្តប្បដិបទា ធម្មានុធម្មប្បដិបទា កិរិយាធ្វើឲ្យពេញលេញ ក្នុងសីលទាំងឡាយ កិរិយាគ្រប់គ្រងទ្វារ ក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ កិរិយាដឹងប្រមាណក្នុង ភោជន កិរិយាប្រកបរឿយ ។ នូវសេចក្តីភ្ញាក់រឭក កិរិយាប្រកបរឿយ ។ ក្នុងការវិនាសនូវសតិ និងសម្បជញ្ញៈ សតិប្បដ្ឋាន ៤ កិរិយាប្រកបរឿយ ។ ក្នុងការវិនាសនូវសម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គៈ ៧ មគ្គដ៏ប្រសើរប្រកបដោយអង្គ ៨ ។ បរិស្សយៈ ព្រោះ ហេតុប្រព្រឹត្តទៅព្រម ដើម្បីសេចក្តីសាបសូន្យ យ៉ាងនេះ ។

បរិស្សយៈ ព្រោះហេតុអាស្រ័យក្នុងសរីរៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ពួកអកុសលធម៌ ដ៏អាក្រក់នេះ អាស្រ័យព្រម នូវអត្តភាព កើតក្នុង អត្តភាពនោះ ។ ពួកសត្វអាស្រ័យរូង ដេកក្នុងរូង ពួកសត្វ អាស្រ័យទឹក ដេកក្នុងទឹក ពួកសត្វអាស្រ័យព្រៃ ដេកក្នុងព្រៃ ពួកសត្វអាស្រ័យដើមឈើ ដេកលើដើមឈើ យ៉ាងណាមិញ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ឯវមេវ តត្ថេតេ ចាបកា អកុសលា ធម្មា
ឧប្បជ្ជន្តិ អត្តការសន្និស្សយាតិ ឯវម្បិ តត្រាសយាតិ
បរិស្សយា ។

វុត្តំ ហេតំ ភកវតា សាន្តោវាសិកោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ
សាចរិយកោ ទុក្ខំ ន ជាសុ វិហារតិ កថញ្ច ភិក្ខុវេ
ភិក្ខុ សាន្តោវាសិកោ សាចរិយកោ ទុក្ខំ ន ជាសុ
វិហារតិ ឥធម ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ ចក្កុនា រូបំ ទិស្វា
ឧប្បជ្ជន្តិ ចាបកា អកុសលា ធម្មា សរសន្តប្បា
សញ្ញាជនីយា ត្យស្ស អន្តោ វសន្តិ អន្ធាសវន្តិ ចា-
បកា អកុសលា ធម្មាតិ តស្មា សាន្តោវាសិកោតិ
វុច្ចតិ តេ នំ សមុទាចរន្តិ^(១) ចាបកា អកុសលា ធម្មាតិ
តស្មា សាចរិយកោតិ វុច្ចតិ បុនចបរំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ
សោតេន សទ្ធិំ សុត្វា យានេន កន្ធិំ យាយិត្វា ជិវ្ហាយ
វសំ សាយិត្វា កាយេន ដោជ្ជព្វំ ផុសិត្វា មនសា
ធម្មំ វិញ្ញាយ ឧប្បជ្ជន្តិ ចាបកា អកុសលា ធម្មា

១ ម. ឯត្តន្តវេ សមុទាចរន្តិនន្តិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ពួកអកុសលធម៌ ដ៏អាក្រក់នេះ អាស្រ័យព្រមនូវអត្តភាព កើតក្នុង
អត្តភាពនោះ យ៉ាងនោះដែរ បរិសុទ្ធយៈ ព្រោះហេតុអាស្រ័យក្នុង
សរីរៈនោះ យ៉ាងនេះ ដូច្នោះខ្លះ ។

សមដូចព្រះតម្រាស់នេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់ថា ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកនៅរួមនឹងសិស្ស អ្នកនៅរួមនឹងអាចារ្យ រមែងនៅ
ជាទុក្ខមិនសប្បាយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកនៅរួមនឹងសិស្ស អ្នកនៅរួម
នឹងអាចារ្យ រមែងនៅជាទុក្ខមិនសប្បាយ តើដូចម្តេច ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
ពួកអកុសលធម៌ដ៏អាក្រក់ ជាតម្រិះដោយអំណាចកិរិយាអន្ទោលទៅ (ក្នុង
អារម្មណ៍ផ្សេង ៗ) ជាគ្រឿងទំនុកបម្រុងរបស់សំយោជនៈ កើតដល់ភិក្ខុ
ក្នុងសាសនានេះ ព្រោះឃើញរូបដោយចក្ខុ ពួកអកុសលធម៌ដ៏អាក្រក់
នោះ នៅជាប់ជិតជាមួយខាងក្នុងនៃភិក្ខុនោះ ហេតុនោះ តថាគតហៅ
ភិក្ខុនោះថា អ្នកនៅរួមនឹងសិស្ស ពួកអកុសលធម៌ដ៏អាក្រក់នោះ ត្រួតត្រា
នូវភិក្ខុនោះ ហេតុនោះ តថាគតហៅភិក្ខុនោះថាអ្នកនៅរួមនឹងអាចារ្យ
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពាក្យដទៃនៅមានទៀត ពួកអកុសលធម៌ដ៏អាក្រក់
ជាតម្រិះកើតដោយអំណាចកិរិយាអន្ទោលទៅ ជាគ្រឿងទំនុកបម្រុង នៃ
សំយោជនៈ កើតដល់ភិក្ខុ ព្រោះឮសំឡេងដោយត្រចៀក ជុំក្លិន
ដោយច្រមុះ ក្របដញ្ចក់រសដោយអណ្តាត ពាល់ត្រូវផ្សព្វដោយ
កាយ ដឹងច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត ពួកអកុសលធម៌ដ៏អាក្រក់នោះ

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

សរសន្តប្បា សញ្ញាជនីយា ត្យស្ស អន្តោ វសន្តិ
អន្តាស្សវន្តិ ចាបកា អកុសលា ធម្មាតិ តស្មា
សាន្តោវាសិកោតិ វុច្ចតិ តេ នំ សមុទាចរន្តិ^(១)
ចាបកា អកុសលា ធម្មាតិ តស្មា សាចរិយកោតិ
វុច្ចតិ ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ សាន្តោវាសិកោ
សាចរិយកោ ទុក្ខំ ន ជាសុ វិហរតីតិ ។ ឯវម្បិ
តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

វុត្តំ ហេតំ ភកវតា តយោមេ ភិក្ខុវេ អន្តោម-
លា អន្តោអមិត្តា អន្តោសបត្តា អន្តោវេជកា អន្តោ-
បច្ចត្តិកា កតមេ តយោ លោកោ ភិក្ខុវេ អន្តោ-
មលោ អន្តោអមិត្តោ អន្តោសបត្តោ អន្តោវេជកោ
អន្តោបច្ចត្តិកោ ទោសោ ភិក្ខុវេ អន្តោមលោ អន្តោអ-
មិត្តោ អន្តោសបត្តោ អន្តោវេជកោ អន្តោបច្ចត្តិកោ
មោហោ ភិក្ខុវេ អន្តោមលោ អន្តោអមិត្តោ អន្តោសប-
ត្តោ អន្តោវេជកោ អន្តោបច្ចត្តិកោ តមេ ខោ ភិក្ខុវេ
តយោ អន្តោមលោ អន្តោអមិត្តា អន្តោសបត្តា អន្ត-
រាវេជកា អន្តោបច្ចត្តិកា ។

១ ម. ឯត្តន្តវេ សមុទាចរន្តិនន្តិ ទិស្សតិ ។

សារីបុគ្គលសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

រមែងនៅជាប់ដិតជាមួយខាងក្នុងភិក្ខុនោះ ហេតុនោះ តថាគតហៅភិក្ខុនោះ
 ថា អ្នកនៅរួមនឹងសិស្ស ពួកអកុសលធម៌ដ៏អាក្រក់នោះ ត្រួតត្រាភិក្ខុនោះ
 ហេតុនោះ តថាគតហៅភិក្ខុនោះថា អ្នកនៅរួមនឹងអាចារ្យ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ភិក្ខុអ្នកនៅរួមនឹងសិស្ស អ្នកនៅរួមនឹងអាចារ្យ ជាទុក្ខ
 មិនសប្បាយ យ៉ាងនេះឯង ។ បរិស្សយៈ ព្រោះហេតុអាស្រ័យក្នុងសរីរៈ
 នោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

មួយទៀត ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ព្រះតម្រាស់នេះថា
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកមន្ទិលខាងក្នុង ពួកខ្មាំងខាងក្នុង ពួកអ្នកមាន
 ពៀរខាងក្នុង ពួកអ្នកសម្លាប់ខាងក្នុង ពួកបច្ចាមិត្រខាងក្នុង នេះមាន
 ៣ ចុះមាន ៣ គឺអ្វីខ្លះ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ លោកៈ ជាមន្ទិលខាង
 ក្នុង ជាខ្មាំងខាងក្នុង ជាអ្នកមានពៀរខាងក្នុង ជាអ្នកសម្លាប់ខាងក្នុង
 ជាបច្ចាមិត្រខាងក្នុង ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ទោសៈ ជាមន្ទិលខាងក្នុង
 ជាខ្មាំងខាងក្នុង ជាអ្នកមានពៀរខាងក្នុង ជាអ្នកសម្លាប់ខាងក្នុង ជា
 បច្ចាមិត្រខាងក្នុង ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ មោហៈ ជាមន្ទិលខាងក្នុង
 ជាខ្មាំងខាងក្នុង ជាអ្នកមានពៀរខាងក្នុង ជាអ្នកសម្លាប់ខាងក្នុង ជា
 បច្ចាមិត្រខាងក្នុង ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកមន្ទិលខាងក្នុង ពួកខ្មាំង
 ខាងក្នុង ពួកអ្នកមានពៀរខាងក្នុង ពួកបច្ចាមិត្រខាងក្នុង មាន ៣
 យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អនត្ថជននោ លោកោ	លោកោ ចិត្តប្បកោបនោ
ភយមន្តរតោ ជាតំ	តំ ជនោ ជារពុជ្ឈតិ
លុទ្ធា អត្ថំ ន ជានាតិ	លុទ្ធា ធម្មំ ន បស្សតិ
អន្ធតមំ តនា ហោតិ	យំ លោកោ សហតេ នំ
អនត្ថជននោ នោសោ	នោសោ ចិត្តប្បកោបនោ
ភយមន្តរតោ ជាតំ	តំ ជនោ ជារពុជ្ឈតិ
កុទ្ធា អត្ថំ ន ជានាតិ	កុទ្ធា ធម្មំ ន បស្សតិ
អន្ធតមំ តនា ហោតិ	យំ កោនោ សហតេ នំ
អនត្ថជននោ មោហោ	មោហោ ចិត្តប្បកោបនោ
ភយមន្តរតោ ជាតំ	តំ ជនោ ជារពុជ្ឈតិ
មូទ្កោ អត្ថំ ន ជានាតិ	មូទ្កោ ធម្មំ ន បស្សតិ
អន្ធតមំ តនា ហោតិ	យំ មោហោ សហតេ នន្តិ ។

ឯវម្បិ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

រុត្តំ	ហេតំ	ភកវតា	តយោ	ខោ	មហារាជ
បុរិសស្ស	ធម្មា	អជ្ឈត្តំ	ឧប្បជ្ជមាណ	ឧប្បជ្ជន្តិ	
អហិតាយ	ទុក្ខាយ	អជាសុរិហារាយ	កតមេ		
តយោ	លោកោ	ខោ	មហារាជ	បុរិសស្ស	ធម្មា
អជ្ឈត្តំ	ឧប្បជ្ជមាណ	ឧបជ្ជតិ	អហិតាយ		

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

លោកៈ ឲ្យកើតវិនាស លោកៈ បណ្តាលឲ្យចិត្តកម្រើក
 ភ័យកើតហើយក្នុងខាងក្នុង អ្នកផងមិនដឹងនូវភ័យនោះ ជន
 ល្មោក រមែងមិនស្គាល់ផល ជនល្មោករមែងមិនឃើញហេតុ
 ងងឹតឈឹងតែងមាន ក្នុងកាលដែលលោកៈគ្របសង្កត់នរៈ
 ទោសៈឲ្យកើតវិនាស ទោសៈ បណ្តាលឲ្យចិត្តកម្រើក ភ័យ
 កើតហើយក្នុងខាងក្នុង អ្នកផងមិនដឹងនូវភ័យនោះ ជនខឹង
 រមែងមិនស្គាល់ផល ជនខឹងរមែងមិនឃើញហេតុ ងងឹតឈឹង
 តែងមាន ក្នុងកាលដែលកោធនៈគ្របសង្កត់នរៈ មោហៈឲ្យ
 កើតវិនាស មោហៈ បណ្តាលឲ្យចិត្តកម្រើក ភ័យកើតហើយ
 ក្នុងខាងក្នុង អ្នកផងមិនដឹងនូវភ័យនោះ ជនវង្វេង រមែងមិន
 ស្គាល់ផល ជនវង្វេង រមែងមិនឃើញហេតុ ងងឹតឈឹង
 តែងមាន ក្នុងកាលដែលមោហៈគ្របសង្កត់នរៈ ។

បរិស្សយៈ ព្រោះហេតុអាស្រ័យក្នុងសរីរៈនោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។

មួយវិញទៀត ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ព្រះតម្រាស់នេះថា
 បពិត្រមហារាជ ពួកធម៌ ៣ កាលដែលកើតខាងក្នុងនៃបុរស ក៏កើត
 ដើម្បីមិនឲ្យមានសេចក្តីចម្រើន ដើម្បីឲ្យលំបាក ដើម្បីឲ្យនៅមិនស្រួល
 ពួកធម៌ ៣ គឺអ្វីខ្លះ បពិត្រមហារាជ លោកៈ ជាធម៌កាលដែលកើត
 ឡើង ក្នុងសន្តាននៃបុរស ក៏កើតឡើងដើម្បីមិនឲ្យមានសេចក្តីចម្រើន

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

ទុក្ខាយ អដាសុរិហារាយ ទោសោ ខោ មហារាជ
 បុរិសស្ស ធម្មោ អជ្ឈត្តំ ឧប្បជ្ជមាណោ ឧប្បជ្ជតិ
 អហិតាយ ទុក្ខាយ អដាសុរិហារាយ មោហោ
 ខោ មហារាជ បុរិសស្ស ធម្មោ អជ្ឈត្តំ ឧប្បជ្ជមាណោ
 ឧប្បជ្ជតិ អហិតាយ ទុក្ខាយ អដាសុរិហារាយ ឥមេ
 ខោ មហារាជ តយោ បុរិសស្ស ធម្មោ អជ្ឈត្តំ
 ឧប្បជ្ជមាណោ ឧប្បជ្ជន្តិ អហិតាយ ទុក្ខាយ អដា-
 សុរិហារាយាតិ ។

លោកោ ទោសោ ច មោហោ ច បុរិសំ ចាបចេតសំ
 ហីសន្តិ អត្តសម្ពុតោ តចសារំ សម្មលន្តិ ។

ឯវម្បិ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។

វុត្តំ ហោតំ ភកវតោ
 រាតោ ច ទោសោ ច ឥតោនិទាណោ
 អរតី រតិ លោមហំសោ ឥតោជាតោ
 ឥតោ សមុជ្ឈាយ មនោវិតក្កា
 កុមារកា ធម្មិមិវោស្សជ្ជន្តិ ។

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ដើម្បីឲ្យលំបាក ដើម្បីឲ្យនៅមិនស្រួល បពិត្រមហារាជ ទោសៈ
 ជាធម៌កាលដែលកើតឡើងក្នុងសន្តាននៃបុរស ក៏កើតឡើង ដើម្បីមិន
 ឲ្យមានសេចក្តីចម្រើន ដើម្បីឲ្យលំបាក ដើម្បីឲ្យនៅមិនស្រួល បពិត្រ
 មហារាជ មោហៈ ជាធម៌កាលដែលកើតឡើង ក្នុងសន្តាននៃបុរស
 ក៏កើតឡើង ដើម្បីមិនឲ្យមានសេចក្តីចម្រើន ដើម្បីឲ្យលំបាក ដើម្បីឲ្យ
 នៅមិនស្រួល បពិត្រមហារាជ ពួកធម៌ ៣ នេះឯង កាលដែលកើត
 ឡើងក្នុងសន្តាននៃបុរស ក៏កើតឡើង ដើម្បីមិនឲ្យមានសេចក្តីចម្រើន
 ដើម្បីឲ្យលំបាក ដើម្បីឲ្យនៅមិនស្រួល ។

លោកៈ ទោសៈ និងមោហៈ កកើតអំពីចិត្ត តែងបៀត
 បៀនបុរស ដែលមានចិត្តអាក្រក់ ដូចដើមឫស្សីស្លាប់
 ដោយសារផ្លែរបស់ខ្លួន ។

បរិសុរយៈ ព្រោះហេតុអាស្រ័យក្នុងសីរៈនោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។
 មួយទៀត ព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ព្រះតម្រាស់នេះថា

រាគៈ និងទោសៈ មានអត្តភាពនេះជាដើមទង សេចក្តីអផ្សុក
 សេចក្តីត្រេកអរ និងសេចក្តីព្រឺព្រួចរោម កើតអំពីអត្តភាព
 នេះ សេចក្តីជញ្ជឹងក្នុងចិត្តទាំងឡាយ តាំងឡើងអំពីអត្តភាព
 នេះ ហើយលែង (នូវចិត្ត) ដូចពួកក្មេងតូចលែងក្អែក ។

ឯវម្បិ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។ លោកេតិ
មនុស្សលោកេតិ កតី បរិស្សយា លោកេ ។

[២០៤] កច្ចតោ អកតំ ទិសន្តិ អកតទិសា
វុច្ចតិ អមតនិព្វានំ យោ សោ សព្វសង្ខារសមថោ
សព្វបទិប្បទិទិសក្តោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាតោ និរោ-
ដោ និព្វានំ ។ អកតបុព្វា ន ទិសា កតបុព្វា^(១)
ឥមិណា ទីយេន អន្ធា ។ សមតិភ្នំកំ អនវសេសំ
តេលបត្តំ យថា បរិហរេយ្យ ឯវំ សចិត្តមនុក្ខេយ្យ
បត្តយមាណា^(២) ទិសំ អកតបុព្វំ ។ អកតបុព្វំ ទិសំ
វជតោ កច្ចតោ អភិក្កមតោតិ កច្ចតោ អកតំ ទិសំ ។

[២០៥] យេ ភិក្ខុ អភិសម្ពវេតិ^(៣) យេ បរិស្សយេ
អភិសម្ពវេយ្យ អភិកវេយ្យ អន្លោត្តវេយ្យ បរិយាទិ-
យេយ្យ មន្ទេយ្យាតិ យេ ភិក្ខុ អភិសម្ពវេ ។

[២០៦] បន្តម្ហិ សយនាសនេតិ អន្តេ បន្តេ
បរិយន្តេ សេលន្តេ វា វនន្តេ វា ឧទកន្តេ វា

១ ម. អកតបុព្វា សា ទិសា ន សា ទិសា កតបុព្វា ឥតិ បាហានុក្កមោ ទិស្សតិ ។
២ ម. បត្តយានោ ។ ៣ ឱ. ម. ឯត្តន្តវេ យេតីតិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

បរិស្សយៈ ព្រោះហេតុអាស្រ័យក្នុងសរីរៈនោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។
ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងមនុស្សលោក ហេតុនោះ (លោកពោលថា)
បរិស្សយៈទាំងឡាយ ក្នុងលោក មានប៉ុន្មាន ។

[២១៤] ពាក្យថា ទៅកាន់ទិសដែលមិនដែលទៅ សេចក្តីថា
អមតនិព្វាន លោកហៅថា ទិសដែលមិនដែលទៅ បានខាងការរម្ងាប់
សង្ខារទាំងពួង ការរលាស់ចោលនូវឧបធិទាំងពួង ការអស់តណ្ហា ការ
រសាយ ការរលត់ ព្រះនិព្វាន ។ ទិសដែលមិនដែលទៅ មិនធ្លាប់ទៅ
ដោយកាលដ៏អង្វែងនេះ ។ បុគ្គលថ្មមនូវភាជន៍ប្រេង ដែលពេញស្មើ
មិនហៀរហូរ យ៉ាងណា បុគ្គលកាលប្រាថ្នា នូវទិសដែលមិនធ្លាប់
ទៅ ត្រូវឃុំគ្រងចិត្តរបស់ខ្លួន យ៉ាងនោះ ។ កាលដល់ កាលទៅ កាល
ឈានទៅ កាន់ទិសដែលមិនធ្លាប់ទៅ ហេតុនោះ (លោកពោលថា)
ទៅកាន់ទិសដែលមិនដែលទៅ ។

[២១៥] ពាក្យថា ភិក្ខុគប្បីគ្របសង្កត់ពួកបរិស្សយៈណា គឺគប្បី
គ្របសង្កត់ គប្បីគ្រប គប្បីសង្រួប គប្បីបង្រួប គប្បីញាំញី នូវពួក
បរិស្សយៈណា ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ភិក្ខុគប្បីគ្របសង្កត់ពួក
បរិស្សយៈណា ។

[២១៦] ពាក្យថា ក្នុងសយនាសនៈ ទីបំផុត គឺក្នុងសេនាសនៈ
ទីបំផុត ខាងចុង ខាងចុងបង្អស់ គឺទីបំផុតភ្នំក្តី ទីបំផុតព្រៃក្តី ទីបំផុតទឹកក្តី

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

ននន្តេ វា យត្ថ ន កសិយតិ ន វេយ្យតិ ជនន្តំ
អតិក្កមិត្តា មនុស្សានំ អនុបចារេ សេនាសនេតិ
បន្តម្ហិ សយនាសនេ ។ តេនាហា សារីបុត្តត្ថេរោ

កតី បរិស្សយា លោកេ កច្ចតោ អកតំ ទិសំ
យេ ភិក្ខុ អភិសម្ភវេ បន្តម្ហិ សយនាសនេតិ ។

[២០៧] ក្សាស្ស ព្យប្បថយោ អស្ស ក្សាស្សស្ស ឥធិ កោចរា
កានិ សីលព្វតានស្ស បហិតត្តស្ស ភិក្ខុនោ ។

[២០៨] ក្សាស្ស ព្យប្បថយា អស្សតិ កីទិសេន
ព្យប្បថេន សមន្នាគតោ អស្ស កីសណ្ឌិតេន កីប-
ការេន កីបដិកាតេនាតិ វេចិចារិសុទ្ធិ បុច្ឆតិ ។

កតមា វេចិចារិសុទ្ធិ ។ ឥធិ ភិក្ខុ មុសាវាទំ
បហាយ មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ សច្ចវាទី សច្ច-
សន្នោ ថេតោ បច្ចយិកោ អវិសំវាទកោ លោកស្ស
បិសុណំ វាចំ បហាយ បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ
ហោតិ ឥតោ សុត្តា ន អមុត្រិ អក្កាតា ឥមេសំ ភេទាយ
អមុត្រិ វា សុត្តា ន ឥមេសំ អក្កាតា អម្មសំ ភេទាយ

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ទីបំផុតទន្ទេក្តី បានដល់ទីដែលគេមិនក្លរ មិនសាបព្រោះ មិនមែនជាឧប-
 ចារៈរបស់ពួកមនុស្ស កន្លងនូវទីបំផុតនៃជន ហេតុនោះ (លោកពោល
 ថា) ក្នុងសយនាសនៈទីបំផុត ។ ហេតុនោះ ព្រះសារីបុត្តត្រូវពោលថា
 ភិក្ខុគប្បីគ្របសង្កត់ពួកបរិស្សយៈណា ក្នុងសយនាសនៈទី
 បំផុត បរិស្សយៈទាំងនោះក្នុងលោក របស់ភិក្ខុទៅកាន់ទិស
 ដែលមិនដែលទៅ តើមានប៉ុន្មាន ។

[២១៧] ភិក្ខុមានចិត្តបញ្ជូនទៅហើយនោះ ត្រូវមានសម្តីដូច
 ម្តេច ភិក្ខុនោះត្រូវមានគោចរ ដូចម្តេច ក្នុងសាសនានេះ
 ត្រូវមានសីលនិងវត្ថុដូចម្តេច ។

[២១៨] ពាក្យថា ត្រូវមានសម្តី ដូចម្តេច គឺព្រះសារីបុត្តត្រូវ
 សួរនូវវេទិបារិសុទ្ធិថា ភិក្ខុគប្បីប្រកបដោយសម្តីប្រាកដដូចម្តេច មានទ្រង់
 ទ្រាយដូចម្តេច មានបែបដូចម្តេច មានយ៉ាងដូចម្តេច ។

វេទិបារិសុទ្ធិ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ លះបង់មុសាវាទ
 ជាអ្នកវៀរស្រឡះ ចាកមុសាវាទ ពោលតែពាក្យពិត តពាក្យពិត
 មានវាចាខ្ជាប់ខ្ជួន គួរឲ្យអ្នកផងជឿបាន មិនពោលបំភាន់សត្វលោក
 លះបង់បិសុណាវាចា ជាអ្នកវៀរស្រឡះ ចាកបិសុណាវាចា គឺពួកអំពី
 ពួកជននេះ មិនប្រាប់ពួកជនឯណោះ ដើម្បីបំបែកពួកជននេះ ឬពួកអំពី
 ពួកជនឯណោះ មិនប្រាប់ដល់ពួកជននេះ ដើម្បីបំបែកពួកជនឯណោះ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ឥតិ ភិដ្ឋានំ វា សន្ធាតា សហិតានំ វា អនុប្បនាតា
 សមគ្គារាមោ សមគ្គរតោ សមគ្គនដ្ឋិ សមគ្គករណី
 វាចំ កាសិកា ហោតិ ធុរុសំ វាចំ បហាយ ធុរុសាយ
 វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ យា សា វាចា នេលា
 កណ្ណសុខា បេមនីយា ហនយដ្ឋមា ចោរី ពហុជ-
 នកក្កា ពហុជនមនាចា តថារូបំ វាចំ កាសិកា
 ហោតិ សម្មប្បលាបំ បហាយ សម្មប្បលាចា
 បដិវិរតោ ហោតិ កាលវាទី ភូតវាទី អត្តវាទី ធម្មវាទី
 វិនយវាទី និធានវតី វាចំ កាសិកា ហោតិ កាលេន
 សាបនេសំ បរិយន្តវតី អត្តសញ្ញាតំ ចត្វហិ វចីសុច-
 រិតេហិ សមន្នាគតោ ចតុទ្ទោសាបកតំ វាចំ កាសិកា
 ពត្តីសាយ តិរច្ឆានកថាយ អារតោ អស្ស វិរតោ បដិវិ-
 រតោ និក្ខន្តោ និស្សន្តោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញត្តោ វិមរិយា-
 ទិកតេន ចេតសា វិហារតិ ទស កថាវត្ថុនិ កថេ-
 តិ សេយ្យដីទំ អប្បិច្ឆកមំ សន្តដ្ឋិកមំ បរិវេក-
 កមំ អសំសក្កកមំ វិរិយារម្ភកមំ សីលកមំ ស-
 មាទិកមំ បញ្ញាកមំ វិមុត្តិកមំ វិមុត្តិញ្ញាលា-
 ទស្សនកមំ សតិប្បដ្ឋានកមំ សម្មប្បនាទកមំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ជាអ្នកបង្រៀមបង្រៀមពួកជនដែលបែកគ្នាហើយ ឬជាអ្នកឲ្យកម្លាំងដល់
 ពួកជនដែលស្រុះស្រួលគ្នាហើយ មានសេចក្តីព្រមព្រៀងជាទីត្រេកអរ
 ត្រេកអរក្នុងសេចក្តីព្រមព្រៀង រីករាយក្នុងការព្រមព្រៀង ពោលវាចា
 ដែលធ្វើឲ្យព្រមព្រៀងគ្នា ដោយប្រការដូច្នោះ លះបង់ផុសវាចា ជា
 អ្នករៀនស្រឡះចាកផុសវាចា វាចាណា ដែលជាសម្តីឥតមានទោស
 ស្រួលដល់ត្រចៀក គួរឲ្យស្រឡាញ់ ពេញហឫទ័យ ជាសម្តីរបស់
 អ្នកក្រុង ជាទីត្រេកអរដល់ជនច្រើននាក់ ពេញចិត្តដល់ជនច្រើននាក់
 តែងពោលតែវាចាបែបនោះឯង លះបង់សម្បូរលាបៈ ជាអ្នករៀនស្រឡះ
 ចាកសម្បូរលាបៈ ពោលក្នុងកាលគួរ ពោលពាក្យពិត ពោលអត្ត
 ពោលធម៌ ពោលវិន័យ ពោលពាក្យជាទីតម្កល់ទុក ក្នុងហឫទ័យ
 តាមកាល ប្រកបដោយគ្រឿងអាង មានគ្រឿងកំណត់ ប្រកបដោយ
 ប្រយោជន៍ ប្រកបដោយវចិសុចរិត ៤ ពោលវាចាប្រាសចាកទោស ៤
 គប្បីជាអ្នកតម រៀន រៀនស្រឡះ ចេញ ខ្ចាត ឃ្នាត ប្រាសចេញ
 ចាកតិរិច្ឆានកថា ៣២ នៅដោយចិត្តដែលធ្វើឲ្យប្រាសចាកដែន ពោល
 កថាវត្ថុ ១០ គឺ អប្បិច្ឆកថា សន្តដ្ឋិកថា បរិវេកកថា អសំសគ្គ-
 កថា វិរិយារម្ភកថា សីលកថា សមាធិកថា បញ្ញាកថា វិមុត្តិ-
 កថា វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនកថា សតិប្បដ្ឋានកថា សម្មប្បធានកថា

ឥទ្ធិចានកម៌ ឥន្ទ្រិយកម៌ ពលកម៌ ពោជ្ឈង្គកម៌ មក្ក-
កម៌ ផលកម៌ និព្វានកម៌ កថេតិ វាចាយ យតោ
យត្តោ បដិយត្តោ កុត្តោ កោមិតោ រក្ខិតោ សំរុតោ
អយំ វេទិចារិសុទ្ធិ ។ ឯទិសាយ វេទិចារិសុទ្ធិយា

សមន្នាគតោ អស្សាតិ ក្សាស្ស ព្យប្បថយោ អស្ស ។

[២០៩] ក្សាស្សស្ស ឥធន កោចរាតិ កិទិសេន
កោចរេន សមន្នាគតោ អស្ស កិសណ្ឌិតេន កិ-
បកាវេន កិបដិភាគេនាតិ កោចរំ បុច្ឆតិ^(១) ។

អត្ថិ អកោចរោ អត្ថិ កោចរោ ។

កតមោ អកោចរោ ។ ឥនេកច្ចោ វេសិយ-
កោចរោ វា ហោតិ វិធរកោចរោ វា ហោតិ ច្ចុ-
លកុមារីកោចរោ វា ហោតិ បណ្ឌាកកោចរោ វា
ហោតិ ភិក្ខុជីកោចរោ វា ហោតិ ចានាគារកោចរោ
វា ហោតិ សំសដ្ឋោ វិហារតិ រាជ្ជហិ រាជមហាម-
ត្តេហិ តិត្ថិយេហិ តិត្ថិយសារកេហិ អនុលោមិ-
កេន តិហិសំសក្កេន យានិ វា បន តានិ កុ-
លានិ អស្សទ្ធានិ អប្បសន្នានិ អនោចានភូតានិ

១ ឱ. កោចរាតិ កោចរំ វុច្ឆតិ ទិស្សន្តិ ។

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ឥទ្ធិបាទកថា ឥន្ទ្រិយកថា ពលកថា ពោជ្ឈង្គកថា មគ្គកថា ផល-
កថា និព្វានកថា ជាអ្នកប្រុង ប្រយ័ត្ន រវាំង គ្រប់គ្រង ឃុំគ្រង រក្សា
សង្គ្រម ដោយវាចា នេះ វចីបារិសុទ្ធិ ។ គប្បីជាអ្នកប្រកបដោយ
វចីបារិសុទ្ធិ ប្រាកដដូច្នោះ ហេតុនោះ (លោកពោលថា) ត្រូវមានសម្តី
ដូចម្តេច ។

[២១៧] ពាក្យថា ភិក្ខុនោះត្រូវមានគោចរដូចម្តេច ក្នុងសាស-
នានេះ គឺព្រះសារីបុត្តត្ថេរ សួរគោចរថា (ភិក្ខុនោះ) គប្បីជាអ្នកប្រកប
ដោយគោចរប្រាកដដូចម្តេច មានទ្រង់ទ្រាយដូចម្តេច មានបែបដូចម្តេច
មានយ៉ាង ដូចម្តេច ។ អគោចរក៏មាន គោចរ ក៏មាន ។

អគោចរ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកត្រាច់ទៅកាន់
ផ្ទះស្រ្តីពេស្យា ជាអ្នកត្រាច់ទៅកាន់ផ្ទះស្រ្តីមេម៉ាយ ជាអ្នកត្រាច់ទៅកាន់
ផ្ទះស្រ្តីក្រមុំចាស់ ជាអ្នកត្រាច់ទៅកាន់សំណាក់មនុស្សខ្ចើយ ជាអ្នកត្រាច់
ទៅកាន់សំណាក់ភិក្ខុនី ជាអ្នកត្រាច់ទៅកាន់រោងស្រា នៅច្របូកច្របល់
នឹងពួកព្រះរាជា ពួកមហាមាត្ររបស់ព្រះរាជា និងពួកតិរិយ និងពួកសា-
វ័កនៃតិរិយ និងការច្របូកច្របល់ដោយគ្រហស្ថមិនត្រូវទំនង សេពគប់
ចូលទៅអង្គុយជិតពួកត្រកូលមិនមានជំនឿ មិនជ្រះថ្លា មិនមែនជាអណ្ណាង

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អក្កោសកបរិកាសកាណិ អនត្តកាមាណិ អហិតកា-
 មាណិ អជាសុកាមាណិ អយោគក្ខេមកាមាណិ ភិក្ខុនំ
 ភិក្ខុនីនំ ឧចាសកាណំ ឧចាសិកាណំ តថារូចាណិ
 កុលាណិ សេវតិ ភជតិ បយិរុចាសតិ អយំ វុច្ចតិ
 អកោចរោ ។ អថវា អន្តរយំ បរិដ្ឋោ វិថី
 បដិបន្នោ អសំវុតោ កច្ចតិ ហត្ថិ ឱលោកេន្តោ
 អស្សំ ឱលោកេន្តោ រថំ ឱលោកេន្តោ បត្ថិ
 ឱលោកេន្តោ ឥត្ថិយោ ឱលោកេន្តោ បុរិសេ ឱ-
 លោកេន្តោ កុមារកេ ឱលោកេន្តោ កុមារិកា-
 យោ ឱលោកេន្តោ អន្តរាបណំ ឱលោកេន្តោ យ-
 រមុខាណិ ឱលោកេន្តោ ឧទ្ធុំ ឱលោកេន្តោ អនោ
 ឱលោកេន្តោ ទិសាវិទិសំ បេក្ខមាណោ កច្ចតិ
 អយម្បិ វុច្ចតិ អកោចរោ ។ អថវា ចក្កុណា រូបំ
 ទិស្វា និមិត្តក្កាហី ហោតិ អនុព្យញ្ញនក្កាហី យត្វាទិក-
 រណាមេនំ ។ បេ ។ មនិច្ឆ្រិយំ អសំវុតំ វិហារន្តំ អភិជ្ឈាទោ-
 មនស្សា ចាបកា អកុសលា ធម្មា អន្ទាស្សវេយ្យំ
 តស្ស ន សំរាយ បដិបដ្ឋតិ ន រក្ខតិ មនិច្ឆ្រិយំ មនិច្ឆ្រិ-
 យេ ន សំវំ អាបដ្ឋតិ អយម្បិ វុច្ចតិ អកោចរោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ជាអ្នកជេរជំលាប ប្រាថ្នាការមិនចម្រើន ប្រាថ្នាការមិនជាប្រយោជន៍
 ប្រាថ្នាការមិនស្រួល ប្រាថ្នាការមិនក្សេមចាកយោគៈ ដើម្បីពួកភិក្ខុ
 ភិក្ខុនី ឧបាសក ឧបាសិកា នេះ ហៅថា អគោចរ ។ មួយទៀត
 ភិក្ខុចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះ ដើរតាមជួល មិនសង្រួម ដើរទៅក្រឡេកមើល
 ដំរី មើលសេះ មើលរថ មើលពលថ្មើរជើង មើលពួកស្រ្តី មើល
 ពួកប្រុស មើលពួកក្មេងប្រុស មើលពួកក្មេងស្រី មើលចន្លោះផ្សារ
 មើលទ្វារផ្ទះ មើលលើ មើលក្រោម មៀងមើលទិសនិងទិសចៀង
 ដើរទៅ នេះក៏ហៅថា អគោចរដែរ ។ មួយទៀត ភិក្ខុឃើញរូបដោយ
 ចក្ខុ ជាអ្នកកាន់យកនូវនិមិត្ត កាន់យកនូវអនុញ្ញានៈ ពួកអកុសល-
 ធម៌ដ៏អាក្រក់ គឺអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស គប្បីដិតជាមជាប់តាមភិក្ខុនេះ
 ព្រោះហេតុនៃការមិនសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយណា ។ លេ ។ មិនសង្រួម
 មនិន្ទ្រិយ មិនប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួមនូវមនិន្ទ្រិយនោះ មិនរក្សាមនិន្ទ្រិយ
 មិនដល់នូវការសង្រួម ក្នុងមនិន្ទ្រិយ នេះក៏ហៅថា អគោចរដែរ ។

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

យថា វា បនេកេ កោន្តោ សមណព្រាហ្មណា
 សទ្ធានេយ្យានិ កោជនានិ ភុញ្ញិត្វា តេ វរុបំ
 វិស្វកនស្សនំ អនុយុត្តា វិហារន្តិ សេយ្យថីនំ
 នច្ចំ កីតំ វាទិតំ បេត្តំ អក្ខានំ ចាណិស្សំ
 វេតាន្យំ កុម្មច្ចំ សោភនករកំ ចណ្ណាលំ
 វិសំ ជោវនំ ហត្ថិយុទ្ធិ អស្សយុទ្ធិ មហិសយុទ្ធិ
 ឧសភយុទ្ធិ អជយុទ្ធិ មេណ្ណាកយុទ្ធិ កុក្កដយុទ្ធិ
 វដ្ឋកយុទ្ធិ ទណ្ណាយុទ្ធិ មុដ្ឋិយុទ្ធិ និព្វុទ្ធិ ឧយ្យោទិ-
 កំ ពលក្កំ សេនាព្យហំ អណីកនស្សនំ ឥតិ វា
 ឥតិ វរុបំ វិស្វកនស្សនំ អនុយុត្តា ហោន្តិ អយម្យិ
 វុច្ចតិ អតោចរោ ។ បញ្ចបិ កាមគុណា អតោ-
 ចរោ ។ វុត្តំ ហោតំ ភកវតា មា ភិក្ខុវេ អតោចរេ
 ចរេ បរិសយេ អតោចរេ ភិក្ខុវេ ចរតំ បរិសយេ
 លច្ចតិ មារោ ឱតារំ លច្ចតិ មារោ អារម្មណំ
 កោ ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ អតោចរោ បរិសយោ
 យទិទំ បញ្ច កាមគុណា កតមេ បញ្ច

សារីបុគ្គសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ពុំនោះសោត ដូចជាសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ដ៏ចម្រើន ពួកមួយ
 បរិភោគភោជន ដែលគេឲ្យដោយសទ្ធាហើយ សមណព្រាហ្មណ៍
 ទាំងនោះ តែងប្រកបរឿយ ។ នូវការមើលល្បែង ដែលជាសត្រូវ
 ដល់កុសលធម៌ មានសភាពយ៉ាងនេះ គឺ រាំ ច្រៀង ប្រគំ
 មហោស្រព និយាយរឿង គង់ រតាំង ស្ករមានជ្រុង ៤ រូបគំនូរ
 ល្បែងដំដែក ល្បែងរ៉ាវ ល្បែងលាងឆ្អឹង ប្រដល់ដំរី ប្រខាំសេះ
 ប្រដល់ក្របី ប្រដល់គោ ប្រដល់ពពែ ប្រដល់កែវ ប្រដល់មាន់
 ប្រដល់ចាប ល្បែងគុនដំបង ប្រដាល់ ចំបាប់ ទិសម្រាប់ច្បាំងគ្នា
 ទិសម្រាប់រៀបពល លំនៅកងទ័ព ទិសម្រាប់មើលសេនាប្រកប
 ដោយអង្គ ៤ ជាអ្នកប្រកបរឿយ ។ នូវការមើលល្បែង ដែលជា
 សត្រូវដល់កុសលធម៌ មានសភាពយ៉ាងនេះដូច្នោះខ្លះ នេះក៏ហៅថា
 អគោចរដែរ ។ សូម្បីតែកាមគុណទាំង ៥ ក៏ឈ្មោះថា អគោចរ ។
 សមដូចព្រះតម្រាស់នេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ថា ម្ចាស់
 ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយកុំប្រព្រឹត្ត ក្នុងអគោចរដែលជាវិស័យនៃ
 សត្រូវ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអ្នកទាំងឡាយ ប្រព្រឹត្តក្នុង
 អគោចរ ដែលជាវិស័យនៃសត្រូវ មាននឹងបានចន្លោះ មាននឹងបាន
 អារម្មណ៍ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អគោចររបស់ភិក្ខុដែលជាវិស័យនៃ
 សត្រូវ គឺអ្វី គឺកាមគុណទាំង ៥ កាមគុណទាំង ៥ តើដូចម្តេចខ្លះ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ចក្កុវិញ្ញេយ្យា រូទា ឥដ្ឋា កក្កា មនាទា បិយរូទា
 កាម្មបសញ្ញិតា រជនីយា សោតវិញ្ញេយ្យា សន្ទា
 យានវិញ្ញេយ្យា កក្កា ដិវ្ហវិញ្ញេយ្យា រសា កាយវិញ្ញេ-
 យ្យា ដោដ្ឋព្វា ឥដ្ឋា កក្កា មនាទា បិយរូទា កាម្ម-
 បសញ្ញិតា រជនីយា អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ
 អគោចរោ បរិសយោតិ ។ អយម្បិ វុច្ចតិ អគោចរោ ។
 កតមោ គោចរោ ។ ឥធិ ភិក្ខុ ន វេសិយ-
 គោចរោ ហោតិ ន វិធិវគោចរោ ហោតិ ន មូលកុ-
 មារីគោចរោ ហោតិ ន បណ្ឌាកគោចរោ ហោតិ ន
 ភិក្ខុនីគោចរោ ហោតិ ន មាណាគោចរោ ហោតិ
 អសំសដ្ឋោ វិហារតិ រាជ្ជហិ រាជមហាមត្តេហិ
 តិត្តិយេហិ តិត្តិយសារកេហិ អននុលោមិកេន
 តិហិសំសត្តេន យានិ វា បន តានិ កុលានិ
 សន្ទានិ បសន្ទានិ ឱចានភូតានិ កាសារបដ្ឋោ-
 តានិ ឥសិវាតប្បដិវតានិ អត្តកាមានិ ហិត-
 កាមានិ ជាសុកាមានិ យោគក្ខេមកាមានិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

គឺរូបទាំងឡាយ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយចក្ខុ ជាទីប្រាថ្នា ជាទី
 ត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម
 គួរឲ្យត្រេកត្រអាល សំឡេងទាំងឡាយ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយ
 ត្រចៀក ក្លិនទាំងឡាយ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយច្រមុះ រស
 ទាំងឡាយ ដែលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយអណ្តាត ផោដ្ឋព្វៈទាំងឡាយដែល
 គប្បីដឹងច្បាស់ដោយកាយ ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត មាន
 សភាពជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម គួរឲ្យត្រេកត្រអាល ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ នេះតថាគតហៅថា អគោចររបស់ភិក្ខុ ដែលជាវិស័យ
 នៃសត្រូវ ។ នេះក៏លោកហៅថា អគោចរដែរ ។

គោចរ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមិនត្រាច់ទៅកាន់សំ-
 ណាក់ស្រ្តីពេស្យា មិនត្រាច់ទៅកាន់សំណាក់ស្រ្តីមេម៉ាយ មិនត្រាច់ទៅ
 កាន់សំណាក់ស្រ្តីក្រមុំចាស់ មិនត្រាច់ទៅកាន់សំណាក់មនុស្សខ្ចើយ មិន
 ត្រាច់ទៅកាន់សំណាក់ភិក្ខុនិ មិនត្រាច់ទៅកាន់រោងស្រា មិននៅច្របូកច្រ-
 បល់នឹងពួកព្រះរាជានិងពួកមហាមាត្ររបស់ព្រះរាជា និងពួកតិរិយ និងពួក
 សាវ័កតិរិយ និងការច្របូកច្របល់ដោយគ្រហស្ថ មិនត្រូវទំនង សេព គប់
 ចូលទៅអង្គុយជិត និងពួកត្រកូលដែលមានជំនឿ ជ្រះថ្លា ជាអណ្តូងចិញ្ចែង
 ចិញ្ចាចដោយកាសាវពស្ត្រ សាយភាយដោយខ្យល់ឥសី ប្រាថ្នាសេចក្តីច-
 ម្រើនប្រាថ្នាប្រយោជន៍ ប្រាថ្នាសេចក្តីស្រួល ប្រាថ្នាសេចក្តីក្សេមចាកយោគៈ

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

ភិក្ខុនំ ភិក្ខុនីនំ ឧចាសកានំ ឧចាសិកានំ តថារូចានិ
 កុលានិ សេវតិ ភជតិ បយិរុចាសតិ អយំ វុច្ចតិ
 កោចរោ ។ អថវា ភិក្ខុ អន្តរយវំ បរិដ្ឋោ វិថី
 បដិបន្នោ សំរុតោ កច្ចតិ ន ហត្ថិ ឱលោកេន្តោ ន
 អស្សំ ឱលោកេន្តោ ន រមំ ឱលោកេន្តោ ន បត្ថិ
 ឱលោកេន្តោ ។ មេ ។ ន ទិសារិទិសំ មេក្ខមាដោ
 កច្ចតិ អយម្យិ វុច្ចតិ កោចរោ ។

អថវា^(១) ចក្កុនា រូបំ ទិស្វា ន ទិមិត្តក្កាហិ
 ហោតិ ។ មេ ។ មនិទ្ធិយេ សំរំ អាបជ្ជតិ អយម្យិ
 វុច្ចតិ កោចរោ ។ យថា វា បនេកេ កោន្តោ
 សមណាព្រាហ្មណា សទ្ធាទេយ្យានិ កោជនានិ កុញ្ញត្វា
 តេ ឯវរូបំ វិស្វកទស្សនំ អននុយុត្តា វិហារន្តិ សេយ្យថីនំ
 នច្ចំ គីតំ វាទិតំ ។ មេ ។ អណីកទស្សនំ ឥតិ វា ឥតិ
 ឯវរូចា វិស្វកទស្សនានុយោកា បដិវិរតោ ហោតិ
 អយម្យិ វុច្ចតិ កោចរោ ។ ចត្តាហេមិ សតិប្បដ្ឋា-
 នា កោចរោ ។ វុត្តំ ហោតំ ភកវតា កោចរោ ភិក្ខុវេ
 ចរថ សកេ បិត្តិកេ វិសយេ កោចរោ ភិក្ខុវេ ចរតំ

១ ម. ឯត្តន្តវេ ភិក្ខុតិ ទិស្សតិ ។

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ដើម្បីពួកភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសក ឧបាសិកា នេះហៅថា គោចរ ។ មួយ
 ទៀត ភិក្ខុចូលទៅកាន់ចន្លោះផ្ទះ ដើរតាមច្នៃ សង្រួមដើរទៅ មិន
 ក្រឡេកមើលដំរី មិនមើលសេះ មិនមើលរថ មិនមើលពលថ្មើរជើង
 ។ បេ ។ មិនមៀងមើលទិសនិងទិសធៀង ដើរទៅ នេះក៏ហៅថា
 គោចរដែរ ។ មួយវិញទៀត ភិក្ខុឃើញរូបដោយចក្ខុ ជាអ្នកមិនកាន់
 យកនូវនិមិត្ត ។ បេ ។ ដល់នូវសេចក្តីសង្រួមក្នុងមនិន្រ្ទិយ នេះហៅថា
 គោចរដែរ ។ ពុំនោះសោត ដូចជាសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយដ៏ចម្រើន
 ពួកមួយ បរិភោគភោជន ដែលគេឲ្យដោយសទ្ធាហើយ សមណ-
 ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ មិនប្រកបរឿយ ។ នូវការមើលល្បែងដែលជា
 សត្រូវដល់កុសលធម៌ មានសភាពយ៉ាងនេះ គឺល្បែង រាំ ច្រៀង
 ប្រគំ ។ បេ ។ ទិសម្រាប់មើលសេនា ប្រកបដោយអង្គ ៤ ជា
 អ្នករៀនស្រឡះ ចាកកិរិយាប្រកបរឿយ ។ នូវការមើលល្បែងដែលជា
 សត្រូវដល់កុសលធម៌ មានសភាពយ៉ាងនេះឯង នេះ ក៏ហៅថា
 គោចរដែរ ។ សូម្បីសតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ ក៏ឈ្មោះថា គោចរដែរ ។
 សមដូចព្រះតម្រាស់នេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់ថា ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរព្រឹត្តក្នុងគោចរ ដែលជាវិស័យរបស់
 បិតាខ្លួន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើអ្នកទាំងឡាយព្រឹត្តក្នុងគោចរ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សកោ បិត្តិកោ វិសយេ ន លច្ឆតិ មារោ ឱតារំ
 ន លច្ឆតិ មារោ អារម្មណំ កោ ច ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ
 កោចរោ សកោ បិត្តិកោ វិសយោ យទិទំ ចត្តារោ
 សតិប្បដ្ឋានា កតមេ ចត្តារោ ឥធិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ
 កាយេ កាយានុបស្សី វិហារតិ អាតាបិ សម្បជានោ
 សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ វេទនាសុ
 ចិត្តេ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហារតិ អាតាបិ
 សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈា-
 ទោមនស្សំ អយំ វុច្ឆតិ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនោ កោចរោ
 សកោ បិត្តិកោ វិសយោតិ ។ អយម្យិ វុច្ឆតិ
 កោចរោ ។ ឡទិសេន កោចរេន សមដ្ឋាភតោ
 អស្សាតិ ក្សាស្សស្ស ឥធិ កោចរោ ។

[២២០] កាណិ សីលព្វតានស្សតិ កិទិសេន
 សីលព្វតេន សមដ្ឋាភតោ អស្ស កិសណ្ឌិតេន កិ-
 បកាវេន កិបដិភាតេនាតិ សីលព្វតចារិសុទ្ធិ បុច្ឆតិ ។

កតមា សីលព្វតចារិសុទ្ធិ ។ អត្ថិ សីលញ្ជោវ
 វត្តញ្ច អត្ថិ វត្តំ ន សីលំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ដែលជាវិស័យរបស់បិតាខ្លួន មាននឹងមិនបានចន្លោះ មាននឹងមិនបាន
 អារម្មណ៍ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គោចរ ដែលជាវិស័យរបស់បិតាខ្លួន
 គឺអ្វី គឺសតិប្បដ្ឋាន ៤ ចុះសតិប្បដ្ឋាន ៤ តើដូចម្តេច ម្នាលភិក្ខុទាំង-
 ឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកឃើញរឿយៗ នូវកាយក្នុងកាយ មាន
 ព្យាយាម ដុតកម្តៅកិលេស ដឹងខ្លួន មានស្មារតី កម្ចាត់បង់អភិជ្ឈា
 និងទោមនស្ស ក្នុងលោក (ជាអ្នកឃើញរឿយៗ នូវវេទនា) ក្នុងវេទនា
 ទាំងឡាយ (ជាអ្នកឃើញរឿយៗ នូវចិត្ត) ក្នុងចិត្ត ជាអ្នកឃើញ
 រឿយៗ នូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ មានព្យាយាមដុតកម្តៅកិលេស ដឹង
 ខ្លួន មានស្មារតី កម្ចាត់បង់អភិជ្ឈានិងទោមនស្ស ក្នុងលោក ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ នេះតថាគតហៅថា គោចរ ដែលជាវិស័យរបស់បិតាខ្លួន ។
 នេះ ក៏លោកហៅថា គោចរដែរ ។ ភិក្ខុគប្បីជាអ្នកប្រកបដោយគោចរ
 ប្រាកដដូច្នោះ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ភិក្ខុនោះមានគោចរដូចម្តេច
 ក្នុងសាសនានេះ ។

[២២០] ពាក្យថា ត្រូវមានសីលនិងវត្តដូចម្តេច គឺព្រះសារីបុត្ត-
 ត្ថេរ សួរសីលពូតបារិសុទ្ធិថា គប្បីជាអ្នកប្រកបដោយសីលនិងវត្ត ប្រាកដ
 ដូចម្តេច មានទ្រង់ទ្រាយដូចម្តេច មានបែបដូចម្តេច មានយ៉ាងដូចម្តេច ។

សីលពូតបារិសុទ្ធិ តើដូចម្តេច ។ សីលផង វត្តផង ក៏មាន
 វត្ត មិនមែនសីល ក៏មាន ។

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

កតមំ សីលញោវ វត្តញ្ច ។ ឥធិ ភិក្ខុ សីលវា
 ហោតិ ចាដិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហារតិ អាចារកោ-
 ចរសម្បជ្ជោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សារី សមា-
 ទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ យោ តត្ថ សំយមោ
 សំវរោ អវិធិក្កមោ ឥទំ សីលំ ។ យំ សមាទានំ
 តំ វត្តំ ។ សំវរដ្ឋេន សីលំ សមាទានដ្ឋេន វត្តំ
 ឥទំ វុច្ចតិ សីលញោវ វត្តញ្ច ។

កតមំ វត្តំ ន សីលំ ។ អដ្ឋ ធុត្តដ្ឋានិ
 អារញ្ញិកដ្ឋំ បិណ្ឌាទាតិកដ្ឋំ បំសុក្ខលិកដ្ឋំ តេចី-
 វិកដ្ឋំ សបទានចារិកដ្ឋំ ខលុបច្ឆាកត្តិកដ្ឋំ នេស-
 ដ្ឋិកដ្ឋំ យថាសន្តតិកដ្ឋំ ឥទំ វុច្ចតិ វត្តំ ន សីលំ ។
 វិយសមាទានម្បិ វុច្ចតិ វត្តំ ន សីលំ ។ កាមំ
 តចោ ច ញារុ ច អដ្ឋិ ច អវសុស្សតុ សរីរេ
 ឧបសុស្សតុ មំសលោហិតំ យន្តំ បុរិសត្តាមេន
 បុរិសពលេន បុរិសរិយេន បុរិសបរក្កមេន បត្តព្វំ
 ន តំ អចាបុណិត្វា វិយស្ស សណ្ឋានំ ភវិស្សតីតិ
 ចិត្តំ បក្កណ្ណាតិ បទហតិ ឯវរូបម្បិ វិយសមាទានំ
 វុច្ចតិ វត្តំ ន សីលំ ។

សារីបុគ្គសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

សីលផង វត្តផង តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមាន
 សីលជាអ្នកសង្រួមក្នុងបាតិមោក្ខសំរេ: បរិបូណ៌ ដោយអាចារ:និងគោចរ:
 ឃើញភ័យក្នុងទោសទាំងឡាយ ត្រឹមតែបន្តិចបន្តួច សមាទានសិក្សាក្នុង
 សិក្ខាបទទាំងឡាយ សេចក្តីរវាង សេចក្តីសង្រួម សេចក្តីមិនប្រព្រឹត្ត
 ល្មើស ណា ក្នុងសិក្ខាបទទាំងនោះ នេះ សីល ។ ការសមាទានណា
 ការសមាទាននោះ ជាវត្ត ។ ឈ្មោះថា សីល ដោយសេចក្តីថាសង្រួម
 ឈ្មោះថាវត្ត ដោយសេចក្តីថាសមាទាន ។ នេះលោកហៅថា សីល
 ផង វត្តផង ។

វត្តមិនមែនសីល តើដូចម្តេច ។ ធុតង្គ ៨ គឺ អារញ្ញិកង្គ: បិណ្ឌបា-
 តិកង្គ: បំសុក្ខលិកង្គ: តេជីវិកង្គ: សបទានចារិកង្គ: ខលុបច្ឆាភត្តិកង្គ:
 នេសជ្ជិកង្គ: យថាសន្តតិកង្គ: នេះ លោកហៅថា វត្ត មិនមែន
 សីល ។ វិរិយសមាទាន ក៏លោកហៅថា វត្ត មិនមែនសីល ។ ភិក្ខុផ្តង
 តម្កល់ចិត្តថា ស្បែក សរសៃ និងផ្ទៃធំ ចូរសល់នៅតាមប្រាថ្នាចុះ
 សាច់និងឈាម ចូររឹងស្នូតក្នុងសរីរ:ចុះ គុណជាតណា ដែលគេគប្បី
 សម្រេច ដោយកម្លាំងកាយនៃបុរស ដោយកម្លាំងប្រាជ្ញានៃបុរស
 ដោយការព្យាយាមនៃបុរស ដោយសេចក្តីប្រឹងប្រែង នៃបុរស ការ
 មិនទាន់សម្រេចនូវគុណជាតនោះទេ នឹងមិនឈប់ព្យាយាមឡើយ វិរិយ-
 សមាទាន មានសភាពយ៉ាងនេះ លោកហៅថា វត្ត មិនមែនសីល ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ធាសិស្ស ន បិវិស្សាមិ វិហារតោ ន និក្ខមី
 នបិ បស្សំ និទាតេស្សំ តណ្ហាសល្មេ អនូហតេតិ
 ចិត្តំ បក្កណ្ណាតិ បទហតិ ឯវរូបម្បិ វិយសមាទានំ
 រុច្ចតិ រត្តំ ន សីលំ ។ ន តារាហំ ឥមំ បល្ល័ង្កំ
 ភិទ្ធិស្សាមិ យាវ មេ ន អនុចាទាយ អាសវេហិ
 ចិត្តំ វិមុច្ចិស្សតីតិ ចិត្តំ បក្កណ្ណាតិ បទហតិ ឯវរូបម្បិ
 វិយសមាទានំ រុច្ចតិ រត្តំ ន សីលំ ។ ន តារាហំ
 ឥមម្ហា អាសនា រុដ្ឋហិស្សាមិ ចដ្ឋមា ឱពោហិស្សាមិ
 វិហារា និក្ខមិស្សាមិ អឡយោតា និក្ខមិស្សាមិ
 ចាសាទា និក្ខមិស្សាមិ ហម្មិយា និក្ខមិស្សាមិ កុ-
 ហាយ និក្ខមិស្សាមិ លេណា និក្ខមិស្សាមិ កុដិយា
 និក្ខមិស្សាមិ ក្រុជាតារា និក្ខមិស្សាមិ អដ្ឋា និក្ខមិ-
 ស្សាមិ មាណុ និក្ខមិស្សាមិ ឧទ្ធុណ្ណា និក្ខមិស្សាមិ
 ឧបដ្ឋានសាលាយ និក្ខមិស្សាមិ មណ្ឌាទា និក្ខមិ-
 ស្សាមិ រុក្ខមូលា និក្ខមិស្សាមិ យាវ មេ ន អនុចា-
 ទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចិស្សតីតិ ចិត្តំ បក្កណ្ណាតិ
 បទហតិ ឯវរូបម្បិ វិយសមាទានំ រុច្ចតិ រត្តំ ន
 សីលំ ។ ឥមស្មិញ្ញាវ បុព្វណ្ណាសមយំ អរិយធម្មំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ភិក្ខុផ្គង់តម្កល់ចិត្តថា

អាត្មាអញ នឹងមិនបរិភោគ នឹងមិនផឹក នឹងមិនចេញអំពីវត្ត

នឹងមិនទម្រេត បើព្រួញគឺតណ្ហាអាត្មាអញដកមិនទាន់រួចទេ

វិរិយសមាទាន មានសភាពយ៉ាងនេះ លោកហៅថា វត្ត មិនមែនសីល ។

ភិក្ខុផ្គង់តាំងចិត្តថា ចិត្តរបស់អាត្មាអញ មិនទាន់រួចស្រឡះចាកអាសវៈ

ព្រោះមិនប្រកាន់មាំដរាបណា អាត្មាអញនឹងមិនទម្ងាយភ្នែកចេញដរាប

នោះ វិរិយសមាទាន មានសភាពយ៉ាងនេះ លោកហៅថា វត្ត មិនមែន

សីល ។ ភិក្ខុផ្គង់តម្កល់ចិត្តថា ចិត្តរបស់អាត្មាអញ បើមិនទាន់រួចស្រឡះ

ចាកអាសវៈ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ដរាបណា អាត្មាអញនឹងមិនក្រោកចាក

អាសនៈនេះ មិនចុះអំពីទីចង្រ្កម មិនចេញអំពីវត្ត មិនចេញអំពីអង្គុយោគ

មិនចេញអំពីប្រាសាទ មិនចេញអំពីប្រាសាទត្រងីល មិនចេញអំពីគុហា

មិនចេញអំពីទីពួន មិនចេញអំពីកុដិ មិនចេញអំពីផ្ទះកំពូល មិនចេញអំពី

ប៉ម មិនចេញអំពីរោង មិនចេញអំពីទីអាស្រ័យ មិនចេញអំពីរោងឆាន់ មិន

ចេញអំពីមណ្ឌប មិនចេញអំពីគល់ឈើ ដរាបនោះ វិរិយសមាទាន មាន

សភាពយ៉ាងនេះលោកហៅថា វត្ត មិនមែនសីល ។ ភិក្ខុផ្គង់តម្កល់ចិត្តថា ក្នុង

បុព្វណ្ណសម័យនេះឯង អាត្មាអញនឹងនាំមក នឹងប្រមូលមក នឹងត្រាស់ដឹង

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

អាហារិស្សាមិ សមាហារិស្សាមិ អធិកច្ឆិស្សាមិ ធុស-
 យិស្សាមិ សច្ចិការិស្សាមីតិ ចិត្តំ បក្កណ្ណាតិ
 បទហតិ ឯវរូបម្បិ វិរិយសមាទានំ វុច្ចតិ វត្ថំ ន
 សីលំ ។ ^(១) ឥមស្មិញ្ញេវ មជ្ឈន្តិកសមយំ សា-
 យណ្ណាសមយំ បុរេភត្តំ បច្ឆាភត្តំ បុរិមំ យាមំ
 មជ្ឈិមំ យាមំ បច្ឆិមំ យាមំ កាឡេ ធុណ្ណោ វស្សេ
 ហោមន្តេ កិម្មេ បុរិមេ វយោខន្ទេ មជ្ឈិមេ វយោខន្ទេ
 បច្ឆិមេ វយោខន្ទេ អរិយធម្មំ អាហារិស្សាមិ សមា-
 ហារិស្សាមិ អធិកច្ឆិស្សាមិ ធុសយិស្សាមិ សច្ចិការិស្សា-
 មីតិ ចិត្តំ បក្កណ្ណាតិ បទហតិ ឯវរូបម្បិ វិរិយស-
 មាទានំ វុច្ចតិ វត្ថំ ន សីលំ ។ អយំ សីលព្វត-
 ចារិសុទ្ធិ ។ វ្យាទិសាយ សីលព្វតចារិសុទ្ធិយា ស-
 មន្នាភតោ អស្សាតិ កាណិ សីលព្វតានស្ស ។

[២២០] បហិតត្តស្ស ភិក្ខុនោតិ បហិត-
 ត្តស្សាតិ អារទ្ធវិរិយស្ស ថាមវតោ ទទ្ធិបរក្កមស្ស

១ ឱ. ម. ឯត្តន្តេវ ឥមស្មិញ្ញេវ បុព្វណ្ណាសមយំ អរិយធម្មំ អាហារិស្សាមិ សមាហា-
 រិស្សាមិ អធិកច្ឆិស្សាមិ បស្សយិស្សាមិ សច្ចិការិស្សាមីតិ ចិត្តំ បទហតិ ឯវរូបម្បិ
 វិរិយសមាទានំ វុច្ចតិ វត្ថំ ន សីលន្តិ ឥមេ បាហា ទិស្សន្តិ ។

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

នឹងពាល់ត្រូវ នឹងធ្វើ ឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវអរិយធម៌ ឲ្យទាល់តែបាន
 វិរិយសមាទាន មានសភាពយ៉ាងនេះ លោកហៅថា វត្ត មិនមែនសីល ។
 ភិក្ខុផ្តងតម្កល់ចិត្តថា ក្នុងវេលាថ្ងៃត្រង់នេះឯង ក្នុងវេលាថ្ងៃរសៀល ក្នុង
 វេលាមុនបាយ ក្នុងវេលាក្រោយបាយ ក្នុងយាមដើមដំបូង ក្នុងយាម
 កណ្តាល ក្នុងយាមខាងក្រោយ ក្នុងកាលខាងរនោច ក្នុងកាលខាងខ្នើត
 ក្នុងរដូវភ្លៀង ក្នុងរដូវត្រជាក់ ក្នុងរដូវក្តៅ ក្នុងវេយោខន្ធដំបូង ក្នុង
 វេយោខន្ធកណ្តាលនេះ ក្នុងវេយោខន្ធខាងក្រោយ អាត្មាអញនឹងនាំមក
 នឹងប្រមូលមក នឹងត្រាស់ដឹង នឹងពាល់ត្រូវ នឹងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវ
 អរិយធម៌ ឲ្យទាល់តែបាន វិរិយសមាទាន មានសភាពយ៉ាងនេះ
 លោក ហៅថា វត្ត មិនមែនសីល ។ នេះ សីលពូតបារិសុទ្ធិ ។
 ភិក្ខុគប្បីជាអ្នកប្រកប ដោយសីលពូតបារិសុទ្ធិ ប្រាកដដូច្នោះ ហេតុ
 នោះ (លោកសួរថា) ត្រូវមានសីលនិងវត្ត ដូចម្តេច ។

[២២១] អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុមានចិត្ត បញ្ជូនទៅ ត្រង់
 ពាក្យថា មានចិត្តបញ្ជូនទៅ គឺមានសេចក្តីព្យាយាមតឹងតែង មាន
 កម្លាំងចិត្ត មានសេចក្តីប្រឹងប្រែង ដ៏មុតមាំ មានឆន្ទៈមិនជាក់ចុះ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អនិក្ខត្តច្ចន្ទស្ស អនិក្ខត្តជ្ជរស្ស កុសលេសុ
 ធម្មេសុ ។ អថវា បេសិតត្តស្ស យស្សត្តា
 បេសិតោ អត្តត្តេ ច ញាយេ ច លក្ខណោ ច
 ការណោ ច ហាណាហានេ ច ។ សព្វេ សដ្ឋារា
 អនិច្ចាតិ បេសិតត្តស្ស ។ សព្វេ សដ្ឋារា ទុក្ខាតិ
 បេសិតត្តស្ស ។ សព្វេ ធម្មា អនត្តាតិ បេសិតត្តស្ស
 អវិជ្ជាបច្ចុយា សដ្ឋារាតិ បេសិតត្តស្ស ។ បេ ។ ជាតិ-
 ប្បច្ចុយា ជរាមរណានិ បេសិតត្តស្ស ។ អវិជ្ជានិរោធា
 សដ្ឋារនិរោធាតិ បេសិតត្តស្ស ។ បេ ។ ជាតិនិរោ-
 ធា ជរាមរណានិរោធាតិ បេសិតត្តស្ស ។ ឥទំ ទុក្ខនិ
 បេសិតត្តស្ស ។ បេ ។ អយំ ទុក្ខនិរោធាកាមិនី បដិ-
 បទាតិ បេសិតត្តស្ស ។ ឥមេ អាសវាតិ បេសិតត្ត-
 ស្ស ។ បេ ។ អយំ អាសវនិរោធាកាមិនី បដិបទាតិ
 បេសិតត្តស្ស ។ ឥមេ ធម្មា អភិញ្ញេយ្យាតិ បេសិតត្តស្ស
 ។ បេ ។ ឥមេ ធម្មា សច្ចិកាតញ្ចាតិ បេសិតត្តស្ស ។
 ធនំ ផស្សាយតនានំ សមុទយញ្ច អត្តជ្ជមញ្ច
 អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណាញ្ច បេសិតត្តស្ស ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មានធុរៈមិនដាក់ចុះ ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ។ មួយទៀត មានចិត្ត
 បញ្ជូនទៅ បានដល់ខ្លួននៃបុគ្គល ដែលបញ្ជូនចិត្តទៅ ក្នុងប្រយោជន៍
 ខ្លួនផង ក្នុងធម៌^១ គួរដឹងផង ក្នុងលក្ខណៈផង ក្នុងហេតុផង ក្នុងហេតុគួរ
 ឬមិនគួរផង ។ មានចិត្តបញ្ជូនទៅថា សង្ខារទាំងពួងមិនទៀង ។ មាន
 ចិត្តបញ្ជូនទៅថា សង្ខារទាំងពួង ជាទុក្ខ ។ មានចិត្តបញ្ជូនទៅថា
 ធម៌ទាំងពួង មិនមែនខ្លួន ។ មានចិត្តបញ្ជូនទៅថា សង្ខារ (កើតមាន)
 ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។ បេ ។ មានចិត្តបញ្ជូនទៅថា ជរាមរណៈ
 (កើតមាន) ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ។ មានចិត្តបញ្ជូនទៅថា ការរលត់
 សង្ខារ ព្រោះរលត់អវិជ្ជា ។ បេ ។ មានចិត្តបញ្ជូនទៅថា ការរលត់ជរា
 មរណៈ ព្រោះរលត់ជាតិ ។ មានចិត្តបញ្ជូនទៅថា នេះ ទុក្ខ ។ បេ ។
 មានចិត្តបញ្ជូនទៅថា នេះ បដិបទា ជាដំណើរទៅកាន់ទីរលត់ទុក្ខ ។
 មានចិត្តបញ្ជូនទៅថា នេះ អាសវៈ ។ បេ ។ មានចិត្តបញ្ជូនទៅថា
 នេះ បដិបទា ជាដំណើរទៅកាន់ទីរលត់អាសវៈ ។ មានចិត្តបញ្ជូន
 ទៅថា ធម៌ទាំងឡាយនេះ គួរដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ មានចិត្តបញ្ជូនទៅ
 ថា ធម៌នេះ គួរធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់ ។ មានចិត្តស្ទង់ទៅកាន់ការកើត ការ
 រលត់ អានិសង្ស ទោស និងការរលាស់ចេញនៃផស្ស្យតនៈ ៦ ។

១ អរិយដ្ឋង្គិកមគ្គ ។

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

បញ្ចន្នំ ឧបាទានក្ខន្ធានំ ចតុន្នំ មហាក្ខតានំ
 សមុទយញ្ច អត្តន្តមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច
 និស្សរណញ្ច បេសិតត្តស្ស ។ យន្តិញ្ច សមុទយធម្មំ
 សព្វន្តំ និរោធធម្មន្តិ បេសិតត្តស្ស ។ ភិក្ខុនោតិ កល្យា-
 ណាបុថុជ្ជនស្ស វា ភិក្ខុនោ សេក្ខស្ស វា ភិក្ខុនោតិ
 បហិតត្តស្ស ភិក្ខុនោ ។ តេនាហា សារីបុត្តត្ថេរោ

ក្សាស ព្យប្បថយោ អស្ស ក្សាស្សស្ស ឥធិ កោចរា
 កានិ សីលព្វតានស្ស បហិតត្តស្ស ភិក្ខុនោតិ ។

[២២២] កំ សោ សិក្ខុំ សមាទាយ ឯកោទិ និបកោសតោ
 កម្មារោ រជតស្សេវ និទ្ធិមេ មលមត្តនោ ។

[២២៣] កំ សោ សិក្ខុំ សមាទាយាតិ កំ
 សោ សិក្ខុំ អាទាយ សមាទាយ អាទិយិត្វា
 កណ្ហិត្វា បរាមសិត្វា អភិទិវិត្វាតិ កំ
 សោ សិក្ខុំ សមាទាយ ។ ឯកោទិ
 និបកោ សតោតិ ឯកោទីតិ ឯកក្ខចិត្តោ
 អវិក្ខិត្តចិត្តោ អវិសាហាជមានសោតិ ឯកោទិ ។

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

មានចិត្តស្អប់ទៅកាន់ការកើត ការវិនាស អានិសង្ស ទោស និងការ
រលាស់ចេញ នៃឧបាទានក្នុងទាំង ៥ ផង នៃមហាក្ខត្រូបទាំង ៤
ផង ។ មានចិត្តបញ្ជូនទៅថា របស់ណា មានការកើតជាធម្មតា របស់
ទាំងអស់នោះ មានការរលត់ជាធម្មតា ។ ពាក្យថា ភិក្ខុ គឺ ភិក្ខុជា
កល្យាណបុប្ផជួន ឬភិក្ខុជាសេក្ខៈ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ភិក្ខុ
មានចិត្តបញ្ជូនទៅ ។ ហេតុនោះ ព្រះសារីបុត្ត ពោលថា

ភិក្ខុមានចិត្តបញ្ជូនទៅហើយនោះ ត្រូវមានសម្តី ដូចម្តេច
ភិក្ខុនោះ ត្រូវមានគោចរ ដូចម្តេច ក្នុងសាសនានេះ ត្រូវ
មានសីលនិងវត្ថុ ដូចម្តេច ។

[២២២] ភិក្ខុនោះ សមាទានសិក្ខាដូចម្តេច មានចិត្តខ្ពស់
ឯក មានប្រាជ្ញា មានស្មារតី (ដូចម្តេច) ទើបកម្ចាត់បង់
មន្ទិលរបស់ខ្លួនបាន ដូចជាងលោហៈ ដេញមន្ទិលប្រាក់ ។

[២២៣] ពាក្យថា ភិក្ខុនោះ សមាទានសិក្ខាដូចម្តេច គឺភិក្ខុនោះ
កាន់ សមាទាន កាន់យក ក្នុងកាន់ បបោសអង្កែល ប្រកាន់ស្អិត នូវសិក្ខា
ដូចម្តេច ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ភិក្ខុនោះ សមាទានសិក្ខាដូចម្តេច ។
ពាក្យថា មានចិត្តខ្ពស់ឯក មានប្រាជ្ញា មានស្មារតី ត្រង់ពាក្យថា
មានចិត្តខ្ពស់ឯក គឺមានចិត្ត មានអារម្មណ៍តែមួយ មានចិត្តមិនរើរវាយ
មានចិត្តមិនរសេមរសាម ហេតុនោះ (លោកសួរថា) មានចិត្តខ្ពស់ឯក ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

និបកោតិ និបកោ បណ្ឌិតោ បញ្ញាវា ពុទ្ធិមា
 ញាណំ វិការី មេធារី ។ សតោតិ ចត្វហិ
 ការណេហិ សតោ កាយេ កាយានុបស្សនាស-
 តិប្បដ្ឋានំ ភាវេន្តោ សតោ វេទនាសុ ចិត្តេ ធម្មេសុ
 ធម្មានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានំ ភាវេន្តោ សតោ ។ សោ
 វុច្ចតិ សតោ^(១) ។ កំ សោ សិក្ខុំ សមាទាយាតិ
 អធិសីលសិក្ខុំ បុច្ឆតិ ។ ឯកោទីតិ អធិចិត្តសិក្ខុំ
 បុច្ឆតិ ។ និបកោតិ អធិប្បញ្ញាសិក្ខុំ បុច្ឆតិ ។
 សតោតិ សតិចារិសុទ្ធិ បុច្ឆតីតិ កំ សោ សិក្ខុំ
 សមាទាយ ឯកោទិ និបកោ សតោ ។

[២២៤] កម្មារោ វេទនស្សេវ និទ្ធិមេ មលមត្ត-
 នោតិ កម្មារោ វុច្ចតិ សុវណ្ណការោ ។ វេទនំ
 វុច្ចតិ ជាតរូបំ ។ យថា សុវណ្ណការោ ជាតរូបស្ស
 ឌីណ្ហារិកម្មិ មលំ ធមតិ សន្ទមតិ និទ្ធិមតិ មជ្ឈិ-
 មកម្មិ មលំ ធមតិ សន្ទមតិ និទ្ធិមតិ
 សុខុមកម្មិ មលំ ធមតិ សន្ទមតិ និទ្ធិមតិ

១ ឱ. ម. សតោតិ សតោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ពាក្យថា មានប្រាជ្ញា គឺមានប្រាជ្ញាចាស់ ជាបណ្ឌិត មានប្រាជ្ញា មាន
 ការដឹង មានញាណ មានការភ្លឺច្បាស់ មានប្រាជ្ញាកម្ចាត់បង់កិលេស ។
 ពាក្យថា មានស្មារតី គឺមានស្មារតី ដោយហេតុ ៤ គឺមានស្មារតី ចម្រើន
 សតិប្បដ្ឋានជាគ្រឿងពិចារណានូវកាយ ក្នុងកាយ មានស្មារតី ចម្រើន
 សតិប្បដ្ឋានជាគ្រឿងពិចារណានូវវេទនា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ មាន
 ស្មារតី ចម្រើនសតិប្បដ្ឋានជាគ្រឿងពិចារណានូវចិត្ត ក្នុងចិត្ត មានស្មារតី
 ចម្រើនសតិប្បដ្ឋានជាគ្រឿងពិចារណា នូវធម៌ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ។
 ភិក្ខុនោះ ហៅថា អ្នកមានស្មារតី ។ ត្រង់ពាក្យថា ភិក្ខុនោះសមាទាន
 សិក្ខា ដូចម្តេច គឺ លោកសួរអធិសីលសិក្ខា ។ ត្រង់ពាក្យថា មានចិត្ត
 ខ្ពស់ឯក គឺលោក សួរអធិចិត្តសិក្ខា ។ ត្រង់ពាក្យថា មានប្រាជ្ញា
 គឺ លោកសួរអធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ ត្រង់ពាក្យថា មានស្មារតី គឺលោក
 សួរសតិប្បដ្ឋានសុទ្ធិ ហេតុនោះ (លោកសួរថា) ភិក្ខុនោះ មានចិត្តខ្ពស់ឯក
 មានប្រាជ្ញា មានស្មារតី សមាទានសិក្ខា ដូចម្តេច ។

[២២២] ពាក្យថា ទើបកម្ចាត់បង់មន្ទិល របស់ខ្លួនបាន ដូចជាង
 លោហៈ ដែលដេញមន្ទិលប្រាក់ អធិប្បាយថា ជាងមាស លោក
 ហៅថា ជាងលោហៈ ។ ជាតរូប លោកហៅថា ប្រាក់ ។ ជាងមាស
 កម្ចាត់ ដុសខាត់ ដេញមន្ទិលប្រាក់ដ៏គ្រោតគ្រោតផង កម្ចាត់ ដុសខាត់
 ដេញមន្ទិលជុនកណ្តាលផង កម្ចាត់ ដុសខាត់ ដេញមន្ទិលជុនល្អិតផង

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

ឯវមេវ ភិក្ខុ អត្តនោ ឱណ្ណារិកេបិ កិលេសេ ធមតិ
 សន្ទមតិ និទ្ទមតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីកោតិ អន-
 ការដ្ឋមេតិ មជ្ឈិមកេបិ កិលេសេ ធមតិ សន្ទមតិ
 និទ្ទមតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីកោតិ អនការដ្ឋមេ-
 តិ សុខុមកេបិ កិលេសេ ធមតិ សន្ទមតិ និទ្ទមតិ
 បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីកោតិ អនការដ្ឋមេតិ ។ អថវា
 ភិក្ខុ អត្តនោ រាគមលំ នោសមលំ មោហាមលំ មា-
 នមលំ ទិដ្ឋិមលំ កិលេសមលំ ទុច្ចរិតមលំ អន្ធករ-
 ណំ អចក្កករណំ អញ្ញាណករណំ បញ្ញាណិវោទិកំ
 វិយាតបក្ខិកំ អនិព្វានសំរត្តនិកំ ធមតិ សន្ទមតិ
 និទ្ទមតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីកោតិ អនកា-
 រដ្ឋមេតិ ។ អថវា សម្មាទិដ្ឋិយា មិច្ឆាទិដ្ឋិ ធមតិ សន្ទមតិ
 និទ្ទមតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីកោតិ អនកា-
 រដ្ឋមេតិ សម្មាសង្កប្បន មិច្ឆាសង្កប្បំ សម្មាវាចាយ
 មិច្ឆាវាចំ សម្មាកម្មន្តេន មិច្ឆាកម្មន្តំ សម្មាអាជីវេន
 មិច្ឆាអាជីវំ សម្មាវាយាមេន មិច្ឆាវាយាមំ សម្មាសតិយា

សារីបុគ្គលសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

មានឧបមាយ៉ាងណា ភិក្ខុ កម្ចាត់ ដុសខាត់ ដេញ លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព នូវកិលេសគ្រោតគ្រាតរបស់ខ្លួន ផង កម្ចាត់ ដុសខាត់ ដេញ លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព នូវកិលេសជាកណ្តាលផង កម្ចាត់ ដុសខាត់ ដេញ លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព នូវកិលេសដ៏ល្អិតផង ក៏មានឧបមេយ្យយ៉ាងនោះឯង ។ មួយទៀត ភិក្ខុ កម្ចាត់ ដុសខាត់ ដេញ លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព នូវមន្ទិលគឺរាគៈ មន្ទិលគឺទោសៈ មន្ទិលគឺមោហៈ មន្ទិលគឺមានៈ មន្ទិលគឺទិដ្ឋិ មន្ទិលគឺកិលេស មន្ទិលគឺទុច្ចរិតរបស់ខ្លួន ជាកិលេសជាតធ្វើឲ្យងងឹត ធ្វើមិនឲ្យមានចក្ខុ ធ្វើមិនឲ្យមានញាណ ជាគ្រឿងធ្វើឲ្យរលត់បញ្ញា ជាកិលេសជាតប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពួកធម៌ ធ្វើឲ្យចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងទីមិនមែនជាព្រះនិព្វាន ។ មួយទៀត ភិក្ខុ កម្ចាត់ ដុសខាត់ ដេញ លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព នូវមិច្ឆាទិដ្ឋិ ដោយសម្មាទិដ្ឋិ កម្ចាត់ ដុសខាត់ ដេញ លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព នូវមិច្ឆាសង្កប្បៈ ដោយសម្មាសង្កប្បៈ នូវមិច្ឆាវាចា ដោយសម្មាវាចា នូវមិច្ឆាកម្មន្តៈ ដោយសម្មាកម្មន្តៈ នូវមិច្ឆាអាជីវៈ ដោយសម្មាអាជីវៈ នូវមិច្ឆាវាយាមៈ ដោយសម្មាវាយាមៈ នូវមិច្ឆាសតិ ដោយសម្មាសតិ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

មិច្ឆាសតី សម្មាសមាធិនា មិច្ឆាសមាធិ សម្មាញា-
 ណោន មិច្ឆាញាណំ សម្មាវិមុត្តិយា មិច្ឆាវិមុត្តិ ធមតិ
 សន្ទមតិ និទ្ទមតិ បដហតិ វិណោទេតិ ព្យដ្ឋិកោតិ
 អនការដ្ឋមេតិ ។ អថវា អរិយេន អដ្ឋដ្ឋិកេន មក្កេន
 សព្វេ កិលេសេ សព្វេ ទុច្ចរិតេ សព្វេ នរថេ សព្វេ
 បរិទ្យាហេ សព្វេ សន្តាបេ សព្វាកុសលាភិសដ្ឋារេ
 ធមតិ សន្ទមតិ និទ្ទមតិ បដហតិ វិណោទេតិ ព្យដ្ឋិ-
 កោតិ អនការដ្ឋមេតីតិ កម្មារោ រជតស្សេវ និទ្ទមេ
 មលមត្តនោ ។ តេនាហ សារីបុត្តត្ថេរោ

កំ សោ សិក្ខុំ សមាទាយ ឯកោទិ និបកោ សតោ
 កម្មារោ រជតស្សេវ និទ្ទមេ មលមត្តនោតិ ។

[២២៥] វិទិកុច្ឆមានស្ស យទិទំ ជាសុ
 (សារីបុត្តាតិ ភក្កវា)

វិត្តាសនំ សយនំ សេវតោ ចេ
 សម្ពោធិកាមស្ស យថានុធម្មំ
 តន្តេ បរក្ខាមិ យថាបដានំ ។

[២២៦] វិទិកុច្ឆមានស្ស យទិទំ ជាសូតិ វិទិកុច្ឆ-
 មានស្សាតិ ជាតិយា វិទិកុច្ឆមានស្ស ជរាយ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

នូវមិច្ឆាសមាធិ ដោយសម្មាសមាធិ នូវមិច្ឆាញាណ ដោយសម្មាញាណ
 នូវមិច្ឆាវិមុត្តិ ដោយសម្មាវិមុត្តិ ។ មួយវិញទៀត ភិក្ខុកម្ចាត់ ដុសខាត់
 ដេញ លះបង់ បន្ទាបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព
 នូវកិលេសទាំងអស់ ទុច្ចរិតទាំងអស់ សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងអស់
 សេចក្តីក្តៅក្រហាយទាំងអស់ សេចក្តីក្រហល់ក្រហាយ ទាំងអស់ អភិ-
 សង្ខារជាអកុសលទាំងអស់ ដោយអដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ ហេតុនោះ
 (លោកសួរថា) ទើបកម្ចាត់បង់មន្ទិល របស់ខ្លួនបាន ដូចជាងលោហៈ
 ដេញមន្ទិលប្រាក់ ។ ហេតុនោះ ព្រះសារីបុត្តត្រូវពោលថា

ភិក្ខុនោះ សមាទានសិក្ខាដូចម្តេច មានចិត្តខ្ពស់ឯក មាន
 ប្រាជ្ញា មានស្មារតី (ដូចម្តេច) ទើបកម្ចាត់បង់មន្ទិល
 របស់ខ្លួនបាន ដូចជាងលោហៈដេញមន្ទិលប្រាក់ ។

[២២៥] (ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់តបថា ម្ចាស់សារីបុត្ត)
 ការសប្បាយណា របស់ភិក្ខុកាលខ្លើមរអើម សេពទីអង្គុយ
 ទីដេកដ៏ស្ងាត់ មានបំណង នូវសម្មោធិញ្ញាណ តាម
 លំដាប់ធម៌ តថាគតនឹងប្រាប់ការសប្បាយនោះ ដល់អ្នក
 តាមទំនងដែលតថាគតដឹង ។

[២២៦] អធិប្បាយពាក្យថា ការសប្បាយណារបស់ភិក្ខុកាលខ្លើម
 រអើម ត្រង់ពាក្យថា កាលខ្លើមរអើម គឺខ្លើមរអើមព្រោះជាតិ ព្រោះជរា

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

ព្យាធិនា មរណោន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ
 នោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ ។ បេ ។ ទិដ្ឋិព្យស-
 នេន ទុក្ខេន វិធិកុច្ឆមានស្ស ។ អន្តិយមានស្ស
 ហារាយមានស្សាតិ វិធិកុច្ឆមានស្ស ។ យទិទំ ជាសុតិ
 យំ ជាសុ ជាសុរិហារំ តំ កថេស្សាមិ ។ កតមោ
 ជាសុរិហារោ ។ សម្មាបដិបទា អនុលោមប្បដិបទា
 អបច្ចនីកប្បដិបទា អន្ធតប្បដិបទា ធម្មានុធម្មប្បដិបទា
 សីលេសុ បរិបូរិការិតា ឥន្ទ្រិយេសុ កុត្តន្ទារតា
 កោជនេ មត្តញ្ញតា ជាតរិយានុយោកោ សតិសម្ប-
 ជញ្ញំ ចត្តារោ សតិប្បដ្ឋានា ចត្តារោ សម្មប្បធានា
 ចត្តារោ ឥទ្ធិចានា បញ្ចិន្ទ្រិយានិ បញ្ចុ ពលានិ សត្ត
 ពោជ្ឈង្គំ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មក្កោ និព្វានញ្ចុ និព្វាន-
 កាមិនី ច បដិបទា អយំ ជាសុរិហារោតិ វិធិកុច្ឆ-
 មានស្ស យទិទំ ជាសុ ។

[២២៧] សារីបុត្តាតិ ភក្កវាតិ តំ ថេរំ នាមេនា-
 លបតិ ។ ភក្កវាតិ ការវាជិវចនំ ។ អបិច ភក្ក-
 វាកោតិ ភក្កវា ។ ភក្កនោសោតិ ភក្កវា ។

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ព្រោះព្យាធិ ព្រោះមរណៈ ព្រោះសោក ព្រោះសេចក្តីខ្សឹកខ្សួល ព្រោះ
 ទុក្ខ ព្រោះតូចចិត្ត ព្រោះសេចក្តីតានតឹង ។ បេ ។ ខ្លើមរអើម ជិនឆ្លង់
 នឿយណាយ ព្រោះទុក្ខគឺវិនាសទិដ្ឋិ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) កាល
 ខ្លើមរអើម ។ ពាក្យថា ការសប្បាយណា សេចក្តីថា ការសប្បាយ ការ
 នៅសប្បាយណា តថាគតនឹងសម្តែងការនៅសប្បាយនោះ ។ ការនៅ
 សប្បាយ តើដូចម្តេច ។ ការប្រតិបត្តិដោយប្រពៃ ការប្រតិបត្តិជាអនុ-
 លោម ការប្រតិបត្តិមិនជាសត្រូវ ការប្រតិបត្តិតាមលំដាប់ប្រយោជន៍ ការ
 ប្រតិបត្តិនូវធម៌ដ៏សមគួរដល់ធម៌ ភាពជាអ្នកបំពេញក្នុងសីល ភាពជាអ្នក
 គ្រប់គ្រងទ្វារក្នុងឥន្ទ្រិយ ភាពជាអ្នកដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ការប្រកប
 រឿយ ។ នូវការភ្ញាក់រឭក សតិសម្បជញ្ញៈ សតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤
 ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គ ៧ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨
 ដ៏ប្រសើរ និព្វាន និងបដិបទាជាដំណើរទៅកាន់ព្រះនិព្វាន នេះឈ្មោះថា
 ការនៅសប្បាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ការសប្បាយណា
 របស់ភិក្ខុកាលខ្លើមរអើម ។

[២២៧] ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់សារីបុត្ត គឺទ្រង់
 ហៅព្រះថេរនោះតាមនាម ។ ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ ជាពាក្យនិយាយ
 ដោយគោរព ។ មួយទៀត ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់
 បំបាក់ចោលនូវរាគៈ ។ ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់បំបាក់

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ភក្កមោហោតិ ភក្កវា ។ ភក្កមាជោតិ ភក្កវា ។
 ភក្កទិដ្ឋតិ ភក្កវា ។ ភក្កកណ្តាកោតិ ភក្កវា ។
 ភក្កកិលេសោតិ ភក្កវា ។ ភដិ វិភជិ បដិវិភជិ
 ធម្មតនន្តិ ភក្កវា ។ ភវានំ អន្តកោតិ ភក្កវា ។ ភាវិត-
 កាយោតិ ភក្កវា ។ ភាវិតសីលោតិ ភាវិតចិត្តោតិ
 ភាវិតបញ្ញោតិ ភក្កវា ។ ភជិ វា ភក្កវា អញ្ញវេទបត្តានិ
 បន្ទានិ សេនាសនានិ អប្បសន្ទានិ អប្បនិ-
 ត្យោសានិ វិជនវាតានិ មនុស្សរាហសេយ្យកានិ
 បដិសល្លានសារូចានីតិ ភក្កវា ។ ភាគី វា ភក្កវា
 ចីវរិបិណ្ណាចាតសេនាសនតិលានប្បច្ចយភេសន្តបរិក្ខា-
 វានន្តិ ភក្កវា ។ ភាគី វា ភក្កវា អត្តរសស្ស
 ធម្មរសស្ស វិមុត្តិរសស្ស អដិសីលស្ស អដិចិត្តស្ស
 អដិប្បញ្ញាយាតិ ភក្កវា ។ ភាគី វា ភក្កវា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ចោលទោសៈ ។ ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់បំបាក់
 ចោលមោហៈ ។ ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់បំបាក់
 ចោលមានៈ ។ ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់បំបាក់
 ចោលទិដ្ឋិ ។ ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់បំបាក់ចោល
 កិលេសដូចបន្ទា ។ ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់បំបាក់
 ចោលកិលេស ។ ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុទ្រង់ចែក
 រលែក បំបែក នូវធម្មរតនៈ ។ ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះ
 ព្រះអង្គធ្វើនូវទីបំផុតនៃភព ។ ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុ
 ព្រះអង្គមានកាយអប់រំហើយ ។ ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុ
 ព្រះអង្គមានសីលអប់រំហើយ ព្រោះព្រះអង្គមានព្រះទ័យអប់រំហើយ ព្រោះ
 ព្រះអង្គមានប្រាជ្ញាអប់រំហើយ ។ មួយទៀត ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ
 ព្រោះហេតុព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់គប់រកព្រៃតូចនិងព្រៃធំ ជាសេនាសនៈដ៏
 ស្ងាត់ មានសំឡេងតិច មានសូរកង់រំពង់តិច ប្រាសចាកខ្យល់ដែលកើត
 (អំពីសរីរៈមនុស្ស) ជាទីគួរដល់ការកំបាំងអំពីមនុស្សសមគួរដល់ការព្រួន
 សម្លំ ។ មួយទៀត ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមាន
 បុណ្យ ទ្រង់មានភាគចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និងគ្រឿងបរិក្ខារគឺ
 ថ្នាំជាបច្ច័យ នៃអ្នកជំងឺ ។ មួយទៀត ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ
 ព្រោះហេតុព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់មានភាគនៃអត្តរស ធម្មរស វិមុត្តិរស
 អធិសីល អធិចិត្ត អធិប្បញ្ញា ។ មួយទៀត ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

ចតុន្នំ ឈានានំ ចតុន្នំ អប្បមញ្ញានំ ចតុន្នំ អរូប-
 សមាបត្តិនន្តិ ភក្កវា ។ ភាគី វា ភក្កវា អដ្ឋន្នំ
 វិមោក្ខានំ អដ្ឋន្នំ អភិកាយតនានំ នវន្នំ អនុបុព្វ-
 វិហារសមាបត្តិនន្តិ ភក្កវា ។ ភាគី វា ភក្កវា
 ទសន្នំ សញ្ញាការនានំ ទសន្នំ កសិណសមាបត្តិនំ
 អាណាចានស្សតិសមាធិស្ស អសុភសមាបត្តិយាតិ ភ-
 ក្កវា ។ ភាគី វា ភក្កវា ចតុន្នំ សតិប្បដ្ឋានានំ ចតុន្នំ
 សម្មប្បដ្ឋានានំ ចតុន្នំ ឥទ្ធិចានានំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិ-
 យានំ បញ្ចន្នំ ពលានំ សត្តន្នំ ពោជ្ឈដ្ឋានំ អរិយស្ស
 អដ្ឋង្គិកស្ស មត្តស្សាតិ ភក្កវា ។ ភាគី វា ភក្កវា
 ទសន្នំ តថាគតពលានំ ចតុន្នំ វេសារដ្ឋានំ ចតុន្នំ
 បដិសម្ពិទានំ ឆន្នំ អភិញ្ញានំ ឆន្នំ ពុទ្ធជម្មានន្តិ ភក្ក-
 វា ។ ភក្កវាតិ នេតំ នាមំ មាតវា កតំ ន បិតវា
 កតំ ន ភាតវា កតំ ន ភតិទិយា កតំ ន មិត្តាម-
 ច្ចេហិ កតំ ន ញាតិសាលោហិតេហិ កតំ ន
 សមណព្រាហ្មណេហិ កតំ ន ទេវតាហិ កតំ
 វិមោក្ខន្តិកមេតំ ពុទ្ធានំ ភក្កវន្តានំ ពោធិយា មូលេ
 សហ សព្វញ្ញតញ្ញាណស្ស បដិលាភា សច្ចិកា

សារីបុគ្គលសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ព្រោះហេតុព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់មានភាគនៃឈាន ៤ អប្បមញ្ញា ៤ អរូប-
សមាបត្តិ ៤ ។ មួយទៀត ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះ
មានបុណ្យ ទ្រង់មានភាគ នៃវិមោក្ខ ៨ អភិកាយតនៈ ៨ អនុបុព្វវិហារ-
សមាបត្តិ ៩ ។ ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុព្រះមានបុណ្យ
ទ្រង់មានភាគ នៃសញ្ញាការវនា ១០ កសិណសមាបត្តិ ១០ អានាបាន-
សុតិសមាធិ អសុភសមាបត្តិ ។ មួយទៀត ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ
ព្រោះហេតុព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់មានភាគ នៃសតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤
ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គ ៧ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨
ដ៏ប្រសើរ ។ មួយទៀត ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះហេតុ
ព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់មានភាគនៃតថាគតពលៈ ១០ វេសារជ្ជៈ ៤ បដិ-
សម្ពិទា ៤ អភិញ្ញា ៦ ពុទ្ធជម៌ ៦ ។ ព្រះនាមថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ
មិនមែនព្រះមាតាថ្វាយ មិនមែនព្រះបិតាថ្វាយ មិនមែនបងប្អូនប្រុស
ថ្វាយ មិនមែនបងប្អូនស្រីថ្វាយ មិនមែនពួកមិត្តអាមាត្យថ្វាយ មិន
មែនពួកញាតិសាលោហិតថ្វាយ មិនមែនពួកសមណព្រាហ្មណ៍ថ្វាយ
មិនមែនពួកទេវតាថ្វាយ ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគនេះ មានក្នុងទី
បំផុតនៃវិមោក្ខរបស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ដ៏មានព្រះភាគ ការបញ្ញត្តថា
ព្រះមានព្រះភាគនេះ កើតដោយការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ព្រមទាំងការ
បានចំពោះនូវសព្វញ្ញត្តញ្ញាណ ទៀបគល់ពោធិព្រឹក្ស ព្រោះហេតុនោះ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

បញ្ញត្តិ យទិទំ ភក្កវាតិ សារីបុត្តាតិ ភក្កវា ។

[២២៨] វិត្តាសនំ សយនំ សេវតោ ចេតិ អាសនំ
 វុច្ចតិ យត្ថ និសីទតិ មញ្ចោ បីបំ ភិសិ តទ្ធិកា
 ចម្មុខណ្ណោ តិណាសន្តារោ បណ្ណុសន្តារោ បលាលស-
 ន្តារោ ។ សយនំ វុច្ចតិ សេនាសនំ វិហារោ អឌ្ឍ-
 យោកោ ចាសាទោ ហម្មិយំ កុហា ។ សយនាសនំ
 អសប្បាយរូបទស្សនេន វិត្តំ វិវិត្តំ បរិវិត្តំ អសប្បាយ-
 សទ្ធស្សវនេន ។ បេ ។ អសប្បាយេហិ បញ្ចហិ
 កាមកុណេហិ វិត្តំ វិវិត្តំ បរិវិត្តំ ។ វិត្តំ សយនាសនំ
 សេវតោ និសេវតោ សំសេវតោ បដិសេវតោតិ
 វិត្តាសនំ សយនំ សេវតោ ចេ ។

[២២៩] សម្ពោធិកាមស្ស យថានុធម្មន្តិ សម្ពោធិ
 វុច្ចតិ ចតុសុ មក្កេសុ ញាណំ បញ្ញា បញ្ញិទ្ធិយំ
 បញ្ញាពលំ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈដ្ឋោ វីមសា វិបស្សនា
 សម្មាទិដ្ឋិ ។ តំ សម្ពោធិ ពុជ្ឈិតុកាមស្ស អនុពុជ្ឈិតុ-
 កាមស្ស បដិពុជ្ឈិតុកាមស្ស សម្ពុជ្ឈិតុកាមស្ស អធិ-
 កន្តុកាមស្ស ផស្សេតុកាមស្ស សច្ចិកាតុកាមស្សាតិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

(លោកពោលថា) ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា ម្ចាស់សារីបុត្ត ។

[២២៨] ពាក្យថា សេពនូវទីអង្គុយ ទីដេកដ៏ស្ងាត់ អធិប្បាយ ថា គេអង្គុយលើទីណា ទីនោះ លោកហៅថា ទីអង្គុយ គឺគ្រៃ តាំង ពួក កន្ទេល ចម្មខ័ណ្ឌ កម្រាលស្មៅ កម្រាលស្លឹក កម្រាលចំបើង ។ ទីសេនាសនៈគឺវិហារ អង្គុយោគ ប្រាសាទ ប្រាសាទត្រងីល គុហា លោកហៅថា ទីដេក ។ ទីដេកទីអង្គុយដ៏ស្ងាត់ ស្ងាត់ឈឹង ស្ងាត់ជ្រងំ ចាកការឃើញរូបមិនជាទីសប្បាយ ចាកការឮសំឡេងមិនជាទីសប្បាយ ។ បេ ។ ដ៏ស្ងាត់ ស្ងាត់ឈឹង ស្ងាត់ជ្រងំ ចាកកាមគុណ ៥ មិនជាទី សប្បាយ ។ កាលគប់ គប់រក សមគប់ គប់ស្មិទ្ធ នូវទីដេកទីអង្គុយ ដ៏ស្ងាត់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សេពនូវទីអង្គុយទីដេកដ៏ស្ងាត់ ។

[២២៩] ពាក្យថា មានបំណងនូវសម្តោធិញ្ញាណ តាមលំដាប់ធម៌ សេចក្តីថា ការដឹង បញ្ញា បញ្ញិន្រ្ទិយ បញ្ញាពលៈ ធម្មវិចយ- សម្តោជ្ឈង្គៈ វិមំសា វិបស្សនា សម្មាទិដ្ឋិ ក្នុងមគ្គ ៤ លោកហៅ ថា សម្តោធិ ។ មានបំណង ដើម្បីត្រាស់ដឹង មានបំណងដើម្បី ត្រាស់ដឹងតាម មានបំណង ដើម្បីត្រាស់ដឹងចំពោះ មានបំណង ដើម្បីត្រាស់ដឹងព្រម មានបំណង ដើម្បីបាន មានបំណងដើម្បី ពាល់ត្រូវ មានបំណងដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសម្តោធិញ្ញាណនោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មានបំណង ដើម្បីសម្តោធិញ្ញាណ ។

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

សម្ពោធិកាមស្ស ។ យថានុធម្មន្តិ កតមេ ពោធិយា
 អនុធម្មា ។ សម្មាបដិបទា អនុលោមប្បដិបទា អបច្ចនី-
 កប្បដិបទា អនុត្តប្បដិបទា ធម្មានុធម្មប្បដិបទា
 សីលេសុ បរិបូរិការិតា ឥន្ទ្រិយេសុ កុត្តទ្វារតា កោជនេ
 មត្តញ្ញតា ជាតិវិយានុយោកោ សតិសម្បជញ្ញំ ឥមេ
 វុច្ចន្តិ ពោធិយា អនុធម្មា ។ អថវា ចតុន្នំ មក្កានំ
 បុព្វភាគេ វិបស្សនា ឥមេ វុច្ចន្តិ ពោធិយា អនុ-
 ធម្មាតិ សម្ពោធិកាមស្ស យថានុធម្មំ ។

[២៣០] តន្តោ បរក្ខាមិ យថាបដានន្តិ តន្តិ
 ពោធិយា អនុធម្មំ ។ បរក្ខាមីតិ រក្ខាមិ បរក្ខាមិ
 អាចិក្ខិស្សាមិ ទេសិស្សាមិ បញ្ញាបេស្សាមិ បដ្ឋបេ-
 ស្សាមិ វិវិស្សាមិ វិភជិស្សាមិ ឧត្តានីករិស្សាមិ បកា-
 សិស្សាមិ ។ យថាបដានន្តិ យថា បដានន្តោ អាជា-
 នន្តោ វិជានន្តោ បដិវិជានន្តោ បដិវិជ្ឈន្តោ ន ឥតិហីតិ-
 ហំ ន ឥតិកិរាយ ន បរម្យរាយ ន បិដកសម្បទាយ

សារីបុគ្គសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

សំណួរត្រង់ពាក្យថា តាមលំដាប់ធម៌ ចុះតាមលំដាប់ធម៌ នៃពោធិញ្ញាណ តើ ដូចម្តេច ។ ការប្រតិបត្តិដោយប្រពៃ ការប្រតិបត្តិជាអនុលោម ការប្រតិបត្តិ មិនជាសត្រូវ ការប្រតិបត្តិតាមលំដាប់ប្រយោជន៍ ការប្រតិបត្តិធម៌ដ៏សមគួរ ដល់ធម៌ ភាពជាអ្នកបំពេញក្នុងសីល ភាពជាអ្នកគ្រប់គ្រងទ្វារក្នុងឥន្ទ្រិយ ភាពជាអ្នកដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ការប្រកបរឿយៗ នូវសេចក្តី ភ្ញាក់រឭក សតិសម្បជញ្ញៈ ធម៌ទាំងនេះ លោកហៅថា តាមលំដាប់ធម៌ នៃពោធិញ្ញាណ ។ មួយទៀត វិបស្សនាក្នុងចំណែកខាងដើមនៃមគ្គ ៤ នេះ លោកហៅថាតាមលំដាប់ធម៌ នៃពោធិញ្ញាណ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ ថា) មានបំណងនូវពោធិញ្ញាណ តាមលំដាប់ធម៌ ។

[២៣០] អធិប្បាយពាក្យថា តថាគតនឹងប្រាប់ការសប្បាយនោះដល់ អ្នក តាមទំនងដែលតថាគតដឹង ត្រង់ពាក្យថា ការសប្បាយនោះ គឺធម៌ ជាលំដាប់នៃពោធិញ្ញាណ ។ ពាក្យថា តថាគតនឹងប្រាប់ គឺតថាគតនឹង ពោលប្រាប់ ចង្អុល បង្ហាញ សម្តែង ធ្វើឲ្យដឹងច្បាស់ តាំងផ្អែម បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាស ។ ពាក្យថា តាមទំនងដែលតថាគតដឹង គឺតថាគត កាលដឹង យល់ ចូលចិត្ត ដឹងប្រាកដ ចាក់ធ្លុះយ៉ាងណា នឹងសម្តែង នូវធម៌នោះ យ៉ាងនោះដោយខ្លួនឯង ជាធម៌ដឹងចំពោះខ្លួនឯង ប្រាកដ ចំពោះខ្លួន មិនមែនដោយយល់ថា យ៉ាងនេះយ៉ាងនោះទេ មិនមែនតាម ពួថា ដូច្នោះ មិនមែនពួតៗ គ្នាមកទេ មិនមែនដោយការប្រកាន់តាមក្បួន

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ន តក្កហោតុ ន នយហោតុ ន អាការបរិវតក្កេន
ន ទិដ្ឋិនិដ្ឋានក្ខន្ធិយា សាមំ សយមភិញ្ញាតំ
អត្តប្បច្ចក្ខំ ធម្មំ តំ កថយិស្សាមីតិ តន្តេ បវក្ខាមិ
យថាបដានំ ។ តេនាហ ភក្កវា

វិទិត្តមាណស្ស យទិទំ ជាសុ (សារីបុត្តាតិ ភក្កវា)
វិត្តាសនំ សយនំ សេវតោ ចេ
សម្ពោធិកាមស្ស យថានុធម្មំ
តន្តេ បវក្ខាមិ យថាបដានន្តិ ។

[២៣០] បញ្ចន្ទ ធីរោ ភយានំ ន កាយេ
ភិក្ខុ សតោ សប្បរិយន្តចារី
ខំសាធិចាតាន សិរីសចានំ
មនុស្សដស្សាន ចតុប្បដានំ ។

[២៣២] បញ្ចន្ទ ធីរោ ភយានំ ន កាយេតិ
ធីរោតិ ធីរោ បណ្ឌិតោ បញ្ញវា ពុទ្ធិមា ញាណំ
វិការី មេធារី ។ ធីរោ បញ្ចន្ទំ ភយានំ ន កា-
យេយ្យ ន តសេយ្យ ន ឧត្តសេយ្យ ន បរិត្ត-
សេយ្យ ន សន្តាសំ អាបដ្ឋេយ្យ អភិរុ អស្ស អច្ចម្ពី

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មិនមែនដោយការប្រកាន់តាមត្រិះរិះ មិនមែនដោយការប្រកាន់តាមន័យ
មិនមែនត្រិះរិះដោយអាការៈ មិនមែនដោយការពិចារណាតាមការគួរ
ដោយទិដ្ឋិទេ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) តថាគត នឹងប្រាប់ការ
សប្បាយនោះ ដល់អ្នក តាមទំនងដែលតថាគតដឹង ។ ហេតុនោះ
ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

(ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់តបថា ម្ចាស់សារីបុត្ត) ការ
សប្បាយណា របស់ភិក្ខុកាលខ្លើមរអើម សេពទីអង្គុយ
ទីដេកដ៏ស្ងាត់ មានបំណងនូវសម្តោធិញ្ញាណ តាមលំដាប់ធម៌
តថាគតនឹងប្រាប់ការសប្បាយនោះ ដល់អ្នក តាមទំនង
ដែលតថាគតដឹង ។

[២៣១] ភិក្ខុជាធីរៈ មានស្មារតី ប្រព្រឹត្តធម៌ប្រកបដោយទីបំផុត
ជុំវិញ មិនគប្បីខ្លាច ចំពោះភ័យ ៥ យ៉ាង គឺរបោម មមាច
ពស់ សម្មស្សរបស់មនុស្ស និងសត្វចតុប្បាទ ។

[២៣២] ពាក្យថា ធីរៈ ក្នុងបទថា ធីរៈ មិនគប្បីខ្លាចចំពោះភ័យ ៥
យ៉ាង បានដល់ ធីរៈ បណ្ឌិត អ្នកមានប្រាជ្ញា មានការត្រាស់ដឹង មាន
ញាណ មានការភ្លឺច្បាស់ មានប្រាជ្ញា ជាគ្រឿងកម្ចាត់បង់នូវកិលេស ។
ភិក្ខុជាធីរៈ មិនគប្បីខ្លាច មិនគប្បីតក់ស្កុត មិនគប្បីរន្ធត់ មិនគប្បីស្ទុះ
ស្ទោ មិនគប្បីដល់នូវសេចក្តីតក់ស្កុត មិនគប្បីជាអ្នកស្ទុះ មិនញាប់ញ័រ

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

អនុត្រាសី អបលាយី បហ័នកយកេរវោ វិភតលោ-
មហំសោ វិហារយ្យាតិ បញ្ចន្នំ ដីរោ កយានំ
ន កាយេ ។

[២៣៣] ភិក្ខុ សតោ សបរិយន្តចារីតិ ភិក្ខុ-
តិ កល្យាណបុគ្គលោ វា ភិក្ខុ សេក្ខោ វា
ភិក្ខុ ។ សតោតិ ចត្វាហិ ការណេហិ សតោ
កាយេ កាយានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានំ កាវេន្តោ សតោ
វេទនាសុ ចិត្តេ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនាសតិប្បដ្ឋានំ
កាវេន្តោ សតោ សោ រុច្ចតិ សតោ ។ សបរិយន្ត-
ចារីតិ ចត្តារោ បរិយន្តា សីលសំរេបរិយន្តោ ឥន្ទ្រិយ-
សំរេបរិយន្តោ កោជនេ មត្តញ្ញតាបរិយន្តោ ជាតិ-
យានុយោកបរិយន្តោ ។

កតមោ សីលសំរេបរិយន្តោ ។ ឥធិ
ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ ចាតិមោក្ខសំរេសំរុតោ
វិហារតិ អាចារកោចរសម្បន្តោ អណុមត្តេសុ
វន្តេសុ កយទស្សរី សមាទាយ សិក្ខតិ
សិក្ខាបទេសុ អន្តោ បូតិការំ បច្ចវេក្ខមាទោ

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

មិនតក់ស្លុត មិនរត់ចេញ លះបង់នូវសេចក្តីខ្លាចនិងសេចក្តីភ្លឺក ជាអ្នក
ប្រាសចាកសេចក្តីព្រឺរោម ចំពោះភ័យ ៥ យ៉ាង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់
ថា) ភិក្ខុជាធីរៈ មិនគប្បីខ្លាចចំពោះភ័យ ៥ យ៉ាង ។

[២៣៣] អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុមានស្មារតី ប្រព្រឹត្តធម៌ប្រកបដោយ
ទីបំផុតជុំវិញ ត្រង់ពាក្យថា ភិក្ខុ បានដល់ភិក្ខុជាកល្យាណបុប្ផជួន ឬភិក្ខុ
ជាសេក្ខៈ ។ ពាក្យថា មានស្មារតី បានដល់ភិក្ខុមានស្មារតីដោយហេតុ ៤
គឺមានស្មារតី ចម្រើនសតិប្បដ្ឋាន ជាគ្រឿងពិចារណានូវកាយក្នុងកាយ
មានស្មារតី ចម្រើនសតិប្បដ្ឋាន ជាគ្រឿងពិចារណា នូវវេទនាក្នុងវេទនា មាន
ស្មារតី ចម្រើនសតិប្បដ្ឋាន ជាគ្រឿងពិចារណានូវចិត្តក្នុងចិត្ត មានស្មារតី
ចម្រើនសតិប្បដ្ឋាន ជាគ្រឿងពិចារណា នូវធម៌ក្នុងធម៌ ភិក្ខុនោះ លោក
ហៅថា អ្នកមានស្មារតី ។ ពាក្យថា ប្រព្រឹត្តធម៌ប្រកបដោយទីបំផុតជុំវិញ
បានដល់ទីបំផុតជុំវិញ ៤ គឺ ទីបំផុតជុំវិញដោយការសង្រួមសីល ១ ទីបំផុត
ជុំវិញដោយការសង្រួមឥន្ទ្រិយ ១ ទីបំផុតជុំវិញដោយការដឹងប្រមាណក្នុង
ភោជន ១ ទីបំផុតជុំវិញដោយការប្រកបរឿយ ។ នូវការភ្ញាក់រលឹក ១ ។

ទីបំផុតជុំវិញដោយការសង្រួមសីលតើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ
ជាអ្នកមានសីល សង្រួមក្នុងបាតិមោក្ខសំរេសីល បរិបូណ៌ដោយអាចារៈ
និងគោចរៈ ឃើញភ័យក្នុងទោសមានប្រមាណតិចតួច សមាទានសិក្សា
ក្នុងសិក្ខាបទទាំងឡាយ ពិចារណាឃើញច្បាស់នូវភាពស្អុយក្នុងខាងក្នុង

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អន្តោ សីលសំរេបរិយន្តោ ចរតិ មរិយានំ ន ភិទ្ធពតិ
អយំ សីលសំរេបរិយន្តោ ។

កតមោ ឥន្ទ្រិយសំរេបរិយន្តោ ។ ឥធិ ភិក្ខុ
ចក្កុណា រូបំ ទិស្វា ន និមិត្តក្កាហី ហោតិ នានុព្យ-
ញ្ញនក្កាហី យត្វាធិករណាមេនំ ចក្កុន្ទ្រិយំ អសំរុតំ
វិហារន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា ចាបកា អកុសលា
ធម្មា អន្ធាស្សវេយ្យំ តស្ស សំរោយ បដិបដ្ឋតិ រក្ខតិ-
តិ ចក្កុន្ទ្រិយំ ចក្កុន្ទ្រិយេ សំរំ អាបដ្ឋតិ សោ-
តេន សទ្ធិំ សុត្វា ឃានេន កន្ធិំ ឃាយិត្វា ជិវ្ហាយ
រសំ សាយិត្វា កាយេន ដោដ្ឋព្វំ ធម្មស្សិត្វា មនសា
ធម្មំ វិញ្ញាយ ន និមិត្តក្កាហី ហោតិ នានុព្យញ្ញនក្កាហី
យត្វាធិករណាមេនំ មនិទ្ធរិយំ អសំរុតំ វិហារន្តំ អភិជ្ឈា-
ទោមនស្សា ចាបកា អកុសលា ធម្មា អន្ធាស្ស-
វេយ្យំ តស្ស សំរោយ បដិបដ្ឋតិ រក្ខតិ មនិទ្រិយំ
មនិទ្រិយេ សំរំ អាបដ្ឋតិ អាទិត្តបរិយាយំ បច្ចវេក្ខ-
មាដោ អន្តោ ឥន្ទ្រិយសំរេបរិយន្តោ ចរតិ មរិយានំ ន
ភិទ្ធពតិ អយំ ឥន្ទ្រិយសំរេបរិយន្តោ ។

កតមោ ភោជនេ មត្តញ្ញតាបរិយន្តោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ប្រព្រឹត្តក្នុងទីបំផុតជុំវិញដោយការសង្រួមសីលក្នុងខាងក្នុង មិនទម្លាយនូវ
ខេត្តដែន (នៃសីល) នេះទីបំផុតជុំវិញ ដោយការសង្រួមសីល ។

ទីបំផុតជុំវិញ ដោយការសង្រួមតន្ត្រីយ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុង
សាសនានេះ ឃើញរូបដោយភ្នែក ជាអ្នកមិនក្លចកាន់នូវនិមិត្ត មិនក្លច
កាន់នូវអនុព្យញ្ញនៈ ធម៌ជាអកុសល ដ៏លាមក គឺអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស
គប្បីដិតតាមបុគ្គលមិនសង្រួមនូវចក្ខុន្ត្រីយ ព្រោះការមិនសង្រួមចក្ខុន្ត្រីយ
ណាជាហេតុ ប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួមចក្ខុន្ត្រីយនោះ រក្សាចក្ខុន្ត្រីយ ដល់
នូវការសង្រួម ក្នុងចក្ខុន្ត្រីយ ឮសំឡេងដោយត្រចៀក ជុំក្លិនដោយ
ច្រមុះ លិទ្ធករដោយអណ្តាត ប៉ះពាល់សម្ផស្សដោយកាយ ដឹងធម្មា-
រម្មណ៍ដោយចិត្ត ជាអ្នកមិនក្លចកាន់នូវនិមិត្ត មិនក្លចកាន់នូវអនុព្យញ្ញនៈ
ធម៌ជាអកុសលដ៏លាមក គឺអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស មិនដិតតាមបុគ្គល
មិនសង្រួមមនិទ្រីយ ព្រោះការមិនសង្រួមមនិទ្រីយណាជាហេតុ ប្រតិ-
បត្តិដើម្បីសង្រួមមនិទ្រីយនោះ រក្សាមនិទ្រីយ ដល់នូវការសង្រួមក្នុង
មនិទ្រីយ ពិចារណានូវអាទិត្តបរិយាយសូត្រ ប្រព្រឹត្តក្នុងទីបំផុតជុំវិញ
ដោយការសង្រួមតន្ត្រីយខាងក្នុង មិនទម្លាយខេត្តដែន នេះទីបំផុត
ជុំវិញ ដោយការសង្រួមតន្ត្រីយ ។

ទីបំផុតជុំវិញ ដោយការដឹងប្រមាណក្នុងភោជន តើដូចម្តេច ។

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

ឥធិ ភិក្ខុ បដិសង្កា យោនិសោ អាហារំ អាហារេតិ
 នេវ ទវាយ ន មនាយ ន មណ្ឌនាយ ន វិក្ខុសនាយ
 យារនេវ ឥមស្ស កាយស្ស បិតិយា យាបនាយ
 វិហឹសុបរតិយា ព្រហ្មចរិយានុក្កហាយ ឥតិ បុរាណញ្ច
 វេទនំ បដិហង្កាមិ នវញ្ច វេទនំ ន ឧប្បាទេស្សាមិ
 យាត្រា ច មេ ភវិស្សតិ អនវជ្ជតា ច ជាសុវិហារោ
 ចាតិ អក្ខត្តញ្ញនវណាប្បដិច្ឆាទនបុត្តមំសុបមំ បច្ច-
 វេក្ខមាណោ អន្តោ កោជនេ មត្តញ្ញតាបរិយន្តោ
 ចរតិ មរិយានំ ន ភិទ្ធិតិ អយំ កោជនេ
 មត្តញ្ញតាបរិយន្តោ ។

កតមោ ជាភរិយានុយោកបរិយន្តោ ។ ឥធិ ភិក្ខុ
 ទិវសំ^(១) ចង្ក្រមេន និសង្កាយ អារវណីយេហិ ធម្មេហិ
 ចិត្តំ បរិសោធនេតិ រត្តិយា បបមំ យាមំ ចង្ក្រមេន
 និសង្កាយ អារវណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធនេតិ
 រត្តិយា មជ្ឈិមំ យាមំ ទក្ខិណោន បស្សេន សីហសេយ្យំ
 កប្បេតិ ចានេ ចានំ អច្ចាជាយ សតោ សម្បជានោ
 ឧដ្ឋានសញ្ញំ មនសិករិត្តា រត្តិយា បច្ឆិមំ យាមំ បច្ចុដ្ឋាយ

១ ឱ. ទិវា ។

សារីបុគ្គសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ពិចារណាដោយឧបាយ ហើយបរិភោគអាហារថា
 អាត្មាអញមិនបរិភោគ ដើម្បីការលេង មិនដើម្បីការស្រវឹង មិនដើម្បី
 ការតាក់តែង មិនដើម្បីការផ្ទូរផង់ គ្រាន់តែដើម្បីការតាំងនៅនៃកាយនេះ
 ដើម្បីការញ៉ាំងជីវិតិទ្ធិយឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបំបាត់បង់នូវសេចក្តីលំបាក
 ដើម្បីអនុគ្រោះដល់ព្រហ្មចារ្យ នឹងកម្ចាត់បង់នូវវេទនាចាស់ផង នឹងមិន
 ញ៉ាំងវេទនាថ្មីឲ្យកើតឡើងផង កិរិយាប្រព្រឹត្តទៅ (នៃឥរិយាបថទាំង ២)
 ផង សេចក្តីមិនមានទោសផង ការនៅសប្បាយផង នឹងមានដល់អាត្មាអញ
 ដូច្នោះ ភិក្ខុពិចារណានូវអាហារ ឧបមាដោយប្រេងសម្រាប់លាបភ្លៅ
 រទេះ និងសំពត់សម្រាប់រុំដំបៅនិងសាច់កូន ប្រព្រឹត្តក្នុងទីបំផុតជុំវិញ
 ដោយការដឹងប្រមាណ ក្នុងកោជនខាងក្នុង មិនទម្ងាយនូវខេត្តដែន
 នេះទីបំផុតជុំវិញ ដោយការដឹងប្រមាណ ក្នុងកោជន ។

ទីបំផុតជុំវិញ ដោយការប្រកបរឿយ ។ នូវការភ្ញាក់រលឹក តើដូច
 ម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ញ៉ាំងចិត្តឲ្យបរិសុទ្ធចាកធម៌ជាគ្រឿង
 រារាំង ដោយការចង្រ្កម ដោយការអង្គុយ អស់វេលាថ្ងៃ ញ៉ាំងចិត្ត
 ឲ្យបរិសុទ្ធ ចាកធម៌ជាគ្រឿងរារាំង ដោយការចង្រ្កម ដោយការអង្គុយ
 អស់បឋមយាមនៃរាត្រី សម្រេចសីហសេយ្យា ដោយខាងខាងស្តាំ
 អស់មជ្ឈិមយាមនៃរាត្រី យកជើងតម្រួតលើជើង មានស្មារតី ដឹងខ្លួន
 ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវសញ្ញាថានឹងក្រោក ហើយក្រោកក្នុងបច្ច័មយាមនៃរាត្រី

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ចង្កៀមន និសង្ខាយ អារវណ្ណាយេហិ ធម្មេហិ
 ចិត្តំ បរិសោធចតិ កន្ទេករត្តវិហារំ បច្ចុវេក្ខមាដោ
 អន្តោ ជាតិវិយានុយោកបរិយន្តោ ចរតិ មរិយាទំ ន
 ភិទ្ធីតិ អយំ ជាតិវិយានុយោកបរិយន្តោតិ ភិក្ខុ
 សតោ សបរិយន្តចារី ។

[២៣៤] ខំសាធិចាតាន សិរីសចានន្តិ ខំសា
 វុច្ឆន្តិ បិដ្ឋលមក្ខិកា ។ អធិចាតិកា វុច្ឆន្តិ សព្វា-
 បិ មក្ខិកាយោ ។ តីការណា អធិចាតិកា
 វុច្ឆន្តិ សព្វាបិ មក្ខិកាយោ ។ តា ឧប្បតិកា ឧប្បតិកា
 ខានន្តិ តំការណា អធិចាតិកា វុច្ឆន្តិ សព្វាបិ
 មក្ខិកាយោ ។ សិរីសចា វុច្ឆន្តិ អហីតិ ខំសាធិចា-
 តាន សិរីសចានំ ។

[២៣៥] មនុស្សដស្សាន ចតុប្បទានន្តិ មនុស្ស-
 ដស្សា វុច្ឆន្តិ ចោរា វា អស្ស មាណវា កត-
 កម្មា វា អកតកម្មា វា ។ តេ ភិក្ខុ បញ្ញា
 វា បុច្ឆេយ្យំ វាទំ វា អាហេយេយ្យំ អក្កោសេយ្យំ បរិកា-
 សេយ្យំ ហេសេយ្យំ វិហេសេយ្យំ ហីសេយ្យំ វិហីសេយ្យំ
 ហោហេយ្យំ វិហោហេយ្យំ ឃាតេយ្យំ ឧបឃាតេយ្យំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ញ៉ាំងចិត្តឲ្យបរិសុទ្ធចាកធម៌ជាគ្រឿងរារាំង ដោយការចង្រ្កម ដោយការ
អង្គុយ ពិចារណានូវការនៅតាមភទ្ទេករត្តសូត្រ ប្រព្រឹត្តក្នុងទីបំផុតជុំវិញ
ដោយការប្រកបរឿយៗនូវការភ្ញាក់រលឹកខាងក្នុង មិនទម្ងាយនូវខេត្តដែន
នេះទីបំផុតជុំវិញ ដោយការប្រកបរឿយៗនូវការភ្ញាក់រលឹក ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុមានស្មារតី ប្រព្រឹត្តធម៌ប្រកបដោយទីបំផុតជុំវិញ ។

[២៣៤] ពាក្យថា រហោម មមាច ពស់ សេចក្តីថា រុយ
ក្រហម លោកហៅថា រហោម ។ ពួករុយទាំងអស់ លោកហៅថា
មមាច ។ ព្រោះអ្វី បានជាពួករុយទាំងអស់ លោកហៅថា មមាច ។
ពួករុយទាំងនោះ តែងហើរឆ្ងៀលឆ្ងាត់ទៅខាំ ព្រោះហេតុនោះ ពួក
រុយទាំងអស់ លោកហៅថា មមាច ។ ពស់ទាំងឡាយ លោកហៅ
ថា ពស់ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) រហោម មមាច ពស់ ។

[២៣៥] ពាក្យថា សម្មស្សរូបសមនុស្ស និងសត្វចតុប្បាទ
សេចក្តីថា ពួកចោរក្តី មាណាពមានការងារធ្វើហើយក្តី មានការ
ងារធ្វើមិនទាន់ហើយក្តី លោកហៅថា សម្មស្សរូបសមនុស្ស ។
ពួកជនទាំងនោះ គប្បីស្សរប្រស្នាចំពោះភិក្ខុក្តី លើកវាទៈក្តី ជេរក្តី
ប្រទេចក្តី ខឹងក្តី ក្រេវក្រោធក្តី បៀតបៀនក្តី បៀតបៀន
ផ្សេងៗក្តី គ្របសង្កត់ក្តី ជិះជាន់ក្តី ប្រហារក្តី ប្រហារមាំក្តី

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

ឧបយាតំ វា ករេយ្យំ ។ យោ កោចិ មនុស្សតោ
 ឧបយាតោ មនុស្សដស្សោ ។ ចតុប្បទានន្តិ សីហា
 ព្យក្សា ធិបិ អច្ឆតរច្ឆា កោកា កោមហិសា ហត្ថិ ។
 តេ ភិក្ខុ មន្ទេយ្យំ ខាទេយ្យំ ហីសេយ្យំ វិហីសេយ្យំ
 ហោថេយ្យំ វិហោថេយ្យំ យាតេយ្យំ ឧបយាតេយ្យំ
 ឧបយាតំ វា ករេយ្យំ ។ ចតុប្បទតោ ឧបយាតោ
 យដ្ឋិញ្ចិ ចតុប្បទកយន្តិ មនុស្សដស្សាន ចតុប្បទានំ ។
 តេនាហ ភកវា

បញ្ចន្ទ ធីរោ ភយានំ ន ភាយេ
 ភិក្ខុ សតោ សបរិយន្តចារី
 ខំសាធិចាតាន សិរីសចានំ
 មនុស្សដស្សាន ចតុប្បទានន្តិ ។

[២៣៦] បរេធម្មិកានំបិ ន សន្តសេយ្យ
 ទិស្វាបិ តេសំ ពហុភេរវានិ
 អថាបរាជី អភិសម្ពុវេយ្យំ
 បរិស្សយានី កុសលានុឧសី ។

[២៣៧] បរេធម្មិកានំបិ ន សន្តសេយ្យ
 ទិស្វាបិ តេសំ ពហុភេរវានីតិ បរេធម្មិកា វុច្ចតិ

សារីបុគ្គលសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ធ្វើនូវការបៀតបៀនមាំក្តី ។ ការបៀតបៀន អំពីមនុស្សណានីមួយ
 (ការបៀតបៀននោះ) ឈ្មោះថា សម្មស្សរបស់មនុស្ស ។ ពាក្យថា
 សត្វចតុប្បាទ គឺសត្វសីហាៈ ខ្លាធំ ខ្លាដំបង ខ្លាឃ្មុំ ខ្លាខិន ឆ្កែព្រៃ
 គោ ក្របី ដំរី ។ សត្វទាំងនោះគប្បីញ៉ាំញី ខាំស៊ី បៀតបៀន
 បៀតបៀនផ្សេង ៗ គ្របសង្កត់ ជិះជាន់ ប្រហារ ប្រហារមាំ ធ្វើការ
 ប្រហារមាំចំពោះភិក្ខុ ។ ការបៀតបៀនមាំ អំពីសត្វចតុប្បាទ ភ័យ
 អំពីសត្វចតុប្បាទណានីមួយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សម្មស្ស
 របស់មនុស្ស និងសត្វចតុប្បាទ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ
 ត្រាស់ថា

ភិក្ខុជាជីវៈ មានស្មារតី ប្រព្រឹត្តធម៌ប្រកបដោយទីបំផុតជុំវិញ
 មិនគប្បីខ្លាច ចំពោះភ័យ ៥ យ៉ាង គឺ រលោម មមាច ពស់
 សម្មស្សរបស់មនុស្ស និងសត្វចតុប្បាទ ។

[២៣៦] ភិក្ខុឃើញហេតុគួរខ្លាចដ៏ច្រើន របស់ពួកអ្នកកាន់ធម៌
 ដទៃនោះ មិនគប្បីតក់ស្លុតទេ មួយទៀត ភិក្ខុទាំងឡាយ
 អ្នកស្វែងរកកុសលធម៌ គប្បីគ្របសង្កត់អន្តរាយទាំងឡាយ
 ដទៃបាន ។

[២៣៧] ពាក្យថា ភិក្ខុឃើញហេតុគួរខ្លាច ដ៏ច្រើន របស់
 ពួកអ្នកកាន់ធម៌ ដទៃនោះ មិនគប្បីតក់ស្លុតទេ អធិប្បាយថា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សត្ត សហធម្មិកេ បមេត្វា យេកេចិ ពុទ្ធេ អប្បសន្នា
 ធម្មេ អប្បសន្នា សន្នេ អប្បសន្នា ។ តេ ភិក្ខុ បញ្ច
 វា បុច្ឆេយ្យំ វាទំ វា អាហេយេយ្យំ អក្កោសេយ្យំ
 បរិកាសេយ្យំ ពេសេយ្យំ វិពេសេយ្យំ ហីសេយ្យំ
 វិហីសេយ្យំ ហោមេយ្យំ វិហោមេយ្យំ ឃាតេយ្យំ ឧប-
 ឃាតេយ្យំ ឧបឃាតំ វា កេវេយ្យំ តេសំ ពហុ កេវេ
 បស្សិត្វា វា សុណិត្វា វា ន វេជេយ្យ នប្បវេជេយ្យ
 ន សម្បវេជេយ្យ ន តសេយ្យ ន សន្តសេយ្យ ន ឧត្ត-
 សេយ្យ ន បរិត្តសេយ្យ ន កាសយេយ្យ ន សន្តាសំ
 អាបដ្ឋេយ្យ អភិរុ^(១) អស្ស អច្ឆម្ពី អនុត្រាសី អបលាយី
 បហីនកយកេវវោ វិតតលោមហំសោ វិហារេយ្យាតិ បរ-
 ធម្មិកាណំបិ ន សន្តសេយ្យ ទិស្វាបិ តេសំ ពហុកេវវាទី ។

[២៣៨] អថាបរាជី អភិសម្ពវេយ្យំ បរិស្សយាទិ
 កុសលានុឯសីតិ អថាបរាទិបិ អត្ថិ អភិសម្ពោ-
 តព្វាទិ អភិកវិតព្វាទិ អជ្ឈោត្តវិតព្វាទិ បរិយាទិយិ-
 តព្វាទិ មទ្ធិតព្វាទិ ។ បរិស្សយាតិ ទ្វេ បរិស្សយា
 ចាកដបរិស្សយា ច បទិច្ឆន្តបរិស្សយា ច ។ បេ ។

១ ឱ អភិរុ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ជនទាំងឡាយណានីមួយ មិនជ្រះថ្លាក្នុងព្រះពុទ្ធ មិនជ្រះថ្លាក្នុងព្រះធម៌
 មិនជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសង្ឃ លើកតែសហធម្មិកបុគ្គល ៧ ពួកចេញ លោក
 ហៅថា ពួកអ្នកកាន់ធម៌ដទៃ ។ ពួកជននោះ គប្បីសួរប្រស្នា នឹងភិក្ខុ
 ឬលើកវាទៈ ជេរប្រទេច ខឹងក្រែវក្រោធ បៀតបៀន បៀតបៀនផ្សេង ។
 គ្របសង្កត់ ជិះជាន់ ប្រហារ ប្រហារខ្លាំង ធ្វើនូវការបៀតបៀនខ្លាំង ភិក្ខុ
 ឃើញក្តី ឮក្តី នូវហេតុគួរខ្លាចដ៏ច្រើន របស់ជននោះ មិនគប្បីញាប់ញ័រ
 មិនគប្បីរន្ធត់ មិនគប្បីសស្ទើតសស្ទក់ មិនគប្បីតក់ស្កុត មិនគប្បីស្កុតរន្ធត់
 មិនគប្បីរើកើប មិនគប្បីញ័រចំប្រប់ មិនគប្បីខ្លាច មិនគប្បីដល់នូវការ
 តក់ស្កុត គប្បីជាអ្នកមិនខ្លាច មិនញាប់ញ័រ មិនតក់ស្កុត មិនរត់ចេញ
 លះបង់ នូវសេចក្តីខ្លាច និងការភ្លឹក មានការព្រឺរោមទៅប្រាសហើយ
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុឃើញហេតុគួរខ្លាចដ៏ច្រើន របស់ពួក
 អ្នកកាន់ធម៌ដទៃនោះ មិនគប្បីតក់ស្កុតទេ ។

[២៣៨] ពាក្យថា មួយទៀត ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកស្វែងរក
 កុសលធម៌ គប្បីគ្របសង្កត់អន្តរាយ ទាំងឡាយដទៃបាន សេចក្តីថា
 មួយទៀត សេចក្តីអន្តរាយ ទាំងឡាយដទៃ ដែលគួរគ្របសង្កត់ ជិះជាន់
 សង្កត់សង្កិន បំផ្លាញ ញាំញី ក៏មាន ។ ពាក្យថា សេចក្តីអន្តរាយ បាន
 ដល់សេចក្តីអន្តរាយ ២ គឺ អន្តរាយប្រាកដ ១ អន្តរាយកំបាំង ១ ។ បេ ។

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

ឯវម្បិ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។ កុសលានុឯសីតិ
 សម្មាបដិបទំ អនុលោមប្បដិបទំ អបច្ចដីកប្បដិបទំ
 អន្ធត្ថប្បដិបទំ ។ បេ ។ អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មក្កំ និព្វានព្វ
 និព្វានកាមិនិព្វ បដិបទំ ឯសន្តេន កវេសន្តេន បរិយេ-
 សន្តេន បរិស្សយា អភិសម្មោតព្វា អភិភវិតព្វា អដ្ឋោត្ត-
 វិតព្វា បរិយាទិយិតព្វា មទ្ធិតព្វាតិ អថាបរាជី អភិសម្ម-
 វេយ្យំ បរិស្សយាជី កុសលានុឯសី ។ តេនាហ ភកវា

បរធម្មិកានំបិ ន សន្តសេយ្យ
 ទិស្វាបិ តេសំ ពហុកេរវានិ
 អថាបរាជី អភិសម្មវេយ្យំ
 បរិស្សយាជី កុសលានុឯសីតិ ។

[២៣៩] អាតង្គ្គិដស្សេន ខុទាយ ធុដ្ឋោ
 សីតំ អមុណ្ណំ^(១) អទិវាសយេយ្យ
 សោ តេហិ ធុដ្ឋោ ពហុទា អនោកោ
 រិយបរក្កមី ទទ្ធិ កវេយ្យ ។

[២៤០] អាតង្គ្គិដស្សេន ខុទាយ ធុដ្ឋោតិ
 អាតង្គ្គិដស្សោ វុច្ចតិ ពោកដស្សោ ។

១ ឱ. អច្ចណ្ណំ ។ ម. អតុណ្ណំ ។

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ឈ្មោះថាអន្តរាយ ព្រោះជាសភាពអាស្រ័យក្នុងសរីរៈនោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។
 ពាក្យថា អ្នកស្វែងរកកុសលធម៌ គឺ ភិក្ខុអ្នកស្វែងរក ស្វែងរក
 ប្រមើលរកនូវការប្រតិបត្តិល្អ ការប្រតិបត្តិជាអនុលោម ការប្រតិបត្តិដ៏
 សមគួរដល់អត្ថ ។ បេ ។ នូវមគ្គដ៏ប្រសើរមានអង្គ ៨ ព្រះនិព្វាន ការប្រតិបត្តិ
 ជាដំណើរទៅកាន់ព្រះនិព្វាន គប្បីគ្របសង្កត់ ជិះជាន់ សង្កត់សង្កិន បំ-
 ផ្លាញ ញាំញី នូវសេចក្តីអន្តរាយទាំងឡាយ ហេតុនោះ(ទ្រង់ត្រាស់ថា)
 មួយទៀត ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកស្វែងរកកុសលធម៌ គប្បីគ្របសង្កត់
 អន្តរាយទាំងឡាយដទៃបាន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ភិក្ខុឃើញហេតុគួរខ្លាចដ៏ច្រើន របស់ពួកអ្នកកាន់ធម៌ដទៃនោះ
 មិនគប្បីតក់ស្លុតទេ មួយទៀត ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកស្វែងរក
 កុសលធម៌ គប្បីគ្របសង្កត់ អន្តរាយទាំងឡាយដទៃបាន ។

[២៣៧] ភិក្ខុត្រូវសម្មស្សជំងឺ ឬគម្លានពាល់ត្រូវហើយ គប្បី
 ទ្រាំអត់ ចំពោះត្រជាក់និងក្តៅ ភិក្ខុនោះ ដែលអាការដ៏ច្រើន
 នោះ ពាល់ត្រូវហើយ មិនគប្បីជាអ្នកធ្វើឱកាស គប្បី
 ធ្វើព្យាយាម ប្រឹងប្រែងឲ្យនៅតែម៉ឺងម៉ាត់ ។

[២៤០] ពាក្យថា ភិក្ខុត្រូវសម្មស្សជំងឺ (ឬ) គម្លាន ពាល់ត្រូវ
 ហើយ សេចក្តីថា សម្មស្សនៃរោគ លោកហៅថា សម្មស្សជំងឺ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

រោគផស្សៈន ធុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមដ្ឋាកតោ
 អស្ស ចក្កុរោគេន ធុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមដ្ឋា-
 កតោ អស្ស សោតរោគេន យានរោគេន ជីវ្ហារោ-
 គេន កាយរោគេន ។ បេ ។ ខំសមកសវាតាតប-
 សិរីសបសម្មស្សៈន ធុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ
 សមដ្ឋាកតោ អស្ស ។ ខុទា វុច្ចតិ ឆាតកោ ។
 ឆាតកេន ធុដ្ឋោ បរេតោ សមោហិតោ សមដ្ឋាក-
 តោ អស្សាតិ អាតង្គផស្សៈន ខុទាយ ធុដ្ឋោ ។

[២៤០] សីតំ អប្បណ្ណំ អធិវាសយេយ្យាតិ សីតន្តិ
 ទ្ធិហិ ការណេហិ សីតំ ហោតិ អព្ពន្ធវធាតុសង្ក្រោបវ-
 សេន វា សីតំ ហោតិ ពហិទ្ធា ឧតុវសេន វា សីតំ
 ហោតិ ។ ឧណ្ណាន្តិ ទ្ធិហិ ការណេហិ ឧណ្ណំ
 ហោតិ អព្ពន្ធវធាតុសង្ក្រោបវសេន វា ឧណ្ណំ ហោតិ
 ពហិទ្ធា ឧតុវសេន វា ឧណ្ណំ ហោតិ ។ សីតំ
 ឧណ្ណំ អធិវាសយេយ្យាតិ ខមោ អស្ស សីតស្ស
 ឧណ្ណាស្ស ជិយន្តាយ បិទាសាយ ខំសមកសវាតា-
 តបសិរីសបសម្មស្សៈនំ ទុរុត្តានំ ទុរាកតានំ វេនបថានំ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ភិក្ខុត្រូវសម្មស្សនៃរោគ ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ ស្រោចចុះ ប្រកបព្រម
 គឺថា ត្រូវរោគភ្នែកពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ ស្រោចចុះ ប្រកបព្រម ត្រូវ
 រោគត្រចៀក រោគច្រមុះ រោគអណ្តាត រោគកាយ ។ បេ ។ ត្រូវ
 សម្មស្សនៃបោម មូស ខ្យល់ កម្ដៅថ្ងៃ និងពស់ ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់
 ស្រោចចុះ ប្រកបព្រម ។ សេចក្ដីឃ្លាន លោកហៅថា គម្មាន ។
 ភិក្ខុត្រូវគម្មាន ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ ស្រោចចុះ ប្រកបព្រម
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ត្រូវសម្មស្សនៃរោគ ពាល់ត្រូវហើយ ។

[២២១] ពាក្យថា គប្បីទ្រាំអត់ ចំពោះត្រជាក់និងក្ដៅ ត្រង់ពាក្យថា
 ត្រជាក់ បានដល់ត្រជាក់ដោយហេតុ ២ គឺ ត្រជាក់ដោយអំណាចធាតុ
 ខាងក្នុងកម្រើក ១ ត្រជាក់ដោយអំណាចរដូវខាងក្រៅ ១ ។ ពាក្យថា
 ក្ដៅ បានដល់ការក្ដៅដោយហេតុ ២ គឺ ក្ដៅដោយអំណាចធាតុខាងក្នុង
 កម្រើក ១ ក្ដៅដោយអំណាចរដូវខាងក្រៅ ១ ។ ពាក្យថា គប្បីទ្រាំ
 អត់ចំពោះត្រជាក់ និងក្ដៅ បានសេចក្ដីថា ភិក្ខុគប្បីជាអ្នកអត់ធន់ចំពោះ
 ត្រជាក់ ក្ដៅ សេចក្ដីឃ្លាន សេចក្ដីស្រេក សម្មស្សនៃបោម មូស ខ្យល់
 កម្ដៅថ្ងៃ ពស់ ចំពោះគន្លងពាក្យដែលគេពោលអាក្រក់ មកអាក្រក់

សោឡសមេ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

ឧប្បន្ទានំ សារីកានំ វេទនានំ ទុក្ខានំ តិប្បានំ
ខរានំ កដុកានំ អសាតានំ អមនាចានំ ចាណាហារានំ
អធិវាសិកជាតិកោ អស្សាតិ សីតំ អបុណ្ណំ
អធិវាសយេយ្យ ។

[២៤២] សោ តេហិ ផុដ្ឋោ ពហុជា អនោកោតិ
សោ តេហិតិ^(១) អាត្តដ្ឋង្គស្សេន ច ខុនាយ ច
សីតេន ច ខុណ្ណេន ច ផុដ្ឋោ បរេតោ សមេហិតោ
សមន្នាគតោ អស្សាតិ សោ តេហិ ផុដ្ឋោ ។
ពហុជាតិ អនេកវិដេហិ អាការេហិ ផុដ្ឋោ បរេតោ
សមេហិតោ សមន្នាគតោ អស្សាតិ សោ តេហិ
ផុដ្ឋោ ពហុជា ។ អនោកោតិ អភិសម្ព័រសហគត-
វិញ្ញាណាស្ស ឱកាសំ ន ករោតីតិបិ អនោកោ ។
អថវា កាយទុច្ចរិតស្ស វចីទុច្ចរិតស្ស មនោទុច្ចរិតស្ស
ឱកាសំ ន ករោតីតិបិ អនោកោតិ សោ តេហិ
ផុដ្ឋោ ពហុជា អនោកោ ។

១ សោ តេហិ ផុដ្ឋោតិ ភវិតព្ធុ ។

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

គប្បីជាអ្នកប្រកបដោយជាតិ ជាអ្នកអត់ធន់វេទនា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងសីររៈ
ដែលកើតហើយ ជាទុក្ខ ខ្លាំងក្លា ខ្លោចផ្សា ក្តៅផ្សា មិនស្រួល
មិនជាទីគាប់ចិត្ត ដែលអាចនាំយកជីវិតបាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
ភិក្ខុគប្បីអត់សង្កត់ចំពោះត្រជាក់និងក្តៅ ។

[២៤២] អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុនោះ ដែលអាការដ៏ច្រើននោះ
ពាល់ត្រូវហើយ មិនគប្បីជាអ្នកធ្វើឱកាស ត្រង់ពាក្យថា ភិក្ខុនោះដែល
អាការនោះ គឺ ភិក្ខុនោះ ជាអ្នកត្រូវសម្មស្សជំងឺផង គម្លានផង
ត្រជាក់ផង ក្តៅផង ពាល់ត្រូវ គ្របសង្កត់ ស្រោចចុះ ប្រកបព្រម
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុនោះ ដែលអាការនោះ ពាល់
ត្រូវហើយ ។ ពាក្យថា ដោយច្រើន គឺត្រូវអាការច្រើនយ៉ាង ពាល់
ត្រូវ គ្របសង្កត់ ស្រោចចុះ ប្រកបព្រម ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
ភិក្ខុនោះដែលអាការដ៏ច្រើននោះ ពាល់ត្រូវហើយ ។ ពាក្យថា មិន
គប្បីជាអ្នកធ្វើឱកាស គឺ ឈ្មោះថាមិនធ្វើឱកាស ព្រោះមិនធ្វើឱកាស
ដល់វិញ្ញាណ ដែលប្រកបដោយអភិសង្ខារ ក៏មាន ឬឈ្មោះថាមិនធ្វើ
ឱកាស ព្រោះមិនធ្វើឱកាសដល់កាយទុច្ចរិត វចីទុច្ចរិត មនោទុច្ចរិត
ក៏មាន ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុនោះ ដែលអាការដ៏ច្រើន
នោះ ពាល់ត្រូវហើយ មិនគប្បីជាអ្នកធ្វើឱកាស ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[២៤៣] វិយបរក្កមំ ទទ្ធិំ ករេយ្យាតិ វិយ-
 បរក្កមោ រុច្ចតិ យោ ចេតសិកោ វិយារម្ហោ
 និក្កមោ បរក្កមោ ឧយ្យាមោ វាយាមោ ឧស្សាហោ
 ឧស្សោទ្ធិំ អប្បដិវាដី ថាមោ ធិតិ អសិចិលបរក្ក-
 មតា អនិក្ខិត្តច្ន្នតា អនិក្ខិត្តជុរតា ជុរសម្បត្តា-
 ហោ វិយំ វិយិទ្ធិយំ វិយពលំ សម្មាវាយាមោ ។
 វិយបរក្កមំ ទទ្ធិំ ករេយ្យ ទទ្ធិសមាទានោ អស្ស
 អវដ្ឋិតសមាទានោតិ វិយបរក្កមំ ទទ្ធិំ ករេយ្យ ។
 តេនាហ ភក្កវា

អាតង្គិដស្សេន ខុទាយ ដុដ្ឋោ
 សីតំ អថុល្លំ អធិវាសយេយ្យ
 សោ តេហិ ដុដ្ឋោ ពហុទា អនោកោ
 វិយបរក្កមំ ទទ្ធិំ ករេយ្យាតិ ។

[២៤៤] ថេយ្យំន ករេយ្យ ន មុសា ភណោយ្យ
 មេត្តាយ ដស្សេ តសថាវរាទំ
 យទាវិលត្តំ មនសោ វិជញ្ញា
 កណ្ហាស្ស បក្ខោតិ វិនោទយេយ្យ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[២៤៣] ពាក្យថា គប្បីធ្វើព្យាយាមប្រឹងប្រែងឲ្យនៅតែម៉ឺងម៉ាត់ សេចក្តីថា ការព្យាយាមតឹងតែង ការសង្វាត ការប្រឹងប្រែង ការឱហាត ការព្យាយាម ការឧស្សាហ៍ ការខ្ចីឃ្នាត ការមិនបន្ទូរបន្ទុយ កម្លាំងកាយ ការតាំងមាំ ការប្រឹងប្រែងមិនជួរថយ ការមិនដាក់ចុះនូវសេចក្តីប្រាថ្នា ការមិនដាក់ជុរៈ ការផ្គងជុរៈ ការព្យាយាម ការព្យាយាមជាធំ ការព្យាយាម ជាកម្លាំង ការព្យាយាមត្រូវ ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ឯណា នោះ លោក ហៅថា ការព្យាយាមប្រឹងប្រែង ។ ភិក្ខុគប្បីធ្វើព្យាយាម ប្រឹងប្រែងឲ្យ ម៉ឺងម៉ាត់ គឺគប្បីជាអ្នកសមាទានដ៏មាំទាំ ជាអ្នកសមាទានដ៏មុតមាំ ហេតុ នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុគប្បីធ្វើព្យាយាម ប្រឹងប្រែងឲ្យម៉ឺងម៉ាត់ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ភិក្ខុត្រូវសម្មស្សជំងឺ (ឬ) គម្លានពាល់ត្រូវហើយ គប្បីទ្រាំអត់ ចំពោះត្រជាក់ និងក្តៅ ភិក្ខុនោះ ដែលអាការដ៏ច្រើននោះ ពាល់ត្រូវហើយ មិនគប្បីជាអ្នកធ្វើឱកាស គប្បីធ្វើព្យាយាម ប្រឹងប្រែងឲ្យនៅតែម៉ឺងម៉ាត់ ។

[២៤៤] ភិក្ខុមិនគប្បីធ្វើការលួច មិនគប្បីពោលកុហក គប្បី ផ្សព្វផ្សាយមេត្តា ចំពោះពួកសត្វ ដែលមានសន្តានតក់ស្កុត និងមានសន្តានរឹងប៉ឹង ភិក្ខុបើដឹងសេចក្តីល្អក៏ចិត្ត ក្នុងកាល ណា គប្បីបន្ទាបដ៏ នូវសេចក្តីល្អក៏ចិត្តនោះ (ដោយគិត) ថា នេះប័ក្ខពួករបស់ខ្មៅ ក្នុងកាលនោះ ។

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

[២៤៥] ថេយ្យំ ន ករេយ្យ ន មុសា ភណោយ្យាតិ
 ថេយ្យំ ន ករេយ្យាតិ ឥធិ ភិក្ខុ អទិន្នំ បហាយ
 អទិន្នាណា បដិវិតោ អស្ស ទិន្នាយី ទិន្នាទិកដ្ឋិ
 អថេនេន សុចិត្តេន អត្តនា វិហារេយ្យាតិ
 ថេយ្យំ ន ករេយ្យ ។ ន មុសា ភណោយ្យាតិ
 ឥធិ ភិក្ខុ មុសាវាទំ បហាយ មុសាវាទា
 បដិវិតោ អស្ស សច្ចវាទី សច្ចសន្នោ ថេតោ
 បច្ចយិកោ អវិសំវាទកោ លោកស្សាតិ ថេយ្យំ
 ន ករេយ្យ ន មុសា ភណោយ្យ ។

[២៤៦] មេត្តាយ ជស្សេ តសថាវាវាទីតិ មេ-
 ត្តាតិ យា សត្តេសុ មេត្តិ មេត្តាយនា មេត្តាយិ-
 តត្ថំ អនុនា អនុនាយនា អនុនាយិតត្ថំ ហិតេសិតា
 អនុកម្មា អព្យាចានោ អព្យាបជ្ជោ អនោសោ
 កុសលម្ចុលំ ។ តសាតិ យេសំ តសិណា តណ្ហា
 អប្បហីនា យេសញ្ច ភយកេរវា អប្បហីនា ។

សារីបុគ្គលសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

[២៤៥] អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុមិនគប្បីធ្វើការលួច មិនគប្បីពោល
 កុហក ត្រង់ពាក្យថា មិនគប្បីធ្វើការលួច សេចក្តីថា ភិក្ខុក្នុងសាសនា
 នេះ គប្បីជាអ្នកលះបង់អទិន្នាទាន រៀរស្រឡះចាកអទិន្នាទាន កាន់យក
 តែរបស់ដែលគេឲ្យ ប្រាថ្នាតែរបស់ដែលគេឲ្យ មានខ្លួនជាអ្នកមិនលួច
 មានសភាពដ៏ស្អាត ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិនគប្បីធ្វើការលួច ។
 ពាក្យថា មិនគប្បីពោលកុហក គឺភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ គប្បីជាអ្នកលះបង់
 មុសាវាទ រៀរស្រឡះចាកមុសាវាទ ជាអ្នកពោលតែពាក្យពិត តពាក្យ
 ពិត មានវាចាខ្ជាប់ខ្ជួន គួរឲ្យអ្នកផងជឿបាន មិនពោលបំភាន់សត្វ-
 លោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុមិនគប្បីធ្វើការលួច មិន
 គប្បីពោលកុហក ។

[២៤៦] អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីផ្សព្វផ្សាយមេត្តា ចំពោះ
 ពួកសត្វដែលមានសន្តានតក់ស្លុត និងមានសន្តានរឹងប៉ឹង ត្រង់ពាក្យថា
 មេត្តា បានដល់ សេចក្តីរាប់អាន អាការនៃសេចក្តីរាប់អាន ភាពនៃ
 សេចក្តីរាប់អាន សេចក្តីអាណិត អាការនៃសេចក្តីអាណិត ភាពនៃសេចក្តី
 អាណិត ការស្វែងរកប្រយោជន៍ សេចក្តីអនុគ្រោះ ការមិនព្យាបាទ
 ការមិនចង់ពៀរ ការមិនប្រទូស្ត កុសលមូល ចំពោះពួកសត្វ ។ ពួក
 សត្វដែលមិនទាន់លះបង់សេចក្តីតក់ស្លុត គឺតណ្ហាផង ពួកសត្វដែលមិន
 លះបង់សេចក្តីភ័យដ៏ពន្លឹកផង ឈ្មោះថា ពួកសត្វមានសន្តានតក់ស្លុត ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កីការណា វុច្ចន្តិ តសា^(១) ។ តេ តសន្តិ ឧត្ត-
សន្តិ បរិត្តសន្តិ កាយន្តិ សន្តាសំ អាបជ្ជន្តិ តំ-
ការណា វុច្ចន្តិ តសា ។ ថារាតិ យេសំ តសិណា
តណ្ហា បហីនា យេសញ្ច ភយកេរា បហីនា ។
កីការណា វុច្ចន្តិ ថារា ។ តេ ន តសន្តិ ន
ឧត្តសន្តិ ន បរិត្តសន្តិ ន កាយន្តិ ន សន្តាសំ
អាបជ្ជន្តិ តំការណា វុច្ចន្តិ ថារា ។ មេត្តាយ
ដស្ស្ក តសថារាជីតិ តសេ ច ថារេ ច មេត្តាយ
ដស្ស្កយ្យ ដរយ្យ មេត្តាសហគតេន ចេតសា វិបុ-
លេន មហក្កតេន អប្បមាលោន អវេរេន អព្យា-
បជ្ឈេន ធវិត្វា វិហារយ្យាតិ មេត្តាយ ដស្ស្ក តស-
ថារាជិ ។

[២៤៧] យនាវិលត្តំ មនសោ វិជញ្ញាតិ យនាតិ
យនា ។ មនសោតិ យំ ចិត្តំ មនោ មាណសំ
ហានយំ បណ្ណារំ មនោ មនាយតនំ មនិច្ឆ្ចិយំ

១ ឱ. តតោ បរំ អប្បហីនាតិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ព្រោះហេតុអ្វី ទើបលោកហៅថា ពួកសត្វមានសន្តានតក់ស្លុត ។ ព្រោះ
 ថាពួកសត្វនោះ តែងតក់ស្លុត រន្ធត់ ញាប់ញ័រ ភិតភ័យ ដល់នូវសេចក្តី
 តក់ស្លុត ហេតុនោះ ទើបលោកហៅថា ពួកសត្វមានសន្តានតក់ស្លុត ។
 ពួកសត្វដែលលះបង់សេចក្តីតក់ស្លុត គឺតណ្ហាផង ពួកសត្វដែលលះបង់
 សេចក្តីភ័យដ៏ពន្លឹកផង ឈ្មោះថា ពួកសត្វមានសន្តានរឹងប៉ឹង ។ ព្រោះ
 ហេតុអ្វី ទើបលោកហៅថា ពួកសត្វមានសន្តានរឹងប៉ឹង ។ (ព្រោះថា)
 ពួកសត្វទាំងនោះ រមែងមិនតក់ស្លុត មិនរន្ធត់ មិនញាប់ញ័រ មិនខ្លាច
 មិនដល់នូវការតក់ស្លុត ហេតុនោះ ទើបលោកហៅថា ពួកសត្វមាន
 សន្តានរឹងប៉ឹង ។ ពាក្យថា គប្បីផ្សព្វផ្សាយមេត្តា ចំពោះពួកសត្វ
 ដែលមានសន្តានតក់ស្លុត និងមានសន្តានរឹងប៉ឹង បានសេចក្តីថា គប្បី
 ប៉ះពាល់ គប្បីផ្សព្វផ្សាយមេត្តា ចំពោះសត្វមានសន្តានតក់ស្លុត និងមាន
 សន្តានរឹងប៉ឹង គឺថា គប្បីផ្សព្វផ្សាយទៅដោយចិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងមេត្តា
 ដ៏ទូលាយ ជាសភាពធំ មិនមានប្រមាណ មិនមានពៀរ មិនមាន
 ព្យាបាទ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីផ្សព្វផ្សាយមេត្តា ចំពោះពួក
 សត្វដែលមានសន្តានតក់ស្លុត និងមានសន្តានរឹងប៉ឹង ។

[២៤៧] ពាក្យថា ភិក្ខុ បើដឹងនូវសេចក្តីល្អក៏ចិត្ត ក្នុងកាលណា
 ត្រង់ពាក្យថា ក្នុងកាលណា គឺក្នុងវេលាណា ។ ពាក្យថា ចិត្ត បាន
 ដល់ចិត្ត មនោ មានសៈ ហទយៈ បណ្ណរៈ មនោ មនាយតនៈ មនិន្ទ្រិយ

សោឡសមោ សារីបុគ្គសុត្តនិទ្ទេសោ

វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធា តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ។
 កាយទុច្ចរិតេន ចិត្តំ អារិលំ ហោតិ លុឡិតំ ឯវិតំ
 យដ្ឋិតំ ចលិតំ ភន្តំ អរូបសន្តំ វចីទុច្ចរិតេន មនោ-
 ទុច្ចរិតេន រាគេន ទោសេន មោហោន កោដេន
 ឧបនាហោន មក្ខេន បណ្ឌាសេន ឥស្សាយ មច្ចរិយេន
 មាយាយ សាបេយ្យេន ថម្កេន សារម្កេន មាទេន
 អតិមាទេន មទេន បមាទេន សព្វក្កិលេសេហិ
 សព្វទុច្ចរិតេហិ សព្វទរថេហិ សព្វបរិណ្ឌាហេហិ
 សព្វសន្តាបេហិ សព្វាកុសលាភិសដ្ឋិហេហិ ចិត្តំ
 អារិលំ ហោតិ លុឡិតំ ឯវិតំ យដ្ឋិតំ ចលិតំ
 ភន្តំ អរូបសន្តំ ។ យទារិលត្តំ មនសោ វិជញ្ញាតិ
 ចិត្តស្ស អារិលការំ ជានេយ្យ អាជានេយ្យ វិជានេយ្យ
 បដិវិជានេយ្យ បដិវិជ្ឈេយ្យាតិ យទារិលត្តំ មនសោ
 វិជញ្ញា ។

[២៤៨] កណ្ណាស្ស បក្ខោតិ វិទោទយេយ្យាតិ
 កណ្ណាតិ យោ សោ មារោ កណ្ណោ អធិបតិ
 អន្តក្ខំ នមុចិ បមត្តពន្ធ ។ កណ្ណាស្ស បក្ខោតិ វិទោ-
 ទយេយ្យាតិ កណ្ណាបក្ខោ មារបក្ខោ មារចាសោ

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មនោវិញ្ញាណជាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណក្ខន្ធ
 នោះ ។ ចិត្តតែងល្អក់ រីករ រំភើប ខ្លាំងខ្លប់ ញាប់ញ័រ ភ្ញាក់ផ្អើល
 មិនស្ងប់ ព្រោះកាយទុច្ចរិត ចិត្តតែងល្អក់ រីករ រំភើប ខ្លាំងខ្លប់ ញាប់-
 ញ័រ ភ្ញាក់ផ្អើល មិនស្ងប់ ព្រោះវចីទុច្ចរិត មនោទុច្ចរិត រាគៈ ទោសៈ
 មោហៈ កោធនៈ ឧបនាហៈ មក្ខៈ បឡាសៈ ឥស្សា មច្ឆវិយៈ មាយា
 សាលេយ្យៈ ចម្មៈ សារម្មៈ មានៈ អតិមានៈ មទៈ បមាទៈ កិលេសទាំង-
 ពួង ទុច្ចរិតទាំងពួង សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយទាំងពួង សេចក្តីអន្ទះអន្ទែង
 ទាំងពួង កម្តៅទាំងពួង អភិសង្ខារជាអកុសលទាំងពួង ។ ពាក្យថា
 ភិក្ខុបើដឹងសេចក្តីល្អក់ចិត្ត ក្នុងកាលណា គឺ គប្បីដឹង គប្បីយល់ គប្បី
 ចូលចិត្ត គប្បីដឹងច្បាស់ គប្បីចាក់ធ្លុះ នូវភាពនៃចិត្តល្អក់ ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីដឹងសេចក្តីល្អក់ចិត្ត ក្នុងកាលណា ។

[២៤៨] ពាក្យថា គប្បីបន្ទាបនូវសេចក្តីល្អក់ចិត្តនោះ (ដោយគិត)
 ថានេះប័ក្ខពួករបស់ខ្មៅ ត្រង់ពាក្យថា ខ្មៅ គឺមារ ឈ្មោះថា ខ្មៅ អធិបតី
 អ្នកដល់នូវទីបំផុត អ្នកមិនឲ្យរួច ដៅពង្សអ្នកប្រមាទ ។ ពាក្យថា គប្បី
 បន្ទាបនូវសេចក្តីល្អក់ចិត្តនោះ (ដោយគិត) ថា នេះប័ក្ខពួករបស់ខ្មៅ
 សេចក្តីថា ភិក្ខុគប្បីលះបង់ បន្ទាបនូវ ធ្វើឲ្យវិនាស ឲ្យដល់នូវភាពមិនមាន
 ដោយគិតថា នេះជាប័ក្ខពួករបស់ខ្មៅ ជាពួករបស់មារ ជាអន្ទាក់របស់មារ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

មារពលិសំ មារាមិសំ មារវិសយោ មារន្តតទោ^(១)
 មារកោចរោ មារពន្ធនន្តិ បដហេយ្យ វិនោទេយ្យ
 ព្យន្តិកវេយ្យ អនការដ្ឋមេយ្យាតិ ឯវម្បិ កណ្ណាស្ស
 បក្ខោតិ វិនោទេយេយ្យ ។ អថវា កណ្ណាបក្ខោ
 មារបក្ខោ អកុសលបក្ខោ ទុក្ខុទយោ ទុក្ខវិចារកោ
 និរយសំវត្តនិកោ តិរច្ឆានយោនិសំវត្តនិកោ បិត្តិ-
 វិសយសំវត្តនិកោតិ បដហេយ្យ វិនោទេយ្យ
 ព្យន្តិកវេយ្យ អនការដ្ឋមេយ្យាតិ ឯវម្បិ កណ្ណាស្ស
 បក្ខោតិ វិនោទេយេយ្យ ។ តេនាហា ភកវា

ថេយ្យំ ន កវេយ្យ^(២) ន មុសា ភណោយ្យ
 មេត្តាយ ផស្សេ តសថាវរាជិ
 យនាវិលត្តំ មនសោ វិជញ្ញា
 កណ្ណាស្ស បក្ខោតិ វិនោទេយេយ្យាតិ ។

[២៤៩] កោណាតិមាណស្ស វសំ ន កច្ឆ
 មូលម្បិ តេសំ បលិខញ្ញ តិដ្ឋេ
 អថប្បិយំ វា បន អប្បិយំ វា
 អន្ធា ភវន្តោ អភិសម្ពវេយ្យ ។

១ ម. មារនិវាសោ ។ អដ្ឋ. មារនិវាបោ ។ ២ ម. ន កាវេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ជាសន្ទូចរបស់មារ ជានុយរបស់មារ ជាវិស័យរបស់មារ ជាតបៈទីបំផុត
 របស់មារ ជាគោចររបស់មារ ជាចំណងរបស់មារ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់
 ថា) គប្បីបន្ទោបង់ នូវសេចក្តីល្អកំចិត្តនោះ (ដោយគិត) ថា នេះប័ក្ខពួករបស់
 ខ្មៅ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយវិញទៀត ភិក្ខុគប្បីលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស
 ឲ្យដល់នូវភាពមិនមាន (ដោយគិត) ថា នេះជាប័ក្ខពួករបស់ខ្មៅ ជាពួក
 របស់មារ ជាពួកអកុសល ជាកិលេសចម្រើនតែទុក្ខ ជាផលនៃទុក្ខ ជាកិ-
 លេសប្រកបក្នុងការប្រព្រឹត្តទៅក្នុងនរក ប្រកបក្នុងការប្រព្រឹត្តទៅក្នុងសត្វ
 តិរច្ឆាន ប្រកបក្នុងការប្រព្រឹត្តទៅក្នុងបិត្តិវិស័យ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់
 ថា) គប្បីបន្ទោបង់ នូវសេចក្តីល្អកំចិត្តនោះ (ដោយគិត) ថា នេះប័ក្ខ
 ពួករបស់ខ្មៅ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ភិក្ខុមិនគប្បីធ្វើការលួច មិនគប្បីពោលកុហក គប្បីផ្សព្វផ្សាយ
 មេត្តាចំពោះពួកសត្វ ដែលមានសន្តានតក់ស្លុត និងមាន
 សន្តានរឹងប៉ឹង ភិក្ខុ បើដឹងសេចក្តីល្អកំចិត្ត ក្នុងកាលណា គប្បី
 បន្ទោបង់ នូវសេចក្តីល្អកំចិត្តនោះ (ដោយគិត) ថា នេះប័ក្ខ
 ពួករបស់ខ្មៅ ក្នុងកាលនោះ ។

[២២៧] ភិក្ខុមិនគប្បីលុះអំណាចក្រោធ និងការមើលងាយ ទាំង
 គប្បីគាស់ឫស នៃកិលេសទាំងនោះចេញ មួយទៀត គប្បីគ្រប
 សង្កត់ឲ្យមាំនូវសភាវៈ ជាទីស្រឡាញ់ ឬមិនជាទីស្រឡាញ់ ។

សោឡសមោ សារីបុគ្គសុត្តនិទ្ទេសោ

[២៥០] កោណតិមានស្ស វសំ ន កច្ឆេតិ
 កោណតិ យោ ចិត្តស្ស អាយាតោ បដិយាតោ
 ។ បេ ។ ចណ្ឌិត្តំ អស្សុរោចោ អនត្តមនតា ចិត្តស្ស ។
 អតិមាណេតិ ឥនេកច្ឆោ បរំ អតិមញ្ញតិ ជាតិយា
 វា កោត្តេន វា ។ បេ ។ អញ្ញតវញ្ញតវេន វា
 វត្ថុនា ។ កោណតិមានស្ស វសំ ន កច្ឆេតិ
 កោណស្ស ច អតិមានស្ស ច វសំ ន កច្ឆេយ្យ
 កោណព្វ អតិមានព្វ បដហេយ្យ វិនោទេយ្យ
 ព្យង្គិកវេយ្យ អនការដ្ឋមេយ្យាតិ កោណតិមានស្ស
 វសំ ន កច្ឆេ ។

[២៥១] មូលម្បិ តេសំ បលិខញ្ញ តិដ្ឋេតិ
 កតមំ កោណស្ស មូលំ ។ អវិជ្ជា មូលំ អយោ-
 និសោមនសិកាពោ មូលំ អស្មិមាណោ មូលំ អហិ-
 រិកំ មូលំ អនោត្តប្បំ មូលំ ឧទ្ធច្ចំ មូលំ ឥទំ
 កោណស្ស មូលំ ។ កតមំ អតិមានស្ស មូលំ ។
 អវិជ្ជា មូលំ អយោនិសោមនសិកាពោ មូលំ
 អស្មិមាណោ មូលំ អហិរិកំ មូលំ អនោត្តប្បំ
 មូលំ ឧទ្ធច្ចំ មូលំ ឥទំ អតិមានស្ស មូលំ ។

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

[២៥០] ពាក្យថា ភិក្ខុមិនគប្បីលុះអំណាចក្រោធ និងការមើល
 ងាយ ត្រង់ពាក្យថា ក្រោធ បានដល់ការអាយាត ការគំនុំរបស់ចិត្ត
 ។ បេ ។ ភាពជាអ្នកកាច ការចេញទឹកភ្នែក ការអាក់អន់ចិត្ត ។ ពាក្យថា
 ការមើលងាយ សេចក្តីថា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ មើលងាយបុគ្គល
 ដទៃដោយជាតិក៏មាន ដោយគោត្រក៏មាន ។ បេ ។ ដោយវត្ថុណាមួយ
 ក៏មាន ។ ពាក្យថា មិនគប្បីលុះអំណាចក្រោធ និងការមើលងាយ
 បានសេចក្តីថា មិនគប្បីលុះអំណាចក្រោធផង ការមើលងាយផង គប្បី
 លះបង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព នូវសេចក្តីក្រោធ
 ផង នូវការមើលងាយផង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុមិនគប្បីលុះ
 អំណាចក្រោធ និងការមើលងាយ ។

[២៥១] សំណួរត្រង់ពាក្យថា ទាំងគប្បីគាស់បួសនៃកិលេសទាំងនោះ
 ចេញ តើបួសក្រោធ ដូចម្តេច ។ អវិជ្ជាជាបួស អយោនិសោមនសិការៈ
 ជាបួស អស្មិមានៈជាបួស អហិរិកៈជាបួស អនោត្តប្បៈជាបួស ឧទ្ធច្ចៈ
 ជាបួស នេះបួសនៃក្រោធ ។ បួសនៃការមើលងាយ តើដូចម្តេច ។
 អវិជ្ជាជាបួស អយោនិសោមនសិការៈជាបួស អស្មិមានៈជាបួស អហិរិកៈ
 ជាបួស អនោត្តប្បៈជាបួស ឧទ្ធច្ចៈជាបួស នេះបួសនៃការមើលងាយ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

មូលម្បិ តេសំ បលិខញ្ញ តិដ្ឋេតិ កោជស្ស ច
 អតិមានស្ស ច មូលំ បលិខណិត្វា ឧទ្ធពិត្វា
 សមុទ្ធពិត្វា ឧប្បាទយិត្វា សមុប្បាទយិត្វា បដហិត្វា
 វិណោទិត្វា ព្យជ្ជិត្វា អនការដ្ឋមេត្វា តិដ្ឋេយ្យាតិ
 មូលម្បិ តេសំ បលិខញ្ញ តិដ្ឋេ ។

[២៥២] អថម្បិយំ វា បន អម្បិយំ វា អន្ធា
 កវន្តោ អភិសម្ពវេយ្យាតិ អថាតិ បទសន្ធិ បទសំ-
 សត្តោ បទចារិប្បិ អក្ខរសមវាយោ ព្យញ្ញនសិ-
 លិដ្ឋតា បទានុប្បព្វកមេតំ អថាតិ ។ បិយាតិ ទ្វេ
 បិយា សត្តា វា សដ្ឋិវា វា ។ កតមេ សត្តា
 បិយា ។ ឥធិ យស្ស តេ ហោន្តិ អត្តកាមា ហិតកា-
 មា ជាសុកាមា យោគក្ខេមកាមា មាតា វា
 បិតា វា ភាតា វា ភតិដី វា បុត្តោ វា ដីតា វា
 មិត្តា វា អមច្ចា វា ញាតី វា សាលោហិតា វា
 ឥមេ សត្តា បិយា ។ កតមេ សដ្ឋិវា បិយា ។
 មនាបិកា រូបា មនាបិកា សន្ធា មនាបិកា
 កន្ធា មនាបិកា រសា មនាបិកា ដោដ្ឋព្វា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ពាក្យថា គប្បីគាស់ប្រសព្វនៃកិលេសទាំងនោះចេញ បានសេចក្តីថា គប្បី
គាស់រំលើង រើចោល ផ្តាច់ចោល ផ្តាច់ផ្តិល លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើ
ឲ្យវិនាស ឲ្យដល់នូវភាពមិនមាន នូវប្រសព្វនៃក្រោធផង ៃនការមើលងាយ
ផង ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ទាំងគប្បីគាស់ប្រសព្វ នៃកិលេស
ទាំងនោះចេញ ។

[២៥២] អធិប្បាយពាក្យថា មួយទៀត គប្បីគ្របសង្កត់ឲ្យមាំនូវ
សភាវៈជាទីស្រឡាញ់ ឬមិនជាទីស្រឡាញ់ ត្រង់ពាក្យថា មួយទៀត គឺ
ជាពាក្យតបទ ជាពាក្យជាប់ដោយបទ បំពេញបទ រូបរួមអក្ខរៈ សម្រួល
ព្យញ្ជនៈ ពាក្យថា មួយទៀត នេះ ជាលំដាប់បទ ។ ពាក្យថា សភាវៈ
ជាទីស្រឡាញ់ បានដល់របស់ជាទីស្រឡាញ់ ២ គឺពួកសត្វ ឬពួកសង្ខារ ។
ពួកសត្វជាទីស្រឡាញ់ តើដូចម្តេច ។ សត្វទាំងនោះ ឯណា ក្នុងលោក
នេះ មានប្រាថ្នាសេចក្តីចម្រើន ប្រាថ្នាប្រយោជន៍ ប្រាថ្នាសេចក្តីសប្បាយ
ប្រាថ្នាសេចក្តីក្សេមចាកយោគៈ គឺជាមាតាក្តី បិតាក្តី បងប្អូនប្រុសក្តី
បងប្អូនស្រីក្តី កូនប្រុសក្តី កូនស្រីក្តី មិត្តក្តី អាមាត្យក្តី ញាតិក្តី សា-
លោហិតក្តី របស់ជននោះ នេះពួកសត្វជាទីស្រឡាញ់ ។ ពួកសង្ខារ
ជាទីស្រឡាញ់ តើដូចម្តេច ។ រូបទាំងឡាយជាទីពេញចិត្ត សំឡេង
ជាទីពេញចិត្ត ក្លិនជាទីពេញចិត្ត រសជាទីពេញចិត្ត ផ្សព្វជាទីពេញចិត្ត

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

ឥមេ សង្ខារា មិយា ។ អប្បិយាតិ ទ្វេ អប្បិយា
 សត្តា វា សង្ខារា វា ។ កតមេ សត្តា អប្បិយា ។
 ឥធិ យស្ស តេ ហោន្តិ អនត្តកាមា អហិតកាមា
 អដាសុកាមា អយោគក្លេមកាមា ដីវិតា វោវោបេ-
 តុកាមា ឥមេ សត្តា អប្បិយា ។ កតមេ សង្ខារា
 អប្បិយា ។ អមនាបិកា រូបា អមនាបិកា សន្ទា
 កន្ទា រសា ដោដ្ឋញ្ចា ឥមេ សង្ខារា អប្បិយា ។
 អន្ទាតិ ឯកំសវចនំ ជិស្សំសយវចនំ ជិក្កដ្ឋវចនំ
 អទ្ទេជ្ឈវចនំ អទ្ទេជ្ឈកវចនំ ជិយោកវចនំ អបណ្ណក-
 វចនំ អវត្តាបនវចនមេតំ អន្ទាតិ ។ អថប្បិយំ វា
 បន អប្បិយំ វា អន្ទា កវន្តោ អភិសម្មវេយ្យាតិ
 មិយាមិយំ សាតាសាតំ សុខទុក្ខំ សោមនស្ស-
 ទោមនស្សំ ឥដ្ឋានិដ្ឋំ អភិសម្មវន្តោ វា អភិកវេយ្យ
 អភិកវន្តោ វា អភិសម្មវេយ្យាតិ អថប្បិយំ វា បន
 អប្បិយំ វា អន្ទា កវន្តោ អភិសម្មវេយ្យ ។
 តេនាហា ភកវា

សារីបុគ្គលសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

នេះពួក សង្ខារជាទីស្រឡាញ់ ។ ពាក្យថា មិនជាទីស្រឡាញ់
 បានដល់ សភាវៈមិនជាទីស្រឡាញ់ ២ គឺ ពួកសត្វ ១ ឬពួកសង្ខារ ១ ។
 ពួកសត្វមិនជាទីស្រឡាញ់ តើដូចម្តេច ។ ពួកសត្វ ណា ក្នុង
 លោកនេះ ប្រាថ្នាការមិនចម្រើន ប្រាថ្នាការឥតប្រយោជន៍ ប្រាថ្នាការ
 មិនសប្បាយ ប្រាថ្នាការមិនក្សេមចាកយោគៈ ប្រាថ្នាដើម្បីផ្តាច់ផ្តិលចាក
 ជីវិត របស់ជននោះ នេះពួកសត្វមិនជាទីស្រឡាញ់ ។ ពួកសង្ខារ
 មិនជាទីស្រឡាញ់ តើដូចម្តេច ។ រូបទាំងឡាយ មិនជាទីពេញចិត្ត
 សំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វ មិនជាទីពេញចិត្ត នេះពួកសង្ខារមិនជាទី
 ស្រឡាញ់ ។ ពាក្យថា ឲ្យមាំ ជាពាក្យដោយចំណែកមួយ ជាពាក្យ
 មិនឲ្យសង្ស័យ ជាពាក្យមិនឲ្យសន្និះ ជាពាក្យមិនបែកជាពីរ ជាពាក្យមិន
 មានហឫទ័យពីរ ជាពាក្យប្រកបដាច់ស្រេច ជាពាក្យមិនខុស ពាក្យថា
 ឲ្យមាំ នេះ ជាពាក្យមានកំណត់ ។ ពាក្យថា មួយទៀត គប្បីគ្របសង្កត់
 នូវសភាវៈជាទីស្រឡាញ់ ឬមិនជាទីស្រឡាញ់ បានសេចក្តីថា គប្បីគ្រប
 សង្កត់ គប្បីសង្កត់គ្រប នូវសភាវៈជាទីស្រឡាញ់ និងមិនជាទីស្រ-
 ឡាញ់ នូវអាម្មណ៍ដ៏ឆ្ងាញ់និងមិនឆ្ងាញ់ នូវសុខនិងទុក្ខ នូវសោមនស្ស
 និងទោមនស្ស នូវអារម្មណ៍ជាទីប្រាថ្នា និងមិនជាទីប្រាថ្នា ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មួយទៀត គប្បីគ្របសង្កត់នូវសភាវៈជាទីស្រឡាញ់
 ឬមិនជាទីស្រឡាញ់ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កោណតិមានស្ស វសំ ន កច្ច
មូលម្បិ តេសំ បលិខញ្ញ តិដ្ឋ
អថប្បិយំ វា បន អប្បិយំ វា
អន្ទា ភវន្តោ អភិសម្ភវេយ្យាតិ ។

[២៥៣] បញ្ញំ បុក្ខត្វា កល្យាណបីតិ
វិក្ខម្ភយេ តានិ បរិស្សយានិ
អរតី សហោថ សយនម្ហិ បន្តេ
ចតុរោ សហោថ បរិទេវធម្មេ ។

[២៥៤] បញ្ញំ បុក្ខត្វា កល្យាណបីតីតិ បញ្ញា-
តិ យា បញ្ញា បដាននា វិចយោ បរិចយោ ធម្ម-
វិចយោ ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ។
បញ្ញំ បុក្ខត្វាតិ ឥនេកច្ចោ បញ្ញំ បុរោ កត្វា
ចរតិ បញ្ញាជដោ បញ្ញាកេតុ បញ្ញាទិបតេយ្យា
វិចយពហុលោ បរិចយពហុលោ ឱក្ខាយនពហុលោ
សមោក្ខាយនពហុលោ^(១) វិភូតវិហារី តច្ចុរិតោ
តពហុលោ តក្កុរកោ តន្និដ្ឋោ តប្បោលោ តប្បញ្ញារោ
តទទិមុត្តោ តទទិបតេយ្យាតិ ឯវម្បិ បញ្ញំ បុក្ខត្វា ។

១ ម. សម្បក្ខាយនពហុលោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ភិក្ខុមិនគប្បីលុះអំណាចក្រោធ និងការមើលងាយ ទាំងគប្បី
គាស់ឫសនៃកិលេសទាំងនោះចេញ មួយទៀត គប្បីគ្រប
សង្កត់ឲ្យមាំនូវសភាវៈជាទីស្រឡាញ់ ឬមិនជាទីស្រឡាញ់ ។

[២៥៣] ភិក្ខុមានបីតិដ៏ល្អ គប្បីធ្វើបញ្ញាឲ្យជាប្រធាន ហើយសង្កត់
សង្កិននូវអន្តរាយទាំងនោះ គប្បីគ្របសង្កត់នូវសេចក្តីអផ្សុក
ក្នុងសេនាសនៈដ៏ស្ងាត់ គប្បីគ្របសង្កត់នូវបរិទេវធម៌ ៤ ។

[៣៥៤] អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុមានបីតិដ៏ល្អ គប្បីធ្វើបញ្ញាឲ្យ
ជាប្រធាន ត្រង់ពាក្យថា បញ្ញា បានដល់ប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ការ
ពិច័យ ការពិច័យដោយវិសេស ការពិចារណាធម៌ ។ បេ ។ ការមិន
រង្វេង ការពិចារណាធម៌ សេចក្តីយល់ឃើញត្រូវ ។ ពាក្យថា ធ្វើបញ្ញា
ឲ្យជាប្រធាន សេចក្តីថា បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ ប្រព្រឹត្តធ្វើបញ្ញាឲ្យជា
ប្រធាន មានប្រាជ្ញាជាទង់ជ័យ មានប្រាជ្ញាជាទង់ មានប្រាជ្ញាជាអធិបតី
ជាអ្នកច្រើនដោយការពិចារណា ជាអ្នកច្រើនដោយការជ្រើសរើស ច្រើន
ដោយការឈ្នួលយល់ ច្រើនដោយការស្វែងរក នៅដោយការដឹងប្រាកដ
ប្រព្រឹត្តដោយប្រាជ្ញានោះ ច្រើនដោយប្រាជ្ញានោះ ធ្ងន់ដោយប្រាជ្ញានោះ
បង្ហោរទៅដោយប្រាជ្ញានោះ ទោរទៅដោយប្រាជ្ញានោះ បន្ទន់ទៅដោយ
ប្រាជ្ញានោះ មានចិត្តចុះស៊ប់ក្នុងប្រាជ្ញានោះ មានប្រាជ្ញានោះជាអធិបតី
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុធ្វើប្រាជ្ញាឲ្យជាប្រធាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

អថវា កច្ចន្តោ វា កច្ចាមីតិ បជាណតិ បិតោ វា
 បិតោម្ពីតិ បជាណតិ និសិន្នោ វា និសិន្នោម្ពីតិ បជា-
 ណតិ សយាដោ វា សយាដោម្ពីតិ បជាណតិ យថា
 យថា វា បនស្ស កាយោ បណិហិតោ ហោតិ
 តថា តថា ំ បជាណតីតិ ឯវម្បិ បញ្ញំ បុរក្ខត្វា ។
 អថវា អភិក្កន្តោ បដិក្កន្តោ សម្មជានការី ហោតិ
 អាណោកិតេ វិណោកិតេ សម្មជានការី ហោតិ
 សម្មិញ្ចិតេ បសារិតេ សម្មជានការី ហោតិ សដ្ឋ្យា-
 ដិបត្តចីវរោណោ សម្មជានការី ហោតិ អសិតេ បីតេ
 ខាយិតេ សាយិតេ សម្មជានការី ហោតិ ឧច្ចារបស្សា-
 រកម្មេ សម្មជានការី ហោតិ កតេ បិតេ និសិន្នេ សុត្តេ
 ជាតិវិតេ ភាសិតេ តុណ្ណិកាវេ សម្មជានការី
 ហោតីតិ ឯវម្បិ បញ្ញំ បុរក្ខត្វា ។ កល្យាណបីតីតិ
 ពុទ្ធានុស្សតិវសេន ឧប្បជ្ជតិ បីតិ ចាមុដ្ឋំ កល្យាណ-
 បីតិ ធម្មានុស្សតិវសេន សដ្ឋ្យានុស្សតិវសេន សីលា-
 នុស្សតិវសេន ចាកានុស្សតិវសេន ទេវតានុស្ស-
 តិវសេន អាណាចានុស្សតិវសេន មរណានុស្សតិវសេន

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ន័យមួយទៀត ភិក្ខុកំពុងដើរក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ថាអញដើរ កំពុងឈរក្តី
 ក៏ដឹងច្បាស់ថាអញឈរ កំពុងអង្គុយក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ថាអញអង្គុយ
 កំពុងដេកក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ថាអញដេក ឬកាយរបស់ភិក្ខុនោះ ជាអត្ត-
 ភាពតាំងនៅដោយប្រការណា ។ ក៏ដឹងច្បាស់កាយនោះ ដោយប្រការ
 នោះ ។ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុធ្វើបញ្ញាឲ្យជាប្រធាន យ៉ាង
 នេះខ្លះ ។ ន័យមួយវិញទៀត ភិក្ខុតែងធ្វើនូវការដឹងខ្លួន ក្នុងការឈានទៅ
 មុខ ឈានថយក្រោយ តែងធ្វើនូវការដឹងខ្លួន ក្នុងការរមិលមើលទៅ
 មុខ រមិលមើលផ្សេង ។ តែងធ្វើនូវការដឹងខ្លួន ក្នុងការបត់ដៃចូល
 លាតដៃចេញ តែងធ្វើនូវការដឹងខ្លួន ក្នុងការទ្រទ្រង់នូវសង្ឃារដី បាត្រ
 ចីវរ តែងធ្វើនូវការដឹងខ្លួន ក្នុងការស៊ី ផឹក ទំពាស៊ី លិទ្ធក្នក្ស តែង
 ធ្វើនូវការដឹងខ្លួន ក្នុងការធ្វើឧបារៈ បស្សាវៈ តែងធ្វើនូវការដឹងខ្លួន ក្នុង
 ការដើរ ឈរ អង្គុយ ដេកលក់ ភ្ញាក់រឭក និយាយ ស្ងៀម ហេតុ
 នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុធ្វើប្រាជ្ញាឲ្យជាប្រធាន យ៉ាងនេះខ្លះ ។
 ពាក្យថា មានបីតិដ៏ល្អ សេចក្តីថា បីតិ បាមោជ្ជៈ កើតឡើងដោយអំណាច
 ពុទ្ធានុស្សតិ ឈ្មោះថាបីតិដ៏ល្អ បីតិ បាមោជ្ជៈ កើតឡើង ដោយ
 អំណាចធម្មានុស្សតិ ដោយអំណាចសង្ឃានុស្សតិ ដោយអំណាច
 សីលានុស្សតិ ដោយអំណាចចាតានុស្សតិ ដោយអំណាចទេវតា-
 នុស្សតិ ដោយអំណាចអានាបានុស្សតិ ដោយអំណាចមរណានុស្សតិ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កាយកតាសតិវសេន ឧបសមាទុស្សតិវសេន ឧប្ប-
ជ្ជតិ បីតិចាមុជ្ជំ កល្យាណាបីតិ បញ្ញំ បុរក្ខត្វា
កល្យាណាបីតិ ។

[២៥៥] វិក្ខម្ហយេ តានិ បរិស្សយានីតិ បរិស្ស-
យាតិ ទ្វេ បរិស្សយា ចាកដបរិស្សយា ច បដិច្ច-
ន្ទបរិស្សយា ច ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចតិ ចាកដបរិស្ស-
យា ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចតិ បដិច្ចន្ទបរិស្សយា ។ បេ ។
ឯវម្បិ តត្រាសយាតិ បរិស្សយា ។ វិក្ខម្ហយេ
តានិ បរិស្សយានីតិ តានិ បរិស្សយានិ វិក្ខម្ហយេ
អភិកវេយ្យ អដ្ឋោត្តវេយ្យ បរិយាទិយេយ្យ មទ្ទេយ្យាតិ
វិក្ខម្ហយេ តានិ បរិស្សយានិ ។

[២៥៦] អរតី សហោថ សយនម្ហិ បន្តេតិ អរតីតិ
យា អរតិ អរតិកា អនកិរតិ អនកិរមនា ឧក្កុណ្ណិកា
បរិត្តសិកា ។ សយនម្ហិ បន្តេតិ បន្តេសុ វា សេនា-
សនេសុ អញ្ញតវញ្ញតវេសុ វា អទិកុសលេសុ ធម្មេ-
សុ អរតី សហោយ្យ អភិកវេយ្យ អដ្ឋោត្តវេយ្យ
បរិយាទិយេយ្យ មទ្ទេយ្យាតិ អរតី សហោថ
សយនម្ហិ បន្តេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ដោយអំណាចកាយគតាសតិ ដោយអំណាចឧបសមាទុស្សតិ ឈ្មោះថា
បីតិដ៏ល្អ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុមានបីតិដ៏ល្អ ធ្វើប្រាជ្ញាឲ្យ
ជាប្រធាន ។

[២៥៥] ពាក្យថា អន្តរាយ ក្នុងបទថា គប្បីសង្កត់សង្កិនអន្តរាយ
ទាំងនោះ បានដល់ អន្តរាយ ២ គឺ អន្តរាយប្រាកដ ១ អន្តរាយកំបាំង ១
។ បេ ។ ទាំងនេះ ហៅថា អន្តរាយប្រាកដ ។ បេ ។ ទាំងនេះ ហៅថា
អន្តរាយកំបាំង ។ បេ ។ ឈ្មោះថា អន្តរាយ ព្រោះជាសភាវៈអាស្រ័យក្នុង
សរីរៈនោះ យ៉ាងនេះខ្លះ ។ ពាក្យថា គប្បីគ្របសង្កត់អន្តរាយទាំងនោះ គឺ
គប្បីអត់សង្កត់ គ្របសង្កត់ សង្កត់សង្កិន រូបវិត ញាំញី នូវអន្តរាយទាំង
នោះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីគ្របសង្កត់អន្តរាយទាំងនោះ ។

[២៥៦] ពាក្យថា គប្បីគ្របសង្កត់សេចក្តីអផ្សុក ក្នុងសេនាសនៈដ៏
ស្ងាត់ ត្រង់ពាក្យថា សេចក្តីអផ្សុក បានដល់សេចក្តីមិនត្រេកអរ អាការ
នៃសេចក្តីមិនត្រេកអរ សេចក្តីមិនរីករាយ អាការនៃសេចក្តីមិនរីករាយ
អាការនៃសេចក្តីអផ្សុក សេចក្តីរសាប់រសល់ ។ ពាក្យថា ក្នុងសេនា-
សនៈដ៏ស្ងាត់ គឺគប្បីអត់ធន់ គ្របសង្កត់ រូបវិត ក្រសោប ញាំញី
នូវសេចក្តីអផ្សុក ក្នុងសេនាសនៈដ៏ស្ងាត់ ឬក្នុងធម៌ជាអធិកុសលណា-
មួយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីគ្របសង្កត់នូវសេចក្តីអផ្សុក
ក្នុងសេនាសនៈដ៏ស្ងាត់ ។

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

[២៥៧] ចតុរោ សហោថ បរិទេវធម្មតិ ចត្តារោ
បរិទេវនីយេ ធម្មេ សហោយ្យ អភិកវេយ្យ អដ្ឋោត្ត-
វេយ្យ បរិយាទិយេយ្យ មន្ទេយ្យាតិ ចតុរោ សហោថ
បរិទេវធម្មេ ។ តេនាហា ភក្កវា

បញ្ញំ បុរក្ខត្វា កល្យាណបីតិ
វិក្ខម្ហយេ តានិ បរិស្សយានិ
អរតី សហោថ សយនម្ហិ បន្តេ
ចតុរោ សហោថ បរិទេវធម្មតិ ។

[២៥៨] កឹស្វ អសិស្សាមិ កុរំ វា អសិស្សំ
ទុក្ខំ វត សេត្ត កុវដ្ឋ សេស្សំ^(១)
ឯតេ វិតក្កេ បរិទេវនេយ្យ
វិនយេថ សេក្ខោ អនិកេតសារី^(២) ។

[២៥៩] កឹស្វ អសិស្សាមិ កុរំ វា អសិស្សន្តិ
កឹស្វ អសិស្សាមីតិ កឹ ភុញ្ញិស្សាមិ ឱទនំ វា កុម្មាសំ
វា សត្តំ វា មច្ចំ វា មំសំ វាតិ កឹស្វ អសិស្សាមិ ។
កុរំ វា អសិស្សន្តិ កត្ត ភុញ្ញិស្សាមិ ខត្តិយកុលេ

១ ម. កឹស្វ អសិស្សំ កុថ វា អសិស្សំ ទុក្ខំ វត វេត្ត ក្ខដ្ឋ សេយ្យន្តិ ឥមេ បាហា ទិស្សន្តិ ។
២ ម. អនិកេតចារី ។

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

[២៥៧] ពាក្យថា គប្បីគ្របសង្កត់នូវបរិទេវធម៌ ៤ គឺ គប្បីអត់
សង្កត់ គ្របសង្កត់ រូបវិត ក្រសោប ញាំញី នូវធម៌ដែលគេគប្បី
ខ្សឹកខ្សួល ៤ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីគ្របសង្កត់នូវបរិទេវ-
ធម៌ ៤ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ភិក្ខុមានបីតិដ៏ល្អ គប្បីធ្វើបញ្ញាឲ្យជាប្រធាន ហើយសង្កត់
សង្កិននូវអន្តរាយទាំងនោះ គប្បីគ្របសង្កត់សេចក្តីអផ្សុកក្នុង
សេនាសនៈដ៏ស្ងាត់ គប្បីគ្របសង្កត់នូវបរិទេវធម៌ ៤ ។

[២៥៨] អាត្មាអញនឹងបរិភោគអ្វី ឬនឹងបរិភោគ ក្នុងទីណា
ឱហ្ន៎ អាត្មាអញដេកមិនស្រួលសោះក្នុងថ្ងៃនេះ អាត្មាអញ
នឹងដេកក្នុងទីណា ភិក្ខុជាសេក្ខៈ ជាអ្នកត្រាច់ទៅដោយ
ការមិនអាឡោះអាល័យ គប្បីកម្ចាត់បង់នូវវិតក្កៈ ដែល
គប្បីទ្វេញយំ ទាំងនេះចេញ ។

[២៥៩] ពាក្យថា អាត្មាអញនឹងបរិភោគអ្វី ក្នុងបទថា
អាត្មាអញនឹងបរិភោគអ្វី ឬនឹងបរិភោគ ក្នុងទីណា គឺអាត្មាអញនឹង
បរិភោគអ្វី បាយ ឬនិកុម្មាស សដូវ ឬត្រី ឬក៏សាច់ ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) អាត្មាអញ នឹងបរិភោគអ្វី ។ ពាក្យថា ឬនឹងបរិ-
ភោគក្នុងទីណា គឺ អាត្មាអញនឹងបរិភោគក្នុងទីណា ក្នុងខត្តិយត្រកូល

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

វា ព្រាហ្មណាកុលេ វា វេស្សកុលេ វា សុទ្ធកុលេ
វាតិ កឹស្វ អសិស្សាមិ កុវំ វា អសិស្សំ ។

[២៦០] ទុក្ខំ វត សេត្ត កុវជ្ជំ សេស្សន្តិ ឥមំ
វត្តិ ទុក្ខំ សយី ផលកេ វា តដ្ឋិកាយ វា ចម្ម-
ខណ្ឌោ វា តិណាសន្តារេ វា បណ្ណាសន្តារេ វា បលា-
លសន្តារេ វា អាគមនវត្តិ កត្ត សុខំ សយិស្សាមិ
មព្វោ វា បីវេ វា ភិសិយា វា ពិព្វោហនេ^(១) វា
វិហារេ វា អឡ្ហយោតេ វា ចាសានេ វា
ហម្មិយំ វា កុហាយ វាតិ ទុក្ខំ វត សេត្ត កុវជ្ជំ
សេស្សំ ។

[២៦១] ឯតេ វិតក្កេ បរិទេវនេយ្យតិ ឯតេ
វិតក្កេតិ ទ្វេ បិណ្ឌាចាតប្បជិសញ្ញត្តេ វិតក្កេ ទ្វេ
សេនាសនប្បជិសញ្ញត្តេ វិតក្កេ បរិទេវនេយ្យ
អាទេវនេយ្យ បរិទេវនេយ្យាតិ^(២) ឯតេ វិតក្កេ
បរិទេវនេយ្យ^(២) ។

[២៦២] វិនយេថ សេក្ខោ អនិកេតសាវីតិ
សេក្ខោតិ កីការណា វុច្ចតិ សេក្ខោ ។

១ កត្តចិ ហានេ ពិម្ពោហនេតិបិ បាហា ។ ២ បរិទេវនេយ្យាតិ អតិរេកបទំ មព្វោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ឬព្រាហ្មណត្រកូល វេស្សត្រកូល ឬសុទ្ធត្រកូល ហេតុនោះ (ទ្រង់
ត្រាស់ថា) អាត្មាអញនឹងបរិភោគអ្វី ឬនឹងបរិភោគក្នុងទីណា ។

[២៦០] ពាក្យថា ឱហ្មំ អាត្មាអញដេកមិនស្រួលសោះក្នុងថ្ងៃនេះ
អាត្មាអញនឹងដេក ក្នុងទីណា គឺ យប់នេះ អាត្មាអញដេកមិនស្រួល
ហើយលើបន្ទះក្តារ ឬលើកន្ទេល លើចម្មខ័ណ្ឌ ឬលើកម្រាលស្មៅ លើ
កម្រាលស្លឹក ឬលើកម្រាលចំបើង លុះដល់យប់មកទៀត តើអាត្មាអញ
នឹងដេកឲ្យស្រួលក្នុងទីណា លើគ្រែ ឬលើតាំង លើពូក ឬលើខ្នើយ
ក្នុងវិហារ ឬក្នុងអង្គុយោគ ក្នុងប្រាសាទ ឬក្នុងប្រាសាទត្រងីល ឬក៏ក្នុង
គុហា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ឱហ្មំ អាត្មាអញដេកមិនស្រួល
សោះ ក្នុងថ្ងៃនេះ អាត្មាអញនឹងដេក ក្នុងទីណា ។

[២៦១] ពាក្យថា នូវវិតក្កៈ ទាំងនេះ ក្នុងបទថា នូវវិតក្កៈ ដែល
គប្បីទូញយំទាំងនេះ គឺ នូវវិតក្កៈ ប្រកបដោយបិណ្ឌបាតពីរ នូវវិតក្កៈ
ប្រកបដោយសេនាសនៈពីរ ដែលគប្បីទូញយំ ទូញយំទូទៅ ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) នូវវិតក្កៈ ដែលគប្បីទូញយំទាំងនេះ ។

[២៦២] អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុជាសេក្ខៈ ជាអ្នកត្រាច់ទៅ
ដោយការមិនអាឡោះអាល័យ គប្បីកម្ចាត់បង់ សំណួរត្រង់ពាក្យថា
សេក្ខៈ ចុះ ព្រោះហេតុអ្វី ភិក្ខុ លោក ហៅថា សេក្ខៈ ។

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

សិក្ខតិ ១ សេក្ខោ ១ កិញ្ច^(៣) សិក្ខតិ ១ អធិសី-
 លម្បិ សិក្ខតិ អធិចិត្តម្បិ សិក្ខតិ អធិប្បញ្ញម្បិ
 សិក្ខតិ ១ កតមា អធិសីលសិក្ខា ១ បេ ១ អយំ
 អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ១ ឥមា តិស្សោ សិក្ខា អា-
 ជ្ជេន្តោ សិក្ខតិ ជានន្តោ សិក្ខតិ បស្សន្តោ
 សិក្ខតិ បច្ចុវេក្ខន្តោ សិក្ខតិ ចិត្តំ អធិដ្ឋហន្តោ
 សិក្ខតិ សន្ធាយ អធិមុច្ចន្តោ សិក្ខតិ រិយំ បក្កណ្ណ-
 ន្តោ សិក្ខតិ សតី ឧបដ្ឋហន្តោ សិក្ខតិ ចិត្តំ
 សមាទហន្តោ សិក្ខតិ បញ្ញាយ បជានន្តោ សិ-
 ក្ខតិ អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានន្តោ សិក្ខតិ បរិញ្ញេយ្យំ
 បរិជានន្តោ សិក្ខតិ បហាតព្វំ បដហន្តោ សិក្ខ-
 តិ សច្ចិកាតព្វំ សច្ចិកហន្តោ សិក្ខតិ កាវេតព្វំ
 កាវេន្តោ សិក្ខតិ អាចរតិ សមាចរតិ សមាទាយ
 សិក្ខតិ ១ តំការណា រុច្ចតិ សេក្ខោ ១ សេក្ខោ
 វិនយាយ បដិវិនយាយ បហានាយ រូបសមាយ
 បដិនិស្សក្កាយ បដិប្បស្សន្តិយា អធិសីលម្បិ សិក្ខេ-
 យ្យ អធិចិត្តម្បិ សិក្ខេយ្យ អធិប្បញ្ញម្បិ សិក្ខេយ្យ

៣ ឱ. កញ្ចិ ១

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ឈ្មោះថាសេក្ខៈ ព្រោះហេតុលោកសិក្សា ។ ចុះសិក្សាអ្វី ។ សិក្សា
អធិសីលផង សិក្សាអធិចិត្តផង សិក្សាអធិប្បញ្ញាផង ។ អធិសីល-
សិក្ខា តើដូចម្តេច ។ បេ ។ នេះ ហៅថា អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ ភិក្ខុ
កាលរំពឹងត្រៃសិក្ខាទាំងនេះ ឈ្មោះថាសិក្សា កាលដឹង ឈ្មោះថា
សិក្សា កាលឃើញ ឈ្មោះថាសិក្សា កាលពិចារណា ឈ្មោះថា
សិក្សា កាលតាំងចិត្ត ឈ្មោះថាសិក្សា កាលចុះចិត្តស៊ប់ដោយសទ្ធា
ឈ្មោះថាសិក្សា កាលផ្តងព្យាយាម ឈ្មោះថាសិក្សា កាលតម្កល់ស្មារតី
ឈ្មោះថាសិក្សា កាលតម្កល់ចិត្តមាំ ឈ្មោះថាសិក្សា កាលដឹងច្បាស់
ដោយប្រាជ្ញា ឈ្មោះថាសិក្សា កាលដឹងច្បាស់នូវធម៌ដែលគួរដឹង ឈ្មោះ
ថាសិក្សា កាលកំណត់ដឹងធម៌ដែលគួរកំណត់ដឹង ឈ្មោះថាសិក្សា កាល
លះបង់ធម៌ដែលគួរលះបង់ ឈ្មោះថាសិក្សា កាលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌
ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ឈ្មោះថាសិក្សា កាលចម្រើនធម៌ដែលគួរចម្រើន
ឈ្មោះថាសិក្សា ថាប្រព្រឹត្ត ថាប្រព្រឹត្តព្រម ថាសមាទាន ថាសិក្សា ។
ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកហៅថា សេក្ខៈ ។ សេក្ខបុគ្គលគប្បីសិក្សា
អធិសីលផង គប្បីសិក្សាអធិចិត្តផង គប្បីសិក្សាអធិប្បញ្ញាផង ដើម្បី
កម្ចាត់បង់ បន្ទាបបង់ លះបង់ រម្ងាប់ លះចោល ឲ្យស្ងប់រម្ងាប់

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ឥមា តិស្សោ សិក្ខា អារដ្ឋន្តោ សិក្ខេយ្យ ជា-
នន្តោ ។ បេ ។ សច្ចិកាតព្វំ សច្ចិករោន្តោ សិក្ខេ-
យ្យ អាចរេយ្យ សមាចរេយ្យ សមាទាយ វត្ថេ-
យ្យាតិ វិនយេថ សេក្ខោ ។

[២៦៣] អនិកេតសារីតិ កងំ និកេតសារី
ហោតិ ។ ឥនេកច្ចោ កុលបលិពោជេន សមន្នាគតោ
ហោតិ កណាបលិពោជេន អារាសបលិពោជេន ចីរ-
បលិពោជេន បិណ្ឌាទាតបលិពោជេន សេនាសនបលិ-
ពោជេន តិលានប្បច្ចយកេសដ្ឋបរិក្ខារបលិពោជេន
សមន្នាគតោ ហោតិ វរំ និកេតសារី ហោតិ ។

កងំ អនិកេតសារី ហោតិ ។ ឥនេ ភិក្ខុ ន
កុលបលិពោជេន សមន្នាគតោ ហោតិ ន កណាអា-
រាស ចីរ បិណ្ឌា ទាត សេនាសន តិលាន ប្បច្ចយកេសដ្ឋប-
រិក្ខារបលិពោជេន សមន្នាគតោ ហោតិ វរំ
អនិកេតសារី ហោតិ ។

មកងំ កតា កោសលំ កតា
ឯកច្ចិយា^(១) វជ្ជិភូមិយា

១ ម. ឯត្តន្តរេ បនាតិ ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

គឺថា កាលរំពឹង គប្បីសិក្សា នូវសិក្ខាទាំង ៣ នេះ កាលដឹង ។ បេ ។
កាលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវ ធម៌ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ គប្បីសិក្សា
គប្បីប្រព្រឹត្ត គប្បីប្រព្រឹត្តព្រម គប្បីសមាទានប្រព្រឹត្ត ហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) សេក្ខៈ គប្បីកម្ចាត់បង់ ។

[២៦៣] សំណួរត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកត្រាច់ទៅដោយការមិនអាឡោះ
អាលីយ ចុះភិក្ខុជាអ្នកត្រាច់ទៅ ដោយការអាឡោះអាលីយ តើដូចម្តេច ។
ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកប្រកបដោយការកង្វល់ព្រោះត្រកូល ដោយ
ការកង្វល់ព្រោះពួក ដោយការកង្វល់ព្រោះអាវាស ដោយការកង្វល់
ព្រោះចីវរ ដោយការកង្វល់ព្រោះបិណ្ឌបាត ដោយការកង្វល់ព្រោះ
សេនាសនៈ ជាអ្នកប្រកបដោយការកង្វល់ ព្រោះថ្នាំជាគ្រឿងកែរោគ
ដែលជាបរិក្ខារសម្រាប់ជីវិត ភិក្ខុជាអ្នកត្រាច់ទៅដោយការអាឡោះអាលីយ
យ៉ាងនេះ ។ ភិក្ខុជាអ្នកត្រាច់ទៅដោយការមិនអាឡោះអាលីយ តើដូច
ម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមិនប្រកបដោយការកង្វល់ព្រោះត្រកូល
ជាអ្នកមិនប្រកបដោយការកង្វល់ ព្រោះ ពួក អាវាស ចីវរ បិណ្ឌបាត
សេនាសនៈ និងថ្នាំជាបច្ច័យគ្រឿងកែរោគ ដែលជាបរិក្ខារសម្រាប់
ជីវិត ភិក្ខុជាអ្នកត្រាច់ទៅដោយការមិនអាឡោះអាលីយ យ៉ាងនេះ ។

បុគ្គលពួកខ្លះ (ចេញហើយ) អំពីដែនវដ្តិ ទៅកាន់ដែន
មគធៈ ទៅកាន់ដែនកោសល ពួកភិក្ខុនៅក្នុងដែនមគធៈ

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

មាគធា វិសង្ស័យាវិទោ^(១)

អនិកេតា វិហារន្តិ ភិក្ខុវោ

សាធុ ចរិតំ សាធុ សុចរិតំ

សាធុ សទា អនិកេតវិហារោ

អត្ថបុច្ឆនំ ទក្ខកម្មំ^(២)

ឯតំ សាមញ្ញំ អាភិញ្ចនស្សាតិ ។

វិនយេថ សេក្ខោ អនិកេតសារី ។ តេនាហ ភក្ខវា

កឹស្ស អសិស្សាមិ កុវំ វា អសិស្សំ

ទុក្ខំ វត សេត្ត កុវជ្ជំ សេស្សំ

ឯតេ វិតក្កេ បរិទេវនេយ្យ

វិនយេថ សេក្ខោ អនិកេតសារីតិ ។

[២៦៤] អន្ធពា លទ្ធា វសនព្វា កាលេ

មត្តំ ស ជញ្ញា ឥធិ តោសនត្តំ

សោ តេសុ កុត្តោ យតចារិ តាមេ

រុសិតោមិ វាចំ ជរុសំ ន វជ្ជា ។

១ ម. បគតា វិយ សង្ស័យាវិនោតិ ទិស្សន្តិ ។ ២ ម. បទក្ខិណំ កម្មន្តិ ទិស្សតិ ។

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ជាអ្នកត្រាច់ទៅ ប្រាសចាកពួក ឥតមានអាឡោះអាលីយ៍
ការត្រាច់ទៅ ជាការប្រពៃ ការប្រព្រឹត្តល្អ ជាការប្រពៃ
ការនៅដោយមិនអាឡោះអាលីយ៍ សព្វកាល ជាការប្រពៃ
ការសាកសួរអត្ត និងការងាររបស់ជនអ្នកប្រសប់ នុ៎ះជាកិច្ច
ទូទៅ របស់បុគ្គលអ្នកមិនមានកង្វល់ ។

ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុជា សេក្ខៈ ជាអ្នកត្រាច់ទៅដោយការមិន
អាឡោះអាលីយ៍ គប្បីកម្ចាត់បង់ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា
អាត្មាអញនឹងបរិភោគអ្វី ឬនឹងបរិភោគក្នុងទីណា ឱហ្ន៎ អាត្មា
អញដេកមិនស្រួលសោះ ក្នុងថ្ងៃនេះ អាត្មាអញនឹងដេកក្នុង
ទីណា ភិក្ខុជាសេក្ខៈ ជាអ្នកត្រាច់ទៅដោយការមិនអាឡោះ
អាលីយ៍ គប្បីកម្ចាត់បង់នូវវិតក្កៈ ដែលគប្បីទូញយំ ទាំងនេះ
ចេញ ។

[២៦២] ភិក្ខុនោះ ក្នុងសាសនានេះ បានម្ហូបចំណី និងគ្រឿង
ស្លៀកដណ្តាប់ ក្នុងកាលដ៏គួរហើយ គប្បីដឹងប្រមាណ ដើម្បី
សន្តោស ភិក្ខុនោះជាអ្នកគ្រប់គ្រង ក្នុងបច្ច័យទាំង ៤ នោះ
ជាអ្នកប្រុងប្រយ័ត្ន ហើយត្រាច់ទៅក្នុងស្រុក សូម្បីត្រូវគេ
កោសរូស ក៏មិនគប្បីពោលពាក្យទ្រគោះទេ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[២៦៥] អន្ធព្វា លទ្ធា វសនព្វា កាលេតិ អន្ធន្តិ
ឱទនោ កុម្មាសោ សត្តុ មច្ឆោ មំសំ ។ វសនន្តិ ឆ
ចីវរាជិ ខោមំ កប្បាសិកំ កោសេយ្យំ កម្ពលំ
សាលំ ភន្តិ ។ អន្ធព្វា លទ្ធា វសនព្វា កាលេតិ
ចីវំ លភិក្ខុ បិណ្ឌាចាតំ លភិក្ខុ ន កុហាយ ន
លបាយ ន នេមិត្តិកតាយ ន និប្បេសិកតាយ
ន លាកេន លាកំ និទិកីសនតាយ ន ទារុទានេន
ន វេទ្យុទានេន ន បត្តទានេន ន បុច្ឆទានេន ន
ផលទានេន ន សីទានទានេន ន ចុណ្ណទានេន
ន មត្តិកទានេន ន ទន្តកដ្ឋទានេន ន មុខោទ-
កទានេន ន ចាតុកម្យតាយ ន មុត្តសូបតាយ ន
ចារិកដ្យតាយ ន បីបមទ្ធិកតាយ^(១) ន វត្តវិជ្ជាយ ន
តិរច្ឆានវិជ្ជាយ ន អន្តវិជ្ជាយ ន នក្ខត្តវិជ្ជាយ

១ ឱ. ន បិដ្ឋមទ្ធិកតាយ ។ ម. ន បិដ្ឋិមំសិកតាយ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[២៦៥] អធិប្បាយពាក្យថា បានម្ហូបចំណី និងគ្រឿងស្លៀក
 ដណ្តាប់ក្នុងកាលដ៏គួរ ត្រង់ពាក្យថា ម្ហូបចំណី បានដល់បាយ នំកុម្មាស
 សដូវ ត្រី សាច់ ។ ពាក្យថា គ្រឿងស្លៀកដណ្តាប់ បានដល់ចីវរ ៦
 យ៉ាងគឺ ចីវរដែលធ្វើដោយសំបកឈើ ធ្វើដោយកប្បាស ធ្វើដោយសូត្រ
 ធ្វើដោយរោមសត្វ ធ្វើដោយសំបកផ្ទៃ ធ្វើលាយដោយវត្ថុ ៥ យ៉ាងខាង
 ដើម ។ ពាក្យថា បានម្ហូបចំណី និងគ្រឿងស្លៀកដណ្តាប់ ក្នុងកាល
 ដ៏គួរ បានសេចក្តីថា ភិក្ខុបានចីវរ បានបិណ្ឌបាត មិនមែនដោយកុហក
 មិនមែនដោយការរូសរាយ មិនមែនដោយការធ្វើនិមិត្ត មិនមែនដោយ
 ការកិនបំបាក់ មិនមែនដោយការស្វែងរកលោកដោយលោក មិនមែនដោយ
 ការឲ្យឈើ មិនមែនដោយការឲ្យឫស្សី មិនមែនដោយការឲ្យស្លឹក
 មិនមែនដោយការឲ្យផ្កា មិនមែនដោយការឲ្យផ្លែ មិនមែនដោយការឲ្យ
 គ្រឿងកក់ មិនមែនដោយការឲ្យគ្រឿងលម្អិត មិនមែនដោយការឲ្យ
 ដីស្អិត មិនមែនដោយការឲ្យឈើស្ងួត មិនមែនដោយការឲ្យទឹកលុប
 មុខ មិនមែនដោយភាពជាអ្នកប្រព្រឹត្តបន្ទាបខ្លួន មិនមែនដោយភាពជាអ្នក
 ពោលពាក្យ ដូចសម្មសណ្តែកបាយ មិនមែនដោយភាពជាអ្នកបម្រើ
 ត្រកូល មិនមែនដោយភាពជាអ្នករលះរលាំង ចូលទៅកាន់ផ្ទះ ហើយ
 អង្គុយលើតាំង មិនមែនដោយវិជ្ជាទាយភូមិឋាន មិនមែនដោយតិរច្ឆាន-
 វិជ្ជា មិនមែនដោយវិជ្ជាទាយអវយវៈ មិនមែនដោយវិជ្ជាទាយនក្ខត្តឫក្ស

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

ន ទូតកមនេន ន បហ្មីនកមនេន ន ជង្គ្រេបេស-
នេន^(១) ន វេជ្ជកម្មេន ន បិណ្ណាកេន ន ធានានុប្ប-
នានេន ធម្មេន សមេន លទ្ធា លភិត្វា អភិវិជ្ជិត្វា
បដិលភិត្វាតិ អន្តព្វា លទ្ធា វសនព្វា កាលេ ។

[២៦៦] មត្តំ ស ជញ្ញា ឥធន តោសនត្តន្តិ មត្តំ
សោ ជញ្ញាតិ ទ្វីហិ ការណេហិ មត្តំ ជានាតិ
បដិក្កហណាតោ វា បរិភោគតោ វា ។

កថំ បដិក្កហណាតោ មត្តំ ជានាតិ ។ ថោកេបិ
ទិយមាណេ កុលានុទយាយ កុលានុក្ខាយ កុលា-
នុកម្សាយ បដិក្កណ្ណាតិ ពហុកេបិ ទិយមាណេ កាយ-
បរិហារិកំ ចីវរំ បដិក្កណ្ណាតិ កុច្ឆិបរិហារិកំ បិណ្ណា-
ចាតំ បដិក្កណ្ណាតិ វ័រំ បដិក្កហណាតោ មត្តំ ជានាតិ ។

កថំ បរិភោគតោ ជានាតិ ។ បដិសង្ខា យោនិ-
សោ ចីវរំ បដិសេវតិ យារទេវ សីតស្ស បដិយាតាយ
ឧណ្ណាស្ស បដិយាតាយ ខំសមកសវាតាតបសិរីសប-
សម្មស្សានំ បដិយាតាយ យារទេវ ហិរិកោបិណប្បដិច្ចា-
ននត្តំ ។ បដិសង្ខា យោនិសោ បិណ្ណាចាតំ បដិសេវតិ

១ ម. ន. ជង្គ្រេបេសនិកេន ។

សារីបុគ្គលសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

មិនមែនដោយដំណើរជាទូត មិនមែនដោយដំណើរ ដែលគេបញ្ជូនទៅ
មិនមែនដោយការបម្រើដោយស្នង់ មិនមែនដោយវេជ្ជកម្ម មិនមែនដោយ
ឲ្យដុំបាយ មិនមែនដោយឲ្យទៅឲ្យមក គឺបាន បានហើយ បានចំពោះ
បានចំពោះហើយ ដោយធម៌ដ៏ស្មើ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) បាន
មូបចំណី និងគ្រឿងស្ងៀកដណ្តាប់ ក្នុងកាលដ៏គួរ ។

[២៦៦] អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុនោះ ក្នុងសាសនានេះ គប្បីដឹងប្រមាណ
ដើម្បីសន្តោស ត្រង់ពាក្យថា ភិក្ខុនោះ គប្បីដឹងប្រមាណ សេចក្តីថា ភិក្ខុ
ដឹងប្រមាណដោយហេតុ ២ គឺ ដោយការទទួល ឬដោយការបរិភោគ ។

ភិក្ខុដឹងប្រមាណដោយការទទួល តើដូចម្តេច ។ ទោះវត្ថុតិច ដែល
ទាយកឲ្យ ភិក្ខុទទួលដើម្បីអាណិតត្រកូល ដើម្បីតាមរក្សាត្រកូល ដើម្បី
អនុគ្រោះត្រកូល ទោះវត្ថុច្រើនដែលទាយកឲ្យ ភិក្ខុទទួលចីវរល្មមតែ
រក្សាកាយ ទទួលបិណ្ឌបាតល្មមតែរក្សាផ្ទៃ ភិក្ខុដឹងប្រមាណដោយការ
ទទួល យ៉ាងនេះ ។

ភិក្ខុដឹងប្រមាណដោយការបរិភោគ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុពិចារណា
ដោយឧបាយហើយប្រើប្រាស់ចីវរ គ្រាន់តែដើម្បីការពារត្រជាក់ ដើម្បី
ការពារកម្ដៅ ដើម្បីការពារសម្បស្ស នៃរបោម មូស ខ្យល់ កម្ដៅថ្ងៃ
និងពស់ទាំងឡាយ គ្រាន់តែដើម្បីនឹងបិទបាំងអវយវៈ ដែលធ្វើសេចក្តី
ខ្មាសឲ្យកម្រើក ភិក្ខុពិចារណាដោយឧបាយ ហើយបរិភោគបិណ្ឌបាត

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

នេវ ទវាយ ន មនាយ ន មណ្ឌនាយ ន វិភ្វិសនាយ
 យារទេវ ឥមស្ស កាយស្ស បិតិយា យាបនាយ វិហឹសុ-
 បរតិយា ព្រហ្មចរិយានុក្កហាយ ឥតិ បុរាណញ្ច វេទនំ
 បដិហដ្ឋាមិ នវញ្ច វេទនំ ន ឧប្បាទេស្សាមិ យាត្រា
 ច មេ ភវិស្សតិ អនវជ្ជតា ច ជាសុវិហារោ ចាតិ ។ បដិ-
 សដ្ឋា យោនិសោ សេនាសនំ បដិសេវតិ យារទេវ សី-
 តស្ស បដិយាតាយ ឧណ្ហាស្ស បដិយាតាយ ខំសមក-
 សវាតាតបសិរីសបសម្មស្សានំ បដិយាតាយ យារទេវ
 ឧតុបរិស្សយវិនោទនំ បដិសល្លាណាមត្តំ ។ បដិសដ្ឋា
 យោនិសោ តិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ បដិសេវតិ
 យារទេវ ឧប្បដ្ឋានំ វេយ្យាពាទិកានំ វេទនានំ បដិ-
 យាតាយ អព្យាបជ្ឈបរមតាយ ។ ឯវំ បរិភោគតោ
 មត្តំ ជាតាតិ ។ មត្តំ សោ ជញ្ញាតិ ឥមេហិ ដ្ឋិហិ
 ការណេហិ មត្តំ ជានេយ្យ អាជានេយ្យ វិជានេយ្យ
 បដិវិជានេយ្យ បដិវិជ្ឈេយ្យាតិ មត្តំ សោ ជញ្ញា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ថា អាត្មាអញ (បរិភោគ) ដើម្បីការលេងក៏ទេ ដើម្បីការស្រវឹងក៏ទេ
 ដើម្បីការប្រដាប់ក៏ទេ ដើម្បីការផ្លូវផងក៏ទេ គ្រាន់តែដើម្បីឲ្យតាំងនៅនៃ
 កាយនេះ ដើម្បីនឹងញ៉ាំងជីវិតិទ្ធិយឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបំបាត់សេចក្តី
 លំបាក ដើម្បីអនុគ្រោះព្រហ្មចរិយៈ អាត្មាអញ នឹងកម្ចាត់បង់នូវវេទនា
 ចាស់ផង នឹងញ៉ាំងវេទនាថ្មី មិនឲ្យកើតឡើងផង ការប្រព្រឹត្តទៅ នៃ
 ឥរិយាបថទាំង ៤ ផង សេចក្តីមិនមានទោសផង ការនៅសប្បាយផង
 នឹងមានដល់អាត្មាអញ ដោយបានបរិភោគ នូវចង្កាន់បិណ្ឌបាតនេះ ។
 ភិក្ខុពិចារណាដោយឧបាយ ហើយសេពសេនាសនៈ គ្រាន់តែដើម្បីការ-
 ពារត្រជាក់ ដើម្បីការពារកម្ដៅ ដើម្បីការពារសម្បជន្យនៃរបោម មូស
 ខ្យល់ កម្ដៅថ្ងៃ និងពស់ទាំងឡាយ គ្រាន់តែដើម្បីបន្ទោបង់នូវអន្តរាយ
 គឺរដូវ និងការត្រេកអរក្នុងការសម្លឹងនៅ ។ ភិក្ខុពិចារណាដោយឧបាយ
 ហើយសេពនូវថ្នាំជាគ្រឿងកែរោគ ដែលជាបរិក្ខាររបស់ជីវិត គ្រាន់តែ
 ដើម្បីកម្ចាត់បង់វេទនាទាំងឡាយ ដែលបៀតបៀនផ្សេង ៗ ដែលកើត
 ឡើងហើយ ដើម្បីប្រាសចាកទុក្ខខ្លាំងជាធម្មតា ។ ភិក្ខុដឹងប្រមាណ
 ដោយការបរិភោគ យ៉ាងនេះ ។ ពាក្យថា ភិក្ខុនោះ គប្បីដឹងប្រមាណ គឺ
 គប្បីដឹង យល់ ដឹងច្បាស់ ដឹងចំពោះ ចាក់ធ្លុះចំពោះ នូវប្រមាណដោយ
 ហេតុ ២ នេះ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុនោះ គប្បីដឹងប្រមាណ ។

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

[២៦៧] ឥធិ តោសនត្ថន្តិ ឥធិ ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋោ
 ហោតិ ឥតវីតវេន ចីវវេន ឥតវីតវចីវសន្តុដ្ឋិយា ច
 វណ្ណាវាទី ន ច ចីវវហោតុ អនេសនំ អប្បជិរូបំ អាបជ្ជតិ
 អលទ្ធា ច ចីវំ ន បរិតស្សតិ លទ្ធា ច ចីវំ អកធិ-
 តោ អមុច្ឆិតោ អនជ្ឈោបន្នោ អាទីនវទស្សារី និស្សរ-
 ណាប្បញ្ញោ បរិកុញ្ញតិ តាយ ច បន ឥតវីតវចីវសន្តុ-
 ដ្ឋិយា នេវត្តានុក្កំសេតិ ន បរំ វម្ភេតិ យោ ហិ តត្ថ
 ទក្ខោ អនលសោ សម្បជានោ បដិស្សតោ អយំ
 វុច្ចតិ ភិក្ខុ ចោរណោ អត្តញ្ញោ អរិយវំសេ បិតោ ។
 បុន ចបរំ ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ ឥតវីតវេន បិណ្ឌា-
 ចាតេន ឥតវីតវបិណ្ឌាចាតសន្តុដ្ឋិយា ច វណ្ណាវាទី ន
 ច បិណ្ឌាចាតហោតុ អនេសនំ អប្បជិរូបំ អាបជ្ជតិ
 អលទ្ធា ច បិណ្ឌាចាតំ ន បរិតស្សតិ លទ្ធា ច បិណ្ឌា-
 ចាតំ អកធិតោ អមុច្ឆិតោ អនជ្ឈោបន្នោ អាទីនវទ-
 ស្សារី និស្សរណាប្បញ្ញោ បរិកុញ្ញតិ តាយ ច បន
 ឥតវីតវបិណ្ឌាចាតសន្តុដ្ឋិយា នេវត្តានុក្កំសេតិ ន
 បរំ វម្ភេតិ យោ ហិ តត្ថ ទក្ខោ អនលសោ
 សម្បជានោ បដិស្សតោ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុ

សារីបុគ្គលសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

[២៦៧] ពាក្យថា ក្នុងសាសនានេះ ដើម្បីសន្តោស សេចក្តីថា ភិក្ខុ
 ក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកសន្តោសដោយចីវរតាមមានតាមបាន ទាំងជាអ្នក
 សរសើរគុណសន្តោសដោយចីវរតាមមានតាមបាន តែងមិនដល់នូវអនេ-
 សនៈ ជាកម្មមិនសមគួរព្រោះហេតុនៃចីវរ មិនបានចីវរក៏មិនអន្ទះសា បាន
 ចីវរហើយ ក៏មិនជាប់ចំពាក់ មិនជ្រប់ មិនងប់ មានប្រក្រតីឃើញទោស
 មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងរលាស់ខ្លួនចេញ ហើយបរិភោគ មួយទៀត មិន
 លើកតម្កើងខ្លួន មិនបង្ហាប់អ្នកដទៃ ព្រោះតែសន្តោសដោយចីវរតាមមាន
 តាមបាននោះ ភិក្ខុណា ឈ្មោះវៃ មិនខ្ជិល មានការដឹងខ្លួន ប្រុងស្មារតី
 ក្នុងចីវរសន្តោសនោះ ភិក្ខុនេះ លោកហៅថា អ្នកបិតនៅក្នុងអរិយវង្ស
 ជាវង្សគេស្គាល់ថាប្រសើរ ដែលមានមកតាំងអំពីដើម ។ មួយទៀត ភិក្ខុ
 ជាអ្នកសន្តោស ដោយបិណ្ឌបាតតាមមានតាមបាន ទាំងជាអ្នកសរសើរ
 គុណសន្តោស ដោយបិណ្ឌបាត តាមមានតាមបាន តែងមិនដល់នូវអនេ-
 សនៈជាកម្មមិនសមគួរ ព្រោះហេតុនៃបិណ្ឌបាត មិនបានបិណ្ឌបាតក៏មិន
 អន្ទះសា បានបិណ្ឌបាតហើយក៏មិនជាប់ចំពាក់ មិនជ្រប់ មិនងប់ មាន
 ប្រក្រតីឃើញទោស មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងរលាស់ខ្លួនចេញ ហើយបរិភោគ
 មួយទៀត មិនលើកតម្កើងខ្លួន មិនបង្ហាប់អ្នកដទៃ ព្រោះតែសន្តោសដោយ
 បិណ្ឌបាតតាមមានតាមបាននោះ ភិក្ខុណា ឈ្មោះវៃ មិនខ្ជិល មានការ
 ដឹងខ្លួន ប្រុងស្មារតី ក្នុងបិណ្ឌបាតសន្តោសនោះ ភិក្ខុនេះ លោកហៅថា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ចោរាណោ អក្កញ្ញោ អរិយវំសេ បិតោ ។ បុន ចបំ ភិក្ខុ
 សន្តុដ្ឋោ ហោតិ ឥតវីតវេន សេនាសនេន ឥតវីត-
 សេនាសនសន្តុដ្ឋិយា ច វណ្ណាវាទី ន ច សេនាសន-
 ហោតុ អនេសនំ អប្បជិរុបំ អាបជ្ជតិ អលទ្ធា ច
 សេនាសនំ ន បរិតស្សតិ លទ្ធា ច សេនាសនំ
 អតទិតោ អមុច្ឆិតោ អនន្តោបន្តោ អាទីនវេទស្សវី
 និស្សរណាប្បញ្ញោ បរិកុញ្ញតិ តាយ ច បន ឥតវីតវេ-
 នាសនសន្តុដ្ឋិយា នេវត្តានុក្កំសេតិ ន បំ វម្មតិ
 យោ ហិ តត្ថ ទក្ខោ អនលសោ សម្បជានោ បដិស្ស-
 តោ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុ ចោរាណោ អក្កញ្ញោ អរិយវំសេ
 បិតោ ។ បុន ចបំ ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ ឥតវីត-
 វេន តិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ខារវេន ឥតវីតវិលាន-
 ប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ខារសន្តុដ្ឋិយា ច វណ្ណាវាទី ន ច
 តិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ខារហោតុ អនេសនំ អប្បជិ-
 រុបំ អាបជ្ជតិ អលទ្ធា ច តិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ខារំ
 ន បរិតស្សតិ លទ្ធា ច តិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ខារំ
 អតទិតោ អមុច្ឆិតោ អនន្តោបន្តោ អាទីនវេទស្សវី
 និស្សរណាប្បញ្ញោ បរិកុញ្ញតិ តាយ ច បន

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

អ្នកបិតនៅក្នុងអរិយវង្ស ជាវង្សគេស្គាល់ថាប្រសើរ ដែលមានមកតាំងអំពី
ដើម ។ មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នកសន្តោសដោយសេនាសនៈ តាមមានតាមបាន
ទាំងជាអ្នកសរសើរគុណសន្តោសដោយសេនាសនៈ តាមមានតាមបាន
តែងមិនដល់នូវអនេសនៈ ជាកម្មមិនសមគួរ ព្រោះហេតុនៃសេនាសនៈ
មិនបានសេនាសនៈ ក៏មិនអន្ទះសា បានសេនាសនៈហើយក៏មិនជាប់ចំពាក់
មិនជ្រប់ មិនងប់ មានប្រក្រតីឃើញទោស មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងរលាស់
ខ្លួនចេញ ហើយបរិភោគ មួយទៀត មិនលើកតម្កើងខ្លួន មិន
បង្ហាប់អ្នកដទៃ ព្រោះតែសន្តោសដោយសេនាសនៈ តាមមានតាមបាន
នោះ ភិក្ខុណា ឈ្នួសវៃ មិនខ្ជិល មានការដឹងខ្លួន ប្រុងស្មារតី
ក្នុងសេនាសនសន្តោសនោះ ភិក្ខុនេះ លោកហៅថា អ្នកបិតនៅ
ក្នុងអរិយវង្ស ជាវង្សគេស្គាល់ថាប្រសើរ ដែលមានមកតាំងអំពីដើម ។
មួយវិញទៀត ភិក្ខុជាអ្នកសន្តោស ដោយគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ
តាមមានតាមបាន ទាំងជាអ្នកសរសើរគុណសន្តោស ដោយគិលានប្ប-
ច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ តាមមានតាមបាន តែងមិនដល់នូវអនេសនៈជាកម្ម
មិនសមគួរ ព្រោះហេតុគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ មិនបានគិ-
លានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ក៏មិនអន្ទះសា បានគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជ-
បរិក្ខារហើយ ក៏មិនជាប់ចំពាក់ មិនជ្រប់ មិនងប់ មានប្រក្រតីឃើញ
ទោស មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងរលាស់ខ្លួន ហើយបរិភោគ មួយទៀត

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

ឥតរឹតរតិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារសន្តដ្ឋិយា នេ-
 វត្តានុក្កំសេតិ ន បំ វម្កេតិ យោ ហិ តត្ថ ទក្ខោ អន-
 លសោ សម្បជានោ បដិស្សតោ អយំ វុច្ចតិ ភិក្ខុ
 ចោរាលោ អក្កញ្ញោ អរិយវំសេ បិតោតិ មត្តំ សោ
 ជញ្ញា ឥធិ តោសនត្ថំ ។

[២៦៨] សោ តេសុ កុត្តោ យតចារិ កាមេតិ
 សោ តេសុ កុត្តោតិ ចីវរេ បិណ្ឌាចារេ សេនាសនេ
 តិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេ កុត្តោ កោបិតោ វត្ថិ-
 តោ សំវុតោតិ ឯវម្បិ សោ តេសុ កុត្តោ ។ អថវា
 អាយតនេសុ កុត្តោ កោបិតោ វត្ថិតោ សំវុតោតិ
 ឯវម្បិ សោ តេសុ កុត្តោ ។ យតចារិ កាមេតិ កាមេ
 យតោ យតោ បដិយតោ កុត្តោ កោបិតោ វត្ថិតោ
 សំវុតោតិ សោ តេសុ កុត្តោ យតចារិ កាមេ ។

សារីបុគ្គលសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

មិនលើកតម្កើងខ្លួន មិនបង្ហាប់ជនដទៃ ព្រោះសន្តោសដោយគិលានប្ប-
 ច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារតាមមាន តាមបាននោះ ភិក្ខុណា ឈ្លាសវៃ មិនខ្ជិល
 មានការដឹងខ្លួន ប្រុងស្មារតី ក្នុងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារសន្តោសនោះ
 ភិក្ខុនេះ លោកហៅថា អ្នកបិតនៅក្នុងអរិយវង្ស ជាវង្សគេស្គាល់ថា
 ប្រសើរ ដែលមានមកតាំងអំពីដើម ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុ
 នោះ ក្នុងសាសនានេះ គប្បីស្គាល់ប្រមាណ ដើម្បីសន្តោស ។

[២៦៨] អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុនោះ ជាអ្នកគ្រប់គ្រង ក្នុងបច្ច័យ
 ទាំង ៤ នោះ ជាអ្នកប្រុងប្រយ័ត្ន ហើយត្រាច់ទៅក្នុងស្រុក ត្រង់ពាក្យ
 ថា ភិក្ខុនោះ ជាអ្នកគ្រប់គ្រង ក្នុងបច្ច័យទាំង ៤ នោះ គឺជាអ្នកគ្រប់គ្រង
 បីបាច់ រក្សា សង្គ្រម ក្នុងជីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយ-
 ភេសជ្ជបរិក្ខារ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុនោះជាអ្នកគ្រប់គ្រង
 ក្នុងបច្ច័យទាំង ៤ នោះ យ៉ាងនេះក៏មាន ។ មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នក
 គ្រប់គ្រង បីបាច់ រក្សា សង្គ្រម ក្នុងអាយតនៈទាំងឡាយ ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុនោះជាអ្នកគ្រប់គ្រងអាយតនៈទាំងនោះ យ៉ាងនេះ
 ក៏មាន ។ ពាក្យថា ជាអ្នកប្រុងប្រយ័ត្នហើយ ត្រាច់ទៅក្នុងស្រុក គឺជា
 អ្នកប្រយ័ត្ន ប្រុងប្រៀប រៀបចំ គ្រប់គ្រង បីបាច់ រក្សា សង្គ្រម
 ក្នុងស្រុក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុនោះជាអ្នកគ្រប់គ្រង ក្នុង
 បច្ច័យទាំង ៤ នោះ ជាអ្នកប្រុងប្រយ័ត្ន ហើយត្រាច់ទៅក្នុងស្រុក ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[២៦៩] រុសិតោបិ^(១) វាចំ ធជរុសំ ន វជ្ជាតិ
 រុសិតោ ខុសិតោ វម្ហិតោ យដ្ឋិតោ ករហិតោ ឧបវទិ-
 តោ^(២) ធជរុសេន កក្កុទ្យេន កណ្ណន្តំ^(៣) នប្បដិក-
 ណោយ្យ អក្កោសន្តំ ន បច្ចុក្កោសេយ្យ ពោសន្តំ
 នប្បដិពោសេយ្យ កណ្ណាន្តំ នប្បដិកណ្ណោយ្យ ន កលហំ
 ករេយ្យ ន កណ្ណានំ ករេយ្យ ន វិត្តហំ ករេយ្យ ន វិវាទំ
 ករេយ្យ ន មេធកំ ករេយ្យ កលហកណ្ណានវិត្តហវិ-
 វាទមេធកំ បជហោយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យដ្ឋីករេយ្យ អន-
 ការដ្ឋមេយ្យ កលហកណ្ណានវិត្តហវិវាទមេធកា អារតោ
 អស្ស វិរតោ បដិវិរតោ និក្ខុដ្ឋោ និស្សដ្ឋោ^(៤) វិប្បមុត្តោ
 វិសញ្ញុត្តោ វិមរិយាទិកតេន ចេតសា វិហារេយ្យាតិ
 រុសិតោបិ វាចំ ធជរុសំ ន វជ្ជា ។ តេនាហ ភក្កវា

អន្ទព្វា លទ្ធា វសនព្វា កាលេ
 មត្តំ ស ជញ្ញា ឥធិ តោសនត្តំ
 សោ តេសុ តុត្តោ យតចារិ កាមេ
 រុសិតោបិ វាចំ ធជរុសំ ន វជ្ជាតិ ។

១ ម. ទូសិតោបិ ។ ២ ឱ. ឧបវាទិតោ ។ ៣ ឱ. បដិកណ្ណន្តំ ។ ម. នប្បដិវជ្ជា ។
 ៤ ម. និស្សដ្ឋោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[២៦៧] ពាក្យថា សូម្បីត្រូវគេកោសរូស ក៏មិនគប្បីពោលពាក្យ
 ទ្រគោះ គឺត្រូវគេកោសរូស ជេរ ប្រទេច ខ្លាំងខ្លប់ តិះដៀល បង្គាប់
 បង្គោន ក៏មិនគប្បីនិយាយតនឹងគេ ដែលនិយាយដោយពាក្យទ្រគោះ
 អាក្រក់ មិនគប្បីជេរតនឹងគេដែលជេរ មិនគប្បីខឹងតនឹងគេដែលខឹង
 មិនគប្បីបង្កហេតុនឹងគេដែលបង្កហេតុ មិនគប្បីធ្វើជម្លោះ មិនគប្បីធ្វើ
 ការបង្កហេតុ មិនគប្បីធ្វើការប្រកួតប្រកាន់ មិនគប្បីធ្វើវិវាទ មិនគប្បី
 ធ្វើការប្រកែប្រកាន់ គឺគប្បីលះបង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើឲ្យបាត់បង់
 នូវជម្លោះ ការបង្កហេតុ ការប្រកួតប្រកាន់ វិវាទនិងការប្រកែប្រកាន់
 គប្បីជាបុគ្គលវៀរឆ្ងាយ វៀរស្រឡះ វៀរផុត ចេញទៅ រលាស់ចេញ
 ផុតស្រឡះ ប្រាសចេញ ចាកជម្លោះ ការបង្កហេតុ ការប្រកួតប្រកាន់
 វិវាទនិងការប្រកែប្រកាន់ ហើយនៅដោយចិត្តដែលធ្វើឲ្យប្រាសចាកដែន
 ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) សូម្បីត្រូវគេកោសរូស ក៏មិនគប្បីពោល
 ពាក្យទ្រគោះ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

ភិក្ខុនោះ ក្នុងសាសនានេះ បានម្ហូបចំណី និងគ្រឿងស្លៀក
 ដណ្តាប់ ក្នុងកាលដ៏គួរហើយ គប្បីដឹងប្រមាណ ដើម្បី
 សន្តោស ភិក្ខុនោះជាអ្នកគ្រប់គ្រង ក្នុងបច្ច័យទាំង៤នោះ
 ជាអ្នកប្រុងប្រយ័ត្ន ហើយត្រាច់ទៅក្នុងស្រុក សូម្បីត្រូវគេ
 កោសរូស ក៏មិនគប្បីពោលពាក្យទ្រគោះទេ ។

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

[២៧០] ឱក្ខិត្តចក្កុ ន ច ចានលោលោ
 ឈាននុយុត្តោ ពហុជាតវស្ស
 ឧបេក្ខមារព្ព សមាហិតតោ
 តក្កាសយំ កុក្កុច្ឆិយូបច្ឆិទ្ធេ^(១) ។

[២៧១] ឱក្ខិត្តចក្កុ ន ច ចានលោលោតិ កថំ
 ឱត្តចក្កុ ហោតិ ។ ឥនេកេច្ឆោ^(២) ចក្កុលោលោ
 ចក្កុលោលិយេន សមន្តាតតោ ហោតិ អទិដ្ឋំ ទក្ខិត្តព្វំ
 ទិដ្ឋំ សមតិក្កមិតព្វន្តិ អារាមេន អារាមំ ឧយ្យានេន
 ឧយ្យានំ កាមេន កាមំ និតមេន និតមំ នករេន នករំ
 រដ្ឋេន រដ្ឋំ ជនបទេន ជនបទំ ធីយចារិកំ អន្ធព្វិត្តចា-
 រិកំ^(៣) អនុយុត្តោ ហោតិ រូបទស្សនាយ ឯវម្បិ
 ឱត្តចក្កុ ហោតិ ។ អថវា អន្តរយវំ បរិដ្ឋោ វិថី
 បដិបន្នោ អសំរុតោ កច្ឆតិ ហត្ថិ ឱលោកេន្តោ អស្សំ
 ឱលោកេន្តោ រថំ ឱលោកេន្តោ បត្ថិ ឱលោកេន្តោ
 ឥត្ថិយោ ឱលោកេន្តោ បុរិសេ ឱលោកេន្តោ កុមារ-
 កេ ឱលោកេន្តោ កុមារិកាយោ ឱលោកេន្តោ

១ ម. កុក្កុច្ឆិយូបច្ឆិទ្ធេ ។ ២ ឱ. ម. ឯត្តន្តរេ ភិក្ខុ ឥតិ ទិស្សតិ ។ ៣ គុវដ្ឋកសុត្ត-
 និទ្ទេស អនវិជ្ជិតចារិកន្តិ ទិស្សតិ ។

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

[២៧០] ភិក្ខុគប្បីមានភ្នែកសម្លឹងចុះក្រោម មិនគប្បី
 រលោរលាំដោយជើង គប្បីប្រកបរឿយៗ ក្នុងឈាន ទាំងជា
 អ្នកភ្ញាក់រលឹកច្រើន គប្បីប្រារព្ធខុបខុប ហើយជាអ្នកមានចិត្ត
 តាំងមាំ គប្បីផ្តាច់បង់ នូវសេចក្តីត្រិះរិះផង នូវធម៌ជាទី
 អាស្រ័យនៃសេចក្តីត្រិះរិះផង នូវកុក្កច្នះផង ។

[២៧១] អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុគប្បីមានភ្នែកសម្លឹងចុះក្រោម គប្បីមិន
 រលោរលាំដោយជើង សំណួរថា ភិក្ខុមានភ្នែកក្រឡេកមើល តើដូចម្តេច ។
 ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នករឡេះរឡោះដោយភ្នែក ប្រកបដោយការ
 រឡេះរឡោះដោយភ្នែក គិតថា អាត្មាអញគួរឃើញរបស់ដែលមិនទាន់
 ឃើញ គួររំលងរបស់ដែលឃើញហើយ ប្រកបរឿយៗនូវការត្រាច់ទៅ
 ឆ្ងាយ ត្រាច់ទៅមិនឈប់ឈរ អំពីសួនច្បារទៅសួនច្បារ អំពីឧទ្យានទៅ
 ឧទ្យាន អំពីស្រុកទៅស្រុក អំពីនិគមទៅនិគម អំពីនគរទៅនគរ អំពីដែន
 ទៅដែន អំពីជនបទ ទៅជនបទ ដើម្បីមើលរូប ភិក្ខុមានភ្នែកក្រឡេក
 មើល យ៉ាងនេះក៏មាន ។ មួយទៀត ភិក្ខុចូលទៅចន្លោះផ្ទះ ដើរតាមថ្នល់
 ទៅមិនសង្រួម ក្រឡេកមើលដំរី មើលសេះ មើលរថ មើលពលថ្មើរជើង
 មើលពួកស្រី មើលពួកប្រុស មើលពួកក្មេងប្រុស មើលពួកក្មេងស្រី

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អន្តរាបណំ ឱលោកេន្តោ យរមុខានិ ឱលោកេន្តោ ខន្ធំ
ឱលោកេន្តោ អនោ ឱលោកេន្តោ ទិសារិទិសំ
បេក្ខមាណោ កច្ឆតិ ឯវម្បិ ទិត្តចក្កុ ហោតិ ។ អថវា
ចក្កុនា រូបំ ទិស្វា និមិត្តក្កាហី ហោតិ អនុព្យញ្ញន-
ក្កាហី យត្វាទិករណាមេនំ ចក្កុទ្ធិយំ អសំរុតំ វិហារន្តំ
អភិជ្ឈាទោមនស្សា ចាបកា អកុសលា ធម្មា អន្ទា-
ស្សវេយ្យំ តស្ស សំរាយ ន បដិបដ្ឋតិ ន រក្ខតិ
ចក្កុទ្ធិយំ ចក្កុទ្ធិយេ ន សំរំ អាបដ្ឋតិ ឯវម្បិ ទិត្តចក្កុ
ហោតិ ។ យថា វា បនេកេ កោន្តោ សមណាព្រាហ្ម-
ណា សន្ទាទេយ្យានិ កោជនានិ ភុញ្ញត្វា តេ ឯវរូបំ
វិស្វកទស្សនំ អនុយុត្តា វិហារន្តិ សេយ្យដីនំ នច្ចំ កីតំ
វាទិតំ បេក្ខំ អក្កានំ ចាណិស្សរំ វេតាជ្យំ កុម្មថ្នំ
សោភនករកំ ចណ្ណាលំ វិសំ ជោវនំ ហត្ថិយុទ្ធ�ំ អស្ស-
យុទ្ធ�ំ មហិសយុទ្ធ�ំ ឧសភយុទ្ធ�ំ អជយុទ្ធ�ំ មេណ្ហាយុទ្ធ�ំ
កុក្កុជយុទ្ធ�ំ វដ្តកយុទ្ធ�ំ ទណ្ហាយុទ្ធ�ំ មុដ្ឋិយុទ្ធ�ំ និព្វុទ្ធឱ
ឧយ្យោទិកំ ពលក្កំ សេនាព្យហំ អណីកទស្សនំ ឥតិ
វា ឯវម្បិ ទិត្តចក្កុ ហោតិ ។ កថំ ន ទិត្តចក្កុ ហោតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មើលចន្លោះរានផ្សារ មើលមុខផ្ទះ មើលលើ មើលក្រោម សម្លឹងមើល
 ទិសតូចនិងទិសធំ ភិក្ខុមានភ្នែកក្រឡេកមើល យ៉ាងនេះក៏មាន ។ មួយ
 ទៀត ភិក្ខុបានឃើញរូបដោយភ្នែក ហើយជាអ្នកកាន់យកនិមិត្ត កាន់
 យកអនុព្យញ្ញនៈ ធម៌ទាំងឡាយ ជាអកុសលដ៏លាមក គឺអភិជ្ឈានិង
 ទោមនស្ស គប្បីជាប់តាមនូវភិក្ខុអ្នកមិនសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយនុ៎ះ ព្រោះហេតុ
 តែការមិនសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយណា មិនប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយនោះ
 មិនរក្សាចក្ខុន្ទ្រិយ មិនដល់នូវការសង្រួម ក្នុងចក្ខុន្ទ្រិយ ភិក្ខុមានភ្នែក
 ក្រឡេកមើល យ៉ាងនេះក៏មាន ។ មួយវិញទៀត ដូចជាសមណ-
 ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ពួកខ្លះ បរិភោគភោជនដែលគេឲ្យដោយសទ្ធា
 តែសមណព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ តែងប្រកបរឿយៗនូវការស្តាប់និងការ
 មើលល្បែងជាសត្រូវដល់កុសលធម៌ មានសភាពយ៉ាងនេះ គឺល្បែងរាំ
 ច្រៀង ប្រគំ មហោស្រព ចម្បាំងស្តេចភារតៈនិងព្រះរាមជាដើម គង់
 រតាំង ស្តារមានជ្រុងបួន រូបគំនូរ ល្បែងដុំដែក ល្បែងរ៉ាវ ល្បែង
 លាងឆ្អឹង ប្រដល់ដំរី ប្រឃាំងសេះ ប្រដល់ក្របី ប្រដល់គោ ប្រដល់ពពែ
 ប្រដល់កែវ ប្រដល់មាន់ ប្រដល់ចាប ល្បែងគុនដំបង ប្រដាល់
 ចំបាប់ ទិសម្រាប់ច្បាំងគ្នា ទិសម្រាប់រៀបពល ទីលំនៅកងទ័ព
 សេនាព្យូហ៍ ទីមើលកងទ័ព ដូចនេះខ្លះ ភិក្ខុមានភ្នែកក្រឡេកមើល
 យ៉ាងនេះក៏មាន ។ ភិក្ខុមានភ្នែកមិនក្រឡេកមើល តើដូចម្តេច ។

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

ឥធុ^(១) ភិក្ខុ ន ចក្កុលោលោ ចក្កុលោសិយេន
 សមដ្ឋាកតោ ហោតិ អធិដ្ឋំ ទក្ខិតព្វំ ទិដ្ឋំ សមតិក្កមិ-
 តព្វន្តិ អារាមេន អារាមំ ឧយ្យានេន ឧយ្យានំ កាមេន
 កាមំ និកមេន និកមំ នករេន នករំ រដ្ឋេន រដ្ឋំ ជនប-
 ទេន ជនបទំ ធីយចារិកំ អន្ធិត្តិចារិកំ អនុយុត្តោ
 ហោតិ រូបទស្សនាយ វាម្យំ ន ទិត្តចក្កុ ហោតិ ។
 អថវា ភិក្ខុ អន្តរយំ បរិដ្ឋោ វីថី បទិបដ្ឋោ សំរុតោ
 កច្ចតិ ន ហត្ថិ ឱលោកេន្តោ ។ បេ ។ ន ទិសារិទិសំ
 បេក្កុមាដោ កច្ចតិ វាម្យំ ន ទិត្តចក្កុ ហោតិ ។ អថវា
 ចក្កុនា រូបំ ទិស្វា ន ទិមិត្តក្កាហី ហោតិ ។ បេ ។
 ចក្កុទ្ធិយេ សំរំ អាបដ្ឋតិ វាម្យំ ន ទិត្តចក្កុ ហោតិ ។
 យថា វា បនេកេ កោន្តោ សមណាព្រាហ្មណា សន្ទា-
 ទេយ្យានិ កោជនានិ កុញ្ញត្វា ។ បេ ។ អណីក-
 ទស្សនំ ឥតិ វា វារុចា វិស្វកទស្សនានុយោកា
 បទិវរតោ ហោតិ វាម្យំ ន ទិត្តចក្កុ ។ ហោតិ
 ឱក្ខិត្តចក្កុ ។

១. ឱ. ម. ឥធុកថោ ។

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមិនរឿនរឿនដោយភ្នែក ជាអ្នកមិនប្រកប
ដោយការរឿនរឿនដោយភ្នែក ដោយគិតថា អាត្មាអញត្រូវឃើញរបស់
ដែលមិនទាន់ឃើញ ត្រូវរំលងរបស់ដែលឃើញហើយ មិនប្រកបរឿយៗ
នូវការត្រាច់ទៅឆ្ងាយ ត្រាច់ទៅមិនឈប់ឈរ អំពីសួនច្បារទៅសួនច្បារ
អំពីឧទ្យានទៅឧទ្យាន អំពីស្រុកទៅស្រុក អំពីនិគមទៅនិគម អំពីក្រុង
ទៅក្រុង អំពីដែនទៅដែន អំពីជនបទ ទៅជនបទ ដើម្បីមើលរូបទេ
ភិក្ខុមានភ្នែកមិនក្រឡេកមើល យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត ភិក្ខុចូល
ទៅចន្លោះផ្ទះ ដើរតាមច្នល់ ទៅសង្រួម មិនក្រឡេកមើលនូវដំរី ។ បេ ។
មិនសម្លឹងមើលទិសតូច និងទិសធំ ដើរទៅ ភិក្ខុមានភ្នែកមិនក្រឡេក
មើល យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយទៀត ភិក្ខុឃើញរូបដោយភ្នែក មិនកាន់
យកនូវនិមិត្ត ។ បេ ។ ដល់នូវការសង្រួម ក្នុងចក្ខុន្ទ្រិយ ភិក្ខុមានភ្នែកមិន
ក្រឡេកមើល យ៉ាងនេះខ្លះ ។ មួយវិញទៀត ដូចជាសមណព្រា-
ហ្មណ៍ទាំងឡាយ ពួកខ្លះ បរិភោគភោជនដែលគេឲ្យដោយសទ្ធាហើយ
។ បេ ។ ទីមើលកងទ័ព ដូចនេះខ្លះ ភិក្ខុនោះជាអ្នករៀនស្រឡះចាកកិរិយា
ប្រកបរឿយៗ នូវការស្តាប់និងការមើលល្បែង ដែលជាសត្រូវ មាន
សភាពយ៉ាងនេះ ភិក្ខុមានភ្នែកមិនក្រឡេកមើល យ៉ាងនេះខ្លះ ហេតុ
នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុគប្បីមានភ្នែកសម្លឹងចុះក្រោម ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[២៧២] ន ច ចានលោលោតិ កចំ ចានលោលោ
 ហោតិ ។ ឥនេកច្ចោ ចានលោលោ ចានលោលិយេន
 សមដ្ឋាកតោ ហោតិ អារាមេន អារាមំ ។ បេ ។
 ទីយចារិកំ អន្ធចត្តិកចារិកំ អនុយុត្តោ ហោតិ រូប-
 ទស្សនាយ ឯវម្បិ ចានលោលោ ហោតិ ។ អថវា
 ភិក្ខុ អន្តោសង្ឃារាមេ ចានលោលោ ចានលោលិ-
 យេន សមដ្ឋាកតោ ហោតិ ន អត្ថហេតុ ន ការ-
 ណាហេតុ ឧទ្ធតោ អរូបសន្តចិត្តោ បរិវេណតោ បរិ-
 វេណំ កច្ចតិ ។ បេ ។ ឥតិភវាភវកចំ កថេសិ
 ឯវម្បិ ចានលោលោ ហោតិ ។ ន ច ចានលោលោតិ
 ចានលោលិយំ បដហោយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យដ្ឋិកវេយ្យ
 អនការដ្ឋមេយ្យ ចានលោលិយា អារតោ អស្ស វិរតោ
 បដិវិរតោ និក្ខន្តោ និស្សដ្ឋោ វិប្បមុត្តោ វិសញ្ញុត្តោ
 វិមវិយាទិកតេន ចេតសា វិហារេយ្យ បដិសល្យាណា-
 មោ អស្ស បដិសល្យាណរតោ អដ្ឋត្តំ ចេតោ
 សមថមនុយុត្តោ អនិរាគតដ្ឋានោ វិបស្សនាយ
 សមដ្ឋាកតោ ព្រហេតា សុញ្ញាតារំ ឈាយី

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[២៧២] អធិប្បាយពាក្យថាមិនគប្បីរលោរលាំដោយជើង សំណួរថា ភិក្ខុអ្នករលោរលាំដោយជើង តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នករលោរលាំដោយជើង ប្រកបដោយការរលោរលាំដោយជើង ប្រកបរឿយៗ នូវការត្រាច់ទៅឆ្ងាយ ត្រាច់ទៅមិនឈប់ឈរ អំពីសួនច្បារទៅសួនច្បារ ។ បេ ។ ដើម្បីកិរិយាយើញរូប ភិក្ខុអ្នករលោរលាំដោយជើង យ៉ាងនេះក៏មាន ។ មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នករលោរលាំដោយជើង ប្រកបដោយការរលោរលាំដោយជើង ខាងក្នុងសង្ឃរាម ជាអ្នកមានចិត្តអណ្តែតអណ្តូង មានចិត្តមិនស្ងប់ ទៅអំពីបរិវេណ កាន់បរិវេណ មិនមែនព្រោះហេតុនៃអត្ត មិនមែនព្រោះហេតុនៃការណ៍ ។ បេ ។ ពោលនូវកថា អំពីសេចក្តីចម្រើននិងវិនាស ដូច្នោះខ្លះដូច្នោះខ្លះ ភិក្ខុអ្នករលោរលាំដោយជើង យ៉ាងនេះក៏មាន ។ ពាក្យថា មិនគប្បីរលោរលាំដោយជើង បានសេចក្តីថា គប្បីលះបង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើឲ្យបាត់បង់ នូវការរលោរលាំដោយជើង គប្បីជាអ្នករៀនឆ្ងាយ រៀនចេញរៀនស្រឡះ ចេញទៅ រលាស់ចេញ ផុតស្រឡះ ប្រាសចេញ ចាកការរលោរលាំដោយជើង សម្រាន្តនៅដោយចិត្ត ដែលធ្វើឲ្យប្រាសចាកដែនជាអ្នកមានការត្រេកអរ ក្នុងការពូនសម្មិ ជាអ្នកត្រេកអរក្នុងការពូនសម្មិ ជាអ្នកប្រកប នូវសេចក្តីស្ងប់ចិត្តរបស់ខ្លួន មានឈានមិនសាបសូន្យ ប្រកបដោយវិបស្សនា ជាអ្នកចម្រើននូវការនៅក្នុងផ្ទះស្ងាត់ មានឈាន

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

ឈានរតោ ឯកត្តមនុយុត្តោ សទត្តករុកោតិ ឌីក្ខិត្ត-
ចក្កុ ន ច ចានលោលោ ។

[២៧៣] ឈាននុយុត្តោ ពហុជាតរស្សាតិ ឈាន-
នុយុត្តោតិ ឌីហិ ការណេហិ ឈាននុយុត្តោ អនុប្បន្ន-
ស្ស វា បឋមស្ស ឈានស្ស ឧប្បាទាយ យុត្តោ ប-
យុត្តោ អាយុត្តោ សមាយុត្តោ អនុប្បន្នស្ស វា ទុតិ-
យស្ស ឈានស្ស តតិយស្ស ឈានស្ស ចតុត្តស្ស
ឈានស្ស ឧប្បាទាយ យុត្តោ បយុត្តោ អាយុត្តោ
សមាយុត្តោតិ ឯវម្បិ ឈាននុយុត្តោ ។ អថវា ឧប្បន្នំ
វា បឋមំ ឈានំ អាសេវតិ កាវេតិ ពហុលីករោតិ
ឧប្បន្នំ វា ទុតិយំ ឈានំ តតិយំ ឈានំ ចតុត្តំ ឈានំ
អាសេវតិ កាវេតិ ពហុលីករោតីតិ ឯវម្បិ ឈាន-
នុយុត្តោ ។ ពហុជាតរស្សាតិ ឥធិ ភិក្ខុ ទិវសំ ចន្ត្ត-
មេន ទិសដ្ឋាយ អារវណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិ-
សោធនតិ រត្តិយា បឋមំ យាមំ ចន្ត្តមេន ទិសដ្ឋាយ
អារវណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធនតិ រត្តិយា
មជ្ឈិមំ យាមំ ទក្ខិណោន បស្សេន សីហាសេយ្យំ
កប្បេតិ ចានេន ចានំ អច្ចាទាយ សតោ

សារីបុគ្គលសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ត្រេកអរក្នុងឈាន ប្រកបនូវការនៅម្នាក់ឯង ជូនក្នុងប្រយោជន៍របស់ខ្លួន
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុគប្បីមានភ្នែកសម្លឹងចុះក្រោម មិនគប្បី
រលោរលាំដោយជើង ។

[២៧៣] អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីប្រកបរឿយ ។ ក្នុងឈាន ទាំង
ជាអ្នកភ្ញាក់រលឹកច្រើន ត្រង់ពាក្យថា ប្រកបរឿយ។ ក្នុងឈាន គឺ ប្រកប
រឿយ ។ ក្នុងឈានដោយហេតុ ២ គឺប្រកប លែលក ផ្សែផ្សំ ប្រកប
ព្រម ដើម្បីញ៉ាំងបឋមជ្ឈាន ដែលមិនទាន់កើតឲ្យកើតឡើង ឬប្រកប
លែលក ផ្សែផ្សំ ប្រកបព្រម ដើម្បីញ៉ាំងទុតិយជ្ឈាន តតិយជ្ឈាន
ចតុត្ថជ្ឈាន ដែលមិនទាន់កើតឲ្យកើតឡើង ហេតុនោះ ឈ្មោះថា
ប្រកបរឿយ ។ ក្នុងឈាន យ៉ាងនេះក៏មាន ។ មួយទៀត ភិក្ខុគប្បីរក
ដោយច្រើន ចម្រើន ធ្វើឲ្យច្រើន នូវបឋមជ្ឈាន ដែលកើតឡើងហើយ
ឬគប្បីរកដោយច្រើន ចម្រើន ធ្វើឲ្យច្រើន នូវទុតិយជ្ឈាន តតិយជ្ឈាន
ចតុត្ថជ្ឈាន ដែលកើតហើយ ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ប្រកបរឿយ ។ ក្នុង
ឈាន យ៉ាងនេះក៏មាន ។ ពាក្យថា ទាំងជាអ្នកភ្ញាក់រលឹកច្រើន គឺ ភិក្ខុក្នុង
សាសនានេះញ៉ាំងចិត្តឲ្យស្អាត ចាកធម៌ជាគ្រឿងរារាំង ដោយការចង្រ្កម
ដោយការអង្គុយអស់វេលាថ្ងៃ ញ៉ាំងចិត្តឲ្យស្អាត ចាកធម៌ជាគ្រឿងរារាំង
ដោយការចង្រ្កម ដោយការអង្គុយ អស់បឋមយាមនៃរាត្រី សម្រេចសីហា-
សេយ្យាដោយបង្ហើងខាងស្តាំ ដាក់តម្រួតជើងម្ខាងលើជើងម្ខាង មានសតិ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

សម្បជានោ ឧដ្ឋានសញ្ញំ មនសិករិត្វា រត្តិយា
បច្ឆិមំ យាមំ បច្ចុដ្ឋាយ ចង្កៀមេន ជិសដ្ឋាយ អារ-
រណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធដតីតិ ឈានានុ-
យុត្តោ ពហុជាតរស្ស ។

[២៧៤] ឧបេក្ខមារព្ព សមាហិតត្តោតិ ឧបេក្ខាតិ
យា ចតុត្ថេ ឈានេ ឧបេក្ខា ឧបេក្ខុនា អដ្ឋបេ-
ក្ខុនា ចិត្តសមតា ចិត្តប្បស្សន្ធតា មជ្ឈត្តតា ចិត្តស្ស ។
សមាហិតត្តោតិ យា ចិត្តស្ស បិតិ សណ្ឌិតិ អរ-
ដ្ឋិតិ អរិសាហារោ អរិក្ខេចោ អរិសាហាជមាណសតា
សមថោ សមាធិជ្រៀយំ សមាធិពលំ សម្មាសមាធិតិ ។
ឧបេក្ខមារព្ព សមាហិតត្តោតិ ចតុត្ថេ ឈានេ ឧ-
បេក្ខមារព្ព ឯកក្ខចិត្តោ អរិក្ខិត្តចិត្តោ អរិសាហាជ-
មាណសោតិ ឧបេក្ខមារព្ព សមាហិតត្តោ ។

[២៧៥] តក្កាសយំ កុក្កុច្ឆិយូបច្ឆិន្ទេតិ តក្កាតិ នវ
វិតក្កា កាមវិតក្កា ព្យាចាទវិតក្កា វិហឹសាវិតក្កា

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

មានសម្បជញ្ញៈ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវសញ្ញាថានឹងក្រោក អស់មជ្ឈិម-
យាមនៃរាត្រី ញ៉ាំងចិត្តឲ្យស្អាត ចាកធម៌ជាគ្រឿងរារាំង ដោយការ
ចង្រ្កម ដោយការអង្គុយ អស់បច្ចិមយាមនៃរាត្រី ហេតុនោះ (ទ្រង់
ត្រាស់ថា) គប្បីប្រកបរឿយ ។ ក្នុងឈាន ទាំងអ្នកភ្ញាក់រលឹកច្រើន ។

[២៧២] ពាក្យថា គប្បីប្រារព្ធខុបេក្ខា ហើយជាអ្នកមានចិត្តតាំងមាំ
ត្រង់ពាក្យថា ខុបេក្ខា បានដល់ ការតាំងចិត្តជាកណ្តាល ការព្រងើយ
ការសម្លឹងឆ្ពោះ ការមានចិត្តស្មើ ការមានចិត្តស្ងប់ ការមានចិត្តជា
កណ្តាល ក្នុងចតុត្ថជ្ឈាន ។ ពាក្យថា ជាអ្នកមានចិត្តតាំងមាំ គឺការតាំង
នៅ ការបិតនៅ ការបិតនៅនឹង ការមិនកន្លះរា ការមិនរើរវាយ
ការមិនរសាប់រសល់ ការស្ងប់នៃចិត្ត សមាធិន្ទ្រិយ សមាធិពលៈ សម្មា-
សមាធិ ។ ពាក្យថា គួរប្រារព្ធខុបេក្ខា ហើយជាអ្នកមានចិត្តតាំងមាំ បាន
សេចក្តីថា គួរប្រារព្ធខុបេក្ខា ក្នុងចតុត្ថជ្ឈាន ហើយជាអ្នកមានចិត្តមូល
ក្នុងអារម្មណ៍តែមួយ មានចិត្តមិនរាយមាយ មានចិត្តមិនរសាប់រសល់
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីប្រារព្ធខុបេក្ខា ហើយជាអ្នកមានចិត្ត
តាំងមាំ ។

[២៧៣] អធិប្បាយពាក្យថា គប្បីផ្តាច់បង់នូវសេចក្តីត្រិះរិះផង នូវធម៌ជាទី
អាស្រ័យនៃសេចក្តីត្រិះរិះផង នូវកុក្កច្នះផង ត្រង់ពាក្យថា សេចក្តីត្រិះរិះ បាន
ដល់សេចក្តីត្រិះរិះ ៩ គឺការត្រិះរិះកាម ការត្រិះរិះព្យាបាទ ការត្រិះរិះវិហឹសា

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

ញាតិវិតក្កោ ជនបទវិតក្កោ អមវិតក្កោ បរាណុទ្ទយតា-
 បដិសញ្ញត្តោ វិតក្កោ លាភសញ្ញាសិលោកបដិសញ្ញ-
 ត្តោ វិតក្កោ អនវញ្ញត្តិបដិសញ្ញត្តោ វិតក្កោ ឥមេ វុច្ឆន្តិ
 នវ វិតក្កោ ។ កាមវិតក្កានំ កាមសញ្ញាសយោ ព្យា-
 ចានវិតក្កានំ ព្យាចានសញ្ញាសយោ វិហឹសាវិតក្កានំ
 វិហឹសាសញ្ញាសយោ ។ អថវា តក្កានំ សង្កប្បានំ
 អវិជ្ជាសយោ អយោនិសោ មនសិកាពោ អាសយោ
 អស្មិមាដោ អាសយោ អនោត្តប្បំ អាសយោ ឧទ្ធចំ
 អាសយោ ។ កុក្កុច្ឆន្តិ ហត្ថកុក្កុច្ឆម្បិ កុក្កុច្ឆំ ចាន-
 កុក្កុច្ឆម្បិ កុក្កុច្ឆំ ហត្ថចានកុក្កុច្ឆម្បិ កុក្កុច្ឆំ
 អកប្បិយេ កប្បិយសញ្ញិតា កប្បិយេ អកប្បិយ-
 សញ្ញិតា អវដ្ឋេ វដ្ឋសញ្ញិតា វដ្ឋេ អវដ្ឋសញ្ញិតា យំ
 ឯវរូបំ កុក្កុច្ឆំ កុក្កុច្ឆាយនា កុក្កុច្ឆាយិតតំ ចេត-
 សោ វិប្បដិសាពោ មនោវិលេខោ ឥនំ វុច្ឆតិ កុក្កុច្ឆំ ។
 អមិច ទ្វីហិ ការណេហិ ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ឆំ
 ចេតសោ វិប្បដិសាពោ មនោវិលេខោ កតត្តា ច
 អកតត្តា ច ។

សារីបុគ្គលសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ការត្រិះរិះញាតិ ការត្រិះរិះជនបទ ការត្រិះរិះទេវតា ការត្រិះរិះប្រកបដោយ
 ការអាណិតជនដទៃ ការត្រិះរិះប្រកបដោយលោកសក្ការៈនិងសេចក្តីសរ-
 សើរ ការត្រិះរិះប្រកបដោយសេចក្តីមិនឲ្យគេមើលងាយ នេះ លោកហៅ
 ថា សេចក្តីត្រិះរិះ ទាំងប្រាំបួន ។ កាមសញ្ញា ជាទីអាស្រ័យនៃកាមវិតក្កៈ
 ព្យាបាទសញ្ញា ជាទីអាស្រ័យនៃព្យាបាទវិតក្កៈ វិហឹសាសញ្ញា ជាទី
 អាស្រ័យនៃវិហឹសាវិតក្កៈ ។ មួយទៀត អវិជ្ជា ជាទីអាស្រ័យ អយោ-
 និសោមនសិការ ជាទីអាស្រ័យ អស្មិមានៈ ជាទីអាស្រ័យ អនោតប្បៈ
 ជាទីអាស្រ័យ ឧទ្ធច្ចៈ ជាទីអាស្រ័យ នៃវិតក្កៈ គឺសេចក្តីត្រិះរិះ ។
 ពាក្យថាកុក្កច្ចៈ គឺកុក្កច្ចៈ បានដល់ការរពឹសដែក៏មាន កុក្កច្ចៈ បានដល់
 ការរពឹសជើងក៏មាន កុក្កច្ចៈ បានដល់ការរពឹសទាំងដៃទាំងជើងក៏មាន
 សេចក្តីសម្គាល់ថាគួរក្នុងរបស់ដែលមិនគួរ សេចក្តីសម្គាល់ថាមិនគួរ ក្នុង
 របស់ដែលគួរ សេចក្តីសម្គាល់ថាមានទោសក្នុងរបស់ដែលមិនមានទោស
 សេចក្តីសម្គាល់ថាមិនមានទោស ក្នុងរបស់ដែលមានទោស សេចក្តី
 សង្ស័យ អាការនៃសេចក្តីសង្ស័យ ភាពនៃសេចក្តីសង្ស័យ សេចក្តីក្តៅ
 ក្រហាយនៃចិត្ត សភាវៈជាគំនូសនៃចិត្ត ឯណា មានសភាពយ៉ាងនេះ
 នេះ លោកហៅថា កុក្កច្ចៈ ។ មួយទៀត កុក្កច្ចៈ សេចក្តីក្តៅ
 ក្រហាយនៃចិត្ត គំនូសនៃចិត្ត កើតឡើង ដោយហេតុ ២ គឺ ភាព
 ដែលបានធ្វើ ១ ភាពដែលមិនបានធ្វើ ១ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

កតំ កតត្តា ច អកតត្តា ច ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ចំ ចេត-
សោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ កតំ មេ កាយ-
ទុច្ចរិតំ អកតំ មេ កាយសុចរិតន្តិ ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ចំ
ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ ។ កតំ មេ វចី-
ទុច្ចរិតំ ។ កតំ មេ មនោទុច្ចរិតំ ។ កតោ មេ ចាណាតិ-
ចាតោ អកតោ មេ ចាណាតិចាតោ វេមណីតិ ឧប្បជ្ជតិ
កុក្កុច្ចំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ ។ កតំ
មេ អទិដ្ឋាទានំ ។ កតោ មេ កាមេសុ មិច្ឆាចារោ ។
កតោ មេ មុសាវាទោ ។ កតោ មេ បិសុណា វាចា ។
កតោ មេ ជុសា វាចា ។ កតោ មេ សម្មប្បលាចោ ។
កតោ មេ អភិជ្ឈា ។ កតោ មេ ព្យាចារោ ។ កតោ
មេ មិច្ឆាទិដ្ឋិ អកតោ មេ សម្មាទិដ្ឋិតិ ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ចំ
ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ ។ ឯវំ កតត្តា
ច អកតត្តា ច ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ចំ ចេតសោ វិប្បដិ-
សារោ មនោវិលេខោ ។ អថវា សីលេសុម្ពិ ន បរិបូ-
រិការីតិ ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ចំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ
មនោវិលេខោ ។ ឥន្ទ្រិយេសុម្ពិ អតុត្តទ្វារោតិ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

កុក្កុច្ចៈ គឺសេចក្តីក្តៅក្រហាយនៃចិត្ត គំនូសនៃចិត្ត កើតឡើងដោយ ភាពដែលបានធ្វើនិងភាពដែលមិនបានធ្វើ តើដូចម្តេច ។ កុក្កុច្ចៈ សេចក្តី ក្តៅក្រហាយនៃចិត្ត គំនូសនៃចិត្ត កើតឡើងដោយគិតថា កាយទុច្ចុ- រិត អាត្មាអញបានធ្វើ កាយសុចរិត អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ វចី- ទុច្ចុរិត អាត្មាអញបានធ្វើ ។ មនោទុច្ចុរិត អាត្មាអញបានធ្វើ ។ កុក្កុច្ចៈ សេចក្តីក្តៅក្រហាយនៃចិត្ត គំនូសនៃចិត្ត កើតឡើងដោយគិតថា បា- ណាតិបាត អាត្មាអញបានធ្វើ ចេតនាជាហេតុរៀរចាកបាណាតិបាត អាត្មាអញមិនបានធ្វើទេ ។ អទិន្នាទាន អាត្មាអញបានធ្វើ ។ កាមេសុ- មិច្ឆាចារ អាត្មាអញបានធ្វើ ។ មុសាវាទ អាត្មាអញបានធ្វើ ។ បិសុណា- វាចា អាត្មាអញបានធ្វើ ។ ផុសវាចា អាត្មាអញបានធ្វើ ។ សម្មប្ប- លាបៈ អាត្មាអញបានធ្វើ ។ អភិជ្ឈា អាត្មាអញបានធ្វើ ។ ព្យាបាទ អាត្មាអញបានធ្វើ ។ កុក្កុច្ចៈ សេចក្តីក្តៅក្រហាយនៃចិត្ត គំនូសនៃចិត្តកើត ឡើងដោយគិតថា មិច្ឆាទិដ្ឋិ អាត្មាអញបានធ្វើ សម្មាទិដ្ឋិ អាត្មាអញមិន បានធ្វើទេ ។ កុក្កុច្ចៈ សេចក្តីក្តៅក្រហាយនៃចិត្ត គំនូសនៃចិត្តកើតឡើង ដោយភាពដែលបានធ្វើ និងភាពដែលមិនបានធ្វើ យ៉ាងនេះ ។ មួយវិញ ទៀត កុក្កុច្ចៈ សេចក្តីក្តៅក្រហាយនៃចិត្ត គំនូសនៃចិត្ត កើតឡើង ដោយគិតថា អាត្មាអញជាអ្នកមិនធ្វើឲ្យបរិបូរក្នុងសីលទាំងឡាយ ។ ថា អាត្មាអញជាអ្នកមិនមានទ្វារគ្រប់គ្រង ក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ។

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

កោជនេ អមត្តញ្ញម្ពីតិ ។ ជាតវិយំ អននុយុត្តោម្ពីតិ ។
 ន សតិសម្បជញ្ញេន សមដ្ឋាកតោម្ពីតិ ។ អភារិតា មេ
 ចត្តារោ សតិប្បដ្ឋានាតិ ។ អភារិតា មេ ចត្តារោ សម្ម-
 ប្បដ្ឋានាតិ ។ អភារិតា មេ ចត្តារោ ឥទ្ធិចាណាតិ ។
 អភារិតានិ មេ បញ្ចុទ្ធិយានីតិ ។ អភារិតានិ មេ
 បញ្ចុពលានីតិ ។ អភារិតា មេ សត្ត ពោជ្ឈង្គាតិ ។
 អភារិតោ មេ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មក្កោតិ ។ ទុក្ខំ
 មេ អបរិញ្ញាតន្តិ ។ ទុក្ខសមុទយោ មេ អប្បហីនោតិ ។
 មក្កោ មេ អភារិតោតិ ។ និរោដោ មេ អសច្ចិកតោតិ
 ឧប្បជ្ជតិ កុក្កុច្ចំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេ-
 ខោ ។ តក្កាសយំ កុក្កុច្ចិយូបច្ឆិន្ទេតិ តក្កញ្ច តក្កា-
 សយញ្ច កុក្កុច្ចញ្ច ឧបច្ឆិន្ទេយ្យ សមុច្ឆិន្ទេយ្យ បដ-
 ហេយ្យ វិនោទេយ្យ ព្យង្គិកវេយ្យ អនការ្គមេយ្យាតិ
 តក្កាសយំ កុក្កុច្ចិយូបច្ឆិន្ទេ ។ តេនាហ ភក្កវា

ឌីក្ខិត្តចក្កំ ន ច ចានលោលោ
 លាណនុយុត្តោ ពហុជាតវស្ស

សារីបុគ្គលសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ថា អាត្មាអញជាអ្នកមិនស្គាល់ប្រមាណក្នុងកោជន ។ ថា អាត្មាអញជា
អ្នកមិនប្រកបរឿយ ។ នូវការភ្ញាក់រលឹក ។ ថា អាត្មាអញជាអ្នកមិនប្រកប
ដោយសតិវិនិច្ឆ័យសម្បជញ្ញៈ ។ ថា អាត្មាអញមិនបានចម្រើនសតិប្បដ្ឋាន ៤ ។
ថា អាត្មាអញមិនបានចម្រើនសម្មប្បដ្ឋាន ៤ ។ ថា អាត្មាអញមិនបាន
ចម្រើនឥទ្ធិបាទ ៤ ។ ថា អាត្មាអញមិនបានចម្រើនឥន្ទ្រិយ ៥ ។ ថា
អាត្មាអញមិនបានចម្រើនពលៈ ៥ ។ ថា អាត្មាអញមិនបានចម្រើនពោជ្ឈង្គ
៧ ។ ថា អាត្មាអញមិនបានចម្រើនអង្គដ៏កមត្តដ៏ប្រសើរ ។ ថា អាត្មាអញ
មិនបានកំណត់ដឹងនូវទុក្ខ ។ ថា អាត្មាអញមិនបានលះបង់ទុក្ខសមុទ័យ ។
ថា អាត្មាអញមិនបានចម្រើនមគ្គ ។ កុក្កច្ចៈ គឺសេចក្តីក្តៅក្រហាយនៃចិត្ត
គំនូសនៃចិត្ត កើតឡើងដោយគិតថា អាត្មាអញមិនបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
នូវនិរោធនេះ ។ ពាក្យថា គប្បីផ្តាច់បង់នូវសេចក្តីត្រិះរិះផង នូវធម៌ជាទី
តាំងនៃសេចក្តីត្រិះរិះផង នូវកុក្កច្ចៈផង បានសេចក្តីថា គប្បីផ្តាច់បង់ គាស់
ផ្តាច់ លះបង់ បន្ទាបបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើឲ្យបាត់បង់ នូវការត្រិះរិះផង
នូវសភាវៈជាទីអាស្រ័យ នៃសេចក្តីត្រិះរិះផង នូវកុក្កច្ចៈផង ហេតុ
នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គប្បីផ្តាច់បង់ នូវសេចក្តីត្រិះរិះផង នូវធម៌ជាទីតាំងនៃ
សេចក្តីត្រិះរិះផង នូវកុក្កច្ចៈផង ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា
ភិក្ខុគប្បីមានភ្នែកសម្លឹងចុះក្រោម មិនគប្បីរលោរលាំដោយ
ជើង គប្បីប្រកបរឿយៗក្នុងឈាន ទាំងជាអ្នកភ្ញាក់រលឹកច្រើន

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ឧបេក្ខមារព្ព សមាហិតត្តោ
តក្កាសយំ កុក្កុច្ឆិយ្ហបច្ឆិទ្ធន្តេតិ ។

[២៧៦] ចុទិតោ វចីកិ សតិមារិទ្ធន្តេ
សព្រហ្មចារីសុ ទិលំ បកិទ្ធន្តេ
វាចំ បមុញោ កុសលំ ជាតិវេលំ
ជនវាទធម្មាយ ន ចេតយេយ្យ ។

[២៧៧] ចុទិតោ វចីកិ សតិមារិទ្ធន្តេតិ ចុទិតោតិ
ឧបជ្ឈាយា វា អាចរិយា វា សមាទុបជ្ឈាយកា វា
សមាធាចរិយកា វា មិត្តា វា សន្និដ្ឋា វា សម្ពត្តា វា
សហាយា វា ចោទេន្តិ ឥទន្តេ អារុសោ អយុត្តំ
ឥទន្តេ អប្បត្តំ ឥទន្តេ អសារុប្បំ ឥទន្តេ អសីលដ្ឋន្តិ
សតី ឧបជ្ឈាបេត្វា តំ ចោទនំ នន្ទេយ្យ អភិទន្ទេយ្យ
មោទេយ្យ អនុមោទេយ្យ ឥច្ឆេយ្យ សាទិយេយ្យ
បត្តេយ្យ^(១) មិហាយេយ្យ អភិជប្បេយ្យ ។ យថា ឥត្តិ វា
បុរិសោ វា ទហារោ យុវា មណ្ឌានកជាតិកោ សី-
សន្តាតោ ឧប្បលមាលំ វា វស្សិកមាលំ វា អធិមុត្ត-
កមាលំ វា លកិត្វា ឧកោហិ ហត្ថេហិ បដិក្កហេត្វា

១ ម. សព្វត្ត ហានេសុ បត្តយេយ្យាតិ ទិស្សតិយេវ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

គប្បីប្រារព្ធខុបេក្ខា ហើយជាអ្នកមានចិត្តតាំងមាំ គប្បីផ្តាច់
បង់នូវសេចក្តីត្រិះរិះផង នូវធម៌ជាទីអាស្រ័យ នៃសេចក្តី
ត្រិះរិះផង នូវកុក្កច្ចៈ ផង ។

[២៧៦] បុគ្គលដែលគេដាស់តឿន ដោយវាចាហើយ គួរជា
អ្នកមានស្មារតី ត្រេកអរចំពោះ គួរទម្ងាយចោលនូវសេចក្តី
រឹងត្អឹង ចំពោះពួកសព្វហូចារី គួរបញ្ចេញវាចាជាកុសល
កុំឲ្យហួសកម្រិត មិនគួរគិតគូរអំពីវាទធម៌របស់អ្នកផងទេ ។

[២៧៧] អធិប្បាយពាក្យថា បុគ្គលដែលគេដាស់តឿន ដោយ
វាចាហើយ គួរជាអ្នកមានស្មារតី ត្រេកអរចំពោះ ត្រង់ពាក្យថា ដែល
គេដាស់តឿន សេចក្តីថា ឧបជ្ឈាយ័ក្តី អាចារ្យក្តី ភិក្ខុដែលមានឧបជ្ឈាយ័
ស្មើគ្នាក្តី ភិក្ខុមានអាចារ្យស្មើគ្នាក្តី មិត្តក្តី ជនដែលធ្លាប់ឃើញគ្នាក្តី
ជនដែលធ្លាប់គប់រកគ្នាក្តី សម្លាញ់ក្តី ដាស់តឿនថា នៃលោកមាន
អាយុ អំពើរបស់លោកនេះ មិនគួរទេ អំពើរបស់លោកនេះ មិនសមល្មម
ទេ អំពើរបស់លោកនេះ មិនសមគួរទេ អំពើរបស់លោកនេះ មិនមែន
តាំងនៅក្នុងសីលទេដូច្នោះ បុគ្គលគួរប្រុងស្មារតី ហើយត្រេកអរ ត្រេកអរ
ចំពោះ រីករាយ រីករាយតាម ប្រាថ្នា រួសរាយ ប៉ុនប៉ង ស្រឡាញ់ជាប់ចិត្ត
នឹងការដាស់តឿននោះ ។ ដូចស្រ្តីឬបុរស ដែលនៅក្មេង ជាក្រមុំកំលោះ
មានជាតិជាអ្នកប្រដាប់កាយ មានក្បាលកក់ហើយ បានកម្រងផ្កាឧប្បល
ក្តី កម្រងផ្កាម្លិះក្តី កម្រងផ្ការំដួលក្តី ហើយទទួលយកដោយដៃទាំងពីរ

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

ឧត្តមង្កេ សិរស្មី បតិដ្ឋាបេត្វា នន្ទេយ្យ អភិនន្ទេយ្យ
 មោទេយ្យ អនុមោទេយ្យ ឥច្ឆេយ្យ សាទិយេយ្យ
 បត្តេយ្យ បិហាយេយ្យ អភិជប្បេយ្យ ឯវមេវ សតី
 ឧបដ្ឋាបេត្វា^(១) តំ ចោទនំ នន្ទេយ្យ អភិនន្ទេយ្យ
 មោទេយ្យ អនុមោទេយ្យ ឥច្ឆេយ្យ សាទិយេយ្យ
 បត្តេយ្យ បិហាយេយ្យ អភិជប្បេយ្យ ។

និដីនំ បវត្តារំ យំ បស្សេ វជ្ជទស្សីនំ
 និក្ខយ្យាទី មេធាវី តាទិសំ បណ្ឌិតំ ភជេ
 តាទិសំ ភជមាទស្ស វេយ្យោ ហោតិ ន ចាបិយោ
 ឱវទេយ្យានុសោសេយ្យ អសញ្ញា ច និវារយេ
 សតញ្ញិ សោ បិយោ ហោតិ
 អសតំ ហោតិ អប្បិយោតិ ។

ចុទិតោ វចីកិ សតិមាភិនន្ទេ ។

[២៧៨] សព្វហ្មចារីសុ ទិលំ បភិន្ទេតិ សព្វហ្ម-
 ចារីតិ ឯកកម្មំ ឯកុទ្ទេសោ សមសិក្ខាតា ។
 សព្វហ្មចារីសុ ទិលំ បភិន្ទេតិ សព្វហ្មចារីសុ

១ ឱ. ឧបដ្ឋាបេត្វា ។

សារីបុគ្គលសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ប្រដាប់លើក្បាល ដែលជាអវយវៈដ៏ឧត្តម រួចត្រេកអរ ត្រេកអរចំពោះ
រីករាយ រីករាយតាម ប្រាថ្នា រូសរាយ ប៉ុនប៉ង ស្រឡាញ់ជាប់ចិត្ត
យ៉ាងណា បុគ្គលគួរប្រុងស្មារតី ហើយត្រេកអរ ត្រេកអរចំពោះ
រីករាយ រីករាយតាម ប្រាថ្នា រូសរាយ ប៉ុនប៉ង ស្រឡាញ់ ជាប់ចិត្ត
នូវការដាស់តឿននោះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

បុគ្គលបើឃើញនូវអ្នកប្រាជ្ញណាដែលមានប្រក្រតីបង្ហាញទោស
ដែលឧស្សាហ៍ពោលផ្ទុញផ្ទាល់ ដូចជនអ្នកបង្ហាញកំណប់ទ្រព្យ
គួរតែគប់រកនូវបណ្ឌិត ប្រាកដដូច្នោះ កាលបើបុគ្គលគប់រក
បណ្ឌិតប្រាកដដូច្នោះ សេចក្តីល្អ រមែងកើតមាន មិនមែនជាការ
អាក្រក់ទេ ជនគួរទូន្មានគេ គួរប្រៀនប្រដៅគេ ទាំងគួរជួយរារាំង
ចាកអសប្បុរស ដ្បិតថា ជនអ្នកទូន្មានគេនោះ រមែងជាទីស្រ-
ឡាញ់នៃពួកសប្បុរស តែមិនជាទីស្រឡាញ់នៃពួកអសប្បុរសទេ ។
ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ដែលគេដាស់តឿនដោយវាចាហើយ គួរ
ជាអ្នកត្រេកអរចំពោះ ។

[២៧៨] ពាក្យថា គួររំលាយចោលនូវសេចក្តីរឹងត្អឹង ចំពោះពួក
សព្វហ្មចារី សេចក្តីថា បុគ្គលមានសង្ឃឹកម្តងមួយគ្នា មានឧទ្ទេសជា
មួយគ្នា មានការសិក្សាស្នើគ្នា ឈ្មោះថាសព្វហ្មចារី ។ ពាក្យថា គួរ
ទម្លាយចោលនូវសេចក្តីរឹងត្អឹង ចំពោះពួកសព្វហ្មចារី គឺគួរទម្លាយចោល

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

អាហតចិត្តំ ខិលជាតតំ^(១) បភិទ្ទេយ្យ បញ្ចបិ
ចេតោខិលេ បភិទ្ទេយ្យ តយោមិ ចេតោខិលេ បភិ-
ទ្ទេយ្យ រាគខិលំ ទោសខិលំ មោហាខិលំ ភិទ្ទេយ្យ បភិ-
ទ្ទេយ្យ សម្ពិទ្ទេយ្យាតិ សព្វប្បចារីសុ ខិលំ បភិទ្ទេ ។

[២៧៩] វាចំ បមុញោ កុសលំ ធាតិវេលន្តិ
ញ្ញាណាសមុដ្ឋិតំ វាចំ មុញោយ្យ អត្តបសំហិតំ ធម្មប-
សំហិតំ កាលេន សាបទេសំ បរិយន្តវតី អត្តសំហិតំ
វាចំ មុញោយ្យ បមុញោយ្យ សម្មមុញោយ្យាតិ វាចំ
បមុញោ កុសលំ ។ ធាតិវេលន្តិ វេលាតិ ទ្វេវ វេលា
កាលវេលា ច សីលវេលា ច ។

កតមា កាលវេលា ។ កាលាតិក្កន្តំ វាចំ ន
កាសេយ្យ វេលាតិក្កន្តំ វាចំ ន កាសេយ្យ កាលវេ-
លាតិក្កន្តំ វាចំ ន កាសេយ្យ កាលំ អសម្បត្តំ វាចំ
ន កាសេយ្យ វេលំ អសម្បត្តំ វាចំ ន កាសេយ្យ
កាលវេលំ អសម្បត្តំ វាចំ ន កាសេយ្យ ។

១ ម. ខិលជាតិកំ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

នូវភាពនៃចិត្តចង្អៀតចង្អល់ ភាពនៃចិត្តរឹងត្អឹង ចំពោះពួកសព្វហ្មចារី គួរទម្លាយចោល នូវការរឹងត្អឹងនៃចិត្ត ៥ ផង គួរទម្លាយចោលនូវការរឹងត្អឹងនៃចិត្ត ៣ ផង គួរទម្លាយចោល បំបែកចោល កម្ទេចចោល នូវការរឹងត្អឹងដោយរាគៈ ការរឹងត្អឹងដោយទោសៈ ការរឹងត្អឹងដោយមោហៈ ព្រោះហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គួរទម្លាយចោល នូវសេចក្តីរឹងត្អឹង ចំពោះពួកសព្វហ្មចារី ។

[២៧៧] ពាក្យថា គួរបញ្ចេញវាចាជាកុសល កុំឲ្យហួសកម្រិត គឺ គួរបញ្ចេញវាចាដែលផុសផុលឡើងអំពីប្រាជ្ញា គឺថា គួរបញ្ចេញ គួរចរចា គួរស្រដីនូវវាចា ដែលប្រកបដោយអត្ថ ប្រកបដោយធម៌ តាមកាលគួរ ប្រកបដោយគ្រឿងអាង ជាវាចាមានទីបំផុត អាស្រ័យប្រយោជន៍ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) គួរបញ្ចេញវាចាជាកុសល ។ ពាក្យថា កម្រិត ក្នុងបទថា គួរបញ្ចេញវាចា កុំឲ្យហួសកម្រិត បានដល់កម្រិត ២ គឺ កម្រិតកាល ១ កម្រិតសីល ១ ។

កម្រិតកាល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលមិនគួរពោលវាចាឲ្យហួសកាល មិនគួរពោលវាចាឲ្យហួសកម្រិត មិនគួរពោលវាចាឲ្យកន្លងហួសកាលនិងកម្រិត មិនគួរពោលវាចាដែលមិនទាន់ដល់កាល មិនគួរពោលវាចាដែលមិនទាន់ដល់កម្រិត មិនគួរពោលវាចាដែលមិនទាន់ដល់កាលនិងកម្រិត ។

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

យោ ច កាលេ អសម្បត្តេ អតិវេលំ ច ភាសតិ
ឯវំ សោ និហតោ សេតិ កោកិលិយាវ អត្រដោតិ ។

អយំ កាលវេលា ។

កតមា សីលវេលា ។ រត្តោ វាចំ ន ភាសេយ្យ
ទុដ្ឋោ វាចំ ន ភាសេយ្យ មូឡោ វាចំ ន ភាសេយ្យ
មុសាវាទំ ន ភាសេយ្យ មិសុណាវាចំ ន ភាសេយ្យ
ធរុសាវាចំ ន ភាសេយ្យ សម្ពប្បលាមំ ន ភាសេយ្យ ន
កថេយ្យ ន កណេយ្យ ន ទីមេយ្យ ន វេហវេយ្យ
អយំ សីលវេលាតិ វាចំ បមុញោ កុសលំ ធាតិវេលំ ។

[២៨០] ជនវាទធម្មាយ ន ចេតយេយ្យាតិ ជនាតិ ខត្តិ-
យា ច ព្រាហ្មណា ច វេស្សា ច សុទ្ធា ច កហដ្ឋា ច បព្វ-
ជិតា ច ទេវា ច មនុស្សា ច ។ ជនស្ស វាទាយ ឧបវា-
ទាយ និព្វាយ ករហាយ អភិក្កិយា អវណ្ណហារិកាយ
សីលវិបត្តិយា វា អាចារិវិបត្តិយា វា ទិដ្ឋិវិបត្តិយា វា អា-
ដិវិបត្តិយា វា ន ចេតយេយ្យ ចេតនំ ន ឧប្បាទេយ្យ
ចិត្តសង្កប្បំ ន ឧប្បាទេយ្យ^(១) មនសិកាវំ ន ឧប្បាទេ-
យ្យាតិ ជនវាទធម្មាយ ន ចេតយេយ្យ ។ តេនាហ ភកវា

១ ម. ចិត្តំ ន ឧប្បាទេយ្យ សង្កប្បំ ន ឧប្បាទេយ្យាតិ ឥមេ បាហា វិវិធាវ ហោតិ។

សារីបុគ្គលសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ជនណា កាលបើមិនទាន់ដល់កាលគួរទេ ហើយពោលឲ្យ
ហួសកម្រិត ជននោះ រមែងដេកជាទុក្ខ ដូចកូនតារៅ
ដែលក្អែករក្សា យ៉ាងនោះឯង ។

នេះ កម្រិតកាល ។

កម្រិតសីល តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលត្រេកត្រអាលហើយ មិនគួរពោល
វាចា ប្រទូស្តហើយ មិនគួរពោលវាចា រង្វេងហើយ មិនគួរពោលវាចា
មិនគួរពោលពាក្យកុហក មិនគួរពោលពាក្យញុះញង់ មិនគួរពោលពាក្យ
ទ្រគោះ មិនគួរពោល មិនគួរនិយាយ មិនគួរចរចា មិនគួរពណ៌នា
មិនគួរស្រដី នូវពាក្យឥតប្រយោជន៍ នេះកម្រិតសីល ព្រោះហេតុនោះ
(ទ្រង់ត្រាស់ថា) គួរបញ្ចេញវាចាកុសល កុំឲ្យហួសកម្រិត ។

[២៨០] ពាក្យថា មិនគួរគិតគូរអំពីវាទធម៌របស់អ្នកផង ត្រង់ពាក្យថា
អ្នកផង បានដល់ ពួកក្សត្រិយ៍ ព្រាហ្មណ៍ វេស្សៈ សូទ្រៈ គ្រហស្ថ បព្វជិត
ទេវតានិងមនុស្ស ។ បុគ្គលមិនគួរគិតគូរ មិនគួរញ៉ាំងចេតនាឲ្យកើតឡើង
មិនគួរញ៉ាំងសេចក្តីត្រិះរិះក្នុងចិត្តឲ្យកើតឡើង មិនគួរញ៉ាំងការធ្វើទុកក្នុង
ចិត្តឲ្យកើតឡើង អំពីវាទៈ ការពោលបង្គាប់ ការនិន្ទា ការបន្តុះបង្គាប់
ការតិះដៀល ការនាំទោស របស់ជន ព្រោះសីលវិបត្តិក្តី ព្រោះអាចារ-
វិបត្តិក្តី ព្រោះទិដ្ឋិវិបត្តិក្តី ព្រោះអាជីវិបត្តិក្តី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) មិន
គួរគិតគូរអំពីវាទធម៌របស់អ្នកផង ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ចុទិតោ វេទិកិ សតិមាភិនន្ទេ
សព្វហ្មចារីសុ ទិលំ បភិន្ទេ
វាចំ បមុញោ កុសលំ ធាតិវេលំ
ជនវាទធម្មាយ ន ចេតយេយ្យាតិ ។

[២៨១] អថាបរំ បញ្ច រដានិ លោកេ
យេសំ សតីមា វិនយាយ សិក្ខេ
រូបេសុ សន្នេសុ អថោ វសេសុ
ភន្នេសុ ផស្សេសុ សហោថ វាតំ ។

[២៨២] អថាបរំ បញ្ច រដានិ លោកេតិ អថាតិ
បទសន្និ បទសំសក្កោ បទចារិប្បិ អក្ខរសមវាយោ
ព្យញ្ជនសិលិដ្ឋតា បទានុបុព្វកមេតំ អថាតិ ។
បញ្ច រដានីតិ ^(១)រូបវាកោ សទ្ធុវាកោ ភន្ធុវាកោ
វសវាកោ ដោដ្ឋព្វវាកោ ។ អថវា

វាកោ រដោ ន ច បទ វេណ្ឌ វុច្ចតិ
វាកស្សេតំ អធិវចនំ រដោតិ
ឯតំ វជំ វិប្បជហិត្វ បណ្ឌិតា
វិហារន្តិ តេ វិតតវជស្ស សាសនេ ។

១ ម. រូបវដោ សទ្ធុវដោ ភន្ធុវដោ វសវដោ ដោដ្ឋព្វវដោ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

បុគ្គលដែលគេជាសំតៀនដោយវាចាហើយ គួរជាអ្នកមាន
ស្មារតី ត្រេកអរចំពោះ គួរទម្ងាយចោលនូវសេចក្តីរឹងត្អឹង
ចំពោះពួកសព្វហ្មចារី គួរបញ្ចេញវាចាជាកុសល កុំឲ្យ
ហួសកម្រិត មិនគួរគិតគូរអំពីវាទធម៌របស់អ្នកផងទេ ។

[២៨១] មួយទៀត ភិក្ខុមានស្មារតី គួរសិក្សាដើម្បីកិរិយា
នាំចេញ នូវធូលីទាំងឡាយណា ធូលី (ទាំងនោះ) មាន ៥
ក្នុងលោក គួរសង្កត់សង្កិនតម្រេក ក្នុងរូប សំឡេង រស
ក្លិន និងផស្សៈទាំងឡាយ ។

[២៨២] ពាក្យថា មួយទៀត ធូលី (ទាំងនោះ) មាន ៥
ក្នុងលោក ត្រង់ពាក្យថា មួយទៀត គឺ ជាពាក្យតបទ ជាពាក្យ
ជាប់ជំពាក់ដោយបទ ជាពាក្យបំពេញបទ ជាពាក្យរួបរួមអក្ខរៈ ជា
ពាក្យសម្រួលព្យញ្ជនៈ ពាក្យថា មួយទៀត នុ៎ះ ជាលំដាប់នៃបទ ។
តម្រេកក្នុងរូប ១ តម្រេកក្នុងសំឡេង ១ តម្រេកក្នុងក្លិន ១ តម្រេកក្នុង
រស ១ តម្រេកក្នុងផ្សព្វ ១ ឈ្មោះថា ធូលី ៥ ។ មួយទៀត

ធូលី គឺរាគៈ មិនមែនសំដៅយកលម្អងទេ ពាក្យថាធូលីនុ៎ះ ជាឈ្មោះ
នៃរាគៈ បណ្ឌិតទាំងនោះ រមែងលះបង់នូវធូលីនុ៎ះ ហើយសម្រាក
សម្រាន្តនៅ ក្នុងសាសនានៃព្រះពុទ្ធ ដែលប្រាសចាកធូលី ។

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

ទោសោ រដោ ន ច បន វេណុ វុច្ចតិ
 ទោសស្សេតំ អធិវចនំ រដោតិ
 ឯតំ រជំ វិប្បជហិត្វ បណ្ឌិតា
 វិហារន្តិ តេ វិតតវជស្ស សាសនេ ។
 មោហោ រដោ ន ច បន វេណុ វុច្ចតិ
 មោហាស្សេតំ អធិវចនំ រដោតិ
 ឯតំ រជំ វិប្បជហិត្វ បណ្ឌិតា
 វិហារន្តិ តេ វិតតវជស្ស សាសនេ ។

លោកេតិ អចាយលោកេ មនុស្សលោកេ ទេវលោ-
 កេ ខន្ធលោកេ ធាតុលោកេ អាយតនលោកេតិ
 អថាបរំ បញ្ច រដានិ លោកេ ។

[២៨៣] យេសំ សតីមា វិនយាយ សិក្ខេតិ
 យេសន្តិ រូបរាគស្ស សទ្ធិរាគស្ស កន្ធិរាគស្ស រស-
 រាគស្ស ផោដ្ឋព្វរាគស្ស ។ សតីមាតិ យា សតិ
 អនុស្សតិ បដិស្សតិ សតិ សរណតា ធារណតា
 អបិលាបណតា អស្សមុស្សនតា សតិ សតិច្ឆិ-
 យំ សតិពលំ សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈ-
 ង្កោ ឯកាយនមក្កោ អយំ វុច្ចតិ សតិ ។

សារីបុគ្គលសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ធូលី គឺទោសៈ មិនមែនសំដៅយកលម្អងទេ ពាក្យថាធូលីនុ៎ះ
 ជាឈ្មោះនៃទោសៈ បណ្ឌិតទាំងនោះ រមែងលះបង់នូវធូលី
 នុ៎ះ ហើយសម្រាកសម្រាន្តនៅ ក្នុងសាសនា នៃព្រះពុទ្ធ
 ដែលប្រាសចាកធូលី ។ ធូលី គឺមោហៈ មិនមែនសំដៅ
 យកលម្អងទេ ពាក្យថាធូលីនុ៎ះ ជាឈ្មោះនៃមោហៈ បណ្ឌិត
 ទាំងនោះ រមែងលះបង់នូវធូលីនុ៎ះ ហើយសម្រាកសម្រាន្ត
 នៅ ក្នុងសាសនានៃព្រះពុទ្ធ ដែលប្រាសចាកធូលី ។

ពាក្យថា ក្នុងលោក គឺក្នុងអបាយលោក មនុស្សលោក ទេវលោក
 ខន្ធលោក ធាតុលោក អាយតនលោក ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)
 មួយទៀត ធូលី(ទាំងនោះ)មាន ៥ ក្នុងលោក ។

[២៨៣] អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុមានស្មារតី គួរសិក្សាដើម្បីកិរិយា
 នាំចេញ នូវធូលីទាំងឡាយណា ត្រង់ពាក្យថា នូវធូលីទាំងឡាយ
 ណា គឺនូវតម្រេកក្នុងរូប តម្រេកក្នុងសំឡេង តម្រេកក្នុងក្លិន តម្រេក
 ក្នុងរស តម្រេកក្នុងផ្សព្វ ។ ពាក្យថា មានស្មារតី សេចក្តីថា
 ការរលឹក ការរលឹករឿយ ។ ការរលឹកចំពោះ ការនឹកឃើញ ការ
 ភ្នកឃើញ ការចាំទុក ការមិនភាន់ច្រឡំ ការមិនភ្លេច សតិ ឥន្ទ្រិយ
 គឺសតិ កម្លាំងគឺសតិ ការរលឹកប្រពៃ សម្មោជ្ឈង្គគឺសតិ ផ្លូវជា
 ទីទៅនៃបុគ្គលម្នាក់ឯង ឯណា នេះ លោកហៅថា ស្មារតី ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ឥមាយ សតិយា ឧបេតោ សមុបេតោ ឧបកតោ
 សមុបកតោ ឧបបណ្ណោ សមុបបណ្ណោ សមណ្ឌកតោ ។
 សោ វុច្ចតិ សតិមា ។ សិក្ខេតិ តិស្សោ សិក្ខា អធិសី-
 លសិក្ខា អធិចិត្តសិក្ខា អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ កតមា
 អធិសីលសិក្ខា ។ បេ ។ អយំ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ យេសំ
 សតីមា វិនយាយ សិក្ខេតិ សតិមា បុគ្គលោ យេសំ
 រូបរាគស្ស សទ្ធការកស្ស កណ្តរាគស្ស រសរាគស្ស
 ដោដ្ឋព្វរាគស្ស វិនយាយ បដិវិនយាយ បហានាយ
 រូបសមាយ បដិទិស្សក្កាយ បដិប្បស្សន្តិយា អធិសី-
 លម្បិ សិក្ខេយ្យ អធិចិត្តម្បិ សិក្ខេយ្យ អធិប្បញ្ញម្បិ
 សិក្ខេយ្យ ឥមា តិស្សោ សិក្ខា អារវ្មេន្តោ សិក្ខេយ្យ
 ជានន្តោ សិក្ខេយ្យ ។ បេ ។ សច្ចិកាតព្វំ សច្ចិក-
 ោន្តោ សិក្ខេយ្យ អាចរេយ្យ សមាចរេយ្យ សមាទាយ
 វត្តេយ្យាតិ យេសំ សតីមា វិនយាយ សិក្ខេ ។

[២៨៤] រូបេសុ សទ្ធសុ អថោ រសេសុ កន្ធសុ
 ដស្សេសុ សហោថ រាគន្តិ រូបេសុ សទ្ធសុ កន្ធសុ
 រសេសុ ដោដ្ឋព្វេសុ រាគំ សហោយ្យ បរិសហោយ្យ
 អភិកវេយ្យ អន្នេត្តវេយ្យ បរិយាទិយេយ្យ មទ្ធស្សាតិ

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ភិក្ខុណាប្រកប ប្រកបព្រម ចូលទៅជិត ចូលទៅជិតព្រម ចូលទៅដល់
 ចូលទៅដល់ព្រម បរិបូណ៌ដោយស្មារតីនេះ ។ ភិក្ខុនោះ លោកហៅថា
 អ្នកមានស្មារតី ។ ពាក្យថា គួរសិក្សា បានដល់សិក្ខា ៣ គឺ អធិសីលសិក្ខា
 អធិចិត្តសិក្ខា អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ អធិសីលសិក្ខា តើដូចម្តេច ។ បេ ។ នេះ
 អធិប្បញ្ញាសិក្ខា ។ ពាក្យថា ភិក្ខុមានស្មារតី គួរសិក្សាដើម្បីកិរិយានាំចេញ
 នូវធូលីទាំងឡាយណា បានសេចក្តីថា បុគ្គលអ្នកមានស្មារតី គួរសិក្សា
 អធិសីលផង គួរសិក្សាអធិចិត្តផង គួរសិក្សាអធិប្បញ្ញាផង គប្បីនឹករំពឹង
 សិក្សា គប្បីដឹងសិក្សា ។ បេ ។ គប្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ដែលគួរធ្វើ
 ឲ្យជាក់ច្បាស់ សិក្សា គប្បីប្រព្រឹត្ត ប្រព្រឹត្តដោយប្រពៃ ប្រព្រឹត្តសមាទាន
 នូវសិក្សាទាំង ៣ នេះ ដើម្បីកិរិយានាំចេញ ការបន្ទោបង់ ការលះបង់
 ការរម្ងាប់ ការរលាស់ចេញ ការកម្ចាត់បង់ នូវតម្រេកក្នុងរូប តម្រេកក្នុង
 សំឡេង តម្រេកក្នុងក្លិន តម្រេកក្នុងរស តម្រេកក្នុងផ្សព្វ ឯណា ហេតុ
 នោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុមានស្មារតី គួរសិក្សាដើម្បីកិរិយានាំចេញ នូវ
 ធូលីទាំងឡាយណា ។

[២៨២] ពាក្យថា គួរសង្កត់សង្កិន នូវតម្រេក ក្នុងរូប សំឡេង
 រស ក្លិន និងផស្សៈ ទាំងឡាយ គឺ គួរសង្កត់សង្កិន គ្របសង្កត់
 រឹបជាន់ ស្រពន្ធិច ជាន់កម្ទេច ញាំញី នូវតម្រេក ក្នុងរូប
 សំឡេង ក្លិន រស ផ្សព្វទាំងឡាយ ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា)

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

រូបេសុ សន្ទេសុ អថោ រសេសុ កន្ទេសុ ផស្សៈសុ
សហោថ រាគំ ។ តេជាហា ភក្កវា

អថាបរំ បញ្ច រជាជិ លោកេ
យេសំ សតីមា វិនយាយ សិក្ខេ
រូបេសុ សន្ទេសុ អថោ រសេសុ
កន្ទេសុ ផស្សៈសុ សហោថ រាគន្តិ ។

[២៨៥] ឯតេសុ ធម្មេសុ វិនេយ្យ ធន្នំ
ភិក្ខុ សតីមា សុវិមុត្តចិត្តោ
កាលេន សោ សម្មា ធម្មំ បរិវិមំសមាដោ
ឯកោទិក្ខតោ វិហានេ តមំ សោតិ ភក្កវា ។

[២៨៦] ឯតេសុ ធម្មេសុ វិនេយ្យ ធន្នន្តិ ឯតេ-
សូតិ រូបេសុ សន្ទេសុ កន្ទេសុ រសេសុ ដោដ្ឋព្វេសុ ។
ឆន្ទោតិ យោ កាមេសុ កាមច្ចន្ទោ កាមរាគោ
កាមនន្ទិ កាមតណ្ហា កាមស្មេហោ កាមបរិទ្យា-
ហោ កាមមុត្តា កាមជ្ឈោសានំ កាមោយោ
កាមយោកោ កាមុចាទានំ កាមច្ចន្ទនីរវណំ ។
ឯតេសុ ធម្មេសុ វិនេយ្យ ធន្នន្តិ ឯតេសុ ធម្មេសុ

សារីបុគ្គសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

គួរសង្កត់សង្កិន នូវតម្រេកក្នុងរូប សំឡេង រស ក្លិន និងផស្សៈទាំងឡាយ ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា

មួយទៀត ភិក្ខុមានស្មារតី គួរសិក្សា ដើម្បីកិរិយានាំចេញ នូវធូលីទាំងឡាយណា ធូលី (ទាំងនោះ) មាន ៥ ក្នុងលោក គួរសង្កត់សង្កិន តម្រេក ក្នុងរូប សំឡេង រស ក្លិន និង ផស្សៈទាំងឡាយ ។

[២៨៥] ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ភិក្ខុមានស្មារតី មានចិត្ត ផុតស្រឡះល្អ គប្បីបន្ទោបង់ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុង អារម្មណ៍ ទាំងនុ៎ះចេញ ភិក្ខុនោះ កាលពិចារណាធម៌ ដោយប្រពៃ តាមកាលគួរ ភិក្ខុនោះ នឹងជាអ្នកមានចិត្ត ខ្ពស់ឯក កម្ចាត់បង់នូវងងឹតបាន ។

[២៨៦] ពាក្យថា គប្បីបន្ទោបង់ នូវសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងអារម្មណ៍ទាំងនុ៎ះចេញ ត្រង់ពាក្យថា ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងនុ៎ះ គឺ ក្នុងរូប សំឡេង ក្លិន រស និងផស្សៈ ។ ពាក្យថា សេចក្តីប្រាថ្នា បានដល់ សេចក្តីប្រាថ្នាគឺកាម តម្រេកគឺកាម សេចក្តីរីករាយគឺកាម ចំណង់គឺកាម ស្នេហាគឺកាម ការក្តៅក្រហាយគឺកាម ការជ្រប់គឺកាម ការលិចលង់គឺកាម ឱយៈគឺកាម យោគៈគឺកាម ឧបាទានគឺកាម នីវរណៈគឺកាមច្នោះ ក្នុងកាមទាំងឡាយ ។ ពាក្យថា គប្បីបន្ទោបង់ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងនុ៎ះចេញ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ឆន្ទំ វិនេយ្យ បដិវិនេយ្យ បដហោយ្យ វិនោទេយ្យ
ព្យង្គិកោយ្យ អនការង្គមេយ្យាតិ ឯតេសុ ធម្មេសុ
វិនេយ្យ ឆន្ទំ ។

[២៨៧] ភិក្ខុ សតីមា សុវិមុត្តចិត្តោតិ ភិក្ខុតិ
កល្យាណាបុគ្គដ្ឋនោ វា ភិក្ខុ សេក្ខោ វា ភិក្ខុ ។
សតីមាតិ យា សតិ អនុស្សតិ ។ បេ ។ សម្មាសតិ
សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ឯកាយនមក្កោ អយំ វុច្ចតិ សតិ ។
ឥមាយ សតិយា ឧបេតោ ។ បេ ។ សោ វុច្ចតិ
សតីមាតិ ភិក្ខុ សតីមា ។ សុវិមុត្តចិត្តោតិ បឋមំ
ណាជំ សមាបន្នស្ស ជីវរណោហិ ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ
សុវិមុត្តំ ទុតិយំ ណាជំ សមាបន្នស្ស វិតក្កវិចារេ-
ហិ ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ តតិយំ ណាជំ
សមាបន្នស្ស បីតិយា ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ
ចតុត្ថំ ណាជំ សមាបន្នស្ស សុខទុក្ខោហិ ចិត្តំ មុត្តំ
វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ អាភាសានញាយតនំ សមាបន្នស្ស
រូបសញ្ញាយ បដិយសញ្ញាយ ធានត្តសញ្ញាយ ចិត្តំ
មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ វិញ្ញាណញាយតនំ សមាបន្នស្ស

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

គឺគប្បីនាំចេញ កម្ចាត់បង់ លះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើឲ្យបាត់
បង់ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងនុ៎ះចេញ ហេតុនោះ (ទ្រង់
ត្រាស់ថា) គប្បីបន្ទោបង់ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងនុ៎ះចេញ ។

[២៨៧] អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុជាអ្នកមានស្មារតី មានចិត្តផុត
ស្រឡះល្អ ត្រង់ពាក្យថា ភិក្ខុ គឺភិក្ខុជាកល្យាណបុប្ផជួន ឬភិក្ខុជាសេក្ខៈ ។
ពាក្យថា ជាអ្នកមានស្មារតី សេចក្តីថា ការរលឹក ការរលឹករឿយៗ ។ បេ ។
ការរលឹកដោយប្រពៃ សម្តោជ្ឈង្គៈគឺសតិ ផ្លូវជាទីទៅនៃបុគ្គលម្នាក់ឯង
នេះ លោកហៅថា ស្មារតី ។ ភិក្ខុប្រកបដោយស្មារតីនេះ ។ បេ ។ ភិក្ខុ
នោះ លោកហៅថា អ្នកមានស្មារតី ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុ
ជាអ្នកមានស្មារតី ។ ពាក្យថា មានចិត្តផុតស្រឡះល្អ សេចក្តីថា ចិត្តរបស់
ភិក្ខុចូលបឋមជ្ឈាន ជាចិត្តផុត ផុតស្រឡះ ផុតស្រឡះល្អ ចាកនីវរណៈ
ទាំងឡាយ ចិត្តរបស់ភិក្ខុចូលទុតិយជ្ឈាន ជាចិត្តផុត ផុតស្រឡះ ផុត
ស្រឡះល្អ ចាកវិតក្កៈ និងវិចារៈទាំងឡាយ ចិត្តរបស់ភិក្ខុ ចូលតតិយ-
ជ្ឈាន ជាចិត្តផុត ផុតស្រឡះ ផុតស្រឡះល្អ ចាកបីតិ ចិត្តរបស់ភិក្ខុ
ចូលចតុត្ថជ្ឈាន ជាចិត្តផុត ផុតស្រឡះ ផុតស្រឡះល្អ ចាកសុខនិង
ទុក្ខទាំងឡាយ ចិត្តរបស់ភិក្ខុ ចូលអាកាសានញ្ជាយតនៈ ជាចិត្ត
ផុត ផុតស្រឡះ ផុតស្រឡះល្អ ចាករូបសញ្ញា ចាកបដិមសញ្ញា
ចាកនានត្ថសញ្ញា ចិត្តរបស់ភិក្ខុ ចូលវិញ្ញាណញ្ជាយតនៈ ជាចិត្ត (ផុត)

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

អាណាសានញាយតនសញ្ញាយ ចិត្តំ អាភិញ្ញញ្ញាយតនំ
 សមាបន្នស្ស វិញ្ញាណញាយតនសញ្ញាយ ចិត្តំ
 នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនំ សមាបន្នស្ស អាភិញ្ញញ្ញា-
 យតនសញ្ញាយ ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ សោតាប-
 ន្នស្ស សក្កាយទិដ្ឋិយា វិចិត្តិច្ឆាយ សីលព្វតបរាមា-
 សា ទិដ្ឋានុសយា វិចិត្តិច្ឆានុសយា តទេកដ្ឋេហិ
 ច កិលេសេហិ ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ សកទាតា-
 មិស្ស ឱណ្ណារិកា កាមរាគានុសយា បដិយានុសយា
 តទេកដ្ឋេហិ ច កិលេសេហិ ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ
 សុវិមុត្តំ អនាតាមិស្ស អណ្តាសហាគតា កាមរាគ-
 សញ្ញាជនា បដិយសញ្ញាជនា អណ្តាសហាគតា
 កាមរាគានុសយា បដិយានុសយា តទេកដ្ឋេហិ ច
 កិលេសេហិ ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ សុវិមុត្តំ អរហតោ រូប-
 រាគា អរូបរាគា មាណ ឧទ្ធច្ឆា អវិជ្ជាយ មាណានុសយា
 កររាគានុសយា អវិជ្ជានុសយា តទេកដ្ឋេហិ ច
 កិលេសេហិ ពហិច្ឆា ច សព្វនិមិត្តេហិ ចិត្តំ មុត្តំ វិមុត្តំ
 សុវិមុត្តន្តិ ភិក្ខុ សតីមា សុវិមុត្តចិត្តោ ។

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ចាកអាកាសានញាយតនសញ្ញា ចិត្តរបស់ភិក្ខុ ចូលអាកិញ្ញញាយតនៈ
 ជាចិត្ត (ផុត) ចាកវិញ្ញាណញាយតនសញ្ញា ចិត្តរបស់ភិក្ខុ ចូលនេវ-
 សញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ជាចិត្តផុត ផុតស្រឡះ ផុតស្រឡះល្អ ចាក
 អាកិញ្ញញាយតនសញ្ញា ចិត្តរបស់ភិក្ខុជាសោតាបន្ន ជាចិត្តផុត ផុត
 ស្រឡះ ផុតស្រឡះល្អ ចាកសក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិច្ចា សីលពូតបរាមាសៈ
 ទិដ្ឋានុស័យ វិចិកិច្ចានុស័យ និងកិលេសទាំងឡាយ ដែលនៅជាមួយ
 និងសំយោជនៈនោះ ចិត្តរបស់ភិក្ខុ ដែលជាសកទាតាមិ ជាចិត្តផុត ផុត
 ស្រឡះ ផុតស្រឡះល្អ ចាកកាមរាគានុស័យ បដិឃានុស័យ ដ៏គ្រោត
 គ្រោត និងកិលេសទាំងឡាយដែលតាំងនៅជាមួយសំយោជនៈនោះ ចិត្ត
 របស់ភិក្ខុជាអនាតាមិ ជាចិត្តផុត ផុតស្រឡះ ផុតស្រឡះល្អ ចាកកាម-
 រាគសញ្ញាជនៈ ចាកបដិឃសញ្ញាជនៈ ដ៏ល្អិត ចាកកាមរាគានុស័យ
 ចាកបដិឃានុស័យ ដ៏ល្អិត និងកិលេសទាំងឡាយដែលតាំងនៅជាមួយ
 អនុស័យនោះ ចិត្តរបស់ភិក្ខុ ជាអរហន្ត ជាចិត្តផុត ផុតស្រឡះ ផុត
 ស្រឡះល្អ ចាករូបរាគៈ អរូបរាគៈ មានៈ ឧទ្ធច្ចៈ អវិជ្ជា មានានុស័យ
 ភវរាគានុស័យ អវិជ្ជានុស័យ និងកិលេសទាំងឡាយ ដែលតាំងនៅ
 ជាមួយអនុស័យនោះ និងនិមិត្តទាំងពួង ពូជ័ខាងក្រៅ ហេតុនោះ
 (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុជាអ្នកមានស្មារតី មានចិត្តផុតស្រឡះល្អ ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

[២៨៨] កាលេន សោ សម្មា ធម្មំ បរិវិមំសមា-
នោតិ កាលេនាតិ ឧទ្ធតេ ចិត្តេ សមថស្ស កាលោ
សមាហិតេ ចិត្តេ វិបស្សនាយ កាលោ ។

កាលេ បក្កណ្ណាតិ ចិត្តំ	និក្កណ្ណាតិ អថាបវេ ^(១)
សម្មហំសតិ កាលេន	កាលេ ចិត្តំ សមាទហតិ
អជ្ឈបេក្ខតិ កាលេន	សោ យោកី កាលកោវិទោ
កិម្ហិ កាលម្ហិ បក្កាហោ	កិម្ហិ កាលេ វិនិក្កហោ
កិម្ហិ បហំសនាកាលោ	សមថកាលោ ច កីទិសោ
ឧបេក្កាកាលំ ចិត្តស្ស	កថំ ទស្សេតិ យោតិនោ
លីនេ ចិត្តម្ហិ បក្កាហោ	ឧទ្ធតស្មី វិនិក្កហោ
និវស្សាទកតំ ចិត្តំ	សម្មហំសេយ្យ តាវទេ
សម្មហាដ្ឋំ យនា ចិត្តំ	អលីនំ ភវតិទុទ្ធតំ
សមថស្ស ច សោ កាលោ	អជ្ឈត្តំ រមយេ មនោ
ឯតេន មេវុចាយេន	យនា ហោតិ សមាហិតំ

១ ម. បុនាបវេ ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

[២៨៨] អធិប្បាយពាក្យថា ភិក្ខុនោះកាលពិចារណាធម៌ដោយ
ប្រពៃ តាមកាលគួរ ត្រង់ពាក្យថា តាមកាលគួរ គឺ កាលបើចិត្តរាយ
មាយ នេះជាកាលគួរដល់សមថៈ កាលបើចិត្តតាំងមាំ នេះជាកាលគួរ
ដល់វិបស្សនា ។

ព្រះយោគី ជាអ្នកឈ្លាសវៃក្នុងកាល តែងផ្គងចិត្តក្នុងកាលគួរ
មួយទៀត តែងសង្កត់សង្កិនចិត្ត ក្នុងកាលដទៃ តែងពង្រីក
ពង្រាយចិត្ត ក្នុងកាលគួរ តែងតាំងចិត្តឲ្យមាំ ក្នុងកាលគួរ
តែងព្រងើយកន្តើយ ក្នុងកាលគួរ ការគួរផ្គង (ចិត្ត) ក្នុង
កាលដូចម្តេច ការគួរសង្កត់សង្កិន (ចិត្ត) ក្នុងកាលដូចម្តេច
កាលជាទីពង្រីកពង្រាយ (ចិត្ត) ក្នុងកាលដូចម្តេច កាល
ជាទីធ្វើនូវសមថៈ តើដូចម្តេច ព្រះមានព្រះភាគ សម្តែង
នូវកាលគួរ ដល់ការព្រងើយនៃចិត្ត របស់ព្រះយោគី ដោយ
ប្រការដូចម្តេច ការគួរផ្គង ក្នុងកាលចិត្តរញ្ជា ការគួរសង្កត់
សង្កិន ក្នុងកាលចិត្តរាយមាយ ព្រះយោគី គួរពង្រីកពង្រាយ
ចិត្ត ដែលគ្មានសេចក្តីរីករាយ ក្នុងខណៈនោះឯង កាលណា
ចិត្តរីករាយ មិនរញ្ជា មិនរវើរវាយ កាលនោះជាកាលគួរដល់
សមថៈ ព្រះយោគីគួរធ្វើចិត្តឲ្យរីករាយខាងក្នុង កាលណា
ចិត្តតាំងមាំដោយឧបាយនុ៎ះយ៉ាងនេះ កាលនោះព្រះយោគី

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

សមាហិតំ ចិត្តំ បញ្ញាយ អដ្ឋបេក្ខេយ្យ តារទេ
ឯវំ កាលវិទូ ដីរោ កាលញ្ញ កាលកោវិទោ
កាលេន កាលំ ចិត្តស្ស និមិត្តមុបលក្ខយេតិ ។

កាលេន សោ ។ សម្មា ធម្មំ បរិវិមំសមាដោតិ សព្វេ
សដ្ឋារា អនិច្ចាតិ សម្មា ធម្មំ បរិវិមំសមាដោ សព្វេ សដ្ឋា-
រា ទុក្ខាតិ សម្មា ធម្មំ បរិវិមំសមាដោ សព្វេ ធម្មា
អនត្តាតិ សម្មា ធម្មំ បរិវិមំសមាដោ ។ បេ ។ យដ្ឋិត្តិ
សមុទយធម្មំ សព្វន្តំ និរោធម្មន្តិ សម្មា ធម្មំ បរិ-
វិមំសមាដោ ។

[២៨៩] ឯកោទិក្ខតោ វិហារេ តមំ សោត ភក-
រាតិ ឯកោទីតិ ឯកក្កចិត្តោ អវិត្តិត្តចិត្តោ អវិសា-
ហាជមានសោតិ ឯកោទិក្ខតោ ។ វិហារេ តមំ សោតិ
រាគតមំ ទោសតមំ មោហាតមំ មានតមំ ទិដ្ឋិតមំ កិ-
លេសតមំ ទុច្ចរិតតមំ អន្ធករណំ អចក្កករណំ
អញ្ញាណករណំ បញ្ញានិរោធិកំ វិហាតបក្ខិកំ អនិ-
ព្វានសំវត្តនិកំ ហារេយ្យ វិហារេយ្យ បដហេយ្យ
វិទោទេយ្យ ព្យដ្ឋិកេយ្យ អនការដ្ឋិមេយ្យ ។

សារីបុគ្គសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

គួរធ្វើចិត្តដែលតាំងមាំ ឲ្យព្រងើយកន្តើយ ដោយប្រាជ្ញា
អ្នកប្រាជ្ញជាអ្នកដឹងកាល ស្គាល់កាល ឈ្លាសវៃក្នុងកាល
គួរកំណត់នូវនិមិត្តនៃចិត្ត សព្វកាល យ៉ាងនេះ ។

ពាក្យថា ភិក្ខុនោះកាលពិចារណាធម៌ដោយប្រពៃ តាមកាលគួរ បាន
សេចក្តីថា ពិចារណាធម៌ដោយប្រពៃថា សង្ខារទាំងពួងមិនទៀង ពិចារណា
ធម៌ដោយប្រពៃថា សង្ខារទាំងពួងជាទុក្ខ ពិចារណាធម៌ដោយប្រពៃថា ធម៌
ទាំងពួងមិនមែនខ្លួន ។ បេ។ ពិចារណាធម៌ដោយប្រពៃថា ធម្មជាតណាមួយ
មានកិរិយាកើតជាធម្មតា ធម្មជាតទាំងអស់នោះ មានកិរិយារលត់ជាធម្ម-
តា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ភិក្ខុនោះកាលពិចារណាធម៌ដោយប្រពៃ ។

[២៨៧] អធិប្បាយពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ភិក្ខុ
នោះនឹងជាអ្នកមានចិត្តខ្ពស់ឯក កម្ចាត់បង់នូវងងឹត ត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នក
មានចិត្តខ្ពស់ឯក គឺមានចិត្តប្រសើរតែមួយ មានចិត្តមិនរាយមាយ មានចិត្ត
មិនកន្លះរា ហេតុនោះ (ទ្រង់ត្រាស់ថា) ជាអ្នកមានចិត្តខ្ពស់ឯក ។ ពាក្យថា
ភិក្ខុនោះនឹងកម្ចាត់បង់នូវងងឹត គឺនឹងសម្លាប់ កម្ចាត់បង់ លះបង់ បន្ទោ-
បង់ ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើឲ្យបាត់បង់ នូវងងឹតគឺរាគៈ ងងឹតគឺទោសៈ ងងឹតគឺ
មោហៈ ងងឹតគឺមានៈ ងងឹតគឺទិដ្ឋិ ងងឹតគឺកិលេស ងងឹតគឺទុច្ចរិត ធម្មជាត
ជាគ្រឿងធ្វើឲ្យងងឹត ធ្វើមិនឲ្យមានចក្ខុ ធ្វើមិនឲ្យមានញាណ ធ្វើឲ្យរលត់
ប្រាជ្ញា ជាចំណែកនៃសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីនិព្វាន ។

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ភក្កវាតិ ការវាជីវចនំ ។ អបិច ភក្កវាតោតិ ភក្កវា ។ ភក្ក-
 ទោសោតិ ភក្កវា ។ ភក្កមោហោតិ ភក្កវា ។ ភក្កមាណោតិ
 ភក្កវា ។ ភក្កទិដ្ឋិតិ ភក្កវា ។ ភក្កកណ្ណោកោតិ ភក្កវា ។
 ភក្កកិលេសោតិ ភក្កវា ។ ភក្កិ វិភក្កិ បដិវិភក្កិ ធម្ម-
 តន្តិ ភក្កវា ។ ភក្កនំ អន្តកោតិ ភក្កវា ។ ភក្កិ-
 កាយោតិ ភក្កវា ។ ភក្កិសីលោតិ ភក្កិចិក្កោតិ
 ភក្កិប្បញ្ញោតិ ភក្កវា ។ ភក្កិ វា ភក្កវា អញ្ញវេនបត្តានិ
 បត្តានិ សេនាសនានិ អប្បសន្តានិ អប្បនិក្ខេបសានិ
 វិជនវាតានិ មនុស្សារាហាសេយ្យកានិ បដិសល្លា-
 សារូចានិ ភក្កវា ។ ភក្កិ វា ភក្កវា ចីវរិបិណ្ណាចាត-
 សេនាសនតិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ការានន្តិ ភក្កវា ។
 ភក្កិ វា ភក្កវា អត្តរសស្ស ធម្មរសស្ស វិមុត្តិរសស្ស
 អទិសីលស្ស អទិចិត្តស្ស អទិប្បញ្ញាយាតិ ភក្កវា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ពាក្យថា ព្រះមានព្រះភាគ គឺជាពាក្យពោលដោយគោរព ។ មួយទៀត ព្រះនាមថាមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់កាប់បង់រាគៈ ។ ព្រះនាមថាមាន ព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់កាប់បង់ទោសៈ ។ ព្រះនាមថាមានព្រះភាគ ព្រោះ ទ្រង់កាប់បង់មោហៈ ។ ព្រះនាមថាមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់កាប់ បង់មានៈ ។ ព្រះនាមថាមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់កាប់បង់ទិដ្ឋិ ។ ព្រះ នាមថាមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់កាប់បង់បន្ទាត់កាមគុណ ។ ព្រះនាមថា មានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់កាប់បង់កិលេស ។ ព្រះនាមថាមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់ចែក ញែក រំលែក នូវធម្មរតនៈ ។ ព្រះនាមថាមានព្រះ ភាគ ព្រោះទ្រង់ធ្វើនូវទីបំផុតនៃភព ។ ព្រះនាមថាមានព្រះភាគ ព្រោះ ទ្រង់បានចម្រើនកាយគឺរូបនិងនាម ។ ព្រះនាមថាមានព្រះភាគ ព្រោះទ្រង់ បានចម្រើនសីល ព្រោះទ្រង់បានចម្រើនចិត្ត ព្រោះទ្រង់បានចម្រើនប្រាជ្ញា។ មួយទៀត ព្រះនាមថាមានព្រះភាគ ព្រោះព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់បានគប់ រកព្រៃតូចនិងព្រៃធំ ជាសេនាសនៈស្ងាត់ មានសំឡេងតិច មានការគឺកកង តិច ប្រាសចាកខ្យល់កាយនៃជន គួរដល់អំពើស្ងាត់ របស់មនុស្ស សមគួរ ដល់កិរិយាពួនសម្ងំ ។ មួយទៀត ព្រះនាមថាមានព្រះភាគ ព្រោះព្រះមាន បុណ្យទ្រង់មានភាគនៃចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និងគិលានប្បច្ចយកេ- សជ្ជបរិក្ខារ ។ មួយទៀត ព្រះនាមថាមានព្រះភាគ ព្រោះព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់មានភាគនៃអត្តរស ធម្មរស វិមុត្តិរស អធិសីល អធិចិត្តនិងអធិប្បញ្ញា។

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

ភាគី វា ភក្កវា ចតុន្នំ ឈានំ ចតុន្នំ អប្បមញ្ញានំ
 ចតុន្នំ អរូបសមាបត្តិនន្តិ ភក្កវា ។ ភាគី វា ភក្កវា
 អដ្ឋន្នំ វិមោក្ខានំ អដ្ឋន្នំ អភិកាយតនានំ នវន្នំ អនុបុព្វវិ-
 ហារសមាបត្តិនន្តិ ភក្កវា ។ ភាគី វា ភក្កវា ទសន្នំ សញ្ញា-
 ការនានំ ទសន្នំ កសិណសមាបត្តិនំ អាណាចានស្សតិ-
 សមាធិស្ស អសុភសមាបត្តិយាតិ^(១) ភក្កវា ។ ភាគី វា
 ភក្កវា ចតុន្នំ សតិប្បដ្ឋានានំ ចតុន្នំ សម្មប្បដ្ឋានានំ
 ចតុន្នំ ឥទ្ធិចានានំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ បញ្ចន្នំ ពលានំ
 សត្តន្នំ ពោជ្ឈដ្ឋានំ អរិយស្ស អដ្ឋង្គិកស្ស មក្កស្សា-
 តិ ភក្កវា ។ ភាគី វា ភក្កវា ទសន្នំ តថាគតពលានំ
 ចតុន្នំ វេសារដ្ឋានំ ចតុន្នំ បដិសម្ពិទានំ ឆន្នំ
 អភិញ្ញានំ ឆន្នំ ពុទ្ធជម្មានន្តិ ភក្កវា ។ ភក្កវាតិ នេតំ
 នាមំ មាតវា កតំ ន បិតវា កតំ ន ភាតវា កតំ
 ន ភកិទិយា កតំ ន មិត្តាមច្ចេហិ កតំ ន ញាតិ-
 សាលោហិតេហិ កតំ ន សមណព្រាហ្មណេហិ កតំ
 ន ទេវតាហិ កតំ វិមោក្ខន្តិកមេតំ ពុទ្ធានំ ភក្កវាជានំ

១ ឱ. អរូបសមាបត្តិយាតិ ។

សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

មួយទៀត ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់មាន
 ភាគនៃឈាន ៤ អប្បមញ្ញា ៤ និង អរូបសមាបត្តិ ៤ ។ មួយទៀត
 ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់មានភាគ នៃ
 វិមោក្ខ ៨ អភិកាយតនៈ ៨ និងអនុបុព្វវិហារសមាបត្តិ ៩ ។ មួយទៀត
 ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់មានភាគ នៃ
 សញ្ញាការវនា ១០ កសិណសមាបត្តិ ១០ អានាបានស្សតិសមាធិ និង
 អសុភសមាបត្តិ ។ មួយទៀត ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះ
 ព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់មានភាគ នៃសតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤
 ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គៈ ៧ និងមគ្គប្រកប
 ដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ ។ មួយវិញទៀត ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគ
 ព្រោះព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់មានភាគ នៃតថាគតពលៈ ១០ វេសា-
 រជ្ជញ្ញាណ ៤ បដិសម្ពិទា ៤ អភិញ្ញា ៦ និងពុទ្ធជម៌ ៦ ។ ព្រះនាម
 ថាព្រះមានព្រះភាគនេះ មិនមែនព្រះមាតាថ្វាយ មិនមែនព្រះបិតាថ្វាយ
 មិនមែនបងប្អូនប្រុសថ្វាយ មិនមែនបងប្អូនស្រីថ្វាយ មិនមែនពួកមិត្តនិង
 អាមាត្យថ្វាយ មិនមែនពួកញាតិសាលោហិតថ្វាយ មិនមែនពួកសម-
 ណព្រាហ្មណ៍ថ្វាយ មិនមែនពួកទេវតាថ្វាយទេ ឯព្រះនាមថាព្រះមានព្រះ
 ភាគនេះ មានក្នុងទីបំផុតនៃវិមោក្ខរបស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ទ្រង់មានជោគ

សុត្តន្តបិដកេ ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ

ពោធិយា មូលេ សហា សព្វញ្ញតញ្ញាណាស្ស បដិ-
លាភា សច្ឆិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ ភក្កវាតិ ឯកោទិក្ខតោ
វិហារេ តមំ សោតិ ភក្កវា ។ តេនាហា ភក្កវា

ឯតេសុ ធម្មេសុ វិនេយ្យ ធម្មំ

ភិក្ខុ សតីមា សុវិមុត្តចិត្តោ

កាលេន សោ សម្មាធម្មំ បរិវិមំសមារោ

ឯកោទិក្ខតោ វិហារេ តមំ សោតិ ភក្កវាតិ ។

សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ ។

អដ្ឋកវគ្គិកម្ហិ សោឡស សុត្តនិទ្ទេសោ

សមត្តា ។

សុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស

ការបញ្ញត្តិថា ព្រះមានព្រះភាគ នេះ (កើត) ដោយការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
ព្រមទាំងការបាននូវសព្វញ្ញតញ្ញាណ ទៀបគល់ពោធិព្រឹក្ស ហេតុនោះ
(ទើបមានពាក្យថា) ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ភិក្ខុនោះនឹងជាអ្នកមាន
ចិត្តខ្ពស់ឯក កម្ចាត់បង់នូវវង្សីតបាន ។ ហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ
ត្រាស់ថា

ភិក្ខុមានស្មារតី មានចិត្តផុតស្រឡះល្អ គប្បីបន្ទោបង់ នូវ
សេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងអារម្មណ៍ទាំងនុ៎ះចេញ ភិក្ខុនោះកាលពិ-
ចារណាធម៌ ដោយប្រពៃ តាមកាលគួរ ភិក្ខុនោះ នឹង
ជាអ្នកមានចិត្តខ្ពស់ឯក កម្ចាត់បង់នូវវង្សីតបាន ព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នោះ ។

ចប់ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦ ។
ចប់ សុត្តនិទ្ទេសទាំង ១៦ ក្នុងអដ្ឋកវគ្គ ។

សុត្តន្តបិដកេ
ខុទ្ទកនិកាយស្ស មហានិទ្ទេសោ
តតិយោ ភាគោ

មាតិកា	អង្កេ
មហានិទ្ទេសេ ចុទ្ទសមោ តុវដកនិទ្ទេសោ.....	១
តិស្សោ បុច្ឆា.....	”
តយោ វិវេកា.....	៥
សន្តិបទំ	៧
សីលក្ខត្តាទយោ ធម្មក្ខត្តា	៨
តណ្ហាបបញ្ចស្ស មូលំ.....	១១
ទិដ្ឋិបបញ្ចស្ស មូលំ.....	”
តិស្សោ សិក្ខា.....	១៦
សត្តស្សទា.....	២៨
បញ្ចហិ ចក្ខុហិ វិវេចក្ខុ ភគវា.....	៣០
មំសចក្ខុម្ហិ បញ្ច វណ្ណា.....	”
ចតុវដ្តសមន្មាតតោ អន្ធការោ.....	៣១
រាគចរិតាទយោ.....	៣៩

សុត្តន្តបិដក
ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស
តតិយភាគ

មាតិកា

ទំព័រ

មហានិទ្ទេស	តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១២.....	១
	បុច្ឆា (ការសួរ ព យ៉ាង).....	”
	វិវេក (ការស្ងាត់) ព យ៉ាង.....	៥
	សន្តិបទ (បទស្ងប់រម្ងាប់).....	៧
	ធម្មក្ខន្ធ មានសីលក្ខន្ធជាដើម.....	៨
	មូលនៃតណ្ហាបបញ្ចសង្ខា.....	១១
	មូលនៃទិដ្ឋិបបញ្ចសង្ខា.....	”
	សិក្ខា ព.....	១៦
	ឧស្សទៈ (ការប៉ោងឡើង) ព.....	២៨
	ព្រះមានចក្ខុបើកហើយដោយចក្ខុ ៥.....	៣០
	ក្នុងមំសចក្ខុមានសម្បុរ ៥.....	”
	ងងឹតប្រកបដោយអង្គ ៤.....	៣១
	បុគ្គលជាភគវិតជាដើម.....	៣៩

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា

អង្កេត

មហានិទ្ទេសេ ចុទ្ធសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ.....

 ទ្វេ បរិស្សយា ៤១

 តយោ អន្តរាមលា ៤៥

 ចក្កុលោលោ ៥០

 ពត្តិស តិរច្ឆានកថា (តាមកថា) ៥៤

 មូលរសាទយោ.....”

 ទ្វេ មមត្តា..... ៥៦

 ពោកដស្សេន ដុដ្ឋោ ភិក្ខុ ៥៧

 ឱទនាទីនិ អន្ធានិ..... ៦១

 អដ្ឋ ចានានិ.....”

 អបរាទិបិ អដ្ឋចានានិ”

 បិដ្ឋខដ្ឋកាទីនិ ខាននីយានិ.....”

 ឆ ចីរវានិ.....”

 អន្ធសន្និដ្ឋានយោ សន្និដ្ឋិ..... ៦៣

 ឈាយី ភិក្ខុ..... ៦៤

 ចានលោលោ ភិក្ខុ..... ៦៥

សង្ខីកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

មហានិទ្ទេស តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤.....

អន្តរាយ ២ ប្រការ..... ៤១

ធម៌ ៣ ជាមន្ទិលខាងក្នុង ៤៥

បុគ្គលឡេះឡោះដោយភ្នែក ៥០

តិរច្ឆានកថា (តាមកថា) ៣២ ៥៤

រសមានរសមើមជាដើម.....”

សេចក្តីប្រកាន់ ២ យ៉ាង..... ៥៦

ភិក្ខុដែលផស្សៈគឺរោគប៉ះពាល់ហើយ..... ៥៧

ភោជនមានបាយជាដើម ៦១

បាន: (ទឹក) ៨ យ៉ាង.....”

បាន: (ទឹក) ៨ យ៉ាងដទៃទៀត.....”

បង្កើមមានបង្កើមដែលធ្វើពីម្សៅជាដើម.....”

ចីវរ ៦ យ៉ាង.....”

សន្និធិ មានអន្ទសន្និធិជាដើម..... ៦៣

ភិក្ខុមានឈាន ៦៤

ភិក្ខុរតិសដោយជើង ៦៥

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា

អង្កេត

មហានិទ្ទេសេ ចុទ្ធសមោ តុរុជកសុត្តនិទ្ទេសោ.....

 រាជកថាទយោ សម្មប្បលាថា..... ៦៦

 ទ្វីហិ ការណេហិ កុក្កុច្ចំ..... ៦៨

 អាសនសយនានិ ៧១

 ជាតិយស្ស ភជនំ ៧៣

 អាតាបី ភិក្ខុ.....”

 មាយា ៧៤

 ទ្វេ ទិដ្ឋា..... ៧៥

 មេថុនធម្មោ ៧៦

 ទ្វេ វិភូសា..... ៧៧

 អាថព្វណស្ស បយោជនា ៧៩

 សុបិនស្ស អាទិសនា.....”

 លក្ខណស្ស អាទិសនា ៨០

 នក្ខត្តស្ស អាទិសនា.....”

 មិត្តចក្កស្ស អាទិសនា..... ៨១

 ទ្វីហិ ការណេហិ តព្ពស្ស អសណ្ឌិតិ.....”

សង្ខេបប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

មហានិទ្ទេស តុវដកសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៤.....

សម្មប្បលាបៈ មានរាជកថាជាដើម ៦៦

កុក្កុច្ចៈដោយហេតុ ២ យ៉ាង..... ៦៨

អាសនៈនិងសយនៈ ៧១

ការគប់រកនូវការភ្ញាក់រលឹក ៧៣

ភិក្ខុមានអាតាបៈ.....”

ការបិទបាំងទោសខ្លួន ៧៤

ការលេង ២ ប្រការ ៧៥

មេដុនធម៌..... ៧៦

ការស្មិតស្មាង ២ យ៉ាង ៧៧

ការប្រកបអំពើធ្មប់..... ៧៩

ការទាយសុបិន.....”

ការទាយលក្ខណៈ..... ៨០

ការទាយនក្ខត្តប្បក្ស.....”

ការទាយសម្រែកម្រឹត ៨១

ការមិនតាំងនៅនៃគភ៌ដោយហេតុ ២.....”

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា

អង្កេត

មហានិទ្ទេសេ ចុទ្ទសមោ តុវដកសុត្តនិទ្ទេសោ.....

ធូហិ ការណេហិ បេសុញ្ញស្ស

ឧសំហារណំ ៨៦

ឧបវាទករា កិលេសា..... ៨៩

លបនា..... ៩២

បយុត្តវាចា ៩៦

តីណិ ចាគត្តិយានិ..... ៩៨

វិត្តាហិតកថា ១០៥

មុសាវាទោ..... ១០៦

សាថេយ្យំ ១០៧

ជិនសាសនេ អប្បមាទោ..... ១១៥

មហានិទ្ទេសេ បណ្ណាសមោ អត្តទណ្ហាសុត្តនិទ្ទេសោ..... ១២១

តយោ ទណ្ហា.....”

ទ្វេ ភយានិ.....”

មហានិរយោ ១២៦

សំវេកស្ស កិត្តនា..... ១២៩

សង្ខេបប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

មហានិទ្ទេស តុវដកសុត្តនិទ្ទេសទី ១២.....

 ការបង្កពាក្យញុះញង់ដោយហេតុ ២..... ៨៦

 កិលេសជាគ្រឿងធ្វើឲ្យគេតិះដៀល..... ៨៩

 ការរាក់ទាក់..... ៩២

 វាចាកៀរគរ..... ៩៦

 អំពើឃ្នើសឃ្នង ៣ យ៉ាង..... ៩៨

 ពាក្យផ្ទុំផ្ទាល់..... ១០៥

 ការពោលពាក្យកុហក..... ១០៦

 ភាពនៃជនអ្នកអួត..... ១០៧

 ការមិនធ្វេស ក្នុងជិនសាសនា..... ១១៥

មហានិទ្ទេស អត្តទណ្ឌសូត្រ ទី ១៥..... ១២១

 អាជ្ញា ៣ យ៉ាង..... ”

 ភ័យ ២ យ៉ាង..... ”

 មហានរក..... ១២៦

 ការសម្តែងនូវសំវេគធម៌..... ១២៩

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា

អង្កេ

មហានិទ្ទេសេ បណ្ណាសមោ អត្តនណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ.....

 បដាយ ធម្មជា ១៣០

 អញ្ញមញ្ញំ សត្តា វិទ្ធា..... ១៣៣

 សមន្តមសារោ លោកោ..... ១៣៥

 ទិសា សព្វា សមេវិតា..... ១៣៧

 សត្ត សល្លានិ ១៤១

 សល្លេន វិទ្ធា វិធាវតិ..... ១៤៣

 ទ្វេ កាមា..... ១៥៩

 តិស្សោ សិក្ខា.....”

 នសហាការេហិ កោដោ ជាយតិ..... ១៦៣

 បមាទេន ន សំវេសេ ១៦៥

 អតិមាទេ ន តិដ្ឋេយ្យ ១៦៦

 មោសវដ្ឋេន និយ្យេថ ១៦៩

 រូបេ ស្មេហំ ន កុព្វយេ..... ១៧០

 មាណំ បរិជាទេយ្យ.....”

 តិស្សោ បរិញ្ញា..... ១៧២

សង្ខីកត្រាបមាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

មហានិទ្ទេស អត្តទណ្ឌសូត្រ ទី ១៥.....

 ការញាប់ញ័រ នៃពពួកសត្វ..... ១៣១

 ពួកសត្វឈ្មោះគ្នា ១៣៣

 លោកមិនមានខ្លឹមដោយជុំវិញ..... ១៣៥

 សង្ខារក្នុងទិសទាំងពួងញាប់ញ័រ..... ១៣៧

 សរ ៧ យ៉ាង..... ១៤១

 ជនដែលសរមុតហើយរមែងស្ទុះទៅផ្សេងៗ..... ១៤៣

 កាម ២ យ៉ាង..... ១៥៧

 សិក្ខា ៣ យ៉ាង.....”

 ក្រោធកើតដោយអាការៈ ១០ យ៉ាង ១៦៣

 មិនគប្បីនៅរួមដោយសេចក្តីប្រមាទ..... ១៦៥

 មិនគប្បីបិតនៅក្នុងការមើលងាយ..... ១៦៦

 គប្បីគេចចេញចាកពាក្យកុហក ១៦៧

 មិនគប្បីធ្វើនូវស្នេហាក្នុងរូប ១៧០

 គប្បីកំណត់ដឹងនូវមានៈ.....”

 បរិញ្ញា (ការកំណត់ដឹង) ៣ យ៉ាង ១៧២

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា

អង្កេ

មហានិទ្ទេសេ បណ្ណាសមោ អត្តនណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ.....

សាហសា វិរតោ ចវេ..... ១៧៣

បុរាណំ ជានិទ្ទេយ្យ..... ១៧៤

នវេ ខន្ទិមកុព្វយេ..... ១៧៥

ហីយមាទេ ន សោចេយ្យ.....”

អាកស្សំ ន សិតោ សិយា..... ១៧៦

កាមបង្កោ ទុរច្ចយោ..... ១៧៧

សច្ចា អវោកមំ មុនិ.....”

ថលេ តិដ្ឋតិ ព្រាហ្មណោ..... ១៨០

សព្វំ បដិនិស្សដ្ឋោ មុនិ.....”

ទ្វេ និស្សយា..... ១៨៣

សត្តំ សង្កា..... ១៨៥

រាតាដីនិ កិញ្ចនានិ..... ១៨៧

សុញ្ញោ លោកោ..... ២០០

អនិដ្ឋវី អនានុតិទ្ធា..... ២០២

កេណោ តណ្ហា..... ២០៣

សង្ខេបប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

មហានិទ្ទេស អត្តទណ្ឌសូត្រ ទី ១៥.....

គប្បីវៀរស្រឡះចាកសាហសាចរិយា..... ១៧៣

មិនគប្បីត្រេកអរចំពោះបុរាណក្ខន្ធ ១៧៤

មិនគប្បីធ្វើនូវសេចក្តីគាប់ចិត្តក្នុងនវក្ខន្ធ ១៧៥

មិនគប្បីសោកចំពោះវត្ថុដែលកំពុងវិនាស.....”

មិនគប្បីអាស្រ័យនូវសភាវៈជាគ្រឿងទាញមក..... ១៧៦

កាមជាភក់ ដែលធ្ងន់បានដោយក្រ ១៧៧

មុនិ មិនឃ្នាតចាកសច្ចៈ.....”

ព្រាហ្មណ៍បិតនៅលើទីទួល ១៨០

មុនិ លះបង់វត្ថុទាំងពួង.....”

និស្ស័យ ២ យ៉ាង ១៨៣

គ្រឿងចំពាក់ ៧ យ៉ាង ១៨៥

កង្វល់មានរាគៈជាដើម..... ១៨៧

លោកសូន្យ ២០០

បុគ្គលមិនកំណាញ់ មិនប្រាថ្នា..... ២០២

តណ្ហាជាគេធៈ (សេចក្តីប្រាថ្នា) ២០៣

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា

អង្រែ

មហានិទ្ទេសេ បណ្ណាសមោ អត្តទណ្ឌសុត្តនិទ្ទេសោ.....

 ឯជា តណ្ហា.....២០៥

 វិយារម្ហា អភិសង្ខារ.....”

 មោនំ ញាលំ.....២០៩

 តាហោ មច្ឆវិយំ.....២១០

មហានិទ្ទេសេ សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ.....២១២

 វត្តុវទោ សត្តា.....២១៣

 សត្តវាហោ ភក្កវា.....២១៤

 តុសិតា កណិមាតតោ ភក្កវា.....២១៥

 តុសិតា អរហន្តោ.....”

 ទិស្សតិ ចក្ខុមា.....២១៧

 បញ្ចហិ ចក្ខុហិ ចក្ខុមា.....២២០

 ចតុរដ្ឋសមន្តាតតោ អន្ធការោ.....២២១

 ភក្កវា បព្វជ្ជាសង្ខារេន ឯកោ.....២២១

សន្និក្ខត្រាប័រមាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

មហានិទ្ទេស អត្តទណ្ឌសូត្រ ទី ១៥.....

តណ្ហាជាឯង (សេចក្តីញាប់ញ័រ)..... ២០៥

អភិសង្ខារ ហៅថាវិយារម្តុះ (ការផ្អើមផ្សេងៗ).....”

ញាណជាមោទនៈ..... ២០៩

សេចក្តីកំណាញ់ជាគាហៈ (ការប្រកាន់)..... ២១០

មហានិទ្ទេស សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦.....

ព្រះសាស្តាមានព្រះសូរសៀងពិរោះ..... ២១៣

ព្រះមានព្រះភាគជាអ្នកនាំពួក..... ២១៤

ព្រះមានព្រះភាគចុះចាកតុសិតមកកាន់ពួក..... ២១៥

ពួកព្រះអរហន្តជាតុសិត.....”

ព្រះពុទ្ធទ្រង់មានចក្ខុ ទ្រង់ប្រាកដ..... ២១៧

ព្រះពុទ្ធទ្រង់មានចក្ខុដោយចក្ខុ ៥..... ២២០

ងងឹតប្រកបដោយអង្គ ៤..... ២២១

ព្រះមានព្រះភាគជាបុគ្គលឯកដោយចំណែក.....

បព្វជ្ជា..... ២៣១

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា

អង្កេ

មហានិទ្ទេសេ សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

ភគវា អនុតិយដ្ឋេន ឯកោ..... ២៣២

ភគវា តណ្ហាយ បហានដ្ឋេន ឯកោ..... ២៣៣

ភគវា ឯកន្តវីតវតោតិ ឯកោ..... ២៣៤

ភគវា ឯកាយនមក្កំ តតោតិ ឯកោ.....”

ភគវា អភិសម្មទ្វោតិ ឯកោ..... ២៣៥

ឯកោវ រតិមជ្ឈតា ភគវា..... ២៣៦

កេនត្ថេន ពុទ្ធា..... ២៣៧

សន្និក្ខត្រាប័រមាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

មហានិទ្ទេស សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ព្រះមានព្រះភាគជាបុគ្គលឯក ដោយមិនមាន

បុគ្គលជាគម្រប់ពីរ..... ២៣២

ព្រះមានព្រះភាគជាបុគ្គលឯកដោយទ្រង់

លះបង់តណ្ហា

ព្រះមានព្រះភាគជាបុគ្គលឯក ព្រោះប្រាស

ចាករាគៈដោយដាច់ខាត

ព្រះមានព្រះភាគជាបុគ្គលឯក ព្រោះទៅកាន់

ផ្លូវតែមួយព្រះអង្គឯង

ព្រះមានព្រះភាគជាបុគ្គលឯក ព្រោះត្រាស់

ដឹងសម្តោធិញ្ញាណ..... ២៣៥

ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រេកអរតែមួយ

ព្រះអង្គឯង..... ២៣៦

ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់នាមថាពុទ្ធៈដោយអត្ត

ដូចម្តេច..... ២៣៧

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា

អង្កេ

មហានិទ្ទេសេ សោឡសមោ សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

ទ្វេ និស្សយា..... ២៣៩

បញ្ចហាការេហិ តាទិ ភក្កវា..... ២៤០

តីណិ កុហានវត្ថុនិ..... ២៤៦

ទ្វេ បរិស្សយា..... ២៥៩

តយោ អន្តរាមលា..... ២៦៣

វចីចារិសុទ្ធិ..... ២៦៧

កោចរោ ច អកោចរោ ច..... ២៦៩

សីលព្វតចារិសុទ្ធិ..... ២៧៤

អដ្ឋ ធុត្តនិ..... ២៧៥

ជាសុរិហារោ..... ២៨៣

កេនត្ថេន ភក្កវា.....”

វិត្តំ សយនាសនំ..... ២៨៦

ពោទិយា អនុធម្មា..... ២៨៧

ចត្តារោ បរិយន្តា..... ២៨៩

សង្ខេបប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

មហានិទ្ទេស សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

និស្ស័យ ២ យ៉ាង

ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់នឹងជឿដោយអាការៈ

៥ យ៉ាង.....

កុហនវត្ថុ ៣ យ៉ាង.....

សេចក្តីអន្តរាយ ២ យ៉ាង.....

ធម៌ ៣ យ៉ាងជាមន្ទិលខាងក្នុង.....

សេចក្តីបរិសុទ្ធនៃវាចា

គោចរនិងអគោចរ

សេចក្តីបរិសុទ្ធនៃសីលនិងវត្ថុ

ធុតង្គ ៨ យ៉ាង

ការនៅសប្បាយ

ព្រះនាមថាព្រះមានព្រះភាគដោយអត្តដូចម្តេច

ទីដេកទីអង្គុយដ៏ស្ងាត់.....

ធម៌ដ៏សមគួរដល់ការត្រាស់ដឹង

ទីបំផុតជុំវិញ ២ យ៉ាង.....

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា

អង្កេ

មហានិទ្ទេសេ សោឡសមោ សារីមុត្តសុត្តនិទ្ទេសោ

ទ្វីហិ ការណេហិ សីតញុ ឧណ្ហញុ..... ២៩៦

វិយបរក្កមោ ២៩៨

អវិជ្ជា កោដស្ស មូលំ..... ៣០៣

ទ្វេ បិយា ៣០៤

កិការណា សេក្ខោ ៣១០

ទ្វីហិ ការណេហិ មត្តំ ជាតតិ ៣១៥

សន្តុដ្ឋោ ភិក្ខុ ៣១៧

ឈាននុយុត្តោ..... ៣២៥

ពហុជាតហេ ”

ទ្វីហិ ការណេហិ កុក្កុច្ចំ..... ៣២៧

ទ្វេ វេលា..... ៣៣២

សតិមា សុរិមុត្តចិត្តោ ភិក្ខុ..... ៣៣៨

វិហានេ តមំ ៣៤១

សង្ខីកត្រាបមាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

មហានិទ្ទេស សារីបុត្តសុត្តនិទ្ទេស ទី ១៦

ត្រជាក់និងក្តៅដោយហេតុ ២ យ៉ាង ២៩៦

ការព្យាយាមប្រឹងប្រែង ២៩៨

អវិជ្ជាជាមូលនៃសេចក្តីក្រោធ..... ៣០៣

សភាវៈជាទីស្រឡាញ់ ២ យ៉ាង ៣០៤

ឈ្មោះថាសេក្ខៈព្រោះហេតុអ្វី..... ៣១០

ដឹងប្រមាណដោយហេតុ ២ យ៉ាង..... ៣១៥

ភិក្ខុមានសេចក្តីសន្តោស..... ៣១៧

អ្នកប្រកបរឿយៗ ក្នុងឈាន..... ៣២៥

អ្នកភ្ញាក់រលឹកច្រើន.....”

កុក្កុច្ចៈដោយហេតុ ២ យ៉ាង ៣២៧

កម្រិត ២ យ៉ាង..... ៣៣២

ភិក្ខុមានស្មារតីមានចិត្តផុតស្រឡះ ៣៣៨

គប្បីកម្ចាត់បង់នូវវង្សីត..... ៣៤១

